DOCUMENTELE LUI ȘTEFAN CEL MARE

VOL. I

COMISIA ISTORICĂ A ROMÀNIEI

DOCUMENTELE
LUI
ȘTEFAN CEL MARE

PUBLICATE DE

IOAN BOGDAN

VOLUMUL I

HRISOAVE ȘI CĂRȚI DOMNEȘTI

1457 — 1492

BUCUREȘTI
ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOCIETATE ANONIMĂ
1913

MEMORIEI LUI

SPIRU C. HARET

INTEMEIETORUL COMISIUNEI ISTORICE A ROMANIEI

PREFAŢĂ

Cu ocazia aniversării de patru sute de ani a morţii lui Ştefan cel Mare, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii a hotărît să puie la cale adunarea şi publicarea la un loc a documentelor ieşite din cancelaria acestui domn şi a însărcinat cu executarea acestei lucrări, printr'o decizie din 5 Iulie 1904, pe subsemnatul. Ministerul credeà atunci că lucrarea poate să fie făcută în timp de un an. Aceasta erà însă cu neputinţă.

Dorind să fac o publicaţie îngrijită şi vrednică de marele domn, a trebuit să mă hotărăsc, întâiu, a întreprinde mai multe călătorii în străinătate, ca să cercetez şi să copiez însumi toate documentele despre cari ştiam că sunt răspândite prin arhivele şi bibliotecile, publice şi private, din Rusia şi Austro-Ungaria. Spre a puteà adunà, apoi, cât mai multe acte interne, dintre cari o mare parte erau şi sunt încă în mâni particulare, a trebuit să aştept ca proprietarii mari şi răzeşii din Moldova, — dând urmare apelului făcut de Minister îndată după primirea din partea mea a însărcinării oficiale [1]), — să-mi trimită spre copiare documentele lor. Măr-

[1]) Iată textul acelui apel: Ministerul Instrucţiunii Publice şi al Cultelor, cu ocazia aniversării de patru sute de ani a morţii lui Ştefan cel Mare, a însărcinat pe d-nul Ioan Bogdan, profesor de limbile slave la Universitatea din Bucureşti şi membru al Academiei Române, să pregătească o ediţie completă a documentelor ieşite din cancelaria acestui domn. El se adresează prin urmare tuturor persoanelor particulare sau instituţiilor publice, care posedă în colecţiile lor documente (acte, hrisoave, răvaşe sau corespondenţe) dela Ştefan cel Mare, cu rugămintea

turisesc cu mâhnire că foarte puţini au răspuns la acest apel. S'a dat astfel şi cu această ocazie o dovadă de puţinul interes pe care marii noştri proprietari îl arată pentru istoria ţării lor, ceeace însamnă o dovadă de slăbiciunea sentimentului lor patriotic. Căci adevăratul patriotism cuprinde în iubirea sa ideală nu numai prezentul cu bunurile sale, ci şi trecutul cu durerile dar şi cu gloria sa. Şi gloria secolului lui Ştefan cel Mare n'a întrecut-o, de atunci încoace, nici o epocă din istoria noastră.

Am făcut dar o lungă călătorie la 1904 în Austro-Ungaria şi două în Rusia, cea dintâi la 1905, a doua la 1908, când am încheiat colecţia mea şi când aş fi putut să încep tipărirea ei. Erà, evident, oarecare grabă din partea mea, dar o grabă impusă de împrejurările neprielnice în care se fac la noi astfel de lucrări, mai cu seamă când se fac cu subvenţiunea statului. In alte ţări, lucrările de felul acesta se pregătesc de obiceiu în curs de zecimi de ani, deoarece odată începute, nimic nu poate să puie în primejdie terminarea lor.

Infiinţându-se, la 1909 prin decizie ministerială iar la 1910 prin lege, Comisiunea Istorică a României, al cărei preşedinte am avut onoarea să fiu numit de ministrul care prezidase serbările iubilare dela 1904, una din primele hotărîri ale acestei comisiuni, în ale cărei atribuţii cade şi publicarea documentelor noastre interne, a fost să cuprinză în ediţiile sale cele două volume de documente ale lui Ştefan cel Mare, care erau atunci gata de tipar. Tipărirea lor a început în iarna anului 1909 şi ar fi fost terminată în vara anului 1912, dacă starea şubredă a sănătăţii mele nu m'ar

---

de a trimite aceste documente la Academia Română din Bucureşti (calea Victoriei No. 135), unde vor fi păstrate în siguranţă şi copiate spre publicare. Tuturor celor ce vor răspunde la acest apel li se vor eliberà chitanţe de primirea documentelor din partea bibliotecarului Academiei Române, iar documentele li se vor înapoià îndată ce se vor copià sau fotografià. Ministerul face un apel călduros către toţi proprietarii de documente dela Ştefan cel Mare şi-i roagă să urmeze acestei invitări şi să contribue astfel fiecare la succesul publicaţiei menite să fie un monument vrednic de marele domn, pe care Românimea întreagă îl serbează astăzi.

fi silit să întrerup lucrul aproape un an de zile. Astfel, lucrarea cu care am fost însărcinat la 1904 apare abià acum.

Dând-o publicităţii, voesc s'o însoţesc cu câteva cuvinte asupra principiilor ce m'au condus la alcătuirea ei.

*

Decizia ministerială dela 1904 cereà adunarea tuturor documentelor ieşite din cancelaria lui Ştefan cel Mare. «Pentru comemorarea aniversării de patru sute de ani dela moartea lui Ştefan cel Mare», ziceà acea decizie subsemnată de ministrul Haret, «Ministerul hotărînd să facă cu cheltueala sa o ediţie completă a tuturor actelor, hrisoavelor şi documentelor de orice fel, care provin dela dânsul, subsemnatul are onoare a vă face cunoscut că vă însărcinează cu adunarea tuturor documentelor ce se pot găsì relative la Ştefan cel Mare». Sub «toate documentele» ministrul înţelegeà, ca şi mine, numai pe cele ieşite din cancelaria Moldovei, la care am adăogat, fiindcă sunt puţine, câteva emanate dela boieri, autorităţi municipale şi feţe bisericeşti, redactate după aceleaşi formule şi în aceeaş limbă ca cele domneşti; altfel, colecţia proiectată ar fi luat dimensiuni prea mari şi ar fi cuprins multe lucruri publicate destul de bine în alte părţi.

Trebuià să cuprind aşa dar în colecţia documentelor lui Ştefan cel Mare şi documentele ce nu s'au păstrat în original.

Deşì mi-am dat sama dela început de greutăţile ce voiu aveà cu datarea şi interpretarea acestora şi deşì, în unele privinţe, ar fi fost mai bine să public deocamdată numai documente originale, totuşi, — spre a da un material mai bogat pentru istoria lui Ştefan cel Mare şi a instituţiunilor moldovene din vremea lui şi spre a înlăturà greşelile de amănunte, strecurate în expunerile de istorie moldovenească din pricina traducerilor rele şi rău editate, — m'am hotărît să public şi documentele păstrate numai în còpii, traduceri sau rezumate. Am riscat astfel ca, în ce priveşte această categorie de documente, colecţia mea să aibă un caracter mai provizoriu, întrucât documentele originale din timpul lui Ştefan cel Mare nu sunt atât de numeroase, ca prin ajutorul lor să putem interpretà cu înlesnire pe cele neoriginale, cum se întâmplă pentru epoci mai bo-

gate în izvoare istorice interne, de pildă pentru sec. XVII sau XVIII.

Din cele 448 de numere ale colecției, dintre cari foarte puține nu pornesc direct dela Ștefan, 264 sunt reproduceri după originale, iar 184 după còpii, traduceri și rezumate. Aceste din urmă formează, prin urmare, ceva mai mult decât a treia parte din întreaga colecție.

Simpla reproducere a lor, după exemplarele din arhive și biblioteci sau după publicațiunile în care au mai fost editate, ar fi fost neîndestulătoare. Edițiile de până acum fiind mai mult sau mai puțin rele, greșelile lor trebuiau rectificate și explicate. Astfel, notițele bibliografice și critice ce însoțesc fiecare document neoriginal n'au putut fi evitate. Spre a scoate, odată pentru totdeauna, din circulațiune aceste greșeli, a trebuit să le arăt la fiecare document în deosebi. Acelaş procedeu, ceva mai simplu, se indicà la reproducerile după originale care fuseseră editate și de alții.

Documentele noastre interne au fost publicate sau fără nici un comentar, sau cu puține comentarii privitoare la partea politică ori genealogică a cuprinsului lor. Știrile foarte sumare ce putem scoate din ele pentru studiul așezămintelor sau știrile foarte interesante asupra toponimiei au fost prea puțin relevate în edițiile de până acum. Excepțiune fac unele ediții ale domnului N. Iorga. Nu pot zice acelaş lucru despre ale episcopului Melchisedec sau ale d-lui Gh. Ghibănescu, care câteodată au explicări foarte lungi, dar inutile ori greșite.

Spre a completà aceste lipsuri, mi-am dat silința să explic tot ce se rapoartă la vechile așezăminte ale Moldovei și la vechea toponimie a acestei țări. Dificultățile cele mai mari le-am întâmpinat la identificarea satelor vechi cu cele de astăzi, — aceasta din cauza lipsei de dicționare geografice complete și, mai adeseori, din cauza neputinței de a ști la ce anume locuri de azi se rapoartă unele documente din depozitele publice, d. p. dela Academia Română. Publicațiunile ulterioare de documente vechi și nouă, mai ales din sec. XVII și XVIII, vor schimbà de bună samă o parte din identificările admise de mine; vre-o două trei le-au schimbat chiar publicațiunile din ultimii doi ani (cf. îndreptările și

adaosele dela sfârşitul volumului II); cele mai multe însă vor rămânea un bun câştigat pentru studiul vechii toponimii a Moldovei, din care putem trage, între altele, cele mai interesante concluzii asupra modului cum a fost întemeiată această ţară.

Spre a înlesni studiile viitoare în această direcţiune, am dat o desvoltare aşa de mare celor două indice de nume de persoane şi geografice. Pentru explicarea aşezămintelor vechi am dat o întindere deosebită notelor ce însoţesc fiecare document şi indicelor de cuvinte slave şi româneşti, a căror interpretare, din punctul de vedere al înţelesului şi al originei lor, este de cea mai mare utilitate pentru istoria vechiului drept român. Această doctrină se află încă în faşe; pentru desvoltarea ei sunt datori să-şi aducă contribuţia lor nu numai juriştii, — cari au lucrat prea puţin în această direcţiune, — ci şi istoricii noştri, mai ales cei ce se ocupă cu publicarea documentelor vechi.

*

Dintre depozitele interne, cel mai mare număr de documente originale din timpul lui Ştefan cel Mare îl posedă Academia Română: 90 de bucăţi. Arhivele Statului din Bucureşti au 38, Arhiva sf. Spiridon din Iaşi 5, Arhiva Statului şi Biblioteca Universităţii din acest oraş câte 1, Casa Bisericii 1, Arhiva Creditului Rural din Bucureşti 1; în total 137 de bucăţi.

Dintre depozitele externe, care conţin mai mult acte privitoare la istoria politică decât hrisoave şi cărţi domneşti privitoare la chestiuni interne, cele mai bogate sunt: Arhiva municipală dela Braşov cu 25 de bucăţi şi Arhiva principală a Ministerului de Externe din Moscva cu 19 bucăţi, cele mai importante din toate. Muzeul Rumjancev din Moscva are 9, Arhiva mânăstirii dela Putna 9, a Fondului bisericesc şi a Guvernului Ţării din Cernăuţi 6 şi 1, Muzeul Baworowski din Lemberg 4, Arhiva acestui oraş 2, Arhiva oraşului Bistriţa şi a comunei Prejmer din Transilvania 2 şi 1, mânăstirea Zografu dela Muntele Athos 2, Academia imperială de ştiinţe dela Petersburg 1, Arhiva principilor Radziwiłł din Nieśwież (gubernia Minsk în Rusia) 1, biblioteca ordinariatului Krasiński din Varşovia 1, Muzeul Suruceanu din Chişinău 1; în total 81 de bucăţi. Pe toate le-am copiat eu însumi

după originale sau după fotografii, afară de cel din urmă, pe care mi l'a comunicat într'o bună copie d-l I. Tanoviceanu.

Dela particulari n'am putut adunà mai mult de 46 de bucăţi şi anume: dela d-l D. A. Grecianu (Stânca, jud. Iaşi) 6, dela d-l Alexandru Cantacuzino-Păşcanu (Iaşi şi Salcea, jud. Suceava) 4, dela d-l Gh. Strat (Horjeşti, jud. Bacău) 3, dela d-l P. P. Carp (Ţibăneşti, jud. Vaslui) 2, dela d-nii G. Sion (Brăteşti, jud. Bacău), Dr. C. Istrati, I. Antonovici şi Radu Rosetti, toţi patru iubitori sau cunoscători ai istoriei Moldovei, câte 2, dela d-nele Maria Moruzi din Iaşi şi Alice Rosetti-Teţcanu dela Teţcani câte 2, iar dela alte persoane, amintite fiecare la locul său, câte unul. O parte din cele 46 de documente particulare au fost dăruite de proprietarii lor, după ce mi-am luat còpii depe ele, Academiei Române.

Dintre documentele păstrate numai în còpii, traduceri şi rezumate, 31 le cunosc în còpii slave, 56 în traduceri şi 69 în rezumate sau extrase.

Còpiile slave cele mai bune (11 bucăţi) se găsesc în Metrica Litvană, o mare colecţie de acte de cuprins variat, începută în sec. XVI în cancelaria marelui ducat al Litvaniei şi continuată sub priveghierea cancelarilor litvani; vezi asupra acestei colecţii monografia mai veche a lui S. L. Ptaszycki sau introducerile dela ediţiile comisiunei arheografice ruseşti, care are de gând să editeze cu timpul întreaga Metrică Litvană. Până acum s'au editat cărţile I-V în două volume; pentru noi, importante sunt mai ales cărţile IV şi V, din cari a IV-a, conţinând acte dintre anii 1441-1480, este de pe la sfârşitul sec. XVI sau începutul sec. XVII, iar a V-a, conţinând acte dintre anii 1492-1505, deci cea mai importantă din toate, a început să se scrie pela 1505, din porunca marelui cneaz Alexandru, de secretarul său Fedco Ianuşcovici. Còpiile acestea sunt prin urmare aproape contimporane cu originalele. Cărţile Metricei Litvane se păstrează astăzi în Arhiva Ministerului de Justiţie din Moscva.

Cele mai rele còpii slave (14 bucăţi) sunt în aşa zisa Condică a lui Asachi dela Arhivele Statului din Bucureşti, o colecţie în trei volume de documente moldoveneşti, găsite in còpii din diferite vremuri la mitropolia din Iaşi, — unde prin sec. XVIII şi la începutul sec. XIX se aflau tălmaci buni din ruseşte şi slo-

venește, — așezate în ordine și depuse la Arhiva Statului din acel oraș în anul 1846 de Gh. Asachi. Titlul volumului întâiu este: «Colecție de documente a moșiilor monastirești cu date din anul 6968 a zidirei (1460) până la 7245 (1735) *(sic)*, aflate și depuse în Arhiva Statului de postelnicul Gheorghii Asachi, întâiul Arhivist Statului. I, Iașii 1845». Din cele trei volume ale acestei colecții, numai cele două dintâi cuprind acte vechi; le-am zis Condica Asachi I și Condica Asachi II, cum li se zice și în cancelaria Arhivelor. Volumul al treilea cuprinde acte mai nouă.

Celelalte șase còpii slave sunt: două în Muzeul Rumjancev, ale lui Victor Grigorovič, cunoscutul slavist rus care a călătorit prin țara noastră și a dus la Moscva hronograful lui Moxa, una a lui Fr. Wickenhauser, aflătoare printre hârtiile acestui mare iubitor al istoriei Moldovei în Arhiva Comitetului Țării din Cernăuți, una în condica familiei Balș, una e tipărită de Fr. X. Wolański la Lemberg și una e decalchiată depe original.

Aproape contimporane cu originalele sunt condicele așa zisei «Metrice a Coroanei» (polon. Metryka Koronna), din care am scos textele latinești ale ambasadelor trimese și primite de Ștefan cel Mare din Polonia. Condica întâia din această Metrică «Laski legationum A», care conține soliile dintre anii 1499-1503, a început să se scrie sub regele Alexandru, la ordinul primului său secretar Łaski, în an. 1502. Titlul ei întreg este: «Regestrum legationum et aliarum litterarum forensia negotia continentium, per manus et relationem venerabilis domini Johannis de Lassko decani Wladislaviensis, cancellarii Gneznensis et cannonici Cracoviensis ac serenissimi principis et domini domini Alexandri Dei gratia regis Polonie magni ducis Lithvanie Russie Prussieque domini et heredis etc. domini gratiosissimi supremi secretarii, anno Domini millesimo quingentesimo secundo, regni vero eiusdem domini regis primo incipiente anno, expeditarum, foelici exorditur sidere». Se păstrează, împreună cu celelalte cărți ale Metricei Coroanei, în Arhiva principală a Ministerului de Externe din Moscva.

Traducerile vechi, așa zisele surete sau tălmăciri, sunt cele mai multe la Academia Română: 12. La Arhivele Sta-

tului din Iaşi şi Bucureşti sunt 10 şi 5, în Condica Asachi 10, la sf. Spiridon din Iaşi 2.

Rezumatele şi extrasele sunt făcute sau după traducerile nemţeşti ale lui Wickenhauser, pentru documente ale căror originale nu le-am putut găsì, sau după acte păstrate în dosarele diferitelor procese la Arhiva Statului din Iaşi şi comunicate d-lui Radu Rosetti de fostul arhivar Gh. Ionescu. D-l Rosetti a avut bunătatea să mi le cedeze spre publicare, deoarece nici ocupaţiunile mele din Bucureşti, nici mai cu seamă starea higienică deplorabilă în care se aflà până mai deunăzi Arhiva Statului din Iaşi, nu mi-au permis să răsfoesc aceste voluminoase dosare. Nădăjduesc că noul şef al Arhivei Ieşene, d-l cavaler Sever Zotta, un amator de genealogii boereşti şi princiare, va îndreptà cu vremea erorile ce s'au putut strecurà în colecţia mea, din pricina neputinţei în care m'am aflat de a controlà datele fostului arhivar.

Câteva traduceri nemţeşti se găsesc la Tabula Ţării din Cernăuţi, aşa zisa Landtafel, iar altele mi-au fost încredinţate la 1904 de d-l Alexandru Czołowski, directorul Arhivei municipale din Lemberg, el însuş posesor al unei însemnate colecţii de documente şi bun cunoscător al istoriei vechi moldoveneşti.

Intre izvoarele din această categorie intră şi aşa zisul «Index Żółkieviensis», publicat de Gh. Popovici în revista Candela din Cernăuţi. Originalele documentelor mitropoliei Moldovei, rezumate în acest Index de Manowarda, nu le-am putut găsì, cu toată silinţa ce mi-am dat în timpul călătoriilor din Galiţia şi cu toate cercetările pe care bibliotecarii şi arhivarii acestei provincii austriace le-au făcut în această direcţie, la rugămintea mea. Poate să se fi pierdut pentru totdeauna, poate să fi fost scartate, cum se zice în limba oficială din Austria, adecă arse ca netrebnice, — aceasta erà şi părerea lui Fr. Wickenhauser, — poate să fie ascunse cine ştie unde, pe la vreun Rutean sau Polon din Galiţia. In tot cazul, pierderea documentelor mitropoliei Moldovei, cum se vede din rezumatele lui Manowarda, nu este nici aşa de mare, nici aşa de ireparabilă pentru istoriografia noastră, cum s'a crezut. Documentele păstrate ale episcopiilor pot înlocui pe cele pierdute ale mitropoliei.

Din publicaţiile altora am reprodus 28 de bucăţi: originale pe care nu le-am putut vedeà, fie că n'am putut aflà pe posesorii lor actuali, fie că n'am putut călătorì la locurile unde se găsesc. Unde am izbutit, am înlocuit originalele prin fotografii sau prin colaţionări nouă cu ediţiile vechi. Pentru câteva n'am putut obţine nici una nici alta; la acestea greşelile evidente de ediţie le-am îndreptat prin conjecturi.

*

Am dat aici o privire asupra depozitelor şi locurilor unde se găsesc documentele intrate în această colecţie, spre a arătà celor ce nu cunosc aceste lucruri, cât de multe dificultăţi întâmpină cineva la alcătuirea unei colecţii de documente vechi, mai ales din pricina călătoriilor, de multe ori infructuoase, prin ţară şi străinătate. Infruntând aceste dificultăţi, am mulţumirea de a fi încercat să ridic marelui domn, a cărui memorie e scumpă tuturor Românilor, un monument vrednic de faptele lui. Voiu căutà să ciselez mereu acest monument şi să-l fac, dacă voiu aveà norocul să scot peste câţiva ani o nouă ediţie a colecţiei de faţă, cât se poate mai perfect. Perfecţiunea absolută n'o poate ajunge niciodată o lucrare de erudiţie; această favoare deosebită o au numai operele de artă.

Deocamdată, am ţinut socoteală, în adaosele dela volumul II, de materialele tipărite în cursul celor doi ani din urmă, decând n'am mai introdus texte nouă în colecţia mea. Aceste materiale nu sunt nici prea bogate, nici prea importante. Documente nouă am găsit cinci; am mai găsit în original patru pe care le cunoşteam numai din còpii: trei mi-au fost comunicate în fotografii de părintele D. Dan şi de d-l St. Nicolaescu.

Acestea şi altele ce se vor mai găsì, le voiu tipărì ca adaose la colecţiunea documentelor moldoveneşti dinaintea lui Ştefan cel Mare, din cari am adunat o bună parte şi a căror tipărire o voiu începe cât voiu puteà mai curând.

*

Ca încheiere, aş fi putut să adaug câteva cuvinte asupra tehnicei acestei ediţii, care se deosebeşte în mai multe privinţe de ediţiile anterioare de documente interne. Dar asupra acestei chestiuni care, spre a fi tratată complet, ar cere o desvoltare

foarte întinsă, voiu scrie, — dacă nu va scrie până atunci altcineva mai competent decât mine în probleme de metodică, — cu ocazia publicării celorlalte documente moldoveneşti.

Admit, bine înţeles, că Comisia noastră Istorică, care prin publicaţiunile ei de până acum şi prin cele în curs de tipărire va aveà locul cel mai de frunte între instituţiunile ce s'au ocupat la noi cu ediţii de izvoare istorice şi de monumente literare vechi, nu va încetà să fie sprijinită atât de stat, care trebue să-i puie la dispoziţie mijloacele materiale de care are nevoie, cât şi de specialişti, cari sunt chemaţi să colaboreze la împlinirea scopurilor ei.

Nădăjduesc că această Comisie, având concursul acestor doi factori principali, are să justifice pe deplin nădejdea ce a pus într'însa întemeietorul ei, fostul ministru de instrucţie Spiru Haret. Entusiasmul lui sincer pentru această creaţiune a sa şi încrederea nestrămutată ce o arătà în succesul ei au fost pentru mine, în tot timpul cât a durat tipărirea documentelor lui Ştefan cel Mare, un mai puternic îndemn la lucru, decât însăş satisfacţia operei ştiinţifice îndeplinite.

Memoriei acestui nobil suflet închin fructul ostenelelor mele.

Ioan Bogdan.

Bucureşti, 2 Iulie 1913.

BIBLIOGRAFIE

ACADEMIA ROMÂNĂ, Creşterile colecţiunilor în anul 1907, Bucureşti 1907.

ADRESSBUCH VON CZERNOWITZ 1910 (Bukowinaer Vereinsdruckerei), Cernăuţi 1910.

Акты западной Россіи (Actele Rusiei vestice), St.-Peterburg 1846, vol. I (ed. comisiunei arheografice ruseşti).

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE, ser. II, tom. XXVI (Desbateri), ser. II, tom. XXVIII (Desbateri), ser. II, tom. XXIX (Desbateri).

ANTONOVICI (ECON. I.), Istoria comunei Bogdana din plasa Simila, judeţul Tutova, Bârlad 1905.

ARBURE (Z.), Basarabia în sec. XIX, Bucureşti 1898.

ARBURE (Z.), Dicţionarul geografic al Basarabiei, Bucureşti 1904.

ARHIVA SOCIETĂŢII ŞTIINŢIFICE ŞI LITERARE DIN IAŞI, an. I (1889—90), II (1890—91), XI (1900) şi XV (1904).

ARICESCU (C.), Revista istorică a Arhivelor României, vol. II, Bucureşti 1876.

BERGER (A.), Urkunden-Regesten aus dem alten Bistritzer Archive von 1203—1490, în Programm des evangelischen Obergymnasiums A. B. zu Bistritz, Bistriţa (Transilvania) 1893.

BOGDAN (I.), Cinci documente istorice slavo-române din archiva Curţii imperiale dela Viena (din Analele Academiei Române, ser. II, tom. XI, memoriile secţiunei istorice), Bucureşti 1889.

BOGDAN (I.), Documente şi regeste privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi Ungaria în sec. XV şi XVI, Bucureşti 1902.

BOGDAN (I.), Despre cnejii români (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXVI, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1903.

BOGDAN (I.), Documente moldoveneşti din sec. XV şi XVI în archivul Braşovului (Convorbiri Literare an. XXXIX), Bucureşti 1905.

BOGDAN (I.), Documente privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească în sec. XV şi XVI, vol. I, 1413—1508, Bucureşti 1905.

BOGDAN (I.), Câteva observaţiuni asupra îndatoririlor militare ale cnejilor şi boierilor moldoveni în sec. XIV—XV (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXIX, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1907.

BOGDAN (I.), Contribuţii la istoria Moldovei între anii 1448—1458 (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXIX, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1907.

BOGDAN (I.), Documentul Răzenilor din 1484 şi organizarea armatei moldovene în sec. XV (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXX, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1908.

BOGDAN (I.), Inscripţiile dela Cetatea Albă şi stăpânirea Moldovei asupra ei (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXX, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1908.

BOGDAN (I.), Letopiseţul lui Azarie (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXXI, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1909.

BUKOWINA, eine allgemeine Heimatskunde, Czernowitz 1899.

CANCEL (P.), Data epistolei lui Uzun-Hasan către Ştefan cel Mare şi misiunea lui Isak-Beg (din publicaţiunile seminarului de istoria Românilor la universitatea din Bucureşti), Bucureşti 1912.

CANDELA, jurnal bisericesc, Cernăuţi, an. 1897.

CANDREA (I.-A) şi DENSUSIANU (Ov.), Dicţionarul etimologic al limbii române. Elementele latine. Bucureşti 1907-1910, trei fascicole, până la cuvântul *lăţì*.

CHIRIŢĂ (C.), Dicţionar geografic al judeţului Vaslui, Bucureşti 1889.

CIHAC (A. DE -), Dictionnaire d'étymologie dacoromane. Éléments slaves, magyars, turcs, grecs-modernes et albanais. Francfort s/M. 1879.

COLUMNA LUI TRAIAN, an. IV (1873), V (1874), VII (1876) şi VIII (1877).

CONAKI (COSTACHI, LOGOFĂT), Noţiuni de hotărnicie, în pp. 342—348 din Poezii, alcătuiri şi tălmăciri, ed. 2, Iaşi 1887.

CONVORBIRI LITERARE, an. XXV (1891), XXXV (1901), XXXVI (1902), XXXIX (1905), XL (1906) şi XLI (1907).

COSTIN (MIRON), Letopiseţul ţării Moldovei dela Aron-Vodă încoace, în Kogălniceanu, Cronicele României sau Letopiseţele Molda-

viei şi Valahiei, ed. II-a, Bucureşti 1872, vol. I. O traducere latină contimporană a „Letopisețului“ a apărut în ediția comisiei istorice a României sub titlul: Mironis Costini Chronicon terrae Moldavicae ab Aarone principe, ed. Eug. Barwiński, Bucurestiis MCMXII.

DAMÉ (FR.), Nouveau dictionnaire roumain-français, vol. I—IV, Bucarest 1893—1895.

DAN (D.), Mânăstirea şi comuna Putna, Bucureşti 1905 (ediția Academiei Române).

DAN (D.), Cronica episcopiei de Rădăuți, cu apendice de documente slavone şi ilustrațiuni, Viena 1912.

DIARII DI MARINO SANUTO, Venezia, tom. IV (1880) şi V (1881).

DIE OESTERREICHISCH-UNGARISCHE MONARCHIE IN WORT UND BILD, Bd. Galizien, Wien 1898.

DOCAN (N.), Notiță despre monetele lui Petru Muşat (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXX, mem. secț. ist.), Bucureşti 1908.

DOGIEL, Codex diplomaticus regni Poloniae et magni ducatus Lithuaniae, vol. I, Vilnae 1758.

ERBICEANU (C.), Istoria Mitropoliei Moldaviei şi Sucevei, Bucureşti 1888.

ESARCU (C.), Ştefan cel Mare. Documente descoperite în arhivele Veneției. Bucureşti 1874.

EVENIMENTUL, ziar, Iaşi, an. 1893—94 şi an. 1904.

FĂT-FRUMOS, revistă literară, Bârlad, an. I (1904).

FEJÉR (G.), Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, Budae 1829 sqq.

FOAIA PENTRU MINTE, INIMĂ ŞI LITERATURĂ, Braşov, an. 1840.

FRUNZESCU (D.), Dicționar topografic şi statistic al României, Bucureşti 1872.

GELZER (H.), Der Patriarchat von Achrida (No. V din Abhandlungen der philolog.-histor. Classe der königl. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften, vol. XX), Leipzig 1902.

GHIBĂNESCU (GH.), Gramatica limbei vechi slavone (traducere din ruseşte, după Kolosov), Iaşi 1900.

GHIBĂNESCU (GH.), Din domnia lui Ştefan cel Mare, Iaşi 1904.

GHIBĂNESCU (GH.), Opt urice slavone, Iaşi 1904.

GHIBĂNESCU (GH.), Uricele satului Bereasa, ţinutul Vasluiului (Foaie volantă), 1904.

GHIBĂNESCU (GH.), Uricele satului Grajduri (Foaie volantă), 1904.

GHIBĂNESCU (GH.), Ispisoace şi zapise, vol. I, partea 1 şi 2, Iaşi 1906, 1907.

GHIBĂNESCU (GH.), Surete şi Izvoade, Iaşi, vol. I (1906), II (1907), III (1907), IV (1908) şi V (1908).

GHIBĂNESCU (GH.), Cuzeştii, precedat *(sic)* de un studiu istoric asupra văii Elanului, Iaşi 1912.

Гласник српскога ученог друштва (Curierul Societăţii ştiinţifice sârbeşti, i. e. al Academiei sârbeşti), vol. 72, Belgrad 1891.

GOLOVACKIJ (JA. TH.), Грамоты угровлахiйскiя и молдавскiя (Documente munteneşti şi moldoveneşti), în Лѣтопись занятiй археографической коммиссiи (Buletinul lucrărilor comisiunei arheografice) pe an. 1865—66, St.-Peterburg 1868.

GRIGOROVITZA (EM.), Dicţionarul geografic al Bucovinei, Bucureşti 1908.

GROTEFEND (H.), Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit, vol. I-II, Hannover 1891 şi 1898.

GYERTYÁNFFY I., DR. KISS A., RADÓ V., Olvasókönyv az elemi népiskolák III osztálya számára (Carte de citire pentru şcoalele populare, clasa a III-a), Budapest 1893.

HARTA CĂILOR DE COMUNICAŢIE, Bucureşti, ed. Ministerului de Lucrări Publice, pe judeţe (fără an).

HARTA INSTITUTULUI CARTOGRAFIC ILJIN din St.-Peterburg, pentru Basarabia, (fără an).

HARTA INSTITUTULUI GEOGRAFIC MILITAR AUSTRIAC, pentru România şi ţările vecine, Viena (ed. ultimă).

HARTA MARELUI STAT MAJOR AL ARMATEI, Bucureşti (fără an).

HASDEU (B. P.), Arhiva istorică a României, Bucureşti, I-1 (1865), I-2 (1865), II (1865) şi III (1867).

HURMUZAKI (E.), Documente privitoare la istoria Românilor, vol. I-2, II-2, VIII şi Suplementul II, vol. III, fasc. 1.

JABŁONOWSKI (AL.), Sprawy wołoskie za Jagiellonów (Afacerile moldovene pe vremea Iaghelonilor) în Źródła dziejowe, vol. X, Warszawa 1878.

JACIMIRSKIJ (A. I.), Дарственныя, жалованныя, льготныя и под-

твердительныя грамоты молдавскихъ господарей XV вѣка (Hrisoave de donaţiuni, de miluiri, de privilegii şi de confirmări ale domnilor moldoveni din sec. XV), Moscva 1907. Tom. IV din Труды славянской коммиссіи (Lucrările comisiei slave) ale Societăţii arheologice din Moscva.

IORGA (N.), Acte şi fragmente cu privire la istoria Românilor, Bucureşti 1897, vol. III.

IORGA (N.), Studii istorice asupra Chiliei şi Cetăţii Albe (ediţia Academiei Române), Bucureşti 1899.

IORGA (N.), Relaţiile comerciale ale ţărilor noastre cu Lembergul, Bucureşti 1900.

IORGA (N.), Istoria lui Ştefan cel Mare, povestită neamului românesc, Bucureşti 1904 (ediţia cu note).

IORGA (N.), Geschichte des rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen, Gotha 1905, vol. I.

IORGA (N.), Studii şi documente cu privire la istoria Românilor, Bucureşti, vol. V (1903), VI (1904), VII (1904) şi XI (1906).

IORGA (N.), Inscripţii din bisericile României, vol. I, Bucureşti 1905; vol. II=Studii şi documente vol. XV, Bucureşti 1908.

IORGA (N.), Acte şi scrisori din arhivele oraşelor ardelene (Bistriţa, Braşov, Sibiu), publicate după copiile Academiei Române, partea I, 1358—1600, Bucureşti 1911 (vol. XV din Hurmuzaki, Documente privitoare la istoria Românilor).

KAČANOVSKIJ (VL.), Неизданныя грамоты изъ аѳонскихъ архивовъ (Documente inedite din arhivele Athosului), Kazań 1886. Extras din revista Извѣстія общества археологіи, исторіи и этнографіи = Comunicaţiunile societăţii arheologice, istorice şi etnografice, sc. din Kazań.

KAŁUŽNIACKI (E.), Dokumenta mołdawskie i multańskie z archiwum miasta Lwowa (Documente moldoveneşti şi munteneşti din arhiva oraşului Lemberg), Lwów 1878. Extras din Akta grodzkie i ziemskie, vol. VII.

KOZAK (E.), Die Inschriften aus der Bukowina, I. Th., Wien 1903.

KOZAK (E.), Die älteste Urkunde des Klosters Putna, Czernowitz 1904.

KWARTALNIK HISTORYCZNY, revistă, vol. XVI, Lwów 1902.

LĂPĔDATU (A.), Vlad-Vodă Călugărul, Bucureşti 1903.

LEWICKI (A.), Index actorum saeculi XV ad res publicas Poloniae spectantium, Cracoviae 1888.

LEWICKI (A.), Codex epistolaris saeculi decimi quinti, vol. II şi III = tom. XII şi XIV din Monumenta Medii Aevi historica res gestas Poloniae illustrantia, Kraków 1891 şi 1894.

LINDE (S. B.), Słownik języka polskiego (Dicţionarul limbei polone), vol. I—VI, Lwów 1854—1860.

Литовская Метрика (Metrica Litvană) II, cartea 3, 4 şi 5, ed. de I. I. Lappo, St.-Peterburg 1910 (ediţia comisiunei arheografice).

Лѣтопись по Лаврентіевскому списку (Cronica după copia lui Lavrentie), ed. comisiunei arheografice, St.-Peterburg 1872.

MARELE DICŢIONAR GEOGRAFIC AL ROMÂNIEI, Bucureşti 1898—1902, vol. I-V.

MĂZĂREANU (V.), Condica mânăstirei Voroneţ, ed. de S. F. Marian, Suceava 1900.

MĂZĂREANU (V.), Condica mânăstirei Solca, ed. de S. F. Marian, Suceava 1902.

MĂZĂREANU (V.), Condica mânăstirei Putna, ap. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, Bucureşti 1905.

MELCHISEDEC (EP.), Chronica Huşilor şi a episcopiei cu asemenea numire, Bucureşti 1869.

MELCHISEDEC (EP.), Chronica Romanului şi a episcopiei de Roman, Bucureşti, vol. I (1874) şi II (1875).

MELCHISEDEC (EP.), Notiţe istorice şi archeologice, Bucureşti 1885.

MIKLOSICH (FR.), Die Bildung der slavischen Personennamen, Wien 1859, în Denkschriften der philos.-histor. Classe ale Academiei de ştiinţe din Viena, vol. X.

MIKLOSICH (FR.), Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—1865.

MIKLOSICH (FR.), Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen, I-II, Wien 1872—1874, în Denkschriften der philos.-histor. Classe ale Academiei de ştiinţe din Viena, vol. XXI.

MIKLOSICH (FR.), Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen, Wien 1886.

MILETIČ (L.) şi AGURA (D.), Дакоромънитѣ и тѣхната славянска писменость (Daco-Românii şi literatura lor slavă), Sofia 1893, în Sbornicul Ministerului de Instrucţie publică din Bulgaria: Сборникъ за народни умотворения наука и книжнина, vol. IX.

Miletič (L.), Нови влахо-български грамоти отъ Брашовъ (Documente nouă româno-bulgare dela Braşov), Sofia 1896, în Sbornicul Ministerului de Instrucţie publică din Bulgaria, vol. XIII.

Ministerul Agriculturei şi Domeniilor, Improprietărirea clăcaşilor din an. 1864 şi a însurăţeilor din an. 1878, în baza legii rurale din 1864, Bucureşti 1906.

Ministerul Agriculturei şi Domeniilor, Instrăinarea unor părţi din bunurile Statului în corp întreg şi în loturi, conform legilor din 1868 şi 1881, până în anul 1889, Bucureşti 1906.

Ministerul Agriculturei şi Domeniilor, Cedarea terenelor din proprietăţile Statului la diferite autorităţi, Bucureşti 1906.

Moisil (C.), Douăsprezece scrisori domneşti din arhiva oraşului Bistriţa (Transilvania), Bucureşti 1897.

Monumenta Hungariae Historica, sec. XV, fasc. II (Acta extera, vol. V), Budapest 1877, şi fasc. IV (Acta extera, vol. VII), Budapest 1878.

Monumenta Medii Aevi historica res gestas Poloniae illustrantia, vol. I (1874), III (1876), VII (1882), IX (1886), X (1887), XII (1891), XIV (1894), XV (1896), XVII (1905); v. Lewicki, Piekosiński.

Najstarsza ksiega miejska (Cărţile cele mai vechi ale oraşului, sc. ale Lembergului), vol. IV, ap. N. Iorga, Chilia şi Cetatea Albă.

Nicolaescu (St.), Documente slavo-române cu privire la relaţiile Ţării Româneşti şi Moldovei cu Ardealul în sec. XV şi XVI, Bucureşti 1905.

Nistor (I.), Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien, Wien 1910. Extras din Archiv für österreichische Geschichte, Bd. 101, I.

Nistor (I.), Handel und Wandel in der Moldau bis zum Ende des 16. Jahrhunderts, Czernowitz 1912.

Отчетъ императорской академіи наукъ (Dare de seamă a Academiei imperiale de ştiinţe) pe an. 1893, St.-Peterburg [1894].

A Pallas nagy lexikona (Marele Lexicon [al institutului tipografic] Pallas), vol. I-XVI, Budapest 1893-1897.

Panţu (Z.), Plantele cunoscute de poporul român, Bucureşti 1905.

Pawlowsky (J.), Russisch-deutsches Wörterbuch, ed. 2-a, prelucrată de J. Nikolitsch şi N. Asmuss, Riga şi Leipzig 1879, sau ed. 3-a din 1900.

Petruševič (A. S.), Бывшая радовецкая епископія на Буковинѣ

(Foasta episcopie de Rădăuţi în Bucovina), în Литературный сборникъ, издаваемый Галицко-Русскою Матицею (Sbornic literar, ed. de Matiţa Rusească din Galiţia), Lemberg 1885.

Picot (E.), Chronique de Moldavie depuis le milieu du XIV-e siècle jusqu'à l'an 1594, par Grégoire Urechi, Paris 1878.

Piekosiński (Fr.), Kodeks dyplomatyczny małopolski (Codicele diplomatic al Poloniei Mici), tom. II, Kraków 1886 (Monumenta Medii Aevi historica, vol. IX).

Piekosiński (Fr.), Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły (Socotelele curţii regelui Vladislav Iaghiello), Kraków 1896 (Monumenta Medii Aevi historica, vol. XV).

Popescul (Dr. Orest), Câteva documente moldovene, Cernăuţi 1895.

Popovici (G)., Index Zolkieviensis (Žółkieviensis), în „Candela", jurnal bisericesc, Cernăuţi, an. III (1884) şi IV (1885).

Popovici (G.), Runc, art. în „Convorbiri Literare" an. XXV (1891).

Popovici (A.) şi Kirileanu (Gh. T.), Descrierea moşiei regale Broşteni, jud. Suceava, Bucureşti 1906.

Prochaska (A.), Lenna i maństwa na Rusi i na Podolu, Kraków 1901. Extras din Rozprawy wydziału historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności w Krakowie (Memoriile secţiunei istorico-filosofice ale Academiei de ştiinţe din Cracovia), tom. XLII.

Przyluski (J.), Leges et statuta ac privilegia regni Poloniae, Cracoviae 1553.

Revista pentru istorie, archeologie şi filologie, ed. de Gr. G. Tocilescu, Bucureşti, an. I (1883), IV (1885), V (1885) şi VII (1893).

Românul, ziar, Bucureşti, an. 1887.

Rosetti (R.), Cronica Bohotinului (din Anal. Acad. Rom., ser. II, tom. XXVIII, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1905.

Rosetti (R.), Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, Bucureşti 1907.

Rykaczewski (E.), Inventarium omnium et singulorum privilegiorum, literarum, diplomatum quaecunque in archivo regni in arce Cracoviensi continentur, Paris 1862.

Şăineanu (Lazăr), Influenţa orientală asupra limbei şi culturei române, vol. I şi II, Bucureşti 1900.

Schematismus der Bucowinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese für das Jahr 1904, Cernăuţi 1904.

Словарь церковно-славянскаго и русскаго языка (Dicţionar al

limbei slave-bisericeşti şi al celei ruseşti), vol. I-IV, St.-Peterburg 1847. E dicţionarul Academiei Ruseşti.

SŁOWNIK GEOGRAFICZNY KRÓLESTWA POLSKIEGO (Dicţionar geografic al regatului polon), tom. I-XV, Warszawa 1880-1902.

SREZNEVSKIJ (I. I.), Матеріалы для словаря древнерусскаго языка (Materiale pentru dicţionarul limbii vechi ruseşti), vol. I, II şi III, St.-Peterburg 1893—1909.

SZABÓ (K.), Székely oklevéltár (Arhiva Secuească), vol. III (1270—1571), Kolozsvártt 1890.

SZARVAS ET SIMONYI, Lexicon linguae hungaricae aevi antiquioris, vol. I-III, Budapest 1889—1891.

TELEKI (J.), Hunyadiak kora Magyarországon (Epoca Hunyadeştilor în Ţara Ungurească), Pesten 1852-1857, vol. XI.

TIKTIN (H.), Rumänisch-deutsches Wörterbuch, vol. I-II, Bukarest 1903—1911. Din vol. III au ieşit trei fascicole, până la cuvântul *pristos*.

ULJANICKIJ (V. A.), Матеріалы для исторіи взаимныхъ отношеній Россіи, Польши, Молдавіи, Валахіи и Турціи въ XIV-XV вв. (Materiale pentru istoria relaţiunilor reciproce dintre Rusia, Polonia, Moldova, Ţara Românească şi Turcia în sec. XIV-XV), Moscva 1887. Extras din Чтенія имп. общества исторіи и древностей при Московскомъ Университетѣ (Lecturi ale Societăţii imperiale de istorie şi antichităţi dela universitatea din Moscva).

UNREST (JACOB), Chronicon austriacum, Braunschweig 1724.

URECHIA (V. A.), Notiţe despre slobozii (din Anal. Acad. Rom., ser. II, vol. IX, mem. secţ. ist.), Bucureşti 1887.

URICARIUL, ed. de Th. Codrescu, an. I, III, IV, V, VI, X, XI, XII, XIV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, Iaşi 1852—1895.

USPENSKIJ (PORFIRIJ), Востокъ Христіанскій (Orientul Creştin), St.-Peterburg 1892, vol. I. Vol. III este editat de P. A. Syrku cu subtitlul Исторія Аѳона (Istoria Athosului), 1892.

VIGNA, Codice diplomatico delle colonie tauroliguri, vol. III, Genova 1879.

Византійскій Временникъ (Βυζαντινὰ Χρονικά), издаваемый при императорской академіи наукъ (Cronice bizantine, editate de Academia imperială de ştiinţe), St.-Peterburg, an. 1906 şi 1907.

VOINŢA NAŢIONALĂ, ziar, Bucureşti 1904.

WERENKA (DR. D.), Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich, Czernowitz 1895.

WICKENHAUSER (FR. A.), Die Urkunden des Klosters Moldowiza, Wien 1862.

WICKENHAUSER (FR. A.), Bochotin oder Geschichte der Stadt Cernäuz und ihrer Umgegend, I. Heft, Wien 1874.

WICKENHAUSER (FR. A.), Geschichte und Urkunden des Klosters Solka, Czernowitz 1877.

WICKENHAUSER (FR. A.), Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, Czernowitz 1881.

WICKENHAUSER (FR. A.), Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, Czernowitz 1886.

WICKENHAUSER (FR. A.), Geschichte des Bistums Radautz und des Klosters Gross-Skit, Czernowitz 1890.

WOLAŃSKI (FR. Ks.), Dodatek tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej (Adaos săptămânal la Gazeta Lembergului), an. 1854.

WOLAŃSKI (FR. Ks.), Dodatek do Gazety Lwowskiej (Adaos la Gazeta Lembergului), an. 1861.

Записки Одесскаго общества исторіи и древностей Россійскихъ (Memoriile societăţii din Odesa de istorie şi antichităţi ruseşti), an. III (1853) şi V (1863).

ŽELECHOWSKI (E.), Ruthenisch-deutsches Wörterbuch, vol. I şi II, Lemberg 1886.

CUPRINSUL

I. **Hrisoave şi cărţi domneşti.**

Suceava, 5 Septemvrie 1458. ~ Confirmă lui Oană Grama stăpânirea peste satele sale din Câmpul lui Dragoş. No. X, p. 18.

Suceava, 26 Octomvrie 1458. ~ Confirmă lui Neagul şi Tatul satele: Ruşii dela Iazer şi Redeanii de pe Tutova. No. XI, p. 19.

30 Octomvrie 1458. ~ Confirmă mânăstirei Bistriţa hotarele braniştei sale. No. XII, p. 21.

Suceava, 11 Noemvrie 1458. ~ Confirmă lui Stanciul Sinescul mai multe proprietăţi: patru sate la ţinutul Cârligăturei, o moară pe Bahlueţ şi o prisacă lângă gruiul dela Şacovăţ. No. XIII, p. 24.

Suceava, 14 Dechemvrie 1458. ~ Confirmă mânăstirei Bistriţa o danie a Maruşcăi, fata lui Andrieş Slujescul şi jupâneasa lui Negrilă. No. XIV, p. 25.

11 Ianuarie 1459. ~ Confirmă boierului Petru Puiul o selişte numită a lui Bălan. No. XV, p. 27.

Suceava, 13 Ianuarie 1459. ~ Confirmă lui Ivaşcu Goenescul nişte selişti pe Rebricea şi pe Rebricioara. No. XVI, p. 27.

Suceava, 16 Fevruarie 1459. ~ Confere lăcuitorilor din satele Poiana şi Oniceni privilegiul de a nu da podvoade şi de a fi judecaţi numai de egumenul mânăstirei Sf. Nicolae din Pobrata, de care se ţineau. No. XVII, p. 28.

Suceava, 20 Mai 1459. ~ Dispune ca Ungurii din satul Lucăceşti să fie supuşi jurisdicţiei egumenului dela mânăstirea Bistriţa, de care se ţineau, şi dajdea s'o plătească acestei mânăstiri. No. XVIII, p. 29.

Iaşi, 12 Iunie 1459. ~ Confirmă lui Ion Negoescul satele: Bereştii, Drinjeştii, Havatii şi Nejeştii. No. XIX, p. 31.

Suceava, 30 August 1459. ~ Dărueşte mânăstirei Homorului un mertic de cinci buţi de vin pe an. No. XX, p. 34.

Suceava, 3 Septemvrie 1459. ~ Confirmă boierului Gostilă mai multe ocine şi moşii ale sale. No. XXI, p. 35.

Suceava, 23 Aprilie 1460. ~ Confirmă mânăstirei Bistriţa venitul vămilor dela Bacău şi Tazlău şi al „numărătoarei“ dela Bacău. No. XXII, p. 37.

Suceava, 1 Iulie 1460. ~ Dispune ca ţiganii mitropoliei Sucevei să fie întrebuinţaţi numai pentru slujbele ei. No. XXIII, p. 39.

2 Octomvrie 1460. ~ Confirmă lui Moranciu şi lui Petre Roşcanu satul „unde a fost Petre Roşcanu“, jumătate din Bucşeşti, jumătate din Focşeneşti şi fântâna lui Mordeş. No. XXIV, p. 39.

Bârlad, 5 Dechemvrie 1460. ~ Judecă procesul lui Ivaşcu co-

misul cu Toma Dumitrescul şi Coste Turbure, pentru satele Săseştii pe Bârlad şi Româneştii pe Jeravăţ. No. XXV, p. 40.

1460. ∾ Confirmă lui Giurgea Galbenul jumătate din satul Căţăleşti. No. XXVI, p. 43.

Suceava, 21 Fevruarie 1461. Boierul Şendrică dărueşte mitropoliei din Suceava prisaca lui Bălin pe Bahlui. No. XXVII, p. 44.

Suceava, 8 August 1461. Ştefan vv. confirmă o împărţeală de moşii între Ivul Solca, nepoată-sa Stana şi cumnată-sa Cerna, pe trei sate dela Moisie şi dela Solca, pe Miculeştii de pe Părâul Negru şi pe un vad peste Moldova. No. XXVIII, p. 44.

Suceava, 12 August 1461. ∾ Confirmă lui Husin şi soţiei sale satele Molniţa, Stroinţii şi Urvicolesa, pentru cari se judecaseră cu postelnicul Crasnăş şi cu Jurja Necorescu. No. XXIX, p. 47.

(Suceava), 17 August 1461. ∾ Confirmă lui Luca Pârcălăbescul satul Fârloeşti pe Tazlău. No. XXX, p. 50.

16 Septemvrie 1461. ∾ Confirmă Marinei, fata lui Berilă, satele: Bereştii, Petrileştii, Boşotenii şi Năsoeştii. No. XXXI, p. 51.

(Suceava), 20 Aprilie 1462. ∾ Confirmă Martei, soţia boierului Mihul Androinic, satul Unghiul pe Jijia. No. XXXII, p. 51.

Suceava, 22 Aprilie 1462. ∾ Hotărăşte un proces de posesiune în folosul unui Roman. No. XXXIII, p. 53.

Bacău, 15 Mai 1462. ∾ Confirmă Stanei jumătate din satul Sperleşti, iar soţului ei Sima Turluianul seliştea Comanului. No. XXXIV, p. 55.

Suceava, 18 Septemvrie 1462. ∾ Confirmă lui Sima Corcea satul Corceştii pe Cozancea. No. XXXV, p. 58.

25 Septemvrie 1462. ∾ Confirmă Anii, soţia lui Bârsan, satele Socii şi Duşeştii. No. XXXVI, p. 60.

Suceava, 5 Octomvrie 1462. ∾ Confirmă lui Petru Glodeanul satul Glodenii pe Telejna. No. XXXVII, p. 61.

Suceava, 6 Octomvrie 1462. ∾ Confirmă boierului Petru Negrea satele Zeameştii şi Săcălişeştii la gura Tazlăului. No. XXXVIII, p. 63.

Suceava, 8 Octomvrie 1462. ∾ Confirmă boierului Nicoară Sârbescul satele sale de pe Rebricea. No. XXXIX, p. 64.

Suceava, 3 Dechemvrie 1462. ∾ Confirmă lui Laţco, nepotul lui Petru Ponici şi ginerele lui Romaşco, satele: Drăgoeştii, Lucăceştii, Boteştii şi Căcăcianii. No. XL, p. 66.

1462. ∾ Confirmă lui Moranciu satul Bucşeşti. No. XLI, p. 69.

Moldoviţa, 1462. Marele visternic Iuga dărueşte mânăstirei Mol-

doviţa mai multe scule bisericeşti, ca să i se facă pomenire veşnică odată pe an. No. XLII, p. 69.

13 Fevruarie 1463. Ştefan vv. confirmă lui Giurgea Oniceanu două părţi dintr'o jumătate a satului Oniceni. No. XLIII, p. 73.

Suceava, 15 Aprilie 1463. ~ Confirmă boierului Şteful Cernat satul Motişeşti, seliştea lui Tatul şi o poiană în dumbrava Deochiaţilor. No. XLIV, p. 73.

Suceava, 13 Iulie 1463. ~ Confirmă mânăstirei Neamţu stăpânirea peste balta Zagornei dela Nistru. No. XLV, p. 75.

31 Iulie 1463. ~ Confirmă hotarele satului Vorona. No. XLVI, p. 77.

1463. ~ Confirmă portarului Arbure stăpânirea peste nişte sălaşe de tătari şi satele Vorona şi Ruşii. No. XLVII, p. 78.

Suceava, 28 Aprilie 1464. ~ Confirmă lui Luca, fiul logofătului Petru, jumătate din satul Toporăuţi, dăruindu-i odată cu aceasta şi cealaltă jumătate. No. XLVIII, p. 78.

Vaslui, 5 Iunie 1464. ~ Confirmă unei slugi domneşti satul Găgeştii pe Ialan. No. XLIX, p. 79.

Vaslui, 11 Iunie 1464. ~ Confirmă Muşei, soţiei lui Pantelei, ginerelui ei Petru Oţel şi fetii ei Cerna satul Panteleeştii pe Ezer. No. L, p. 80.

Suceava, 13 August 1464. ~ Confirmă boierului Misea satul Târnauca. No. LI, p. 82.

Suceava, 12 Septemvrie 1464. ~ Confirmă pisarului Toader Prodan satul Grecii, cumpărat dela mitropolitul Teoctist. No. LII, p. 83.

Suceava, 2 Noemvrie 1464. ~ Confirmă boierului Andreico Ciortorîischi satele: Ciortorîia, Dubovăţul şi Oşihlibul. No. LIII, p. 85

1464. ~ Confirmă lui Vlad Mursă jumătate din satul Albeşti. No. LIV, p. 87.

Suceava, 15 Ianuarie 1465. ~ Dărueşte mitropoliei din Suceava o prisacă. No. LV, p. 87.

Vaslui, 3 Martie 1465. ~ Confirmă lui Candrea, fiul lui Greul, o moară pe Stavnic şi jumătate din satul Giurgeşti pe aceeaş apă. No. LVI, p. 87.

Suceava, 11 Aprilie 1465. ~ Confirmă mitropoliei din Suceava satul Mihăeştii pe Brădăţel, cumpărat de mitropolitul Teoctist dela Jurja Rotompan. No. LVII, p. 89.

Suceava, 13 Dechemvrie 1465. ~ Confirmă mitropoliei din Roman nişte ţigani dăruiţi ei de Isaia pârcalabul. No. LVIII, p. 91.

Suceava, 18 Fevruarie 1466. ~ Confirmă lui Ioaniş Izvareţ satul Munte din ţinutul Totruşului. No. LIX, p. 92.

Suceava, 13 Martie 1466. ~ Scuteşte pe lăcuitorii ce se vor aşezà în slobozia Negoeşti a mitropoliei de Roman, pentru cinci ani, de orice dări şi slujbe către domnie, puindu-i sub jurisdicţia zisei mitropolii şi acordând acesteia anumite imunităţi. No. LX, p. 94.

Cetatea Sucevei, 10 Mai 1466. ~ Făgădueşte mânăstirei Zografu din Sf. Munte un mertic anual de 100 galbeni ungureşti, pentru pomenirea sa, a soţiei sale şi a copiilor săi. No. LXI, p. 99.

21 Iunie 1466. ~ Confirmă lui Ivan Geamănul şi fiului său Sima jumătate din satul Roşiori. No. LXII, p. 103.

Suceava, 9 Iulie 1466. ~ Confirmă mânăstirei Pobrata felurite danii, mertice anuale şi privilegii vechi, pentru mântuirea sufletelor părinţilor şi moşilor săi şi pentru sănătatea sa, a soţiei sale şi a copiilor săi. No. LXIII, p. 104.

1 August 1466. ~ Confirmă Maruşcăi, fetii lui Mihail Misici, satele Mihăilăuţii, Mihucenii şi Horodiştea, cu poienile de sub codrul Bozleşcoiu. No. LXIV, p. 107.

Suceava, 28 August 1466. ~ Confirmă boierului Benea dela Ialan mai multe ocini şi o prisacă. No. LXV, p. 109.

Suceava, 15 Septemvrie 1466. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Jicovul de Sus pe Suceava, cumpărat dela boierul Stan Babici şi dela rudele lui. No. LXVI, p. 111.

Roman, 8 Dechemvrie 1466. ~ Confirmă lui Bodea din Dumbravă un loc pustiu pe Bârzota. No. LXVII, p. 112.

Roman, 8 Dechemvrie 1466. ~ Confirmă fraţilor Moico şi Costea un loc pustiu la Cârligătură. No. LXVIII, p. 114.

1466. Confirmă boierului Vlaicul o selişte lângă Chişinău. No. LXIX, p. 116.

Suceava, 1 Ianuarie 1467. ~ Confirmă lui Moica şi fratelui său Costea seliştea numită „fântâna lui Ştiubei". No. LXX, p. 117.

Suceava, 10 Ianuarie 1467. ~ Confirmă lui Toma şi Jurja Marmure şi surorii lor Fedca satul Mărmurenii pe Bârlăzel. No. LXXI, p. 118.

Suceava, 11 Septemvrie 1467. ~ Confirmă mânăstirei Homorului un loc de prisacă şi jumătate din câmpul Zlătăroaei, la Bohotin. No. LXXII, p. 120.

Suceava, 2 Octomvrie 1467. ~ Coufirmă lui Luca Cavteş, fe-

meii lui Luna şi fratelui ei Ivanco satul Cobâla de Sus. No. LXXIII, p. 122.

Suceava, 5 Fevruarie 1468. ~ Confirmă lui Dragoş satele Faurii pe Bistriţa şi Băhnenii la gura Bahnei. No. LXXIV, p. 125.

Suceava, 12 Septemvrie 1468. ~ Confirmă lui Frâncu şi altor trei părtaşi satul Frânceşti la Cârligătură. No. LXXV, p. 127.

Suceava, 24 Septemvrie 1468. ~ Confirmă boierului Ştetul Cernătescul cincisprezece proprietăţi. No. LXXVI, p. 129.

Suceava, 2 Octomvrie 1468. ~ Dărueşte mânăstirei Putna jumătate din satul Maneuţi pe Suceava, cumpărată dela Marena şi dela fii ei Ivaşcu şi Iliaş Braevici. No. LXXVII, p. 132.

Suceava, 9 Fevruarie 1469. ~ Confirmă lui Petrea şi fraţilor săi Oană şi Duma mai multe sate şi selişti ale lor. No. LXXVIII, p. 133.

Suceava, 5 Iunie 1469. ~ Confirmă boierului Vlad Mursea jumătate din satul Albeşti pe Stemnic şi-i dărueşte odată cu aceasta un loc pustiu. No. LXXIX, p. 135.

6 Iunie 1469. ~ Confirmă fraţilor Oană şi Ivaşcu Păşcu satele: Lipovăţul, Suhuleţii şi Negoteştii. No. LXXX, p. 137.*

13 Octomvrie 1469. ~ Confirmă lui Iuga Grasul jumătate din satul Şoldeşti la Zăbrăuţi şi jumătate din Bătineşti la Putna. No. LXXXI, p. 137.

Iaşi, 20 Octomvrie 1469. ~ Confimă lui Toader Zvâştală satul Zvâşteleştii pe Bogdana, iar surorilor lui satul Şerbăneşti, tot pe Bogdana. No. LXXXII, p. 138.

Suceava, 8 Fevruarie 1470. ~ Sloboade din robie pe tătarul şi robul domnesc Oană cu copiii lui, îngăduindu-i să se aşeze şi să trăiască slobod ori unde, după dreptul moldovenesc. No. LXXXIII, p. 140.

Suceava, 1 Aprilie 1470. ~ Acordă mânăstirei Neamţu privilegiul de a trimite trei care după peşte la Chilia, la Bălţi, la Cetatea Albă sau la Nistru, scutindu-le de toate vămile, şi la ducere şi la întoarcere. No. LXXXIV, p. 143.

Suceava, 1 Aprilie 1470. ~ Confirmă mânăstirei Neamţu prisaca lui Chiprian dela Botne, o mânăstioară la obârşia Vişniveţului, nouă sate pe Siret, Şimuz, Moldova, Topoliţa şi Neamţu, şi o sumă de ţigani cu sălaşele lor. No. LXXXV, p. 144.

Suceava, 7 Mai 1470. ~ Confirmă mânăstirei Neamţu prisaca lui Chiprian dela Botne, dăruită ei de Chiajna, mătuşa domnului. No. LXXXVI, p. 147.

Suceava, 28 Mai 1470. ~ Dărueşte mânăstirei Putna o vie în hotarul Hârlăului, cumpărată de dânsul dela mai mulţi Unguri din Hârlău. No. LXXXVII, p. 149.

5 Iunie 1470. ~ Confirmă un schimb de sate între mânăstirea Bistriţa şi visternicul Iurie cu rudele sale: Hemeienii al acestora pentru Sârbii al mânăstirei, amândouă pe Tazlăul Mare. No. LXXXVIII, p. 152.

Suceava, 18 Iulie 1470. ~ Confirmă comisului Barsu şi fratelui său Şuşman satele Cobâlcenii şi Bilosăuţii pe Nistru. No. LXXXIX, p. 155.

Suceava, 13 August 1471. ~ Confirmă boierului Bontica satele soţiei sale „la Poeni" şi o moară pe Moldova. No. XC, p. 157.

Mânăstirea Putnei, 15 August 1471. ~ Acordă călugărilor din Pobrata scutire de vamă pentru grâul şi mierea ce vor duce la Chilia şi pentru peştele ce vor aduce la mânăstire prin vadul dela Ţuţora. No. XCI, p. 158.

Suceava, 10 Septemvrie 1471. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Balcăuţi. No. XCII, p. 159.

Suceava, 13 Septemvrie 1471. ~ Constitue bolniţei de la mânăstirea Zografu un mertic anual de 500 aspri. No. XCIII, p. 161.

Suceava, 24 Octomvrie 1471. ~ Confirmă fraţilor Jurj şi Cozma Coteţ satul Coteciari, plus un loc de poiană şi o prisacă lui Jurj singur. No. XCIV, p. 163.

2 Noemvrie 1471. ~ Confirmă lui Danciu Boldăş satul Cristeştii pe Calnăş, un loc pustiu şi o poieniţă. No. XCV, p. 165.

Suceava, 22 Ianuarie 1472. ~ Scuteşte de vamă pentru mânăstirea Voroneţului două care ce vor merge după peşte la Chilia, la Bălţi sau în altă parte. No. XCVI, p. 166.

25 Ianuarie 1472. ~ Confirmă lui Şendrea Tătăranul satele Moimeştii, Sârbii şi Tătăranii. No. XCVII, p. 168.

Suceava, 25 Aprilie 1472. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Ostriţa pe Prut, cumpărat de dânsul dela boierul Tăbuci din Cobâle. No. XCVIII, p. 169.

Vaslui, 5 Iunie 1472. ~ Confirmă lui Roman spătărelul o parte din satul Miclăuşani. No. XCIX, p. 171.

Suceava, 19 August 1472. ~ Scoate pe lăcuitorii satelor mânăstirei Pobrata (Bodeştii, Tătarii şi Iurcanii) de sub jurisdicţia boierilor şi diregătorilor domneşti şi-i pune sub jurisdicţia egumenilor numitei mânăstiri, afară de crimele capitale. No. C, p. 173.

8 Octomvrie 1472. ~ Confirmă lui Petru, fiul lui Bâlco, satul Floceşti pe Tazlăul Mare. No. CI, p. 177.

8 Ianuarie 1473. ~ Confirmă mânăstirei Moldoviţa satele Sângurenii, Bălţaţii şi jumătate din Ostăpceani, împreună cu alte proprietăţi mai mărunte. No. CII, p. 178.

Suceava, 7 Mai 1473. ~ Confirmă uşerului Dragoş satul Ivancăuţi din ţinutul Cernăuţilor. No. CIII, p. 180.

Suceava, 3 Septemvrie 1473. ~ Dărueşte mânăstirei Putna morile domneşti din târgul Siretului şi un mertic anual de 12 buţi de vin. No. CIV, p. 181.

Suceava, 13 Septemvrie 1473. ~ Confirmă lui Corlat satul Berchişeştii pe Moldova şi alte proprietăţi. No. CV, p. 183.

Suceava, 11 Octomvrie 1473. ~ Confirmă lui Fedor Perianul satul Roşiori şi o prisacă. No. CVI, p. 185.

Suceava, 14 Octomvrie 1473. ~ Confirmă stolnicului Petru satul Brătieştii pe Siret. No. CVII, p. 186.

Suceava, 9 Dechemvrie 1473. ~ Confirmă lui Stan Horja satul „de sub capătul Piscului“, o fântână şi un loc. No. CVIII, p. 189.

Vaslui, 26 August 1474. ~ Hotărăşte procesul dintre Ivanco, fiul lui Vasco din Horodnic, şi fraţii săi de o parte, şi Maruşca, fata lui Ivan Cupcici, şi vărul ei Mihno, fiul lui Grozea Cupcici, de altă parte, pentru moştenirea averii logofătului Ivan Cupcici, care rămâne întreagă Maruşcăi şi vărului ei Mihno. No. CIX, p. 191.

Iaşi, 11 Martie 1475. ~ Confirmă lui Pântelei şi rudelor sale satul Dodeştii pe Jigălia. No. CX, p. 196.

Roman, 17 Aprilie 1475. ~ Confirmă mânăstirei de călugăriţe dela Horodnic două sate, scutind pe lăcuitorii lor de dăjdii şi de angarii şi acordându-le oarecari imunităţi. No. CXI, p. 199.

Suceava, 25 Aprilie 1475. ~ Confirmă mânăstirei Homorului satele: Vornicenii, Stavceanii, Glodenii, Pârteştii şi Călugărenii, muntele Ostra şi prisaca Zlătăroaei. No. CXII, p. 203.

Suceava, 7 Mai 1475. ~ Confirmă lui Cozma, fiul lui Băloş, satul Băloşeştii pe Iucaş şi jumătate din Tortoreşti. No. CXIII, p. 205.

Iaşi, 22 Mai 1476. ~ Confirmă vornicului Muşat selişteа Poprincanii pe Jijia. No. CXIV, p. 208.

Mânăstirea Putnei, 25 Ianuarie 1476. Marele visternic Iuga dărueşte mânăstirei Putna satul Şirăuţi şi alte lucruri, pentru pomenirea sa şi a familiei sale. No. CXV, p. 210.

Mânăstirea Putnei, 1 Iunie 1476. Acelaş dărueşte mânăstirei Putna satul Şirăuţi şi alte lucruri, cu acelaş scop. No. CXVI, p. 215.

Mânăstirea Putnei, 29 Iunie 1476. Acelaş dărueşte mânăstirei Putna satul Şirăuţi şi alte lucruri, tot în acelaş scop. No. CXVII, p. 216.

23 Septemvrie 1477. Ştefan vv. confirmă lui Petru Bâlco satele Bâlcanii şi Domireştii pe Tazlăul Mare. No. CXVIII, p. 217.

1477. ~ Confirmă Muşei, soţiei lui Vindereu, satul Vinderei la gura Lipovei. No. CXIX, p. 218.

Suceava, 11 Fevruarie 1478. ~ Confirmă mânăstirei Putna satul Şirăuţi, dăruit de Iuga visternicul. No. CXX, p. 218.

Suceava, 9 Martie 1479. ~ Dărueşte lui Avram Frâncul satul Podoleni la gura părâului Negriteasca. No. CXXI, p. 220.

Suceava, 29 Aprilie 1479. ~ Confirmă lui Toader şi fraţilor lui seliştea Drăncălăeştii pe Teleajina. No. CXXII, p. 223.

Suceava, 7 Mai 1479. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Târnauca, cumpărat de dânsul dela boierul Misea. No. CXXIII, p. 225.

Suceava, 14 Mai 1479. ~ Confirmă lui Duma, pârcalabul de Cetatea Albă, satele Rogojenii pe Siret. No. CXXIV, p. 226.

Suceava, 19 Mai 1479. ~ Confirmă fraţilor Ilea, Duma şi Cozma împreună jumătate din satul Hlăpeşti pe Valea Albă, iar lui Cozma singur jumătate din satul Măleşti. No CXXV, p. 228.

Suceava, 30 August 1479. ~ Scoate pe lăcuitorii din satele Rădăuţi şi Coţmani de sub jurisdicţia diregătorilor domneşti şi a autorităţilor municipale şi-i pune sub jurisdicţia episcopului Ioanichie dela Rădăuţi şi a urmaşilor lui. No. CXXVI, p. 229.

Suceava, 20 Septemvrie 1479. ~ Face un schimb de sate între sine şi mitropolia Sucevei, dând acesteia Vereşcecanii şi Ungurenii pentru Jicovul de Jos. No. CXXVII, p. 233.

Suceava, 20 Septemvrie 1479. ~ După ce face acelaş schimb de sate, dărueşte mânăstirei Putna Jicovul de Jos cu vama lui. No. CXXVIII, p. 235.

Suceava, 30 Dechemvrie 1479. ~ Confirmă stolnicului Radu Gârbovăţ satele: Ruşii, Buciumii şi Bârgăoanii. No. CXXIX, p. 236.

Suceava, 25 Ianuarie 1480. ~ Confirmă boierului Dolga satul Păşcanii pe Bistriţa. No. CXXX, p. 237.

Suceava, 17 Aprilie 1480. ~ Confirmă lui Mircea, fiul lui Micul Orgoae, satele Orgoeştii şi Neagomireştii. No. CXXXI, p. 238.

Suceava, 27 Mai 1480. ~ Confirmă lui Şteful, pârcalabul de Hotin, satele Ecuşanii, Drăguşanii şi Poprincanii, căzute în partea

lui la împărţeala cu mătuşă-sa Marena şi cu fetele şi nepoţii ei. No. CXXXII, p. 240.

Suceava, 29 August 1480. ~ Confirmă lui Hârman, pârcalabul de Cetatea Albă, satul Siminiceani, odată cu un tătar şi un ţigan. No. CXXXIII, p. 242.

Suceava, 11 Septemvrie 1480. ~ Confirmă Stancăi satul Dobruleşti la obârşia Oarbicului. No. CXXXIV, p. 244.

Suceava, 15 Septemvrie 1480. ~ Confirmă clucerului Duma, soţiei sale Nastei, fratelui şi surorilor acesteia satele: Cândeştii pe Siret, Lozna, Macsineştii pe Şomuz şi trei sălaşe de ţigani. No. CXXXV, p. 245.

Suceava, 1 Fevruarie 1481. ~ Face un schimb între satele Borileştii şi Drăgoteştii ale Mărinei Lolcăi din Câmpul lui Dragoş şi satul său Selivestri la Cobâla, şi pe cele două dintâi le dărueşte mânăstirei Tazlăului. No. CXXXVI, p. 248.

12 Martie 1481. ~ Dărueşte mânăstirei Tazlăului sátul Urseştii pe Nichid. No. CXXXVII, p. 251.

31 Martie 1481. ~ Confirmă lui Toma şi fraţilor lui o „tăetură“ pe părăul Iepii. No. CXXXVIII, p. 251.

Suceava, 20 Aprilie 1481. ~ Confirmă boierului Zbierea satele: Jideştii, Zbiereştii, Ijeştii (Igeştii) şi Piticii. No. CXXXIX, p. 251.

Suceava, 25 Aprilie 1481. ~ Confirmă lui Ion Baico şi fraţilor lui satul Petreşti, iar lui Isaiu Muste şi fratelui său satele Drăgoeşti şi Sineşti. No. CXL, p. 254.

Suceava, 23 August 1481. ~ Acordă satelor Rădăuţi şi Coţmani ale episcopiei de Rădăuţi imunitate faţă de diregătorii domneşti, punându-le sub jurisdicţia episcopului. No. CXLI, p. 256.

Suceava, 15 Octomvrie 1481. ~ Confirmă lui Mihul Buzatu un sat la gura Răcăcinei, pe Siret. No. CXLII, p. 258.

Suceava, 15 Martie 1482. ~ Confirmă diacului Ivul satul Vălenii de lângă Iucaş. No. CXLIII, p. 259.

Suceava, 15 Aprilie 1482. ~ Confirmă lui Cozma uşerul satul Cobâlia pe Nistru. No. CXLIV, p. 261.

Suceava, 9 Mai 1482. ~ Confirmă mânăstirei Neamţu satele Dvoreneştii şi Buzaţii pe Moldova şi Fântânelele pe Pobrata. No. CXLV, p. 263.

1482. ~ Confirmă lui Toader Rohatu satul Cuhneştii pe Rebricea. No. CXLVI, p. 265.

Suceava, 17 Fevruarie 1483. ~ Confirmă lui Jurja Oniceanul şi vărului său jumătate din satul Oniceni. No. CXLVII, p. 267.

18 Fevruarie 1483. ~ Confirmă lui Lazăr globnicul a patra parte din Petiea Mare. No. CXLVIII, p. 268.

Suceava, 18 August 1483. ~ Confirmă logofătului Tăutul seliştea Leucăuţii la Botne şi prisaca numită Vrabia cu poienele ei. No. CXLIX, p. 269.

Suceava, 23 Septemvrie 1483. ~ Confirmă fraţilor Ion Dumbravă şi Toader Urdiugaş satele Obârşia şi Ivăneştii şi jumătate din Măleşti, iar lui Toader Urdiugaş singur satul Ghigoeşti. No. CL, p. 272.

Suceava, Septemvrie 1483. ~ Confirmă fraţilor Ignat şi Ion Tintiul jumătate din seliştea Şopârleni şi o prisacă în pădurea dela Hlăpeşti. No. CLI, p. 274.

Suceava, 13 Mai 1484. ~ Confirmă lui Oană Tihul satul Glodeni la obârşia Telejnei. No. CLII, p. 276.

Suceava, 13 Mai 1484. ~ Confirmă lui Dragoşe, ginerele lui Severin, satele Fundeştii pe Albina şi Laţcanii. No. CLIII, p. 278.

Suceava, 13 Mai 1484. ~ Confirmă lui Mihul, pârcalabul de Crăciuna, satul Găleşeştii pe Crasna. No. CLIV, p. 280.

Suceava, 14 Mai 1484. ~ Confirmă lui Ion Parava şi lui Tatul Berivoescul seliştea Berivoeştii pe Sărata. No. CLV, p. 282.

Suceava, 14 Mai 1484. ~ Confirmă fraţilor Ion şi Dragoş şi surorilor lor satele Tătăranii şi Mirenii. No. CLVI, p. 284.

Suceava, 29 Mai 1484. ~ Confirmă lui Stanciul aurarul un loc de moară pe Brădăţel. No. CLVII, p. 285.

Suceava, 8 Iunie 1484. ~ Dărueşte lui Maluşcă şi fraţilor săi un loc pustiu pe apa Vişnovăţului, ca să-şi facă sat pe el. No. CLVIII, p. 287.

1484. ~ Confirmă un schimb între satul Grozeştii pe Stemnic al clucerului Duma şi satul Băleşti, tot pe Stemnic, al copiilor lui Simeon Tansa. No. CLIX, p. 288.

Suceava, 14 Septemvrie 1486. ~ Confirmă clucerului Duma şi fratelui său Pătru Brudur satul Ştefăneşti dela Poieni. No. CLX, p. 289.

Suceava, 12 Ianuarie 1487. ~ Confirmă lui Ivan şi fraţilor săi satul Tătăreşti. No. CLXI, p. 291.

Suceava, 13 Ianuarie 1487. ~ Confirmă lui Şteful şi fraţilor lui două din trei părţi ale satului Belzeni. No. CLXII, p. 292.

Suceava, 5 Martie 1487. ~ Confirmă lui Ivanco Bârlici şi surorii sale satul Bârgăenii pe Moldova, o parte din Verbia pe Jijia şi Corlătenii. No. CLXIII, p. 293.

Suceava, 5 Martie 1487. ~ Confirmă lui Coste Grasul satul Plăvăţeştii la obârşia Ialanului. No. CLXIV, p. 295.

Suceava, 6 Martie 1487. ~ Confirmă lui Toader Tansea a şasea parte din hotarul Petreştilor. No. CLXV, p. 296.

Suceava, 6 Martie 1487. ~ Confirmă lui Bratul satul Mălăeşti cu loc de moară în Stavnic. No. CLXVI, p. 298.

Suceava, 7 Martie 1487. ~ Confirmă un schimb între satele Şirăuţi al mânăstirei Putna şi Maneuţi al lui Şteful şi al soru-si Marena. No. CLXVII, p. 300.

Suceava, 8 Martie 1487. ~ Confirmă lui Jurja Căcărează şi soţiei sale Fedca câte o jumătate din satul Nămisnicii pe Bahlui. No. CLXVIII, p. 301.

Suceava, 2 Octomvrie 1487. ~ Confirmă lui Lupe un loc de sat la gura Sărăţii, jumătate din Huseani pe Sărata şi Vultureştii pe Moisie. No. CLXIX, p. 304.

Suceava, 7 Octomvrie 1487. ~ Confirmă lui Toma Prigorcea jumătate din satul Cârjanii pe Sărata. No. CLXX, p. 304.

Suceava, 9 Octomvrie 1487. ~ Confirmă fraţilor Luca, Oancea şi Tudoran amândouă părţile din satul Onceşti pe Şomuzul Mocirlos. No. CLXXI, p. 306.

Suceava, 9 Octomvrie 1487. ~ Confirmă lui Ursu jumătate din satul Stârceşti la gura Tutovei. No. CLXXII, p. 308.

Suceava, 1 Noemvrie 1487. ~ Confirmă mânăstirei Bistriţa treizeci de sălaşe de ţigani, dăruiţi ei de Alexandru cel Bun. No. CLXXIII, p. 309.

Suceava, 1 Noemvrie 1487. ~ Confirmă mânăstirei Neamţu douăzeci şi cinci de sălaşe de ţigani, dăruiţi ei de Alexandru cel Bun. No. CLXXIV, p. 311.

Suceava, 13 Noemvrie 1487. ~ Confirmă episcopiei de Rădăuţi trei sălaşe de ţigani. No. CLXXV, p. 314.

Suceava, 9 Ianuarie 1488. ~ Confirmă lui Golăi dela Rebricea satul Golăeşti. No. CLXXVI, p. 317.

Suceava, 9 Ianuarie 1488. ~ Confirmă lui Neagul şi fratelui său Stoica armaşul jumătate din satul Băseşti. No. CLXXVII, p. 319.

Suceava, 14 Ianuarie 1488. ~ Confirmă nepoatelor lui Giurgea Corod două sate cu numele Corodeşti, pe Horincea, unul întreg şi altul jumătate. No. CLXXVIII, p. 320.

Suceava, 15 Ianuarie 1488. ~ Confirmă lui Stan şi fratelui său Dan satul Volhoviceştii la Crasna. No. CLXXIX, p. 322.

Suceava, 29 Fevruarie 1488. ~ Confirmă lui Daşco şi soru-si Malea satele Gostileştii şi Budeştii pe Valea Neagră. No. CLXXX, p. 323.

Suceava, 1 Martie 1488. ~ Confirmă schimbul între satul Grozeştii pe Stebnic al clucerului Duma şi jumătate din Brudureşti pe Sohuleţ a verilor săi Toader, Duma şi Stana. No. CLXXXI, p. 324.

Suceava, 12 Martie 1488. ~ Dărueşte mânăstirei Moldoviţa jumătate din satul Zvorâştea pe Siret, cumpărată de dânsul dela nepoţii lui Giurgea Zvorâşte. No. CLXXXII, p. 327.

Suceava, 15 Martie 1488. ~ Dărueşte mânăstirei Putna amândouă jumătăţile din satul Vicşani pe Suceava, cumpărate de dânsul dela Şteful şi dela Andriaş Hancovici şi rudele acestuia. No. CLXXXIII, p. 331.

Suceava, 3 Aprilie 1488. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Cozminul, veniturile din ceara şi dela morile domneşti din târgul Siretului şi vama cea mică a Sucevei. No. CLXXXIV, p. 333.

Suceava, 4 Aprilie 1488. ~ Confirmă episcopiei de Roman satele Leucuşanii şi Dragomireştii cu vechile lor privilegii şi câteva sălaşe de tătari şi de ţigani. No. CLXXXV, p. 341.

Suceava, 5 Aprilie 1488. ~ Confirmă pârcalabului Duma un sat pe Bogdana şi o selişte pe Totruş, rămase lui moştenire dela boierul Vâlcea şi dela soţia acestuia Olga. No. CLXXXVI, p. 344.

Suceava, 6 Aprilie 1488. ~ Dărueşte mânăstirii Putna satul Grecii, luat în schimb, pentru seliştea Gromobitnaia, dela fetele lui Toader şi Lazor Prodănescul. No. CLXXXVII, p. 346.

Suceava, 17 August 1488. ~ Dărueşte mânăstirei Voroneţului satul Ştilbicanii şi Suha Mare dela gura ei până la obârşie, cu toate poienele, muncelele şi cu izvoarele Rărăoane, Ostra şi Negrileasa. No. CLXXXVIII, p. 350.

8 Octomvrie 1488. ~ Confirmă lui Corhană şi fratelui său jumătate din satul Muşata. No. CLXXXIX, p. 353.

Suceava, 15 Octomvrie 1488. ~ Dărueşte episcopiei de Roman satele: Negoeştii şi jumătate din Gostileşti pe Valea Neagră, Poiana „ambele judecìi“, Ciorsăceştii zişi şi Tibeşti şi satul lui Botăş pe Moldova. No. CXC, p. 353.

Suceava, 31 Dechemvrie 1488. ~ Confirmă lui Danciul Delea un sat pe Bârlad cu două judecìi: ale lui Buda şi Drăgoiu. No. CXCI, p. 361.

1488. ~ Confirmă stolnicului Ion Frunteş satul Çioreştii pe Bârlad. No. CXCII, p. 363.

c. 1488. ~ Confirmă lui Petru Frunteş şi rudelor lui satul Movila pe Bârlad, „unde a fost jude Bora". No. CXCIII, p. 364.

Suceava, 22 Ianuarie 1489. ~ Confirmă lui Banciul, fratelui şi surorilor sale jumătate din satul Băicăuţi pe părâul Suholeţilor. No. CXCIV, p. 366.

(Suceava), 22 Ianuarie 1489. ~ Confirmă lui Oană singur două părţi din satul Dobrieneşti pe Telejna, iar lui şi fraţilor săi împreună a treia parte din acelaş sat. No. CXCV, p. 369.

(Suceava), 24 Ianuarie 1489. ~ Confirmă lui Toma şi fraţilor săi satele Cerceştii, Făurenii şi Şchiopenii. No. CXCVI, p. 371.

Suceava, 25 Ianuarie 1489. ~ Confirmă lui Gavril şi fraţilor săi satul Mânzaţii la obârşia Iubanei. No. CXCVII, p. 371.

Suceava, 13 Martie 1489. ~ Confirmă lui Lupe armaşul o bucată de pământ din hotarul Alboteştilor şi o selişte peste Prut, „unde a fost târgul Sărăţii". No. CXCVIII, p. 372.

Suceava, 14 Martie 1489. ~ Dărueşte mânăstirei Voroneţului satul Vlădeni pe Siret, cumpărat dela nepoţii şi nepoatele lui Isaia logofătul. No. CXCIX, p. 375.

Suceava, 14 Octomvrie 1489. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satele Frătăuţii, Botăşăniţa şi Climăuţii, luate dela fiii lui Fedco Starostescul, în schimb pentru satele Toporăuţii şi Grigoreştii, cumpărate direct sau cu schimb dela mai mulţi proprietari. No. CC, p. 380.

Suceava, 31 Octomvrie 1489. ~ Confirmă lui Stan şi lui Oană Grasul jumătate din satul Şoldeşti pe apa Zăbrăuţului. No. CCI, p. 382.

Suceava, 9 Ianuarie 1490. ~ Confirmă lui Ivanco şi Gavril satul Vitolteşti la gura Bujorului. No. CCII, p. 384.

Suceava, 9 Ianuarie 1490. ~ Confirmă lui Nicoară Românescul o jumătate din satul Hăndreşti. No. CCIII, p. 385.

Suceava, 14 Ianuarie 1490. ~ Confirmă lui Toader Marele şi nepotului său satul Bonteşti. No. CCIV, p. 387.

Suceava, 16 Ianuarie 1490. ~ Confirmă lui Mănăilă Cioplescu a treia parte din satul Călmăţuiu. No. CCV, p. 389.

Suceava, 17 Ianuarie 1490. ~ Confirmă popii Sima, fratelui şi surorii sale satul dela gura Rebricioarei „unde au fost Roman şi Hodco". No. CCVI, p. 389.

Suceava, 18 Ianuarie 1490. ~ Confirmă satele Mirceşti, Dănceşti, Păşcani şi un alt sat, toate pe Cuţitna, urmaşilor lui Mircea Ciucescul, Danciul Ciucescul, Paşco şi Marei. No. CCVII, p. 391.

Suceava, (Ianuarie-Fevruarie) 1490. ~ Confirmă lui Lazor Micşun satul Găureştii pe Bârlad. No. CCVIII, p. 393.

Suceava, 7 Martie 1490. ~ Confirmă lui Ilea Naşfă satul Măgdăşanii pe Crasna. No. CCIX, p. 396.

Suceava, 9 Martie 1490. ~ Confirmă fraţilor Sima şi Avăr a treia parte din satul Ghigoeşti pe părâul Negru. No. CCX, p. 397.

Suceava, 12 Martie 1490. ~ Confirmă lui Iurie Şerbici satul Tomeştii pe Sireţel. No. CCXI, p. 399.

Suceava, 15 Martie 1490. ~ Confirmă lui Isac visternicul satele Folticenii pe Şomuz şi Buciumenii de lângă Rădăşeni. No. CCXII, p. 402.

Suceava, 15 Martie 1490. ~ Confirmă o împărţeală între Isaia dela Răcătău şi patru nepoţi ai săi pe satele Găleşeşti, Pănceşti, Horjeşti şi jumătate din Năneşti. No. CCXIII, p. 403.

Suceava, 15 Martie 1490. ~ Constitue teritoriul episcopiei de Rădăuţi, confirmându-i stăpânirea, cu toate veniturile şi privilegiile, peste 44 sate dăruite ei de Alexandru cel Bun în ţinutul Sucevei şi peste 6 din ţinutul Cernăuţilor, acestea din urmă în schimbul altor 6 din ţinutul Sucevei, pe care domnul le dăruise mânăstirei Putnei. No. CCXIV, p. 405.

Suceava, 15 Martie 1490. ~ Confirmă mânăstirei Putnei stăpânirea şi jurisdicţia deplină peste 16 sate ale ei, dintre care 13 în ţinutul Sucevei şi 3 în ţinutul Cernăuţilor, şi stabileşte din nou hotarele braniştei din jurul mânăstirei. No. CCXV, p. 419.

Suceava, 16 Martie 1490. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Măşcăteştii pe Suceava şi-i confirmă stăpânirea asupra mânăstirei de la Horodnic cu satul ei Balasineştii. No. CCXVI, p. 425.

Suceava, 16 Martie 1490. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Clişcăuţi şi o prisacă la Bohotin, luate prin cumpărătură sau schimb dela unii şi dela alţii, şi-i confirmă morile domneşti din târgul Siretului. No. CCXVII, p. 428.

Suceava, 16 Martie 1490. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Voitin, cumpărat dela Bogdan, şi dela fratele şi surorile lui, şi unsprezece sălaşe de ţigani aduşi din Ţara Românească. No. CCXVIII, p. 430.

Suceava, 17 Martie 1490. ~ Scuteşte de vamă trei care ale mânăstirei Putna ce vor merge după peşte de două ori pe an. No. CCXIX, p. 431.

Suceava, 17 Martie 1490. ~ Confirmă lui Negrilă Batirescul jumătate din satul „unde a fost Cârstea“, la Cârligătură. No. CCXX, p. 431.

Martie 1490. ~ Confirmă lui Petriman şi rudelor lui seliştele Porceştii, Brebii şi Hociungii din ţinutul Neamţului. No. CCXXI, p. 433.

14 Octomvrie 1490. ~ Confirmă nepoţilor lui Stoian Procelnicul unsprezece sate la Cârligătura şi peste Prut, dându-le un nou hrisov, în locul celui vechiu pierdut. No. CCXXII, p. 433.

Suceava, 26 Noemvrie 1490. ~ Dărueşte mânăstirei Voroneţului seliştea Poiana, cedată domnului de egumenul dela Homor în schimb pentru satul Glodeni. No. CCXXIII, p. 435.

Suceava, 26 Noemvrie 1490. ~ Dărueşte mânăstirei Homorului satul Glodeni în schimb pentru seliştea Poiana, pe care domnul o face danie mânăstirei Voroneţului. No. CCXXIV, p. 438.

Suceava, 6 Dechemvrie 1490. ~ Confirmă lui Avram, diac de visterie, a şasea parte din satul Oniceni pe Şomuzul Rece. No. CCXXV, p. 442.

Suceava, 7 Ianuarie 1491. ~ Confirmă unor fii ai lui Ivanco Vârstatu, unor nepoţi ai lui Bratul viteazul şi altor rude ale lor satele: Brătuleştii, Fedeleşanii, Goeştii şi Vârstaţii. No. CCXXVI, p. 445.

Suceava, 16 Ianuarie 1491. ~ Confirmă lui Moghilă ceaşnicul satul „unde a fost Bălaciu“, pe Simila. No. CCXXVII, p. 446.

Suceava, 16 Ianuarie 1491. ~ Confirmă lui Miclăuş şi lui Ianco satul Urgiceani. No. CCXXVIII, p. 448.

(Suceava), 16 Ianuarie 1491. ~ Dărueşte mânăstirei Tazlăului o poiană „unde a fost satul Miceşti“, o altă poiană dealungul Tazlăului Mare şi satul Floceşti. No. CCXXIX, p. 450.

Suceava, 16 Ianuarie 1491. ~ Confirmă lui Toader Pleşan un sat pe Simila „unde a fost Mihaiu“. No. CCXXX, p. 455.

Suceava, 17 Ianuarie 1491. ~ Confirmă fraţilor Petre şi Ion satul Ceretianii la Cobâle. No. CCXXXI, p. 456.

Suceava, 26 Fevruarie 1491. ~ Confirmă spătarului Purece şi rudelor sale două sate pe Nistru: „Drislivoe“ şi „unde a fost Nosco“. No. CCXXXII, p. 458.

(Vaslui?), 9 Martie 1491. ~ Confirmă preotesii popii Petre satul Crăeştii pe Rebricea. No. CCXXXIII, p. 461.

Vaslui, Martie 1491. ~ Confirmă fraţilor Stan, Iachim şi Andriaş Babici satul Hliboca la obârşia Derehluiului. No. CCXXXIV, p. 462.

Suceava, 20 Aprilie 1491. ~ Dărueşte mânăstirei Tazlăului satele Zăneştii, Stolnicii şi Faurii pe Bistriţa şi satul Bureşti, zis şi Fundul, pe Siret. No. CCXXXV, p. 463.

16 Septemvrie 1491. ~ Confirmă Mărinei, fetii lui Berea, satele: Bereştii, Petrileştii, Boşotenii şi Năsoeştii. No. CCXXXVI, p. 466.

Suceava, 15 Octomvrie 1491. ~ Confirmă lui Pătru Selişteanul satul Măneştii la obârşia Ialanului. No. CCXXXVII, p. 466.

Suceava, 15 Octomvrie 1491. ~ Confirmă lui Balşa satul Drăguşanii pe Podraga. No. CCXXXVIII, p. 468.

(Suceava), 15 Octomvrie 1491. ~ Confirmă lui Marco spătarul satul Cernica pe Berheciu. No. CCXXXIX, p. 470.

Suceava, 15 Octomvrie 1491. ~ Dărueşte mânăstirei Tazlăului jumătate din satul dela „gura Oarbicului". No. CCXL, p. 472.

Suceava, 15 Octomvrie 1491. ~ Alipeşte la hotarul târgului Vaslui 16 sate şi selişti pe care le cumpărase dela unii şi dela alţii, constituindu-şi sie şi urmaşilor săi un uric cu tot venitul, afară de „vama cea mică", de care lăcuitorii Vasluiului vor fi scutiţi. No. CCXLI, p. 476.

Suceava, 15 Octomvrie 1491. ~ Confirmă lui Oană Telăul şi soţiei sale a treia parte din satul Ruptura pe Berheciu. No. CCXLII, p. 487.

Suceava, 26 Octomvrie 1491. ~ Confirmă vechile hotare ale mânăstirei Homorului. No. CCXLIII, p. 487.

31 Octomvrie 1491. ~ Dărueşte lui Ivan Murgul două sate la Perescău: Hănţeştii şi „unde a fost Negşe Taurul". No. CCXLIV, p. 490.

Suceava, 2 Noemvrie 1491. ~ Confirmă lui Luca Boţ şi verelor sale satele Balosineştii şi Itrineştii din ţinutul Neamţului. No. CCXLV, p. 491.

Suceava, 2 Noemvrie 1491. ~ Confirmă lui Stanciul satul Drăghişanii pe Jiravăţ. No. CCXLVI, p. 493.

Suceava, 17 Fevruarie 1492. ~ Confirmă împărţeala făcută între nepoţii şi nepoatele lui Ion Jumătate pe trei sate rămase dela acesta: Mândreştii zişi şi Balinţi pe Siret, Şerbăneştii tot pe Siret şi Jumătăţenii pe Jijia (Exemplarul pentru Mândreşti). No. CCXLVII, p. 493.

Suceava, 17 Fevruarie 1492. ~ Confirmă aceeaş împărţeală (Exemplarul pentru Şerbăneşti). No. CCXLVIII, p. 495.

Suceava, 17 Martie 1492. ~ Confirmă lui Costea pităreluI satul Tomiceştii pe Crasna. No. CCXLIX, p. 501.

30 Martie 1492. ~ Dărueşte lui Stan Poiană satul Cârneştii pe Siret. No. CCL, p. 501.

30 Martie 1492. ~ Confirmă împărţeala dintre Iurşa aprodul şi surorile sale pe satele Belceşti şi Negoeşti pe pârâul Alb şi Şerbăneşti pe celălalt pârâu Alb. No. CCLI, p. 503.

24 Iunie 1492. ~ Dărueşte fraţilor Baico şi Ivan satul Almaş din ţinutul Neamţului. No. CCLII, p. 503.

Suceava, 10 Octomvrie 1492. ~ Confirmă lui Toma, fiul lui Mihnea, satul Tomeştii dela Cârligătura. No. CCLIII, p. 504.

Suceava, 14 Octomvrie 1492. ~ Confirmă lui Toader şi nepoţilor săi partea de jos a satului Donceşti. No. CCLIV, p. 505.

Suceava, 24 Noemvrie 1492. ~ Dărueşte mânăstirei Putna satul Ştiubeiul pe Başeu, cumpărat dela nepoţii postelnicului Hodco Costici. No. CCLV, p. 509.

1492. ~ Confirmă lui Grozea comisul satul Icuşenii pe Jijia. No. CCLVI, p. 514.

Adaos la No. CLXIX, p. 516.

I

HRISOAVE ȘI CĂRȚI DOMNEȘTI

I

12 August 1457.

Ştefan scuteşte două case ale mânăstirei Moldoviţei din Suceava, în cari locuiau Armeanca şi Stana, de orice dări şi robote, de pietrile de ceară şi de lucrul la morile domneşti, cedând mânăstirei tot venitul acestor case şi confirmându-i din nou stăpânirea peste ele.

F. A. Wickenhauser, Die Urkunden des Klosters Moldowiza (Moldawa, I), Wien 1862, p. 65-66: extras după originalul cu data 6965. Presupun că în extrasul lui Wickenhauser s'a strecurat greşala „wo die Armenerin Stana wohnt“ în loc de „unde locuesc Armeanca şi Stana“; e vorba doar de două case, iar numele propriu „Armeanca“ a fost luat de Wickenhauser şi în alte documente drept nume comun.

II

Mânăstirea Bistriţa, 8 Septemvrie 1457.

Ştefan confirmă mânăstirei Bistriţei daniile lui Alexandru cel Bun şi ale urmaşilor lui: vama dela Tazlău şi dela Bacău, pietrile de ceară din acest târg, morile din sus de Bacău şi moara din câmp; el dispune ca nimenea să nu fie scutit de acele vămi şi de pietrile de ceară, fie pământean, fie străin; opreşte pe boierii şi slugile sale să puie alte vămi în locul acelora şi porunceşte ca neguţătorii, pământeni sau străini, să plătească vama şi pietrile de ceară numai diregătorilor mânăstireşti.

† Милостїю божїєю мы Стєфан воєвода, господаръ зємли молдавскои, чиним знамєнито нс сѣмъ листом нашим въсѣм кто

нан оузрит или его оуслишит чтоуч(и), ωже благωпроизволи господство мы нашым благым произволеніе(м) и чистым и свѣтлым сръдцемъ и ωт въсеж нашеж доброж волеж и ωт бога помоцїж, ꙗко да оутвръдим нашъ цръковъ монастироу ωт Бистрици, идеже ест храм оуспеніе прѣчистѣи богородици, даем и потвръждаем сим нашим листωм дааніе дида нашего, свѧтопочивъшаго стараго Ѧлеѯанъдра воеводи, и пак нашых предковъ, мито ωт Баковскаго тръга и ωт Тазловѣ, и камены воскоу ωт Баковскаго тръга, и млины повише Баковѣ, що ωны ωселилы на свои пинѣзы, и млинъ ωт полѣ, еже из вѣка прислоушают тож мита томоу монастирю. Ѧ також оу тихъ вишеписаных митахъ и ωт каменъ воскоу ни един тарканъ да не боудет, ни великаго ани малого, ни съ нашеи земли ани с чоужеи, ни едъным нашым листωм, хотѣ съ великою печатею боудет тарканствω. Ѧ также ни жадныи наш боꙗринъ ани слоуга нашъ ани инъ никто да не имают николи поставити дроугое мито противъ тых митах, и оуси коупъци, хотѣ ис нашеи земли хотѣ ис чоужеи, аби послоушъни билы платити мито оу роукы оурѣдниковъ монастирскых, и каменъ ωт воскоу, а иномоу никомоу. Ѧ також ни жадныи наш боꙗрин ани оурѣдныk ани митник ани глобъник ани инъ никто да сѧ не смѣет оумешати оу монастирскыи доход, хот циноу за единъ грош. Тое въсе вишеписанное да ест монастирю нашемоу вишеписаномоу ωт нас оурик съ въсѧмъ доходωм, непороушенно николиже на вѣкы вѣчнїѧ. Ѧ на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго Стефана воеводи, и вѣра нашых боꙗръ: в. п.[1]) Козмы Шандровича, в. п. Маноила бившаго немецскаго, в. п. Юана Жоулича, в. п. Петра паркалаба, в. п. Еланкоула[2]) паркалабовъ белградскых, в. п. Кости Юриша, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Илъѧша и пана Петра Понича паркалабовъ соучавскых, в. п. Чопеѧ паркалаба немецскаго, в. п. Юцела, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Мик Краѧ, в. п. Стецъка Дамънкоушевыча, в. п. Исаиѧ постелъника, в. п. Станимира вистиѧръника, в. п. Збѣры столника, в. п. Тадора чашъника, в. п. Июна комиса, и вѣра всѣх боꙗр нашых молдавскых, великых и малих. Ѧ по нашем животѣ, кто боудет господаръ нашеи земли, ωт детеи нашых или ωт нашего племене, боуд кто кого богъ изберет господаремъ биты оу

---

[1]) Prescurtare pentru вѣра пана (credința panului, credința dumnealui).
[2]) Corectat în orig. din Еланка. Hasdeu n'a cetit acest cuvânt. Se vede dar că la 1457 erau doi pârcalabi la Cetatéa-Albă: Petru și Vlaicul.

нашеи земли оу молдавскои, тот щоби не пороушил нашего даанїа и потвержденїа. А кто би хотил пороушити сїе наше данїе, боуд ми сами или бомре наши или боуд кто, таковыи да ест прокламтъ wт господа бога и спаса нашего исү христа и wт прѣчестна его матеръ и wт ві връховънных свмтых апостолъ и wт д̃ еуаггелисти и wт тні иже въ Никеи свмтых wтецъ и wт всѣх свмтых богоу оугожд(ъ)ших, и да ест подобенъ Иоудѣ прѣдателю и прокламтомоу Арїю, и да имает оучестїе съ тѣми же възпиша на владыка христа: кръвъ его на них и на чмдѣхъ их. А на болшее потвержденїе и крѣпостъ томоу въсѣмоу вишеписанномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу и почесномоу паноу Доброулоу логофетѫ писати и привесити нашоу печат к семоу листоу нашемоу. Пис(а) Тома оу монастирѣ идеже ест храм оуспение прѣчистѣи богородици wт Камена, в лѣто ѕцѯе, мѣсмца сеп. и.

Pecetea, atârnată, contra obiceiului, cu mătase albastră în loc de roşie, s'a pierdut. — Originalul la Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele rămase la fostul director B. P. Hasdeu şi aduse dela Câmpina de actualul director d. Dimitrie Onciul. In dosul pergamentului notiţa „мито от Бакова" (vama dela Bacău), un rezumat grecesc al cuprinsului şi un sigil rotund cu cuvintele „Câmpina, castelul Iulia Hasdeu". Publicat cu prescurtări de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, Bucureşti 1865, I, 1, p. 154. In traducerea lui Hasdeu „moara din vechime a mânăstirei" trebue îndreptat în „moara din câmp" (orig. wт полѣ), se înţelege de lângă Bacău. Pasagiul „ни един тарканъ да не боудетъ, ни великаго ани малого" e rău tradus cu „nimenea să nu fie tarcan (scutit), nici mare nici mic". Nu e vorba acì de persoanele scutite, dacă ele erau mari sau mici, adică boieri, negustori sau oameni de rând, ci e vorba de felul scutirei, care puteà să fie completă (mare) sau necompletă (mică) şi care se puteà da pământenilor sau străinilor, adică neguţătorilor străini. Traducerea exactă e aceasta: „şi deasemenea, de aceste mai sus scrise vămi şi de pietrile de ceară nici o scutire să nu fie, nici mare nici mică, nici din ţara noastră nici din ţară străină", adică nici pentru oameni din ţară, nici pentru străini. Cuvântul тарканъ (тарканствw) e de origine tătărească şi e împrumutat de Moldoveni dela Ruşi, la cari тарханъ însemnà scutire, privilegiu, тарханная грамота documentul prin care se obţineà o scutire, тарханщикъ posesorul unei astfel de scutiri (de anumite dări). Vezi Словарь церковно-славянскаго и русскаго языка (dicţionarul Academiei Ruseşti), St.-Petersburg 1847, tom. IV, p. 271. In documentele moldoveneşti acest cuvânt se întâlneşte rar, în cele munteneşti niciodată.—O copie neexactă a doc. dela 8 Sept. 1457 se găseşte în Condica lui Asachi I, f. 449, la Arhivele Statului din Bucureşti.

III

Suceava, 13 Fevruarie 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Neamţului stăpânirea peste satul Băloşeştii pe Neamţ, peste mânăstirea dela Hangu în vechile ei hotare şi peste două sălaşe de Tătari: Oancea şi fratele său Petraş, Pantea şi fratele său Jurj.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣмъ листωм нашим въсѣмъ кто нан оузрит или его оуслышит чтѹчи, ωже благопроизволи господство ми нашимъ благымъ произволенїемъ и чистымъ и свѣтлымъ сръдцемъ и ωт въсеѫ нашеѫ доброѫ волеѧ и ωт бога помощїѧ и нашимъ добрымъ оумысломъ, ꙗко да оутвръдїм наш цръковъ и наш монастыръ ωт Немца, идеже ест храмъ свѧтомѹ възнесенїю, и дали и потвръдили есми монастырю нашемѹ ωт Немца село на имѣ Балошещи на Нѣмцѣ, и монастыръ ωт Хангѹ по старомѹ хотарю, и два Татаре именѹема Ѡанча и сынъ его Петраш и жони их и дѣти их, и Пантѣ с братомъ своимъ Жѹржемъ и матї их и дѣти их. Тое въсе вышеписанное да ест монастырю нашемѹ оурик съ въсѣмъ доходомъ, непорѹшенно николиж(е) на вѣкы. А хотаръ томѹ селѹ и монастыреви да ест по старомѹ хотарю, кѹда из вѣка ωживали. А на то ест вѣра нашего господства выш(е)писаннаго Стефана воеводы, и вѣра митрополита нашего кѵр Феωктиста, и вѣра боꙗръ наших: в. п. Маноила, в. п. Бланкѹла, в. п. Петра пръкалаба, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Щибора. в. п. Томѣ Кынде, в. п. Илїаша Модрѹза, в. п. Мик Кралѣ, в. п. Ялба, в. п. Понича, в. п. Лази Питика, в. п. Шандра ωт Дорогонѣ, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Стецка Дамакѹша, в. п. Ѡловѣнка, в. п. Сина, в. п. Сѣкыша спатарѣ, в. п. Станимира вистїарника, в. п. Исаиѧ постелника, в. п. Тадора чашника, в. п. Збѣри столника, в. п. Бѹωрѣна комиса, и вѣра въсѧх боꙗръ наших молдавскых, великых и малых. А по нашемъ животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, ωт дѣтеи наших, или пак бѹд кто кого богъ изберет господаремъ быти оу нашеи земли оу молдавскои, тот бы не порѹшил нашего даанїа, але щобы потвръдил и оукрѣпил монастырю нашемѹ нашего даанїа. А на болшее потвръжденїе томѹ въсемѹ выш(е)писанномѹ, велѣли есми слѹзѣ

нашемȣ вѣрномȣ Добрȣлови логофетȣ писати и привѣсити нашȣ печат к семȣ листȣ нашемȣ. Оу Сѡч(а)вѣ, в лѣтѡ ҂ѕцѯѕ, мѣсѧца фер. ві.

Pecetea lipseşte. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţului No. 3, cu o traducere nouă, făcută probabil în mânăstirea Neamţului între 1850 —1860; în dosul pergamentului, cu mâna celui ce a scris documentul: † Балошещи, iar cu o altă mână, din aceeaş vreme sau cevà mai târzie, notiţa: † пръвѣе егда сътвори привїлїе велико Стефанъ воевод, а ѡн постави свои печат новїи великыи на сеи привїлїи Нѣмецкаго монастирѣ = întâiul mare privilegiu dat de Ștefan Voevod, şi şi-a pus pecetea sa cea mare şi nouă pe acest privilegiu al mânăstirei Neamţului. — Pe pârâul Neamţului nu există azi niciun sat cu numele Băloşeşti; există însă unul în jud. Neamţ, pl. Mijlocu, cătun al comunei Mărgineni, Băloşeştii s. Băluşeştii pe Iucaş din doc. dela 7 Mai 1475, No. CXIII.

IV

Suceava, 12 Martie 1458.

Ştefan confirmă mitropoliei Sucevei următoarele proprietăţi, parte dăruite, parte cumpărate, parte schimbate cu altele: a) Vlădenii pe Siret, cu mori; b) Sârbii, tot pe Siret; c) Avereştii pe Suceava, cu mori; d) Mihăieştii pe Şomuz, lângă podul de piatră din sus de Bahrineşti, cu morile şi cu cuturile sale; e) Vereşcecanii pe Siret, cu mori; f) Ungurenii; g) Jicovul de Jos; h) prisaca lui Batin; i) viile din dealul Hârlăului; k) şase sălaşe de ţigani.

Rezumat de I. A. Manowarda în catastihul documentelor mitropoliei Sucevei aflătoare pe la 1783 în arhivul principilor Radziwiłł din Żółkiew (Galiţia), publicat sub titlul „Index Żółkieviensis" de G. Popovici, în „Candela", jurnal bisericesc-literar, an. III, Cernăuţi 1884, p. 551. La Manowarda e: Bohrineszty, Batykowa, bey dem Uhrylower Berge, Zykow minor (trad. greşită a slav. Жиков нижнїи). Am pus „cuturi" (slav. кȣты) în loc de „Zugehör", „pertinenţe" în trad. lui G. Popovici, şi „a lui Batin" în loc de „Batykowa" — în trad. lui G. Popovici „Baticova" —, admiţând o greşală de lectură Батикова pentru Батинова, de oarece numele propriu Batic nu mi-e cunoscut din documentele vechi (cf. No. XXVII). Am lăsat afară atributul „zum Kloster Putna" pus de Manowarda pe lângă „Zykow minor", de oarece la 1458 Jicovul nu puteà să aparţină acestei mânăstiri, care a început a se zidì abià la 1466 şi s'a sfinţit la 1470. In „perilipsul despre scrisorile de moşii a sfintei mitropolii a Moldovei", publicat de C. Erbiceanu în Istoria Mitropoliei Mol-

daviei şi Sucevei, Bucureşti 1888, p. 20-23, doc. dela 1458, cu 22 în loc de 12 Martie, e rezumat astfel: „ispisoc dela Ştefan Vodă, de întărit stăpânirea mitropoliei pe moşiile Vlădenii cu mori, Sârbii la apa Siretului, Avereştii cu mori la Şomuz, iproci“.— Pentru Avereşti şi Hreaţca mitropolia avea un privilegiu dela Alexandru cel Bun din 7 Ian. 1403 (Convorbiri Literare, an. XXXV, p. 353 şi urm.). Sârbii sunt cei din ţin. Sucevii, cf. „Sârbii şi Boldeştii“ la 1641 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 167 sq.). Despre celelalte sate vom aveà ocazie să vorbim la documentele ulterioare.

V

Roman, 10 Aprilie 1458.

Ştefan confirmă călugărilor dela Bistriţa stăpânirea peste balta Botnei cu toate iezerele şi gârlele, peste Chişinăul Roşu până la dealul Zagornei şi peste toate prisecile din hotarul lor, peste două curţi, împreună cu vama din sate şi dela bălţi; opreşte pe oricine să facă colibe sau garduri, ori să vâneze peşte pe hotarul lor, iar pe cei ce vor călcà această din urmă dispoziţie îi ameninţă cu o gloabă de 40 de grivne; interzice boierilor şi dijmarilor să ia dela călugări dijma din albine sau berbânţa de miere, sau să bântuească în cevà pe prisăcari; plângerile împotriva oamenilor mânăstirei să se adreseze sau însuşi domnului sau diregătorului mânăstiresc, care singur va aveà putere să-i judece şi să incaseze gloabe dela dânşii; nimenea altul nu va aveà dreptul să-i judece pe aceia.

† Милостию божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм лис[то]мъ нашим въсѧм кто нан възрит или его ѹслышит чтѹчи, ѡже благопроизволи господство ми нашим благим произволением и чистымъ и свѣтлым сръдцем и ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощиѧ, ꙗко да ѹтвръдим църковъ монасти[роу] ѡт Быстрици, идеже ест храм ѹспение свѧтѣи богородици, на имѧ Ботна, и съ ѹсими ѡзерами и гырлами и ѡзерками, и ѡт Червленого Кешенева до дил Загорни, и више Днистром и пониже ѹси пасики, елико сѹт ѹ том хотари ѹ их хотаръ, и два дворы, и съ митом и по сѹхѹ и по водѣ. А також никто да не смѣют сижи ѹч(и)нити ѹ их хотар, на Днистри или ѹ ѡзеры, или плоты, ани ловити никто ѹ их хотари; а кто имѹт ловити без их воли, на том имаем ѹзети м҃ гривен. А також никто ѡт наших боꙗр или десетник да не смѣ

брати десѧтинꙋ ѡт пчел, ани берbеницю медꙋ, ани пасичници бантовати ни ꙋ чем. А кто що имит имати до их люд(и) бꙋд которое дѣло, или великое или за малое, а их ꙋ[р]едник сам своего чловѣка да сꙋдѧт, алибо пред господство ми; иного сꙋдцю да не имают, але тот приход вес да ест монастирю нашемꙋ. Тое всѣе вишеписанное да ест монастирю нашемꙋ ꙋрик и съ въсѧм доходом и непорꙋшенно николиж(е) на вѣки. А кто бы хотил порꙋшити сие наше даание и запис, или мито им брат(и), или бꙋд що, кто бы хотил порꙋшити или прѣстѧпити бꙋд ꙋ чем, таковы да ест проклѧт ѡт господа бога въседръжителѣ и ѡт прѣчистыѧ его матере и ѡт т҃ї богоносних ѡ(т)ци никеиских и ѡт всѧх свѧтых, и да ест подобен Июдѣ, проклетомꙋ Арїю, що възѧпиша на господа бога и спаса нашего ісу христа: кръвь его на них и на чѧдѣх их. И тот бꙋдет под нашею казнию и ѡргию господства ми, без того. А на то ест вера нашего господства вишеписаннаго Стефана воеводы и вѣра въсѧх боѧр наших молдавских, великих и малих. А на болшꙋю крѧпость, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Исаи ꙋ Долнем тръгꙋ, в лѣто ꙁѕцѯѕ, мѣсѧца ап. ї.[1])

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Galata, pach. 11, cu o traducere de Andrei tălmaciul, căpitan, dela 31 Mai 1796. Pergamentul e înalt şi îngust, cerneala albăstrue; în dosul lui sunt însemnările: † Ботна şi Єзърꙋл ѡт Ботна, aceasta din urmă cu o mână mai recentă. E vorba de balta Botnei din Basarabia, formată de părâul Botna la vărsarea lui în Nistru. Un privilegiu identic a dat Bistriţei Petru Vodă la 6 Iunie 1455 (orig. în Arh. Stat. din Bucureşti). Cf. documentele dela 13 Iulie 1463 (No. XLV) şi 17 Martie 1500 (vol. II).

VI

Suceava, 12 Aprilie 1458.

Ştefan confirmă mitropoliei de Roman satele Leucuşanii cu moară şi Dragomireştii cu pod peste Moldova şi scuteşte pe locuitorii acestor sate, de orice neam ar fi ei, de iliş, de dajdie, de podvoade şi de lucrul la morile domneşti; opreşte pe judecători, pe globnici, pe pripăşari, pe osluhari, pe pererubţi şi alte slugi să

[1]) Scris aşa că samănă cu ъ sau ѕ (=ѕ din documentele noastre).

umble printre dânşii, să-i judece, să le ia gloabe sau tretina, fie pentru lucruri mari, fie pentru lucruri mici; îi scuteşte de vamă pentru mărfurile lor, şi pentru peşte şi pentru varză; şoltuzii şi pârgarii şi sfetnicii târgului nu vor aveà voe să-i judece şi să le ia gloabe nici pentru sfadă, nici de ziua sfântului Ilie; ei nu vor plătì nici o dajdie şi nu vor aveà nici o îndatorire către târg, ci tot venitul dela dânşii va fi al mitropoliei. Pe lângă acestea Ştefan supune mitropoliei pe toţi săracii din cuprinsul eparhiei: aceştia vor fi judecaţi de mitropolit, sau de protopopul sau de diregătorul lui, atât în târg cât şi prin sate. El mai dărueşte mitropoliei morile de pe apa Moldovei, din jos de târg, cu piuele, şi două sălaşe de ţigani: ale lui Cernat şi Caba.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣмъ листом нашим въсѣм кто или оусрит или его ѹслишит чтѹч(и), ѡже благоизволи господство ми нашим благым произволенїемь и чистим и свѣтлым срьдцемь, и дали и потвердили есми митрополїю нашемѹ ѡт Романова тръга, идеже ест храмь свѧтои мѹченици Параскеви, села оу нашеи земли оу молдавскои на имѣ Лѣѹкѹшани выш(е) торгѹ и Драгомирещи съ порѹмом, а Лѣѹкѹшани съ млиномь, але порѡм есть на Молдавѣ. А кто бѹдет жити оу тых сель, боуд кaкы ѧзык, ѡни да не имают платити ни наїшa ни дан, ни подводѹ, ни на млиноx нашиx да не робѧт; також да не имают ходити меж(е) ними ни сѹдци, ни глобници, ни припашари, ни ѡслѹхари, ни перерѹбци, ни ни никто ѡт нашиx слѹг, ни сѹдити их, ани глобѹ не брати ис них, ани третиноу, ани иное нищо, ни за великое дило, ни за малое. Також даемь и потвержаемь нашемѹ митрополїю млины що сѹт на Молдавѣ, иниж(е) Романова трьга, и съ валилами. И також тоты людї ис тѧх сел да не имают ни мыто ѡт их търговли платити, ни ѡт рибѹ, ни ѡт капѹста. А також варе колико люди слѹхають къ митрополїю, да не имает их сѹдити [1]) ни шолтѹзы ани пр'гаре, ни гло[б] брати ис них, ни рѧдци търговскых, ни за свадѹ, ни за илїинь день; ани мытници щобы им мыто не ѹзѧли; ни дан да не дадѹт съ ними мистичи, ни подводѹ, ни на млиноx нашиx да не робѧт, але вес прїход да слѹхает мїтрополїю нашемоу. И еще есми дали два челѧд цигански на имѣ Чернат

[1]) In orig. greş. сѹдѹти.

и Каба. Також Ѹси оубоги да слѸхают нашеи митрополїи, и иного сѸдцѧ да не имает ихь сѸдити, развѣ митрополита, или его протопопа, или его Ѹрѧдника, или по тръгом или по селом. То въсе вышеписанное да ест митрополїю нашемѸ шт нас Ѹрик съ въсѧм доходом, непорѸшенно на вѣки. А хотар селам по старомѸ хотарѸ, кѸда из вѣка шживали; а хотар млиням шт тѣснины, где Ѹтискѣет сѧ Молдова, ниж(е) млина, шт того мѣста да ест хотаръ млинѸ. А на то ест вѣра господства ми вышеписанного Стефана воеводы, и вѣра нашихь боѩрь: в. п. Манаила, в. п. БланкѸла, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Хотко Щибора, в. п. Томѣ Кынде [1]), в. п. Іанѧша МодрѸза, в. п. Мик Кралѣ, в. п. Лази Питика, в. п. Петра Понича, в. п. Шандричина, в. п. Хотко Крецовича, в. п. Стецко Дама[кѸ]шевича, в. п. Іоани немецкого, в. п. Шловѣники, в. п. Станимира вистїѧрника, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Тадора чашника, в. п. Збїѧри столника, в. п. БѸшрѣна комиса, и вѣра въсѧх боѩрь нашихь молдавских, великых и малих. А по нашемь животѧ, кто бѸдет господаръ нашеи земли, шт дѣтеи наших или шт нашего племене боуд кто, тот щобы не порѸшилъ нашего даанїа и потвержденїа. А на болшее потвержденїе томѸ въсемѸ выш(е)писанномѸ, велѣли есми нашемѸ вѣрномѸ панѸ ДобрѸлѸ логофетѸ пи[сати и] привѣсити нашѸ печат к семѸ листѸ нашемѸ. Пис(а) БѸлпаш дїѧк оу СѸчавѣ, в лѣто ѕцѯѕ, мѣсѧца ап. ѕі день.

Pecetea ruptă. — Orig. la Academia Română, signatura 3/LXIV; e scris cu cerneală albăstrue. In dosul lui însemnările vechi: † митрополиѩ şi † за послѸшничи шт тръг: pentru posluşnicii din târg, şi altele mai nouă fără însemnătate. — Cf. Epp. Melchisedec, Chronica Romanului şi a episcopiei de Roman, Bucureşti 1874, vol. I, p. 118-121: text şi traducere, amândouă cu multe greşeli. Ar fi zadarnic să relevez acì pe cele din text, căci sunt prea multe; voiu îndreptà numai greşelele din traducere, spre a nu fi silit să dau o nouă traducere întreagă. „Tribut“ (p. 119) pentru дан(ь) dajdie, dare, bir, nu se poate zice, de oarece tributul are în limba noastră alt înţeles, cel de haraciu; pasagiul „câţi oameni ascultă de mitropolie, să nu aibă a-i judecà nici şoltuzii nici pârgarii, nu cumvà să ia dintre dânşii nici rânduiţii târgoveţilor, nici pentru svadă nici pentru ziua lui Ilie“ (p. 120) trebue îndreptat aşà: „câţi oameni ascultă (s. se ţin) de mitropolie, n'au să-i judece pe ei nici şoltuzii, nici pârgarii, nici sfetnicii târgului, nici gloabe n'au să ia dela ei, nici pentru sfadă, nici pentru ziua de (sf.) Ilie“. Epp. Melchisedec n'a

[1]) Orig. Гынде.

înţeles cuvântul рѧдци тръговскых (în loc de р. тръговцїи), cari nu sunt „amploiaţi comunali cari adunau dările comunale“, având şi alte atribuţii administrative şi judiciare (p. 124), ci sunt, cum am zice astăzi, consilierii comunali, membrii sfatului orăşenesc celui mare, căci sfatul mai mic, mai restrâns, îl formau pârgarii; рѧдци noştri (sg. рѧдца) corespund polon. radcy (sg. radca), germ. Räthe, şi aveau de sigur aceeaş funcţiune. Pasagiul acesta e extrem de interesant pentru cunoaşterea organizării municipale din Moldova, căci de obiceiu în documente se citează numai şoltuzii şi pârgarii. Cuvintele „nici gloabe n'au să ia dela ei“ lipsesc din traducerea epp. Melchisedec, din pricina lecturei greşite din text: „нєгло брати“ (p. 118) în loc de „ни гло[б] брати“. Pasagiul, că toţi săracii să fie sub ascultarea mitropoliei şi să fie judecaţi numai de mitropolit sau de oamenii lui, trebue înţeles aşà că jurisdicţiunei mitropolitului erau supuşi toţi săracii din târgul Romanului şi din satele ce se aflau pe teritoriul lui. „Sau pe târg sau pe sate“ (или по тръгом или по селом) trebue tradus „atât în târg cât şi prin sate“, deşi expresia по тръгом însamnă „prin târguri“; aci avem a face cu o greşală de gramatică a pisarului (по тръгом în loc de по тръгꙋ, după analogia lui по селом), căci alte târguri afară de Roman nu vor fi căzut sub jurisdicţia episcopului de acolo. Chestiunea nu e însă lămurită. — Din numele proprii sânt de îndreptat Cala în Caba, Ghindea în Cândea, Micrale în Micu Craiu, Lazor Pitic în Lazea Pitic, Şandricin în Şendrică, Sălavinca în Oloveanco s. Oţel. Asupra explicărilor istorice dela p. 121-125, privitoare la termenii administrativi, judiciari şi financiari din documentul nostru, mai toate greşite şi unele foarte naive, voiu aveà ocazie să revin în glossariul dela sfârşitul volumului II, unde aceşti termeni vor fi explicaţi cu deamănuntul. — Un suret cu data greşită 12 Aug., necomplet şi fără indicarea izvorului de unde a fost luat, a publicat V. A. Ureche în „Notiţe despre slobozii“, Analele Academiei Române, Ser. II, tom. IX (1886-87), p. 151. — Leucuşanii şi Dragomireştii erau amândouă în jud. Roman; v. asupra lor doc. dela 4 Aprilie 1488, No. CLXXXV.

VII

8 Iunie 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Pobrata un sat şi o moară pe Jijia, dăruite de boierul „Onica dela Jijia“.

Suret de la Stefan Voevod, vo leat 6966, Iunie 8.

Facem înştiinţare pentru adevărată [sluga noastră] Onica de la Jijiia, că au venit înainte noastră şi înainte boiarilor

noştri, de a lui bună voe, şi au dat al său sat şi a sa moară din Jijiia, unde este casa lui, şi a sale diresuri mănăstirii Pobratii, unde este hramul sfântului Nicolae. Deci noi, văzând a lor bună învoeală şi plăceare, aşijderea am dat ş'am întărit pre acel de mai sus zis sat, unde este casa Onicăi pe Jijiia, şi cu moara şi cu tot venitul şi hotarul ce se cuvine acelui sat, să fie mănăstirei Pobratei, unde este hram sfântul Nicolae, uric neruşuiit nici odănăoară în veci. Iară hotarul acelui sat cu toate hotarăle˜ ceale vechi, pe unde au umblat din veac. Pentru aceea credinţa domnii mele de mai sus scris Stefan Voevod, şi credinţa mitropolitului nostru chir Theoctist, şi credinţa tuturor boiarilor noştri, mari şi mici. Iară după a noastră viaţă, cine va fi domn ţării acestiia, să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai ales să dea şi să întărească. Iar pentru mai mare credinţa şi întărirea a celor de mai sus scrise, am poroncit cinstit şi credincios boiariului nostru dumnealui Dobrului[1]) logofăt, să scrie şi a noastră pecete către această carte a noastră să o leage.

S'au tălmăcit de Evloghie dascăl,
l(eat) 7268 (=1760), Iunie 16.

Academia Română, sign. 32/VII. — Satul unde era casa Onicăi pe Jijia se mai numià probabil, pe vremea lui Ştefan cel Mare, şi Oniceni; pe Jijia nu există însă azi nici un sat cu asemenea numire. Cred deci că e vorba acì de satul Probota din şesul Jijiei, jud. Iaşi, pl. Turia; acest nume l-a luat satul lui Onica după ce a fost închinat mânăstirei Probota. Lângă el se află Ciulineştii, cari au aparţinut aceleiaş mânăstiri; v. Marele Dicţionar Geografic al României. V, p. 105. — Intre documentele mânăstirei, citate la p. 108 din acest dicţionar, cel dela 1458 lipseşte. Cf. doc. dela 16 Fevr. 1459, No. XVII.

VIII

Roman, 31 August 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Moldoviţei stăpânirea asupra ţiganilor Hârman, Bera, Badu şi Coman, cu sălaşele şi cu tot neamul lor, şi scuteşte pe locuitorii satului mânăstiresc Borhineştii de podvoade, de posadă, de lucrul la morile domneşti, de căratul vinului, de dijma din albine şi din porci, de urmăritul răufăcătorilor, pe cari

1) In suret *Dobrii.*

însă n'au voe să-i primească în hotarul lor, şi de lucrul la cetatea Sucevei; globnicii din Suceava şi ilişarii n'au ce căută la ei; la războiu vor merge numai când va merge şi domnul în persoană; tot venitul satului şi toată munca locuitorilor va aparţine mânăstirei; li se mai îngădue călugărilor să-şi facă alte iezere la Frumosul, din sus de iezerul lor.

† Милостїю божїю мы Стефанъ воевода, господарь [1]) земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣм нашим листом всемь кто нан оузрит или его оуслышит, еже благопроизволи господство ми благым произволенїем и чъстимъ промыслом и свѣтлѣишим сръдцем, и оусею радою, и потв[р]ъдили и дали есми свѧтои цръкви ѡт свѧтого монастирѣ ѡт Молдавици, идеже ест храм прѣсвѧтои благовѣщенїю, ꙗко да соут и ѡт господства ми к тои свѧтои цръкви тоти Цигани, на имѣ Хръмаи и Бера и [2]) Бадꙋ и Команъ, и съ оусими челѣдми их и дѣтми их, и оусим родом и племенем их, и оунꙋци их, да соут къ тои свѧтои цръкви оурик всѧмъ приходом. А також дали есми слобозию селꙋ манастирскомꙋ на имѣ Борхинещи, ꙗко да не ходѣтъ оу тꙋм сели ни глоб[н]ици ѡт Сѡч(а)вѣ и ни илишари; ни подвод не дают, ни посадꙋ, ни на млинох наших да не робѣтъ, ни вино да не возѣтъ; и десѣтинꙋ ѡт бчол и ѡт свини да не дают; ни слид злодинскых да не гонѣтъ оу село том хотарꙋ, и не приимꙋтъ; и на город ѡт Сѡч(а)вѣ не робѣтъ ѡт того село. А на воиско то кто да идꙋт тоти люди, коли прилꙋчит сѧ самомꙋ господства ми ити на воиско, тогди и тоты люди да идꙋт на воискꙋ, а иногди николи. Алеж тот приход и оуси слꙋжбъ ѡт того село то оуси да прислꙋхает к свѧтои цръкви ѡт М(о)лдав(и)ци. А також ѡт господства ми дали есми свѧтомꙋ монастирꙋ ѡт М(о)лдавицꙋ да оучинѣтъ ставы свѧтои ц[ръ]кви [3]) на Красном, повише их став(а), да ест свѧтои цръкви оурик на вѣки, всѧм приходом, непорꙋшено николи на вѣки. А на то ест вѣра господства ми и вѣра оусих боѧръ господстка ми, великих и малых. А на бꙋлшеи кр[ѣ]пост, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋл(ꙋ) логофетꙋ

---

[1]) Orig. господари.

[2]) In orig. и e scris deasupra lui а, ceeace a făcut pe vechiul traducător să citească Бераибадꙋ=Beraibad, iar pe d-l Jacimirskij Бераи (l. c. în notă, p. 9); cf. ibid. în doc. dela 25 Aug. 1454: Бъра.

[3]) Intre [ ] sunt puse literile ce lipsesc din greşală sau sunt şterse ori rupte, între ( ) prescurtările obişnuite.

привѣсити нашю печат к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Петръ Ѩрдан[о]вич ѹ Долнем тргѹ, в лѣто ҂ѕцѯѕ, авг. л͠а.

Pecetea domnească cea mică, c. 2 1/2 cm. în diametru, cu legenda: † ПЄЧЯТЪ СТЄФЯНЯ ВОЄВОДЫ *; mătase albastră. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz No. 9. In dos sign. „ex fasc. 64 1/2 No. 3" şi însemnarea „pe ţigani şi pe slobodziea Borghineşti". Extras la V. A. Uljanickij, Матеріалы для исторіи взаимныхъ отношеній Россіи, Польши, Молдавіи, Валахіи и Турціи въ XIV-XV вв., Москва 1887, No. 84ª, p. 95, şi, necomplet, la Wickenhauser, Moldowiza, p. 66. Textul întreg la A. I. Jacimirskij în Дарственныя, жалованныя, льготныя и подтвердительныя грамоты молдавскихъ господарей XV вѣка, Москва 1907, No. 7, p. 9-10 (tom. IV din „Труды славянской коммисіи" ale societăţii arheologice din Moscva). Din puţinele greşeli de lectură ale d-lui Jacimirskij — unele pot să fie şi de tipar — relevez numai ѹри în loc de ѹрик, воскѹ în loc de коискѹ şi Ѩрданич în loc de Ѩрдан[о]вич. O traducere germană cu sign. „Fasc. 64 1/2, No. 3 bis", cu data 31 Aug. dar fără an, făcută de translatorul „iliric" Joh. Marcińkiewicz în Bucovina, pe la an. 1782—85, se află în posesiunea d-lui Alexandru Czołowski din Lemberg: locul emisiunei e dat greşit „in der unteren Stadt Balty". Un suret din sec. XVIII, cu data originalului şi în dos cu însemnarea „сеи сѹрет писа многогрешнїи їермонах Іωан ωт Молдовиц(ъ) ѹ Фѹлтичен(й), маи к͠з: acest suret l-a scris mult păcătosul iermonah Ioan din Moldoviţa la Fălticeni, Mai 27" se află la Academia Română sub sign. 151/LXXXIV. Fiind exact, îl reproduc aici întreg.

„Suret scos pe rumănie de pe uric sirbăscu, pe Borghineşti şi pe ţigani.

Cu mila lui Dumnedzău Stefan Voevoda, domnul ţărâi Moldovii, înştiinţare facem cu această scrisoare a noastră, cine pre dânsa ar căută şi cetind-o var audzì, precum bine am vrut domnie me, cu bună voinţă şi cu curată şi luminată inimă, şi 'ntr'acest rănd am întărit [şi am dat[1])] sfintii besearici, mănăstirâi Moldoviţii, unde este hram Buna Vestire, precum să fie şi de la domnie me sfintei besearici Moldoviţii acei ţigani, anume Hrăman şi Bera i Bad *(în suret* Beraibad) şi Coman, cu tot celediul lor şi cu toţi copiii lor şi cu tot rodul şi pliamenie, şi nepoţii şi strenepoţii lor, ca să fie a sintii mănăstiri Moldoviţii uric cu tot venitul. Aşijdire am dat slobodzie satului mănăstirii Moldoviţii, anume Borhineştii, precum să nu îmble într'acele sate nice globnici din Suceava, nice ilişari, nici podvodari, nici la mori sau iazuri[2]) domneşti să nu lucredză, nici vin să nu aducă, nice deseatină de

[1]) Cuvinte şterse în copia chirilică.

[2]) In orig. «iazuri» lipseşte; fraza aceasta reproduce o expresie stereotipă din documentele slave „млины и ставы", pe care Miklosich în Lex. palaeosl. sub v. ставъ o citează ca inexplicabilă; ставъ e maloros. став, demin. ставок iaz, heleşteu.

stupi sau de râmători să nu de, nici urmă de tălhari să nu gonească din hotarul satului acelue, şi să nu priimască, şi la cetate Sucevii să nu lucredză oamenii dintr'acel sat Borghineştii. Și cănd s'ar tămplà domnii mele a merge la oaste, atunci să margă şi acii oameni la oaste din satul Borghineștii, dar aiuri necăiuri să nu margă, nici odănăoară. Iar acel vinit dintr'acel sat şi slujba, toţi să aibă a ascultà de sfânta mănăstire Moldoviţa cu toată slujba lor. Aşijdere domnie me am dat sfintii mănăstiri Moldoviţii ca să facă iazuri sfânta mănăstire pe Crasna, pe din sus de dănşi; iazurii să fie a sfintii besearici, uric să fie în veci cu tot vinitul, neruşiit în veci. V lea(t) 6966, Avgust 31".

Borhineştii din documentul acesta sunt Bahrineştii de astăzi din Bucovina, între Vaşcăuţi şi Volcineţ, districtul Siretului (v. Schematismus der Bucovinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese f. d. J. 1904, p. 121), Бахринещи din protopopiatul Berhometului şi vicariatul Câmpulungului Moldovenesc la 1784/85 (Dr. D. Werenka, Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich, Czernowitz 1895, p. 189; cf. ibid., p. 10); pe harta institutului geografic militar austriac Bahrynestie (planşa Czernowitz). — Frumosul s. Frumoasa (slav. Красное, sc. село) e un sat în acelaş hotar cu Moldoviţa şi Vama; cf. Wickenhauser, Moldowiza, p. 215 şi 227; Şematismul citat, p. 107; Die Bukowina, ediţie iubilară, Czernowitz 1899, p. 213; Em. Grigorovitza, Dicţionarul geografic al Bucovinei, Bucureşti 1908, p. 98. Crasna din suret e o greşală.

IX

(Roman), 31 August 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Moldoviței privilegiul obţinut dela predecesorii săi, în special dela Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, ca tot venitul cerii de la cârciumele din Baia să-i aparţină ei; el dispune deci, ca celor ce vor deschide cârciumi în Baia şi nu se vor înscrie în catastihul mânăstirei, călugării din Moldoviţa să aibă a le confiscà băutura şi a le luà şi o gloabă de 20 de zloţi. Mai dispune ca şoltuzii şi pârgarii, vornicii sau alte persoane, însărcinate să adune de prin târguri ceara ce se cuvenià domniei, să n'aibă nici un amestec la strângerea acestei dări în Baia.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли м(о)лдавскои, знаменито чиним ис сим нашим листом всѣм кто на нем оузрит или его чтѫчи ѹслышит, еже благопроизволи гос-

подство ми[1]) благым произволением и чыстим промислом и свѣтлим срьдцем, и дали и потврьдили есми и мы ѡт нас дааніе наших предков свѧтомоу монастирю ѡт М(о)лдавици, идеж(е) ест храм свѧтои благовѣщенію, ıако да прислѹхает и да сѣ берет воскъ ѡт Бани ѡт оуси кръчмах, как и Стефан воевода дал к тои свѧтои цр(ък)ви, такжe и господство ми далмъ воскъ ѡт оуси кръчмах ѡт Бани, да прислѹхает к тои свѧтои манастирѣ къ свѧтои цркви ѡт Молдавици, всѧм приходом. А кто бы хотил кръчмѹ чинити да не имет сѧ написати оу катастих оу калоугери, а которіи не[2]) имет сѧ написати оу их катастих, а калѹгери имают волю ѡт нас оузѣти емоу тото питіе, и пак да възмѹт с того чловѣка к҃ злат(и)х. А також шолтоузи и пръгари и дворници, или кто имет брати ѡт нас воскъ по инших тръгох, а оу Бани никто ѡт тых ѡт оусих да сѣ не оумишлетъ ни оу чем, але сами калѹгери да берѹтъ воскъ ѡт Бани ѡт оусих кръчмъ, занѹж господство ми[1]) дали и потврьдили тое даніе свѧтои цркви, да ест тое дааніе[е] свѧтои цркви оурик на вѣки, непорѹшено николи на вѣки. А на то ест вѣра господства ми вышеписанного Стефана воевод(ы) и вѣра оусим нашим болѧри, великих и малих. А кто бы хотыл порѹшити сіе потвръжденіе и дааніе, тот ест нам противник и листоу нашемѹ прѣстѹпник, имаетъ видѣти нашоу великою казни и оургію. А на бѹлшею крѣпост все вишеписанное, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Добрѹл(ѹ) логофетѹ прикѣсити к семѹ листѹ нашемѹ нашѹ печат. Писа Петры Ярданович, в лѣто ѕ҃цѯѕ, мѣсѧца авг. л҃а.

Pecetea domnească cea mică, c. 2½ cm. în diametru, cu legenda: † ПЕЧАТЬ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ. — Orig. în Arhiva Statului din Iaşi. In josul pergamentului notiţa rusească „надворный совѣтник Тимковскій: consilierul aulic (Hofrath) Timkovskij“, un funcţionar austriac, în posesiunea căruia s'a aflat într'o vreme acest document. Un extras după original la Fr. A. Wickenhauser, Moldowiza, p. 66, ceeace ne arată că pe la 1850 originalul erà încă la procuratura financiară, aşa zisa „Kammerprokuratur“ din Cernăuţi; v. Wickenhauser, l. c., introducerea, p. 6. O traducere de N. Beldiceanu în Uricariul, X, p. 126-128, cu greşeli grosolane de înţeles, repetate întocmai de Gh. Ghibănescu în Uricariul, XVIII, p. 26-29, unde se publică şi textul, acesta cu mai puţine greşeli.

---

[1]) Orig. г҃сва ми.
[2]) Orig. нь.

La Academia Română, sub signatura 51/XIX, se află o traducere românească, autentificată la 9 Fevruarie 1811 în Cernăuţi de către arhimandritul Isaia Băloşescul; fiind exactă, în ce priveşte înţelesul, o reproduc acì întreagă.

„Copie tălmăcită.

Cu mila lui Dumnezeu noi Stefan Voevod, domn ţării Moldaviei, facem înştiinţare cu acest al nostru hrisov tuturor celor ce-l vor vedè pre dânsul sau îl vor auzì citindu-se, iată bine au voit domnia me cu bună voinţă şi cu cuget curat şi cu luminată inimă şi am dat şi am întărit danie înainte fiitorilor noştri domni sfintei mănăstiri Moldoviţii, unde este hramul sfintei Bunei Vestiri, ca să se agiutoreze şi să e ceară de la toţi cărşmarii din Bae: precum şi Stefan Voevod au dat acei sfintei beserici, aşa domnie me dăm ceara de la toţi cărşmarii din Bae, ca să se ajutoreză ace sfântă mănăstire, la sfânta beserică din Moldoviţa, cu acest venit. Şi cine ar voì să facă cărşmă, să aibă a [se] scrie în catastih la călugări, iară care nu se va scrie în catastih, au de la noi călugării voe să e băutura lui, şi încă să eie de la acel om 20 zloţi. Deci şoltuzii şi părgarii şi dvornicii nici unul nu are să ee despre parte noastră ceară, ci numai din alte târguri să e, iară la Bae nici unul dintru aceia să nu se mestece întru nimica, ci numai singur călugării să ee ceara de la toate cărşmele din Bae, pentru că domnie me am dat şi am întărit sfintei beserici, ca să fie danie şi uric în veci nesmintit. Iar la aceasta este credinţa celui mai sus scris Stefan Voevod şi credinţa tuturor boerilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iară cine ar vra să strice aceasta întăritură şi danie, acela este noao protivnic, sau ca un călcătoriu poroncii noastre are să vadă a noastră mare pedeapsă şi urgie. Şi pentru mai mare tărie celor mai sus scrise, am poroncit credinciosului nostru boer logofătul Dobrul să lege la această carte pecete noastră. Au scris Petre Ardanovici în anul 6966 (=1458), Avgust în 31“.

X

Suceava, 5 Septemvrie 1458.

Ştefan confirmă lui Oană Grama stăpânirea peste satele sale din Câmpul lui Dragoş, pe Nichid: „unde au fost jude Draganici, şi unde au fost jude Dâmba“, Poiana-Râului cu biserica, jumătate din Poiana-Lungă, Runcuşorul din vârful dealului, şi moara de pe Nichid.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ землн мwлдавскон, ... wж(е) тот нстннnїн нашѣ верnїн слꙋга н болрнн пан

Фáна Грама слУжил нам право и верно. Темже видевше его правою и верною слУжбо до нас, дали емУ и потвръдили емУ его wтнина села его на имѣ на Драгошева полѣ Никидом два жУдѣчи, где бил жУде Драганич и где бил жУд(е) Дъмба, и поіана wт потока где цръковъ ест, и половина долгои полѣна, и на връх дѣла рУнкУшорУл, и малий що ест У Никид. Тое въсе да ест емУ wт нас Урик съ въсем доходом, и дѣтим его и братіам его и УнУчатом его и преУнУчатом его [1]) и пращоріатом его. Я тоти [2]) два жУдечіи и поени Усе вишеписанних все по старомУ хотарУ, кУда из века wживали, и wт долУ и wт връха, непорУшенни николиже на вѣкіи вечнаго. Тое пишем. Фт ОУчав(а), ҂ѕцѯѕ, септ. е҃.

[Боеріи а]нУма: Ходка КрецовникУл, Исан [3]) немецкаго, Стецка ДомокУш, Петре Екимович, Козмица, БУхте, Фетиwна, Сакше спът., Юга вист., Тод[дер пах.], [Краснищ] пост., [Збиiар]а стол., [БУwрѣнУл] комис.

Condica Asachi I, f. 390 v., cu titlul „а мънъстирий ТазлъУлУй". Rezumat, după o traducere românească (cf. ἰνταριτοῦρα întăritură, περεου părău, Runcusului=Runcuşorului) în manuscrisul grecesc No. 65/IV, p. 11, din biblioteca Universităţii din Iaşi (ms. e dela sfârşitul sec. XVIII şi conţine rezumate de documente ale mânăstirei Tazlăului, Putnei şi altele; merge până la 1795 şi are 305 pp. în 4⁰). Deşi copia condicei lui Asachi nu este completă, ea inspiră însă toată încrederea, de oarece boierii sunt identici cu cei dela 26 Octomvrie 1458; lipsesc numai câţiva dela început, iar ceilalţi nu sunt aşezaţi exact în şirul în care se aflau în original. — In ce loc de pe valea Nichidului se află judecia lui Draganici (Drăgănescul), nu putem şti; poate pe locul unde această vale începe să se lărgească, până a nu ajunge la Borleşti; pe-aci, în stânga Nichidului, se află „Dealul Runcului". Judecia lui Dâmba erà desigur acolo unde e acum localitatea Dâmbeşti şi Dealul Dâmbeştilor (harta marelui stat major 1: 50.000, planşa Tazlău).

XI

Suceava, 26 Octomvrie 1458.

Ştefan confirmă lui Neagul şi Tatul, nepoţi de frate ai lui Poiană, satele: Ruşii dela Iazer şi Redeanii de pe Tutova, cedate

[1]) In condică de două ori.
[2]) Corectat din тотъ.
[3]) In condică Исан.

lor de Mălin şi Vişa şi de ginerele acestora Ivaşco Vitoltescul, cari le moşteniseră dela unchiul lor Stan Poiană, în schimbul satului Timişeştii, al cărui privilegiu pe numele lui Poiană Mălin, Vişa şi Ivaşco îl primesc dela Neagul şi dela Tatul.

† Милостїю божїю мы Стефан воевод, господаръ зе[мли] молдавскои, чиним знаменїто ис сѫм нашим листом въсѣм кто нан оузрит или его оуслишит чтѹчи, wже прийдоша прѣд нами и прѣд нашиχ болѣре Мълинъ и Выша и зѧт иχ Ивашко Битолтескоула, по иχ добрѹю волю и непоноужені ни wт кого, и дали и wтстоупили слѹгам нашим Нѣгоулови и Татоулови, синовцем Поганином, села що имъ дал и лишил оу[и]ко иχ Погана Стан, на имѣ Роуси wт Єзера и на Тѹтовѣ Редѣни, а Нѣгоул и Татоул дал имъ привилїѧ Поганина, що имъ пишет на село на Тимишещи. Тѣм мы видѣвше иχ доброе произволенїе и токмежѹ на то, такожде дали есми и потвердили слѹгамъ нашим паноу Нѣгоулоу и паноу Татѹлѹ тая села: Рѹси wт Ѥзера и Редѣни на Тѹтовѣ, да соут имъ оурик съ въсѣмъ доходом, и дѣтем иχ равно и братиѧмъ иχ и оунѹчатом иχ и праоунѹчатомъ иχ и въсемѹ родѹ иχ, кто сѣ изберет наиближе, непорѹшено николи на вѣки. А хотаръ тѣм селамъ да ест имъ съ въсѣми стар[ы]ми хотарми, кѹда ис вѣчного вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства ми вишеписаннаго Стефанъ воеводи, и вѣра митрополита нашего кѵр Θеwктиста, и вѣра болѣр нашиχ: в. п. Маноила, в. п. Бланкѹла, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Ходка Щнбора, в. п. Томѣ Кинде, в. п. Мика Краѧ, в. п. Петра Понича, в. п. Албѹла, в. п. Лазы, в. п. Ходка Крецовича, в. п. Исаию wт Нѣмца, в. п. Стецка Дъмъкѹше[в]ича, в. п. Петрїка Ѩкимовича, в. п. Козмици, в. п. Бѹχти, в. п. Фетиwна, в. п. Сакиш[а] спътарѣ, в. п. Юги вистигарника, в. п. Красниша постелника, в. п. Тадора чашника, в. п. Збига[ри столник]а, в. п. Бѹwрѣноула комиса, и вѣра въсѣχъ [болѣр]ъ нашиχ молдавскиχ, великиχ и малиχъ. А по нашемъ животѣ, кто боу[дет господаръ нашеи земли], wт дѣтеи нашиχ или wт нашего племене, или боуд кто и кого богъ изберет быти господаръмъ нашеи земли молдавско[и, тот а]би имъ не порѹшил нашего данїе и потвер[жденїе, а]ле щобы имъ потвердил и ѹкрѣпил, занѹже есми дали им за иχ правою и вѣр[но]ю слѹжбѹ. А на болшѹю крѣпост и по[т]верждені[е] томѹ въсемѹ вышеписанноумѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Доброулѹ логофетоу писати и печат нашѹ привѣсити

к семꙋ нашемꙋ листꙋ. Писа Щефꙋл ꙋ Сꙍч(а)вѣ, в лѣтѡ ҂ѕцѯѕ, мѣсяца ѡх. к҃ѕ.

Pecetea lipseşte. — Orig., rupt în două şi ros la îndoituri, cu o traducere făcută de ieromonahul Hrisant în mânăstirea Golia la 14 Martie 1835, dar cu mai multe greşeli în cetirea numelor proprii — d. p. „Toltescul“ pentru Vitoltescul, „dresele lui Poianir“ p. dresele lui Poiană = privilegiul lui Poiană привилїѧ Поꙗнина, „Lazu“ p. Lazea, „Dămăcuşnici“ p. Dămăcuşevici sau Dămăcuşescul, „Borcilă comis“ p. Buoreanul comis, ş. a. — se află în posesiunea d-lui căpitan D. Duca din Iaşi; el mi-a fost comunicat de d-l Em. Gârleanu la 1905.—Redeanii sunt Rădenii de lângă părâul Tutova, pl. Tutova din judeţul Tutova, iar Ruşii sunt cei de pe valea Ezerului, între Studineţ şi Tutova, cătun al comunei Gâlţeşti, în acelaş judeţ. Cf. „Rusii pe Iazera“ (=Iazer, Ezer) în 1605, la N. Iorga, Studii şi documente cu privire la istoria Românilor, VII, p. 75, şi „Рꙋси что на Єзера“ în 1606, la Gh. Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 240. Timişeştii vor fi fost cei din jud. Neamţ, pe Moldova.

XII

30 Octomvrie 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Bistriţei, la rugămintea egumenului Eustatie, hotarele braniştei sale.

Tălmăcire de pe uricul sârbesc a domnului Stefan Vv.,
prin care întăreşte mânăstirei Bistriţei braniştea veche în semne de hotară anume. — Din let 6966, Octom. 30.

Cu mila lui Dumnezău noi Stefan VVd., domn ţării Moldaviei, fiul lui Bogdan VVd. celui Bătrân [1]), facem ştire prin acest uric al nostru tuturor cari pre dânsul vor căută sau cetindu-se vor auzi, precum că au venit înnăintea noastră şi înnăintea tuturor boerilor noştri ai Moldaviei rugătorul nostru chir ieromonah Efstafie, egumenul şi arhimandritul mânăstirei Bistriţei, unde este hramul Adormirea a prea sfintei stăpânii noastre născătoarii de Dumnezău şi pururea fecioarii Mariei, şi cu toţi fraţii în Hristos ce se află într'acel sfânt lăcaş, şi au cerut de la noi loruş uric de întăritură pe

[1]) «Celui Bătrân» e adăogat de sigur de traducător.

braniştea lor veche, a căriia hotar se începe la Pângaraţi dintr'un stejar pe carele este cruce, drept piste poiană la o movilă, iar de la acea movilă drept la ruptură, iar de la ruptură pe după obrejie la altă ruptură, iar de acolo drept piste câmp la păducelu cel mare, la gura părăului ce cade în Bistriţa, iar de acolo aşâşdirea în prijma a şapte ştejari pe după obrejie în pădure, la olhul[1]) cel mare, iar de acolo aşâşdirea pe după obrejie la gura părăului ce se chiamă Stejar, unde cade în apa Bistriţei, şi aşâşdire din stâlpul pe drumul cel din gios la plopii cei mari şi la vadul Bistriţei; aşâşdire şi fânaţu lor[2]) ce se începe din gura Sărăţei piste Bistriţa la Doamna şi pănă la Agârcii[3]), pănă la obârşie, pe amândouă părţile, Săcul pe amândouă părţile pănă la obârşie, iar de acolo la Cozia[4]) către dealul cel mare, la poeniţa din Hitioana, la Pintenul, şi se înpreună cu braniştea mânăstirei Tazlăului, pănă la Răchitiş şi la Piscul Baliţii în gios, printre Tarcău şi Bistriţa, iar de acolo pe apa Oanţălui pe amândouă părţile pănă la obârşie, aşâşdire drept piste Bistriţa la Brohotiş şi Baicul[5]), cu două poeniţe supt Ceahlău, iar de acolo pănă la părăul cel Alb, iar din părăul cel Alb piste Bistriţa la Giurcoae...... [ob]ârşie la gura Giurcoaei la o poeană, iar de acolo la vârful muntelui Ciocanului[6]), şi Stragoae[7]) pănă la obârşie, i Cuejdul pănă la obârşie, i Măgura pănă la ob[ârşia] Cuejdelului, şi cu arş[iţa]...... se înpreună cu hotarul Roşcanii pănă la Oprişani...... singur Mefodie...... părţile pănă la obârşie...... lo, la vârful...... sancea, şi cu Măg[ura]...... asemene pe gura Pângărăciorului[8]) pănă la obârşie, cu loc de un s[at] la Pângaraţi la o gârneaţă[9]) şi de acolo pe Tărtracea[10]) pănă la obârşie. Şi nim[enea să] n'aibă acolo a paşte oi sau a prinde peşte sau să tae în pădure lemne sau nuele sau să culeagă hemeiu sau alune sau altcevaş fară ştirea lor. Iar de vor găsì ei pre oarecarii acolo,

[1]) Copia adaogă în parenţeze *sau holmul.* Orig. are probabil ѡлха (ѥлха), paleosl. ѥлъха alnus, arin.
[2]) In copie «fânaţurilor».
[3]) Părăul Agârciia.
[4]) Prob. Cozla.
[5]) In copie Bancul.
[6]) In copie Ceacanului.
[7]) Prob. Stirigaesul de pe harta statului major.
[8]) In copie Pângărăcearului.
[9]) Gârniţă, un soiu de stejar.
[10]) Tătarcea?

vânând adică sau tăind lemne dintr'acel mai sus pomenit loc, apoi ei să aibă a le luà lor orice vor aveà ei pre lângă dânşii. Deci domnia mea şi cu toţi boerii noştri am cercetat şi am aflat şi am aşezat hotarul şi braniştea sfintei mânăstiri Bistriţei, după cum este obiceiul braniştei, ca să fie nestrămutat nici odinioară, în veci de veci. Iar la aceasta este credinţa domniei mele Io Stefan VVd. şi credinţa boerilor noştri: credinţa d-ms. (=dumisale) Dumii Braevici[1]), credinţa d-ms. Manoil şi a d-ms. Stanciului[2]), credinţa d-ms. Vlaicului şi credinţa d-ms. Goian[3]) vornicul, credinţa d-ms. Ştefului şi credinţa d-ms. Luca Arbore portarul de Suceava, credinţa d-ms. Câlnău[4]) spătar şi credinţa d-ms. Isac vist., credinţa d-ms. Dumşii post. şi credinţa d-ms. Petricăi comis, şi credinţa tuturor boerilor noştri, celor mari şi mici. Iar după viaţa noastră, pre cine Dumnezeu îl va alege a fi domn, din copiii noştri sau din neamul nostru, sau ori pre care altul îl va alege Dumnezeu a fi domn pământului nostru Moldaviei, acela să nu strice a noastră bună danie şi întărire, ci mai vârtos să le dee lor şi să le întărească, pentru că este dreaptă braniştea sfintei mânăstiri Bistriţei. Iar spre mai mare tărie şi întărire, am poroncit credinciosului şi cinstitului nostru boeriu d-ms. Dobrului logofăt ca să scrie şi pecetea noastră să o lege către acest adevărat hrisov al nostru. — Au scris Toma.— La anul 6966, Octomvre 10 zile[5]).

(L. P.)

Arhiva Statului din Iaşi, dosarul No. 244, Tr. 1765, f. 25=op. 2014, cu notiţa la sfârşit: „S'au tălmăcit de pe orighinalul sârbesc din cuvânt în cuvânt întocmai de mine gios iscălitul. 1846, Noemvre 16, Ieşii. Hrisamfi ieromonah". Traducerea a fost prezentată înaintea tribunalului la 1849 de epitropia Sf. Mormânt. — Copie foarte rea, comunicată de d. G. Ionescu, funcţionar la Arhiva Statului din Iaşi.

Din numirile topografice citate în această hotărnicie, unele lipsesc în dicţionarele noastre geografice, d.p. Hitioana, Pintenul, Brohotişul, Baicul, Stragoae (=Stirigaesul), Tărtracea (=Tătarcea); mai

[1]) In copie Bravicea.
[2]) In copie Danciului.
[3]) In copie Goei.
[4]) In copie Kolnău.
[5]) Greşală, în loc de „30 zile", provenită din confuziunea lui ⁂ cu ī din original.

toate se găsesc însă în harta marelui stat major și în harta institutului geografic militar dela Viena. Urmărindu-le pe aceste hărți, constatăm că braniștea Bistriței aveà o întindere foarte mare; numai pe Bistrița în sus ea mergeà vre-o 40 de kilometri, iar păraele de pe dânsa aparțineau toate mânăstirei până la izvoarele lor.

Documentul acesta este suspect; boierii dela Duma Braevici până la Goian vornicul inclusiv corespund celor din an. 1459 (cf. d. p. doc. din 13 Ian. 1459), iar dela Șteful până la Petrică comisul celor din an. 1499, cu oarecari lipsuri; logofătul și diacul corespund iarăși anului 1457 și 1462. Evident, partea aceasta din document nu este autentică. Neposedând originalul, nu putem ști cum s'a făcut această mistificare; ea este în tot cazul anterioară anului 1846, când documentul s'a tradus în Iași „din sârbește", „cuvânt de cuvânt".

XIII

Suceava, 11 Noemvrie 1458.

Ștefan confirmă lui Stanciul Sinescul stăpânirea peste următoarele ocine ale sale: a) satele din ținutul Cârligăturei: Sineștii pe Cireșnița, Crepăturenii și Șturneștii, b) o moară pe matca Bahluețului Mic, c) o prisacă lângă gruiul dela Șacovăț, pe părâul Fântânelor, satele cu hotarele lor cele vechi, iar prisaca cu locul de care va aveà nevoe.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним з[нам]енито нс сѣмъ листомъ нашим въсѣмъ кто или възрит или его ѹслышит чтѹчи, ѡже тот истинныи слѹга наш вѣрны пан Станчѹл Синескѹл слѹжил нам право и вѣрно. Тамъ ми видѣвше его правѹ и вѣрнѹю слѹжбѹ до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю и дали и потвръдили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои правое его ѡтнины, села ѹ волости Крълигътѹрѣ на имѣ Синещїи на Чирешници, пѹд лисомъ, и Кр[епъ]тѹрѣнїи и Щѹрнещїи, и млин на матки Малом Бахлѹецѣ, и пасикѹ на конец грѹнѣ ѡт Шаковци, на потока Кръницѣмъ. Тое въсе вышеписанное да ест емѹ ѡт нас ѹрик и съ въсамъ доходомъ, емѹ и дѣтемъ [его] и ѹнѹчатомъ его и прѣѹнѹчатомъ его и пращѹрѣтомъ его и въсемоу родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшенно николиже на вѣки. А хотаръ тамъ селам да естъ по старомѹ хотарю ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѹживали; а хотаръ тои пасици да ест колико может ѡживати едно

пасикꙋ[1]). Ꙗ на то ест вѣра нашего господства вишеписанънаго Стефана воевоводы, и вѣра нашего митрополита кир Ѳеѡктиста, и вѣра болѧр нашиꙗ: в. п. Маноила бывша[го] хотинскаго, в. п. Еланкꙋла паркалаба, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Ходка Щибора, в. п. Томы Кынде, в. п. Мика Краѧ, в. п. Петра Понича, в. п. Ꙗлба спатарѣ, в. п. Лази, в. п. Ходка Крецович, в. п. Ісаїи паркалаба немецкаго, в. п. Стецка Дъмъкꙋша, в. п. Петрика Ꙗкимокич, в. п. Козмици, в. п. Бꙋхти, в. п. Фетиѡна, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Тадора чашника, в. п. Збиари столника, в. п. Красныша постелника, в. п. Иѡна комиса, и вѣра всѧх болѧр нашиꙗ молдавскиꙗ, великиꙗ и малиꙗ. Ꙗ по нашем животѣ, кто бꙋдет господаръ [нашеи земли], ѡт дѣтеи нашиꙗ или ѡт нашего пле[мене], или пак бꙋд кто и кого богъ [и]зберет быти господаремъ ꙋ нашеи земли ꙋ молдавскои, тот щобы емꙋ не порꙋшил нашего даанїе и потвръжденїе, але щобы емꙋ ꙋтвръдил и ꙋкрѣпил, занꙋж есми емꙋ дали за его правꙋ и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ. Ꙗ на болш[ее] потвръжденїе и крѣпост томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к[2]) семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Исаїѧ ꙋ Сꙋч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцѯѕ, мѣсѧца ноем. аі.

Pecetea lipseşte.—Orig. la Academia Română, sign. 237/XLVII. Dintre cele trei sate pomenite în acest document mai există astăzi Sineştii şi Şturneştii (Ştorneştii) în jud. Iaşi, pl. Cârligătura; valea Cireşniţei şi-a schimbat numele în valea Sineştilor. Crepăturenii au dispărut. Vezi harta marelui stat major, planşa Podul-Iloaei. Asupra Sineştilor cf. în vol. II doc. dela 14 Dech. 1501 şi 2 Fevr. 1503, iar asupra „Ştorneştilor la Cârligătură“ v. Uricariul, V, p. 243 (an. 1690).

XIV

Suceava, 14 Dechemvrie 1458.

Ştefan confirmă mânăstirei Bistriţei o danie a Măruşcăi, fata lui Andrieş Slujescul, jupâneasa lui Negrilă, şi anume: jumătate

[1]) Aceasta însamnă, după un doc. dela 8 Iunie 1546 din colecţia princesei Maria Moruzi, колико может метнꙋти еднн чловѣкъ кїем на ꙋси стороннї ѡт по срѣдѣ пасикоу=cât poate să arunce un om cu bâta (măciuca) în toate părţile din mijlocul prisăcii. Cf. B. P. Hasdeu, Arhiva istorică a României, I, 2, p. 6: „cât va puteà aruncà un om cu un topor“ (1619).

[2]) In orig. н.

din satul Slujeşti, unde fusese curtea tatălui ei, cu jumătate din moara de acolo, apoi la Maluri cuturile Oneştii şi Lăbăşeştii şi fâutâna Horgăi, unde fusese o mânăstire a tatălui ei. Pentru această danie ea cere să fie trecută în pomelnicul mânăstirei.

Malurile, ţinutu Bacău, let 6966, Dech. 14.

Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan VVd., domn ţărei Moldaviei, facem înştiinţare cu această carte a domniei mele tuturor cine o va vidè sau cetindu-se o va auzì, că viind înăinte noastră şi înăinte boerilor noştri, mari şi mici, Măruşca, fata lui Andrieş Slujăscul, giupâneasa lui Negrilă, de a sa buna voi ş'au dat satele sale şi moară, parte a ei, ci ş'au împărţit înăinte noastră şi înăinte boerilor noştri cu fraţii sei şi cu surorile sale, şi au dat mănăstirei Bistriţii, unde este hramul Adormirea prea sfintei născătoarii de Dumnezeu; numele satelor : giumatate de Slujeşti, unde au fost curtea tatălui ei, şi giumatate de moară, şi din tot venitul giumatate, şi la Maluri amândoă coturi Oneştii i Lăbăşeştii, şi fântâna Horgăi[1]), unde au fost mănăstirea tătâni-său, ca să-şi facă pe locul acela prisacă; şi să o pomenească scriindu-o la pomelnic. Iar domnia me, văzând bunăvoinţa a ei şi danie, am întărit cu uric, ca să fie sfintei mănăstiri Bistriţii cu tot venitul. Iar hotarul numitelor sate să le fie pe unde din vechi s'au stăpânit. — Pre care este credinţa a domniei mele noi Ştefan VVd., şi credinţa mitropolitului nostru chir Theohtist, şi credinţa tuturor boerilor noştri, mari şi mici.—S'au scris la Suceava.

Dobrul logofăt.

Arhiva Statului din Iaşi, copie după dosarul tribunalului de Neamţ cu No. 16, f. 23 v., Tr. 1470 (comunicată de arhivarul G. Ionescu). — Satele amintite acì se aflau în jud. Bacău, pl. Trotuş, aproape de vărsătura Caşinului şi Oituzului în Trotuş. Slujeştii au dispărut; Oneştii şi Lăbăşeştii poartă azi un singur nume: Oneşti, în apropierea cărora se află o localitate Malu (v. harta statului major, plauşa Târgu-Ocna). Mai sus de Oneşti, între ei şi Buciumi, se află cătunul Răcăuţi, de dreapta Caşinului, care — după o tradiţie consemnată în Marele Dicţionar Geografic al României, V, p. 19— se numià mai 'nainte Malurile. Nu ştiu dacă de fântâna Horgăi mai există vre-o urmă pe acolo.

---

[1]) In dosar *Horgului*.

XV

11 Ianuarie 1459.

Ştefan confirmă boierului Petru Puiul, între altele, seliştea lui Bălan, cumpărată dela Sima Perianul.

Rezumat în condica Lit. K, No. 373, f. 172 din Arhiva Statului din Iaşi, cu data 6967, Ghenarie 11. — Documentul erà la 1808 în mâna răzăşilor din Cociorbeni, ţinutul Tecuciu. Cociorbenii nu mai există astăzi ca sat independent. Cf. Uricariul, VI, p. 274: Cociorvenii; Marele Dicţionar Geografic, II, p. 542: Cociorva, Cociorveni; Ghibănescu, Surete şi izvoade IV, p. 38: Cociorveiu, nume pr.

XVI

Suceava, 13 Ianuarie 1459.

Ştefan confirmă lui Ivaşco Goenescul seliştea lui Conon pe Rebricea, cumpărată dela Băloş cu 40 de zloţi, şi seliştile lui Nicoară şi Jurj blidarul pe Rebricioara, cumpărate amândouă dela Băla şi dela Malea, fiica lui Ivan, cu 30 de zloţi.

† Милостїю божїю мы Стефан воевод(а), господаръ земли молдавскои, чиним знаменито и сим нашим листом въсѣм кто нан оузрит или его ѹслышит чтѹчи, иже тот истинний слоуга наш вѣрнїи Иващко Гоенескоул слоужил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правою и вѣрною[1]) слоужбѹ до нас, жаловали есми его wсобною нашею милостїю и дали и потвръдили есми емоу оу нашеи земли оу молдавскои селище що было Кононово на Ребричи, що коупи оу Бълоша з[а] м҃ златы, и черес гороу на Малою Ребрїчоарѣ селище Никоwарино и селище Жоуржа блидарѣ, що коупила wбѣ селищи оу Бълы и оу дочкы Ивановн оу Мали за л҃ златы. Тое въсе выш(е)писанное да ест wт [нас] оурик съ оусим прїходом, емѹ и дѣтем его и братиям его и оуноучатом его и прѣоуноучатом его и въсемоу племени его, кто сѣ наиближе изберет, непороушено на вѣкы. А хотаръ тѣмъ селищамъ съ оусими старими хотарми, коуда из вѣка оуживали. А на то естъ вѣра нашего господства ми вишеписаннаго Стефана воеводї, и вѣра митрополита нашего кир Феwктиста, и вѣра боıаръ наших: в. п. Дѹмы Браевича,

[1]) In orig. и вѣрною e repetat încă odată.

к. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Еланкѹла, в. п. Гоина дворника, в. п. Ходко Щибора, в. п. Томѣ Кынди, в. п. Мика Кралѣ, в. п. Петри Понича, в. п. Ялбѹла, в. п. Лазы, в. п. [Ходк]а Крецокича, в. п. Исаии немецскаго, в. п. Петрїка Икымовича, в. п. Козмици бывшаго выст[и]ар[ника], в. п. Бѹхти, в. п. Фетишна, в. п. Са[кыша спа]тарѣ, в. п. Югы вис[тиарника, в. п.] Краснища постелника, в. п. Тошадера чашника, в. п. Збиари столника, в. п. Ишна Бѹшрѣнѹ[ла комиса, и вѣра всѣ]хъ [боя]рь [наших, великых] и малых. Я по нашем животѣ, кто . . . . . быти оу нашеи земли оу [молдавскои, т]о[т] щобы им не порѹшил нашего даа[нїа и потвръжденїа, але] щобы имъ потвердил и оукрѣпил, заноуже дали и потвръдили есми имъ за их право и за вирн[ѹю слѹж]бѹ. Я на болшею крѣпости тимоу всемѹ вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу панѹ Добрѹлоки логофетѹ писати и печат нашоу привѣсити к семѹ нашемоу листоу, оу Сочавѣ. Писа Щефѹл в лѣто ѕцѯз, ген.[1]) ӥ.

Pecetea cea mare domnească, c. 8 cm. în diametru, ruptă în două; din legendă se cunoaşte numai la început + ПЕЧАТЬ şi la sfârşit]СКОИ.— Orig. la Academia Română, Pecetea No. 172.— Cele trei selişti de pe Rebricea şi Rebricioara erau în jud. Vaslui, între Bolaţi, Bereasa şi Măcreşti, căci „Rebricioara cea Mică“ din document trebue să fie identică cu „Rebricea“ de sub dealul Barbului; v. harta statului major, planşa Negreşti. Pe harta căilor de comunicaţie din jud. Vaslui, ed. de Ministerul Lucrărilor Publice în an. 1903, acest pârâu e numit „Tufeşti“. Cf. „селище Конѹлоко,— Никоарино,— Жѹржа блидарѣ“ la 1529; „Filimoneşti care s'au numit mai nainte Nicorinul, Giurgea blidariului şi Cononovul“ la 1777 (Iorga, Studii şi documente, VI, p. 140, 165: acì se invoacă doc. dela 13 Iun. 6968=1460, care e documentul nostru dela 6967=1459); „Hilimoneştii şi Glodenii“ la 1602 (ibid., p. 142) şi „seliştea Nicoriţa pe Răbricea cea Mică, care acum se numeşte Hilimoneştii“ la 1617 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 123, 128). Numele Rebricioara s'a păstrat până azi în popor; i se mai zice şi „Rebricea Veche“.

XVII

Suceava, 16 Fevruarie 1459.

Ştefan confere locuitorilor din satul Poiana şi din Onicenii pe Jijia, ce se ţineau de mânăstirea Sf. Nicolae din Pobrata, privilegiul de a nu fi judecaţi de judecătorii din Dorohoiu, sau de orân-

[1]) S'ar puteà cetì şi юн. (Iunie); la Iunie 1459 Ştefan se aflà însă în Iaşi; v. doc. dela 12 Iunie 1459.

duiţii acestora, şi a nu da podvoade; el porunceşte dar ca nici un judecător, globnic sau pripăşar domnesc să nu cuteze a-i judecà, nici a le luà gloabă sau tretina; ei vor fi supuşi numai judecăţii egumenului sau orânduitului acestuia.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим н[аш]имъ листом въсѣм кто на не[м въз]рит алибо его чтоучи оу[слышит, ко]ли комоу того потребизна бѫдет, ѡже даемъ и п[отвръждае]мъ ис сим нашим листом людем монастирю нашемѫ [ѡт Полѣни, и]деже ест храм свѧт[ого Ник]олы, на имѣ оусим людем [ѡт Полѣн]и и ѡт Ѡнича[н по] Жежїи, на то ꙗко да им [ест слобо]дѫ, да не ходѣт оу тых селах соудци ѡт Дорогѫнѣ, а[ни оурѣдниц]и их, також ни подводѫ да не дадоут. Про тож ни един наш соудець ани глобник ани припашар да не смѣет тых люди сѫдити, ани глобѫ ис ных ѫзѣти, ани третїнѫ, ни един грош. А комѫ що сѣ оузрит кривдо на тых люди, тот да ишчет их съ законом прѣд егѫменом или пред их оурѣдником, а иного сѫдцѣ да не имают над собою, заноуж есмы дали им неподвижно на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства ми[1]), и вѣра митрополита нашего кир Ѳеѡктиста, и вѣра боꙗр наших, великых и малых. А на болшею крѣпост, велѣли есмы панѫ Добрѫлѫ логофетоу и нашѫ печат привѣсити к семѫ листоу нашемѫ. Пис(анъ) оу Сѫчавѣ, в лѣто ѕѯзѯз, ф҃р. ѕ҃ı.

Pecetea cea mică, c. 2½ cm. în diametru, cu legenda: † ПЕЧАТ[Ь] СТЕФАНИ ВОЕВОДЫ. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Galata, pach. 12. Pergament înalt şi tăiat neregulat, ca la multe din „poruncile“ domneşti; în dosul lui o notiţă veche † за глобе: pentru gloabe.— Satul Poiana e cel de lângă mânăstirea Pobrata sau Probota din jud. Suceava, pl. Siret, iar Onicenii sunt Probota de azi din jud. Iaşi, pl. Turia; cf. doc. dela 8 Iunie 1458, No. VII.

XVIII

Suceava, 20 Mai 1459.

Ştefan dispune ca Ungurii din satul Lucăceşti, care se ţineà de mânăstirea Bistriţei, unde erà egumen Eustatie, să plătească „dajdea episcopească“ acestei mânăstiri, nu vre-unui episcop sau vre-unei slugi domneşti; dijma din albine şi pripasurile ce s'ar

[1]) Diacul a omis aici cuvintele: вишеписанного Стефана воеводы.

întâmplă pe hotarul mânăstirei să le incaseze călugării, nu slugile domneşti; oamenii din Lucăceşti să fie judecaţi, pentru lucrurile mari sau mici, nu de judecătorii din Bacău sau de globnicii şi slugile acestora, ci de egumenul şi călugării dela Bistriţa, cari vor incasà şi gloabele de judecată.

† Милостїю божїю мы Стефанъ воевода, господарь земли молдавской, знаменито чиним ис сѣмь листомь нашимь въсѣмь кто на немь възрит алибо его оуслишить чтоучи, оже благопроизволи господство ми нашим благимь произволенїем и чистым и свѣтлим срьдцем, и даемь и дали есми сес лист нашь нашемꙋ монастирю ѡт Бистрици, идеже есть храм оуспенїи свѧтѣи богородици, идеже естъ егоумен кvр попоу Еустатїе архимандрит, на то аби оуси Оугроке ѡт Лоукачещи ѡт тою монастирское селѡ, коулко боудꙋт, аби платили бискꙋпов дан нашемꙋ монастирю ѡт Быстрици. Про тож ни един бискꙋп, ани ѡдин их слꙋг[а], ани един ѡт наших слꙋг да не смѣет оузѧти ѡт них бискоуповь[1]) дан, ни един грош. А також соудци ѡт Баковѣ или их глобници или их слꙋги да не имаетъ ты люди монастирских ѡт Лоукачещи соудити ни ѡ котором дилѣ, ни ѡ великое дило ани ѡ малое, ани глобоу ис них брати ис тими людми ис того села, ни един грошъ, ни ѡ великое дѣло ани ѡ малое, але да их соудѣть сами калоугери наши ѡт Бистрици свои люди, а инь сꙋдецъ да не имают тыи люди ѡт Лꙋкачещи ни ѡ котором дилѣ, развѣ егоумен бистрическїи и съ калꙋгъри да их сꙋдѣт. А також да не дадꙋт ни десѣтиноу ѡт бчол, да не имают наши слоуги оузѧти, але сами калꙋгъри да берꙋт ѡт своих люди. Таких и припас що оупадет оу их хотар, тиж да ест нашемоу монастирю ѡт Бистрици. Тое оусе вишеписаное да ест монастирю нашемꙋ ѡт Бистрици неподвижно николиже на вѣки. А кто сѣ покоусит порꙋшити сїе наше даанїе и записꙋ, тот боудет под нашеи великои казни. А на то естъ вѣра нашего господства вишеписанаго ми Стефана воеводи, и вѣра нашего митрополита кvр Теѡктиста[2]), и вѣра въсих боѩрь[3]) наших молдавских, великих и малих. А на боулшею крѣпост и поутвержденїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлоу лѡгѡфетꙋ писати и привѣсити нашꙋ печат

[1]) Sau бискоупово.
[2]) In orig. Ктеѡктиста.
[3]) In orig. încă odată боѩр.

к семѹ листоу нашемѹ. Пис(а) Гедеwн [1]) оу Сѹчавѣ, в лѣто ѕцѯз, мѣсяца маи в҃ день.

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina. In dosul pergamentului o însemnare grecească a cuprinsului şi sigilul „Câmpina, castelul Iulia Hasdeu". Publicat cu prescurtări de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică, I, 1, p. 113-114. Traducerea lui Hasdeu nu este în totul exactă; pasagiul despre judecătorii sau judeţii domneşti din Bacău trebue înţeles aşà, că ei nu vor aveà voe să judece pe Ungurii din Lucăceşti pentru nici un soiu de crime sau delicte (în orig. „lucruri mari şi lucruri mici"), nici să le ia gloabe, adecă amende, nici măcar „un groş". Din traducere rezultă că nu vor aveà voe să-i judece nici măcar „pentru un groş", adecă nici măcar pentru cele mai mici delicte. Populaţia Lucăceştilor nu erà curat ungurească, cum reese din regestul lui Hasdeu, ci amestecată; altfel nu s'ar explicà închinarea acestui sat către mânăstirea Bistriţei. De un „tribunal de Bacău" se înţelege că nu poate să fie vorba pe timpul lui Ştefan cel Mare. — Lucăceştii sunt în jud. Bacău, pl. Tazlăul de Sus, com. Valea Arinilor; au fost, împreună cu Asău şi Titeştii, până la secularizare, moşie a Bistriţei.

XIX

Iaşi, 12 Iunie 1459.

Ştefan confirmă lui Ion Negoescul satele Bereştii, Drinjeştii şi Havatii, pe care unchiul său Ivaşco din Sereţel, după ce i le dăruise mai nainte, voià să i le ia îndărăt, ceeace domnul nu îngădue; el îi mai confirmă şi satul Nejeşti pe părâul Vozova, pe care îl cumpărase dela Tador Fofâş cu 70 de zloţi, şi dispune ca, dacă Ivaşco din Sereţel sau altcineva din neamul lui, ori dacă cineva dintre Fofâşeşti ar ridicà în viitor pretenţii asupra satelor lui Ion Negoescul, acela va plătì o zavească de 60 de ruble de argint.

† Милостїю божїю мы Стїефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним знаменито нс сѣмъ листомъ нашим въсѣмъ кто нан ѹзрит или его ѹслишит чтоуч(и), колиж того комоу бѹдет потрѣбизна, wже прїидоша прѧд нами и прѧд нашими болѧри Ивашко wт Серецел и тѣгал сѧ съ непотом своим съ Иwном Не-

[1]) Orig. greş. Гедеwк.

госкꙋлом за села именꙋема Берещи и Дринжещи и Хавати, и тѣгали сѧ що сѧ тегали, Ивашко ѡт Серецел стратил тота села ѡт ꙋсего закона, занꙋж Іѡн поставил великое привилие, как емꙋ дал Ивашко тота села по своего доброю волею, ани Ивашко тꙋт прѣд нами и прѣд нашими болѧри никаким лици не моглъ сѣ ꙋприти. Про то мы, видѣвши Ивашково произволеніе, и мы ѡт нас дали и потвердили есми слꙋѕѣ нашемꙋ Іѡноу ꙋсѣ тота выш(е)писанна села, да сꙋт емꙋ оурик съ въсѣмъ доходо[м], непорꙋшенно на вѣки. И еще емꙋ потвердили есми село на имѣ Нежещи на Возовѣ потоцѣ, що их кꙋпил ѡт Тадора Фофыша за ѻ҃ злат. Того ради ни Ивашко ѡт Серецела, ани его дѣти, ани кто ни ѡт его рода да не имают николи болше тѣгати, ни съ едниммь листом, николи на вѣки, на тота вышеписанна села, ани кто ѡт Фофышещим племене да не имают ꙋпомииати за Нежещи, на вѣки. А кто коли ꙋпомииет, бꙋд оу которых днох и часох, или [И]вашко или Фофышещем племене, тот да заплатит завѣзкꙋ ҂҃ рꙋбли сребра. А при том мартороіа сам господства ми выш(е)писанны Стефан воевода, и наши болѧре: пан Бланкꙋл, пан Гоѧн дворник, пан Станчюлъ, пан Хотко Щиборъ, пан Тома Кынде, пан Петрь Поиич, пан Мик Крал, пан Ісаиа, пан Албъ, пан Іѡн Бꙋчюм, пан Козмица, пан Лазѧ, пан Хотко Крецович, пан Радоулъ Пискь, пан Сакыш спатар, пан Юга вистіѧрник, пан Красныш постелник, пан Тадор чашник, пан Збіѧрѧ столник, пан Бꙋѡрѣнь комис, и ины болѧре що при том были, велици и малы. А н[а бо]лшее потвержденіе томꙋ въсемꙋ вышепис[анно]мꙋ, велѣли есми нашемоу вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлоу логофетꙋ писати и привѣсити нашꙋ печат к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Бꙋлаиш ꙋ Ясех, к лѣто ҂ѕцѯз, юн. ҃ві.

Pecetea cea mică domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ *, şi şase peceţi boereşti în ceară neagră, trei la dreapta şi trei la stânga celei domneşti, toate rotunde. Una din ele, a doua din dreapta, s'a pierdut; celelalte sânt ale boierilor Goian vornicul, Stanciul, Dobrul logofătul, Ion Bucium şi Petru Ponici şi au următoarele embleme şi legende, a căror lectură, deşi au fost acoperite de praf gros, este sigură: 1) † ПАНЪ ГОѦНЪ ДВОРНИ[К], cu o rozetă în şase colţuri înlăuntrul unei potcoave; 2) † П[АН С]ТАНЧОУЛЪ, cu un scut şi cruce în mijlocul lui; 3) † ПЕЧАТЬ ПАНА ДѠБРꙊЛА ЛОГО[Ф]ЕТ[А] sau ЛОГО[Ф]ЕТ, cruce cu acoperiş, aşezată pe trei picioare; 4) † ПЕЧАТЬ ПАНА ІѠН[Ь] sau ІѠН, cu o emblemă nelămurită; 5) [† ПЕЧАТЬ] ПАНА ПЕТРА ПѠ[НИ]ЧА, cu un scut în mijlocul căruia se află două zigzaguri unite printr'o linie dreaptă, iar la stânga liniei o rozetă în şase colţuri. Cele două dintâi sânt la dreapta peceţii domneşti, cele trei

din urmă la stânga, începând numărătoarea dela pecetea domnească.— Orig. la Academia Română, Pec. No. 216, fost al d-lui Ed. Ghica, care a binevoit a mi-l comunică înainte de a-l dărui Academiei.— Nu mi-a fost ușor să stabilesc unde se aflau cele patru sate despre care e vorba în acest document, de oarece astăzi nu mai există nici unul; cel puțin în dicționarele noastre geografice Drinjeștii (=Dringeștii), Havatii și Nejeștii (=Negeștii) nu se pomenesc. Nici părâul Vozova (?) nu știu dacă mai poartă această numire. Un sat Bereşti a existat însă în jud. Vaslui, din jos de Soholeți, azi Suhuleț, pl. Funduri (v. No. LXXVIII din 9 Fevr. 1469), iar o fântână a Dringăi e pomenită într'un doc. dela 15 Martie 1493 în apropiere de hotarul Hoiseștilor și Nejeștilor din ținutul Cârligăturei, aceiași Nejești cu cei dela 1459. Dela Dringă vine Drinjeștii; cf. „Drânga“, un părăiaș și o pădure în jud. Bacău, pl. Trotuș, com. Hârja, și „poiana Drângului“ în jud. Neamț, com. Gârcina (Marele Dicționar Geografic, III, p. 255; la Frunzescu lipsesc). Havatii vor fi fost tot prin ţin. Cârligăturii. Fofâșeștii își aveau satul lor pe Cuțigna s. Cuțitna; vezi un document dela 10 Ianuarie 1495 în vol. II.

Documentul dela 12 Iunie 1459 nefiind publicat nicăiri și având o deosebită importanță pentru studiul vechilor obiceiuri juridice ale noastre, îl traduc aci în întregime:

„† Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan Voevod, domnul țerii Moldovei, facem cunoscut cu această scrisoare a noastră tuturor câți se vor uită la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, când va fi cuivà de trebuință, că a venit înaintea noastră și inaintea boierilor noștri Ivașco din Serețel[1]) și s'a judecat cu nepotul său, cu Ion Negoescul, pentru satele numite Bereștii și Drinjeștii și Havatii, și s'au judecat cât s'au judecat și Ivașco din Serețel a pierdut aceste sate după toată legea, căci Ion a arătat o privilie (=un privilegiu) mare, prin care Ivașco i-a fost dăruit de bună voea sa aceste sate, iar Ivașco aci înaintea noastră și a boierilor noștri cu nici un chip n'a putut să se apere. Deci noi, văzând voința lui Ivașco, am dat și am întărit și dela noi slugii noastre lui Ion toate satele mai sus scrise, ca să-i fie lui uric cu tot venitul, nestrămutat în veci. Și i-am mai întărit satul cu numele Nejești pe părâul Vozova, pe care l-a cumpărat dela Tador Fofâș cu 70 de zloți. Deaceea, nici Ivașco din Serețel, nici copiii lui, nici alt cineva din neamul lui n'are să se judece cu nici o scrisoare, nici odată în veci, pentru aceste mai sus scrise sate, nici nimenea din neamul Fofâșeștilor n'are să mai pomenească de Nejești, în veci. Iar dacă cineva ar pomeni, oricând și în orice vreme, fie Ivașco, fie din neamul Fofâșeștilor, acela va plăti zavească 60 de ruble de argint. Iar la aceasta e mărturia a însăși domniei mele mai sus scrisului Ștefan Voevod și a boierilor noștri: pan Vlaicul, pan Goian vornicul, pan Stanciul, pan Hotco Știbor, pan Toma Cânde, pan Petru Ponici, pan Micu Craiu, pan

[1]) Sat în jud. Suceava, pl. Siret.

Isaia, pan Albu, pan Ion Bucium, pan Cozmiţa, pan Lazea, pan Hotco Creţovici (Creţeanul), pan Radul Pisc, pan Sacâş spătarul, pan Iuga vistiernicul, pan Crasnâş postelnicul, pan Tador ceașnicul, pan Zbierea stolnicul, pan Buorean comisul și ceilalţi boieri cari au fost de faţă la aceasta, mari şi mici. Iar spre mai mare întărire a tuturor celor mai sus zise, poruncit-am credinciosului nostru boier logofătului Dobrul să scrie şi să atârne pecetea noastră la această scrisoare a noastră. A scris Vulpaș în Iaşi, la anul 6967, Iunie 12".

XX

Suceava, 30 August 1459.

Ștefan dăruește mânăstirei Homorului un mertic de cinci buţi de vin pe an.

† Милостию божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѧм листом нашим всѧм кто нан взрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ бѹдет потребизна, ѡже благопроизволи господство ми нашим благымъ произволением и ч(и)стымъ и свѣтлым сърдцемъ, ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощиѧ, и ѹчинили есми въ задѹшие свѧтопочивших родителеи наших и за наша здравие, ꙗко да ѹтвръдим наш монастыр именѹем Хоморъ, идеж(е) ест храм свѧтое ѹспение прѣчистыѧ богородицѧ, ꙗко да имает ѡт нас ѡброк на кажды год по пет бочки вина; тое да ест нашемѹ монастирю ѡт Хомора ѹрик. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного Стефана воеводы, и вѣра нашего митрополита кир Теѡктиста, и вѣра боѧр наших: в. п. Маноила, в. п. Бланкѹла пръкалаба, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Ходка Щибора, в. п. Томы Кынде, в. п. Мика Кралѣ, в. п. Петра Понича, в. п. Албѹла, в. п. Лази Питика, в. п. Ходка Крецовича, в. п. Исаїи немецкаго, в. п. Стецка Дъмъкѹша, в. п. [Пе]трика, в. п. Козмици, в. п. Фетиѡна, в. п. Бѹхти, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Юги вистиарника, в. п. Кра[с]ныша постелника, в. п. Тадора чашника, в. п. Збиѧри столника, в. п. Иѡна комиса, и вѣра въсѧх боѧр наших молдавских, великих и малых. А по нашем животѧ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак бѹд кто и кого богъ изберет быти господаремъ ѹ нашеи земли молдавскои, тот щобы им не порѹшил нашего даания и запис(ѹ),

але щобы им потвръдил и ꙋкрѣпил. А на болшꙋю крѣпост, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлꙋ логодетꙋ писати и нашꙋ печат завесити к нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Исаиа Шꙋшмановичь ꙋ Сꙋч(а)вѣ, в лѣто ѕцѯз, мѣсяца авг. л.

Pecetea lipseşte. — Orig. la Academia Română, sign. 45/LXXXV, în dos cu sign. „Lit. B, fasc. 51". Aceeaşi signatură o are traducerea germană făcută de translatorul Ioh. Marcińkiewicz, revăzută după original de „Buday" (cunoscutul scriitor Român Budai-Deleanu) şi aflătoare în posesiunea d-lui A. Czołowski, directorul arhivei municipale din Lemberg.

XXI

Suceava, 3 Septemvrie 1459.

Ştefan confirmă boierului Gostilă stăpânirea peste ocinele şi moşiile sale: Gostileştii „unde este casa lui", Negoeştii, Bahna, Făureii, Bârzoteştii la Bistriţa, Măneştii la Neamţ, Branul la Cneaja, seliştea „unde au fost Voroveştii", Băloteştii, mai jos de aceştia Comăneştii, „unde este Hasniş", Şpătoreştii şi Gheuroeştii.

† Милостїю божїю мы Стефанъ воевода, господаръ земли молдавской, чиним знаменито и сам нашим листом въсѣм кто нан оузрит или его оуслишит чтоучю, оже тот истинний слоуга и боярин наш вѣрный пан Гостилъ слоужил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правою и вирною слоужбою до нас, жаловали есми его особною нашеи милостї и дали и потвръдили есми емоу оу н[а]шеи земли оу молдавской его правою отнинoу и дѣд[н]иноу села на имѣ Гостилещи, где емꙋ дом, и Негоещи, и ... ащїи, и [Б]ахна, и Фъоуреи, и Бръзотещи на Быстрици, и Мъне[щи] на Немцѣ[1]), и на Кнѣжѣ Бран, и селище где били Боровещи, и Бълотещи, и пониже Комънещи, и где ест Хасниш, и Шпъторещи, и Геоуроещи. То ест емꙋ от нас оурик [съ въ]сѣмъ приходом, емоу и [дѣтем его] и оуноучатом [его] и прѣоуноучатом его и прѣщоурѣтом его и въсемоу родоу его, кто [сѣ] наибли[ж]е изберет, непороушено на вѣкы вѣчниа. [А хо]таръ тѣмъ селам съ въсѣми старими хотар[ми, коу]да из вѣка оуживали, а хотар Бръзо-

---

[1]) Cuvintele rărite sunt şterse în orig. cu cerneală.

тещем ѡт . . . . коуда хотарил пан Ѧлбѹл и пан Козмица. Ѧ на то ест вѣра нашего господства ми вишеписаннаго Стефана воевод, и вѣра митрополита нашего кνр Ѳеѡктиста, и вѣра болѧръ наших: в. п. Маноила, в. п. Влаикоула, в. п. Гоѩна дворника, в. п. Хотка Щибора, в. п. Томѣ Кинди, в. п. Мика Кралѣ, в. п. Петра Понича, в. п. Ѧлбѹла, в. п. Лазы, в. п. Хотка Крецовича, в. п. Исаию немецскаго, в. п. Стецка Дъмъкоуша, в. п. Петрика, в. п. Козмици, в. п. Боухти, в. п. Фетиѡна, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Юги вистиѩрника, в. п. Краснишл постелника, в. п. Тадора чашника, в. п. Збиѩри столника, в. п. Боуѡрѣноула комиса, и вѣра въсѣх болѧръ наших молдавскых, великых и малых. Ѧ по нашем животѣ, кто боудет господаръ нашеи землѩ, или ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племени, или пак кого богъ изберет быти господаремъ оу нашеи землѩ оу молдавскои, тот щобы имъ не пороушил нашего потвр[ъ]ждение, але що[бы] им потвръдил и оукрѣпил, заноуж [дали и] потвердили есми им за нх [правою] и за вирною слоужбѹ. Ѧ на [болшо]ую крѣпости, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу[1]) паноу Доброуловн логоѳ[ет]оу писати и печат нашоу привѣсити к семоу нашемоу листоу, оу Соучавѣ. Писа Щефоул в лѣто ҂ѕцѯз, мѣсѧца сеп. г҃ день.

Pecetea lipseşte. — Orig. la Academia Română, sign. 4/LXIV. Cele mai multe din satele lui Gostilă se aflau în jud. Neamţ, pl. de Sus-Mijlocu şi pl. Piatra-Muntele: astfel Negoeştii, Bahna, Făureii, Măneştii; Gostileştii, Bârzoteştii şi Gheuroeştii au dispărut; Şpătoreştii sunt Spătăreştii din jud. Suceava, pl. Şomuz, cătun al com. Şoldăneşti; cf. „Spătăreşti" în 1604 şi 1600-1620 la Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 238, şi Iorga, Studii şi doc., V, p. 73. Dacă „seliştea unde au fost Voroveştii" sunt Voroveştii de azi din jud. Iaşi, pl. Stavnic (cf. оу Крълигатоури оу хотарь село Воровещом în doc. episcopiei Rădăuţilor dela 6 Oct. 1520, orig. în Muzeul Baworowski din Lemberg), atunci şi „seliştea unde este Hasniş" poate să fie identică cu Hăsnăşenii de azi din aceeaş plasă, cătun al com. Cucuteni; cf. „Hăsnăşanii în ţinutul Cârligătura, unde a fost Dragomir Hasnăş" la 1581 (Ghibănescu, l. c., II, p. 110-111). Băloteştii şi Comăneştii erau în apropierea lor. N'am putut aflà în ce parte de loc curge părâul Cneaja, care în dicţionarele noastre geografice lipseşte. Un sat cu numele Bran se află însă în comuna Golăeşti, pl. Braniştea, jud. Iaşi (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 590). Cneaja ar puteà să fie Chineja din jud. Covurlui; cf. „Cneja, Cnija" în Uricariul, X, p. 77 (a. 1777) şi p. 79 (a. 1780).

---

[1]) Repetat în orig. încă odată.

Spre a înlesnì altora controlul acestor identificări atât de nesigure, dau traducerea pasagiului respectiv din original, păstrând întocmai şirul cuvintelor: „i-am dat şi i-am întărit lui (sc. lui Gostilă) în ţara noastră a Moldovei ocina şi moşia lui adevărată, satele anume: Gostileştii unde este casa lui, şi Negoeştii, şi . . . aştii, şi Bahna, şi Făureii, şi Bârzoteştii pe Bistriţa, şi Măneştii pe Neamţ, şi pe Cneaja Branul [1]), şi seliştea unde au fost Voroveştii, şi Băloteştii, şi mai jos Comăneştii, şi unde este Hasniş, şi Spătoreştii, şi Gheuroeştii". După formula obişnuită a dreptului de moştenire şi a hotarelor celor vechi, urmează „iar hotarul Bârzoteştilor de la . . . . pe unde au hotărnicit pan Albul şi pan Cozmiţa". Din aceste 14 proprietăţi, cinci sunt şterse cu cerneală de o mână contimporană cu documentul sau cevà mai târzie; v. nota dela p. 35.

XXII

Suceava, 23 Aprilie 1460.

Ştefan confirmă mânăstirei Bistriţei, unde erà stareţ Eustatie, veniturile din vama dela Tazlău, din vama cea mare şi cea mică şi din „numărătoarea" dela Bacău; neguţătorii cari vor descărcà marfă acì vor plătì călugărilor vama cea mare: de grivnă trei groşi, iar cei ce vor trece numai prin Bacău vor plătì de fiece car vama obişnuită.

† Милостию божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, чинимъ знаменито ис сѣмъ листомъ нашимъ въсѧмъ кто иди възрит алибо его чтѹчи ѹслышит, иже благопроизволи господство ми нашим благымъ произволением и чистымъ и свѣтлым сръдцемъ, ѿт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѿт бога помощиѧ, и дали и пот[в]ръдили есми даание предков [2]) нашиχ нашемѹ монастирю, идеж(е) ест храм ѹспение прѣсвѧтѣи богородици що ест на Быстрици, где ест старецъ кѵр Еѵстатїе, мыто великое и малое и перепис ѿт Бакова, а также и мыто ѿт Тазлова. А также варе що за кѹпци, и бѹд ѿт колѣ, прїидѹт та имѹт складати свои товаръ ѹ Баковѣ, а ѡни с ниχ да возмѹт великое мыто ѿт гривны [3]), а товаръ що проминет, а ѡни да берѹт ѿт воза как право. Тое въсе да ест прѣдреченномѹ

[1]) D-l R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, Bucureşti 1907, p. 35, a rezumat greşit „la cneazul Bran".

[2]) In orig. greş. предковнѹ.

[3]) In orig. lipseşte probabil „г҃ гроши"; cf. privilegiul Lembergenilor din 3 Iulie acelaş an, în vol. II, sau în Arhiva istorică, II, p. 172 sq.

монастиреви ꙋрик съ въсѧм доходом, непорꙋшенно николиже на вѣки. Ѧ на то ест вѣра наше[го] господства вишеписаннаго Стефанꙋ воеводы, и вѣра нашего митрополита кvр Ѳеѡктиста, и вѣра боѧр наших: в. п. Маноила, в. п. Дꙋмы Браевича, в. п. Ѣланкꙋла пръкалаба, в. п. Гоѧнꙋ дворника, в. п. Ходка Щибора, в. п. Томы Кынде, в. п. Петра Понича, в. п. Кости Дановича, в. п. Ѧлбꙋла, в. п. Мика Кралѣ, в. п. Лази Питика, в. п.[1]) Ходка Крецовича, в. п. Исаїи немецкого, в. п. Стецка Дъмъкꙋша, в. п. Петрика Юкимовича, в. п. Козмици, в. п. Иѡна Бꙋчюма, в. п. Бꙋхти, в. п. Фетиѡна, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Тадора чашника, в. п. Красныша постелника, в. п. Збиари столника, в. п. Иѡна комиса, и вѣра въсѧх боѩр наших молдавских, великых и малых. Ѧ по нашем животѧ, кто бꙋдет господаръ нашеи земли, илї ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак кого богъ изберет быти господаремъ ꙋ нашеи земли ꙋ молдавскои, тот щобы им не порꙋшил нашего даанна и записꙋ, але щобы им потвръдил и ꙋкрѣпил. Ѧ кто бы хотѣлъ тое порꙋшити, таковы да естъ прокле[т] ѡт господа и ѡт прѣчистыѧ его матере и ѡт въсѣх свѧтыхъ иже ѡт в[ѣка богꙋ оугождъшїих, и да ест подобенъ Іоу]дѣ и проклетомꙋ Ѧрїи. Ѧ на болшее потвр[ъ]ждение томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлꙋ ло[гофетꙋ] писати и нашꙋ печат завесити и к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Исаиѧ Шꙋшмановичъ ꙋ Сꙋч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцѯи, мѣсѧца ап. кг, на ден свѧтого Геѡргїꙋ.

Pecetea lipseşte.—Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Sf. Sava din Iaşi, pach. XXXIV, 2; publicat cu prescurtări şi cu traducere de B. P. Hasdeu, Arhiva istorică a României. I, 2, p. 6-7, şi de St. Nicolaescu, Documente slavo-române, Bucureşti 1905, p. 145-146. In locul boierilor martori şi a părţii finale, afară de dată, acesta din urmă pune în parenteze fraza bulgărească „слѣдватъ болѣрите“ (urmează boierii). E de remarcat la acest document pergamentul subţire şi moale, de o fabricaţie foarte fină. — In regestul lui Hasdeu s'a strecurat greşala „mânăstirei Tazlău“ în loc de „mânăstirei Bistriţa“. Greşită e şi deosebirea ce face Hasdeu între vama mare — după preţ — şi vama mică — după car; vama cea mare erà la Bacău 3 groşi de grivnă (vezi nota 3 dela pagina precedentă), cum erà şi la Suceava aşà zisa vamă principală (головное мыто), iar vama cea mică erà un groş şi jumătate, sau mai puţin, nu după car, ci după obiectele ce se vindeau sau cumpărau (cf. privilegiul Lember-

[1]) In orig. de două ori.

genilor dela 3 Iulie 1460). Grivna nu erà o monetă (Hasdeu, l. c., p. 7), ci o unitate de măsură împărţită în 48 de groşi, cari singuri se aflau în circulaţie, după sistema polonă şi cehă; cf. N. Docan, Notiţe despre monetele lui Petru Muşat, Bucureşti 1907, p. 1-3: extras din Analele Acad. Rom., seria II, tom. XXX, Memoriile Secţiunei Istorice. Vama cea mare erà deci 1/16 din valoarea mărfurilor desfăcute în ţară, pe când cea mică varià foarte mult. Nu e locul acì să vorbim despre aceste variaţiuni, adeseori cu totul arbitrare. „Перепис wт Бакова" mi se pare deasemenea rău tradus de Hasdeu cu „conscripţiunea mărfurilor", care nu dă nici un înţeles; am explicat acest termin în alt loc, arătând că trebue să înţelegem printr'însul „numărătoarea oilor sau berbecilor" cari treceau din Transilvania în Moldova şi vice-versa, şi pentru care slujbaşii domneşti din Bacău incasau o mică taxă (I. Bogdan, Documente moldoveneşti din arhivul Braşovului, Bucureşti 1905, p. 15). Cu aceste rectificări, traducerea lui Hasdeu e bună. E cu totul greşită trad. d-lui St. Nicolaescu „cisla dela Bacău" (p. 146); cisla, se ştie, erà cu totul altcevà. La acesta mai trebue îndreptat „vor adunà mărfurile în Bacău" în „vor descărcà mărfurile în Bacău", „să ia dela dânşii de grivne vama cea mare" în „să ia vama cea mare, de grivnă [3 groşi]" şi „marfa curentă" în „marfa ce trece", adecă marfa de transit. Cf. doc. dela 8 Sept. 1457, No. II.

XXIII

Suceava, 1 Iulie 1460.

Ştefan dispune ca ţiganii mitropoliei Sucevei să nu fie întrebuinţaţi decât pentru slujbele mitropoliei.

Index Żółkieviensis, în revista bisericească „Candela" pe an. 1884, p. 552, cu data 6968.

XXIV

2 Octomvrie 1460.

Ştefan confirmă lui Moranciu şi lui Petre Roşcanu a) satul „unde au fost Petre Roşcanu", cumpărat dela fetele lui Tălpiz şi dela neamurile lor cu 40 de zloţi tătăreşti; b) jumătate din Bucşeşti, cumpărată cu 50 de zloţi dela Pătraşcu şi dela neamurile

lui, cari o moşteniseră dela Danciul Negrea (Černyj); c) jumătate din Focşeneşti, cumpărată dela fiii lui Balea; d) fântâna lui Mordeş.

După un rezumat defectuos, cu data 6968 Oct. 2, din Condica Lit. K., No. 371, f. 154 şi Condica No. 378, f. 255 dela Arhiva Statului din Iaşi. Am extras dintr'însul ce mi s'a părut mai puţin suspect, schimbând pe „Balin“ în Balea (orig. prob. сыноке Балини) şi pe „Focăneşti“ în Focşeneşti, un sat Focăneşti neexistând astăzi nicăiri în Moldova şi nefiind dovedit nici prin vre-un document vechiu; am aveà astfeliu una din cele mai vechi pomeniri ale Focşeneştilor din jud. Putna.— In aceeaş condică, f. 154, se găsesc alte două rezumate, unul cu data 20 Sept. 1456, în care se spune că Petru Voevod confirmă lui Moranciu ½ satul Bucşeşti, cumpărat dela feciorii Danciului cu 40 de zloţi, iar altul cu data greşită 18 Oct. 1456, în care se spune că Ştefan confirmă aceluiaş Moranciu satul întreg, cumpărat dela un unchiu al său şi dela Pătraşcu, fiii lui Danciul Roşul, cu 60 de zloţi tătăreşti. Amândouă documentele au fost prezentate într'un proces dela 1803 de răzeşii din Bucşeşti, jud. Bacău, plasa Tazlăul de Sus; traducerea celui din urmă nu inspiră însă încredere: Roşul e prob. greşit, în loc de Negrul sau Negrea (orig. Черныи =Negrul, citit Черленыи = Roşul); cf. pârâul Cernu, cătunul Cernu şi satul Negreni în apropiere de Bucşeşti. Vezi documentul dela 1462, No. XLI, pentru satul Bucşeşti. Alte rezumate ale documentelor moşiei Cernu şi moşiei Bucşeşti v. în Uricariul, VI, p. 259, 311, 312.

XXV

Bârlad, 5 Dechemvrie 1460.

Ştefan dă o hotărîre în procesul ce l-au avut înaintea sa Ivaşco comisul cu Toma Dumitrescul şi cu Coste Turbure pentru satele Săseştii de pe Bârlad şi Romăneştii de pe Jeravăţ, „unde a fost Roman, amândouă părţile“, dând dreptate celui dintâiu, care a justificat posesiunea lor cu privilegiile socrului său Ivan visternicul. Deaceea el pune o zavească de 100 de ruble în favorul lui Ivaşco şi al urmaşilor lui, dacă cumvà Toma Dumitrescul sau Coste Turbure ori alt cinevà din neamul lor ar încercà să redeschiză procesul împotriva lui Ivaşco sau a urmaşilor acestuia.

† Милостию божїєю мы Стефан воєвода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм листом нашимъ въсѣм

кто нан в'зрит алибо его чт8ч(и) 8слышит, колиж того ком8 б8дет потребизна, ωже прїидошѧ пред нами и прѧд нашими болѣре наши сл8гы на имѣ Ивашко комис и Тома[1]) Димитреск8л и Косте Т8рб8ре и тѧгали сѧ за села на имѣ Ѳъсещи на Бръладѣ и за село Ромънещи, где был Роман на Жеравци, ωбѣ части; и тѧгали сѧ що сѧ тегали, але Ивашко съ прївилиами тестѣ своего пана Ивана вистиарника добыл съ въсего права и с8д8, а Тома Д8митреск8л и Косте Т8рб8ре съ своим 8сим племенем стратили съ своими привил[ї]ами съ въсего права и закона, и не имают болше тѣгати ани 8поминати за таа села николиже на вѣкы. Ино мы видѣвше изыскꙋ пана Ивашков, и мы також есми дали и потвръдили таа прѣдреченнаа села на имѣ Ѳъсещи на Бръладѣ и Ромънещи на Жеравци, ωбѣ части, сл8ѕѣ нашем8 пан8 Ивашк8 комис8, да с8т ωт нас 8рик съ въсѧмъ доходом, ем8 и дѣтем его и 8н8чатом его и пра8н8чатом его и пращ8рѣтом его и въсем8 род8 его, кто б8дет наиближни, да ест им непор8шено николиже на вѣки. А хотар по старом8 хотарю, к8да из вѣка 8живали. А черес тое 8се а мы есми поставили завезк8 ῤ р8бли серебра сл8ѕѣ нашем8 пан8 Ивашк8 и дѣтем его и 8сем8 род8 его, каре коли и 8 которых днех и часωх бы хотили Тома или Косте или их дѣти или братиа или их вес род тѣгати или 8поминати на Ивашка, или на его дѣти или на его братиа или на его вес род, тот нам заплатит выш(е)писанн8ю завезк8 ῤ р8бли серебра. А при том есми мартор сам господство ми выше[писа]н[ны] Стефан воевода, и наш митро[пол]ит кир Ѳеωктист, и наше панове: пан Д8ма Браевич, пан Маноило, пан Станчюл, пан Влаик8л пръкалаб, пан Гоѧн дворник, пан Ходко Щибор, пан Косте Данович, пан Тома Кынде, пан Пет[ръ] Понич, пан Мик Краи, пан Лазѧ, пан Ѧлб8л, пан Ходко Крецович, пан Исаиѧ не[мецс]кы, пан Стецко Дъмък8ш, пан Петрик[ъ] Ѩкимович, па[н] Козмицѣ, пан Иωн Б8чюм, пан Б8хтѣ, пан Фетиωн, пан Сакыш спътар, пан Юга вистиарник, пан Тадор чашник, пан Красныш постелник, пан Збиарѣ столник, пан Иωн комис, и иных панов досыт, великых и малых. А на болш8ю крѣпостъ том8 въсем8 вышеписанном8, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Добр8л8 логофет8 писати и наш8 печат завесити и к сем8 лист8 нашем8. Пис(а) Исаиѧ Ш8шманович 8 Бръладѣ, в лѣто ҂ѕцѯи, мѣсѧца дек. є҃.

---

[1]) In orig. Тотома.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧѦТЬ ІѠ СТЄФѦНЬ ВОЄВѠДѦ, ГѠСПОДѦР ЗЄМЛИ МѠЛДѦВСКОИ, şi şase peceţi boereşti, trei deadreapta, trei deastânga celei domneşti, pierdute. Scriere caracteristică pentru documentele din primii ani ai domniei lui Ştefan cel Mare. — Orig. la Academia Română, fost al lui R. Şaraga, anticar din Iaşi, care mi l-a comunicat la 1905. Publicat întâiu de Gh. Ghibănescu în „Opt urice slavone“, Iaşi 1904, p. 5-10, cu data 1459, cu multe greşeli de ortografie şi de punctuaţie şi cu câteva greşeli de traducere, d. p. „nici a-şi mai întrebà“ (orig. ани ѕпоминати), în loc de „nici a pomenì, a aduce aminte“; „cercetarea“ (orig. изыскъ), în loc de „câştig“; „să-şi întrebe contra lui Ivaşco sau pe copiii lui sau pe fraţii lui“, în loc de „să pomenească lui Ivaşco sau copiilor lui sau fraţilor lui“; „acesta ne-a plătit nouă mai sus scrisa zavezcă“, în loc de „acela ne va plătì (orig. тот нам заплатит) mai sus scrisa zavească“, ceeace e cu totul altceva; „alţi boieri prezenţi“, în loc de „alţi boieri destui“; „Miccraiu“, în loc de „Micu Craiu“. Reprodus cu aceleaşi greşeli de traducere şi cu un facsimile inutilizabil — căci nu se distinge nimic într'însul afară de crucea şi iniţiala M —, tot cu data 1459, în Arhiva Societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. XV (1904), p. 251-252. — Pasagiul despre zavească fiind foarte interesant pentru istoria acestui vechiu obiceiu juridic şi traducerea lui la d. Gh. Ghibănescu nefiind exactă, îl dau întreg acì: „Şi pentru toate acestea, am pus zavească de 100 de ruble de argint slugii noastre boierului Ivaşco şi copiilor lui şi neamului lui întreg, ca oricând şi în orice vreme *(în orig.* „în orice zile şi ceasuri“) Toma sau Coste, sau copiii lor sau fraţii sau tot neamul lor, ar voì să se jeluească sau să pomenească (cevà) împotriva lui Ivaşco, sau împotriva copiilor lui sau împotriva fraţilor lui sau împotriva neamului lui întreg, acela ne va plătì mai sus scrisa zavească de 100 de ruble de argint“. Aceasta însamnă că zaveasca se va plătì domnului, însă în favorul lui Ivaşcu, cum am zis şi în regest. Că zaveasca erà şi de alt soiu, se va vedeà din documentele următoare. In nici un caz, din acest document nu reese ceeace reese din traducerea d-lui Ghibănescu, că zaveasca s'a plătit înainte; ea erà o pedeapsă convenţională, pentru cazul când una din părţile ce se judecau, anume cea care a pierdut procesul, ar fi reînoit plângerea sa nedreaptă contra celeilalte.

In condica de Anaforale No. 65, f. 33, dela Arhiva Statului din Iaşi se află rezumat un document cu data 14 Iulie 1460 (6968), prezentat de răzeşii de Romăneşti, ţinutul Tutovei, într'un proces dela 1844, prin care se întăreşte „lui Ivaşco comisul satele Săseştii pe Bârlad şi Romăneştii de amândouă părţile Jăravăţului“. Va fi fost acesta însuşi documentul din 5 Dech. 1460, cu data cetită greşit, sau un alt document cu acelaş cuprins, e greu de hotărît. Se poate şi una şi alta, deşi e greu de admis ca vre-un traducător vechiu să fi confundat „дєк. є҃“ cu „юл. д҃і“, mai ales că

дек. є se citeşte foarte clar în original. — Satele Săseştii pe Bârlad şi Româneştii pe Jeravăţ (jud. Tutova) nu mai există astăzi, ori şi-au schimbat numele. Săseştii erau într'o vreme în ocolul Bârladului, cf. doc. fără dată din Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 70: „noi Bărlădeanii, anume ţăranii câţi am fost lăcuitori în satul Săseşti". Pentru Româneşti cf. ibid., VII, p. 76, într'un doc. dela 1740: „nişte moşii ce sânt la ţinutul Tutovii pre Jeravăţ, anume Joräştii şi giumătate de sat de Româneşti"; se mai citează satele Hărmăneşti, Comăneşti şi Vicoleni. Un alt sat Româneşti erà în jud. Tecuci, pe valea Cernica, lângă Brăhăşeşti, azi dispărut; vezi doc. din 15 Oct. 1491, No. CCXL.

XXVI

1460.

Ştefan confirmă lui Giurgea Galbenul jumătate din satul Căţăleşti, rămânând ca cealaltă jumătate să o stăpânească Roman Temişescul.

. . . ţo . . Roman [Temişăscul] . . . giumătate dintr' . . . lui uric, slugii noastre Giurgii Ga[lbănu] . . . de arginţi. Şi noi încă, dacă am văzut a lor [bună] tocmală şi plata deplin, noi încă aşijdirea [i-am dat] şi i-am întărit pre acea di mai sus zisă giumătate [de sat] din Căţăleşti slugii noastre Giurgii Galbănu, [ca să-i] fie lui uric cu tot vinitul, şi ficiorilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot neamul lui, ce va eşì dintru dânşii. Iar hotarul acestui sat este tot hotarul giumătate de hotar din satul Căţăleştii, şi giumătate de hotar din tot satul au rămas ca să-l stăpânească Roman Temişăscul. Şi către aceasta este mare mărturia noastră de mai sus numitul Stefan Vodă şi . . . Manuil, Stanciul, Vlaico, şi Goian vornicul, Coste vornicul, Toma Chindă.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 2 (jumătate ruptă).— Prezenţa lui Coste Danovici (căci acesta trebue să fie Coste vornicul din suret) printre boierii martori arată că documentul trebue să fie din a doua jumătate a anului 1460, deoarece Coste apare pentru prima oară în documentele lui Ştefan la 5 Dech. 1460. — Un sat Căţăleştii e în jud. Bacău, pl. Bistriţa de Sus, cătun al com. Spineni (Frunzescu, Dicţionar topografic şi statistic, p. 101; Marele Dicţionar Geografic, II, p. 305). Cf. Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 221 (a. 1662), şi Uricariul, XVII, p. 6-9 (a. 1648-1679).

XXVII

Suceava, 21 Fevruarie 1461.

Boierul Șendrică dărueşte mitropoliei Sucevei prisaca numită a lui Bălin, pe apa Bahluiului.

Index Żółkieviensis, în „Candela“ pe 1884, p. 553, cu data 6969. Șendrică e la Manowarda „Szyndraka“; „Balikowa“ trebue să fie o lectură greşită, credem, pentru Balinova (Балинова), şi astfel avem „prisaca lui Bălin“; cf. satul Bălineşti în judeţul Dorohoiu. Se 'nțelege că conjectura noastră e prea puţin sigură, dată fiind lectura cu totul greşită a o sumă de nume proprii din Indexul lui Manowarda. Orig. a putut să aibă şi Балчова, deci „prisaca Balciului“; cf. satul Balciul, com. Miroslava, jud. Iași. Vezi și No. IV.

XXVIII

Suceava, 8 August 1461.

Ștefan confirmă o împărțeală de moşii între Ivul Solca, nepoată-sa Stana şi cumnată-sa Cerna, pe trei sate dela Moisie şi dela Solca, pe Miculeştii dela părâul Negru şi pe un vad peste Moldova, şi anume: Ivul Solca cedează nepoatei sale Stana şi bărbatului ei Bogdan, fiul lui Herman, din partea sa dela Moisie și dela Solca două case şi o slatină, iar Bogdan şi Stana renunţă pentru totdeauna la orice pretenţii asupra părţii lui Ivul; Grada, fata lui Nicola, cedează surorii sale Cerna, femeii lui Ivul, din averea agonisită de tatăl lor, satul Miculeştii pe părâul Negru, „unde a fost casa lui Nicola“, şi a treia parte din vadul peste Moldova. In urma acestora domnul confirmă lui Ivul Solca şi femeii sale Cerna a) partea lui din cele trei sate, b) satul Miculeştii, c) a treia parte din vadul peste Moldova.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито и сим листом нашим въсѧм кто нан ѹзрит илї его ѹслишит чтоѹчи, коли того комѹ аще потребизна боѹдет, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд ѹсими нашими великыми

и малыми болѣре пан Ивоул Ѳwлка и зѣтъ их Богдан, Херманов сынъ, по их доброи воли и никим непоноуженї, и токмили сѣ за их wтниноу, и дал Ивоул Богданоу и оун8цѣ свои Ѳтанѣ едно привилие wт старого Алеѯандра воевод[ї], що им пишет на три села wт Моисии и wт Ѳолкы, wт Ик8лов8 част ѕ҃ хижи и едноу слатиноу. А Богдан и жена его Ѳтана wтп8стили прѣд нас, абы болше не имали тѣгати ани оупоминати на вѣкы на Ив8ла за его част села, ани на его дѣти, ани на его оун8ки, ани на его оувес род, ни сами wни, ани дѣти их, ани кто wт их род, але абы имали мир на вѣкы. А також прииде прѣд нами и прѣд наши[ми болѣре Гра]да и своими оун8кы, тиж по их доброю волю, и стокмили сѣ и своею сестрою Черною, пани Ивоулова, и дал(а) Град(а) и своими оуноукы сестр[и своеи Ч]ерни wт кисл8женїе wтца их едно село на Чорном потоцѣ на имѣ Микоулещи, гд[е был] дом wтца их Никола, и третїа част wт [брод8 на Мол]давѣ. Тѣм мы видѣвше их доброю волю и токмеж8 со оусих сторон, а ми такожде и wт нас дали и потвръдили паноу Ивоулови . . . . [1]) и съ оусим приходом и хотарем що из вѣка оуживали и прислоухало к тои его част села, и на Чорном потоцѣ Микоулещи, [и трет]їа [2]) частъ wт брод8 на Молдавѣ. Тое въсе вишеписанное абы ем8 оурик и съ оусим приходом, ем8 и женѣ его Чернѣ и дѣтем их и оуноучатом их и прѣоун8чатом их и прѣщ8рѣтом их и въсемоу род8 их, неподвижно на вѣкы вѣчныа. А хотар Микоулещем коуда им хотарил пан Алб8л и пан Лазѣ и пан Козмица и съ межиıашми. А на то ест великаа март8[рї]а господство ми вишеписаннаго Ѳтефана воеводї, и митрополитоу нашемоу кvр Ѳеwктистоу, и нашим боѩром: пан Браевич, пан Маноило, пан Ѳтанчюл, пан Влайкоул, пан Гоѩн дворник, пан Хотко Щибор, пан Косте Данович, пан Тома Кинде, пан Мик Крал, пан Петръ Поничь, пан Хотко Крецович, пан Исаиа немецскыи, пан Ѳтецко Дъмъкоуш, пан Петрик[ъ], пан Боухтѣ, пан Б8чюм, пан Ѳакыш спатар, пан Юга вистиѩрник, пан Пашко постелник, пан Тадор чашник, пан Збиıарѣ столник, пан Иwн комис, и ини наши панове, велици и малы, що при том были. [А] на болшею крѣпости том8 въсемоу вишеписанномоу, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Добр8лови логофетоу писати и печат нашоу

[1]) Lipsesc c. 13-14 litere, într'un loc rupt şi stricat de umezeală, care dupa înţelesul documentului s'ar puteà completà aşà: его част wт села.

[2]) Lipsesc c. 5-6 litere înainte de -їа.

привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ, и печати болѣрь наших. Писа Щефоул оу Сочавѣ, в лѣто ҂ѕцѯѳ, аоуг. и҃.

Pecetea domnească cea mică, foarte bine păstrată, cu legenda: † ПЄЧАТЬ СТЄФАНА ВОЄВОДЫ, iar la dreapta şi la stânga ei câte patru peceţi boereşti, pierdute; a domnului e atârnată cu mătase roşie, ale boierilor erau atârnate cu mătase albastră. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 204. Contextul acestui document inedit e rău redactat şi deaceea obscur în ce priveşte relaţiile de înrudire ale persoanelor şi proprietăţile lor. Îl traduc dar întreg:

„. . . . au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri, mari şi mici, pan Ivul Solca şi ginerele dumisale Bogdan, fiul lui Herman, de bună voea lor şi nesiliţi de nimenea, şi s'au învoit asupra ocinei lor, şi a dat Ivul lui Bogdan şi nepoatei sale Stana, dintr'o privilie dela bătrânul Alexandru Voevod, care le erà scrisă pe trei sate dela Moisie şi dela Solca, din partea sa, două case şi o slatină. Iar Bogdan şi femeea sa Stana s'au lepădat înaintea noastră pentru totdeauna de orice jalbă sau pomenire împotriva lui Ivul, pentru partea lui din sate, sau împotriva copiilor lui sau împotriva nepoţilor lui sau împotriva neamului lui întreg, ei înşişi şi copiii lor şi oricine din neamul lor, ca să aibă pace în veci. Şi tot aşa au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri Grada împreună cu nepoţii ei, de asemenea de bună voea lor, şi s'au învoit cu sora ei Cerna, jupâneasa lui Ivul, şi au dat Grada, împreună cu nepoţii ei, surorii sale Cernii, din vislujenia tatălui lor, un sat pe pârâul Negru anume Miculeştii, unde a fost casa tatălui lor Nicola, şi a treia parte din vadul peste Moldova. Deci noi, văzând a lor bună voinţă şi învoeală din toate părţile, am dat şi am întărit şi din partea noastră panului Ivul [partea lui din sate] cu tot venitul şi cu tot hotarul pe care din veac l-au folosit şi care s'a ţinut de partea lui din sate, şi pe pârâul Negru Miculeştii, şi a treia parte din vadul peste Moldova. Toate aceste mai sus scrise să-i fie lui uric cu tot venitul, lui şi femeii sale Cernii şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului lor neam, nestrămutate în vecii vecilor. Iar hotarul Miculeştilor să fie pe unde au hotărît pan Albul şi pan Lazea şi pan Cozmiţa, împreună cu megiaşii“.

Inţeleg astfel cuprinsul acestui document: pe vremea lui Alexandru cel Bun un boier Solca stăpânià în regiunea păraelor Moisie (jud. Fălciu) şi Solca (jud. Botoşani sau Roman) trei sate, pe care documentul, contra obiceiului, nu le numeşte cu numele. Fiul lui Solca, Ivul, care trăià pe vremea lui Ştefan cel Mare şi purtà, după tatăl său, şi numele Solca, aveà o nepoată (оунꙋка) Stana, probabil dela un frate, măritată după Bogdan, fiul lui Herman, care din pricina aceasta e numit ginerele (зѧть) său. De fapt, Bogdan nu puteà să fie decât ginerele fratelui-său. Acestei nepoate

îi dă Ivul din averea sa, pe lângă partea ce ea o căpătase de zestre dela tatăl ei, încă două case (в҃ хижи) şi o slatină (єдноу слатиноу=o fântână sărată), punând cu această cesiune benevolă capăt certurilor dintre dânşii pentru moştenirea comună. In acelaş timp Ivul se învoeşte şi cu Grada, sora soţiei sale Cerna, — amândouă erau fetele unui Nicola sau Micola din Miculeşti, — primind dela dânsa, din averea socrului său, satul Miculeştii pe pârâul Negru (azi Neagra din jud. Sucevei, — satul nu mai există) şi a treia parte dintr'un vad peste Moldova, ceeace arată că Grada şi Cerna mai aveau o soră sau un frate cu care stăpâniau în trei părţi indivize averea rămasă dela tatăl lor şi câştigată de acesta prin slujbe făcute domnilor ţerii (вислоужєнїє). — E curios că nici cele trei sate de pe Moisie şi Solca, nici satul unde se află vadul peste Moldova al lui Nicola nu sunt citate cu numele. Curioasă e şi redacţia pasagiului: и дал Ивоуль Богданоу и оунѹцѣ свои (=своєи) Станѣ єдно привилиє ѡт старого Алеѯандра воєвод[ї], що им пишєт на три села ѡт Моисии и ѡт Солкы, ѡт Ивоуловоу част в҃ хижи и єдноу слатиноу. Am aştepta „ѡт єдного привилїа“ (dintr'un privilegiu), în loc de „єдно привилиє“ (un privilegiu); privilegiul nu l-a putut da Ivul din mânile sale, căci ar fi dat prin aceasta lui Bogdan şi Stanei toate trei satele cuprinse într'însul. Neobişnuită e şi construcţia cu ѡт (ѡт Моисии и ѡт Солкы), în loc de cu на (cf. на Молдавѣ, на Чорном потоцѣ). Repeţirea lui Ивоул în „Ивоуловоу част“ (formă gramaticală greşită, pentru ѡт Ивоуловои части), în loc de „ѡт своєи части“, cum am tradus noi, arată nedibăcia pisarului în redactarea acestor formule, întrebuinţate mai rar în cancelaria domnească.

XXIX

Suceava, 12 August 1461.

Ştefan confirmă lui Husin şi soţiei sale Maruşca stăpânirea peste satele Molniţa, Stroinţii şi Urvicolesa, pe care ei le aveau dela Ion Munteanu, tatăl Maruştii, şi pentru care se judecaseră înaintea domnului cu postelnicul Crasnăş şi cu Jurja Necorescu; aceştia pretindeau că satele sunt ale lor, pe temeiul unei donaţiuni obţinute dela voevozii Iliaş şi Ştefan de ruda lor Duma Negru. Husin şi Maruşca dovedesc însă, prin jurământul preotului rusesc din Suceava şi al altor şase preoţi împreună cu dânsul, că satele au fost dăruite de Alexandru cel Bun lui Ion Munteanu, printr'un privilegiu scris de logofătul Brateiu, care arsese însă odată cu biserica de dinaintea târgului Sucevei. Autenticitatea privilegiului e

recunoscută în urma jurământului preotului şi al celor şase cojurători ai lui. Domnul pune o zavească de 60 ruble de argint, pentru cazul când cineva din neamul lui Duma Negru s'ar sculà cu pretenţii, în ce priveşte aceste trei sate, asupra neamului lui Ion Munteanu.

Ispisocul domnului Stefan Vodă cel Mare.

† Cu mila lui Dumnezeu noi Stefan Vodă, domnitoriu ţării Moldovii, facem ştire cu această carte a noastră tuturor ce vor căutà pe dânsa sau cetindu-o vor auzì, că iată credincios boeriul nostru dumnealui Crasnăş şi dumnealui Jurja Necorescu au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boerilor noştri şi au pârât pe sluga noastră Husin şi pe soţia lui Maruşca, fata lui Ion Munteanu, pentru satul Urvicolesa şi Stroinţii şi Molniţa, şi au arătat şi un ispisoc ce l-au avut Duma Negru dela moşii noştri Ilieş şi Stefan Vodă. Iar Husin şi soţia lui Maruşca au zis: şi noi avem ispisoc vechiu dela Alixandru Vodă cel Bătrân, dat părintelui nostru lui Ion Munteanu, nepot lui Onufreiu, şi se află la mâna preotului rusăsc ce ieste în mahalaua[1]) târgului. Deci venind şi preotul acest rusăsc au zis cum că drept iaste că au fost acel ispisoc dela Alixandru Vodă cel Bătrân în mâna me, şi erà scris de mâna lui Brătei pe acele trei sate ce erà date lui Ion Munteanu, dar acel ispisoc au ars atuncea când au ars şi biserica cea dinnaintea târgului Sucevii ce s'au aprins de tunet, mai la vale de sf. Atanasie. Deci cercetând noi împreună cu boerii noştri adevărul, am poruncit preotului rus ca să aducă marturi şase preoţi, şi el al şaptelea împreună cu dânşii să giure cumcă acel ispisoc au fost adevărat. Şi aducând preotul rus întru aceeaş zi alţi şase preoţi şi el al şeptilea, au giurat pe preoţia lor precum că acel ispisoc al lui Ion Munteanu ce erà dela Alixandru Vodă pe trei sate, anume pe Molniţa, Stroinţii şi Urvicolesa, au fost adevărat şi erà scris de mâna lui Brătei şi au ars împreună cu biserica de s'au prefăcut în cenuşă. Şi aşa Husin şi soţia sa Maruşca au căştigat toată dreptatea. Iar dumnialui post. Crasnăş şi dumnialui Jurja Necorescu au pierdut giudecata înaintea tuturor boerilor noştri. Şi văzând noi

[1]) Orig. aveà probabil прѣдградїе.

această izbândă cu cale, am dat lui Husin şi soției sale Mauşcăi, fetii lui Ion Munteanu, pe acele trii sate Molnița, Stroinții şi Urvicolesa, ca să le fie lor uric de stăpânire cu tot venitul, după uricul cel vechiu al lor, copii[lor] lor şi strănepoți[lor] lor ce se va alege mai aproape, neclătit nici odată în veci. Iar hotarul acestor trei sate să fie din toate părțile după hotarele vechi, pe unde din veac au stăpânit. Şi la aceasta am pus legătură [1]) vecînică 60 de ruble în argint, ca vrând cândvà cinevà din neamul lui Duma Negru a se sculà cu acel ispisoc asupra neamului lui Ion Munteanu, ori în care zile şi vreme, să aibă a răspunde acei bani de legătură. Şi la aceasta este mărturia a însuş domniei mele mai sus scrisului Stefan Voevod, şi a preosfințitului mitropolitului nostru chir Theoctist, şi a boerilor noştri: a d. [2]) Duma, d. 'Manoil, [d.] Stanciu, d. Goian vornic, ... a d. Zbera stolnic, a d. Boureanu comis şi a altor boeri ai noştri. Iar pentru mai mare întăritură tuturor celor scrise mai sus, poruncit-am credinciosului boerului nostru d. Dobrul logofătul a scrie şi a legà pecetea noastră şi a boerilor noştri către această carte. Scrisu-s'au în Suceava la velet 6969, Avgust 12. Toader Prodan.

Originalul acestui document, cu pecetea păstrată, se află pe la 1840 în mânile spătarului Mihalache Holban, al cărui neam stăpânise satele Molnița, Stroinții şi Urvicolesa; traducerea reprodusă acì a fost trimisă de dânsul lui Gh. Barit, care a publicat-o în Foaia pentru minte, inimă şi literatură din an. 1840, No. 19, p. 145-147, de unde a reprodus-o B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, vol. III, p. 148-149, şi Th. Codrescu în Uricarul, VI, p. 81-84. Eu am schimbat pe Dima în Duma, de oarece boierul Duma Braevici e numit în documente totdeauna Duma, nu Dima, pe Dobrea în Dobrul (cf. No. VII) şi pe Marisca în Maruşca, care e forma obişnuită a acestui cuvânt în sec. XV. — Stroinții sau Stroeştii sunt astăzi în Basarabia, în ținutul Hotinului; cf. Z. Arbore, Basarabia în sec. XIX, Bucureşti 1898, p. 720: Stroinița pe Rachitua, pe harta anexată greş. Stroenețu; ruseşte Строинцы = Stroinții, poloneşte Stroince. Molnița e în jud. Dorohoiu, pl. Herța, cătun al comunei Ştreanga, în fața Novoselițci, foarte aproape de Stroinți. Cf. „Molnița ce-i în țin. Cernăuților" la 1639 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 150). Urvicolesa a dispărut. Aceasta şi Stroinții

[1]) In orig. probabil закласѹ.
[2]) *d.* e prescurtarea pentru *dumnealui, dumisale,* în orig. пана.

au fost dăruite la 2 Fevruarie 1503 mânăstirii Putnii de către boierul Simca: село Стронинци и село Оурвиколеса що Симка . . дал . . пѫтенскомѹ монастирѹ (orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva; cf. doc. dela 21 Aug. 1520 al lui Ştefăniţă, orig. în Muzeul Baworowski din Lemberg, rezumat necomplet de Iorga, Studii şi doc., V, 1, p. 387).

XXX

(Suceava), 17 August 1461.

Ştefan confirmă lui Luca Pârcălăbescul stăpânirea peste satul Fârloeştii pe Tazlău, în urma unei judecăţi ce a avut Luca pentru acest sat cu Petrişor, fiul lui Galin, care se mulţămeşte cu o despăgubire de 20 de zloţi.

Suret di pe uric sirbescu din vleat 6969, Avgust 17.

† Miluit de Dumnezeu noi Stefan Voevoda, domnu pământului Moldovii, înştiinţare facem cu această carte a noastră tuturor cui se cade a şti sau citindu-se să înţeleagă, precum au venit înnainte noastră şi înnainte boerilor noştri sluga noastră Petrişor, ficiorul lui Galin, şi s'au părât cu Luca Părcălăbescul pentru satul Fărloeştii di pe Tazlău; şi după ce s'au părât, s'au sculat sluga noastră Petrişor cu a sa bună voe înnainte noastră şi înnainte a lor noştri boeri şi s'au lăsat de acest sat ce-i numit mai sus şi l-au dat[1]) Lucăi. Şi dumnialui Luca i-au dat 20 galbeni lui Petrişor. Deci şi noi, văzând a lor de bună voe tocmală, aşijdere şi noi am dat şi am întărit dumisale Lucăi Părcălăbescului pre acel de mai sus numit sat Fărloeştii pe Tazlău, dându-i dela noi uric pe tot vinitul, lui şi ficiorilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi a tot neamul lui, care se vor alege mai de aproape, neclătit şi neruşeit nici odănăoară în veci. Iară hotarul acestui sat s'au dat după semnele hotarălor vechi, carele din veci s'au pojovăit. Şi la aceasta sânt martur sângur domnie me Stefan Voevod ce s'au scris mai sus şi cu tot sfatul nostru şi cu ai noştri boeri: pan Duma, pan Manoil, pan Vlaico părcălab, pan Stanciul, pan Goian[1]) vornic şi alţi boeri, mari şi mici.

S'au scos pe Moldovenie la vleat 7251 (=1743), Mart. 20.

---

[1]) In suret „au dat-o".

Din colecţiunea de documente a d-lui C. Em. Krupenski din Bucureşti. Rezumat de N. Iorga în Studii şi documente, VII, p. 284. — Satul Fârloeşti nu mai există astăzi, s'a păstrat însă numele hotarului, care merge până în hotarul Soluntenilor sau Solonţului, jud. Bacău, pl. Tazlăul de Sus. D-l Krupenski posede o sumă de acte privitoare la aceste două sate, dela începutul sec. XVII încoace, mai ales dela Constantin Movilă. Vezi rezumatele d-lui Iorga, l. c., p. 285 sq.

XXXI

16 Septemvrie 1461.

Ştefan confirmă Marinei, fetii lui Berilă, satele Bereşti, Petrileşti, Boşoteni şi Năsoeşti, „mai presus de Nadişa".

Rezumat în Condica de Anaforale No. 13, f. 127, din Arhiva Statului din Iaşi. Documentul a fost prezentat tribunalului la 1837 de răzăşii Cimbreşti, Popeşti şi Tumurugeşti din ţinutul Bacăului. Data lui nu este sigură, de oarece mai cunoaştem un rezumat cu acelaş cuprins dar cu data 16 Sept. 1491 (v. No. CCXXXVI). — Bereştii (pe Strâmba) şi Boşotenii (lângă Tazlău) sunt două sate din pl. Tazlăul de Jos şi Bistriţa de Sus, iar Năsoeştii un cătun al comunei Nadişa, pl. Tazlăul de Jos. Petrileştii se aflau tot în părţile acestea. Cf. Marele Dicţionar Geografic, I, p. 548, art. Boşoteni, moşie, hotarnicele dela 1754, 1765 şi 1802 din Uricariul, XVII, p. 262, 272 sq., 288 sq.: Bereşti-Petrileşti, Bereşti-Nadişa, Bereşti-Boşoteni, şi Uricariul, X, p. 164 şi 170 sq. : Năsoeşti.

XXXII

Suceava, 20 Aprilie 1462.

Ştefan confirmă Martei, soţiei boierului Mihul Androinic, satul Uughiul pe Jijia, „unde au fost jude Dumicïca, din jos de Fâlfoae", două iezere între Prut şi Jijia şi poenele ce se ţin de Unghiul, cumpărate toate dela Bratul, fiul Procelnicului, cu 190 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сѣм листомъ нашим въсѣм кто на

---

[1]) In suret „Poiana".

нѣ[1]) оузрит или его чтоучи оуслышит, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд нашими оусими молдавскыми болѧре, великими [и] малими, наш вѣрны пан Братоул, Прочелников сынъ, по свою доброю воли, никим поноужен ани силован, и продал свою правою ѡтнинноу ѡт своего праваго оурика едно село на имѣ Оунгоул, где бил жоуде Доумичка, по ниже Флъфое, на Жежїю, и двѣ[2]) ѡзера що соуть меже Проутомъ и меже Жежїю, и полѣны оуси колко слоухали здавна того села, та продалъ тое село Марти, пани пана Михоула Яндроиника, за р҃ѕ[3]) злат татарскых. И оуставши Марта, паны пана Михоула Яндроиника[4]), та заплатила оуси тоти вишеписаны пинѣѕи р҃ѕ[3]) злат татарскых, оу роукы[5]) пана Братоула, Прочелникова сына, прѣд нами и прѣд нашими болѧре. Ино мы видѣвше доброю волю, токмежъ и полною заплатоу, а ми такожде и ѡт нас есми дали и потвръдили Марти, пани пана Михоула Яндроиника[4]), тое прѣ[д]реченое село на имѣ Оунгюл, где бил жоуде Доумичка, на Жежїю, ниж(е) Флъфое, и двѣ ѡзера що соут меже Проутом и меж(е) Жежїю, и полѣни оуси колко слоухали[6]) здавна того села. Тое въсе да боудет еи и ѡт нас оурик съ въсѣмъ доходом, еи и дѣте[м] еи и братїам еи и оуноучатом и прѣоуноучатом и прѣщоурѣтом и въсемоу родоу еи, кто сѣ изберет на[и]бл[и]ж[ни][7]), непороушено николи на вѣкы. А хотар томоу селоу и ѡзерам и полѣном тѣм ѡт оусих сторон да ест по старомоу их хотарю, коуди из вѣка ѡживали. А на то ест велика марторїа само[8]) господства ми Стефан воевода, и наши болѧре: бил пан Доума Браевича[9]) и пан Маноило[10]) и пан Станчоул, пан Влаикоул, пан [Гоѫ]нъ дворник, пан Косте Данович, пан Тома Кинде, пан Петрь[11]) Понич, пан Албоу[12]), пан Лазѣ[13]) Питик, пан Ходко Крецович[14]), пан Исаиа[15]) немецкїи, пан Стецко, пан Петрикъ, пан Боухтѣ, пан Сакиш спа-

---

1) In copia d-lui Tanoviceanu нѣ, în textul d-lui Ghibănescu нъ.
2) In copie двъ, la Ghib. двѣ.
3) La Ghib. р҃ѕ; vezi nota dela sfârșit.
4) La Ghib. Яндроника; documentele mai vechi au ambele forme.
5) In copie роукъı, la Ghib. роукы.
6) In copie greş. ослоухали, la Ghib. колко слоухал издавна.
7) In copie наблж҃, Ghib. наближ.
8) La Ghib. самъ; само ar puteà să fie în loc de gen. самого.
9) Ghib. Браевичѣ.
10) Ghib. Маноилѹ, greş.
11) Ghib. Петрѣ.
12) Ghib. Албоул.
13) Ghib. greş. Лазор.
14) Ghib. Крецескоул.
15) Ghib. greş. Ивана.

тарѣ[1]), пан Юга вистıарник, пан [Па]ш[ко][2]) постелник, пан Негрилъ чѣшник, пан Збıарѣ[3]) столник и Боуѡрѣнъ комис, и инїи доситъ ѿт наших боıаръ молдавских, великих и малих. Я на болшею крѣпостъ томоу въсемоу вышеписаномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу пан(оу) Доброулоу логофетоу писати и нашоу печатъ и печатъ боıаръ наших привѣсити къ семоу листоу нашемоу. Пис(а) Єтецко оу Єоучавѣ, в лѣто ҂ѕцо, ап.[4]) к҃.

Pecetea cea mare domnească şi şase peceţi boereşti, din cari s'a păstrat numai una, întâia din stânga celei domneşti; a domnului e atârnată cu mătase roşie, ale boierilor au fost atârnate cu mătase albastră. — Orig. la d-l M. Buznea, proprietar în Unghenii-Ruşi, cu o traducere din 7 Mai 1801 a lui Pavăl Debriş ot Mitrop(olie): acesta a cetit 106 (ρѕ) în loc de 190 (ρϟ). Cunosc acest document din două copii după original, una a d-lui I. Tanoviceanu, inedită, alta a d-lui Gh. Ghibănescu, publicată în Surete şi izvoade, II, p. 381-382. Cea dintâiu e mult mai bună şi deaceea am luat-o de bază la textul de mai sus: din note se vede unde m'am depărtat de ea. O traducere necompletă şi cu oarecari greşeli, d. p. Dumitru Iavici, în loc de Duma Braevici, Başco stolnicul, în loc de Paşco postelnicul, se află în Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 3 şi 2. — Satul Unghiul sunt „Unghenii" de astăzi din jud. Iaşi şi din Basarabia, pe atunci probabil un singur sat; cf. cu „Fâlfoae Флъфое" Folfăeştii lângă Tomeşti, jud. Iaşi (Uricariul, V, p. 212), Fulfueştii, moşie a m-rei Galata, tot în jud. Iaşi (ibid., VI, p. 94) şi Fâlfoeştii în jud. Fălciu (ibid., XXIII, p. 257-258).

XXXIII

Suceava, 22 Aprilie 1462.

Ştefan hotărăşte un proces de posesiune în favorul unui Roman punând zavească 100 de ruble de argint asupra celui ce-l va redeschide.

. . . . дами наше [на Ро]мана и на их дѣти, тогды . . . що . . . . или ины кто имет на нь тѣгати, р҃ роубли чистого серебра.

[1]) Ghib. спатарѣ.
[2]) In copia d-lui Tanoviceanu ..ше.., la Ghib. Пашко.
[3]) Lipseşte la Ghib.
[4]) D-l Tanoviceanu notează că s'ar puteà ceti şi аг. (August), cum citeşte d. Ghibănescu; e mai probabilă însă lectura ап., care se află şi în suretul dela 1801 al lui Pavăl Debriş.

Я на то велика мартория сам господство ми виш(е)писаны Стефан воевод(а) и наши болѣре: был пан Дума Браевичь, [и пан] Маноило, и пан Станчула, и пан Бланкула, и пан Гоѡн, и пан Косте Данович, и пань Понич, и пан Т[ома К]ынде, и пан Ялбула, и пан Ходко Крецевич, пан Исаиа, пан Сакыш спатар, пан Юга вистиарникь, [пан П]ашко постелник, пан Негрило чашникь, пан Збиарѣ столник, пан Бурѧн комис, и иныи до[сыть н]аших болѣрь молдавскых, великых и малых. Я на болшеи крѧпост тому въсему виш(е)писанном[у, велѣ]ли есмы пану Добрулу лоѓофету писати и нашу печат и печати болѣрь наших [привѣс]ити к сему нашему листу. Пис(а) Стецк[о] у Сучавѣ, в лѣто [ѕцо], ап. кв.

Partea dela început, cu întreg contextul documentului, e ruptă şi pierdută. Pecetea domnească cea mică, cu legenda: † ПЕЧЯТЬ СТЕФЯНИЯ ВОЕВОДЫ *, şi şase peceţi boereşti, dintre cari trei s'au pierdut; aú rămas alte trei, a căror legende şi embleme sunt următoarele: 1) † ГЕДЕѠНЬ ДИЯКЬ[1]), la mijloc o cruce deasupra unui triunghiu, înlăuntrul unui scut; 2) † ПЕ[ЧЯТ ЮГИ В]ИСТ[ІЯР]НИКЯ: cuvântul „vistiernic“ fiind sigur, pecetea nu poate fi decât a lui Iuga; emblema e parte ruptă, parte ştearsă, ca şi legenda; 3) † ПЯНЬ КОСТЕ ДЯНОВИЧЬ: nesigură, literile fiind prea turtite; emblema e cu totul neclară. — Orig. în biblioteca Universităţii din Iaşi. A fost publicat de Gh. Ghibănescu întâiu în Uricariul, vol. XVIII, p. 30-32, cu foarte multe greşeli de lectură şi cu peceţile necetite, afară de a diacului Ghedeon, care e bine păstrată. D-l Ghibănescu a atribuit acestui document data 1461 sau 1462, citând pe d-l I. Tanoviceanu, care erà aplicat să-l puie la 1463; în Uricariul, vol. XXIII, p. 6, unde d-sa îl retipăreşte întreg cu mai puţine greşeli, revine asupra datei şi se pronunţă pentru 1463 sau 1464. Data este însă cu siguranţă 1462, deoarece în original se vede a fi fost trei cifre, deci ѕцо =6970=1462; Aprilie 22 este sigur. Comparând lista boierilor cu a documentului din 20 Aprilie 1462, vedem că ea este aceeaş, cu singura deosebire că la 22 Aprilie lipsesc dintre boierii fără titlu Lazea, Steţco, Petrică şi Buhtea, iar dintre cei cu titlu Iuga vistiernicul; aceştia se găsesc însă în alte documente din 1462. Logofătul şi pisarul sunt aceiaşi ca în cel dela 20 Aprilie: Dobrul şi Steţco. Pe Steţco îl întâlnim acì întâiaş dată în documentele lui Ştefan cel Mare; el e diacul care a scris, la 15 Iunie 1456, în Vaslui, scrisoarea către regele Poloniei despre închinarea lui Petru Aron la Turci (Uljanickij, Materialy, p. 88; Hurmuzaki, Documente, II, 2, p. 669-671).

---

[1]) După диакь urmează un semn de interpuncţie, compus din patru linii curbe, două mai lungi şi două mai scurte dedesuptul celor dintâi.

XXXIV

Bacău, 15 Mai 1462.

Ştefan confirmă Stanei, soţiei lui Sima Turluianul, jumătate din satul Sperleşti cu jumătate din părâul ce curge prin mijlocul lui, dăruită ei de nepoată-sa Marina, fiica lui Ulea, din ocina lor veche, iar lui Sima Turluianul seliştea Comanului, împreună cu poiana, cumpărată cu 70 de zloţi turceşti dela aceeaş Marina, însă pe banii lui proprii, deosebiţi de ai soţiei sale. Deaceea domnul rezervă dreptul de moştenire la jumătatea de sat din Sperleşti numai rudelor şi urmaşilor Stanii, iar la seliştea Comanului numai rudelor şi urmaşilor lui Sima Turluianul.

† Милостїю божїєю мы Стефан [воевода], господаръ земли молдавскои, знаменито чиним сѧм лис[то]мь нашим въсѧм кто нан ѕзрит или его ѕслишит чтѕчи, колиж того комѕ бѕдет потребизна, wже прїиде прѣд нами и прѣд нашими болѣры Марена, дочка Ѹлина, и дала, по своеи д[об]рои воли и никым непонъждена, тютци своеи Станы, жоны Симины, половина села wт Сперлещи [и wт] потока що ест по серед села долѕѕ, що ест ихже права wтнина. И також за тым еднаны и ток[меж]и а [Ма]рена, дочка Ѹлина, а wна по своеиж(е) воли продала и своего правого ѕрика едно селишче, на и[мѣ Кома]ново селишче, та ис полѣною, за седм десѧт злат тѕрецьскых, слѕѕѣ нашемѕ Сими Тѕрлѕѧнѕлѕ, [за свои пр]авы [и ч]исты пинѣзы, що былы wпроч его жены Станы. Ино мы видѣвши про[м]ежи ни[ми их добрыи токмеж], а мы есмы дали [и] wт нас [Станы, жоны] Симины, тотѕ половина села wт Сперлещи, що ест поток[ом по с]еред села долѕѕ, абы юи било wт нас ѕрик съ [въсѣм] доходом, юи самои а и дѣтем еи и братиам еи и [ѕнѕ]чатом еи и прѣѕнѕчатом еи и прѣщѕрѣтом еи и въсемѕ племеню еи, кто бѕдет юи наиближны, не[пор]ѕшено ни ѕ чем на вѣкы. А тое селишче, на имѣ Команоко селишче, та ис полѣною, що еи кѕпил слѕ[га н]ашь Сима wт Марены за его пинѣзы, wпроч своеи жоны, а wно абы билw wт нас ѕрик слѕѕѣ нашем[ѕ С]ими и дѣтем его и братиам его и ѕнѕчатом его и прѣѕнѕчатом его и прѣщѕрѣтом его и въсе[мѕ п]леме[н]ю его, кто сѣ пак емѕ wт его племене [и]зберет наиближны, непорѕшено николи ни ѕ чем на вѣкы. [А хо]тарь томѕ селѕ, що ест половина

ѡт Спєрлєщи, да єст на полы ꙋсє за єднѡ з дрꙋгою половиною ѡ[тар]а [1]), а хотарь тои сєлишчи и полѣны, кꙋды из вѣка ѡживали. А на то єст вєлика марториа сам господство ми в[ышєпис]аны Стєфан воєвода, и митрополит нашь кир Ѳєѡктист, и наши болѣры: был пан Дꙋм[а] Бра[євич], и пан [Маноило], и пан Станчꙋл, и пан Бланкꙋл, и пан Г[оан д]ворник, и пань Щиборь, и пан Костє Данович, и пан [Тома Киндє], и пань Пєтръ Поничь, и п[ан Албоу, и пан Лазѣ Пит]ик [2]), и пан Ходко Крєцєвич, и пан Исаиа нємєц[ки, и пан С]тєцко Дамакꙋш, и пан Пєтрик[ъ], и пан [Боухтѣ], и пан Сакыш спатарь, и пан Юга вистиарникь, и пан [Паш]ко постєлник, и пан Збѣрѣ столник, и пан Тоадєр чашник, и пан Бꙋѡрѣнь комись, и ины досит ѡ[т наш]их болѣрь молдавскых, вєликых и малых. А на бꙋлшєи крѣпост томꙋ въсємꙋ виш(є)писаномꙋ, вєлѣли єсмы на[шє]мꙋ вѣрномꙋ панꙋ Добрꙋлꙋ лѡгѡфєтꙋ писати и нашꙋ пєчат и болѣрь наших привѣсити к сємꙋ то нашємꙋ листꙋ. Пис(а) Стєцко ꙋ Баковѣ, в лѣто ҂ѕцо, маи ӗі.

Pecetea cea mică domnească, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ СТЄФЯНЯ ВОЄВОДЫ ✻, şi trei peceţi boereşti în ceară neagră, din care una e cu totul illizibilă, a doua are legenda: † ПЄЧ[ЯТЬ] ПЯНЯ [ПЄТР]Я ПОНИЧЯ, cu ligatura Ѩ=НИ, iar din a treia nu se poate cetì decât [† ПЄЧ]ЯТЬ ПЯ[. . . . .; emblemele nu se disting. Alte trei peceţi boereşti s'au pierdut. — Orig. la d-l G. Sion-Brăteşti, care l-a moştenit dela Antohi Sion; e înramat aşa că nu se pot vedeà urmele celor trei peceţi boereşti pierdute. A fost publicat întâiu de Th. Codrescu în Uricariul, vol. X, p. 146-147, după o traducere făcută la 1820 de Ioniţă Stamati şi transcrisă la 1837 în satul Faraoani (jud. Bacău, pl. Bistriţa de Jos) de un dascăl al bisericei de acolo. Originalul se aflà atunci la Ion Cioran dela Crucea de Sus din Faraoani, al cărui neam Cioräneştii stăpâneau la 1837 poiana din seliştea Comanului [3]). Textul original a fost publicat împreună cu o traducere de d-l Gh. Ghibănescu tot în Uricariul, vol. XXIII, p. 1-6: amândouă sunt pline de greşeli, cari dau cuprinsului un înţeles cu totul deosebit de cel adevărat. Din cele trei peceţi boereşti d-l Ghibănescu a cetit într'una: ПЄЧЯТ КОСТЄ ДЯНОВИЧ; mie mi-a fost imposibil să regăsesc aceste cuvinte în vre-una din ele. In tot cazul,

---

[1]) Orig. e foarte şters; ѡ dela început se vede bine şi а dela sfârşit e probabil.

[2]) In orig pare a fi aci]ник, e însă de sigur]тик din Питик. Intregirile la lectura numelor boereşti le-am facut după documentul dela 20 Aprilie 1462, care se deosebeşte de acesta numai prin lipsa lui Ştibor şi înlocuirea lui Toader ceaşnicul cu Negrilă. Cf. doc. dela 8 Octomvrie 1462, No. XXXIX.

[3]) Asupra acesteia v. Melchisedec, Chronica Romanului, I, p. 171, 174.

pecetea lui Coste Danovici din acelaş an, 22 Aprilie, are altă legendă; v. documentul precedent. Cf. şi ziarul politic „Românul" pe au. 1887, Iunie 11. — Sperleştii erau în ţinutul Trotuşului la satul Turlui, azi Turluianu din jud. Bacău; v. Uricariul, XII, p. 321 (an. 1664) şi X, p. 227 (an. 1546), 230 sq. (an. 1665, 1758). Ei sunt pomeniţi într'un doc. din 28 Ian. 1409 al lui Alexandru cel Bun (orig. la Acad. Rom.). Alţi Sperleşti v. la Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 332: „parte de ocină dela Şicani şi dela Sperleşti", pe lângă Agiud.

Adaog acì o traducere completă a documentului, arătând în note greşelele mai izbitoare ale d-lui Ghibănescu:

„† Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, când cinevà va aveà nevoe de dânsa, că au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri Marina, fata lui Ulea[1]), şi a dat, de a ei bună voe şi de nimenea nesilită, mătuşei sale Stanii, femeii lui Sima, jumătate din satul Sperleşti şi din părâul ce curge prin mijlocul satului la vale, care este ociua lor adevărată. Şi apoi, după această învoeală şi tocmeală[2]), tot Marina, fata lui Ulea, ea de bună voea ei şi-a vândut din uricul ei drept o selişte, anume seliştea Comanului, împreună cu poiana, pe 70 de zloţi turceşti, slugii noastre lui Sima Turluianul, pe banii lui adevăraţi şi curaţi, cari erau debaşca de ai femeii sale Stana. Deci noi văzând această bună învoeală între dânşii, i-am dat şi din partea noastră Stanii, femeii lui Sima, acea jumătate de sat din Sperleşti, care este pe părâu la vale în mijlocul satului[3]), ca să-i fie ei dela noi uric cu tot venitul, ei însăşi şi copiilor ei şi fraţilor ei şi nepoţilor ei şi strănepoţilor ei şi răstrăuepoţilor ei şi la tot neamul ei, care îi va fi mai aproape, nestrămutat întru nimic pe veci. Iar acea selişte, anume seliştea Comanului, împreună cu poiana, pe care a cumpărat-o[4]) sluga noastră Sima dela Marina pe banii lui, deosebiţi de ai femeii sale, aceea să fie dela noi uric slugii noastre Simii şi copiilor lui şi fraţilor lui şi nepoţilor lui şi străuepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi la tot neamul lui, care i se va alege iarăşi mai de aproape din neamul lui, nestricat nici odată întru nimic, pe veci. Iar hotarul acelui sat, care este jumătate din Sperleşti, să fie în două, în totul la fel cu cealaltă jumătate de hotar, iar hotarul acelei se-

---

[1]) La Ghib. greş. „fiica Ulinei"; acì nu e vorba de o femeie *Ulina*, ci de un bărbat *Ulea*.

[2]) La Ghib. greş. „şi iarăşi cu aceasta împreună"; d-sa nu şi-a putut explicà pe єднаны, polon. *jednanie*.

[3]) La Ghib. greş. „deci noi văzând între dânşii . . . . şi noi le-am dat dela noi (ca să fie) şi uric acelei jumătăţi de sat din Sperleşti ce-i pe apă ce (curge) prin mijlocul satului din jos", — absolut fără înţeles.

[4]) La Ghib. greş. „care i-a cumpărat-o"; acì greşala a fost provocată de orig. що єи кѹпила, unde єи e superfluu.

lişti şi poeni pe unde din veac au apucat[1]). Iar spre aceasta sunt mare mărturie însuş domnia mea mai sus scrisul Ştefan Voevod, şi mitropolitul nostru chir Teoctist, şi boierii noştri: au fost pan Duma Braevici şi pan Manoilo şi pan Stanciul şi pan Vlaicul şi pan Goian vornicul şi pan Ştibor şi pan Coste Danovici şi pan Toma Chinde şi pan Petru Ponici şi pan Albu şi pan Lazea Pitic şi pan Hodco Creţevici şi pan Isaia dela Neamţ şi pan Steţco Damacuş şi pan Petrică şi pan Buhtea şi pan Sacâş spătar şi pan Iuga vistiernic şi pan Paşco postelnic şi pan Zberea stolnic şi pan Toader paharnic şi pan Buorean comis şi destui alţi boieri de-ai noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier dumnialui Dobrului logofăt să scrie şi să atârne pecetea noastră şi peceţile boierilor noştri la această carte a noastră. Scris-a Steţco în Bacău, la anul 6970, Mai în 15".

XXXV

Suceava, 18 Septemvrie 1462.

Ştefan confirmă lui Sima Corcea stăpânirea peste satul său de baştină Corceştii, pe Cozancea.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменїто чиным ис сѣм листом нашымъ въсѧм кто нан оузрит или его оуслишит чтоучи[2]), ѡже тот истынны слоуга наш вѣрныи пан [С]има Корча слоужил нам прако и вирно. Тѣмь[3]) ми видѣвши его правоую и вирноую слоужбоу до нас, жаловали есмы его ѡсобъною нашею милостїю, далї и потвердили есми емоу оу нашеи земли оу молдавской село его пракла[4]) ѡтнїна на имѣ Корчещїи на Козанчи. Тое вишеписанное село да ест емоу ѡт нас оурик съ оусым доходом, емоу и детем его и братїам его и оуноучатом его и праоуноучатом его и пращоурѣтом его и оусемоу родоу его, кто емоу боудет наиближныи, непороушенно нїколиже на вѣкы. А хотаръ томѹ селоу да ест ѡт оусых сторон коуда из века ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного Сте-

---

[1]) La Ghib. greş. „iar hotarul acelui sat, care-i jumătate din Sperleşti, să fie pururea pe jumătate, iar pentru cealaltă jumătate din silişte, hotarul acelei silişte şi poene (să fie) pe unde din veci a umblat".
[2]) In orig. pare a fi чтоучѧ, cum citeşte d. E. Kozak.
[3]) La Kozak тѣмъ.
[4]) In orig. прала.

фана воеводи, вѣра боѩръ нашых: в. п. Дꙋмы Браевича, в. п. Станчюла, в. п. Валикоула[1]), в. п. Гоѩни дворнiка, в. п. Кости Дановича, в. п. Томи Кинде[2]), в. п. Петра Понiча, в. п. Ꙗлба, в. п. Лази, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Исаѩ[3]), в. п. Стецка Дамакоу[ша], в. п. Боухти, в. п. Петрiка, в. п. Сакеша спа[та]рѣ, в. п. Юга вистiарника, в. п. Пашка постелнiка, в. п. Негрила пахарнiка, в. п. Збиари[4]) столника, в. п. Иѡна комиса, и вѣра ꙋсых боѩръ нашых молдавскых, велiкых и малих. Ꙗ по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь нашеи земли, илi ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак кого богъ изберет господаремъ бити оу нашеи земли оу молдавскои, тот що[би емꙋ] не порꙋшила наше даанiе, [але][5]) щоби емꙋ оутвердила и оукрѣпила, заноуже есми емꙋ дали за его верную слоужбоу. Ꙗ на болшеи крѣпости томꙋ ꙋсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми паноу Добрꙋлꙋ логофетꙋ писати и печат нашоу прiвесити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Тома оу Соучавѣ, в лѣто ҂ѕцо, мѣсяца сеп. и҃і.

Pecetea pierdută. — Orig. în arhiva mânăstirei Putna, Inv. No. 1, cu următoarele însemnări mai nouă în dosul lui: ҂ѕцѯе (6965), сеп. иі҃; Корощени, мошiа Корчещи. In aceeaş arhivă, sub No. Inv. 123, se găseşte un suret cu aceeaş dată, ceeace a făcut pe prof. E. Kozak din Cernăuţi şi pe părintele D. Dan din Straja să admită fără discuţie data 18 Septemvrie 1457 (Die älteste Urkunde des Klosters Putna, Czernowitz 1904, broş. de 7 pp. cu o reproducere fotografică; Mânăstirea şi comuna Putna, Bucureşti 1905, p. 240, No. 1). Data a fost însă rău cetită de călugări. In original se disting numai trei litere, din cari cele două dintâiu sunt evident ҂ѕц ; a treia e aşa de ştearsă, încât nu se poate spune dacă este а, д, н sau о. Eu am cetit о. Verificând apoi lista boierilor, am constatat că ea se deosibeşte numai într'un singur punct de a documentelor din 5, 6 şi 8 Oct. şi din 3 Dech. 1462: în ea lipseşte Manoil între Duma Braevici şi Stanciul. Data trebue prin urmare cetită ҂ѕцо=6970. Unele nume boereşti, precum se vede din note, sunt greşit cetite de prof. Kozak. Contrar celor spuse de acesta (p. 7), Duma Braevici nu se află în primele documente ale lui Ştefan cel Mare. — Corceştii sunt astăzi în Bucovina, districtul Storojineţului, lângă Petrăuţi şi Cupca. Aceasta din urmă a fost a mânăstirei Putna; pe hotarul ei se aflau şi Corceştii. Cf. Die Bukowina (ed. iubilară), Czernowitz 1899, p. 221, şi Dicţionarul geografic al Bucovinei de Em. Grigorovitza, p. 72.

---

[1]) La Kozak greşit Славкоула.
[2]) La Kozak greşit (Кын)дн.
[3]) Sau Исаiа.
[4]) La Kozak greşit Зѡнари; cf. nota dela No. XXXIX.
[5]) Tot aşa la Kozak; în original nu se cunoaşte nimic.

XXXVI

25 Septemvrie 1462.

Ştefan confirmă Anei, soţiei lui Bârsan, surorii lui Sima logofătul, satele Socii şi Duşeştii, pe care dânsa le stăpânià în puterea unor privilegii dela Ştefan „cel Bătrân"; vărul ei Şandru Negrul, după ce pusese mâna pe acestea, le pierduse la Cetatea-Albă. Judecându-se amândoi înaintea domnului şi mărturisind Şandru adevărul, Ştefan confirmă din nou Anei cele două sate.

Uric dela Stefan Vodă cel Bun, din vleat 6970, Sep. 25.

Facem ştire cu aceasta carte a noastră tuturor cine pre însa va căutà, sau de o va audzì cetindu(-se), cui aceaia va fi de trebuit a şti: iată aceaia adevărată Anna, sora Simii logofătul, au venit denainte domniei noastre şi au părât pre semenţiia [1]) a sa pe Şandru Negrul, şi denainte tuturor boiarilor domniei meale, pentru a sale direasă, ce-au avut de la unchiul nostru, de la bătrânul Stefan Vodă, pre dooâ sate anume Socii şi Duşeştii. Deci s'au părât căt s'au părât, iară după aceae Şandru drept au mărturisit denainte domniei meali şi denainte tuturor boiarilor domniei meali, precum el aceal dires, ce s'au zis mai înainte a Annii, giupănesăi lui Bărsan, le-au pierdut la Cetate-Albă, şi cu adevărat în mănuli lui au fost. Drept aceaia noi văzindu a lui dreaptă mărturiia spre aceaia, iară noi şi de la noi am dat şi am întărit pre aceale de mai sus numite dooâ sate Socii şi Duşeaştii Annii, giupănesăi a dumisale lui Bărsan, ca să fie ei şi de la noi uric cu tot venitul, şi ficiorilor ei şi fraţilor ei şi nepoţilor ei şi strănepoţilor ei şi înprăştiiaţilor [2]) ei şi a toată săminţiia ei ce-i mai aproape, şi cu toate ale sale hotară bătrâne, pre unde din vac au pojovăit [3]). Insă nime să nu poată nice a părâ, nice a dobândì, nici cu un feal de direasă, nici odănă-

---

[1]) Se va arătà mai încolo cum acest cuvânt a fost întrebuinţat greşit de traducătorii sec. XVIII şi XIX pentru „văr".

[2]) Termin greşit, pentru „răstrănepoţi".

[3]) Trad. greşită a rusescului поживать a trăi, în locul obişnuitului ѡжнвати.

oară în veaci de veaci, ce să fie neclătit nice odată în veaci, precum mai sus scriem. Şi spre aceasta iaste credinţa de mai sus scrisul(ui), a domniei meale Stefan Voevoda.

Am tălmăcit eu Axintie uricariul u Ias,
l(ea)t 7227 (=1718), Dec. 8.

Academia Română, sign. 148/LXXIX. Rezumat într'un dosar dela 10 Dechemvrie 1794, cuprinzând suretele ce au arătat logofătul Tănase Gosan pe părţile lui de moşie în Socii, jud. Neamţ (Documente cumpărate de Academia Română dela Albert Zwiebel la 5 Iunie 1902: notiţa d-lui Iulian Marinescu). — Socii şi Duşeştii există şi astăzi în jud. Neamţ, pl. Piatra; amândouă sunt cătune ale com. Cârligi. Vezi Uricariul, VI, p. 275, 298, şi cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, Bucureşti 1907, p. 182.

XXXVII

Suceava, 5 Octomvrie 1462.

Ştefan confirmă lui Petru Glodeanul stăpânirea peste satul său de baştină Glodenii pe Telejna, „din sus de Murgu".

† Милостию божїєю мы Стєфан воєвода, господаръ зємли молдав[скои, чи]нимъ знамєнито ис сѣмъ листомъ нашимъ въсѣмъ кто или възрит [а]либо[1]) єго чтȣчи ȣслышит, ѡжє тот истинныи наш слȣга [пан] Пєтръ Глодѣнȣл жаловали єсмы єго ѡсѡбною нашєю милостию и дали и потвєрдили єсми ємȣ ȣ нашєи зємли ȣ молдавскои єго правȣю ѡтинȣ сєло на имѣ Глодѣни на Тєлѣжни[2]), повышє ѡт Мȣрга. Тоє въсє вышєписанноє да єст ѡт нас ȣрик съ въсѣмъ доходомъ, ємȣ и дѣтємъ єго и братиам єго и ȣнȣчатом єго и праȣнȣчатомъ єго и пращȣрѣтом єго и въсємȣ родȣ єго, кто бȣдєт наиближнїи, да єст ємȣ нєпорȣшєнно николижє на вѣки. А хотаръ томȣ сєлȣ да єст ѡт[3]) ȣсих сторон по старомȣ хотарȣ, кȣда из вѣка ѡживали[4]). А на то єст вѣра господства ми вишєписаннаго Стєфана воєводы, и[5]) вѣра нашєго ми-

---

1) Ghib. или.
2) Ghib. Тєлєжна.
3) Ghib. съ.
4) Ghib. ȣживали.
5) La Ghib. lipsesc din această frază cuvintele dela вѣра până la и.

трополита кир Теwктиста, и вѣра бояр наших: в. п. [Дѫмы] Браевича, в. п.] Ма[нoила], в. п. [Ста]нчюла, в. п. Бланкѫла, в. п. Гоіана дворника, в. п. Кости Дановича, в. п. Томи Кынди, в. п. [Петра Понича], в. п. Лаба[1]), в. п. Лази, в. п. Ходка Крецовича[2]), в. п. Ісая немецкаго, в. п. Стецка Дъмъкѫша, в. п. Петрика, в. п. [Бѫхти], в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила[3]) чашника, в. п. Збиари столника, в. п. Іwна комиса, и вѣра въсѣх бояр наших молдавских, великых и малых. А по нашем животѣ, кто бѫдетъ господаръ нашеи земли, wт дѣтеи[4]) наших или wт нашего племене[5]), или пак бѫд кто и кого богъ изберетъ быти господаремъ ѫ нашеи земли ѫ молдавскои, тот щобы емѫ не порѫшил нашего даанна, але щобы емѫ потвръдил и ѫкрѣпил, занѫже есми емѫ дали и потвердили за его правѫ и вѣрнѫ слѫжбѫ. А на болшѫю крѣпост томѫ въсемѫ вышеписанномѫ, велѣли есми нашемѫ вѣрномѫ панѫ Добрѫлѫ логофетѫ писати и нашѫ печат завѣсити к семѫ листѫ нашемѫ. Пис(а) Исаия ѫ Сѫчавѣ, в лѣто ѕѕцо, мѣсяца wк. е҃.

Pecetea lipseşte.—Orig. şi un vechiu suret prescurtat în posesiunea lui Gheorghe Ciurean, un bătrân dascăl de biserică în satul Bereasa din jud. Vaslui, pl. Crasna-Mijlocu. Publicat întâiaş dată de Gh. Ghibănescu în Surete şi izvoade, vol. I, p. 91-94, şi într'o foaie volantă sub titlul „Uricele satului Bereasa, vechiu Murgeştii, ţinutul Vasluiului“ (aci numai traducerea). Eu îl reproduc după original, pe care cu greutate l-am putut vedeà într'un amurg de seară în toamna anului 1909, într'o scurtă excursie la Bereasa. Lectura mea îndreaptă câteva greşeli neînsemnate ale d-lui Ghibănescu, asupra cărora am atras atenţiunea în note; conform lor trebuesc îndreptate şi pasagele corespunzătoare din traducerea d-sale.—Rezumat într'o jalbă dela 20 Nov. 1826 a lui Gh. Iosăpescu către domn, pentru moşia Glodenii şi Murgeştii (cf. în orig. „din sus de Murgu“) din ţinutul Vaslui (Acad. Rom., doc. cumpărate dela Alb. Zwiebel: comunicat de Iulian Marinescu).—Vechiul sat Glodenii erà situat spre sud-vest de Bereasa de astăzi, pe valea Telejnii; luase acest nume dela stăpânul său Glodeanul, care poate să fi fost originar din Valea Glodului de lângă Soleşti, c. 12 klm. departe de Bereasa; mai înainte se numià Tulova (Ghibănescu, o. c., V, p. 122, 123, 127; cf. „Lazar din Tulova“ la 19 Sept. 1436, ap. V. A. Uljanickij, Materialy, p. 51).

---

[1]) Ghib. Лабѫл.
[2]) Sau Крецевича, la Ghib. greş. Кръковича.
[3]) Ghib. Негри.
[4]) Ghib. дѣтем.
[5]) Ghib. племенникѫ.

XXXVIII

Suceava, 6 Octomvrie 1462.

Ștefan confirmă boierului Petru Negrea stăpânirea peste satul Zeameştii de lângă gura Tazlăului, cumpărat dela Timpăşor cu 100 de zloţi, și peste Sacălişeştii, pe însăş gura Tazlăului.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменїто чиным ис сѣмъ листом нашым въсѣм кто нан ѹзрит или его ѹслишит чтоѹчи, ѡже тот истынныи нашъ вѣрныи болрин пан Петръ Чоръныи слоѹжил нам право и вирно. Тѣмъ ми видѣвши его правѹю и вирнѹю слоѹжбоѹ д[о] нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю, дали и потвердили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавской села его праваа ѡтнина на имѣ Ѕѣмещїи на оѹ[с]ти Тазловѣ, що ѡн коѹпил ѡт Тимпъшора за р҃ златыи, и четвертѹю част ѡт Филїпещїи на Ѻитѹз[1]), и Сакълишещїи на самоѹм оѹсти Тазловѣ. Тое оѹсе вишеписаннаа села да ест емоѹ ѡт нас оѹрик съ оѹсим доходомъ, емѹ и детем его и братїамъ его и оѹноѹчатомъ его и праѹноѹчатомъ его и пращоѹрѣтом его и оѹсемѹ родоѹ его, кто емѹ боѹдет наиближныи, непорѹшанно нїколиже на вѣкы. А хотаръ тѣмъ селам ѡт ѹсых сторонъ да ест по старомѹ хотарю, коѹда из века ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго Стефана воеводи, вѣра болр нашых: в. п. Дѹмы Браевича, в. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Бланкѹла, в. п. Гоиана дворнїка, в. п. Кости Дановича, в. п. Томи Гинде, в. п. Петра Понїча, в. п. А[л]ба[2]), в. п. Лази, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Исаиа немецскаго, в. п. Стецка Даманкѹша, в. п. Петрика, в. п. Бѹхт[и], в. п. Сакеша спатарѣ, в. п. Юги вистиарнїка, в. п. Пашка постелнїка, в. п. Негрила пахарника, в. [п. Збиари столника, в. п. Іѡн]а[3]) [ко]миса, и вѣра ѹсих болръ нашиx молдавскых, великых и малых. А по нашем животѣ, кто боѹдет господаръ нашеи земли молдавской, или ѡт детей нашых или ѡт нашего племене, или пак кого богъ изберет господарем бити ѹ нашеи земли ѹ молдавской, тот

---

[1]) Cuvintele rărite (=și a patra parte din Filipeştii pe Oituz, în orig. greş. Ѻктѹз) sunt șterse de aceeaș mână și cu aceeaș cerneală.

[2]) In orig. Аба.

[3]) Orig. are aci o lungă pată de cerneală; cf. documentul anterior din 5 Octomvrie 1462.

щоби єму не порўшила наше даанїє, але щоби єму оутвердила и ўкрѣпила, заиўже єсмы єму дали и потвердили за єго правўю и вирнўю слоужбоу. А на болшее потвръжденїє и крѣпостъ томоу ўсємў вишеписанномў, велѣли єсми нашемў вѣрномў бомрииў паиў Доброулў логофєтў писати и печат нашў привесити к семў листў нашемў. Пис(а) Тома оу Соучавѣ, в лѣто ѕцо, wк. ѕ.

Pecetea cea mare domnească, din a cărei legendă se vede numai:]ЯТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕ[. — Orig. la d. G. Strat, proprietar în Horgeşti, jud. Bacău, care a binevoit să mi-l comunice prin d. Radu Rosetti (Răducanu). O fotografie posede Academia Română. — Zeameştii (moldov. Dzeameştii=Zămeştii) şi Sacălişeştii (dela Sacăluş, ung. *Szakalos)* nu mai există astăzi; cei din urmă se vor fi aflat pe teritoriul pe care se află acum „Slobozia Mielului". Cf. „partea mea de ocină den ţinutul Trotuşului den gura Tazlăului, den selişte de Zeameş(ti) şi den Sacalăşăşti, den bătrân Sacalăşăscu", la Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 109, an. 1651 (Зѣмеш e greş. în loc de Зѣмещ sau Ѕѣмещ; cf. Uricariul, XXIII, p. 107: a. 1632). Filipeştii există şi astăzi, în dreapta Oituzului, aproape de Bogdăneşti, cari sunt în stânga lui (jud. Bacău, pl. Trotuş); v. „Filipeşti ce iaste pre apa Oituzului în ţinutul Totruşului" la 1591 (Arhiva istorică, I, 1, p. 106). Un alt sat cu numele Sacalâşeştii v. la No. LXXVIII.

XXXIX

Suceava, 8 Octomvrie 1462.

Ştefan confirmă boierului Nicoară Sârbescul stăpânirea peste satele sale de pe Rebricea: a) „unde a fost curtea lui Duma Negrul", b) „unde au fost Grecii lui Duma Negrul", c) Drăjeştii, d) Boriseştii, e) Ţibăneştii, f) Munceii, g) „unde a fost cetatea lui Duma Negrul" şi h) „unde a fost Moiş Filosoful". Acest din urmă sat îl cumpărase Nicoară dela Ilca, fata lui Popşa, şi dela Danciul şi Maruşca, copiii lui Moiş, cu 60 de zloţi.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменїто чиным ис сѣм листом нашым вьсѧм кто нан ўзрит или єго ўслишыт чтўчи, wже тот истинныи наш вѣрны[и бо]мрин пан Никоръ Сръбескўл слўжил нам право и виръно. Тѣмъ ми видѣвшы єго правўю и виръиўю слўжбў д[о] нас, жаловали єсмы єго wсобною нашею милостїю, дали и потверъдили

єсми ємȣ ȣ нашєи земли ȣ молдавскои села єго правая wтнина, на имѣ селам на Рєбричѣ: гдє бил дворъ Дȣми Чоръного, и повишє гдє били Грековє Чоръного Дȣмы, и повишє Дръжєщи, и Борисєщи, и Ц[и]бънєщи, и Мȣнчєи, гдє бил город Дȣмы Чоръного, и гдє бил Мониш Философъ на Рєбричи, що кȣпил Никоар[ъ wт Ил]кы, дочкы Попшини, и wт сини Мониашова, wт Данчюла и wт Марȣшка, за ҃ѯ злати. Тоє ȣсє вишєписаннаа села да єст ємȣ wт нас оурик съ ȣсым доходом, ємȣ и дєтєм єго и братїам єго и ȣнȣчатомъ єго и праȣнȣчатомъ єго и пращȣрѣтомъ єго и ȣсємȣ родȣ єго, кто ємȣ бȣдєт наиближныи, нєпорȣшанно николижє на вѣкы. А хотаръ тѣм селам да єст по старомȣ хотарю, кȣда из вєка wживали. А на то єст вѣра нашєго господства вишєписаннаго Стєфана воєводи, вѣра богаръ нашых: в. п. Дȣми Браєвича, в. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Бланкȣла, в. п. Гогана дворнїка, в. п. Кости Дановича, в.[1]) п. Тома Гиндє, в. п. Пєтра Понїча, в. п. Алба, в. п. Лази, в. п. Ходка Крєцєвича, в. п. Исаїа нємєцскаго, в. п. Стєцка Даманкȣша, в. п. Пєтрика, в. п. Бȣхти, в. п. Сакъша спатарѣ, в. п. Юги вистиаръника, в. п. Пашка постєлника, в. п. Нєгрила пахарнїка, в. п. Збиари столника, в. п. Иwна комиса, и вєра ȣсых богар нашых молдавскых, вєликых и малых. А по нашєм животѣ, кто бȣдєт господаръ нашєи земли молдавскои, или wт дєтєи нашых или wт нашєго плємєни, или кого богъ извєрєт господарєм бити ȣ нашєи земли ȣ молдавскои, тот щоби ємȣ нє порȣшил нашє да[ани]є, алє щоби ємȣ оутвєрдил и ȣкрѣпил, занȣжє єсмы ємȣ дали за єго правȣ[ю и] вєрнȣю слȣжбȣ. А на болшєє потвръждєнїє и крѣпост томȣ оусємȣ вишєписанномȣ, вєлѣли єсмы нашємȣ вѣрномȣ богаринȣ панȣ Добрȣлȣ логофєтȣ писати и пєчат нашȣ привєсити к сємȣ листȣ нашємȣ. Пис(а) Тома оу Соучавѣ, к лѣто ҂ѕцо, wк. ӣ.

Pecetea e stricată la margini, așa că legenda nu se poate cetì.— Orig. în biblioteca Academiei Imperiale de Științe din St.-Petersburg, secția manuscriselor, sign. 4. 6. 19. Pergamentul, puțin deteriorat, e tăiat foarte neregulat, cum rareori se constată în cancelaria lui Ștefan cel Mare. Editat de V. I. Sreznevskij, șeful secțiunei manuscriselor, în Darea de samă despre achizițiunile bibliotecii pe anul 1893 (Отчетъ Императорской Академіи Наукъ), p. 64-65, cu data 1461 și cu următoarele greșeli de lectură: и кѣм pentru ис сѣм, є ȣслишит r. єго ȣслишыт, д нас r. д[о] нас, и . . . ънєщи

[1]) Acì вѣра e corectat în orig. din вєра.

р. и Ц[ив]ънещи, Никоар... кы р. Никоар[ъ шт Ил]кы, дает р. да ест, оу рик р. оурик, Владкѹла р. Власкѹла, Зонари р. Звиари (cf. No. XXXV), даанние р. да[анни]е, анѹ же р. занѹже; altfel textul e reprodus cu îngrijire. — Din satele amintite în acest document şi despre cari se spune în general că sunt în regiunea Rebricei, s'au păstrat până azi Boroseştii (sat şi târg), Drăjeştii s. Drăgeştii şi Ţibăneştii, toate în jud. Vaslui, pl. Funduri şi Mijlocu, nu însă toate pe Rebricea. Celelalte locuri ale lui Duma Negrul: curtea lui, Grecii lui, cetatea lui, trebue să fi fost între Dumeştii şi Negreştii din acelaş judeţ, pl. Funduri, între cari se află şi Drăgeştii, cevà mai spre nord. Pe Rebricea, aproape de obârşia ei, se află azi numai Boroseştii=Boriseştii dela 1462. Alţi Boroseşti erau în sec. XVII pe apa Bârladului; cf. Uricariul, XVII, p. 139-140 (an. 1653). Asupra lui Moiş Filosoful vezi doc. dela 17 Martie 1495 în vol. II.

XL

Suceava, 3 Dechemvrie 1462.

Ştefan, constatând prin marturi că Laţco, nepotul lui Petru Ponici şi ginerele lui Romaşco, şi-a pierdut privilegiile ce le avuse socrul său şi „marele boier“ Drăgoi dela Alexandru cel Bun asupra satelor Drăgoeştii, Lucăceştii, Boteştii şi Căcăcianii, îi confirmă din nou aceste sate, care erau „dreaptă ocină a femeii sale, a fiicei lui Romaşco“, şi pune zavească de 100 ruble de argint pentru cel ce va ridicà pretenţii asupra lor, încercând să infirme privilegiul de faţă cu un altul, fie împotriva lui Laţco, fie împotriva soţiei sale.

† Милостию божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм листомь нашим всѣмъ кто нан възрит алибо его чтѹч(и) ѹслышит, иже тот истинныи наш вѣрны слѹга пан Лацко, ѹнѹк пана Петра Понича, прїиде пред нами и пред ѹсими нашими болѣре, великими и малыми, и жаловал нам и свидчил съ своими межиаши, аже прївилиа що была великаго пана Дръгоа и тестѣ его пана Романика, шт дида нашего стараго Алеѯандра воеводы, на их штнины на села Дръгоещи[1]) и на Лѹкъчещи и на Ботещи и на Къкъчани, а таа привилиа была

---

[1]) După Дръгоещи urmează în orig. и на şi un loc tăiat cu foarfecile, ceeace arată că din lista primitivă a satelor s'a scos unul afară; tot aşà în pasagiul de mai jos după Дръгоещи.

8 р8ках пана Кор8ѧ, и ѡн их сказил и заг8бил. Ино мы есми ѡсмотрили с нашими паны и жаловали есми пана Лацка ѡсобною нашею милости[ю][1]) и дали и потвердили есми ем8 8 нашеи земли 8 молдавскои правaа ѡтнина жены его, дочкы пана Ромашка, вишеписанна села Дръгоещи и Л8къчещи и Ботещи и Къкъчани, да с8т ѡт нас 8рик съ въсѣмъ доходом, им и дѣтем их и 8н8чатом их и пра8н8чатом их и пращ8рѣтом их и въсем8 род8 их, кто б8дет наиближни, да ест им непор8шенно[2]) николиже на вѣки. А хотаръ там селом да ест съ 8сих сторон по старом8 хотар8, к8да из века [ѡжив]али. А также есми поставили завезк8 ҃р р8бли [чисто]го серебра, варе коли и 8 которих днех и часох [б8дет . . . . к]то тѣгати или 8поминати на пана Лацка [али]бо на его жен8, за таа села вишеписаннаа и на сїе [привилї]е, тот нам заплатит вишеписанн8ю завезк8 ҃р р8бли серебра. Але да не имают никто на вѣки добыва[т]и на сее прївилие ни съ ѡдным своим привилием. А на то ест вѣра господства ми вишеписаннаго Стефана воеводы, и вѣра нашего митрополита кир Теѡктиста, и вѣра боѧр наших: в. п. Д8ми Браевича, в. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Бланк8ла паркалаба, в. п. Гоѧна дворника, в. п. Кости Дановича, в. п. Томы Кынде, в. п. Петра Понича, в. п. Аба, в. п. Лази, в. п. Ходка Крецовича, в. п. Исаѧ немецкаго, в. п. Стецка Дъмък8ша, в. п. Петрика, в. п. Б8хти, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила чашника, в. п. Збери столника, в. п. Иѡна комиса, и вѣра всѧх болѣр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животе, кто б[8]дет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак б8д кто и кого богъ изберет быти г[осподарем нашеи] земли молдавскои, тот щобы им не пор8шил нашего даания и запис8, але щобы ем8 потвръдил и 8крѣпил, зан8ж(е) есми ем8 дали и потвердили за его прав8 и вѣрн8ю сл8жб8. А на болш8ю крѣпость том8 въсем8 вишеписанном8, велѣл[и е]сми нашем8 вѣрном8 пан8 Добр8л8 логофет8 писати и наш8 печат завесити и к сем8 лист8 нашем8. Пис(а) Исаиѧ 8 С8чавѣ, в лѣто ҂ѕцо, мѣсѧца дек. ҃г денъ.

Pecetea lipseşte; documentul e rupt în două, ceeace indică o anulare domnească, care poate să steà în legătură şi cu extirparea

[1]) In orig. милости.
[2]) După непор8шенно se află în orig. un ни superfluu.

unui nume de sat din cuprinsul lui (v. nota dela p. 66); în dos are signatura „Lit. B." — Orig. la Academia Română, sign. 46/LXXXV. O traducere germană cu sign. „Lit. B, fasc. 34", cu data „14 Dech." şi cu multe greşeli la citirea numelor proprii, făcută de J. Marcińkiewicz, se află în posesiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg, dela care Academia a cumpărat şi originalul. Un rezumat, cu data 13 Dech. 6970=1461, se află în „Condica mânăstirei Voroneţul", scrisă la 1775 de V. Măzăreanu şi editată de S. Fl. Marian, Suceava 1900, p. 45. Cf. Condica lui Asachi I, f. 567: un rezumat cu data 6970, dar fără lună, într'o condică dela 1741, Mai 19. Vezi şi nota dela doc. din 24 Sept. 1498. In colecţia lui Wickenhauser documentul acesta lipseşte, ceeace arată că atât el cât şi cel dela 24 Sept. 1498 pentru aceleaşi sate, nu se găsiau în Bucovina pe la 1850. — Drăgoeştii, Lucăceştii şi Boteştii sunt foarte aproape unul de altul, cele două dintâi în Bucovina, districtul Gura Humorului, al treilea în jud. Suceava, pl. Şomuz, cătun al com. Horodniceni; distanţa între ele este de 2-3 klm. Căcăcenii erau pe Cracău, în jud. Neamţ; cf. „Căcăcenii pe Cracău ce (sunt) în ţinutul Neamţului" la 1623 (Uricariul, XXIII, p. 75; vezi şi Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 290, an. 1654). La 1742/43 toate patru satele, cele două din urmă numite selişti, sunt citate ca aparţinând mânăstirii Voroneţului, în ţinutul Sucevei; vezi ms. No. 110 al Acad. Rom., f. 96. Manuscrisul acesta conţine un interesant „catastih de sămile tuturor mânăstirilor de ţară", făcut din porunca lui Constantin Mavrocordat. Cf. doc. dela 24 Sept. 1498 în vol. II.

Traduc contextul documentului, fiindcă este important pentru explicarea *zaveascăi:* „... că această adevărată slugă a noastră, dumnialui Laţco, nepot boierului Petru Ponici, a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri, mari şi mici, şi ni s'a jeluit şi a mărturisit cu megiaşii săi, că priviliile (privilegiile) ce au fost avut marele boier Drăgoi şi socrul său, boierul Romaşco, dela bunicul nostru bătrânul Alexandru Voevod, asupra ocinelor lor, asupra satelor Drăgoeştii şi Lucăceştii şi Boteştii şi Căcăceanii, că acele privilii au fost în mânile boierului Corui şi că acesta le-a stricat şi le-a pierdut. Deci noi am cercetat împreună cu boierii noştri şi am miluit pe dumnialui Laţco cu osebita noastră milă şi i-am dat şi i-am întărit în ţara noastră a Moldovei dreptele ocini ale femeii sale, ale fetii boierului Romaşco, mai sus scrisele sate Drăgoeştii şi Lucăceştii şi Boteştii şi Căcăceanii, ca să le fie dela noi uric cu tot venitul, lor[1]) şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, care va fi mai apropiat, să le fie nestrămutat nici odată, în veci. Iar hotarul acestor sate să fie din toate părţile după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au trăit. Şi am pus şi zavească 100 de ruble

[1]) Se înţelege, lui Laţco şi femeii sale.

de argint curat, că oricând şi în orice vreme se va jelui cineva sau va pomenì ceva împotriva boierului Laţco sau împotriva nevestii sale, pentru aceste mai sus scrise sate şi împotriva acestei privilii, acela are să ne plătească mai sus scrisa zavească de 100 de ruble în argint. Dar nimenea în veci să nu aibă a stricà această privilie cu vre-o altă privilie a sa" [1]).

XLI

1462.

Ştefan confirmă lui Moranciu stăpânirea asupra satului Bucşeşti, cumpărat cu 60 de zloţi tătăreşti dela Pătraşcu, care l-aveà dela tatăl său Danciul Roşul; „hotarul acelui sat să fie începând din plopul ce-i în Pleşa, apoi la fântâna lui Leordiş, apoi în Cerna, în sus până la părâul Frenţii, apoi la fântâna lui Nanu".

Arhiva Statului din Iaşi, Condica K, No. 371, f. 154-156, şi No. 378, f. 255, cu data 6970. — Un rezumat aproape identic sub data 1456 (6964), Oct. 18, în aceeaş condică No. 371, f. 154.— Documentul a fost prezentat într'un proces dela 1803 de către răzăşii de Bucşeşti din ţin. Bacăului (lângă Stroeşti). Cerna îmi pare a fi părâul ce trece prin satul Cernu, cătun al comunei Bucşeşti, iar Roşul o greşală în loc de Negrul sau Negrea, cum e în documentul dela 2 Oct. 1460. Cf. nota dela acesta şi Uricariul, VI, p. 259, 311-312.

XLII

Moldoviţa, 1462.

Iuga, marele visternic al lui Ştefan, zis şi Ignatie, dărueşte mânăstirei Bunei Vestiri din Moldoviţa trei zvere de damască roşie cusută cu aur, un pocrovăţ, naracviţe de camhă de damască, o cădelniţă de argint aurit, un cal şi 25 de zloţi ungureşti, ca să-i facă pomenire veşnică odată pe an, Joia înainte de sf. Dimitrie, şi anume Miercuria sara să-i facă parastas, iar Joia liturghie, pentru sufletul lui şi al soţiei sale Nasti şi al fiului său Mihul şi al fiicei sale

[1]) Traducerea literală a frazei din urmă ar fi: „Dar nimenea în veci să nu aibă a birui (добывати) asupra acestei privilii cu nici o privilie a sa"; cf. aceeaş expresie la No. L, p. 81.

Sofia, zisă Sopţia. Egumenul Anastasie şi călugării din mânăstire se obligă să îndeplinească cu sfinţenie dorinţa lui.

† Изволеніемь wтца, поспѣшеніе[мь] [1]) сына и съвръшеніемь свѧтаго доуха, се азъ рабь владыкы моего ісѹ христа, пань Игнатіе, рекwм[ь]ии Юга, великыи вистѧрникь Іwанна Стефана воевwды [2]), wже благопроизволих нашем благымь произволеніемь и чистым и свѣтлым сръдцемь, wт въсеѫ нашеѫ доброѫ волеѫ, паче же и wт бога помощіа и любовіѫ ıаже по бозѣ къ свѧтомоу мѣстȣ свѧтаго и славнаго благовѣщеніа прѣсвѧтѣи и чистѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Маріи, иже ест на Молдавици, дали есмы трои двери wт дамаскы чрьвенои съ златwм, и единь покровець, и нарѫквици wт тоѫжде камхы дамаскы, и една кадєлница сребрънаа и по[злащенаа] [3]), и единь кwнь, и ке златых оугорскых, ıако да творѧт ми памѧть, на вѣкы вѣчныѧ, единь день въ гwдь в че(твръто)к прѣд свѧтым великомѫченикwм Димитріемь, в срѣд(ѣ) вечерь парастась, а в че(твръто)к свѧтаа литоургіа, за доушѫ нашѫ и за подроужіе кнѣгынѣ Настѣ, и чѧдо любимое ми Михоула, и дъщере ми драгои Сwфіи, рекомѣи Сwпцѣ.

А се азь смѣреныи [4]) игоумень честнѣи wбитѣли свѧтаго благовѣщеніа и свѧщенномонах Анастасіе и съ въсѣм братство[м] ıаже w христѣ, видѣвше мы, сыноу цръкwвныи и добрыи нашь приѧтелю правыи, твое произволеніе, сътворихwм w тwм що мы слюбихwм твоеи милости, пане Игнате, и твоемȣ подрȣжіȣ и твоим чѧдwм и внoучатwм твоим и правноучатwм, поколѣ боудет свѧтое мѣсто сіе, да wт нас боудет[ь] тое произволеніе, за ваше здравіе и за доушѧ вашѧ. А которыи по нашем животѣ wт наставникь [и wт братіи свѧтаго] [5]) мѣста сего, кто не боудет стоати въ семь нашем токмѣжи, таковыи да боудеть . . . . .]е [6]) боудет. Пис(анъ) ȣ

[1]) In orig. поспѣшеніе.

[2]) Orig. are virgulă după великыи, aşa că cineva ar puteà cetì «Iuga cel Mare, visternicul lui Ioan Ştefan Voevod»; interpretarea dată în regest mi se pare însă singura admisibilă.

[3]) Cuvintele rărite sunt adăogate la margine.

[4]) In orig. greş. смрѣреныи.

[5]) C. 10—12 litere din original sunt şterse de tot; le-am întregit după o donaţiune analogă din 13 Iunie 1539 către mânăstirea Putna a lui Anastasie, episcopul Vadului din Transilvania. Orig. acesteia e în arhiva mânăstirei Putna, Inv. No. 4.

[6]) Lipsesc c. 25-30 litere, în care se cuprindeà blestemul, într'o formulă greu de restituit; după întâiul боудеть urmă sau проклеть wт свѧтаго бога, sau o altă formulă, ca în donaţia citată a lui Anastasie.

свѧтѡм монастыри Молдавискѡм, в лѣто ѕѯо, мѣсѧца[1] ..... єі день. [И]с[писа]ах [м]онах Иларишнъ.

O pecete atârnată de şnur negru, probabil pecetea mânăstirei, s'a pierdut; doc. e scris pe pergament, în uncială. — Orig. în mânăstirea Putua, Inv. No. 76. Wickeuhauser, Moldowiza, p. 70, a dat un rezumat fără dată şi greşit al acestui document: din geu. sing. Іѡанна Стефана воєводы dânsul a făcut o „Johauna, Tochter des Woewoden Stefan", care ar fi fost femeea lui Iuga — deşì aceasta e numită mai jos Nastea,—iar din adj. драгои (dat. sing. f.) a făcut numele propriu Draga; aceasta ar fi fost a doua fiică a lui Iuga.

Pentru interesul ce prezentă această douaţiune a lui Iuga, ca act privat, dau o traducere completă a ei:

„Cu voea tatălui, cu ajutorul fiului şi cu împlinirea sfântului duh, iată că eu, robul stăpânului meu Isus Hristos, pan Ignatie, zis Iuga, mare vistiernic al lui Ioan Ştefan Voevod, am binevoit cu buua uoastră voe şi cu iuimă curată şi luminată, din toată a noastră buuăvoinţă, şi cu ajutorul lui Dumnezeu şi din dragostea dela Dumnezeu pentru sfântul lăcaş al sfintei şi slăvitei Blagoveştenii a prea sfintei şi curatei stăpâuei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria, care este pe Moldaviţa, şi am dat trei zvere (dvere) de damască roşie cu aur, şi un pocrovăţ, şi naracviţe din aceeaş camhă de damască, şi o cădelniţă de argint aurită, şi un cal, şi 25 de zloţi uugureşti, ca să-mi facă pomenire în vecii vecilor, îutr'o zi din au, Joia înainte de sfântul şi marele mucenic Dimitrie, şi anume Mercuria sara parastas, iar Joia sfânta liturghie, peutru sufletul nostru şi pentru soţia noastră jupâneasa Nastea, şi pentru iubitul meu fiu Mihul, şi peutru iubita mea fiică Sofia, zisă Sopţia.

Iată şi eu smeritul egumen al cinstitului lăcaş al sfintei blagoveşteuii şi ieromouah Anastasie, cu toţi fraţii în Hristos, văzând noi, fiule bisericesc şi bunule şi adevărate prieten al nostru, voinţa ta, am făcut ceeace am făgăduit domniei tale, pane Ignatie, şi soţiei tale şi copiilor tăi şi nepoţilor tăi şi strănepoţilor tăi, până ce va fi acest sfânt lăcaş, şi din partea noastră se va împliuì această voinţă, pentru sănătatea voastră şi pentru sufletul vostru. Iar dacă după viaţa noastră, careva dintre stareţii sau dintre fraţii acestui sfânt lăcaş nu se va ţineà de această învoeală a noastră, unul ca acela să fie [blestemat de domnul Dumnezeu, şi anathema] să fie. Scrisu-sa în sfânta mânăstire dela Moldaviţa, în anul 6970, luna lui . . . în 15. Şi am scris eu monahul Ilarion".

Tipăresc acì dania episcopului Anastasie din Vad, de care am vorbit în notele 5 şi 6 dela pagiua precedentă, întâiu fiindcă ea este inedită, al doilea pentru importauţa ei istorică şi în sfârşit pentru

[1]) Numele lunei e şters de tot.

importanța formulelor și a limbei (pergament, fără pecete, în dos notița даніє єпископѹлѹй Анастасіи ѿд Вад).

† Изволєніем ѿтца и поспѣшеніем сына и съвръшеніем свѧтаго доуха, се азь рабь владыкы моєго Ісѹ христа єпископь Анастасіє ѿт Вад, ѿже произволих нашим благым произволєніем и чистим и свѣтлим срьдцем, ѿт въсеж нашеж доброж волеж, паче же и ѿт бога помощіж, и любовь ѩже по бозѣ къ свѧтомѹ мѣстоу свѧтаго и славнаго оуспенія прѣсвѣтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и присподѣвѣи Маріи иже на Пѹтнои, и дали єсмо р̃ оугорскых [1]), при архімандритѣ Силоанѣ, да творѧт мы памѧт оу гѡд на вѣкы вѣчныѧ в нед(ѣли) арцивѹри, въ кои либо день, вечерь парастас а за оутра литѵргіа. И пакы въстах и дадох дроугых р̃ оугорскых, да творѧт ми и дрѹгаа памѧт оу гѡд на вѣкы, вечерь парастас а за оутра литѵргіа, в нед(ѣли) н̃-ци [2]), въ кои либо день, при игоуменѣ Арсеніи и въсѣ ѩже ѡ христѣ братство.

И видѣвше архімандрит Силоан и по том игоумен Арсеніє и въсе ѡ христѣ братство пріѧтелство ѡ христѣ и сынѡвство, мы слюбихмо, по коли боудет сіє мѣсто, да бѹдет ѿт нас сіє благоє произволєніє. А которыи по нашем животѣ ѿт наставник и ѿт братіах свѧтаго мѣста сего, кто не бѹдет стоати въ сем нашем токмѣжем, таковыи да даст ѿвѣт прѣд богом въ день сѫдныи, амін. Пис(анъ) въ свѧтом монастири, в лѣто ѕзмз, мѣсѧца ѩн. г̃і день. Пис(а) монах Спиридон.

„Cu voea tatălui și cu ajutorul fiului și cu împlinirea sfântului duh, iată eu robul stăpânului meu Isus Hristos, episcopul Anastasie din Vad, binevoit-am cu a noastră bunăvoință și cu inimă curată și luminată și din toată bună voea noastră și cu ajutorul lui Dumnezeu și din dragostea în Dumnezeu către sfântul lăcaș al sfintei și slăvitei Adormiri a preasfintei, curatei și prea binecuvântatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Maria dela Putna, și am dat 100 de galbeni unguręști, pe vremea arhimandritului Siloan, ca să-mi facă pomenire în vecii vecilor odată pe an, în orice zi din săptămâna lui Arțivuri, seara parastas și a doua zi dimineața liturghie. Și iarăși m'am sculat și am dat alți 100 de galbeni unguręști, ca să-mi facă și altă pomenire în veci, odată pe an, seara parastas iar a doua zi dimineața liturghie, în orice zi din săptămâna Rusaliilor, pe vremea egumenului Arsenie și față fiind toți frații în Hristos[3]).

Și văzând noi arhimandritul Siloan și apoi igumenul Arsenie și toți frații în Hristos prietenia în Hristos și iubirea fiască, am jurat că cât va fi lăcașul acesta, noi vom împlinì această cuvioasă voință. Iară dacă cineva dintre stareții sau frații acestui sfânt lăcaș, după moartea noastră, nu se va ține de această învoeală a noastră, unul ca acela să aibă a răspunde înaintea lui Dumnezeu în ziua judecății, amin. Scrisu-s'a în sfânta mânăstire, în anul 7047 (=1539), luna lui Ianuarie în 13. Scris-a monahul Spiridon".

---

[1]) Se înțelege жолтыхъ, adecă galbeni.
[2]) Citesc acì пѧтидесѧтници. dat. dela пѧтидесѧтница πεντηκοστῆς.
[3]) Se înțelege la darea celor 100 de galbeni.

XLIII

13 Fevruarie 1463.

Ştefan confirmă lui Giurgea Oniceanu stăpânirea peste două părţi din jumătatea satului Oniceni, în ţinutul Sucevei.

Arhiva Statului din Iaşi, dosarul No. 83, f. 28, Tr. 624, op. I, 682, cu data 6971. Documentul erà odinioară în posesiunea Ecaterinei Buhascovna (în Uricariul, VI, p. 302, e numită Buhalschina), fiica spătarului Grigoraş Başotă. Rezumat şi într'o scrisoare dela 2 Fevr. 1815 a lui Iordache Roset vistierul, proprietarul de atunci al Onicenilor (Academia Română, doc. cumpărate dela antiquarul Kuppermann: comunicaţie de Iuliu Tuducescu).— Onicenii sunt cei de lângă Mediaşca şi Şomuzul Rece, în aceeaş plasă cu Uideştii şi Negoteştii, cumpăraţi la 1815 odată cu Onicenii de Iordache Roset; vezi rezumatul greşit din Uricariul, VI, p. 302. Cf. No. CCXXV.

XLIV

Suceava, 15 Aprilie 1463.

Ştefan confirmă boierului Şteful Cernat (s. Cernătescul) satul Motişeştii la izvorul Corodului, „din sus de curtea lui Cernat“, seliştea lui Tatul din acelaş hotar şi o poiană din dumbrava Deochiaţilor, cumpărate toate cu 75 de zloţi tătăreşti dela boierul Herman, care le aveà în dar dela unchiul său după tată Oţel şi dela fata acestuia Crăstina.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавской, знаменито чиным ис сѣм листомъ нашимъ въсѣм кто нан оузрит или его ѹслишит чтоучи, колиж того комоу потребизна боудет, ѡже прїиде пред нами и прѣд оусими нашими боıаре, великими и малими, старими и молодими, наш вѣрныи боıарин пан Ѡцел и съ своею дочкою Кръстїною, по своеи доброи воли и никим непонѹженны, и дали ѿт своего правого оурика и ѿтчинѹ едино село на имѣ Мотишещїи, на верхъ Корода, и повише где сѣ зовет селище Татоулово, на тоу[мже] хотарѣ, на верх Корода, и единоу полѣноу ѿт дѣл що ест оу доу[бровѣ] ѿт Деѡ-

кнаци, [б]ратанїчоу своемоу паноу Херманоу. А оу томже[1]) пак оустал пан Херман, по свои доброи воли и никым непоноужен, пред нами и прѣд оусими нашими боꙗре, и продал тое вишеписанное село и селище и полѣноу, що емоу дал оуико его пан Оцел и дочка его Кръстина, на имѣ селоу Мотишещїи, на верхь Корода, повиш(е) двора Чернатова, и селище Татоулово, тиж на верхь Корода на тоумже хотарѣ, и едъноу полѣноу ѡт дѣл що ест оу доубровѣ ѡт Деѡкнацїи, нашемоу вѣрномоу боꙗриноу паноу Щефоулоу Чернатескоулоу за о҃е злати татарских, оусе за готовїи пинѣзи. И заплатил пан Щефоул Чернат оусе готовими пинѣзи оу роукы паноу Херьманоу, пред нами и пред оусими нашими боꙗре. Ино ми видѣвши их доброую волоу и едънание и заплатоу оусе готовими пинѣзи, а ми такоже есми дали и потвердили нашемѹ вѣрномоу боꙗриноу, паноу Щефоулоу Чернатоу, тое вишеписанное село Мотишещїи, на верхь Корода, и селище Татѹлово, тиж на верхь Корода, на тоумже хотарѣ, [и еднѹ полѣнѹ ѡт дѣл]ъ[2]) що ест ѹ доубровѣ ѡт Деѡкнацїи, да ест емоу оурик съ оусим дохо[дом], емоу и детем его и братїам его и оунѹчатом его и праоуноучатом его [и пращоурѣтом его и] оусемоу родоу его, кто емоу боудет наиближнїи, непороушено николиже на вѣкы вѣчнїа. А хотар[3]). . . . старомѹ хотарю, коуда из вѣка вѣчного ѡживали. [А на то ест] велика мартория нашего господства вишеписаннаго ми Стефана в[оеводы, и вѣра боꙗр наших: был] пан Маноил, пан Станчюл, пан Блаикоул, пан Гоꙗн дворник, пан Косте Данович, пан Тома Кинде, пан Петир Понич, пан Албъ спатар, пан Ша[ндрѹ][4]), пан Ла[зѧ, пан Ходко Кре]цевич, пан Исаиа немецскыи, пан Стецко Даманкоуш, пан Петрик(ъ), пан Боухте, пан Сакеш спатар, пан Юга вистиарник, пан Пашко постелник, пан [Негрилъ] пахарник, пан Збиарѣ столник, пан Иѡн комис, и иныи оуси наши боꙗре, великыи и малїи, що при том били. А на болшее потвръжденїе и крѣ[пос]ть томѹ оусемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ боꙗриноу паноу Доброулоу логофетоу писати и печат нашоу привесити к семѹ листоу нашемѹ, и печати боꙗр нашых. Пис(а) Тома оу Соучавѣ, в лѣто ҂ѕцоа, ап. е҃і.

---

[1]) In orig. din greşală том ле.
[2]) In orig. lipsesc c. 15 litere, rupte şi şterse.
[3]) In orig. e şters o jumătate de şir, care s'ar puteà completà aşà: [томѹ вышеписанномѹ селѹ и селищи и полѣнѣ да ест по].
[4]) Cf. pentru întregire doc. dela 2 Noemvrie 1464, No. LIII.

Pecetea domnească şi şase peceţi boereşti pierdute. — Orig., foarte deteriorat, şters şi rupt la îndoituri, se păstrează în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Adam, pach. III, No. 1. Un rezumat între actele aceleiaş mânăstiri, pach. 7, No. 102: inventar de scrisorile moşiei Motişeşti, Dimăceni ş. a. (com. de Iulian Marinescu).— Satul Motişeştii (dela Motăş) a dispărut, lăsând o urmă de existenţa de odinioară în Dealul Motăş de lângă cătunul Drăguşeni, jud. Covurluiu, pl. Horince, lângă care se află şi Deochiaţii (în document „poiana Deochiaţilor"). Câţiva kilometri spre vest de Deochiaţi şi Drăguşeni este o pădure „Cernăteşti", care îşi trage numele desigur dela Cernat, tatăl lui Şteful, cumpărătorul dela 1463. Cf. harta statului major, planşa Drăguşeni, împrejurimile izvorului Corodului. De seliştea Tatului n'a rămas nici o urmă. Vezi şi No. LXXVI.

XLV

Suceava, 13 Iulie 1463.

Ştefan confirmă mânăstirei Neamţului stăpânirea peste hotarul Zagornei (Zahornei), unit de acì 'nainte cu vechiul hotar al mânăstirei, şi opreşte pe dijmarii săi să ia dijmă din prisecile ei, iar pe boierii vecini sau pe slujbaşii săi să se amestece în acest hotar al ei.

† Милостїю божїєю мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣм[1]) листом нашимъ въсѣм кто на нем ѹзрит или его ѹслишит чтѹчи, ѡже даем и потвръждаем свѧтомѹ монастирю[2]) нашемѹ ѡт Нємца, идеж(е) ест храм свѧтаго възнесенїѧ господа нашего ісѹ христа, оуѥс хотаръ монастирем що ест оу Загорнои, али по старомѹ хотарю, що издавна прислѹхает ѡт немецкаго монастырѣ, также и ѡт сева на перед да прислѹхает оуѥс[3]) тот хотаръ нашего монастирѧ ѡт Нємца, али исъ гръламии, ис полѣни, везде по старомѹ хотарю, що ест монастирскїи хотаръ. А також, варе кто имет брати ѡт нас десѣтинѹ ѡт бчел[4]), а тоти наши десѣтници щоби не имали брати десѣтинѹ ѡт бчел[4]) ѡт манастирских пасиках, хотѣ половина грош, и щоби не имали жадногa дила[5]) до хотарѣ манастирского,

[1]) In copie и към.
[2]) In copie монастирѧ.
[3]) In copie и вес.
[4]) In copie бѹел.
[5]) In copie жадно гадила.

или до пасики, или б8д к чем8 [1]) що ест манастирское, ни сами десѣтници, ани пак их сл8ги, варе кто он [2]) б8дет, зан8ж тот8 десѣтин8 есми ѡбѣщали [3]) и дали свѧтом8 манастирю. А тиж сотирѣ [4]) алибо его сл8ги, ани ин никто ѡт наших боѧр или ѡт наших сл8ги, ава ни [5]) жадна д8ша да не имает жадного примѣс8 до манастирских пасиках и до гръли и до полѣни и до 8сего хотарѣ [6]) ѡт Загорна, елико ест старїи хотаръ та сл8хает нашего манастирѣ [7]) ѡт Нѣмца. А кто сѣ пок8сит, черес сес лист [8]) наш, да имет сѧ вмѣшати, б8д оу чем, оу манастир или [9]) хотаръ ѡт Загорна, тот ест противник нашем8 лист8 [10]) и 8зрит над собою наш8 казнъ. Тое все вишеписаное да ест непор8шено. А на болшее крѧпост, вѣлѧли есми нашем8 вѧрном8 пан8 Добр8лови логофет8 писати и наш8 печат закѣсити къ сем8 лист8 нашем8. Пис(анъ) оу С8чавѣ, в лѣто ѕцоа, юл. гї.

După o copie din manuscrisele lui Victor Grigorovici, păstrate în Muzeul Rumjancev din Moscva. Nu se spune dacă copia e făcută după original sau după o altă copie mai veche.—In Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţului, Depozite particulare, sub No. 4286, se află un suret al acestui document, dela 10 Sept. 1814, autentificat la 16 Ianuarie 1815, şi o traducere în limba rusească modernă, unde forma Загорна e păstrată (suretul are Zahorna). E vorba de balta Zagornei dela Nistru, asupra căreia cf. şi doc. dela 17 Martie 1500, în vol. II.

Reproduc acì suretul întreg:

„Veniamin, mitropolit Moldaviei.
Suret de pe ispisocul vechiu pe sârbie dela Ştefan Voevod, scris în Suceava, din leatul 6971, Iulie 13.

† Cu mila lui Dumnezeu noi Stefan Voevod, domnul pământului Moldaviei, facem înştiinţare cu această carte a noastră tuturor, oricine va căutà pre dânsa sau cetindu-se o va auzì, precum am dat şi am întărit sfintei mânăstirii noastre dela Neamţu, unde iaste hramul sfintei înălţări a domnului nostru Iisus Hristos, pe tot hotarul

[1]) In copie к8ем8.
[2]) In copie кток.
[3]) In copie greş. ѡбеш8ѣли.
[4]) Copia este acì evident greşită. In traducerea românească dela 1814 se zice „iar boierii şi slugile lor“, сотирѣ ar fi deci în loc de болѣре. Dar nici această lectură nu este sigură.
[5]) In copie акана.
[6]) In copie хотаръ.
[7]) In copie манастиръ.
[8]) In copie лист8.
[9]) In copie pare a fi е cu un semn de prescurtare deasupra.
[10]) In copie за нашем8 лист8.

mânăstirii ce iaste la Zahorna, după hotarul vechiu, care şi mai nainte au fost supt ascultarea mânăstirii Neamţului, aşişderea şi de acum înnainte să fie supt ascultarea[1]), cu tot hotarul mânăstirii noastre Neamţul, şi cu toate gârlele şi poenele, pretutindenea după hotarul cel vechiu ce-l are mânăstirea. Şi iarăşi, cine va fi rânduit de către noi desătnici, să nu aibă a luà desătină din prisecile mânăstirii, măcar jumătate de ban[2]), şi să nu aibă nici o trebuinţă[3]) la hotarul mânăstirii sau la priseci sau ori la ce lucru mânăstirescu, nici însuşi desetnicii sau slugile lor, oricine va fi, pentrucă acea desetină o am făgăduit şi o am dat sfintei mânăstiri. Iar boierii şi slugile lor, şi nici unul din boierii noştri sau din slugile noastre, şi nici un suflet să nu aibă a se amestecà la prisecile şi gârlele şi la poenile mânăstirii, şi de tot hotarul dela Zahorna, până unde este hotarul cel vechiu, care-i supus mânăstirii noastre din Neamţu. Iar de se va ispitì cineva a se amestecà la hotarul mânăstirii din Zahorna, acela iaste împrotivnic cărţii noastre şi va vedeà asupra sa pedeapsa noastră. Aceastea toate de mai sus scrise să fie nestrămutate. Iar pentru mai mare întărire, am poruncit credinciosului boierului nostru Dobrea[4]) logofăt ca să scrie şi pecetea noastră să o spânzure la această carte a noastră.

Acest suret tălmăcindu-se de pe sârbie pe moldovenie şi urmându-se din cuvânt în cuvânt şi fiind întocma, s'au adeverit şi cu a mea iscălitură. 1814, Sept. 10. Silvestru, arhimandrit şi stareţ S. M. Neamţului şi Secului".

XLVI

31 Iulie 1463.

Ştefan confirmă hotarele satului Vorona din ţinutul Sucevei.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 87, f. 147, cu data 6971. — Documentul a fost prezentat într'un proces dela 1847 de fraţii Musteaţă. In jud. Botoşani sunt trei sate cu numele Vorona; acì este vorba de Vorona lui Musteaţă, pl. Siret, cătun al com. Chişcovata (Frunzescu, Dicţionar topografic şi statistic al României, p. 530). Cf. documentul următor.

---

[1]) Lipseşte probabil „mânăstirei".
[2]) In orig. „o jumătate de groş".
[3]) In orig. „nici o treabă, nici un amestec", жаднoгo дилa.
[4]) Pentru *Dobrul.*

XLVII

1463.

Ştefan confirmă portarului Arbure stăpânirea peste mai multe sălaşe de tătari: Carin, Ana, Teleuca, Micul, Radul, şi peste satele Vorona şi Ruşii, cumpărate o parte dela Ivaşco Orbul cu 180 de zloţi turceşti, alta dela fratele acestuia Mihul Giumătate cu 108 zloţi.

Arhiva Statului din Iaşi, dosarul No. 19, f. 38, Tr. 410, op. 446, cu data 6971. Documentul a fost prezentat la judecătoria din Botoşani în anul 1837 de către Enachi Musteaţă.—Traducerea nu e completă şi nu citează pe boierii martori. Despre hotarele satelor se spune că le-au fixat doi boieri, între cari un „medelnicer"; în hotărnicie se pomeneşte de hotarul lui Dragomir Liteanul (cf. Litenii, nu departe de Vorona) şi al Mihului dela Siret, de dealul dela Glodeni (cf. valea Glodinoasa lângă Vorona, la nord de Tudora, jud. Botoşani) şi de hotarul lui Luca Călugărul. Din descrierea hotarelor se vede deci că e vorba de Vorona din jud. Botoşani. Ruşii vor fi fost unde se află astăzi cătunul Ruşii al satului Tudora, însemnat pe harta statului major, planşa Dolhasca, dar necitat în dicţionarele geografice. Cf. Ruşii, în hotar cu Stănceştii şi Popăuţii (Popovoţii), la 1626, ap. N. Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 217. Vezi documentul precedent.

XLVIII

Suceava, 28 Aprilie 1464.

Ştefan confirmă lui Luca, fiul logofătului Petru, jumătate din satul Toporăuţi (s. Toporeşti), pe care soţia sa Maria o cumpărase dela Mihne pe banii ei proprii; cealaltă jumatate i-o dărueşte dela sine, pentru slujbele lui credincioase, aşa ca întreg satul să-i fie uric, lui şi urmaşilor lui, cu hotarele cele vechi.—Martori au fost: Alexandru, fiul domnului, şi boierii: Duma Braevici, Manoil, Stanciul, Vlaicul, Goian dela Hotin, Crasneş vornicul, Coste Danovici, Toma Cânde, Petru Ponici, Albul, Lazea Pitic[1]), Hodco Creţevici, Isaia

[1]) La Wickenhauser greş. „Lasa Bäckmeister"; el a cetit пнтар în loc de Пнтнк.

dela Neamţ, Steţco Domocuş, Coste Oriş, Petrică, Radul Pisc[1]), Buhtea[2]), Sacâş spătarul[3]), Iuga[4]) vistiernicul, Paşco postelnicul, Negrilă ceaşnicul, Zbierea stolnicul şi Buorean comisul; logofăt Dobrul, diac Tăutul.

Extras din traducerea nemţească a lui F. A. Wickenhauser, Bochotin oder Geschichte der Stadt Černäuz und ihrer Umgegend, I Heft, Wien 1874, p. 66-67, cu data „6972 April 28“. Traducerea e făcută — precum se vede din notiţa „Sr. Perg.“ =Serbisch (adecă slavoneşte) şi Pergament—după original, care pe la 1850 se află probabil în Cernăuţi. Afară de erorile arătate în note, traducerea e bună; greşit mai e numai cuvântul „Urkunde“ (p. 66) pentru ѡуринкъ, o greșală deseori repetată în scrierile lui Wickenhauser.—Toporăuţii sunt astăzi un sat şi o moșie în districtul Cernăuţilor din Bucovina; v. Dicţionarul geografic al Bucovinei de Em. Grigorovitza, Bucureşti 1908, p. 225-226. Cf. No. CC din 14 Oct. 1489 şi Arhiva istorică I, 2, p. 6: „Toporăuţii den ţinutul Cernăuţilor“ la 1628.

XLIX

Vaslui, 5 Iunie 1464.

Ștefan confirmă unei slugi a sale satul Găgeștii pe Ialan, cumpărat cu 50 de zloţi tătăreşti dela fraţii Jurj, Muşat și Ivan.

Pecetea lipseşte. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, Epp. Huşilor, pachetul 38, No. 1. Documentul este aşà de deteriorat, încât dintre boierii martori nu se poate ceti nici unul; n'am putut ceti nici numele cumpărătorului sau cumpărătorilor. Clar se vede numai numele vânzătorilor, la început „Жѹр[жь]“, apoi „[Жѹр]жѹлѹ [и Мѹша]тѹ и Иванѹ“, numele satului: „Гъжещи на Ӏалан8“, preţul vânzării: „н҃ злат тат[арских]“, numele boierului hotarnic „Кръстѣ Чорны съ глота“ (Cârstea Negrul cu gloata), al logofătului „[Доб]рѹлѹ“ şi data „[Писа То]адер оу Васлѹи, в лѣто ѕцоб, мѣсяца юн. е҃“. In dosul pergamentului село Гъжещи şi Гъцещи. E vorba de satul Găgeşti din jud. Fălciu, pl. Mijlocu. — Epp. Melchisedec nu pomeneşte acest document în Chronica Huşilor şi a episcopiei cu aseminea numire, Bucureşti 1869; v. p. 8 din Appendicele acestei scrieri.

---

1) Wick. „Pisok“.
2) Wick. „Puchta“.
3) Wick. „Jakisch“
4) Wick. „Josif“.

L

Vaslui, 11 Iunie 1464.

Ştefan confirmă Muşei, soţiei lui Pantelei (Pântelei), ginerelui ei Petru Oţel (s. Oţelescul) şi fetii ei Cerna, fiecăruia pentru partea sa, stăpânirea peste satul Panteleeştii (Pânteleeştii) pe Ezer, pe care îl stăpâniau împreună în puterea unui privilegiu dela voevozii Iliaş şi Ştefan. Acest privilegiu fusese dat de ei în păstrarea lui Cârstea, fiul lui Pantelei şi al Muşei, căruia întâmplându-i-se o moarte năpraznică, n'a putut spune unde îl ascunsese. Muşa şi ginerele ei au trebuit să-şi dovedească cu mărturia lor şi a vecinilor dreptul de posesiune asupra satului lor.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменито чиным ис сѣмь листомь нашымь въсѣмь кто нан ȣзрит или его ȣслишыт чтȣчи, колиже того комȣ потребизна бȣдет, ѡже прїидоша пред нами и прѣд ȣсими нашими боꙗре, великими и малими, старими и молодими, Мȣша, панїи пана Пентелеа, тешта Петра Ѡцелескȣла, съ своею дочкою Черною, паныи Петра Ѡцела, и свидчили ис своими межиашi добрими люди, аже привилна що имали ѡт нашых предков, ѡт ȣика нашего Илїа воеводи и Стефана воеводи, колї ѡни били ȣ их добрȣм и ȣ ласкавȣм мирȣ, на села Пынтелеещыи на Ѡзери, а тое привилїе вишеписанных предков нашых изгинȣли ѡт рȣкы Кръстини, сына Пантелеева, и панеи его Мȣши, „коли Кръстѣ с конѣ ȣпал и ȣмерьл безь ꙗзика, и ѡ привилїе нам ѡ нашȣ правȣю ѡтчинȣ не мог повисти где ест“ [1]). Ино ми видѣвшы сведетелство нашых боꙗр а их правих межиашы, аже тота их привилна ѡт наших предков, що имали на тое село на Пантелеещыи ȣ Єзър, так згинȣли как ѡни свѣдетелствȣют, а ми також по их правои свѣдетелствы також дали и потвердили есми тое вишеписанное село Пантелїещы на Ѡзери, ȣрик да ест съ ȣсим доходо[м] Мȣши жены пана Пантелеа и зетȣ еи Петрȣ Ѡцелескȣлȣ и дъщери еи Черны, и детем их и ȣнȣчатомь их и праȣнȣчатом их и прашȣрѣтом их и ȣсемȣ родȣ

[1]) Cuvintele puse între semnele citaţiunei par a fi fost rostite întocmai aşà înaintea domnului: „când Cârstea a căzut de pe cal şi a murit fără limbă, şi despre privilia noastră despre dreapta noastră ocină n'a putut spune unde este“.

их, кто им бѹдет наиближны, але ѡт тои части, к[о]мѹ ест ѡтчина. А такоже нїкто николи на вѣкы никоторим привилием да не может добивати на сие наше привилїе, занѹже их [с]тараа привилиа изьги[нѹ]ли[1]), коли Кръстѣ ѹмерьл, бо били ѹ его рѹках, ꙗко и више пишем. А хотарь томѹ селѹ ѡт ѹсих сторон да ест по старомѹ хотарю, кѹда из века вичного ѡживали. А на тот ест великаа и праваа марторыи [2]) нашего господства вишеписаннаго Стефана воеводи, и митрополита нашего кѵр Теѡктиста, и боꙗр нашых: пан Дѹма Браевич, пан Маноил, пан Ст[ан]чюл, пан Бланкѹл, пан Гоꙗн хотинскы, пан Краснеш дворник, пан Косте Данович, пан Тома Кынде, пан Петрѹ Понич, пан Ꙗлбь, пан Лазъ, пан Ходко Крецевич, пан Исаїа немецскыи, пан Стецко Даманкѹш, пан Косте Ѡриш, пан Радѹл Пискь, пан Иѡн Бѹчѹм, пан Сакеш спатар, пан Юга вистиарник, пан Пашко постелник, пан Негрилъ пахарник, пан Збиарѣ столник, пан Иѡн комис, и иныи ѹси наши боꙗре, велици и мали, що прї том били. А на болшее потвръжденїе, велѣли есмы панѹ Добрѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привесити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тома ѹ Васлѹи, в лѣто ѕцов, юн. аї.

Pecetea domnească şi şase peceţi boereşti pierdute. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina, purtând sigilul „Câmpina, castelul Iulia Hasdeu", iar în dosul pergamentului notiţa Пинтелеещїи şi (cu mâna lui B. P. Hasdeu) „Pachet 34, Episc(opia) Huşi". Publicat de epp. Melchisedec în Chronica Huşilor, p. 8-13 din Apendice, însă cu foarte multe greşeli de ortografie şi de lectură. Ortografia a schimbat-o răposatul episcop, după obiceiul editorilor ruşi, punând peste tot la sfârşitul cuvintelor ъ, acolo unde îl are scrierea rusească de astăzi dar în original lipseşte, înlocuind pe moldovenescul ѹ cu rusescul ѵ, pe ѡ iniţial cu о, d. p. отъ în loc de ѡт, ş. a. m. d. Sunt inexplicabile lecturile ca свидетели=свидчили, и сима листома нашыма всѣма etc., şi următoarele lecturi de nume proprii, asupra cărora atragem atenţia celor ce ar puteà să consulte traducerea lui Melchisedec: Сте.... pentru Ст[ан]чюл, Цоꙗнъ pentru Гоꙗн, Каецевичъ pentru Крецевич, Сопа pentru Юга, în traducere: Ste..., Ţoian, Caeţevici, Sopa. Cu toate greşelile ei însă, traducerea nu desfigurează înţelesul originalului. Trebue îndreptat numai „cumcă au avut la ei pace" în „când trăiau în pace" (sc. când domniau împreună Iliaş şi Ştefan), „Christea" în „Cârstea", „dară din acea parte căriia va fi patrimoniul" în „dar fiecăruia din partea ce i se cuvine ca ocină", şi numele de boieri rău cetite: Stanciul, Goian, Creţevici, Iuga. — Satul Pânteleeştii nu mai există astăzi; el

[1]) In orig. изгили.
[2]) Greş. pentru марторїа.

se află de sigur în jud. Fălciu, poate prin apropiere de Oţeleni (pl. Mijlocu), care îşi trage originea dela neamul lui Petru Oţel. Cf. Aricescu, Revista istorică a Arhivelor României. II (Bucureşti 1876), p. 68, No. 1966 (rezumat).

LI

Suceava, 13 August 1464.

Ştefan confirmă boierului Misea stăpânirea peste satul Târnauca, pentru care se judecase cu Mândrea, cu femeea acestuia şi cu cumnatele lui, fetele lui Voinag, cari reclamau acest sat pentru sine, pe când Misea afirmà că îl are dela unchiul său Bera, care i-l lăsase cu limbă de moarte, împreună cu toată averea lui, şi-i dăduse şi un zapis pentru aceasta. Domnul hotărîse, „după legea ţerii“, ca Misea să-şi afirme dreptul său jurând împreună cu patru cojurători, anume cu popa Hanco (Hâncu), cu Stan Babici, cu Grozea Micotici şi cu Toderaş Auşanul; el a jurat împreună cu aceştia şi a câştigat satul, „după drept şi lege“, pentru totdeauna.— Martori au fost: mitropolitul Teoctist, episcopul de Roman Tarasie[1]) şi boierii: Duma Braevici, Manoil, Stanciul, Vlaicul, Goian dela Hotin, Crasniş vornicul, Coste Danovici, Toma Cânde, Petru Ponici[2]), Albul, Lazea[3]), Hodco Creţevici, Isaia dela Neamţ, Steţco Domăcuş, Petru Iachimovici[4]), Buhtea, Sacâş[5]) spătarul, Iuga vistiernicul, Paşco postelnicul, Negrilă paharnicul, Zbierea stolnicul şi Buorean comisul; logofăt Dobrul, diac Roman.

Extras din traducerea nemţească a lui F. A. Wickenhauser, Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, Czernowitz 1881, p. 175-177; cf. Acelaş, Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, Czernowitz 1886, p. 153, şi D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 174. Afară de îndreptările relevate în note, am mai schimbat pe „Coabinć“ în Micotici şi pe „Todor“ în Toderaş; cf. rezumatul d-lui N. Iorga din Studii şi documente, V, 1, p. 394, după traducerea comisiunei austriace de delimitare dela

---

[1]) La Wickenhauser: „Hr. Wenascho“; orig. probabil кнр Тарасїа sau Тарасїе, căci la locul acesta nu poate fi vorba decât de un episcop.

[2]) Wick. „Ponoćeu“.

[3]) Wick. „Lasar“.

[4]) Wick. „Peter Simowić“; orig. probabil Юкимовнч, cu ю şters; cf. doc. dela 2 Nov. 1464.

[5]) Wick. „Jakisch“.

1782, aflătoare în Arhiva Tabulei provinciale, așà zisa Landtafel, din Cernăuți; „Minovici“ este însă o greșală, în loc de Micotici (Микотич), iar „Anșanul“ este o greșală de lectură sau de tipar, în loc de Aușanul; cf. Aoașa, nume de localitate în jud. Neamț. D-l Iorga mai are Mândru, în loc de Mandrea (Wick. Mandrä, Mandră, orig. probabil Мандрѣ sau Мъндрѣ); Bära, Bera poate să fie în orig. Бѣра, Бера sau Бъра.— Orig., pe care Wickenhauser l-a văzut, aveà pecetea domnească și șase peceți boerești. — Târnauca se aflà în districtul de azi al Rădăuților, Bucovina, pe apa Târnauca, un afluent al Sucevei. La 1776 satul aveà 71 de țărani și doi popi și se ținea de Cernăuți (D. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 127: Ternafka); azi numai o târlă de lângă Frătăuțul Nou mai poartă acest nume, în districtul Rădăuților (Grigorovitza, Dicționarul geografic al Bucovinei, p. 224).

LII

Suceava, 12 Septemvrie 1464.

Ștefan confirmă pisarului său Toader Prodan stăpânirea peste satul Grecii de lângă târgul Siretului, cumpărat cu 300 de zloți turcești dela mitropolitul Teoctist, dându-i voe să-și facă și moară pe apa Siretului. Mitropolitul cumpără în schimb, pentru mitropolia Sucevei, dela boierul Rotompan satul Mihăeștii pe Brădățel.

† Милостїю божїею мы Стефань воевода, господар земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм нашим листомь въсѧм кто на нь ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комоу аще потребизна боудеть, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсими нашими болѣри, великими и малими, старыми и молодыми, родител наш митрополит сочавскїи кир Өеѡктисть, по своеи доброи воли и никим непоноужен, и съ произволенїем въсѧх наших великих монастиреи молдавских, и съ въсѣми своими калѹгери и цръковники митрополскими, и продал нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тадорѹ Проданѹ, нашемѹ писарю, ѡдно село митрополское, на имѣ Грикове на Серетѣ, подли Серетск(о)г(о) торгѹ, за три ста золотых тѹрецкых. И ставши [п]ан Тадорь писар и заплатил тото село оусе готовими пинѣзми, перед нами и перед ѹсими нашими боѩри. А митрополит наш кир Өеѡ[ктис]ть коупил за тоты пинѣзи нашеи

мітрополіи дрѹгое село оу пана Ротомпана[1]) на Брьдьцелѣ, на имѣ Михаещи. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и заплатоу полно[ую], а ми также есми дали и потвердили тое прѫдреченное село на имѣ Грикове на Серетѣ, подли Серецкого торгѹ, да ест нашемѹ вѣрномѹ паноу Тадорѹ Проданоу ѹрикь, и млин соби да ѹчинит на Сер[етѣ], и съ въсѣм доходом, емѹ и дѣтем его и ѹноучатом его и прѣѹноучатом его и пращѹрѣтом его и въсемѹ родоу его, кто боудет наиближныи, да ест им непорѹшенно николиже на вѣки вѣчныѫ. А хотарь томѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡжнвали. А на то ест великаѫ мартоiѫ сам господства вишеписанного мы Стефана воеводы, и син наш Алеѯандрь, и пископ наш кир Тарасие ѡт Долнего тръга, и игѹмени: поп Θеѡдорь Бистрицкіи, поп Исафь Немецкіи, поп Анастасие Молдавицкіи, поп Стахіе Побратскіи, и боiари наши: пан Доума Браевич, пан Манонло, пан Станчѹлѹ, пан Власкѹл, пан Гоiан хотинскіи[2]), пан Краснешь дворник, пан Косте Данович, пан Тома Кынде, пан Петрь Понич, пан Аль спатар[ь], пан Лазѫ Питик, пан Ходко Крецевич, пан Исаiѫ немецкыи, пан Стецко Домокѹш, пан Косте Ѡрыш, пан Радоул Пискь, пан Иѡн Боучѹм, пан Шендрика, пан Бѹхтѣ, пан Радѹл Пис[кь], пан С]акышь спатарь, пан Юга вистѣрник, пан Пашко постелник, пан Негрило чашни[к], пан Збѣрѣ с[тол]ник, пан Иѡн . . . . .[3]), пан Ѡанца Пресѣкь, пан Нѣгь комис, пан Лѹка столник, пан Мирча плоскарь, и иніи ѹси наши панове, велици и мали, що при том [б]ыли. А на болшее крѣпость и поѹтвръжденіе томѹ ѹсемоу вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Дѡбрѹлѹ лѡгофетѹ писати и печат наш и печат(и) боiар наших привѣсити к сем[ѹ] нашемѹ листѹ. Пис(а) Тъѹтѹл ѹ Соучавѣ, в лѣто ѕцов, мѣсѫца сеп. кі.

Pecetea domnească cea mică, c. 2½ cm. în diametru, cu legenda: † ПЕЧАТЬ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ *, atârnată cu mătase roşie, şi 12 peceţi boereşti în ceară neagră, atârnate cu mătase albastră. Din acestea s'au păstrat numai trei: una pare să aibă ca emblemă un bust şi e fără legendă; a doua are emblema stricată şi acoperită de ceară albă şi legenda: [† ПЕЧА]ТЬ КРАСНИШИ ДВОР[НИКА]; a treia are ca emblemă un zigzag cu o linie verticală la mijlocul lui şi legenda: [†] ПЕЧАТЬ ПАНА ЮГИ ВИСТѢРНИКА; cf. pecetea lui Iuga dela 22 Mai 1476, în care linia verticală e înlocuită cu o cruce (No. CXIV).—

---

[1]) Sau Ротымпана, ca la Golovackij, care îl desparte în Ротымь пана.
[2]) Se subtînţelege пръкалабъ.
[3]) Pergamentul e rupt aici; să fi fost Бѹорѣнѹл?

Orig. în Muzeul Baworowski din Lemberg, cu sign. „Lit. A., Fas. 6“ şi cu data „ѕцов, сеп.“ în dosul pergamentului. Tipărit de Ja. Th. Golovackij în Лѣтопись занятій археографической коммиссіи pe an. 1865/66, St.-Petersburg 1868, Матеріалы No. II, p. 4-5, însă fără să se păstreze ortografia originalului şi cu o sumă de greşeli la citirea numelor proprii, d. p. Михрещи=Михаещи, Ізѧ=Лазѧ, Бѹхшъ= Бѹхтѣ, Радѹлъ писарь=Радѹл Пис[кь], Якышь=[Є]акышь, Пъськомичь=Нѣгь комис, ş. a. Dintre cele trei peceţi i s'a părut lui Golovackij că una, cea dela stânga peceţii domneşti, ar fi a mitropolitului, nu ne-a spus însă pentru ce. — Rezumat, după original, sub data 1463, de N. Iorga în Studii şi documente, V, 1, p. 385-386, însă cu mai multe greşeli la cetirea numelor boereşti şi cu omisiunea a două dintr'însele: Negrilo şi Zbierea.—„Grecii (orig. Грикове) pe Seret, lângă târgul Seretului“, astăzi moşie fără sat, erau la 1464 între malul stâng al Siretului şi Terebleşti, avâud spre răsărit satul Sinăuţi (cf. doc. dela 6 Apr. 1488, No. CLXXXVII); iar „Mihăeştii pe Brădăţel“ sunt Mihăeştii de astăzi din jud. Sucevei, pl. Şomuz, un cătun al comunei Rotopăneşti şi foarte aproape de aceştia. Asupra acestui sat posedem mai multe documente dela Ştefan cel Mare; v. No. LVII din 11 Aprilie 1465, No. CLXXXVII din 6 Aprilie 1488, ş. a.

LIII

Suceava, 2 Noemvrie 1464.

Ştefan confirmă boierului Andreico Ciortorîischi, pentru slujbele sale credincioase, stăpânirea peste satele: Ciortorîia, Dubovăţul şi Oşihlibul.

[† М]илостїю[1]) божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменито чинымь ис сѣмь листомь нашым въсѣмь кто нан оузрит или его чтоучи оуслишит, иже тот истинныи наш вѣрныи болярин пан Андреико Чорторыискыи слоужил намь право и вирно. Тѣмь и ми видѣвши его правоую и вирноую слоужбоу до нас, жаловали есми егоwсобною нашею милостїю, дали и потвердили есми емоу оу нашеи земли оу молдавскои села его правая wтнина, на имѣ селам: Чорторїѧ и Дѹбовъцоул и Єшихливь. Тое оусе вишеписанная села да ест wт нас оурик съ оусым доходомь паноу Андреикоу Чорторыискомоу, емоу и детемь его и братиам его и оуноучатомь его и праоуноучатомь его и пращоурѣтомь его и оусемоу родоу его, кто емоу боудеть наиближныи,

[1]) Crucea dela început şi iniţiala М au rămas nescrise.

непороушенно николиже на вѣкы вѣчныа. А хотар тѣмь селам ѿт оусих сторонь да ест по старомоу хотарю, коуда из вика вичного ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра възлюбленнаго сына господства ми Александра, [и] вѣра болꙗр нашых: в. п. Доумы Браевича, в. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Бланкоула, в. п. Гоꙗна хотинского, в. п. Краснеша дворника, в. п. Кости Ѡрыша, в. п. Кости Дановича, в. п. Томы Кинды, в. п. Петра Понича, в. п. Алба, в. п. Лази, в. п. Шандра дорогоунскаго, в. п. Стецка Даманкоуша, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Исаиа немецскаго, в. п. Радоула Пискь, в. п. Петрика Ѡкимовича, в. п. Ишна Боучоума, в. п. Боухты, в. п. Ѡцка Хоудича, в. п. Сакиша спатарѣ, в. п. Юги вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила пахарника, в. п. Збиари столника, в. п. Ишна комиса, и вѣра оусих болꙗр наших молдавскых, велик[их] и малих. А по нашем животѣ, кто боудет господарь оу нашеи земли оу молдавскои, или ѿт детеи наших или ѿт нашего племенне, или пак коли ког[о] богъ изберет господарем бити оу нашеи земли, тот щоби емоу не пороушил наше даанїе [и] потвръжденїе, але аби емоу оутвердил и оукрепил, заноуже есми емоу дали и потвердили за его правѹю и вирноую слоужбоу. А на болше потвръжденїе томоу оусемоу вишеписанномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномѹ болꙗриноу паноу Доброулоу логофетѹ писати и печат нашоу привесити к семоу листоу нашемѹ. Пис(а) Тома оу Соучавѣ, в лѣто ѕцов, ное. е̃.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ ІѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ (foarte bine păstrată).— Orig. în Arhivele Ministerului de Externe din Moscva; rezumat de V. A. Uljanickij, Materialy No. 94, p. 104, şi după acesta de N. Beldiceanu în Uricariul, XI, p. 91, cu data greşită 1463; în colecţia Hurmuzaki lipseşte. — Cele trei sate ale lui Andreico Ciortorîischi se află toate în Bucovina, dealungul Ceremuşului, în vechiul protopopiat al Ceremuşului: Ciortoria (sau Ciortoreia, rus. Czartoria) de partea dreaptă, în districtul Vaşcăuţilor, lângă satul cu aceeaş numire (cf. „satul Ciortorie, care se alăturează cu hotarul Văscăuţilor“ la 1623, ap. Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 173), Dubovăţul (azi Dubăuţi, Duboutz) şi Oşihlibul (Oszechliby) de partea stângă, în districtul Coţmanului; între ele se află satul Şipeniţi (Szypenic), vechiul Şipinţi. Numele Ciortorîischi îl purtà Andreico după satul Ciortorîia (Чорторыꙗ), în care locuià şi care pare a fi fost întemeiat de un neam boeresc din Galiţia, de origine rusească, pe vremea sau chiar înainte de Alexandru cel Bun.

LIV

1464.

Ştefan confirmă lui Vlad Mursă stăpânirea peste o jumătate din satul Albeşti.

Academia Română, hârtiile bisericei Tălpălarilor, moşia Hăneşti: „ispisoc din 6972“, citat într'un proces dela 22 Noemvrie 1742, purtat pentru 1/8 din Pleşani, jud. Tecuci, între Sandul Cehan, fiul paharnicului Mihail Cehan, nepotul de fată al armaşului Iamandi Tudori, şi între strănepoţii lui Gheorghe Mursă. Din documentul dela 5 Iunie 1469, No. LXXIV, se vede că aici e vorba de satul Albeşti pe Stemnic, jud. Vaslui.

LV

Suceava, 15 Ianuarie 1465.

Ştefan dărueşte mitropoliei Sucevei o prisacă.

Index Żółkieviensis, în „Candela“ pe 1884, p. 550, cu data 6973; cf. C. Erbiceanu, Istoria Mitropoliei Moldaviei şi Sucevei, p. 21, unde documentul dela 1465, Ianuarie 15, e rezumat astfel: „ispisoc dela Ştefan Vodă ce dă mitropoliei un loc de prisacă“.

LVI

Vaslui, 3 Martie 1465.

Ştefan confirmă lui Candrea, fiul lui Greul, o moară pe părâul Stavnic, dăruită lui de unchiul său Baico, şi o jumătate din satul Giurgeşti, tot pe Stavnic, cumpărată cu 80 de zloţi dela Coste şi Stan, fiii lui Giurgea; astfel hotarul satului Giurgeşti va fi stăpânit deacì 'nainte jumătate de aceştia, jumătate de Candrea.

† Милостїю божїею мы Стефанъ воевода, господар земли молдавской, чиним знаменито ис сѣм нашим листом въсѧм кто на нь[1]) ѹзрит алюбо его чтѹчи ѹслышит, ѡже тот истинныи слѹга

[1]) In copia d-lui Tanoviceanu на нѣ.

наш пань[1]) Кандрѣ, сынъ Греѹлwк, слѹжиль[2]) нам право и вѣрно. Тѫ[м] мы видѣвше его правою и вѣрною слѹжбою до нас, жаловали есми его wсобною нашею милостїю и дали и потвръдили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои половина село на имѣ Жѹржещи на Ставницѣ, щож wн кѹпил wт Косте и wт Стана, сынове Жѹржевич(и), за п҃ злат; и такwж млин его на Ставницѣ, що ест на конець вишнеи полѣни, що емѹ дал ѹико его Банко по своею доброю волею. Тое[3]) ѹсе вишеписанное[4]) да ест емѹ wт нас ѹрикъ и съ въсѧм доходом, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатом его[5]) и пращѹрѣтом его и въсемѹ родѹ его, кто бѹдет наиближныи, да ест им непорѹшенно николиже на вѣкы. А хотар томѹ селѹ да ест им на полѹ. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного мы Стефана воеводы, и вѣра възлюбленнаго΄ми сына Алеѯандра, и вѣра боıар наших: в. п. Дѹмы Браевича, в. п. Маноила, в. п. Станчѹла, в. п. Бланкѹла, в. п. Гоıана, в. п. Краснешѹ дворника, в. п. Кости Даневича, в. п. Томы Кынди, в. п. Петра Понича, в. п. Алба, в. п. Лази Питика, в. п. Исаїю, в. п. Шендрики, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Иwна Бѹчѹма, в. п. Петрика, в. п. Баска, в. п. Стецка Домокѹша, в. п. Бѹwрѣнѹла немецкаго, в. п. Бѹхти, в. п. Радѹла Писка, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистїарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила чашника, в. п. Збѣрѣ столника, в. п. Нѣга комиса, и вѣра въсѧм [боıаром нашим, великым и малым. А по нашем жи]вотѣ[6]), кто бѹдет господаръ тои земли, wт дѣт[е]и наших или wт нашего племенни, или пак [бѹд кого богъ изберет господарем быти нашеи земли][7]) молдавскои, тот бы емѹ не порѹшил нашего данїѧ, але щобы емѹ ѹтвердил и ѹк[р]ѣпил, занѹже есми дали емѹ [и потвердили за его правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ до нас][8]). А на бѹлшею крѣпост и поѹтвръжденїю томѹ ѹсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Добрѹлѹ логофетѹ писати и печат наш привѣсити к семѹ нашемѹ листѹ. Пис(а) Тътѹл ѹ Баслѹи, в лѣто ѕцог, мр. г҃ денъ.

---

[1]) In copie пана.
[2]) In copie слѹжило.
[3]) După тое urmează în copia d-lui Tanoviceanu un мѹ superfluu.
[4]) In copie -писаннои.
[5]) Lipseşte и праѹнѹчатом его.
[6]) Cuvintele din parenteze lipsesc în copia d-lui Tanoviceanu, iar în loc de -вотѣ este -остѣ.
[7]) Lipsă în copie.
[8]) Lipsă în copie.

Orig. în muzeul Suruceanu din Chişinău; textul după o copie a d-lui I. Tanoviceanu.— Jurjeştii s. Giurgeştii erau în ţinutul Cârligăturei sau al Vasluiului, prin cari trece Stavnicul; în ce loc anume, nu pot preciză. Nişte Giurgeşti există şi în ţinutul Fălciului, pl. Crasna, cătun al comunei Stroeşti. Se înţelege că moara de pe Stavnic trebue să fi fost în apropierea Giurgeştilor.

LVII

Suceava, 11 Aprilie 1465.

Ştefan confirmă mitropoliei din Suceava satul Mihăeştii pe Brădăţel, „din sus de Borhineşti", cu moara şi cu piuele ce se ţineau de el, cumpărate de mitropolitul Teoctist dela Jurja Rotompan cu 270 de zloţi turceşti, din banii luaţi dela Tador Prodan pentru satul Grecii, fost al mitropoliei. Rotompan îl cumpărase, la rândul său, dela Julea, fratele lui Ioan Pântece.

† Myłostiju bożijeju my Stefan wojewoda, hospodar zemły mołdawskoi, czynym znamenyto is sim naszym łystom wsiakomu kto nań uzryt iły jeho cztuczy usłyszyt, koły toho aszcze komu potrebyzna budet, oże pryde pred namy i prid usymy naszymy mołdawskymy boiare, wełykymy i małymy, starymy i mołodymy, nasz wirnyj bojaryn pan Żurża Rotompan, po swojej dobroj woły, i pak nykym ne ponużen, i prodał swoje pytomoje seło i prawuju otnynu, szczo on kupył toje seło od pana Żuły, brata pana Ioana Pyntecze, a na imi sełu Michajeszczyi na Bradeceli, powysze ot Borchyneszczyi, rodytelu naszemu kyr Theoktystu mytropołytu, u cenu za 270 złoty turecskych. I u tomu stał rodytel nasz kyr Theoktyst mytropołyt pred namy i pred usymy naszymy mołdawskymy bojare, i zapłatyl u ruky panu Żurżu Rotompanu use hotowymy pynizy, ot tych pynizy szczo uział rodytel nasz kyr Theoktyst od pana Tadera Prodana za seło Hrekowe, szczo sut na Sereti, podły Seretskoho tyrhu. Ino my wydiwszy ich dobruju woliu i jednanije i zapłatu, a my takoże jesmi dały ot nas toje wyszepysannoje seło Mychajeszczyi na Bradeceli, powysze Borchyneszczyi, da jest' uryk s usym dochodom, s młynom i s wałyłamy, szczo k

tomu sełu prisłuchajet, mytropołyi naszei ot Suczawi, ideże jest' chram swiatoho muczenyka Heorhia, neporuszanno nykołyże na wiky wicznya. A chotar tomu sełu ot usych storon da jest' po staromu chotarju, kuda z wika wicznaho używały. A na to jest' wełykaja martorya naszeho hospodstwa[1]) wyszepysannaho Stefana wojewody, i jepyskopa naszeho kir Tarasyje ot Romanowi, i bojar' naszych: pan Duma Brajewycz[2]), pan Manoił, pan Stanczuł, pan Właikuł, pan Hojan chotynskyj, pan Krasnesz dwornik, pan Koste Danowycz, pan Toma Kynde, pan Petru Ponycz, pan Ałb, pan Łazia, pan Isaja[3]) parkałab kelijskyi, pan Stecko Damankusz, pan Chod'ko Krecewycz, pan Ion Buori(a)nuł parkałab nemecskyj, pan Ion Buczium[4]) parkałab, pan Szandro dorohujskyj, pan Buchti, pan Jacko, pan Sakysz spatar, pan Juha wystiarnyk, pan Paszko postełnyk, pan Nehrył pacharnyk, pan Zbyary stolnyk, pan Nyh[5]) komys, i innyi usy naszy bojare, wełycyi i małyi, szczo pry tom były. A na bolszeje potwerżdenije i kripost' tomu usemu wyszepysannomu, weliły jesmy naszemu wirnomu bojarynu panu Dobrułu łogofetu pysaty i peczat' naszu i peczaty bojar naszych prywesyty k temu łystu naszemu. Pys(ał) Toma u Suczawi, w lit(o) 6973, mis(ia)ca Ap(rila) 11.

Textul de mai sus a fost publicat, cu o traducere polonă, de Fr. X. Wolański în „Dodatek tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej" din an. 1854, No. 44 (un exemplar din această rară gazetă am găsit în biblioteca universității din Lemberg). E probabil că Wolański n'a văzut originalul, ci a reprodus numai o copie a acestuia, ca și la documentul din 3 Iulie 1460 (v. vol. II). Originalul se aflà la 1783 în arhivul principilor Radziwiłł din Żółkiew, unde a fost inventariat de Manowarda, casierul orașului Lemberg, împreună cu toate documentele mitropoliei Moldovei, duse de mitropolitul Dositeiu în Galiția. Cf. catastihul lui Manowarda în jurnalul bisericesc „Candela", an. III (1884), p. 541 și urm., an. IV (1885), p. 22 și urm. Documentul dela 11 Aprilie 1465 e rezumat în chipul următor: „Stephan Wojwoda bestättiget den Besitz des Dorfes Michaiesty zur Suczawaer Mitropolitankirche ad S-tum Georgium, ddto Suczawa

---

[1]) Indreptat din „hospodara".
[2]) Indreptat din „Boajewycz".
[3]) Indreptat din „Isaj Saja".
[4]) Indreptat din „Bucziuł".
[5]) Neag.

6973, den 11 April“ (III, p. 552). Se pare deci că documentele mitropoliei Sucevei au fost copiate undeva în Galiţia, pe la începutul secolului trecut, poate chiar la Lemberg, unde se vor fi aflând şi originalele, dacă nu cumva au fost nimicite. La 1783 ele au fost duse dela Żółkiew (Jolfa cronicarilor noştri) la Cernăuţi şi de acì la Lemberg, unde le-a văzut Buday Deleanu, când erà translator în acest oraş. Cf. Istoria Mitropoliei Moldaviei şi Sucevei de C. Erbiceanu, p. 20, unde documentul dela 11 Aprilie 1465 e rezumat astfel: „ispisoc dela Stefan Vodă ce dă mitropoliei satul Mihăeştii cu mori, iproci“. Asupra acestui sat cf. documentul din 12 Sept. 1464, No. LII.

E de remarcat că, deşì acţiunea din aceste două documente s'a petrecut în acelaş timp, ele sânt date totuşi la două termine diferite şi au două liste de martori: privilegiul lui Tador Prodan e mai solemn decât al mitropoliei, întru cât, pe lângă mitropolitul Teoctist şi episcopul de Roman Tarasie, mai are ca martori şi pe egumenii dela Bistriţa, Neamţ, Moldoviţa şi Pobrata, iar pe lângă boierii de frunte are şi câţivà mai mici, cari de obiceiu nu se citează în documente.

LVIII

Suceava, 13 Dechemvrie 1465.

Ştefan confirmă „mitropoliei“ din Roman (Târgul de Jos) nişte ţigani, pe care i-i dăruise acesteia Isaia, pârcalabul de Chilia, anume pe Măcĭcat, Caba, Coste, Babul, Bâzdâg, Carfin şi Nan, toţi şapte cu copiii şi cu neamul lor cu tot.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним знаменито сѧм лист[ом]ь нашим въсѧм кто нан ꙋзрит или его чтꙋчи ꙋслышить, ѡже благопроизволи господство ми нашим благым и свѣтлым и чистым сръдцемь, ѿ въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѿ бога помощиѧ, и дали и потвръдили есмы нашеи митрополїи ѿ Долнего тръга, идеже ест храм свѧтои Параскеви, еи питомы циганы на имѣ Мъчкать и своими дѣтми и челѣдию, и Каба и своими дѣтми и челѣдю, и Косте и своими дѧтми и челѧдю, и Бабꙋл и своими дѧтми и челѧдю, и Быздыга и своими дѧтми и челѣдию, и Карфина и своими дѧтми и челѣдию, и Нань и своими дѧтми и челѣдию, що его даль пань Исаиа пръкалаб келїискы свѧтои Параскевїи, по своеи доброи воли и ни ѿ кого непосилованнь. Тыи ꙋсы вишеписанны циганы да сꙋть ѿ нас свѧтои Параскевїи ꙋрикь съ ꙋсым дохо-

домь, неподвижны николиж ни 8 чемь, на вѣкы вѣчныѧ. Я на то ест вѣра господства ми вишеписаннаго ми Стефана воеводы, и вѣра боѧрь наших: в. п. Д8мы Браевича, в. п. Маноила, в. п. Станч8ла, в. п. Бланк8ла, в. п. Гоѧна хотинского, в. п. Красныша дворника, в. п. Кости Дановича, в. п. Томы Кынде, в. п. Петра Понича, в. п. Ялб8ла, в. п. Лазы Питика, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Стецка Дамак8ша, в. п. Исаиа [и] в. п. Иωна Б8ч8ма пръкалабы келїискых, в. п. Иωна Б8ωрѣна немецского, в. п. Петрика Якымовича, в. п. Б8хти, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила чашника, в. п. Збиары столника, в. п. Нѣга комиса, и вѣра въсѧх боѧрь наших молдавскых, великых и малых. Я по нашем животѣ, кто б8деть господарь нашеи земли, или ωт дѣтеи наших или ωт нашего племене, б8д кого богъ изберет бити господаремь, тот щобы не ωтнимал тых цигановь ωт свѧтои митрополи ωт Долнего тръга, але щобы их имь еще 8тврьдил и 8крѣпиль, понеж(е) есмы и мы им их дали и потврьдили, за наше здоровие и за д8ш8 свѧтопочившиx предковь наших. Я на б8лшеи крѣпост том8 въсем8 вишеписанном8, велѣли есмы нащем8 вѣрном8 пан8 Добр8л8 лωгωдет8 писати и наш8 печат привѣсити к сем8 нашем8 лист8. Пис(а) Стецко диѧкь 8 С8чавѣ, в лѣто ѕцог, дек. мѣсѧца ӣ.

Pecetea cea mare stricată; din legendă se cunoaşte numai:]ДЯ ГОС[; în dosul pergamentului, foarte subţire şi foarte bine lucrat, acelaş diac a scris adresa: † митрополїи ωт Долнего тръга= mitropoliei din Târgul de Jos. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 133, cu o traducere veche necompletă. Suretul cu sign. 5/LXIV e deasemenea necomplet şi are câteva greşeli în numele proprii, ca Macĭcata, Băzdăgan, Carfina.

LIX

Suceava, 18 Fevruarie 1466.

Ştefan confirmă lui Ioaniş Izvareţ satul Munte din ţinutul Totruşului, cumpărat cu 90 de zloţi dela Ivanco Ungureanul şi dela soţia acestuia, fata lui Furău; satul era de baştină al soţiei lui Ivanco.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сѣмь листом нашим въсѧмъ кто

нан оузрит или его чтѕчи оуслиши[т][1]), wже прїидошѣ прѣд нами и прѣд наши[ми][2]) боꙗри пан Иванко Ѹнгѕрѣновь ис панею своею, дочка Фѕрълwва, по их доброи воли, никим непоноужени, и продалї свою правоую wтниноу, панеи его, на имѣ селѕ Мѕнте оу Тотрѕшской волости, оу цинѕ за ꙅ злати, слоугѣ нашемѕ Иwанишѕ Изварецоу. И заплатил им Иwаниш оуси тоти вишеписаныи пинꙗзи, прꙗд нами и прꙗд нашими боꙗри. Ино мы видѣвши их доброую волю и еднанїе и заплатѕ, а ми також есми далї и потвердили тое прꙗдреченое село на имꙗ Мѕнте слоугѣ нашемѕ Иwанишю Изварецю, да ест емоу wт нас оурик съ оусим доходом, емоу и дѣтемь его и оунѕчатом его и прѣоуноучатом его и прѣщѕрѣтом его и въсемоу родѕ его, кто боудет наиближнїи, непорѕшено николиже на вѣки. А хотар томѕ селоу да ест по старомѕ хотарю, кѕда из вѣка wживали. А на то ест марторїа господство ми Стефан воевода, и панове наши: пан Дѕма Браевич, пан Маноило, пан Станчюл, пан Бланкѕл, пан Гоꙗн хотинскїи, пан Красниш дворник, пан Косте Данович, пан Петрѕ Понич, пан Тома Кинде, пан Албь, пан Лазѣ, пан Ходко Крецевич, пан Исаиꙗ, пан Иwн Боучюм, пан Боуwрꙗн немецкїи, пан Стецко Дълъкоушь, пан Сакиш [с]патар, пан Юга [вистиар]ник, пан Негрило пахарник, пан [Пашко пост]елник, пан [Нѣг коми]с[3]). [А на б]ѕлшее крѣпост томѕ оусемѕ вишеписаномоу, велѣ[ли есми н]ашемоу вѣрномѕ паноу Добрѕлѕ логофетѕ писати и нашю печа[т] прївѣсити к семѕ листѕ нашемѕ. Пис(а) Роман оу Сочавѣ, в лѣ[то] ꙅцод, мꙗсѣца фев. ӣі.

Pecetea cea mică domnească, c. 2½ cm. în diam., cu legenda: † ПЕЧАТЬ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ ⁂; la dreapta și la stânga ei câte trei peceți boerești, din cari s'au păstrat numai patru, una stricată de tot și trei întregi, două în ceară neagră și una în ceară verde: 1) cea din dreapta, neagră, c. 2.3 cm. diam., are ca emblemă o cruce în mijlocul unui scut, iar ca legendă: † ПЕЧАТ ПАНА БЛАНКѴЛА; 2) cea din stânga, neagră, are ca emblemă un scut fără figură și ca legendă: † ПЕЧАТЬ [ПАНА К]ОСТ[И]; 3) cea verde, din stânga, n'are legendă, ci numai o figură nelămurită; pare să fie un bust cu coif. — Orig. în posesiunea d-lui G. Strat; mi-a fost comunicat de d. R. Rosetti. O fotografie posede Academia Română. Documentul e menționat în Uricariul, XI, p. 270. O traducere făcută la 1800 de cunoscutul traducător de documente moldovenești, polcovnicul Pavel

[1]) In orig. оуслиши.
[2]) In orig. наши.
[3]) Locurile completate sunt rupte în original.

Debriţ s. Debriş, se află la Academia Română, sign. 9/LXIX; după obiceiul vechilor traducători, lista boierilor e lăsată afară. Traducerea fiind exactă, o reproduc mai jos. Observ că astăzi nu există în Moldova nici un sat cu numele Munte. Cel dela 1466 pare a fi fost unguresc: Ivanco erà Ungurean, iar soţia lui e fata unui Ungur Forró (=Furău; cf. Bakó=Bacău, etc.). Fiindcă erà în ţinutul Totruşului, ne-am puteà gândì la cătunul Dealul Mare de lângă Moineşti.

„Suret di pe un uric vechiu sârbesc dela Ştefan Voevod, din leat 6974, Fevruarie 18, scris de Roman în Suceavă.

Înştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căutà spre dânsa sau o vor auzì cetindu-se, precum au venit înnainte noastră şi înnainte boerilor noştri pan Ivanco Ungureanul şi cu giupâneasa a lui, fata Furăului, şi de a lor bună voe, de nimine săliţi nici asupriţi, şi-au vândut a lor dreaptă moşie, a giupânesii lui, anume satul Munte în ţinutul Trotuşului, în preţ drept 90 zloţi, slugii noastre lui Ioanăş Izvăreţul. Şi li-a plătit lor Ioanăş toţi acei de mai sus arătaţi bani, dinnainte noastră şi dinnainte boerilor noştri. Deci văzând şi noi a lor de bună voie tocmală şi plată, noi încă aşijdere am dat şi am întărit acel de mai sus numit sat anume Munte slugii noastre lui Ioanăş Izvăreţul, ca să-i fie lui de la noi uric cu tot venitul, lui şi fiilor lui, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot neamul lui, cine îi va fi de aproape, nestrămutat nici odinioară în veci. Iar hotarul acelui sat să fie după vechiu hotar, până unde au apucat din vechiu. Şi la aceasta este martor însuş domnia me Ştefan Voevod şi boerii noştri. Şi spre (mai) mare tărie acestor de mai sus scrise, am poruncit credincios boerului nostru Dobrul logofăt să scrie şi să lege şi pecetea la această adevărată carte a noastră.

De pe sârbie pe limba moldovenească s'au tălmăcit la anul 1800, Ghenarie 12, de polcovnicul Pavăl ot Mitropolie. — Intocmai de pe cel adevărat scris de mine D. Filipescu, la an. 1816"[1]).

LX

Suceava, 13 Martie 1466.

Ştefan scuteşte pe locuitorii ce se vor aşezà în satul Negoeşti, proprietate a mitropoliei de Roman, pentru cinci ani, de orice dări şi slujbe către domnie: de iliş, de podvoade, de posadă, de jold, de lucru la cetate şi la mori, de căratul buţilor cu vin şi de cositul fânului; îi scoate de sub jurisdicţia pârcalabilor şi staroştilor

[1]) Iscălitura „vel log[ofătului]", care aveà să autentifice această traducere, lipseşte.

din ţinutul Neamţului şi de sub puterea globnicilor, pripăşarilor, osluharilor şi a „gonitorilor de urmă“, cari nu vor aveà voe nici unul să-i judece, ori să le puie zălog, fie pentru furt, fie pentru omor (deşugubină), fie pentru răpire de fată sau alte nelegiuiri, mari ori mici, pentru cari îi va judecà numai mitropolitul sau diregătorii lui. Cei ce se vor crede nedreptăţiţi de mitropolit, vor apelà la domn, nu la un alt judecător. Afară de acestea, locuitorii din Negoeşti nu vor plătì vamă pentru peşte proaspăt sau sărat, pentru sare, postav, pânză, fier, plute, oale, vase de lemn, varză, mere, ceară sau miere curată, nici când vor vinde, nici când vor cumpărà; deasemenea nici pentru „marfă vie sau moartă“, adecă pentru boi, ialoviţe, berbeci, cai, iepe sau alte vite, nici pentru fiare sălbatice, ca jderi şi helgii. Ei vor aveà voe să vânză şi să cumpere orice în toată ţara, prin târguri, la bălţi, pe Nistru, la Cetatea Albă, la Chilia şi la Dunăre; peste tot ei vor fi slobozi şi scutiţi de vămi, fie că acestea vor fi arendate ori nearendate.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито[1]) исъ сѣм листом нашим въсѣм кто нан оузрит алибо его чтоучи оуслишит, колиж того комоу боуде потребизно, ѡже тот истини[2]) нашъ митрополит кир Тарасие ѡт Романова търгѹ даемъ и дали есми сес лист наш оусим его людем ѡт его село ѡт Негоещи, що соут на Чороном Потоцѣ, а тих люди, варе кто имоут сѧ селити оу том село, а ѡни да имают ѡт нас великою тарканство и великою слобоѕию за є҃ лѣт ѡ въсѣком наше даанїе и слоужбѣ, и да не даст нам ни илиш ни подводоу, ни посадоу, ни жолдъ, ани на город да не робѣти, ани на млини, ани бочки да не возѧт, ни сино да не косѣтъ, ани иное наше даание или слоужбѣ да не имает. И такожде ни парkалабове ѡт Немцѣ, ани старости ѡт тою волости, ани глобници их, ани припашаре, ни ѡслоухаре, ани слидогонци, ани за тадбѣ, ни за дѹшегоубство, ани за дивkоу[3]) волоченїю, ани за которою дѣло, или за великое дѣло или за малое, никто их да не смѣют их соудити, лише сам митрополит или его оурѣдници. А комѹ сам митрополит не имет право ѹчинити, а тот имает исправом пред нами о ѹсем ѡправити сѣ, а иного соудцѣ над собою да не

[1]) In orig. знаменитом.
[2]) In orig. истиних.
[3]) In orig. дивkkоу.

имают. А кто хсхочет тих люди сѫдити, или дицковати, или мито ѡт них брати ѡт оусего их товароу: или ѡт риба свижаа или ѡт мажи соленои или ѡт соли или ѡт соукно или ѡт платно или ѡт желѣзо или ѡт плавъ или ѡт горнци или ѡт древѣном соудинам или ѡт капоуста или ѡт ꙗблок или пак ѡт воскѫ или ѡт присною медѫ, коли имѫти продавати, или боуд що имѫті продавати, или пак где боудѫт коуповати, или живих товаръ или мертвих: или воли или ꙗловици или барановъ или кони или кобили, или пак боуд що за товаръ, или звири: или коуници или билиц[и], или боуд що за товаръ, а имъ ничто да[1]) не забороneно, и без мито, боуди где и ѫ котором мѣстѣ: или оу трговъ, или оу ѡзерах, или на Днистри, или оу Бѣломъ Градѣ, или оу Кїелии, или на Доунае, или боуди где оу нашеи землю, везде да ест имъ слободно и без мито, или ѫ проданаа мита или оу непроданое. А кто сѣ имет[2]) покоусити черес сес лист наш та возмет имъ цинѫ, хотꙗ за един грош, а тот ест противник нам и нашемѫ листоу, и на тот боудет наше казни и великою ѡргїю господства ми. А на то ест наше вѣра и дѫша господства ми Стефана воевода, и вѣра наших боꙗре молдавских, великих и малих, заноуже есми дал(и) свѣтои цръкви за дѫше свꙗтопочившим родителем нашим и за нашѫ здровие. А на болшею крѣпост въсемоу вишеписанномѫ, велѣли есми нашемоу вѣрномѫ боꙗринѫ паноу Доброулови лѡгодетѫ писати и [печать нашѫ] привѣсити к семѫ листоу нашемѫ. Пис(а) Андре[и]ко оу Соч(а)вѣ, в лꙗто ѕцод, мѣсꙗца мр. ӣі.

Pecetea pierdută; în dosul pergamentului adresa veche: † кир Тарасїе митрополит = mitropolitului chir Tarasie, şi o notiţă mai nouă: село Негоещ, что ест на Чороном потоцѣ, ѡт Стефана воевода=satul Negoeşti, care se află pe părâul Negru, dela Ştefan Voevod.—Orig. la Academia Română, signatura 6/LXIV, cu o traducere veche necompletă. Publicat de epp. Melchisedec în Chronica Romanului, vol. I, p. 126-129, cu traducere şi adnotaţiuni, nu după original, ci după o veche condică a episcopiei, în care documentele acesteia erau copiate cu multe greşeli. Totuşi traducerea nu e atât de rea cât ne-am aşteptà să fie după textul aşà de greşit din toate punctele de vedere. Ortografie, forme gramaticale, cuvinte întregi sânt schimonosite într'un mod inexplicabil; cf. d. p. дше гѫбове = дѫшегѫбство, диѫко валлаченною = дивкоу волоченїю, бѫдѫщо = бѫд

[1]) In orig. никто даа.
[2]) In orig. сѣ e repetat încă o dată după имет.

щѻ, тилици = вилици, нипобороненно = незабороненѻ, велил ми єсми = велѣли єсми, ș. a. m. d. Deșì regestul nostru e foarte amănunţit, spre a nu trimete pe cetitori la traducerea, în unele puncte greșită, în altele neclară, a epp. Melchisedec, dăm acì o nouă traducere a acestui prea important document pentru studiul așezămintelor fiscale, administrative și judiciare în vechea Moldovă.

„† Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan Voevod, domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut prin această carte a noastră tuturor câţi se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, când va fi cuiva de trebuinţă, că dăm și am dat această carte a noastră acestui adevărat mitropolit al nostru chir Tarasie din târgul Romanului, pentru toţi oamenii săi din satul său din Negoești, ce sunt pe Părâul Negru, ca oamenii ce se vor așezà în acel sat să aibă dela noi mare scutire și mare slobozie pentru cinci ani de toate dările și slujbele către noi, și să nu ne dea nici iliș, nici podvoadă, nici posadă, nici jold, nici la cetate să nu lucreze, nici la mori, nici buţi să nu care, nici fân să nu cosească, nici vre-o altă dare sau slujbă a noastră să nu aibă a îndeplinì. Și astfel, nici pârcalabii de Neamţ, nici staroștii din acel ţinut, nici globnicii lor, nici pripășarii, nici osluharii, nici gonitorii de urmă, nici unul din aceștia să nu îndrăznească a-i judecà, nici pentru furt, nici pentru omor, nici pentru răpire de fată, nici pentru vre-un alt lucru, fie lucru mare fie mic, numai mitropolitul însuș sau dregătorii lui. Iar cel căruia mitropolitul nu-i va face dreptate, are să-și caute dreptatea în toate și cu o nouă cercetare înaintea noastră; alt judecător nu va aveà asupra sa. Iar cine ar vrea să judece pe acei oameni, sau să le puie zălog, sau să le ia vamă pentru orice marfă a lor: pentru pește proaspăt ori pentru pește sărat, pentru sare, pentru postav ori pânză, pentru fier, pentru plute, oale, vase de lemn, pentru varză sau mere, pentru ceară ori pentru miere curată, când le vor aveà de vânzare, sau pentru ori ce alte lucruri ar aveà de vânzare, sau când vor cumpărà marfă vie ori moartă: boi, ialoviţe, berbeci, cai sau iepe, sau orice altă marfă, sau fiare sălbatice: jderi sau helgii, sau orice altă marfă, — nimic să nu le fie oprit, și nici o vamă să nu dea, ori unde și în ori ce loc, fie prin târguri, fie la bălţi, fie la Nistru, fie la Cetatea Albă ori la Chilia, fie la Dunăre, sau ori unde în ţara noastră, peste tot să fie slobozi și scutiţi de vamă, atât la vămile arendate cât și la cele nearendate. Iar cine se va încumetà, împotriva acestei cărţi a noastre, să le ia vre-un preţ, măcar de un groș, acela va fi protivnic nouă și cărţii noastre, și asupra lui va cădeà pedeapsa și marea urgie a domniei mele. Și spre aceasta este credinţa și sufletul domniei mele Ștefan Voevod, și credinţa boierilor noștri moldovenești, mari și mici, fiindcă am dat aceasta sfintei biserici pentru sufletele sfânt-răposaţilor noștri părinţi și pentru sănătatea noastră. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, poruncit-am credin-

ciosului nostru boier, dumnealui Dobrului logofătului, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră. A scris Andreico în Suceava, la anul 6974, luna lui Martie în 13".

Textul original al acestui document are multe greşeli gramaticale. Acestea şi stângăcia de redacţie ce se observă într'însul sunt de atribuit cunoştinţelor slabe şi neexperienţei diacului Andreico, care apare acì pentru întâiaş dată în cancelaria lui Ştefan cel Mare. Inţelesul documentului e cu toate acestea lămurit, odată ce terminii juridici ce cuprinde sunt explicaţi. Nu toţi se pot explicà însă cu aceeaş siguranţă. Trimiţând pe cetitor la explicaţiunile date în glossarul acestei colecţii, atrag acì atenţia numai asupra greşelilor din traducerea şi adnotaţiunile epp. Melchisedec. Pasagiul „iar cui mitropolitul nu are drept a-i face (judecată), acela are ispravă [1]) înaintea noastră şi întru toate a se îndreptăţì" [2]) e fără înţeles. Mitropolitul aveà dreptul să judece orice călcare de lege comisă de locuitorii din Negoeşti, şi numai în cazul când vre-unul se simţeà nedreptăţit de dânsul, aveà voe să apeleze la domn. Pentru „apel" documentul întrebuinţează termenul исправа (instr. sing. исправом), care însamnă „revizuire, cercetare din nou, îndreptare", nici într'un chip „hotărîre definitivă"; printr'o hotărîre definitivă nu poate cineva să se îndreptăţească, ci o obţine după ce s'a îndreptăţit. „*A-i globì*" (sc. pe oamenii din Negoeşti) pentru orig. дицковати,— traducere pe care epp. Melchisedec o împrumută dela un vechiu copiator al actelor episcopiei de Roman, — e deasemenea greşit; дицковати, în ortografia modernă дїцкувати, însamnă în limba malorosiană, de unde l-au împrumutat Moldovenii, *a zălogì*, pfänden (Żelechowski, Ruthenisch-deutsches Wörterbuch), dela дїцок zălog, Pfand; cf. polon. *dzieckowanie* zălogire, Pfändung. In loc de „maja sărată, sucmani, fier alb" trebue zis „peşte sărat, postav, plute": мажа nu e un fel de peşte, ci o anumită cantitate de peşte, un car mare (cf. chiar nota 12 a epp. Melchisedec, l. c., p. 130: de maja de peşte cu patru boi patru potronici); соукно nu înseamnă „sucmani" ci postav (vezi privilegiul Lembergenilor din 1460), iar плавъ nu poate însemnà acì decât „plută", cf. maloros. плав, сплав plută, Floss, paleosl. плавь navis, плавьница covată, Schaufel. Cuvântul билиц(и) e tradus de epp. Melchisedec, ca şi de B. P. Hasdeu, cu *veveriţe;* se poate traduce însă şi cu „*helgii*", cari sunt albe şi cari erau foarte căutate pe atunci pentru blăni (билица=paleosl. бѣлица însamnă propriu „alba"). Curioasă de tot e traducerea dat. sing. Доброулови cu „Dobrul fiul logofăt" (p. 129), explicată aşa că Dobrul dela 1466 erà fiul logofătului Dobrul dela 1458 (p. 133); suf. -ови dela dativul sing. a fost luat de Melchisedec drept suf. posesiv -овъ -ова -ово. — Satul Negoeşti, precum se vede din cuprinsul docu-

[1]) In notă „îndreptăţire, cercetare, hotărîre definitivă".
[2]) In notă „a-şi arătà drepturile ce va aveà".

mentului şi din notele de pe pergament, se află în jud. Neamţ, pe pârâul Negru; astăzi sânt în acest judeţ două cătune cu acest nume: unul al comunei Talpa, altul al comunei Dragomireşti, amândouă în pl. Mijlocu (Frunzescu, Dicţionar topografic şi statistic, p. 311) sau pl. De Sus-Mijlocu (Marele Dicționar Geografic, IV, p. 481).

LXI

Cetatea Sucevei, 10 Mai 1466.

Ștefan făgădueşte mânăstirei Zografu din Sf. Munte un mertic anual de 100 de galbeni ungureşti; pentru acesta şi pentru alte eventuale milostenii, el cere, conform așezământului bisericesc, să-l scrie la proscomidie şi la pomelnic, pe el, pe soţia sa și pe copiii săi Alexandru şi Elena, să-i cânte Sâmbăta sara un paraclis şi Marţia o liturghie şi să-l pomenească de dimineaţa până noaptea, câtă vreme va fi în viaţă, la fiecare slujbă, iar după moarte să-i facă pomenile obişnuite în anul întâiu, iar după aceea să-i cânte într'o zi din an, seara parastas şi dimineaţa liturghie. Acelaş mertic va fi plătit mânăstirei de urmaşii săi, în fiecare an.

† В(ъ) имѣ ѡтца и сина и свѧтаго доуха, троица свѧтаѧ и неразделимаѧ. Се азь раб владики моего исоуса христа Іѡань Стефан воевода, милостїю божїю господинь въсеи молдовлахїиской земли, знаемо чиним съ симь нашимь истиным и светлимь хрисовоулом въсѣкомоу четоущомоу и хотѣщомоу разоумѣти, ꙗко азь съ произволениемь бога въседръжителѣ промислих съ добрым промисломь господства ми и съ божїѡмь помощиѡм, ꙗко да оучиним за доушевное мое спасение, и пак и за тѣлесное здравие, и пак и за доушоу родїтелеи моих, и придадох сѣ и ѡбещах сѧ да оутвърдим свѧты монастир еже ест въ свѧтои горѣ именоуемыи Зографь, идеже ест храм свѧтаго великомъченика и побѣдоносца Геѡргиа, и ѡбещахмо сѧ на свакїи год да давамо и посиламо по сто доукат оугръских. То да ест ѡброк на свакїи год монастирю нашемоу Зографоу. А за дроугоую милость, що ке богъ дать сръдоведець и въсевидещее ѡко [1]), а свѧты монастирь и цръковь божїа и игоумен и скѧщенници [2]) и въсѣ иже тоу

[1]) La Kačanovskij greşit ще ке богъ дасть сь рьдь .... ѡно.
[2]) In orig. стщенници.

прѣбывающа иже ѡ христѣ бра[тїа][1]) да имаоут сїи оуста[в] дръжати и плънити, по оуставоу сватыѧ цръкве, и пакы по желанию нашемоу, ꙗкоже хощемь напрѧд оузавити: прѣжде въсего да оупишоут господство[2]) ми оу сватои проскомидїи[3]) по прѣданию сватых ѡтец и по оуставоу сватыѧ цръкве, и да оупишоут и госпождоу мою кон[4]) господства ми, и наша богом дарованнаѧ детца Ѧлександра и Єленоу; и оу сватомь поменникоу да стоить, ꙗкоже ест и оуписанно. И пак до где боуде на нас милость въседръжителѣ бога и боудемо живи ї на ѡвомь светоу, а сватаѧ цръко[вь] да ни поет оу соуботѹ вечер параклис, и оу неделю на ѡбедоу да се дае приливок, оу вторник да ни се пое сватаѧ литоургиѧ, и на ѡбедоу да се дае приливок; и да ме поминаоу ї на всакїи дан на вечерни и на павечерници и на полоунощници и на оутрѣнии и на литоургїи и оу сватои проскомидїи и где ест ѡбичаи сваты[ѧ] и божествьныѧ цръкве, по прѣданию сватых ѡтець; а оу помѣникоу да ни поменоу по оуставоу. То да ни се пое до где смо живи. Ѧ по прѣтеченїи лѣть наших, по ѡшествїи живота нашего, оу прьвое годище да ни се оучини и да ни се ѡтпое сваты проводник[5]) съборно; и пак третине и пак девѣтине[6]) и двадесѣтине и четиридесѣтине и пол год и пак год. Ѧ по прѣтечени много лета а ѡт толи да ми се пое на свакїи год един дънь съборно, въ задоушие, вечер[7]) парастас и коливо и приливок, а за оутра сватаѧ литоургїѧ и коливо, и пак на ѡбедоу приливок, на оутѣшение братиам. То тако да стоит, до где ке стоат сваты монастир. Ѧ мы еже се оуписахмо, да смо хтитори и да давамо на свакїи год сто доукат оугръских, то да давамо до нашеи съмръти. Ѧ по нашем животѣ, аще изберет кого милостївы богъ бити господарем оу нашеи земли, или ѡт дѣтеи наших или ѡт сродствиа нашего, или пак на ком ще быти божїа милость, а ѡн да дае и да плъни сваты ѡброк монастирскїи на свакое годище, по моемѹ оуставоу. Тое въсе писанное[8]) да ест нашемоу монастирю именоуемомѹ Зограф оурик на веки, неподвижно, въ вѣроу господства ми вышеписаннаго Стефана воеводе, и въ вероу

---

1) La Kač. братн[ѥ . . . . .].
2) La Kač. господарство.
3) La Kač. şi în orig. прохомидїи.
4) La Kač. lipseşte.
5) La Kač. провѣсникъ.
6) La Kač. десѣтине.
7) La Kač. рече се.
8) La Kač. То е въсеписанно

сина господства ми Ѩлеѯандра, и въ вероу болѣр наших: вера жоупана Маноуила, вѣра жоупа[на] Станчоула, вера жоупана Бланкоула, вера жоупана Доброула логофета, вера жоупана Гоѫна, вера жоупана Краснеша дворника, вера жоупана Косте Дановича [1]), вера жоупана Тома, вера жоупана Петра Понича, вера жоупана Ѩлбоула, вера жоупана Лазора Питика, вера жоупана Шандра [2]), вера жоупана Юги [3]) вистиѫрѣ [4]), вера жоупана Петрика, и вера наши[х] болѣрь, и големых и малех [5]). Ѩ [на] болшее [6]) потвырждение въсемоу еже выше пишем, повелѣло ест господство ми выше оупоменоуемомꙋ нашемоу верномоу властелиноу жоупаноу Іwаноу сїн рѣчь Доброулоу логофетоу писати и привѣсити нашꙋ печат големоую къ семоу хрисовꙋлоу нашемоу. Пис(а) Теwдор [7]) Продановик [8]) оу Сочавском градꙋ, в лѣто ѕцод, мѣсѧца маи і дан.

Pecetea cea mare a domnului. — Orig. în mânăstirea Zografu; textul după o fotografie micşorată, adusă de d. St. Nicolaescu dela muntele Atos. Variantele citate în note după ediţia lui Kačanovskij sunt luate din articolul acestuia Неизданныя грамоты изъ аѳонскихъ архивовъ, Казань 1886, p. 50-52 din revista Извѣстія общества археологіи, исторіи и этнографіи. Legenda peceţii nu se poate cetì în fotografie, iar Kačanovskij n'a încercat s'o citească. Se pare că zimbrul are acì un cap mai turtit decât în celelalte peceţi ale lui Ştefan. — Un rezumat cu data greşită 10 Iunie 1466 se află la epp. Porfirij Uspenskij, Востокъ Христіанскій, С.-Петербургъ 1892, I, p. 336 (partea a treia din opera editată după moartea lui de P. A. Syrku sub titlul Исторія Аѳона).

Documentul acesta având un cuprins deosebit de cele de până acum, dau o traducere completă a lui. Notez că şi limba în care este scris nu e curat rusească, ca în cele de până acum, ci e amestecată cu multe elemente mediobulgare din limba bisericească şi cu muntenisme, rare în documentele moldoveneşti, ca жоупанъ în loc de панъ, хрисовꙋлъ în loc de листъ şi altele.

„In numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh, treimea cea sfântă şi nedespărţită. Iată eu robul stăpânului meu Isus Hristos, Ioan Ştefan Voevod, din mila lui Dumnezeu domn a toată ţara Moldovlahiei, facem cunoscut prin acest adevărat şi luminat hrisov,

1) La Kač. Рановича.
2) La Kač. Шагіра.
3) La Kač. Гоги.
4) La Kač. вистиѫрѣ.
5) La Kač. малѣхь.
6) La Kač. şi în orig. Ѩ выше потвырждение.
7) La Kač. Теодосїн.
8) La Kač. -овикъ. Această ortografie sârbească, în loc de -овичь, arată şi ea că documentul e scris pentru o mânăstire de Bulgari şi Sârbi dela Atos.

fiecăruia care va cetì şi va vrea să înţeleagă, că eu, cu voea lui Dumnezeu a tot ţiitorului, m'am gândit, cu bunul gând al domniei mele şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să fac, pentru mântuirea mea sufletească şi pentru sănătatea mea trupească, şi apoi pentru sufletele părinţilor mei, şi m'am legat şi am făgăduit să întăresc sfânta mânăstire care se află în sfântul munte, numită Zografu, unde este hramul sfântului şi marelui mucenic şi biruitor Gheorghe, şi am făgăduit să dau şi să trimet pe fiecare an câte o sută de ducaţi ungureşti. Aceştia să fie mertic pe fiecare an mânăstirei noastre Zografu. Pentru asta şi pentru alte milostenii, pe care le va da Dumnezeu, cunoscătorul de inimi şi ochiul a tot văzător, sfânta mânăstire şi dumnezeeasca biserică şi egumenul şi preoţii şi toţi fraţii ce petrec acolo în Hristos să aibă a se ţineà de acest aşezământ şi a-l împlinì, după aşezământul sfintei biserici şi după dorinţa noastră, precum o voiu arătà în cele următoare: înainte de toate să mă scrie pe domnia mea la sfânta proscomidie, după obiceiul sfinţilor părinţi şi după aşezământul sfintei biserici, şi să scrie lângă domnia mea şi pe doamna mea şi pe copiii noştri de Dumnezeu dăruiţi Alexandru şi Elena; şi să stea la sfântul pomelnic cum este scris. Şi iarăşi, până ce Dumnezeu a tot ţiitorul se va îndurà cu noi şi vom fi în viaţă şi pe lumea aceasta, sfânta biserică să ne cânte Sâmbăta seara paraclis, şi Dumineca la prânz să se dea băutură, Marţia să ni se cânte sfânta liturghie, şi la prânz să se dea băutură. Şi să mă mai pomenească în fiecare zi la vecernie şi la pavecerniţă şi la miezul nopţii şi la utrenie şi la liturghie şi la sfânta proscomidie şi unde mai este obiceiul sfintei şi dumnezeeştii biserici, precum e învăţătura sfinţilor părinţi; iar în pomelnic să ne pomenească după aşezământ. Acestea să ni se cânte până ce vom fi în viaţă. Iar după trecerea anilor noştri şi după sfârşitul vieţii noastre, în anul întâiu să ni se facă şi să ni se cânte sfântul prohod, de către sobor[1]); apoi slujbele de ziua a treia, a noua, a douăzecia şi a patruzecia, de o jumătate de an şi de un an. Iar după trecerea unui an să mi se cânte într'o zi din an, de către sobor, pentru mântuirea sufletului, seara parastas cu colivă şi băutură, iar dimineaţa sfânta liturghie cu colivă; iar la prânz băutură, spre mângâerea fraţilor. Astea să rămâe aşà câtă vreme va sta şi sfânta mânăstire. Iar noi vom da până la moartea noastră ceeace am scris, şi vom fi ctitor şi vom da în fiecare an câte o sută de ducaţi ungureşti. Iar după a noastră viaţă, pe cine va alege milostivul Dumnezeu să fie domn în ţara noastră, fie din copiii noştri, fie din rudele noastre, fie ori care altul asupra căruia se va vărsà bunătatea dumnezeească, acela să dea şi să împlinească pe fiecare an sfântul mertic mânăstiresc, precum am aşezat eu. Toate aceste mai sus scrise să fie mânăstirei noastre numite Zografu uric pe

[1]) Orig. съборно, adecă de toţi călugării mânăstirii.

vecie şi neschimbat, pe credinţa domniei mele a mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi pe credinţa fiului domniei mele Alexandru, şi pe credinţa boierilor noştri: credinţa jupânului Mauuil, cr. jup. Stanciul, cr. jup. Vlaicul, cr. jup. Dobrul logofăt, cr. jup. Goian, cr. jup. Crasneş vornic, cr. jup. Coste Danovici, cr. jup. Toma, cr. jup. Petru Ponici, cr. jup. Albul, cr. jup. Lazor Pitic, cr. jup. Şandru, cr. jup. Iuga vistiernic, cr. jup. Petrică, şi credinţa tuturor boierilor noştri, şi mari şi mici. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor ce mai sus scriem, a poruncit domnia mea mai sus pomenitului boier credincios al nostru, jupânului Ioan zis[1]) Dobrul, logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră cea mare la acest hrisov al nostru. A scris Teodor Prodanovici în cetatea Sucevei, îu anul 6974, luna lui Mai în 10".

LXII

21 Iunie 1466.

Ştefan confirmă lui Ivan Geamăuul şi fiului său Sima jumătate din satul Roşiorii la Cârligătura, cumpărată dela Comuz cu 150 de zloţi; moara şi mânăstirea din sat le-a cedat Geamănul fiului său.

Suret dela Stefan Voevod, l. 6974, Iun. 21.

† Facem înştiinţare pentru adevărată sluga noastră Comuz, precum au venit înainte noastră şi înainte boerilor noştri mari şi mici, de nime silit nici asuprit, şi au văndut a sa dreaptă ocină şi moşie dintru al său dreptu uricu, satul său la Cărlegătură, anume giumătate de Roşiori, partea slugii noastre, lui Ivan Geamănul şi fiiului său Simii, dreptu 150 de zloţi. Deci văzăndu şi noi a lor bună învoeală şi tocmală şi plată deplin, şi noi am dat şi am întărit slugilor noastre lui Ivan Geaminul şi ficiorului său Simii pre acea de mai sus zisă giumătate de sat Roşiori, partea lui Comuz, ca să fie lor şi dela noi ocină şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot neamul Geaminului şi a fiiului său Simii, neruşuit nici odănăoară în veci. Şi moara ce-i în sat şi mănăstirea încă au dat-o Geaminul de a lui bună voe

[1]) Orig. сїн рѣчь=adecă; înţelesul e „cu porecla, poreclit" Dobrul.

fiiului său Simii. Iar hotarul acei giumătate de sat de Roșiori la Cărlegătură se înceape dintr'un ulmu, ce iaste la marginea pădurii, deci prin mijlocul satului la podul vechiu, deci după hotarul cel vechiu, iar din Șiverde[1]) drumul, deci părăul până la sărături, deci la deal, deci dealul până la o movilă. Atăta este tot hotarul. Pentru aceea credința domnii mele și a boerilor noștri: d-lui Crasniș vel vor., d-lui Iuga vel vist., și d-lui Negrilă vel păh., și d-lui Savin vel spăt., și d-lui Luca vel stol., și d-lui Sima vel post., și d-lui Neagul vel com., și credința tuturor boerilor noștri. Iar după a noastră viață, cine va fi domnu țărăi aceștiea, să nu strice a noastră danie și întăritură, ci mai vărtos să dea și să întărească. Iar pentru mai mare credința, am poroncit cinstitului și credinciosului boeriului nostru d-lui Dobrii vel logof. să scrie și a noastră peceate cătră această adevărată carte a noastră să o leage.

S'au tălmăcit de Evloghie dascal, l. 1766, April 18.

Arhiva Sf. Spiridon din Iași, moșia Chilișoaia, plicul 2, No. 1, cu o însemnare recentă „6974, Iunie 21"; originalul lipsește. — Publicat de Gh. Ghibănescu în Ispisoace și zapise, I (Iași 1906), p. 20-21, cu oarecari omisiuni, d. p. data dela început.

Asupra suretului lui Evloghie e de notat că lecturile „Savin spătar" și „Sima postelnic" sunt greșeli, în loc de Sacâș spătar și Pașco postelnic; tot așa „Dobrea" în loc de Dobrul, greșală obișnuită și la alți traducători vechi. Boierii cari lipsesc (cf. d. p. documentul din 9 Iulie 1466) se vede că n'au putut fi cetiți, din pricina stării deteriorate a documentului. „Vel" (=mare) pe lângă titlurile boierilor e adăogit de traducător. — Satul Roșiori se aflà în timpul lui Ștefan cel Mare pe hotarul de azi al moșiei Chilișoaia, jud. Iași, pl. Cârligătura, com. Păușești (Frunzescu, l. c., p. 111; Marele Dicționar Geografic, II, p. 370).

LXIII

Suceava, 9 Iulie 1466.

Ștefan confirmă mânăstirei Pobrata, unde erà egumen Selevestru, pentru mântuirea sufletelor părinților și moșilor săi, în deo-

---

[1]) In orig. Шиверде. Cf. numele propriu *Săverdeanul* în Uricariul, XXV, p. 77. Traducerea lui Evloghie pare a fi acì greșită.

sebi a moşului său Alexandru, a tatălui său Bogdan şi a mamei sale Maria, şi pentru sănătatea lui, a soţiei sale Ovdotia şi a copiilor săi Alexandru şi Olena, un mertic veşnic de zece buţi de vin pe an, două măji de peşte, una de morun şi alta de crap, apoi toate bărbinţele de miere ce se vor adunà din dijma satelor mânăstireşti şi dela oamenii ei dela Botna, apoi iazerul dela gura Bâcului cu toate gârlele, prisaca lui David pe Bâcu şi dreptul de a-şi face două năvoade de peşte pe Nistru, în gura Bâcului. El mai dărueşte mânăstirei, dintre tătarii domneşti dela Neamţ, pe unul numit Dumitru, cu tot neamul lui, şi porunceşte ca nimene să nu supere pe oamenii mânăstirei dela prisaca de lângă Botna numită Visoca (Inalta).

† Милостїю божїєю мы Стєфан воєвода, господар земли молдавскои, знаменито чиным ис сѣм листом нашым въсѣм кто нан ѹзрит алибо его чтѹчи оуслишит, ѡже произволи господство ми нашым благым произволением и свѣтлим и чистым срдцем, и ѡт въсеа нашеѧ доброѧ волеа, и ѡт бога помощїа, ꙗко да ѹтвердим и ѹкрѣпим наш монастир ѡт Побратѣ, идеже ест храм свѧтаго ѡтца нашего Николы, и где ест егѹмен молебъник нашъ кѵр поп Селевестрѹ, и дорадили сѣ есмо с нашым митрополитом кѵр Теѡктыстом, и епискѹпом нашим кѵр Тарасием ѡт Романовѣ [тръгоу][1]), и съ ѹсею нашею радою, и ѹчинилы есмо за дѹшѹ и за спасенїе свѣтопочившаго дида нашего стараго Ꙗлександра воеводи, и за дѹшѹ и за спасенїе свѣтопочившаго родителѣ нашего Богдана воевода, и за дѹшѹ и за спасенїе матери нашеи Марїа, и за дѹшѹ и за здравие нашего господства, и за дѹшѹ и за здравие кнегины господства ми Ѡвдотїа, и за здравые възлюбленных чада господства ми Ꙗлександра и Ѡлены, и за дѹшѹ и за спасенїе ѹсых свѣтопочившых предков нашых, дали и потвердили есмо вичныи ѡброк томѹ свѣтомѹ монастирѹ ѡт Побратѣ, да имают на каждїи год ѡт нас по ї бочкы вина и два мажи рыби, едъна мажа морѹн|а дрѹгаѧ коропина[2]), и половина камен воскѹ ѡт Красного тыргѹ, и ѹсы берьеницы медѹ ѡт десетинѹ що бѹдет ѡт селах их[3]), що бѹдет ѡт их людыи ѹ Ботне[4]), и ѡзеро ѡт ѹстиа Бъка и съ ѹсимы гыр-

[1]) Cf. *ot Romanowi* în doc. dela 11 Apr. 1465, p. 90.
[2]) La Hasdeu greş. с кропина.
[3]) La Hasd. ни (их?).
[4]) La Hasd. ѹ Ботен.

ламы, и пасика Давидова на Бицы, и противъ ꙋстиа Бѣка на Днистри да ꙋчинѣтъ соби ѕ҃ сѣтникы. Єще есмо дали наше[мꙋ][1]) монастирю единого нашего питомого татарина, ѡт нашых татар ѡт Немца, на имѣ татаринꙋ Дꙋмитрꙋ, ис жоною, ис детми и съ ꙋсымъ своимъ наслѣдкомъ. А такожъ що била их пасика ꙋ Ботне[2]) на имѣ Висока, аби не имал никто до неи дило, ани до их людїи. Тое ꙋсе вишеписанное да ест монастирю нашемꙋ оурик съ оусымъ доходомъ, непорꙋшанно[3]) николи на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного Стефана воеводи, вѣра възлюбленнаго сына господства ми Александра, вѣра болѧр наших: в. п. Дꙋми Бралевича, в. п. Маноила, в. п. Станчюла белоградского, в. п. Бланкꙋла, в. п. Гоѧна хотинскаго, в. п. Краснеша дворника, в. п. Косты Дановича, в. п. Томы Кынде, в. п. Петра Понича, в. п. Алба, в. п. Лази, в. п. Збиари белоградского, в. п. Исаиа, в. п. Бꙋ[ч]ꙋма паркалабов келїискых, в. п. Иѡана паркалаба немецскаго, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Стецка Даманкꙋша, в. п. Петрика, в. п. Бꙋ[орѣнꙋла][4]), в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила пахарника, в. п. Лꙋкы столника, в. п. Нѣгъ комиса, и вѣра ꙋсых болѧр наших молдавскых, и великых и малых. А по нашемъ животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт детеи наших или ѡт нашего племенне, или пакъ кого богъ изберет господаремъ бити ꙋ нашеи земли ꙋ молдавскои, тот щоби не моглъ порꙋшити нашемꙋ монастирю наше да[нїе], але щоби имъ ꙋтвердил и ꙋкрѣпил и наддал. А кто имъ порꙋшит и разорит, того да побиетъ богъ зде телѡм, а въ бъдъщым[5]) вѣцѣ дꙋшеа, и на страшнемъ съдѣ да мꙋ е съперник свѣтїи Никола, и да ест подобенъ Июдѣ предателю и проклѣтомꙋ Арию[6]), ... кръвь его на них и на чадах их, иже ест и бъдетъ въ безконечныа вѣкы, амин. А на болшее потвръжденїе томꙋ оусемꙋ вишеписанномꙋ, вѣлѣли есмо нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Доброулꙋ логофетꙋ писати и печат нашꙋ прївесити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Тома ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцод, юл. д҃.

---

[1]) In orig. şi la Hasdeu наше.
[2]) La Hasdeu Ботен.
[3]) In orig. ненепорꙋшанно.
[4]) Hasdeu n'a propus nici o lectură; eu am întregit acest loc după documentul dela 15 Sept. 1466; v. p. 112.
[5]) In orig. бъдъдещым.
[6]) După acest cuvânt lipseşte în orig. fraza „şi acelor Iudei cari au strigat împotriva domnului şi mântuitorului nostru Isus Hristos".

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina, cu sigilul „Câmpina, castelul Iulia Hasdeu“. In dosul pergamentului sign. No. *a*, M-rea Pobrata, pach. No. 1, două notiţe mai vechi: ѡзеро [Б]ѣлев şi ѹрик п'о мошїе ден парте дин жосѹ де Прѹт, анѹме Белеѹа, дела Стефан ввд., дин лѣт ҂ѕцод, юл. а҃, şi două mai nouă, una grecească fără însemnătate şi nna românească, tot cu chirilică, de cuprinsul următor: „a domnului Ştefan Vodă, ca să aibă tain pe tot anul ms. Pobrota zeci poloboace vinu, doă căntari peşti, un căntar de somnu, un căntariu de morun, şi giumătati de căntariu de ceară dela târgn Frumosu[1]), şi toate bărbuncile de mieri, şi desătină ci va fi din satul ms. (=mânăstirei), şi ezărul din gura Bâcului[2]) şi cn toate gărlile, şi prisaca lui David“. Publicat de B. P. Hasdeu cn unele prescurtări în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 114-115. Traducerea lui Hasden e foarte bună; e de îndreptat numai, conform lecturei exacte, la p. 115, col. 2, rândul 2, „şi dela oamenii mânăstirei“ în loc de „dela oamenii mânăstirei“ şi „două năvoade“ în loc de „două pescării“: сѣтьникъ (în Lex. lui Miklosich acest cnvânt lipseşte) însamnă năvod; cf. сѣть laqueus, retis. Pe бербеница Hasdeu o traduce cu „butoiaş“; cuvântul există însă şi astăzi în Moldova şi în Transilvania (nng. *berbencze*).

LXIV

1 August 1466.

Ştefan confirmă Maruşcăi, fetii lui Mihail Misici, satele de baştină şi vislujeniile tatălui ei, de pe vremea lui Alexandru cel Bun, anume: Mihăilăuţii „unde a fost jude Petrincă“, Mihucenii „pe Trestiana, în gura Rudii“, şi Horodiştea, cu poenile de sub codrul Bozleşcoiu, toate trei aproape de Nistru.

Suret de ispisoc vechiu pe sârbie dela Stefan Voevod, domnu ţării Moldovei, din leat 6974, Aug. 1.

Inştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căutà asupra ei sau o vor auzì cetindu-se, pentru această adivărată Maruşca, fata lui pan Mihail Misici, că o am miluit cu osebită a noastră milă şi i-am dat şi i-am întărit ei în ţara noastră a Moldaviei chiar drepte ocinile ei şi câşti-

[1]) In orig. *Roşu;* e o traducere greşită a slav. Красны торгъ târgul Frumos; красны însamnă şi *roşu.*
[2]) In orig. *Bâca,* forma slavă de genetiv sing.

gare din slujbe[1]) a părintelui ei a lui Mihail Misici[2]), carele au slujit la moşul nostru la Alexandru Voevod, sate(le) anume Mihailăuţii, unde are ea să-şi facă aşezare şi unde au fost giude Petrinco, şi Mihucenii pe Trestiana, în gura Rudii, şi Horodişte cu toate poenile di supt codru, ce se numeşte Bozleşcoiu, pentru ca toate cele de mai sus arătate să-i fie ei dela noi uric cu tot vinitul, şi fiilor ei, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot neamul ei, cine i se va alege mai de aproape, nestrămutat nici odinioară în veci. Iar hotaru acestui sat Mihăilăuţii să fie începându-se dela patruzăci de movile, apoi la părăul [Za]hornii[3]), apoi la Soloniţu, unde dă în Nistru, iar de acolo drept ... la salce, apoi la movila cum s'ar zice geamănă sau făcută ca o furcă[4]), apoi drept piste dumbravă la movila [săpată][5]), apoi la altă movilă, iar de acolo la movila ... lângă drum şi apoi la ştejar, ... drumul . . . movilă în mijlocul drumului, iar de acolo drept la altă movilă, de acolo iarăşi la altă movilă şi de acolo iarăşi la altă movilă, apoi la fântâna acea putredă[6]), apoi de de acolo drept la un . . . . ci este din jos de baltă, iar de acolo drept peste movila cea din mijloc, deasupra morilor, la trei movile, apoi drumul pân' la patruzeci de movile. Iar hotarul Mihucenilor începând din drumul cel mare a Movilăului în jos pân' la părăul Trestiana . . . . [părăul] Trestienei, iar de acolo drept la deal la un stejar ce este la fântâna cu cruce[7]), din vale de dumbrava aceasta, iar de acolo piste . . . . drept la codru. Acesta li este tot hotarul şi din sus şi din jos şi în toate părţile, după vechiul hotar, pân' unde s'au

---

[1]) Traduce pe выслоужєнїє din orig.; cf. maloros. вислужити ausdienen, durch Dienste erwerben, erlangen; вислужити ся на щось zu etwas im Dienste bringen; вислуга Dienst, Dienstzeit, Avance beim Dienen, Pension (Żelechowski); rus. выслуженіе das Ausdienen.

[2]) In suret „Misiciul".

[3]) In suret „Hornii"; am corectat *Zahornii* după satul Zahorna din apropierea Miucenilor. Cf. Zahorna, baltă la Nistru.

[4]) După cuvântul „movila" se află în paranteză *rosohovata*; cf. adj. maloros. росоховатий gabelförmig.

[5]) In suret „la (lipsă) movilă"; lipsià probabil копаннѹю din expresiunea на копаннѹю могилѹ.

[6]) Probabil în loc de „puturoasă"; cf. „împuţita" în mai multe documente.

[7]) In suret înainte de aceasta „o fântână *(hrestciataia)*"; cuvântul din urmă e tradus bine „cu cruce"; cf. adj. maloros. хрещатий kreuzförmig; orig. aveà probabil на хрещатѹю крънницю.

apucat din vechiu[1]). Precum spre aceasta este credinţa a mai sus numitei domniei noastre Ştefan Voevod, şi credinţa a tuturor boerilor noştri a Moldaviei, a mari şi mici. Iar spre mai mare tărie şi întărire acestor de mai sus scrise, am poroncit credincios boeriului nostru pan Dobrul vel[2]) logofăt să scrie şi către adevărată cartea noastră aceasta pecetea noastră să lege.

Publicat de Economul I. Antonovici în revista literară „Făt-Frumos", an. I (Bârlad 1904), p. 143—144, după suretul comunicat Sfinţiei Sale de Econ. N. Vereanu, parohul bisericei Talpalari din Iaşi. Suretul are următoarea autentificare dela 1810: „Suretul acesta de pe suretul ce l-am scos la anul 1808 Dechem. 19, poslăduindu-l din cuvânt în cuvânt cu suretul cel vechiu, acum la 1809 Iunie 16, şi fiind întocma şi fără nici o greşală, adiverez. 1810, Mai 18. Clucerul Pavăl Debriţ (la Antonovici „Debrin", probabil în locul orig. Дєбрич). — Satele Mihăilăuţii (Михаиловци), Mihucenii şi Horodiştea se aflau toate trei în ţinutul Orheiului, aproape de Nistru, mai jos de Rezeni. Mihăilăuţii au dispărut, pare însă a fi fost pe teritoriul de azi al Iechimăuţilor (Jekimoucy) lângă Zahorna (Sacharna); Mihucenii sânt Miucenii de Sus, din jos de Iechimăuţi (pe harta intitutului militar austriac Miuczeni), iar Horodiştea e mai jos de ei (pe harta austriacă Gorodisztie şi Gorodeszti). La răsărit de Nistru se află satul Michalewka, între Nistru şi Trostjanec (în româneşte ar fi Trestiana), care poate să vină dela acelaş Mihail ca şi Mihăilăuţii. Aşezări româneşti vechi se constată mai multe în părţile acestea; cf. d. p. Kitrosy=Chetrosu, Małojeszty=Mălăeşti, Tiskołung =— lung, ş. a. Celelalte numiri topografice: Trestiana, Soloneţul, Ruda, nişte pārae mici, şi codrul Bozleşcoiu nu le găsesc pe harta institutului geografic austriac (1: 300,000), planşa Balta. Drumul cel mare al Movilăului era drumul ce ducea la Mohilew în Ukraina. — In catalogul satelor din Basarabia dat de Z. Arbore, l. c., pag. 724—725, găsesc la ţinutul Orheiului numai Horodiştea; Migulenii, pe harta anexată Nigucleni, nu sunt identici cu Mihăilăuţii.

LXV

Suceava, 28 August 1466.

Ştefan confirmă boierului Benea, [fiul lui Creţu] dela Ialan, pentru slujbele sale credincioase, următoarele ocine ale lui: a) „satul

---

[1]) *Orig. probabil* ωт вѣка, *din veac.*
[2]) Adaos de traducător.

unde a fost curtea lui Creţu, pe Ialan", b) „Murgenii, unde este casa lui", c) un loc „din jos de Crăhan (Crihan)", unde să-şi facă sat, d) Uhrineştii pe Lişcov, e) o prisacă de cumpărătură.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ [зе]мли молдавскои, [чи]нимъ знаменитѡ ис сѣм листѡм нашимъ въсѣмь кто нан ѹзритъ или его чтѹчи оуслишит, ѡжь тот истиныи слѹга наш вѣрныи пань Бенѣ [1]) . . . . . ѡт Ялана слѹжилъ нам право и вѣрно. Тѣм мы [ви]дѣвши его правою и вѣрною слѹжб[оу] до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю и дали и [потвердили есми е]мѹ оу нашеи земли ѹ молдавскои его правая ѡтнина села на имѣ: где бил дворъ Крецъви на Ѩланѣ, и Мѹрцанїи, где ест домъ [его], ... и пониже ѡт Кръханѣ, ѹ мохили, мѣсто, да ѡсадит соби село, и на Личковѣ [2]) Ѹхирнещїи [3]), и една пасика щ[о к]ѹпил ѡт . . . . . . Тое въ[се] вишеписаное да ест емѹ ѡт нас оурикъ [и съ вьсѣ]мь доходомъ, емѹ и дѣтемь его равно и [бра]тиамъ его и ѹ[нѹчатомъ его и праѹнѹчатомъ его и п]station ращѹрѣтомъ его и въсемѹ родоу его, варе [кто емѹ] бѹдеть наиближнїи, непороушено николи на [вѣ]кы. А хотаръ тѧм селамъ да [ест съ ѹсих сторон по ст]аромѹ хотарю, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вишеписанаго ми Стефана воевод[ы], и вѣра възлюбленаго ми сына [Алеѯанд]ра, и вѣра боѧр наших: в. п. Дѹмы Браевича, в. п. Мънъила, в. п. Станчюла, в. п. Бланкѹла, в. п. Гоѧна х[отинского], в. п. Краснища дворника, в. п. Кости Дановича, в. п. Томы Кинде, в. п. Петра Поничѣ, в. п. [Ал]ба, в. п. [Л]ази, в. п. Ходка Крецевича, в. п. Исаия и пана Бѹхти пръкалаби ѡт Келию, в. п. Иѡна пръкалаба [неме]цкаго, в. п. Стецка Дъмъкѹшѣ, в. п. Петрика Ѩкимовичѣ, в. п. Сакишѣ спътарѣ, в. п. Юги вистиарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила пахарника, в. п. Лѹка столника, в. п. Нѣга комиса, и вѣра ѹсих б[оѧр наших] молдавскых, великих и малых. А по нашем животѣ, кто бѹдеть господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего [рода, или пак боудь кого] богъ изберет господаремъ быти ѹ нашеи земли [мол]давскои, тот щобы емѹ не

[1]) Sau Бинѣ; litera a doua nu se poate ceti. După Бенѣ urmà încă unul sau două cuvinte, şterse de tot; foarte probabil сынъ Крецъви.

[2]) Lectura nu e sigură, mai ales că acest nume topografic e dispărut astăzi.

[3]) Greşală de copist, în loc de Ѹхринещїи; cf. numele propriu moldovenesc *Uhrinovski*.

порѹшил нашего даніѧ и потвръжденіѧ, [але щобы емѹ ѹтвердил] и ѹкрѣпил, занѹ[же есми] емоу дали и ѹкрѣ[пили за его] правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ. А на бѹлшее крѣпост томѹ въсемоу вышеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ боѧ[ри]нѹ [панѹ Добрѹлѹ логофетѹ] писати [и нашѹ печать] завѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Роман ѹ Сочавѣ, в лѣто ҂ѕцод, мѣсѧца авг. ки.

Pecetea pierdută; pergamentul e stricat de umezeală şi ros la îndoituri. — Orig. se aflà la 1906 la d. I. V. Buţă din Bârlad, care l-a dăruit apoi Academiei Române. — Benea locuià, cum se vede, lângă Murgenii de pe Elan, jud. Tutova, pl. Târgu, la mijloc între Rânzeşti şi Schineni; satul unde locuise Creţu, tot pe Elan, poate să fi fost actualul cătun al Murgenilor Hănăşenii, sau un alt sat mai jos de aceştia. Uhirneştii sau Uhrineştii pe Lişcov (dela *Uhrin*, forma malorosiană a slav. *Ugrin*=Ungur; cf. Оугриновци într'un doc. dela 20 Dech. 1437 la Acad. Rom., un sat în ţinutul Hotinului) trebue să fi fost în apropierea Murgenilor, deci în partea de sus a Lişcovului, care curge pe acì aproape paralel cu Elanul, izvorând din împrejurimile Schinenilor. Între Elan şi Lişcov, lângă satul Blăgeşti, există o vale a „Creţeanei“ care ar puteà să stea în legătură cu „Creţu dela Ialan“ din 1466; v. harta statului major, planşa Bereşti.

LXVI

Suceava, 15 Septemvrie 1466.

Ştefan cumpără cu 200 de zloţi tătăreşti dela boerul Stan Babici, dela fraţii lui, Iachim şi Simion Babici, dela Vasco şi Fedco, fiii lui Iachim Babici, şi dela ceilalţi nepoţi ai lui, satul Jicovul de Sus, pe Suceava, „cu toate poenele, fânaţele, muncelele şi izvoarele“, cu toate veniturile şi hotarele cele vechi, şi-l dărueşte apoi, cu binecuvântarea mitropolitului Teoctist şi a episcopului de Roman Tarasie, mânăstirei Putnei, împreună cu privilegiul ce aveau Babicii asupra acestui sat dela voevozii Ilie şi Ştefan. — Martori au fost: mitropoliţii Teoctist dela Suceava şi Tarasie dela Roman, şi boierii sfetnici[1]): Duma Braevici, Manoil, Stanciul, Vlaicul[2]), Goian, Crasnâş mare vornic[3]), Coste Danovici, Toma Cânde, Zbiera

[1]) La Wickenhauser: unsere ersten Räte, orig. probabil пръвосъвѣтници.
[2]) In traducerea dela Tabulă „Vlaiko“.
[3]) Wick. gross Hofrichter, trad. Tabulei „gr. Vornik“.

pârcalab de Cetatea Albă[1]), Isaia[2]) pârcalab de Chilia, Albul, Lazea[3]), Şendrica Tolocîco, Oancea[4]) pârcalab de Cetatea Nouă, Buorean[5]) pârcalab de Neamţ, Steţco Dămăcuş, Radul Gangur[6]), Petrică Iachimovici[7]) şi frate-său Vasco, Sacâş spătarul[8]), Iuga vistiernicul, Negrilo paharnicul, Paşco postelnicul, Luca stolnicul şi Neagu[9]) comisul; logofăt Dobrul, diac Toader Prodan.

Extras din traducerea lui F. A. Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 153-154, şi a comisiunei de delimitare dela Tabula din Cernăuţi, făcute amândouă după original. Data este în amândouă 6974 „a doua zi după înălţarea cinstitei şi de viaţă dătătoarei cruci, într'o Luni“, la care traducerea dela Tabulă adaogă „luna Septemvrie în 15“. Originalul, astăzi pierdut, aveà pe lângă pecetea domnească şi opt peceţi boereşti, patru de a dreapta şi patru de a stânga aceleia. — Numele satului e transcris de Wickenhauser când Ober-Jashekowa, când -Jushikowa, când -Jashikowa; trad. dela Tabulă e mai corectă: Schikof, Sikof, Sikova, rom. vechiu Jicov, astăzi Vicovul de Sus, districtul Rădăuţilor, Bucovina. Ţăranii zic şi astăzi numai Jicov, plur. Jicove. Cf. extrasul din condica lui Vartolomeiu Măzăreanu la D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, Bucureşti 1905, p. 168: acì s'a tipărit însă greşit „feciorii lui Iachim, Vasco, Fedca, Babici“ în loc de „feciorii lui Iachim Babici, Vasco şi Fedco“. La 1764 documentul se află deci în arhiva mânăstirei, împreună cu alte două mai vechi, referitoare la acelaş sat.

LXVII

Roman, 8 Dechemvrie 1466.

Ştefan confirmă lui Bodea din Dumbravă stăpânirea peste un loc pustiu pe părâul Bârzota, „unde fusese o mânăstire“, şi peste

---

1) Wick. Parkalab von Bèlograd, trad. Tabulei greşit „Novohrader Parkolap“; cf. doc. din 9 Iulie 1466.
2) Trad. Tabul. Nanni; orig. probabil Ісанн sau Ісаїн.
3) Wick. Lasă, trad. Tabul. Lasar Pitik; orig. de sigur Лаза Питик.
4) Wick. Oanze, trad Tabul. Oacza.
5) Trad. Tabul. Bouran.
6) Trad. Tabul. Kangur.
7) Trad. Tabul. Petrik Iachimovich, Wick. Peter Jakimiwić.
8) Trad. Tabul. Iakim von Spatari.
9) Wick. Nègo, trad. Tabul. Niega.

părâu până la gura lui şi „până în hotarul lui Crăciun“, cumpărate dela Tatul de pe Bârzota cu 40 de zloţi, ca să-şi facă sat şi prisacă.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито[1]) ис сѣмъ листом нашим въсѣмъ кто нан ѹзритъ или его ѹслишит чтѹч(и), колиж того комѹ боудеть потребизна, оже прїидошѧ прѧд нами и прѧд ѹсими нашими боѩри, великими и малими, слѹга наш Татоула шт Бръзотъ, по своею доброю волею, никим непонѹжен, и продал шт своего ѹрика и шт своего хотара едно мѣсто шт пѹстини на Бръзотѣ, на имѣ где монастирѣ была, и тою потокѹ и до хотар Крач[ю]нов и до ѹсти того парова[2]), та [про]дал слѹзѣ нашемѹ Боди шт Дѹбровѹ за четири десѧт златы готовы, да шсадит Бодѣ соби село и да ѹчинит соби пасикѹ. Ино мы видѣвши их доброе произволенїе и лагодѹ на то, також и мы шт нас дали и потвердили есми тое прѧдреченное мѣсто слѹзѣ нашемѹ Боди, да ест емѹ шт нас ѹрик съ въсѣмъ доходом, емѹ и дѣтем его и братїам его и ѹноучатом его и прѧѹнѹчатом[3]) его и прѧщѹрѣтом его и въсемѹ родѹ его, непорѹшенно николиж на вѣки. А хотар томѹ мѣстѹ кѹда ест выше писанное. А на то ест великаа мартѹрїа сам господства ми вышеписанны Стефан воевода и наши боѩри на имѣ: пан Манонло, и пан Станчюл, пан Бланкѹл, пан Гоѧн, пан Красныш дворник, пан Косте Данович, пан Тома Кынде, пан Збїарѣ пръкалабъ, пан Алѹлъ, пан Лазѧ Питик, пан Шандро, пан Ісаиѧ и пан Бѹхтѧ келенски, пан Бѹшрѣнъ немецки, пан Сакыш спатар, пан Юга вистїарник, и пан Пашко постелник, пан Негрило чашник, пан Лѹка столник, пан [Нѣгъ коми]с, и ины наши боѩри [що] при том были, великыи и малы. А на бол[шѹю крѣпост и потвръжденїе] томѹ въсемѹ выш(е)писанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ паноу Добрѹлѹ логодетѹ писати и привѣсити нашѹ печат к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Бѹлапашъ дїак оу Долнем тръгѹ, в лѣто ѕцод, мѣсѧца дек. и денъ.

Pecetea domnească şi şase peceţi boereşti, ce erau atârnate cu mătase albastră, s'au pierdut. — Orig. la Academia Română, sign. 7/XIII. Locul dăruit prin acest document se află, după descriere,

---

[1]) Orig. знаменимто.

[2]) Парова e genitivul dela паров=rom. *părău*, *pârâu*, în loc de slav. потока. Cf. mai sus nom. sing. f. монастирѣ=rom. *mânăstirea*, în loc de slav. m. монастирь.

[3]) Orig. прѧдѹнѹчатом.

între Sălceni şi Criveşti, la gura pârâului Bârzota din jud. Tutovei, pl. Corodu, aproape de apa Bârladului; v. harta statului major, planşa Gohor. Cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 140: Badea în loc de Bodea.

LXVIII

Roman, 8 Dechemvrie 1466.

Ştefan confirmă fraţilor Moico şi Costea stăpânirea peste un loc pustiu la Cârligătură „între Popâcĭcani, Ruscani şi Găneşti, la fântâna lui Ştiubei“, cumpărat de ei cu 150 de zloţi tătăreşti dela Popâcĭca şi dela nepotul acestuia Micul, „ca să-şi facă sat“.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣмь [нашимь листомь] всѣмь кто на нем оузрить [или] его чтоучи оуслышит, гдеж того комꙋ боудет потребизна, wже прїидоша прѣд нами и прѣд нашими боꙗры, и великими и малыми, слоуги наши на имѣ Попычка и непот его Микоул, по их доброи воли и ником непрнсиловании, и продали слоугам нашим Моико[ви и] братоу его Кости wдно мѣс[то] на поустини на Крълигътоурѣ, межи Попычкани и межи Роускани и межи Гънеици, оу Щоубеевы кръници, за р҃[и злат та]тарских. [И оуставше слоуги наши Моико и брат его Костꙗ и] заплатили Попыч[ки] и непотоу его Микоулоу оусе исполна. [Ино] мы видѣвши их добры токмежь и заплат полны, а мы також дали и потвердили [слоугам нашим Моикови и] братоу его Кости тото вышеписанное мѣсто на Крълигътоурѣ, оу Щобеевы кръници, межи Попыч[ка]ни и межи Роускани и межи Гънеици, [ꙗко да wсадꙗт собѣ] село, и да ест имь оурик и съ оусим доходом, [и]мь равно и дѣтем их и оуноучатом их и праоуноучатомь их и пращоурѣтом их и оусемоу родоу их, кто [сꙗ имь] изберет [наиближнїи, непо]роушенно николиже на вѣки. А хотар томоу мѣстоу да ест почиши wт потока Драгошева дорогою на верх дила, та дилом на . . . . дила, та на цариноу до краи царины, где поставили стоп, та wт столпа дорогою [на] [1]) верх дила, оу знаменаны доуб, а wт дꙋба черес рѣдꙗ до великои дороги та оу знамена[ны] дроугїи доуб, [а w]т толѣ малою дорогою черес рѣдь до полѣна [П]иск(а) на самоую великоую дорогоу що иде[т к]ъ

[1]) Prepoziţia на lipseşte în orig.; celelalte cuvinte întregite sunt şterse.

Гънещи, а ѡт великои дороги черес поле до хотарѣ Къшотѡва (?). То им вес хотарь ѡт тои стороны; а ѡт Гънещи да ест имь по старомꙋ хотарю. Я на то ест великаѧ мартоурия сам [господства ми вышеписаны Єтефан воевода, и боѧре на]ши по имени: пан Маноуил, пан Єтанчоул, пан Бланкоул, пан Гоѧн, пан Красныш дворник, пан Косте Данович, [пан Зб]ѣрѣ [пръкалаб, пан Тома Кынде, пан Исаїѧ пръкалаб кел]инскїи, пан Лазѣ Питик, пан Шендрика, пан Боуѡрѣнь немецкы, пан [Єтецко] Дьмькоуш, пан Петрик(ъ), пан Боухтѣ, [пан] Єакыш спатарь, пан Юга вистиарник, пан [Негрило чашник], пан Пашко постелник, пан [Лꙋка столник], пан Нѣгь [комис, и и]ныи наши боѧре молдавскїи, и великїи и ма[лїи]. Я на болшее потвърждение томоу оусемꙋ вы[шеписан]номꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномоу боѧринꙋ паноу Доброулоу логофетоу писати и печат нашоу и печати боѧр наших при[вѣси]ти къ семоу листоу нашемꙋ. Пис(а) Тадор оу Долнемь търгоу, в лѣто ѕцод, мѣсѧца дек. й ден.

Pecetea domnească şi patru peceţi boereşti, din cari au rămas trei, dar nu se poate descifrà nici una. — Orig. în posesiunea moştenitorilor lui Dumitru Rosetti-Teţcanu, la Teţcani. Textul l-am cetit după o fotografie luată de d. Radu Rosetti. — Hotarele locului sunt descrise astfel: „Iar hotarul acestui loc să fie începând dela pârâul lui Dragoş pe drum spre vârful dealului, apoi pe deal la .... dealului, apoi la ţarină până la capătul ţarinei, unde au pus un stâlp, apoi dela stâlp pe drum la vârful dealului, la un stejar însemnat, iar dela stejar prin rădiu la drumul cel mare şi la un alt stejar însemnat, iar deacolo pe drumul cel mic prin rădiu la poiana Piscului, tocmai în drumul cel mare ce merge spre Găneşti, iar dela drumul cel mare prin câmp la hotarul lui Căşotă. Acesta le este tot hotarul din partea aceasta; iar despre Găneşti să le fie după hotarul cel vechiu". Cum se vede, locul de care e vorba acì se află lângă Găneşti, jud. Iaşi, pl. Cârligătura, poate acolo unde azi e valea şi dealul Draga; cf. pârâul lui Dragoş. Popâcĭcanii şi Ruscanii s'au pierdut în celelalte sate dimprejur; cei dintâi se amintesc însă destul de des în documente până prin sec. XVII sub forma Popişcani şi lângă Găneşti. Cf. pentru nume Popişcanii din jud. Covurlui, cătun al com. Balinteşti, pl. Horincea. Vezi N. Iorga, Studii şi documente cu privire la istoria Românilor, VI, p. 86, 88: doc. dela 1667, 1671; Gh. Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 142, 144, 147, 170, 285: doc. dela 1638 şi 1641; în toate acestea e vorba de hotarul Popişcanilor. Asupra Ruscanilor cf. ibid., p. 170, 245, 276: despre hotarele dintre Prigoreni, Avrămeşti, Ruscani şi Popişcani; documentul din urmă e dela 1635, celelalte două sunt fără dată. — Dela Moico din acest document se

trag „Moiceştii din Cârligătură“, despre cari se vorbeşte în documentul dela 7 Aprilie 1642 şi despre al căror proprietar se zice că aveà uric dela Ştefan cel Mare la Moiceşti; Iorga, Studii şi documente, VI, p. 78; cf. ibid., p. 99, doc. din 1737.

LXIX

1466.

Ştefan confirmă boierului Vlaicul o selişte de lângă Chişinău, la fântâna Albişoara, cumpărată dela Toader, feciorul lui Fedor, şi dela rudele lui cu 120 de zloţi tătăreşti.

Facem ştire tuturor cui se cade [a şti, că acest] al nostru credincios şi cinstit boiar . . . . . . [dum]nialui Vlaicul, slujindu-ne cu dreptate [şi cu credinţă], pentru aceea dară i-am dat şi i-am întărit lui pre [o selişte] . . . la Chişinău, la fântâna Albişoara, ce ş'au [cumpărat] . . . dela Toader, ficiorul lui Fedor, şi dela fratele lui, dela . . . şi dela Fedorel drept 120 zloţi[1]) tătăreşti. Deci [i-am dăruit acea se]lişte mai sus numită la Chişinău, la fântâna Albişoara, ca să-i fie dumisale şi dela noi dreaptă ocină şi moşiiă, cu moară şi cu tot venitul, şi fiilor dumisale, nepoţilor şi strănepoţilor, stătătoare în veci. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele mai sus numit Stefan Vodă, şi a prea iubit fiului domnii mele[2]) Alexandru Voevod, şi credinţa boiarilor celor mari: Dobrul vel logofăt, Duma[3]) Braevici, Manoil, Stanciul de Cetate Albă, Goian starostele de Hotin, [Crasniş vornic, Coste Danovici, Toma Chinde, Petru P]onici, [Zbierea] de Cetate Albă, [Isaiia şi] Ion Bucium[4]) pârcalabii de Chilie, Buoreanul pâr[calab] de Neamţu, Hodco[5]) Creţăvici, Steţco[6]) Domacuş, Petrica, Buhte, Sacâş[7]) spat[ar], Iuga vis[tier], Paşco post[elnic], Negrilă pah[arnic], Luca[8]) stol[nic], Neagul comisul.

---

[1]) In condică „arginţi“.
[2]) In cond. „a pre iubiţi fii“.
[3]) In cond. „Duşa“.
[4]) Numele acestuia e trecut şi pe verso al filei 4.
[5]) In cond. „Hodca“.
[6]) In cond. „Steţca“.
[7]) In cond. „Sacoş“.
[8]) In cond. „Călucă“.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 4, cu data „6974". — Intregirile la numele de boeri le-am făcut după documentele anului 1466: cu toate lacunele din suret, lista boierilor dovedeşte că documentul este autentic. A i se preciză mai deaproape data, e cu neputinţă; e probabil însă din întâia jumătate a anului.

LXX

Suceava, 1 Ianuarie 1467.

Ştefan confirmă lui Moica şi fratelui său Coste „vislujenia şi cumpărătura lor", selişte numită „fântâna lui Ştiubei", între Găneşti, Ruscani şi Coşeşti, cumpărată dela Costea, fratele lui Popâcïca, cu 125 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ з[е]мли молдавскои, знаменитѡ чиним ис сѣмъ нашим листѡм въсѣмъ ктѡ на нем ѹзрит алибо его чтоѹчи ѹслышит, ѡже тоты истины слоѹгы наши вѣрны Моика и брат его Косте слѹжили намъ право и вѣрнѡ. Тѣм мы видѣвши их правѹю и вѣрноую слѹжбѹ до нас, жаловали есмѡ их ѡсобнѡю нашею милостїю и дали и потвердили есмѡ им оу нашеи земли оу молдавскои их правое выслѹженїе и кѹпленїе, ѡднѡ селище щож где сѣ зовет Щюбеева кръница, межи Гънещїи и межи Роусканїи и межи Кошещїи, що ѡни коупили ѡт Кости, брата Попычкына, за рке златых татарскых. Тое въсе вышеписаннѡе селище да ест им ѡт нас ѹрик съ въсѣмъ доходѡм, им и дѣтем их и оуноучатом ихъ и праѹнѹчатѡм их и прашчюрѣтом их и въсемѹ родоу их, ктѡ бѹдет имъ наиближнїи, непороушеннѡ николиже на вѣкы вѣчныѧ. А хѡтаръ да ест томѹ вышеписанѡмѹ селищѹ ѡт оусих сторѡн по старѡмѹ хотарѹ, кѹда из вѣка вѣчнагѡ ѡживали. А на тѡ ест вѣра господстка ми вышеписаннаго Стефана воеводы, и вѣра възлюбленнаго ми сына Алеѯандра, и вѣра боѧрь наших: в. п. Маноила, в. п. Станчюла, в. п. Влаика, оуика нашего, в. п. Гоѧна хотинскаго, в. п. Красныша дворника, в. п. Збїарѣ белградскаго, в. п. Косте Дановича, в. п. Томы Кынде, в. п. Исаїа и пана Бѹхти пръкалаби ѡт Келїи, в. п. Алба, в. п. Лазѧ Питик, в. п. Шандра Толочка, в. п. Бѹѡрѣна немецкаго, в. п. Стецка Дъмъкѹша, в. п. Хѡдка

Крецевнча, в. п. Гангꙋра, в. п.[1]) Петрнка н брата его Васка Акымовнчн, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. Югы вистїарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Лꙋка столника, в. п. Негрила чашника, в. п. Нѣгꙋ комис(а), и вѣра въсѣх болрѣ нашнх молдавскых, н великых н малых. А по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь нашен земли, или шт дѣтен нашнх или шт нашего сърдствїа, или пак варе кого богь изберет господарем быти, тот абы им не порꙋшил нашего даанїа и записꙋ, але да им потвердит и оукрѣпит, занꙋже есмо им дали за их правоую н вѣрнꙋю слꙋжбꙋ. А на болшее потвръжденїе и крѣпост томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмо нашемꙋ вѣрномꙋ болрниноу паноу Доброулꙋ логофетꙋ писати и печат нашꙋ привѣсити къ семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Иван Владычнн оу Сшч(а)вѣ, в лѣтѡ ҂ѕцое, мѣсяца ген. і.

Pecetea lipseşte. — Orig. la d. P. P. Carp, în Ţibăneşti; rezumat neexact de N. Iorga în Studii şi documente, VI, p. 73. Cf. asupra locului nota dela documentul din 8 Dechemvrie 1466, No. LXVIII. Coşeştii din ţinutul Cârligăturei au dispărut; mai existau pe la 1633; v. G. Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 216: Eiachim de Coşeşti; cf. şi numele Coşăscul la 1715, ap. N. Iorga, l. c., p. 59. Un alt sat Coşeşti e în jud. Vaslui, pl. Racova; poate să derive amândouă dela acelaş neam.

LXXI

Suceava, 10 Ianuarie 1467.

Ştefan confirmă lui Toma şi Jurja, fiii lui Marmure dela Bârlăzel, şi surorii lor Fedca stăpânirea peste satul lor de baştină Mărmurenii pe Bârlăzel, „unde sunt casele lor". cu hotarele ce mergeau până în Oniceni, Bozieni şi Băceşti.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним нс сѣмь нашнмь листомь въсѣмь кто на нем ꙋзрнть алибо его чтоучи оуслышит, ѡже тоты истины и нашн вѣрны слоуги, сынове Мармоуревы ѡт Бръльѕела, на имѣ Тома и брат его Жоурꙗа, слоужили нам право и вѣрно. Тѣмь мы видѣвши ихь правою и вѣрною слоужбою до нас, жаловали есми

[1]) в. п. e repetat încă odată în original.

ихъ ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми имь их ѡтниноу правоую на имѣ Мърмоурѣне на Брълъѕелѣ, где соут домове их. Тое оусе вышеписанное да ест имь ѡт нас оурик и съ оусимь доходом, и сестрѣ ихъ Федцѣ, и дѣтемь их равно и[1]) оунꙋчатомь их и праоуноучатом ихъ и пращоурѣтомь их и оусемоу родꙋ ихъ, кто сѧ изберет наиближнїи, непороушено николиже на вѣки. А хотарь томоу селоу да ест по оусимь старым хотаремь и ѡт Ѡничан и ѡт Бозиан и ѡт Бъчещи. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго Стефана воеводы, и вѣра възлюбленнаго ми сына Алеѯандра, и вѣра наших боѧрь: в. п. Маноуила, в. п. Станчоула, в. п. Влайкоула, в. п. Гоѧна, в. п. Красныша дворника, в. п. Косте Дановича, в. п. Збѣри пръкалабл, в. п. Тома Кынде, в. п. Албоула, в. п. Исаиѧ и пана Боухтѣ пръкалабовь келїиских, в. п. Лази Питика, в. п. Боуѡрѣна немецкого, в. п. Ѡанцы новоградского, в. п. Шендрики, в. п. Стецка Дъмъкоуша, в. п. Гангоура, в. п. Ѩкима Хоудича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п. Петрика, и в. п. [Са]кыша спатарѣ, в. п. Юги вистиѧрника, в. п. Негрила чашника, в. п. Пашка постелника, в. п. Лоуки столника, в. п. Нѣга комиса, и вѣра оусих наших боѧрь молдавских, и великих и малых. А по нашемь животѣ, кто боудеть господарь оу нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родꙋ, или пак боуд кого . . . . ми господь богъ[2]) изберет быти, тот щ[обы] имь [не по]рꙋшил нашего даанна, але щобы имь оукрѣпил, заноуж есми имь дали за их правоую и за вѣрноую слоужбоу. А на болшее потвыржденние томꙋ оусемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ боѧриноу паноу Доброулꙋ логофетоу писати и печат нашоу прив[ѣ]сити къ семꙋ листоу нашемꙋ. Пис(а) Тадор оу Сочавѣ, в лѣто ѕцое, мѣсѧца ген. і ден.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 2/XXXVII. O traducere a publicat N. Beldiceanu, în posesiunea căruia se află documentul, în Uricariul, vol. XIV, p. 66—68. Sunt de îndreptat următoarele greşeli într'însa: Fedca în loc de Fedţea, Lazea în loc de Lazi, Sacâş în loc de Câşa, Paşco în loc de Pişca, Luca în loc de Luchi, Dobrul în loc de Dobrula, şi „aceste adevărate şi credincioase slugi ale noastre, fiii lui Marmure“ în loc de „această adevărată etc.“ — In Moldova există astăzi un singur sat cu numele Mărmureni, în jud. Roman, pl. Fundu, aşezat tocmai între

[1]) In orig. равно на.
[2]) In originalul aci stricat pare a fi „боуд кто sau кого . . . . ми [гь] бъ“.

satele Băceşti, Bozieni şi Oniceni; părăiaşul ce curge pe lângă el nu se mai numeşte însă Bârlăzel (Bârlădzel) — i se ziceà aşà fiindcă e un afluent al Bârladului, aproape de izvorul acestuia — ci Bozianca, după harta căilor de comunicaţie din jud. Roman, sau valea Bozienilor, după harta statului major, planşa Băceşti. Spre obârşie această vale se numeşte şi valea Săcălenilor, după satul cu asemenea numire, cătun al Poienarilor, azi în jud. Roman. Cf. „Săcălenii... la obârşia Bârlădzelului, în ţin. Vaslui“ (Uricariul, XVIII, p. 282, a. 1617); „Giurgenii la fundul Bârlăzelului dela ţin. Vasluiului (ibid., VI, p. 75, a. 1609); „în gura Bârlădzălului, în Drăguşana Gungului, la sat la Armăşeani (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 282, fără dată); Bârlădzel la ţin. Vaslui (Uricariul, XIV, p. 34). Asupra tuturor locurilor acestora v. harta statului major, planşele Băceşti şi Dagâţa. Pentru Mărmureni cf. Uricariul, VI, p. 73, 212, 333: ei se citează în vecinătatea moşiilor Bozieni şi Săcăleni şi a satului Căueşti.

LXXII

Suceava, 11 Septemvrie 1467.

Ștefan confirmă mânăstirei Homorului un loc de prisacă și jumătate din câmpul Zlătăroaei, partea de jos, „între vadurile de sub Bohotin, din sus de Nuoreşti“, danii făcute mânăstirei de Iurii Șerbici, de mumă-sa Fedca şi de soru-sa Anuşca.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод(а), господаръ земли молдавскои. знаменито чиним ис сѣмъ листом нашим оусимъ кто на нем оузрит, алибо его оуслышит чтѹчи, оуже съ изволенїемъ штца и съ поспѣшенїемъ сына и съвръшенїемъ свѧтого доуха, и благопроизволили благымь своимь произволенїемь и чистимъ и свѣтлимь сръдцемь, и шт добраго своего помысла прїидоша перед нами и перед оусими нашими боѧре, и великими и малими, нашь вѣрни боѧрин пан Юрїи Шербич и матере его Федка и сестра его Ѧнѹшка, и по своих добрих воли и никимь непонѹжени ани оусиловани, жаловали къ богоу и прѣчистои его матере и дали шт своего оурика пракою свою штниноу нашемоу монастирю шт Хомора, идеже ест храм оуспенїе прѣчистѣи богородици, едно мѣсто да шсадѧт пасикоу, и половина шт тое поле на имѣ на Злътъроныи, межи бродове под Бохотиномь, повыше Ноушрещи, але да ест томѹ монастирю нижнѧѧ част. Тое дали въ задѹша родїтелїи

своих и въ задѹши своих, да ест томоу монастирю wт них и wт дѣтїа их и wт род их непороушенно николи на вѣки вѣчныѧ. Ино мы видѣвше их доброе произволенїе и данїе за дѹшь своих, и мы також есми дали тое прѧдреченное мѣсто wт пасикоу, да ест томоу монастирю wт Хомора wт нас оурик, непорѹшенно николи на вѣки вѣка. А хотаръ тои пасикоу половина wт тои част земли, вышнаѧ част [1]). А на то ест вѣра господство ми Стефана воеводѣ, и вѣра възлюбленнаго ми сына Алеѯандра, в. п. Станчоула белwгородски, в. п. Бланкоула хотинскїи, в. п. Гоѧна, в. п. Красниша дворника, в. п. Косте Дановича, в. п. Збѧри белогородскїи, в. п. Томы Кинде, в. п. Исаиѧ келїискїи [2]), в. п. Албоула, к. п. Лазѧ Питик, в. п. Боуwрѧн немецскїи, в. п. Боухтѧ келїискїи, в. п. Шандро дорогѹнскїи, в. п. Гангоура, в. п. Стецко Дълмъкоушь, в. п. Петрик(ъ), в. п. Сакиш спатар, в. п. Юга вистїарник, в. п. Негрило чашник, в. п. Пашко постелник, в. п. Лоука столник, в. п. Нѣгь комис, и вѣра оусих наших боѧръ, и великых и малих. А по нашемъ животѧ, кто [3]) богь изберет бити господаръ оу нашеи земли молдавскои, wт наших дѣтеи или wт нашего рода, а тот да емоу оуткердит и оукрѣпит наше данїе и оутвержденїе, але щоби не порѹшил нашемоу монастирю и нашимъ молебником. А на болшее крѣпостъ томоу [4]) въсемоу листоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу паноу Добрѹлоу логофетоу писати и нашоу печать привѣсити к семѹ листѹ нашемоу. Писа Илѣ Стракич оу Сочавѣ, к лѣто ѕцое, мѣсѧца сеп. ѕі.

Pecetea cea mare domnească, încâtva deteriorată, cu legenda obişnuită. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 159, cu o traducere dela 1805 a polcovnicului Pavel Debriţ ot Mitropolie. In Uricariul, vol. XVI, p. 282, s'a publicat o altă traducere, autentificată de inginerul Vasilie Pop, dar cu numele de boieri foarte schimonosite: Dobrul e prefăcut în Burlă, Ilea Stravici în Inistravici, Toma Cânde în Makendure, Şerbici în Cerbice, ş. a. m. d. — Locurile despre cari se vorbeşte în acest document şi cari pe vremea anexării Bucovinei la Austria nu mai erau în stăpânirea mânăstirei Homorului (v. Wickenhauser, Homor, Sct. Onufri etc., p. 153 şi urm.) nu se amintesc nici în catastihul dela 1742/43 dela Acad. Rom. (ms. No. 110, f. 101 şi f. 156—161). Ele se aflau

[1]) Va să zică hotarul prisecii erà jumătatea de sus a câmpului Zlătăroaei.
[2]) В. п. Исаиѧ келїискїи e repetat încă odată în original.
[3]) Greşit, în loc de кого. din pricina formulei mai obişnuite кто бѹдеть etc.
[4]) Repetat încă odată în original.

probabil între Bohotin și Isaia, jud. Fălciu, pl. Podoleni, pe părâul Bohotinului. Intr'un document din Iulie 1520 al lui Ștefăniță (orig. la Direcțiunea Fond. Relig. din Cernăuți) se zice „и под Бохотином дроугоу пасикоу на имѣ Златароаıа: și sub Bohotin o altă prisacă anume Zlătăroaia".

LXXIII

Suceava, 2 Octomvrie 1467.

Ștefan confirmă lui Luca Cavteș, ginerele lui Stan Babiș, femeii sale Luna și fratelui ei Ivanco, stăpânirea peste satul Cobâla de Sus, „unde a fost casa lui Stan Babiș", cumpărat dela Albul, fost spătar, pe doi cai buni în preț de 280 de zloți tătărești. Ei și-au răscumpărat astfel „ocina lor adevărată", pe care Babiș o pierduse nu se știe din ce pricină.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменїто чиным ис сѣм листом нашым въсѣм [1]) кто нан оузрит алибо его чтоучи оуслишит, колиже то [2]) потребизна боудет, ѡже прїиде пред нами и пред нашым митрополитомь кур Теѡктистомь [3]) и пред оусими нашими молдавскими болѧре, великимы и малими, старими и молодими, наш вѣрныи и почеснїи болѧрын пан Албоул, бившыи [4]) спатар, по его доброи воли и нїкым непоноужен, и продал и ѡтстоупил село Бабишево на имѣ Кобълїеи Вишныи, где бил дом Стана Бабиша, та продал зетоу Стана Бабиша, паноу Лоукы Кавтешоу, и жене его, дочци Бабишевѣ, на имѣ Лоуна, и братоу ен, синоу Бабишевоу Иванкоу, оу циноу за в҃ конї добрих, так велен как с҃п златих татарскых. И оуставши Лоука и жена его Лоуна и брат Лоунын Иванко и дали оу роукы паноу Албоу тоти вишеписанныи кони, пред нами и пред нашими болѧре, и скоупили свою правою ѡтнїноу. Ино ми видѣвши их доброю волю и токмежь [5]) и заплатоу, а ми такоже есмо дали и потвердили тое вишеписанное

[1]) In copia d-lui I. Tanoviceanu cu doi с.
[2]) Din copia trimeasă de d. I. Friedmann se vede că după то urmează în orig. го аще комоу, șterse.
[3]) In copia d-lui Tanoviceanu -омѣ.
[4]) In copia d-lui Tanoviceanu бившоѵ.
[5]) In copia d-lui Tanoviceanu токможо.

село Вишнїи Кобълїен, где біл домь [1]) Стана Бабиша [2]), да ест и [3]) ѡт нас ѹрик пану Лѹкы и женѣ его Лѹна и брату ей Иванку, съ ѹсым доходом, непорушанно нїколиже на вѣкы, имь [4]) и детемь [4]) их, равно и братїамъ их и ѹноучатомь [4]) их и праѹнучатом их и пращурѣтомь [4]) их и ѹсему роду их, кто им бѹдет наиближнїи, непорушанно нїколиже на вѣкы. А хотар тому селу ѡт ѹсых сторон да ест по старому хотарю, коуда из века [5]) ѡживали. А на то ест велїкаꙗ [марту]рна нашего господства вишеписанного Стефана воевода, и митрополита нашего кѵр Теѡктиста, и боꙗр наших: пан Станчюл, пан Влан͛кѹл хотинского [6]), [пан] Гоꙗн, пан Краснешь дворнык, пан Косте Данович, пан Тома Кынде, пан Лазꙗ, пан Исаиа и пан Бѹхте келїнскыи, пан Иѡн немецскыи, пан Стецко Даманкоуш, пан Шандро дорогѹнскыи, пан Петрик(ъ), пан Сакыш спатар, пан Юга вистиарник, пан Пашко постелник, пан Негрилъ пахарник, пан Лѹка столник, пан Нѣг комис, и иныи ѹси наши боꙗре, велици и малїи, що прї том били. А на болшее потвръжденїе тому оусему вишеписанному, велѣли [7]) есми пану Добрѹлу логофету писати и печат нашу и печати боꙗр наших прївесити [8]) к сему листу нашему. Пис(а) Тома у Соучавѣ, в лѣто ҂ѕцое, ѡк. ѕ.

După o copie a d-lui I. Tanoviceanu.— Orig. erà în posesiunea răposatului I. A. Friedmann, proprietar în Plăineşti, jud. Râmnicu-Sărat, care a binevoit să-mi trimeată o copie în transcriere latină şi o traducere, amândouă destul de exacte. In copia sa, d-l Tanoviceanu pomeneşte o traducere a lui Pavel Debriţ din 21 Sept. 1810. Această traducere, No. 1 dintr'o colecţie de documente, a fost dăruită Academiei Române de d-l I. G. Burghele din Dorohoiu la 24 Fevr. 1906. Din ea se vede că la 1810 originalul avea pe lângă pecetea domnului şi două peceţi boereşti, sau pecetea mitropolitului şi a unui boier; nu ştiu dacă sunt păstrate până astăzi. Un rezumat, în care satul e numit „Cobâliia", iar fratele Lunei „Ivaşco", se găseşte în ms. 1740 al Acad. Rom. (Dosarele Rosetti, IV, p. 267); acì se spune că „ispisocul" are pecetea mitropolitului Teoctist şi câteva peceţi de ale marilor boieri. Cf. Gh. Ghibă-

---

[1]) In copia d-lui Tanoviceanu домѣ.
[2]) In copia d-lui Tanoviceanu Бабеша, în a d-lui Friedmann *Babişa.*
[3]) In copia d-lui Tanoviceanu ен, în a d-lui Friedmann lipseşte.
[4]) In toate cuvintele acestea copia d-lui Tanoviceanu are ѣ in loc de ь, a d-lui Friedmann are *ă* (=ь sau ъ).
[5]) In copia d-lui Friedmann *vieka* (=вѣка ?).
[6]) In copia d-lui Friedmann *Hotinski.*
[7]) In copia d-lui Friedmann *vieleli.*
[8]) In copia d-lui Friedmann greş. *priviesti.*

nescu, Din domnia lui Ştefan cel Mare, Iaşi 1904, p. 30, sau Arhiva Societăţii ştiinţifice şi literare, vol. XV, p. 253, No. I: un regest cu data 1466 şi cu unele greşeli de traducere, d. p. Ivaşco în loc de Ivanco.

„Cobâla de Sus" din acest document este satul şi moşia Cobâla din jud. Dorohoiu, foastă proprietate a răposatului Friedmann. Fiindcă i se zice „Cobâla de Sus", e probabil că în apropierea ei se află şi „Cobâla de Jos". In documentele vechi li se zice amândorora cu un singur cuvânt „Cobâle" sau „la Cobâle". Erau însă, cum vom vedeà în alt loc, şi alte sate cu acest nume, afară de cele din Dorohoiu. In sec. XVII şi XVIII acestea se ţineau de Hârlău, cf. Surete şi izvoade, IV, p. 81-82, an. 1656 1657, sau p. 83, an. 1656: „giumătate de sat de Cobâla ce este în ţinutul Hârlăului, între Şendriceni şi între Sauceniţa". Astăzi Cobâla e un cătun al com. Şendriceni (Frunzescu, p. 123; Marele Dicţionar Geografic, II, p. 536).—Asupra lui Stan Babiş cf. documentul dela 15 Sept. 1466, unde este numit Babici. Interesant e în acest document numele propriu Cavteş, dela care s'a format numele satului Căutişeni din jud. Roman, pl. Fundul, com. Poiana lui Iuraşcu (Marele Dicţionar Geografic, V, p. 307; Frunzescu, p. 103; Uricariul, VI, p. 229). Satul acesta se trage dintr'un Ivan Cavteş, care primeşte la 1436 o donaţiune dela Ilie şi Ştefan şi dela care la 1535 rămăsese poiana lui Cavteş, mai târziu moşia Căutişeni (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 181). Alţi Căutişeni sau Căuteşani erau în sec. XVII în jud. Bacău (ibid., III, p. 201), pe lângă Prăjeşti şi Bogdăneşti.

Reproduc în cele următoare traducerea lui Pavel Debriţ.

„Suret de pe ispisocu vechiu pe sârbie dela Stefan Voevod, domnul ţării Moldovii, scris de Toma în Suceava, din leat 6975, Oct. 2.

Inştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor cari vor căutà asupra ei sau o vor auzì citindu-se, cui şi când va fi de trebuinţă a şti, că iată venind înaintea noastră şi înaintea mitropolitului nostru chir Theoctist şi înaintea tuturor boerilor noştri a Moldovei, a mari şi mici, bătrâni şi tineri, cinstit şi credincios boeriul nostru Albul biv spătariu, de bună voea lui, de nime sălit, au vândut şi au lăsat satul lui Babiş, anume Cobâliea cea de Sus [1]), unde au fost casa lui Babiş, şi l-au vândut ginerelui lui Stan Babiş, d-lui Lucăi Cavteş şi soţiei sale, fetii lui Babiş, anume Lunei, şi fratelui ei, ficiorul lui Babiş. lui Ivancu, în preţ drept doi cai buni, aşà de scumpi ca de 280 zloţi tătărăşti. Apoi sculându-se Luca şi femeea lui Luna şi fratele ei Ivancu, au dat în mâna d-lui Albului acei de mai sus arătaţi cai, denaintea noastră şi denaintea boerilor noştri, şi şi-au răscumpărat dreaptă ocina lor. Deci văzând noi această de bună voea lor tocmală şi plată, noi încă aşijderea am dat şi am întărit acel de mai sus numit sat Cobâliea cea din

---

[1]) In trad. d-lui Friedmann „Cobilenii de Sus"; tot aşà mai la vale.

Sus, unde au fost casa a lui Stan Babiş, pentru ca să fie şi dela noi uric Lucăi şi soţiei sale Lunei şi fratelui ei lui Ivancu, cu tot venitul, nestrămutat nici odinioară în veci, şi lor şi fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor, preastrănepoţilor şi la tot neamul lor, cine li se va alege mai de aproape. Iar hotarul acestui sat despre toate părţile să fie după al său vechiul hotar, păn' unde s'au apucat din veac. Care spre aceasta este credinţa a mai sus numitei domniei noastre Stefan Voevod, şi a mitropolitului nostru chir Theoctist, şi credinţa a tuturor boerilor noştri a Moldovei, a mari şi mici. Iar spre mai mare tărie şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrise, am poroncit credincios boerului nostru Dobrul vel logofăt să scrie şi către adevărată cartea noastră această pecete a noastră şi peceţile boerilor noştri să lege.

L.P. L.P. L.P.

De pe sârbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1810, Sept. 21, cliucer Pavăl Debrici".

LXXIV

Suceava, 5 Fevruarie 1468.

Ştefan confirmă lui Dragoş stăpânirea peste satele sale de baştină: Faurii pe Bistriţa, cu loc de iaz într'însa, şi Băhnenii la gura Bahnei, cu loc de iaz şi cu mori.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чи[ни]м и сим листωм нашим въсѣм кто на нем оузрит или его оуслышит чточи, ωже тотъ истины слѹга[1]) наш Драгωш слѹжил нам правою и вѣрно[2]). Тѣм мы видѣвше его правою вѣрно[3]) [сл]оужбѹ до нас, жаловали есми его ωсобною нашею милостїю, дали и потвръдили есмы емѹ оу нашеи земли оу молдавскои села ωтнина его на имѣ: Фаѹрие на Бистрици и съ мѣстъ за став ѹ Бистрицѹ, а ωт толѣ правостїю сел(о) Бъхнѣни въ оустъ Бахна и съ мѣстъ за став и съ млын(ы), да естъ емоу ωт нас ѹрикъ и съ въсем доходом, емоу и дѣти его и оуночатом его и прѣωночатом его и пращорѣтом его и въсем[ѹ] родѹ его, что боудетъ наиближныи, непорошено им николиже на вѣкы. А хотар тѣмъ вышеписанїе за ωтнини, части ωт села

[1]) In orig. din greşală ѕлѹѕѣ=слѹѕѣ, dat. sing.

[2]) Greşit, în loc de право и вѣрно; cf. No. LXV, LVI ş. a.

[3]) Diacul a vrut să scrie правою и вѣрною=-ою и -ою, sc. слоужбѹ; cf. No. LXV, LVI ş. a.

Фаѹри и Бъхнѣни въ оустъ Бахна, и съ мѣстъ за став и съ млини, како сѣ изберетъ на части, а ѡт иниих сторони по старомѹ хотарѹ, по кѹда из вѣка ѡживали. Я на то естъ вѣра господства ми вишеписанно Стефана воевод, и вѣра възлюбленаго мы сына Алеѯа[н]дра, и вѣра болѧръ молдавскых: в. п. Станчюла, в. п. Бланкола, в. п. Гоѧна, в. п. Косте Данокича, в. п. Збѣрѧ, в. п. Томи Кинде, в. п. Исаиле, в. п. Ялбота, в. п. Боѡрѧн, в. п. Бѹхтѫ, в. п. Гангѡр, в. п. Стецко Дамакѹш, в. п. Петрик(ъ), в. п. Сакыш спътар, в. п. Юга вистѣрникъ, в. п. Негрило чашникъ, в. п. Пашко постелникъ, в. п. Лоѹка столникъ, в. п. Нѣга комис, и вѣра оусих наших болѧръ, великыи и малих. Я по нашим животѣ, кто боѹдетъ господаръ нашеи земли молдавскых, ѡт нашеи дѣти или ѡт нашего родѹ, или кого богъ изберетъ, а тотъ аби емоѹ оутвръдил и ѹкрѣпил, а не порѹшилъ наше даніе, заноѹж есми дали емѹ за его правою слѹжбоѹ. Я на болшеи оутвръжденіе и крѣпѡстъ томоѹ късемоѹ вишеписаномоѹ, велѣли есми нашемоѹ вѣрномоѹ панѹ Добрѹло логофетѹ писати и нашемоѹ[1]) печатъ привесити къ семоѹ листоѹ нашемоѹ. Пис(а) Илѣ оу Сѹчавѣ, в лѣтѡ ѕцоѕ, мѣсѧца фев. є денъ.

Pecetea pierdută. — Orig. la d-l profesor Gr. Creţu din Bucureşti. E de remarcat la pisarul acestui document că întrebuinţează deseori о în loc de оѹ(ѹ): чточи, оѹночатом, прѣѡночатом, пращорѣтом, непорошено, Бланкола, Боѡрѧн, Гангѡр, Добрѹло (=Добрѹлѹ) şi face o sumă de greşeli gramaticale, neobişnuite la pisarii din timpul său, ca: dat. слѹѕѣ în loc de nom. слѹга, gen. pl. мѣстъ şi оѹстъ în loc de nom. sg. мѣсто şi оѹстіе, dat. pl. дѣти în loc de дѣтем, тѣмъ вышеписаніе за ѡтнини în loc de тѣмъ вышеписанымъ ѡтнинамъ, ѡт иниих сторони în loc de ѡт иниих сторон, nom. neutru вишеписанно în loc de gen. -анного sau -аннаго, gen. pl. молдавскых în loc de gen. sg. молдавскои, ѡт нашеи дѣти în loc de ѡт наших дѣтеи, ş. a. Sunt curioase şi formele Исаиле = Исаїа şi Ялбота = Ялбѹла. Am relevat aceste particularităţi, ca nu cumva să fie interpretate ca greşeli de lectură sau de tipar. Cunoştinţele de limbă slavă ale pisarului Пеа erau, evident, foarte neîndestulătoare.

Faurii şi Băhnenii erau în jud. Neamţ, pl. Bistriţa. Faurii există şi azi, lângă Zăneşti. Băhnenii au dispărut. Pe la 1742/43 se pomenesc încă, cf. ms. Acad. Rom. No. 110, f. 102 v.: Băhnenii la ţin. Neamţului. Expresia documentului „iar de acolo (sc. dela Fauri) drept în faţă (правостію) satul Băhnenii (Бъхнѣни)

---

[1]) In loc de нашоѹ, din pricina lui нашемоѹ ce urmează.

în gura Bahnei" arată că acest sat se află pe locul unde se găseşte acum satul de curând înfiinţat Traian, la vărsătura Bahnei în Calneş; cf. harta statului major, planşa Buhuş. El nu trebue confundat cu Bahna de lângă Jideşti, precum nici Faurii (Фаѹрие, nom. pl., deacì demin. Făureii) nu trebuesc confundaţi cu Făureii de lângă Tatomireşti, în acelaş judeţ. Din descrierea pe scurt a hotarelor— „iar hotarul acestor mai sus scrise sate de ocină, părţile (части) din satul Faurii şi Băhnenii de la gura Bahnei, cu locuri de iazuri şi cu mori, cum se vor alege în părţi (на части), iar din celelalte părţi după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au umblat" — se vede că Dragoş nu stăpânià singur aceste două sate, ci în indivizie cu rudele sale. Aceasta vrea s'o spue, dar o spune în mod foarte nedibaciu, pisarul Ilea, care nu găsià în formularele obişnuite ale cancelariei domneşti o formulă mai potrivită pentru această idee. Cf. No. XXI.

LXXV

Suceava, 12 Septemvrie 1468.

Ştefan confirmă lui Frâncu, Trifu, Ivan şi Isaia stăpânirea peste satul lor de baştină Frânceştii la Cârligătură, cu moara şi cu seliştele ce se ţineau de el.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сем [на]шим листом всем кто нан взрит алибо его чтѹчи ѹслышит, иже тоты истины слѹгы наши верны на име Фрьнкоѹ и Тр[иф] и Иван и Исаиа слѹжили нам право и верно. Тем мы видевше их правѹю и верню слѹжбѹ до нас, жаловали есми их особною нашею милостїю и дали и потвердили есми им от нас их правѹю и питомѹю отнинѹ село на име Фрьнчещїи. Тое все вышеписанное да ест им от нас [ѹ]рик [1]) и с всем доходом, им равно и детем их равно и ѹнѹчатом их и пра[ѹ]нѹчатом их и прашчюретом их и всемѹ [ро]дѹ их, непорѹшенно николиже на векы вечныя. А хотар да ест тым селам и селищам почнши от пискѹ Бахлѹи гори Бахлѹем, и против селѹ место от млина, и от толе гори Баглѹем до млина Косицина, и от толе гори Баглѹем до каменои крьници, и одно место селѹ гори зъподїа крьници, и от толе гори до самои дорогы Хроловскои, а от толе [прос]ти ѹ писк, по меже Кичеры, а от толе прости ѹ лакѹ а от толе

[1]) In orig. рик.

прости оу [ло]зоу оу маткꙋ Бахлꙋи Великы, и маткою Бахлꙋа прости долꙋв до столпа и прости оу. . . .[1]), а [ѡт] толѣ прости на дорогꙋ Хроловскꙋю, где ест столпъ, и долꙋв дорогою до противъ мохил(и), а ѡт толѣ оу мохилꙋ и прости на великꙋю дорогꙋ . . . .[2]). То ест хотар вес. А на то ест вѣра господстка ми вышеписанного [мы Стефана воеводы, и] вѣра възлюбленнаго ми сына Алеѯандра, и вѣра болѣръ наших: [в. п.] Ст[а]н[чꙋла пръкалаба, в.] п. Бланкꙋла и сына его пана Дꙋма, в. [п. Исаїа] дворника и дѣтеи [его], в. п. [Гоѫна пръкалаба] келїискаго [и дѣтеи его, в. п.[3]) . . . в. п.] Стецка Дъмък[оуша, в. п. Мцка] Хꙋдича, в. п. Ивашка Хринков[ича, в. п. Сакыша спатарѣ], в. п. Югы вистїарника, в. п. Лꙋка столник(а), в. п. [Негрила чашника, в. п. Пашка по]стелника, в. п. Нѣгꙋ комис(а), и вѣра въсѣх [боꙗрь нашихь мол]давскых, и великых и малых. А по нашемъ животѣ, кто [бꙋдет господар нашеи земли, или ѡт дѣтеи на]ших или ѡт нашего племене, и пак варе кого богъ изберет господаремъ быти, тот абы им не порꙋшил нашего даанїа, але да оутвердит и оукрѣпит, занꙋже есм[о] им [дали и потвердили за их пра]кꙋю и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ. А на болшее потвръжденїе и крѣпост томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмо нашемꙋ вѣрномꙋ и почъсномꙋ болѣринꙋ панꙋ Томѣ логофетꙋ писати и печат нашꙋ привѣсити къ семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Иванко Владычин оу Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцоѕ, мѣсѧца сек. ѕ͠i.

Pecetea domnească cea mare, stricată; din resturile legendei se vede că este pecetea obişnuită a lui Ştefan cel Mare. — Orig. în arhiva dela Iaşi a d-lui Alexandru Cantacuzino-Păşcanu. — Hotarul Frânceştilor e descris astfel: „Iar hotarul acestor sate şi selişti merge, începând din Piscu Bahluiului, pe Bahluiu în sus, şi în faţa satului un loc de moară, şi deacolo pe Bahluiu în sus până la moara lui Cosiţă, deacolo pe Bahluiu în sus până la fântâna de piatră, şi un loc de sat din sus de *zăpodia* fântânei; de acolo în sus până în drumul Hârlăului, iar deacolo drept la Pisc, printre Chicere, şi deacolo drept în *lac,* şi deacolo drept la lozia din matca Bahluiului Mare, şi pe matca Bahluiului drept la vale la un stâlp şi drept la . . . . . . , iar deacolo drept în drumul Hârlăului, unde este un stâlp, şi pe drum la vale până în faţa

[1]) Circa 12 litere după оу sunt şterse de tot.
[2]) Circa 20 litere şterse de tot.
[3]) Lipseşte un şir întreg, iar mai încolo pergamentul are două găuri mari, aşà că lista boierilor nu se poate reconstitui cu toată siguranţa. Cf. documentul dela 9 Fevr. 1469, No. LXXVIII.

movilei, deacolo în movilă şi drept în drumul cel mare . . . . . Acesta este întreg hotarul". Din descriere se vede că e vorba de satul Franceşti, numit şi Budăiu, din jud. Iaşi, pl. Cârligătura, spre răsărit de satul Sârca; acesta are un cătun ce poartă şi azi numele „Chicere" (Frunzescu, p. 110). In faţa satului Spinoasa, care e pe malul stâng al Bahluiului, la o distanţă de c. 2 kilometri, se află pe celălalt mal al râului un rădiu ce se numeşte „Chiciura" şi pe acì trecea probabil drumul cel vechiu al Hârlăului; v. harta statului major, planşa Belceşti. Cf. şi Gh. Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 112, a. 1581: „Chicera la Bahlui". Cosiţenii de pe Bahlueţ, la sud de Frânceşti, cătun al com. Sârca, ne amintesc şi azi de moara lui Cosiţă dela 1468; v. harta statului major, planşa Podul-Iloaei şi „Coşăţeni" la Frunzescu, p. 136.—Un suret cu titlul „copie de pe ispisocul sârbesc a lui Ştefan Voevod pentru Frânceşti, adică Chiciura", cu nota la sfârşit că originalul nu se află nici la hatmanul Constandin Palade, nici la mânăstirea Trisfetitele, se găseşte la Academia Română. Copia s'a găsit însă între scrisorile hatmanului, fără să fie „încredinţată de nimeni". Pe baza ei s'a făcut o hotărnicie provizorie, până ce aveà să iasă la iveală „ispisocul cel adevărat" (hotărîre a divanului dela 8 Iulie 1817).

LXXVI

Suceava, 24 Septemvrie 1468.

Ştefan confirmă boierului Şteful Cernătescul, pentru slujbele sale credincioase, stăpânirea peste proprietăţile următoare: a) Cernăteştii pe Corod, cumpăraţi dela Stan Pătcău cu 70 de zloţi, b) Motişeştii, c) seliştea lui Tatul, d) o poiană dela Deochiaţi, aceste trei din urmă cumpărate dela Herman, nepotul lui Oţel, cu 75 de zloţi, e) o grădişte la fântâna călugărului pe Bârzota în sus, f) casa lui pe Bogdana, unde fusese Petru Delţag, cu o moară, g) o moară la Bucoveni, pe Simila în sus, care fusese a lui Petru Delţag, h) Ruşciorii, jumătate din Răoseni şi un loc de moară pe Suceava, i) cutul Hueţeanilor, numit Unguraşii, tot pe Suceava, k) seliştea lui Petir Tătarul, cu o poiană, ceva mai jos pe Suceava, l) jumătate din balta Covurluiului şi jumătate din gârlă, m) satul unde fusese Fara pe Prut, n) Rădiceştii pe Covurluiu, o) ceva mai sus locul unde fusese un sat bulgăresc, şi p) seliştea Cernăteştii pe Gerul.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм листом нашимъ въсѣм кто

нан ѹзрит или его чтѹч(и) ѹслышит, юже тот истинныи наш вѣрнїи болрин пан Щефѹлъ Чернътескѹл слоѹжил нам право и вѣрно. Тал мы видѣвши его правою и вѣрною слѹжбою до нас, жаловали есми его юсобною нашею милостїю и далї и потвердили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои его праваа ютнина села на имѣ: где ест емѹ дом, Чернътещи на Кородѣ, що кѹпил ѹ Єтана Пъткъюа за седем десат златых, и близ того повише на имѣ Мотишещїи, и повише на верхъ Кородѣ селище Татѹлово, и[1]) полна ют Дешкїлци, що кѹпил ют Хермана ют его ѹрика Юцелова, щ[о] дал Юцел ѹнѹкѹ своемѹ Херманѹ, а пан Херман продал тал села и поıана за седем десѣт и пет злат, и на верх Бырзотѣ ѹ кръници калѹгеровѣ ѹ городище[2]), и на Богданѣ где ест дом его, где бил Пътрѹ [Д]е[л]цагъ и съ млином и съ ѹсими своими старими хотари, и на верх Ємилѣ млин где был млин Делцагь Петра, ѹ Бѹковѣне, межи млином Бѹлпашевѣмъ и межи Жѹржа Плешана и межи млина Щефѹлова и межи млина Плешанѹлова, да ѹчинит пан Щефѹлъ млин, место ют пѹстиню на Ємилѣ, и на Єѹчавѣ Рѹшчори, Ръюсѣни половина, и на Єѹчавѣ место да ѹчинит соби млин, и повише того кѹтѹлѹ Хѹецѣнїи на имѣ Ѹнгѹрашїи, и доловь Єѹчавѹю селище где был татар Пѣтирь и полна, и половина юзера Ковѹрлѹиское и половина гырло, и село ѹ млинок ют Прѹта, где был Фара, и на Ковѹрлѹи на имѣ Ръдичещїи, и повыше где било село былгарское, и на верх Жерѹла селищ(е) на имѣ Чернътещїи. Тое ѹсе вишеписаное да ест емѹ ют нас ѹрик съ въсѣмь доходом, емѹ и дѣтем его и братиам его и ѹноѹчатом его и прѣѹнѹчатом его и прѣщѹрѣтом его и ѹсемѹ родѹ его, кто бѹдет наиближнїи, непорѹшено николи на вѣки. А хотарь тѣм селам да ест ют ѹсих сторон по старомѹ хотарю, кѹда из века юживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанаго ми Єтефана воеводи, и вѣра боıар наших: в. п. Єтанчюла пръкалаба бѣлоградского и дѣтеи его, в. п. Бланкѹла хотинскаго и дѣтеи его, в. п. Голна и дѣтеи его, и в. п. Исаил[3]) дворника и дѣтеи его, в. п. Томи Кынде, в. п. Збиари пръкалаба белоградского, в. п. Алба немецкаго, в. п. Бѹхти пръкалаба килїискаго, в. п. Юан[ц]и новоградского, в. п. Блъка пръкалаба келїиского, в. п. Бѹюрѣна, в. п. Єтецка Дълъкѹша, в. п. [Петра] Акимо-

[1]) După и urmează în original нада, probabil o greşală de copist.
[2]) In orig. greşit ѹ горододище, cu ѹ superfluu.
[3]) In orig. Исаил и.

вича, в. п. Га[нг]8ра, в. п. [Чо]кръліа, в. [п.] Ацка [Х8]ди[ч]а, в. п. Ивашка Хринкович[а], в. п. Сак[ы]ша [с]патарѣ, в. п. Ю[ги вис]тиарника, в. п. Пашка постелніка, в. п. Негрила чашніка, в. п. Л8кы столника, в. п. Нѣга комиса, и вѣра 8сих болѣр наших молдавских, великих и малых. А по нашем животѣ, кто б8детъ господаръ нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего племене, или пак кого богь изберет господаремь быти 8 нашеи земли 8 молдавскои, тот щобы не пор8шил ем8 нашего даніа, али щобы ем8 потвердил и 8крѣпил, зан8же есми ем8 далі и 8крѣпили за его прав8ю и вѣрн8ю сл8жб8. А на болшее крѣпост том8 въсем8 вишеписаном8, велѣли есми нашем8 вѣрном8 болѣрин8 пан8 Томѣ логофет8 пи[с]ати и наш8 печатъ привѣсити к сем8 лист8 нашем8. Пис(а) Роман оу Сочавѣ, в лѣто ҂ѕцоѕ, сеп. кд.

Pecetea cea mică, cu legenda: + ПЕЧАТЬ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ. — Orig. între documentele aflate la răposatul Gr. G. Tocilescu şi trecute la Academia Română. Erà No. 1 dintr'o colecţie de documente. Documentul fiind, precât ştiu, inedit şi foarte interesant pentru istoria proprietăţii boereşti, traduc în întregime pasagiul privitor la moşiile lui Şteful Cernătescul : „i-am dat şi i-am întărit în ţara noastră a Moldovei ocinele sale adevărate satele anume: unde este casa lui, Cernăteştii pe Corod, pe cari i-a cumpărat dela Stan Pătcău cu şaptezeci de zloţi, şi aproape de aceştia ceva mai sus anume Motişeştii, şi mai sus spre izvorul Corodului seliştea lui Tatul şi poiana dela Deochiaţi, pe care a cumpărat-o dela Herman din uricul lui Oţel, pe care Oţel l-a fost dat nepotului său Herman, iar pan Herman a vândut aceste sate[1]) şi poiana pe şaptezeci şi cinci de zloţi, şi pe Bârzota în sus, la fântâna călugărului, o grădişte, şi pe Bogdana unde este casa lui, unde a fost Pătru Delţag, şi cu moară şi cu toate hotarele cele vechi, şi pe Simila în sus o moară, unde a fost moara lui Delţag Petru, la Bucoveni, între moara lui Vulpaş şi între Jurj Pleşanul şi între moara lui Şteful şi între moara Pleşanului, ca să-şi facă pan Şteful moară pe locul pustiu de pe Smila, şi pe Suceava Ruşciorii, Răosenii jumătate, şi tot pe Suceava loc ca să-şi facă moară, şi mai sus de acesta *cutul*[2]) Hueţeanilor numit Unguraşii, şi pe Suceava în jos seliştea unde a fost Petir tătarul şi poiana, şi jumătate din balta Covurluiului şi jumătate din gârlă, şi satul la morile de pe Prut, unde a fost Fara, şi pe Covurluiu Rădiceştii, şi ceva mai sus unde a fost un sat bulgăresc, şi pe *Jerul* în sus seliştea numită Cernăteştii".

[1]) Se înţelege cele imediat anterioare, adecă Motişeştii şi seliştea lui Tatul.

[2]) In orig. *cutulu*.

Cele mai multe din satele pomenite în acest document nu mai există astăzi: astfel nu mai există nici unul din cele de pe Corod sau Corozel şi Gerul, în judeţele Tecuciu, Tutova sau Covurluiu; nu mai există nici Bucovenii pe Simila, nici Rădiceştii pe Covurluiu; cf. însă Valea Rădiciului, care se întinde în jud. Covurluiu, pl. Prutul, din comuna Bujor până în comuna Fârţăneşti (Marele Dicţionar Geografic, V, p. 208): Rădiceşti vine dela un proprietar Rădiciu. Răosenii e satul în care a fost omorît tatăl lui Ştefan cel Mare, azi în districtul Sucevei din Bucovina; Ruşciorii pot să fie unul din satele cari mai apoi s'au numit Ruşi, într'o formă coruptă austriacă Rus- Russ-, d. p. Rus-Mănăstioara sau Rus-Plavalari, în apropiere de Răoseni; cf. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 86; Grigorovitza, Dicţionarul geografic al Bucovinei, p. 185-186; Schematismus pe anul 1904, p. 76. In sec. XVII se numiau încă Ruşciori; cf. „Ruşciorii pe apa Sucevii" într'o enumerare de moşii ale mânăstirei Dragomirna din timpul lui Gheorghe Ştefan, 1654, la Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV (1908), p. 126. D-l Ghibănescu publicase la 1895 acest document în original, în Uricariul, XXIII, p. 236-238; acì se zice la p. 237: **Рѹшчюрїи на рѣцѧ Сѹчавскои, и Салчѣ тиж на рѣцѧ Сѹчавстѣи, и Бѫрнова тиж ѹ колост Сѹчавскои** (la Ghib. greş. **-скїи**); Ruşciorii erau deci în ţinutul Sucevei. In apropierea lor se aflau şi Hueţeanii-Unguraşi, cari nu trebuesc confundaţi cu Hueţeanii dela gura Voronei, pe Siret, **Хѹєцѣни на ѹстїє Воронѣ** într'un document din 30 Ian. 1518 la Arhivele Statului din Bucureşti; cf. N. Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 79, VII, p. 72-74, XI, p. 47: documente din 1432, 1547, 1552, 1587. In acest din urmă se zice: „siliştea pustie anume Unguraşii, care este pe apa Sucevii, care sat a fost întâiu domnesc din ocolul Sucevii". Unguraşii erau deci pe lângă Salcea de azi a d-lui Alex. Cantacuzino-Păşcanu. Deochiaţii despre cari e vorba în document sunt cei din jud. Covurluiu, pl. Horince. Cf. No. XLIV din 1463, şi un document din anul 1496 în vol. II.

LXXVII

Suceava, 2 Octomvrie 1468.

Ştefan cumpără dela Marena, soţia lui Ivanco Braevici, fata lui Iaţco Branici, şi dela fiii ei Ivaşco şi Ilias, „pe cari îi aveà cu Ivanco Braevici", jumătate din satul Maneuţi pe Suceava, partea ei de moştenire, cu jumătate din moară, din mânăstire, din tot hotarul şi din toate veniturile, pe suma de 130 de zloţi tătăreşti, şi o dărueşte apoi mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf. — Martori

au fost : fiul domnului Alexandru, mitropolitul Sucevei Teoctist, episcopul de Roman Tarasie, şi boierii: Stanciul pârcalab de Cetatea Albă şi fiul său Mârzea, Vlaicul pârcalab de Hotin şi fiul său Duma, Goian pârcalab de Chilia, Isaia mare vornic[1]) şi copiii săi, Toma Cânde, Zbearea pârcalab de Cetatea Albă, Albul pârcalab de Neamţ, Buhtea, Oanţa dela Cetatea Nouă[2]), Bâlco pârcalab de Chilia, Buoreauul, Petrică Iachimovici, Gangur, Şteful Cernat[3]), Ciocârlie, Iaţco Hudici, Ivaşco[4]) Hrincovici, Sacâş spătarul, Iuga vistiernicul, Paşco postelnicul, Negrilo paharnicul, Luca stolnicul şi Neagu comisul; logofăt Toma, diac Ilie Stravici.

Extras din traducerea lui Wickenhauser, Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, Czernowitz 1886, p. 154-156, făcută după originalul cu data 6976, Oct. 2. Acesta avea şi 12 peceţi boereşti, şase deadreapta şi şase deastânga celei domneşti; unde se va fi păstrând acuma, nu se ştie. Cf. rezumatul lui Vartolomeiu Măzăreanu în Condica mânăstirei Putnei, ap. D. Dan, l. c., p. 171. — Maneuţii erau în ţinutul Sucevei, pe la 1742/43 o selişte din jos de Vicove, cum zice catastihul contimporan din manuscrisul Acad. Rom. No. 110, f. 90. Asupra lor cf. documentele dela 7 Martie 1487 şi 15 Martie 1490, No. CLXVII şi CCXV.

LXXVIII

Suceava, 9 Fevruarie 1469.

Ştefan confirmă lui Petrea şi fraţilor săi Oană şi Duma stăpânirea peste satele lor de baştină: a) Brudureştii, „unde este casa lor“, b) Sacalâşeştii pe Bârlăzel, c) jumătate din Tonguzeni, d) un loc de moară pe Şacovăţ şi Poiana de Sus, tot pe Şacovăţ, e) Andrieştii pe Bârlad, cu mânăstire şi cu loc de moară în Bârlad, f) o selişte pe Racovăţ „unde a fost casa moşului lor Oană Giuratul“, g) Bereştii din jos de Soholeţi, h) seliştea Căşcioarele pe valea „fânaţelor“. La toate acestea vor aveà parte, deopotrivă cu ei, şi copiii lui Indrea, un frate mort al lor.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдаской, знаменито чиним ис сѣмъ нашим листом въсѣм кто

---

[1]) La Wickenhauser „Grosshofrichter“.
[2]) La Wick. „Wanză von Nowogorod“.
[3]) Sau Negrea, Negrul; la Wick. „der Schwarze“ ; cf. No. precedent.
[4]) La Wick. „Hriţco“.

нан възрит [а]либо его чтоучи оуслышит, ѡже тоти истиніи наши вѣрніи, пан Петрѣ и брат его Ѡана и Доума, слоужили нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше их правоую и вѣрноую слѹжбоу до нас, жаловали есмо их ѡсобною нашею милостію и дали и потвердили есмо им ѡт нас их правы и питомы ѡтнины, села на имѣ Броудоу[рещіи], гдеж ест им дом, и Сакалышещіи на Бырлъѕелѹ, и половина ѡт Тонгоузѣніи, и место млиноу на Шаковьц, и вышнѣа полѣна на Шаковец, и Андрїещіи на Бръл[адѣ] и монастир и где был млин на Бръладѣ, и на Раковцѣ ѡдно селище где был дом дида их Ѡана Цоуратѹла, и Берещіи пониже Сохолецїи, и селище н[а и]мѣ Къшчореле на потоци фънацелорѹ. Тое въсе вышеписанное да ест имъ ѡт нас оурик и съ въсѣмь доходом, им равно и дѣтем их, и дѣтем Индринним равно ис их дѣтми, и оуноучатом их и пра[оу]ноучатом их и пращюрѣтом их и въсемѹ родѹ их, непороушено николиже на вѣкы вѣчныа. А хотарь да ест тым селам и селищам ѡт оусих сторон по старомоу хотарю, коуда из вѣка вѣчнаго ѡживали. А на то ест вѣра господстка ми вышеписаннаго Стефана воевода, и вѣра възлюбленнаго ми сына Алеѯандра, и вѣра боарь наших: в. п.[1]) Станчюла и сына его Мирзы, в. п. Влаикоула и сына его Доума, в. п. Гоѩна и дѣтеи его, в. п. Исаиа дворника и дѣтеи его, в. п. Тома Кынде, в. п. Звїари белоградскаго, в. п. Албоула немецкаго, в. п. Ѡанца новоградскаго, в. п. Бѹѡрѣноула, в. п. Петрика Ѫкымовича, в. п. Фете Готкъ, в. п. Гангоура, в. п. Ѫцка Хоудича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п. Сакыша спатарѣ, в. п. [Ю]гы вистїарника, в. п. Пашка постелника, в. п. Негрила чашника, в. п. Лѹка столника, в. п. Нѣгѹ комис(а), [и вѣра ѹсих боарь наших молдавскых], великых и малых. А по нашем животѣ, кто боудет [господарь нашеи земли, или ѡт дѣтеи наших или ѡт] нашего съродствїа, или пак ваpe кого [богъ избе]рет господаремъ быти нашеи земли молдавскои, [тот абы им не порѹшил] наше дааніе, [але] да оутверди[т] и да оукрѣпит, занѹже есмо им [дали] за их правѹю и вѣрнѹю слоужбоу. А на болшее потвръжденїе [и крѣпост][2]) томоу въсемоу вышеписанномѹ, велѣли есмо нашемоу [вѣр]номоу паноу Томѣ логофетоу писати и печат нашоу привѣсити къ семоу на-

---

[1]) In orig. па[на].

[2]) Pentru întregirile acestea, cf. documentul din 12 Sept. 1468, scris de acelaş diac, No. LXXV.

шемоу листꙋ. Пис(а) Иванко Владычин оу Соучавѣ, в лѣто ꙅѕцоз, мѣсяца фер. д͠ день.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 5/XL; în dosul pergamentului însemnarea: ꙋрик [на] Брꙋдꙋреци = uricul pentru Brudureşti, şi No. 1, ceeace arată că documentul este cel dintâiu dintr'o serie privitoare la acelaş sat sau la aceleaşi sate: lucru foarte obişnuit cu documentele lui Ştefan cel Mare, în timpul căruia s'a consolidat toată proprietatea mare în Moldova. — Din satele citate în acest document mai există astăzi Tonguzenii (Tângujeii, Tungujeii) şi Poiana de Sus pe Şacovăţ, cei dintâi lângă Ţibăneşti, cea din urmă lângă Gârbeşti, proprietăţile d-lui P. P. Carp din jud. Vaslui, pl. Fundurile-Stemnic. Au dispărut Brudureştii cari se aflau, cum se vede din documentul dela 15 Oct. 1491, din sus de Vaslui, poate pe apa Soholeţului (pe la 1784 existau încă, cf. Uricariul, XVIII, p. 77, şi No. CLXXX şi CXCIV), Bereştii de dinjos de Soholeţi, azi Suhuleţ, şi Andrieştii pe Bârlad, toate trei în aceeaş plasă a jud. Vasluiu. Despre cele două selişti, a „Căscioarelor" şi a lui „Oană Juratul", nu ne putem aşteptà să se fi păstrat până astăzi. Sacalâşeştii pe Bârlăzel ar puteà fi Săcălenii (Secălenii) de astăzi din jud. Roman, pl. Siretul de Sus, pe părâul Bozianca, care în vremea lui Ştefan cel Mare se numià Bârlăzel; vezi nota dela No. LXXI din 10 Ianuarie 1467. Pentru nume cf. moşia Sacaluşa din jud. Vaslui, pl. Stemnic, lângă Oşeşti, pe la 1801 (Uricariul, VI, p. 244: se citează un document al lui Ştefan de la 1 Martie 1484, nouă necunoscut).

LXXIX

Suceava, 5 Iunie 1469.

Ştefan confirmă boierului Vlad Mursea stăpânirea peste ocina sa, jumătate din satul Albeşti pe Stebnic (Stemnic), şi pe lângă aceasta îi mai dărueşte un loc pustiu „la fântâua dela obârşia Largei, din sus de Râşcani".

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сѣмъ нашим листом въсѣмъ кто нан възрит алибо его чтꙋчи оуслышит, ѡж(е) тот истины наш вѣрны слꙋга, пан Влад Моурсѣ, слꙋжил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правꙋю и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ до нас, жаловали есмо его ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есмо

емȣ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои е[г]о праваа и питомаа ѡтнина села на нмѣ: [половина][1]) села ѡт Албещїи на Стебникȣ, и мѣсто ѡт пȣстыни ѹ кръници на ѡб[ы]ршїи Ларцием, повыше Рышканїи, що есмы мы дали емȣ за его слȣжбȣ. Тое въсе вышеписанное да ест емȣ ѡт нас ѹрик и съ въсѣмъ д[оходом], емȣ и дѣтем его и ѹноѹчатом его и пра[ȣ]нȣчатом его и прашчюрѣтом его и въсемȣ родȣ его, непорȣшенно николиже на вѣкы вѣчныѧ. А хотар да ест томоѹ половина селȣ и пȣстыни ѡт ѹсих сторон по старомȣ хотарȣ, коѹда из вѣка вечнаго ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго Стефана воевода, и вѣра възлюбленаго ми сына Алеѯандра, и вѣра боıаръ наших, по имени: в. п. Станчюла и сына его Мырза, в. п. Еланкȣла и сына его Дȣма, в. п. Гоıана и дѣтеи его, в. п. [И]санѧ дворника, в. п. Тома Кынде, в. п. А[л]ба н[еме]цкаго, в. п. Збїарѣ белоградскаго, в. п. Пашка [келїи]скаго, [в. п. . . . .]ена новоградскаго, в. п. Петра [Ѿки]мов[ича, в. п. Ѿ]цка Хȣдича, в. п. Ивана Хринковича, в. п. [Б]одѣ спата[рѣ], в. п. Юга вистїарника, в. п. [І]ѡна столника, в. п. Негрилъ чашник, в. п. Юга постелник, в. п. Нѣгȣ ком[ис], в. п. Херман ключник, в. п. Жȣржȣ гȣменник[2]), и вѣра въсѣхъ болѣръ наших молдавскых, и великых и малых. А по нашем животѣ, [кто] бȣдет господаръ земли нашеи, или ѡт дѣтеи наших или ѡт на[шего] племене, или пакваре кого богъ изберет господаремъ быти, тот абы не порȣшил нашего даанїа, але да ȣтвердит и ѹкрѣпит, занȣже есмо емȣ дали за его правȣю и вѣрнȣю слȣжбȣ. А на болшее потвръжденїе и крѣпост томȣ въсемȣ вышеписанномȣ, велѣли есмо нашемȣ вѣрномȣ панȣ Томѣ логофътоѹ писати и печат нашȣ привѣсити къ семȣ нашемȣ листȣ. Пис(а) Иванко [В]лъдика ѹ Сȣчавѣ, въ лѣто ҂ѕцоз, мѣсѧца юн. е҃.

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea sf. Ioan Zlataust, pach. 4, No. 1, cu o traducere necompletă de dascălul Gheorghe Evloghie din an. 1787, August 30. — Albeştii sunt în jud. Vaslui, pl. Stemnic, un cătun al com. Petreşti sau Chetreşti. Vezi No. LIV şi cf. Uricariul, VI, p. 294 şi 303: despre

---

[1]) Se văd urmele peniţei pe pergament.

[2]) Vornic de arie, dela гоѹмьно arie, area, ἅλων; гоѹменник (гоѹмьньникъ) lipseşte în lexiconul lui Miklosich. In ruseşte гуменникъ însamnă arie; vezi un citat din sec. XIV-XV la Sreznevskij, Materialy, I, col. 609.— Cuvintele чашник, постелник, ключник, гȣменник au pe к aruncat deasupra lui н, aşă că s'ar puteă cetì şi чашник(а), постелник(а), ключник(а), гȣменник(а); tot aşă комис(а) şi Херман(а).

delimitarea Albeştilor de cătră Deleşti, amândouă lângă Chetreşti. Locul pustiu din sus de Râşcani (Răşcani) trebue să fi fost între Tăcuta, Dumasca şi Focşasca, plasa Crasna-Mijlocu din jud. Vaslui.

LXXX

6 Iunie 1469.

Ştefan confirmă fraţilor Oană Păşcu şi Ivaşcu Păşcu stăpânirea peste satele Lipovăţul pe Bârlad, Suhuleţii şi Negoteştii. Sora lor Stana, neavând copii, renunţase la dreptul ei de proprietate în favoarea lui Ivaşcu, care o răscumpărase dela Tătari.

Rezumat după o traducere dela 1804, în posesiunea d-lui P. P. Carp. Intr'un opis de scrisorile moşiei Ivăneşti (sec. XIX), azi contopită cu moşia Ţibăneşti, documentul e rezumat aşà: „6977, Iunie 6. Copie de pe ispisocul dela Ştefan Vodă, întăritor lui Pai (=pan) Oană Păşcul şi fratelui său pe ocinile lor, sate(le) anume Lipovăţul pe Bârlad, şi Soholeţul în obârşia Hulubăţului, şi Soholeţul pe Gârbovăţ". Cf. N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 73. Lipovăţul e aproape de Vaslui; cf. Uricariul, VI, p. 340: într'o anaforà dela 1827 se citează documentul lui Ştefan dela 1469=6977; donatarii sunt numiţi Ioan şi Ivaşco. Asupra Suhuleţilor vezi doc. dela 9 Fevruarie 1469, No. LXXVIII. Negoteştii sunt în jud. Suceava, pl. Moldova, şi se ţin de comuna Ciumuleşti.

LXXXI

13 Octomvrie 1469.

Ştefan confirmă lui Iuga Grasul dela Zăbrăuţi stăpânirea peste jumătate din satul Şoldeşti la Zăbrăuţi, cumpărată cu 40 de zloţi dela Aldomir, şi peste jumătate din satul Bătineşti la Putna, cumpărată cu 20 de zloţi dela Stamatin.

Condica de documente a d-lui I. Em. Paladi din Bârlad, No. 25, sub titlul „Suret de pe uricul lui Ştefan Vodă din leat 6977, Octomvrie 13". Rezumatul condicei, comunicat de părintele I. Antonovici din Bârlad, are în loc de Stamatin, care e o conjectură a mea, Stamnicoi, formă imposibilă de nume propriu românesc. Cf. locuinţa izolată Stamatin de lângă Mândreşti, pl. Bilieşti, din acelaş

judeţ. Bătineştii există şi astăzi, între Putna şi Şuşiţa, pl. Gârlele, şi are un cătun cu numele Igeşti (din *Iugeşti), care poate să derive tocmai dela Iuga Grasul din documentul nostru. Şoldeştii erau pe Zăbrăuţul Mare sau Mic, sau între aceste două, la nord de Bătineşti; cf. documentul dela 31 Oct. 1489, No. CCI.

LXXXII

Iaşi, 20 Octomvrie 1469.

Ştefan confirmă împărţeala dintre Toader Zvâştală şi surorile sale Stana, Marena şi Maruşca, astfel ca din ocinele lor comune Toader să stăpânescă satul Zvâşteleştii pe Bogdana, „unde este casa lui“, iar cele trei surori ale lui satul Şerbăneştii, tot pe Bogdana.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ [земли молдавской, зна]менито чиним ис сѫм лис[то]мь нашим въсѫм кто [на нь оузрит или] его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ бѹдеть потребизна, ѡже прїи[до]ша прѣд нами и прѣд ѹсими нашими боѧры, великими и молодимы, и никим непосилованы, слѹга нашь вѣрны пань Тоадер Звы[щ]алъ [и съ][1]) своими сестрами Станою и Мареною и Марѹшкою, и потокмили сѧ ѡны ѹси поспол, по их доброи воли, та ѡтст[ѹп]или ѡны братѹ своемѹ панѹ Тоадерѹ Звищали едно село на имѣ селѹ Звыщелещи на Богданѣ. Ино мы видѣвши меже ними их доброи воли и токмеж на то, а мы також есмы дали [и] потвръдили им ѹсим, панѹ Тоадерѹ Звищали его село Звищелещи, где его дом, на Богданѣ, а его сестрам щобы им было село Шербънещи на Богданѣ, щобы им ѡт нас било ѹрик съ въсѫм доходом, непорѹшено николи ни ѹ чем на вѣкы, им и дѣтем их и ѹнѹчатом их и пр[аѹн]ѹчатом их и пращѹрѣтом их и въсемѹ племени их, кто им наиближны б[ѹде]тъ [2]). А хотарь тѫм селам щобы по старомѹ их хотарю бил[ь], кѹды из вѣка ѡживали. А на то ест велика марториа сам господство ми виш(е)писа[н]н[ы Стеф]ан воевод, и възлюблены сынъ господстка ми Алеѯандрь, и [на]ши боѧре: пан Станчѹл пръкалаб бѣлоградскы и сынъ его пань Мыр[зѫ], и пань Бланкѹл и

[1]) Sau [та съ]= şi cu.
[2]) Sau бѹдет.

сынъ его пан Дꙋма старости хотинск[ïи] [1]), пан Гоман пръкалаб келïи[скы], и пань Исаиа дворник, и пань Зб[ирѣ пр]ъкалаб бѣлоградскы, пань Ѧлбꙋл пръкалаб [2]) немецскы, пань [Бꙋхтѣ] [3]), и пан [Бъл]ко пръкалаб келïи[скы] [4]), ... пан Фете Готкъ [пръкалаб новградскы, пань Щефꙋл Чернат, пань Гангꙋр, пань] [5]) Чокырлие, пань Иц[ко] Х[ꙋдич, пань Ивашко Хринкович] [6]), пань Бодѣ спатарь, пань Юга в[истïарник, п]ань Юга постелник, пань Негрило чашник, пань Лꙋка столник, пань Маг комис, и ины досит ѡт наших болрь молдав[ских], великых и малых. Ѧ на бꙋлшеи крѣпост томꙋ въсемꙋ вышеписаномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Томѣ лѡгѡѳетꙋ пи[са]ти и нашꙋ печат привѣсити, и печати болрь наших привѣсити к семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Єтецко ꙋ Исох, в лѣто ѕцоз, ѡх. к.

Pecetea domnească şi peceţile boereşti s'au pierdut toate. — Orig. la Academia Română, fost în posesiunea părintelui Ioan Antonovici din Bârlad, care mi l-a comunicat la 1905, înainte de a-l dărnì Academiei. A fost pnblicat întâiaş dată de d. Gh. Ghibănescu în Arhiva Societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. XI (1900), p. 86-88, dar cu foarte multe greşeli, omisiuni şi repetiţii, şi cn data de zi 25, în loc de 20 Oct. E adevărat că documentul e foarte şters şi în nnele părţi rupt; cn toate acestea textul se poate cetì întreg. Rutenisme mai multe decât în celelalte documente moldoveneşti, sau formule necunoscute nn se găsesc în el. Astfel nn e nici o nevoe să presnpunem că pisarul Steţco ar fi fost Rutean. Reprodncerea din Surete şi izvoade, 1, p. 166-169, e tot aşà de greşită. Cf. d. p. комꙋ бꙋдит потреби зна „cui va fi de trebuinţă să ştie", în loc de к. бꙋдеть потребизна „cui va fi de trebuinţă", съ три своими сестрами „cn trei surori ale sale", în loc de съ своими сестрами „cu snrorile sale", ş. a. m. d. Asupra Zvâşteleştilor şi Şerbăneştilor, v. monografia părintelui Econom I. Antonovici „Istoria comunei Bogdana din plasa Simila, judeţul Tutova", Bârlad 1905, passim, şi recensiunea mea asupra acestei cărţi în Analele Academiei Române, Dezbaterile pe an. 1905/906.

---

[1]) Sau хотинсц[ïи]

[2]) In orig. greşit пръкалаба.

[3]) Cf. documentul dela 8 Fevruarie 1470 al mânăstirei Putna, No. LXXXIII.

[4]) Cf. documentul din 2 Oct. 1468 al mânăstirei Putna, No. LXXVII; după acest cuvânt lipseşte cam o jumătate de şir în original; este greu de restituit.

[5]) Cuvintele din parenteze întregesc cam o jumătate de şir, după documentul dela 8 Fevr. 1470.

[6]) Cf. doc. dela 8 Fevr. 1470.

LXXXIII

Suceava, 8 Fevruarie 1470.

Ştefan sloboade din robie pe tătarul şi robul domnesc Oană împreună cu copiii lui, cu cari fugise în Polonia, şi le îngădue să se întoarcă în ţară, să se aşeze şi să trăească slobozi ori unde, „cum şed şi trăesc Moldovenii, după dreptul lor moldovenesc“, fără să plătească nimic „după dreptul robilor şi al tătarilor“ şi fără să dea „coloade“, sau „dajdie“ boierilor, pe moşiile cărora vor trăi. Dacă se va jelui cineva împotriva lor, pentru vre un lucru mare sau mic, ei vor plăti gloabele după „dreptul moldovenesc“; iar dacă cineva se va încercà să-i aducă din nou în robie, călcând acest privilegiu domnesc, acela va aveà să sufere pedeapsa domnească.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод, господаръ земли молдавскои, чиным знаменито сѧм лис[то]мь нашим въсѧм кто нан ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ бѹдет потребизна, ѡже даемь и дали есмы сес нашь лист нашемѹ татарин(ѹ) и холопѹ, що ѡн побиглъ ѡт нас а ис нашеи земли до лѣскои земли, а на имѣ Ѡаны татаринѹ и дѣтем его, на то щобы ѡн ѡпѧт за сѧ пришол и своими дѣтми до нас и до нашеи земли, а ѡт холопства щоби ѡн прошчень бил, сам и дѣти его, на вѣкы вѣчныѧ, и щобыхом его ѡпѧт не ѹводили ѹ холопство, аны дѣти его, але щобы сидил ѹ нашеи земли, ѡн и своими дѣтми, слободно и доброволно и без никоторои неволи, какже сидѣть и живѹт ѹ нашеи з[е]мли ѹси Волохове своим волоскы[м][1]) закономь. Также и ѡн сам та и своими дѣтми щобы тым законом и ѡбичаем били и жили ѹ земли господства ми, и щобы не давали и не платили холопскым и татарскым правом николи ничего, ни колоды, ни дан щобы никоторомѹ своемѹ панѹ не платили, коли ѹ кого бѹдет жити. Я кто бѹдет их тѧгати, бѹд ѡ котором дили, или ѡ великом дили, алибо хотѣ ѡ малом, а ѡны помочное бѹлше щобы ничего не платили, лиш щобы платили волоскым законом, как ест волоскы законь, а бѹлше того ничего никомѹ щобы не давал[и][2]) и не платили, але щобы был[и][2]) ѹ нашеи земли волоскым

[1]) In orig. волоскы.
[2]) In orig. давал, был.

законом. Ꙗ кто схочет єго или дѣти єго ȣвєсти ѡпѧт ȣ холопство, черє[1]) сєс нашь лист, тот имаєт на сѧ видѣти великȣю казнь и ѡргию господства ми. Ꙗ на то єст вѣлика марториа сам господство ми вишєписаны Єтєфань воєвод, и сынъ господства ми Алєѯандрь, и митрополит нашь кѵр Ѳєѡктистъ, и єпископь нашь кѵр Тарасиє ѡт Долнєго тръга, и єгȣмєн кѵр Иѡсафь ѡт нашєго монастирѣ ѡт Пȣтнои, и наши боѧрє: был пань Єтанчȣл пръкалабь бѣлоградскы и сынъ єго пань Мырза, и пань Ѣланкȣл и сынъ єго пань Дȣма старости хотинсци, и пань Гоѧн пръкалаб кєлїнскы и дѣти єго, и пан Исаиа двoрникь и дѣти єго, и пань Збиѧрѣ пръкалаб бѣлоградскы, и пан Алєȣл пръкалаб нємєцскы, и пань Бȣхтѣ, и пань Фєтє пръкалаб повоградскы, и пань Щєфȣл Чєрнат, и пань Гангȣр, и пань Чокырлиє, и пань Ицко Хȣдичь, и пань Ивашко Хринкович, и пан Бодѣ спатарь, и пань Юга вистиарник, и пань Юга постєлник, и пан Нєгриль чашникь, и пань Лȣка столник, и пань Нѧгь комись, [и] ины досит ѡт наших боѧрь молдавскых, вєликых и малых. Ꙗ на бȣлшєи крѧпост томȣ въсємȣ виш(є)писанномȣ, вєлѣли єсмы панȣ Томѣ лѡгѡфєтȣ писати и нашȣ пєчать и пєчати боꙗрь наших привѣсити к сємȣ нашємȣ листȣ. Пис(а) ѹ Єȣчавѣ Єтєцко, в лѣто ҂ѕцои, фєр. и҃.

Pecetea domnească pierdută.—Orig. în arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 2. Documentul acesta fiind foarte important pentru istoria vechiului drept moldovenesc şi ne fiind încă publicat, pe cât ştiu, nicăiri, îl traduc acì întreg. El completează ştirile ce ne dă asupra situaţiunei juridice a tătarilor robiţi documentul dela 30 Septemvrie 1445 al lui Ştefan II, publicat de epp. Melchisedec în Chronica Romanului, I, p. 112-113.

„Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut prin această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, dacă va fi cuiva de trebuinţă, că dăm şi am dat această carte a noastră tătarului şi robului nostru, care a fugit dela noi şi din ţara noastră la ţara leşească, anume tătarului Oană şi copiilor lui, spre aceea ca să se întoarcă îndărăt, împreună cu copiii lui, la noi şi la ţara noastră, iar de robie să fie pentru vecii vecilor iertat, el şi copiii lui; şi să nu-l aducem din nou în robie, nici pe el nici pe copiii lui, ci să şează în ţara noastră, el şi cu copiii lui, slobod şi în bună voe şi fără nici o siluire, cum şed şi trăesc în ţara noastră toţi Moldovenii, după dreptul lor moldovenesc. Tot aşà să fie şi el şi copiii lui, şi să

---

[1]) In loc de черєс (черєз), din pricina lui с din сєс care urmează.

trăească după acea lege şi după acel obiceiu în ţara domniei mele, şi să nu dea şi să nu plătească nici o dată nimic după dreptul robilor şi al tătarilor, nici coloade sau dajdie să nu plătească vre-unui boier al său, la care ar trăì. Iar dacă cineva s'ar jeluì împotriva lor, pentru orice lucru, fie pentru vre-un lucru mare, fie măcar pentru vre-unul mic, ei să nu plătească nici o ajutorinţă mai mult, ci să plătească după legea moldovenească, cum e legea moldovenească, iar mai mult decât atât nimic nimănui să nu dea şi să nu plătească, ci să trăească în ţara noastră după legea moldovenească. Iar cine va voì să-l tragă din nou în robie, pe el sau pe copiii lui, împotriva acestei cărţi a noastre, acela va simţì asupra sa marea pedeapsă şi urgie a domniei mele. Şi spre aceasta este marea mărturie a însăş domniei mele mai sus scrisul Ştefan Voevod, şi a fiului domniei mele Alexandru, şi a mitropolitului nostru chir Teoctist, şi a episcopului nostru chir Tarasie din Târgul de Jos, şi a egumenului chir Iosaf dela mânăstirea noastră dela Putna, şi a boierilor noştri: fost-au pan Stanciul pârcalab de Cetatea Albă şi fiul său pan Mârza, pan Vlaicul şi fiul său pan Duma, staroştii de Hotin, pan Goian pârcalab de Chilia şi copiii lui, pan Isaia vornicul şi copiii lui, pan Zbierea pârcalab de Cetatea Albă, pan Albul pârcalab de Neamţ, pan Buhtea, pan Fete pârcalab de Cetatea Nouă, pan Şteful Cernat, pan Gangur, pan Ciocârlie, pan Iaţco Hudici, pan Ivaşco Hrincovici, pan Bodea spătarul, pan Iuga vistiernicul, pan Iuga postelnicul, pan Negrilă ceaşnicul, pan Luca stolnicul, pan Neagu comisul, şi alţi destui dintre boierii noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, poruncit-am panului Toma logofătului să scrie şi pecetea noastră şi peceţile boierilor noştri să le atârne de această carte a noastră. Scris-a Steţco în Suceava, la anul 6978, Fevruarie în 8“.

Peceţi boereşti nu s'au atârnat însă nici una, deoarece pergamentul n'are nici o urmă de găurile, de care ar fi trebuit să fie fixate. Cea domnească se vede însă că a existat. — Asupra traducerii mele observ că am redat pe помочное prin „ajutorinţă“, termin obişnuit mai târziu în Moldova pentru adaosele ce se decretau de domni la dările obişnuite, dar întrebuinţat pe vremea lui Ştefan cel Mare cu înţelesul, cunoscut şi în ruseşte, de „gloabă, taxă de judecată“; v. помочьною=судебная пошлина la Sreznevskij, Materialy, II, col. 1165. Din disposiţia ca tătarul Oană să nu plătească nici un adaos peste ceeace plătiau Moldovenii, se vede că robii erau îndatoraţi la robote şi dări mai grele decât ţăranii moldoveni, ceeace erà natural pentru vremile acelea. Acest pasagiu al documentului confirmă numai părerea ce trebuià să ni-o facem şi altfel despre situaţia juridică a robilor. Колоды, pe care l-am tradus cu „coloade“ — e ac. plur. din колода — poate să aibă două înţelesuri. *a)* Poate să însemne „lemne, buşteni“, de unde ar urmà că una din obligaţiile robilor erà să tae lemne sau buşteni din păduri, fie pentru domn,

când ei erau domneşti, fie pentru boieri, când ei trăiau pe moșiile acestora. In cazul acesta колода e de origine rusească; el a avut atât în limba malorosiană cât şi în cea velikorosă acelaş înţeles; cf. paleosl. клада trabs, truncus, pedica lignea; se 'nţelege că acest din urmă înţeles, obișnuit şi în ruseşte, nu poate să-l aibă acì. Cf. polon. *kłoda* buştean, d. p. la Linde, Słownik, vol. II, p. 379, şi I. I. Sreznevskij, Матеріалы для словаря древнерусскаго языка, vol. I, St.-Petersburg 1893, col. 1211 şi 1255, şi Словарь церковнославянскаго и русскаго языка, vol. II, St.-Petersburg 1847, p. 190. *b)* Poate să însemne o măsură de capacitate, cu care se măsurà grâul, orzul etc., a cărei mărime însă n'o pot determinà exact. Cf. doc. dela 1453 al lui Alexandrel către mânăstirea Pobrata, prin care, între altele, i se confere acesteia, dela moara municipalităţii din Baia, „pe tot anul câte 12 coloade de orz şi 4 coloade de grâu", по двана-десѣт колод солод и четири колод пшеницеи s. пшеницы (orig. la Arh. Stat. din Bucureşti, ed. în Arhiva istorică I, 1, p. 102-103). Ce mărime aveau „coloadele" în Galiţia, vezi Linde, Słownik, II, p. 379.

LXXXIV

Suceava, 1 Aprilie 1470.

Ştefan acordă mânăstirei dela Neamţ, unde erà egumen Siluan, privilegiul de a trimete trei care după peşte, fie la Chilia, fie la Bălţi, fie la Cetatea Albă sau la Nistru; aceste care vor fi scutite de vamă şi la ducere şi la întoarcere, şi prin târguri şi prin sate, fie că vămile vor fi arendate sau nearendate, fie că ei vor vinde sau vor cumpărà ceva, la Chilia sau la Dunăre sau la Bălţi sau la Cetatea Albă sau la Nistru sau la Lăpuşna sau la Ţoţora sau la Iaşi sau la Vadul Călugăresc sau la Vaslui sau în alte părţi; ele nu vor plătì nimica nici la intrarea în cetăţi. Domnul porunceşte deci boierilor, vameşilor din toată ţara şi vameşilor din Suceava să nu se atingă întru nimic de carele mânăstirei.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣмь листом нашим въсѣмь кто на нь ѹзрить или его ѹслишит чтѹч(и), колиж того комѹ бѹдеть потребизна, оже даемь и дали есми сес лист нашь монастирю нашемѹ ѡт Нѣмца, идеж(е) ест храм възнесенїе господа бога и спаса нашего ісѵ христа, и егѵменѹ нашемѹ попоу кѵр Силоуанѹ, на то ıако да ест имь слободно и доброволно послати свои три мажи по рибѹ, или до Келию или до Ѡзерах или до Бѣлограда

или на Днистрѧ, или бꙋд на которою сторонꙋ по нашеи земли, тоты ѓ мажи заоуꙁжди щобы ходили слободно и доброволно, и тамь поит[и и ѡпѧт]ь [1]) идꙋчи; а мыто нигде да не имают платити, ни по͞ тръгом, ни по селом, ни инде нигде, или проданна мыта или не ꙋ проданнаа, или имꙋть що продавати, или кꙋповати, или ꙋ Келїю, или на Дꙋнавѣ, или ꙋ Ѡзерах, или оу Бѣлом градѣ, ни на Днистрѣ, ни ꙋ Лапꙋшнѡю, ни ꙋ Цоцори, ни ꙋ Ѩс, ни оу Калꙋгерским бродꙋ, ни ꙋ Басльи, ни инде нигде, ни на градов ѡт портꙋ. Сего ради ни единь нашь болѧрин или мытник да не имают нигде позабавити монастирски возове ни оу чем, ни Сꙋчавски мытници. Тое въсе вышеписанное да ест монастирю нашемꙋ непорꙋшенно ни ꙋ чемь, николиже на вѣки. А на то ест вѣра господства ми выш(е)писаннаго Стефана воеводы, и възлюбленаго сына господства ми Александра, и вѣра въсѧх болѧрь наших, великых и малых. А на болшее потвержденїе томоу въсемоу вышеписанномоу, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ паноу Томѣ логофетоу писати и привѣсити нашꙋ печать к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Боулпашь граматик оу Сѡч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцои, мѣсѧца ап. а҃.

Pecetea pierdută; pergamentul e foarte înalt, în raport cu lăţimea, şi foarte bine lucrat; e de remarcat la acest document şi cerneala foarte neagră şi perfect de bine păstrată. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, trecut din greşală în registrele noui cu data 1478. — Pasagiul „ни на градов ѡт портꙋ“ (sc. мыто да не имают платити) îl înţeleg aşà: „nici în cetăţi de poartă“ (sc. să nu plătească vamă), adecă „nici la porţile cetăţilor“, ceeace însamnă că cele trei care cu peşte ale mânăstirei Neamţului nu trebuiau să plătească nici o taxă de intrare, în cetăţile prin cari eventual aveau să treacă. In pasagiul anterior e vorba numai de târguri. Despre „cetăţile Porţii“ (sc. otomane) nu poate fi vorba, de oarece la 1470 Chilia şi Cetatea Albă erau încă ale Moldovenilor. Şi-apoi, ce ordin ar fi putut să dea Ştefan pentru cetăţile turceşti?

LXXXV

Suceava, 1 Aprilie 1470.

Ştefan confirmă mânăstirei dela Neamţ, unde erà egumen Siluan, a) stăpânirea peste prisaca lui Chiprian dela Botne şi peste

[1]) Lipsesc c. 5-6 litere în orig.

mânăstirea dela obârşia Vişnivețului, cu poenele şi cu prisăcioarele din acel hotar, stăpânit mai 'nainte de popa Chiprian; b) peste satele Telebeacinţii şi Trestiana pe Seret, Dumbrăviţa pe Şimuz, Buzații pe Moldova, Jemereştii pe Topoliţa, Başotenii şi Fântânelele pe Seret, Timişeștii şi Crâstieneştii la gura Neamţului; c) peste toţi ţiganii mânăstireşti, cu sălașele lor cu tot, anume: Nanul, Voicu şi Mihul, feciorii lui Vlad; Andrea, feciorul lui Radul; Alexa, feciorul lui Herţea; Oanţa, Ținca şi Popuţia, feciorii lui Zavid; Luca şi Alexa, feciorii lui Laţco; Dinga şi Manciul, feciorii lui Micula.

† Милостїю божїею мы Стефанъ воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито нс сѣмь листомь нашим въсѧм кто на нь оузрить или его ѹслишит чтѹчи, оже благопроизволи господство ми нашимь благымь произволенїемь и чистимь и свѣтлымь срьдцемь и ѹчинїли есми въ задѹшие свѧтопочившиχ предков и родителеи нашиχ и за наши дѹши, и за наше здравїе и за здравїе дѣтеи нашиχ, и дали и потвердили есми монастирю нашемѹ ѡт Нѣмца, идеже ест χрам възнесенїе господа бога и спаса нашего ісѵ χриста, где ест егѹмен молебник наш поп кѵр Филоѹань, оѵ нашеи земли оѵ молдавскои Кипрїанова пасика оѵ Ботнеχ и съ манастиромь, що ест на верχ Вишнивца, и съ ѹсими полѣнами и пасичками колико сѹт оѵ томь χотари, що поп Кипрїан держал, поч(е)нше ѡт приχодища Моловатцѹ вода Вишнивцѹ, и кѹда полѣна держит, выш(е) монастирѣ за прѣкоп на дѣль, и ѡт толѣ поперек на Тернавкѹ до колѣ полѣна держит, и вода Тернавка. То емоѵ вес χотар. И еще есми потвердили монастирю нашемѹ вышепис(а)нномѹ села монастирска на имѣ: Телебѣчинци на Серѣти, и Трестиѧна, и на Шимѹзѧ Дѹмбравица, и на Молдавѣ Бѹзаци, и на Тополицѣ Жемерещїи, и на Серѣтѧ Башотѣни и Фынтырѣле, и на ѹсти Нѣмца Тимишещи и Кръстиенещи. И еще есми потвердили [1]) нашемѹ монастирю оуси монастирски цигане на имѣ: сыны Владови Нанѹль и братїа его Воика [2]) и Миχѹль и съ челѣдми своими, и Ѩндрѣ сынъ Радоѵловь съ челѣдїю си, и Ѩлекса сынь Хѣрцинь съ челѣдїю си, и сыни Завидови Ѡанца и братїа его Цинка и Попѹцѣ [3]) своими челѣдми, и сыны Лацкови

[1]) In orig. потвепотвердили.
[2]) Probabil greş. în loc de Воикѹ.
[3]) Pare a fi corectat în orig. din Попѹтѣ, cu un т cursiv, aşà că s'ar puteà ceti şi Попѹцѣ.

Л8ка и брат его Алекса съ челѣдми своими, и сыны Мик8лини Динга и брат его Манчюл съ челѧдми своими. Тое въсе выш(е)писанное да ест монастирю нашем8 ѡт нас оурик съ въсѣм доходомь, непор8шенно николиж на вѣки вѣчниѧ. А хотар оусим тѧм выш(е)писанним селам ѡт въсѧх стран да ест по 8сими своими старими хотари, к8да из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми выш(е)писаннаго Стефана воеводы, и вѣра възлюбленнаго сына господства ми Алеѯандра, и вѣра наших боıаръ: в. п. Станчюла и сына его пана Мырз8, в. п. Бланк8ла хотинского и сына его пана Д8ми, в. п. Гоѧна келеиского и дѣтеи его, в. п. Ісанѧ дворника и дѣтеи его, в. п. Алб8ла немецкого, в. п. Збїѧри бѣлоградского, в. п. Б8хти, в. п. Пашка келеиского, в. п. Петра Акимовича, в. п. Г[а]8гоура [1]) ѡрхеискаго, в. п. Фете новградского, в. п. Б8ѡрѣн8ла, в. п. Щеф8ла Черната, в. п. Чокырлїѧ, в. п. Юги вистїѧрника, в. п. Боди спатарѣ, в. п. Юги постелника, в. п. Негрила чашника, в. п. Л8ки столника, в. п. Нѣг комиса, и вѣра въсѧх боıарь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто б8деть господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших, или кого богь изберет быти, тот щобы не пор8шил нашего даанїа и потвержденїа, але щобы 8твердил и 8крѣпил. А на болшее потвержденїе том8 въсем8 вышеписанном8, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Томѣ логофет8 пис(а)ти и привѣсити наш8 печат к сем8 листоу нашемоу. Пис(а) Воулпашь граматик оу Сѡч(а)вѣ, в лѣтѡ ҂ѕцои, мѣсѧца април. а҃ день.

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţului, pach. 21, No. 8, cu o traducere a lui Gheorghe Evloghie dascălul din 9 Nov. 1785. Pasagiul relativ la prisaca dela Botne, tradus întreg, e acesta: „.... prisaca lui Chiprian la Botne şi cu mânăstirea ce este la obârşia Vişnivețului, şi cu toate poenele şi prisăcioarele câte sunt în hotarul pe care l-a stăpânit popa Chiprian, începând de unde se întâlneşte Molovateţul cu apa Vişnivețului şi pe unde ţine poiana, din sus de mânăstire, dincolo de şanţ la deal, şi deacolo drept la Ternauca, cât ţine poiana, şi apa Ternaucăi. Acesta îi este tot hotarul“. Din satele mânăstirei Neamţului citate în acest document, Telebeacinţii şi Trestiana sunt astăzi în Bucovina, districtul Siretului; cel dintâiu se numeşte Tereblecea sau Tereblești şi e situat între Molniţa şi Siret, la nord de Târgul Siretului, al doilea se numeşte şi Dimca (v. Şematismul Arhiepiscopiei gr.-or. din Bucovina pe an. 1904, p. 129) şi se află

[1]) Greş. pentru Ганг8ра; cf. No. XCVIII, CXXV şi altele.

în apropierea Hlibocii şi Tărăşenilor; Dumbrăviţa e în jud. Suceava, pl. Moldova, cătun al com. Fântâna Mare, pe Şomuzul Rece; Buzaţii sunt un cătun al com. Timişeşti în jud. Neamţ, pl. De Sus; Fântârealele (Fântânelele) sunt un cătun al com. Păşcani, jud. Suceava; Crâstieneştii la gura Neamţului sunt Cristeştii din acelaş judeţ, pl. Siret, iar Timişeştii un cătun al lor. Başotenii şi Jemereştii, cei dintâi pe Siret, ceilalţi pe Topoliţa, un afluent al Moldovei în jud. Neamţ (cf. Marele Dicţionar Geografic, V, p. 634), au dispărut sau şi-au schimbat numele. Jemereştii (=Gemereştii, Gemeneştii) sunt atestaţi încă la 1742/43 sub forma Giumăneşti: „Giumăneştii pe apa Topoliţii la Neamţu“ în catastihul din ms. 110 al Acad. Rom., f. 102 v. Başotenii trecuseră în posesiune privată. Documentul prin care întemeietorul lor, Başota Manuilo, i-a dăruit mânăstirei Neamţului, pe timpul lui Alexandru cel Bun, 4 Dechemvrie 1428, se află azi în posesiunea d-lui D. Greceanu dela Stânca. El a fost publicat de Gh. Ghibănescu în Surete şi izvoade, V, p. 110-112.

LXXXVI

Suceava, 7 Mai 1470.

Ştefan confirmă mânăstirei Neamţului, unde erà egumen Siluan, stăpânirea peste prisaca lui Chiprian dela Botne, dăruită de Chiajna, mătuşa domnului, pentru odihna sufletului tatălui său Alexandru Voevod şi a mamei sale Marina, şi pentru sănătatea sa, cu condiţia ca după moarte să fie pomenită la slujbă în fiecare Marţi, împreună cu părinţii ei.

† Милостїю божїєю мы Стєфан [воєвода], господарь земли молдавскои, чиним знамєнито ис сѣм нашим листом въсѧмь кто [на нь] оуэрить или єго чтѹчи ѹслышить, колиж того комѹ аще потрєбизна боудєть, ѡжє прїидє пред нами и пред митрополитом нашєм кир Теѡктистом и пред оусими нашими болѣри, вєликими и малими, старыми и молодыми, тютка наша Кнѣжна, по своєи добрли воли и ники[м] нєпоноужєна, и дала ѡт своєи правои ѡтчины, за дѹши родитєли єи Алеѯандра воєвода и за дѹши матєрю єи Марина, и за дѹши и за здравиє єи, монастирєви нашємѹ ѡ[т] Нѣмца, идєжє єст храм възнєсєнїє господа бога и спаса нашєго исѹ христа, гдє єст єгоумєн молєбникь нашь кир поп Силоуань, оу нашєи земли ѹ молдавскои, Кипрїанова пасика оу Ботнєх. Ино мы видѣвшє их добрли волю и данїє, а мы такожє єсми и ѡт насъ дали и потвєрдили тота прєдрєчєнаѧ пасика

на имѣ Кипрıановa пасика оу Ботнех, да ест монастирю нашемѹ w[т] нас оурикъ съ въсѧм доходом. Я хотаръ той пасици: почиши из долоу где оупад[а]еть Моловатецъ оу Вышнивецъ, та гори Вишнивцем до верха, и полѣни по верха Вишнивца въси до хотарѣ книгинина, а wт монастирѣ поперекъ на Трънавкѹ, та черес Трънавкѹ поперек на Кръланн, wпѧть до книгинин хотарѣ. То е емѹ вес хотар. Я пак ен да ѹчинѧтъ за то помѣнѹ оу монастыр на каждıи вторник коупно съ родителем ен Ялеѯандром воеводом и госпожди его Марени, матери ен. Я на то ест вѣра господства ми выш(е)писаннаго Стефан[а во]еводы, и вѣра възлюбленнаго сына господства ми Ялеѯандра, и вѣра наших боıаръ: в. п. Станчѹла и сына его пана Мырзы, в. п. Бланкѹла хотинскаго и сына его [пан]а Д[ѹ]мѣ, в. п. Гоıана келıинскаго и дѣти его, в. п. Исанѧ дворника и дѣти его, в. п. Ялбѹла немецкаго, в. п. Збıари бѣлоградскаго, в. п. Боухти, в. п. Пашка келıинскаго, в. п. Петрика Якимовича, в. п. Гангоура wрхенскаго, в. п. Фети новоградскаго, в. п. Бо[ѹр]ѣнѹла, в. п. Щефѹла Черната, в. п. Чокырлıе, в. п. Югы вистиарника, в. п. Боди спатарѣ, в. п. Югы постелника, в. п. [Нег]рила чашника, в. п. Лѹки столника, в. п. Нѣгъ комиса, и вѣра въсѧх боıар наших молдавских, великих и малих. Я по нашем животѣ, кто боудеть господаръ нашеи земли, w[т] дѣтеи наших или w[т] нашего племени, или пак боудь[1]) кого богь изберет господарем быти, щобы то[т] не порѹшил нашего даанıѧ и потвръжденıѧ, але щобы ѹтвръдил и оукрѣпил. Я на болшее крѣпост и поѹтвръжденıе томѹ оусемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмı нашемѹ вѣрномѹ панѹ Томѣ логофетоу писати и печать нашъ привѣсити к семѹ нашемѹ листѹ. Пис(а) Тѹтѹл оу Сѹчавѣ, в лѣто ѕцон, мѣсѧца маи ѕ денъ.

Pecetea pierdută. — Publicat cu traducere română de P. A. Syrku, fost docent la universitatea din Petersburg, în Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, vol. VII, p. 377-383, după originalul care se află probabil în mânăstirea Căpriana din Basarabia. Părţile din text închise în parenteze sunt întregirile noastre. Am îndreptat şi câteva greşeli evidente de lectură sau de tipar. Cele îndoelnice, ca нашем=нашим, родители=родителѣ s. -лю ş. a. le-am lăsat neîndreptate. In traducere trebue schimbat „Kneajna (princesa)“ în Chiajna, care trebue să fie numele propriu al mătuşei lui Ştefan cel Mare, adecă al unei fete a lui Alexandru cel Bun şi a soţiei acestuia Marina; „ . . . ad . . . mea“ în Duma; „Iamimovici“ în Iachimovici=

[1]) La Syrku greşit кто.

Iachimescul; „Fătu“ în Fete; „Bo . . . ean“ în Boureanul; „ . . . ril“ în Negrilă. In loc de „prisaca Căprienii de pe Botna“ trebue să se zică „prisaca lui Chiprian de pe Botne“, căci Кипрïановa e un adj. posesiv şi însamnă „a lui Chiprian“, nu „a Căprienii“ (în slav. acestei expresii i-ar corespunde Кипрïанинa), iar Ботнеχ e la loc. plur. „Dar ei să facă“ trebue schimbat „dar să-i facă ei“, sc. Chiajnei, pomenire.

Hotarul prisăcii e descris astfel: „Iar hotarul acestei prisăci, începând din jos, de unde cade Molovateţul în Vişniveţ[1]), apoi pe Vişniveţ în sus până la obârşie, şi poenele dela obârşiea Vişniveţului, toate până la hotarul Doamnei, iar dela mânăstire drept la Târnauca şi peste Târnauca drept la Cârlani, (şi) îndărăt la hotarul Doamnei. Acesta îi este tot hotarul“. Cf. o descriere a mânăstirei în Z. Arbore, Basarabia în sec. XIX, Bucureşti 1898, p. 317-320, în ce priveşte partea istorică cu totul neîndestulătoare, ca întreagă cartea d-lui Arbore. Dania prisăcii lui Chiprian către mânăstirea Neamţului trebue să se fi făcut înainte de 7 Mai 1470, deoarece în documentul dela 1 Aprilie acelaş an Ştefan confirmă mânăstirei, între altele, şi stăpânirea acestei prisăci, cu mânăstioara de lângă ea. Această contrazicere aparentă între documentele dela 7 Mai şi 1 Aprilie 1470 nu ne-o putem explicà altfel decât admiţând că dania a fost făcută verbal înainte de 1 Aprilie şi numai consacrarea ei printr'un act scris a întârziat până la 7 Mai. Poate să fi existat chiar un zapis al Chiajnei către mânăstirea Neamţului, care s'a pierdut. Lucrul acesta erà obişnuit. Cf. d. p. actul de donaţiune al boierului Cârstea către aceeaş mânăstire, pentru satul Cârniceni, anexat la documentul lui Petru II din 10 Oct. 1448, prin care se confirmă această donaţiune. Originalele se află amândouă în colecţia d-lui D. Greceanu; ele au fost editate de Gh. Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 118-120.

LXXXVII

Suceava, 28 Mai 1470.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde era egumen Ioasaf, o vie de nouă fălci şi patru „corocini“, cu tot pământul ce se ţineà de dânsa, în hotarul Hârlăului, cumpărată cu 544 de zloţi tătăreşti dela Carlac Laslău, Tot Iştfan, Staşco, Sebiştian, Fasechiş şi Imbriv (s. Imbrea), locuitori din târgul Hârlăului.

† Милостïю божïею мы Стефанъ воевода, господаръ земли молдавскои, чинимъ знаменито ис сѣмъ листомъ нашимъ въсѣмъ

[1]) Astăzi se zice *Işnovăţ*.

кто на нь оузрить или его оуслышить чтоучи, колиже того комоу боудеть потребизна, оже прїидоша прѣд нами и прѧд нашимь митрополитомь кѵр Теѡктистомь ѡт Сочавѣ и прѣд епискоупомь нашимь кѵр Тарасїемь ѡт Романомь тръгоу и прѣд архїимѫдритомь нашимь кѵр попь Теѡдорь игоумень ѡт монастирѧ ѡт Бистрици и прѣд кѵр попь Силоаномь игоумень ѡт Немецкаго монастирѧ и прѣд оусими нашими игоумени, ѡт оусих наших монастирь, и прѣд оусими нашими молдавскими болѧре, великыми и малыми, наши оубози люди ѡт Хорловскаго тръгоу на имѣ Карлакь Ласловь и Тоть Ищфань и Сташко и Себищїань и Фасекишь и Имбривь, по их доброи воли и никыимь непоноужени, и продали намь свою правоую и питомоую ѡ[т]нииноу, единь виноград оу Хорловскомь хотарѧ, д҃ фалчїи и д҃ корочинїи[1]), оу циноу за ҂фм҃д злат татарскых, оусе готови пинѣзи. И ми оуставши та есми заплатили оу их роуки оусе исполна готовими пинѣзїи. А оу томь ми оуставши нашимь добримь произволенїемь и свѣтлимь сръдцем и ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїа, ꙗко да оутвердимь и оукрѣпимь нашь монастирь ѡт Поутнои, и оучинили есми въ задоушїе свѧтопочивших родитель наших, и за здравїе и за спасенїе наше и за здравїе и за спасенїе дѣтеи наших, и дали есми тот нашь вышеписани виноград монастирю нашемоу ѡт Поутнои, идеже ест храмь оуспенїе прѣчистїѧ богородици и нашь молебникь попь Исафь, да ест монастирю нашемоу ѡт нас оурик и съ оусимь доходомь и съ оусими еи хотари и съ въсею землею, що колко прислоухало к томꙋ нашемоу винроградоу, коуда из вѣка ожикали, непороушено николи на вѣкы вѣчныѧ. А на то ест велика мартоурїа самь господства ми вышеписанны Стефань воевода, и прѣвъзлюблени сынь господства ми Алеѯандро, и митрополить нашь кѵр Теѡктисть ѡт Сочавѣ, и епископь нашь кѵр Тарасїе ѡт Романомь[2]) тръгоу, и молебници наши, игоумени ѡт оусих наших монастирь, кѵр попь Теѡдорь игоумень ѡт монастирѧ ѡт Бистрици, и кѵр попь Силоань ѡт Немецскаго монастирѧ, и ины оуси наши игоумени, и оуси наши болѧре молдавскых: пан Станчоула пръкалабь белоград[ски] и сынь его пань Мирзѧ, пань Влаикоула старостѧ хотинск[и] и сынь его пань Доума, пань Голѧн пръкалабь келїиски, пань Исаиѧ дворникь, пань Збїарѧ пръкалабь белоград[ски], пань Албоуль пръкалабь

[1]) In regest am tradus pe „д҃ корочинїи" cu „patru corocini"; vezi nota dela pagina următoare.

[2]) Vezi această formă necorectă şi în No. următor.

немецски, панъ Пашко пръкалабъ [ке]лїиски, панъ Боухта, панъ Петрикъ Акимович, панъ Гангоуръ пръкалабъ орхїиски, панъ Фете Готкъ новогород[ски][1]), панъ Чокрълїе, панъ Белко з [Б]ело[град][2]), панъ Ацко Хоудич, панъ Ивашко Хринкович, панъ Бодѣ спатаръ, панъ Юга вистїарникъ, панъ Юга постелникъ, панъ Негрило чашникъ, панъ [Лоука][3]) столникъ, панъ Нѣгъ комисъ, и иньі оуси наши боаре, що при томъ били, великых и малых. А на болшее крѣпост томоу въсемоу вышеписаномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу болѣринѹ паноу Тома логофетоу писати и нашоу печать привѣсити к семоу нашемоу листоу. Писа Илѣ оу Сочавѣ, в лѣто ѕцои, мѣсаца маи кн҃ день.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: + ПЄЧАТЬ ІѠ СТЄФАНЬ ВОЄВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЄМЛИ МѠЛДАВСКОИ, foarte bine păstrată. Documentul e scris în seminucială, gen de scriere rar întrebuinţat în diplomatica moldovenească din sec. XV, în care se generalizase cursiva. — Orig. în arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 7. Tradus de F. A. Wickenhauser, Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, Czernowitz 1886, p. 156-158; el a cetit însă în lista boierilor „Wăsko“ în loc de „Belko“ şi „ . . o . . sas“ în loc de „Luca“, iar în loc de „Ilea“ Ilie, Eliä. Cf. la D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, Bucureşti 1905, p. 207, rezumatul lui V. Măzăreanu (д҃ corocini); ibid., p. 87, alt rezumat cu greşala 28 Martie.

E interesant a constatà, din acest document, prezenţa unei populaţii ungureşti care se ocupà cu cultura viilor în Hârlău pe vremea lui Ştefan cel Mare. Din cele şase nume de locuitori, „oameni săraci“ cum le zice documentul, dela cari Ştefan cumpără via, cel puţin cinci sunt curat ungureşti: Korlát (orig. Карлак), László, Tót István, Sebestyén, Fazekas, Imre; Staško poate să fi fost un Slovac; cf. Tót=Slovac în ungureşte. Din ung. *Tót* vine probabil şi numele propriu romănesc *Tăut*.—Am tradus д҃ корочинїи cu „patru corocini“, fiindcă nu ştim sigur ce măsură erà aceasta. Insemnarea primitivă a cuvântului „corocin“ trebue să fi fost „pas“; cf. paleosl. census кракъ gressus, de unde *крачинъ, în ruseşte *корочинъ. Cuvântul, e drept, nu se găseşte în nici unul din dicţionarele ruseşti cunoscute; aceasta însă nu însamnă că el n'a putut să existe în limba Maloroşilor din Galiţia, dela cari l-am împrumutat noi. Polnoglasia *oro* dovedeşte aceasta. In schimb Maloroşii au împrumutat dela noi cuvântul falce, фальча, care la ei este ceva mai mult decât o

---

1) Adjectivele белоград[ски] şi новогород[ски] sunt scrise în original бело̃гра̃д şi новогоро̃.

2) Am întregit з Белоград şi nu з Белограда, deoarece după [Б]ело- lipsesc numai trei litere; în orig. a fost deci з Белогра̃.

3) Se vede numai о şi а din acest cuvânt.

desjatină; cf. фальчарь lucrătorul unei fălci, ca în moldov. *fălcer* (Żelechowski, Ruthenisch-deutsches Wörterbuch, II, p. 1025). Se poate ca şi în documentul nostru *corocin* să însemne „pas“, căci cu un alt termin din cei întrebuinţaţi în Moldova la măsurătoarea viilor, ca d. p. pogon, firtă sau cirtă, prăjină, nu poate fi identificat. Cf. într'o danie de vii dela 1713: „şapte pogoane i o cirtă, ... 3 cirte de loc stărp, . . . 3 paşi de loc ce mi-au dat ei mie, să fie de drum“, se 'nţelege printre vii (Melchisedec, Chronica Romanului, I, p. 334-335).

LXXXVIII

5 Iunie 1470.

Ştefan confirmă un schimb de sate între mânăstirea Bistriţei şi vistiernicul Iurie cu rudele sale: cumnatu-său Petraşco, soacră-sa Anuşca, jupâneasa lui Steţco Dămăcuşescul, şi fetele acesteia Nastea şi Sofiica, şi anume: Iurie dă mânăstirei satul Hemeianii pe Tazlăul Mare, iar egumenul Bistriţei Teodor îi dă în schimb satul Sârbii, din jos de Hemeiani, tot pe Tazlăul Mare.

ѕцои, юн. є҃.

† Милостїю божїю мы [Стефанъ воевода, господаръ земли молдавскои], знаменито чиним ис сѣм лист[ом нашим въсѣмъ кто на нь оу]зрит или его чтѹч(и) [ѹслышит, колиж того] комѹ бѹдет потребизна, ѡж(е) прїидош[а прѣд нами и прѣд нашим митрополи]том[1]) кѵр Теѡктисто[мъ] ѡт Сѹчав[ѣ и прѣд епископомъ нашимъ кѵр Тарасїемъ] ѡт Романом тръга и пръд оус[ими нашими игоумени, ѡт оусих на]ших монастир, и прѣд ѹсими нашими бо҄ары молдав[скими], великих и малих, пан Юрїе[2]) вистиерник и пан Петрашко, кѹмнатъ егѡ, и съ тежчею[3]) своею старои кнѣгини Ст[ецка, ѹнѹ]ковою[4]) Демекѹшъскѹа, Анѹшкѹю, ис свои[ми] дочками що имала [съ] Стецком, 'на имѣ Настѧ и съ Софїикою, и по их доброи воли, никим непонѹжени и не[при]силован[и][5]), и

---

[1]) In condică]таним.
[2]) Sau Юрїи.
[3]) Ortografie greşită, în loc de тешчею=тещею din теща, тьща soacră, la Ruşi de obiceiu mama femeii.
[4]) Greş. în loc de ѹнѹкою, dela ѹнѹка nepoată.
[5]) In cond. -ван'.

потокмили сѧ съ нашим игꙋменом архимандритом Феωдором ωт Бистрицскои монастирѧ и мѣнили села своа, и дал пан Юріе вистиꙗрник и пак Пътрашко[1]) и съ их тешчею Ꙗнꙋшкою и дωчкою[2]) Настею и Софійка монастирю нашемꙋ ωт Бистрици, гдѣ ест игꙋмен Теωдор, едно село що ест им правaѧ ωтнина и ωт своего праваго ꙋрика, на имѣ селꙋ Хемеѧни на Великом Тазловѣ, а Т[е]одоръ дал им тиж правꙋю монастирскою ωтнинꙋ за тое село на имѧ Сы[р]би[3]), пониже Хемеѧн, еще на Великωм Тазловѣ. Того ради ми видѣвши их доброи произволеніи и токмеж меже ними, що минѣют соби села своа, такожде и мы есми[4]) дали тое прѣдреченное село на имѧ Хемеꙗніи[5]) монастирю нашемꙋ ωт Бистрицїи, идеже ест храм оуспеніе прѣчистыѧ богородицѧ и молебник наш игꙋмен поп Теωдор, да ест монастирю нашемꙋ ωт нас оурик и съ оусим доходом, непорꙋшенно николи на вѣкы вѣчныѧ. А хотар томꙋ селꙋ ωт оусих сторωн по старым хотаром, коуда емꙋ хотарил боѧрин наш пан Жꙋржъ Галбиноул и съ межіѧшіи. А на то ест велика мартꙋріѧ сам господство ми вишеписаніи Стефан воевода, и прѣвъзлюбленнаго ми сына Алеѯандра.

Лѣт ѕцои, юн. е.

Тома логоф., Станчюл пъркълаб де Търгꙋл Албꙋ, Мързе сынь Станчюл, и Бланкꙋл старосте де Хотин, [и Д]ꙋма[6]) сынь его, и Гое[7]) пърк. де Килїꙗ кꙋ фїю съꙋ, Исаиѧ вор. кꙋ фїꙋ съꙋ, и Збїера пърк. де Четате Албъ, и Албꙋл пърк. де Нѣмцꙋ, и Пашко килинискаго, и Бꙋхтѣ, и Гангꙋр, и Петре Икомивич[8]), и [Фе]те Готкъ, [Бел]ко дела Четате Албъ, Щефꙋл Чернат, Чокърліе, Ацко Хꙋдичю, Ивашко Хринкович, Боде спат., Юга вист., Юга пост., Негрилъ пах., Лꙋка стол., Нꙗгꙋл комис.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, ff. 5-7: trei copii ale aceluiaş document. Am luat de bază copia dela f. 6, pe care am completat-o, unde nu este întreagă, cu părţile corespunzătoare din celelalte două. Lista boierilor martori e dată în toate trei în traducere. Comparând-o cu lista celorlalte documente din an.

[1]) Sau Петрашко.
[2]) In cond. ωдьнѣю, ωдънею sau дωчнею.
[3]) In cond. Сынбн în toate trei copiile; cf. nota bibliografică.
[4]) In cond. мнѣ смн în toate trei copiile.
[5]) In cond. Хомеꙗніи.
[6]) Cf. Дꙋма la f. 5 v. şi f. 7 v.
[7]) =Гоѧн.
[8]) F. 6 v. Екнмович; în originale Ꙗкнмовнч; v. p. 148-149.

1470, ea nu lasă nici o îndoeală asupra autenticităţii acestui document. Originalul a fost luat de bună samă de călugării greci, la secularizare, împreună cu toate celalte documente ale Bistriţei din Moldova. — Hemeianii (Hemeienii, Hemienii) şi Sârbii există şi astăzi în jud. Bacău, pl. Tazlău, lângă Scorţeni, din sus de Teţcani; sunt foarte aproape unul de altul.

Partea dela sfârşit a documentului fiind tradusă în condică, iar documentul destul de interesant, atât pentru cuprinsul lui — e un document de schimb — cât şi pentru persoanele despre cari se vorbeşte într'însul, traduc şi partea dela început întreagă. Notez că din textul lui reiese cum că vistiernicul Iurie şi cumnatu-său Pătraşco erau amândoi ginerii Anuşcăi, adecă bărbaţii celor două fete, pe care aceasta le avuse cu Steţco Dămăcuş. Se vede că Anuşca fusese măritată şi cu un alt bărbat.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut prin această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, când va fi cuiva de trebuinţă, că au venit înaintea noastră şi înaintea mitropolitului nostru chir Teoctist dela Suceava şi înaintea episcopului nostru chir Tarasie dela târgul Romanului şi înaintea tuturor egumenilor noştri din toate mânăstirile noastre şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, dumnialui Iurie vistiernicul şi dumnialui Petraşco, *cumnatul*[1]) lui, împreună cu soacră-sa, cu jupâneasa cea bătrână a lui Steţco, nepoata lui Demecuşăscul[2]), Anuşca, şi cu fetele ei, pe care le-a avut cu Steţco, anume Nastea şi Sofiica, şi de bună voea lor, de nimenea siliţi nici asupriţi, s'au învoit cu egumenul nostru arhimandritul Teodor dela mânăstirea Bistriţei, ca să-şi schimbe satele sale; şi au dat dumnialui Iurie vistiernicul şi dumnialui Pătraşco, împreună cu soacra lor Anuşca şi cu fetele ei Nastea şi Sofiica, mânăstirei noastre dela Bistriţa, unde este egumen Teodor, un sat ce este dreapta lor ocină din dreptul lor uric, anume satul Hemeianii pe Tazlăul Mare, iar Teodor le-a dat, în schimb pentru acel sat, dreapta ocină a mânăstirei, anume Sârbii, din jos de Hemeiani, tot pe Tazlăul Mare. Deci văzând noi buna lor voinţă şi tocmeala dintre dânşii, că îşi schimbă între sine satele sale, am dat şi noi acest mai sus zis sat anume Hemeianii mânăstirei noastre dela Bistriţa, unde este hramul Adormirei prea curatei născătoarei de Dumnezeu şi unde este rugătorul şi egumenul nostru popa Teodor, ca să-i fie mânăstirei noastre de la noi uric cu tot venitul, nestrămutat nici odată, în vecii vecilor. Iar hotarul acelui sat să fie din toate părţile după vechiul hotar, pe unde l-a hotărnicit boierul nostru dumnialui Iurie Galbinul împreună cu megieşii. Iar spre aceasta este marea mărturie a însăş

---

1) In orig. кѹмнатъ.
2) Dămăcuşescul.

domniei mele mai sus scrisului Ştefan Voevod şi a prea iubitului meu fiu Alexandru. Anul 6978, Iunie 5".

LXXXIX

Suceava, 18 Iulie 1470.

Ştefan confirmă comisului Barsu şi fratelui său Şuşman satele Cobâlcenii (Cobâlcinii) şi Bilosăuţii pe Nistru, dăruite lor de Ana, sora logofătului Dobrul, vara lor. Aceste sate le cumpărase Ghidea, fiul Anei, cu 200 de zloţi tătăreşti dela Ioasaf, egumenul mânăstirei Neamţului, cu învoirea soborului mânăstiresc.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣмъ листомъ нашим въсѣмъ кто нан оузрит или его оуслышитъ чтѹчи, колиж того комѹ боудетъ потребизна, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд нашим митрополитом кѵр Теѡктистом и прѧд епискѹпом нашим кѵр Тарасїемъ и прѧд оусими нашими молдавскими бо[ѧ]ре Яна, сестра Доброулова логофет(а), и по своеи доброи воли, никим непонѹжена ни оусилована, и дала своимъ племеником, панѹ Барсѹ комисѹ и братѹ его панѹ Шѹшманѹ, два села на имѣ Коблъчин(н) и Билосовци, на Днистри. Того радї мы видѣвши доброе произволенїе и данїе, що дает Янна слѹгам нашим панѹ Барсѹ комисѹ и братѹ его Шѹшманѹ тих прѧдреченных сел, що их коупил сынъ еи Гидѣ ѡт правого оурика монастирѧ наше[го] ѡт Немецъ, ѡт игѹмена именем Иѡасафъ и ѡт оусих братїа живащомѹ въ том монастирѣ, идеже ест храм възнесенїе господа бога и спаса нашего ісѹ христа, за с҃ злат татарских. Ино мы такожде есми дали им тих прѧдреченых сел, да ест имъ ѡт нас оурик и съ оусим доходомъ, и дѣтемъ их равно и оунѹчатом их и прѧоунѹчатом их и праштѹрѧтомъ их и въсемѹ родѹ их, кто сѧ изберет наиближни, непорѹшено николиж на вѣки. Я хотар тим селам ѡт оусих сторон по старым хотаром, кѹда из вѣка ѡживали. Я на то е[ст] велика мартѹрїѧ сам господство ми вышеписа[ны] Стефан воевода, и прѣвъзлюбленаго ми сына Алеѯандра, и наш митрополит кѵр Теѡктистъ ѡт Сочавѣ, и епискѹп наш кѵр Тарасїе ѡт Долнемъ торгѹ, и оуси наши боѧре молдавских, великих и малых: пан Станчѹл

пръкалаб белогород[ски] и сынъ его пан Мир[за], пан Бланкѹл старостѣ хотинскомѹ и сынъ его пан Дѹма, пан Гоѧн пръкалаб келе[нс]ки, пан Исаиѧ дворник, пан Ѧлбѹл пръкалаб немецски, пан Звїарїи пръкалаб белогорѡд[ски], пан Бѹхтѧ, пан Пашко келїискїи, пан Гангѹр ѡрхїиски, пан Фете Готкъ, пан Щефѹл Чернат, пан Белко з Белоград, пан Чокрълїе, пан Ѧцко Хѹдич, пан [Ива]шко Хринкович, пан Бодѣ спатар, пан Юга вистїарник, пан Юга постелник, пан Негрило чашник, пан Лѹка столник, пан Нѣгъ комис, и ин[ы оуси наши боıаре, щ]о при том били. Ѧ на болшее крѣпост и оутвържденїе [томѹ въсемѹ] вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ [болѣринѹ панѹ Томѣ логофетѹ пис]ати[1]) и нашѹ печат и печати боѧрь наших привѣсити к семѹ [нашемѹ] листѹ. Пис(а) Илѣ Стравич оу Сочавѣ, в лѣто ѕцон[2]), мѣсѧца юл. ӥі день.

Pecetea cea mare domnească şi zece peceţi boereşti, atârnate cu mătase albastră, cinci deadreapta şi cinci deastânga celei domneşti, s'au pierdut. — Orig. la Academia Română, sign. 9/XIII, cu o traducere a epp. Melchisedec, datată „c. 1470". Dl. I. Tanoviceanu, într'o notiţă anexată la original, îl datează 1469 sau 1470; în registrul Academiei e trecut sub data 1465 (6973).

In Revista pentru istorie, arheologie şi filologie a răposatului Gr. Tocilescu, vol. VII, p. 373-375, s'a publicat, după manuscriptele rămase dela Melchisedec, dar fără dată, textul şi traducerea acestui document, care la 1885 se află în mânile unui călugăr dela mânăstirea Vorona. In notele epp. Melchisedec i se dau anii 1470-1472 (p. 375) şi luna Iunie sau Iulie 18 (ibid., nota 1); la p. 376, n. 4, comparându-se cu doc. din 5 Iunie 1472 dela Miclăuşeni, se presupune cu drept cuvânt că e mai vechiu decât acest din urmă. Documentul este de bună samă din 1470, deoarece şi formulele lui şi lista boierilor concordă în totul cu documentele dela 8 Fevruarie şi 28 Mai 1470 ale mânăstirei Putnei, No. LXXXIII şi LXXXVII.—Textul din Revista pentru istorie, arheologie şi filologie are mai multe greşeli de lectură, ca Доброула în loc de Доброулова, Кобълчи în loc de Кобълчин(и), Нистри în loc de Днистри, Чидѣ în loc de Гидѣ (în traducere Ghidea), такождере în loc de такожде, хотарам în loc de хотаром, вышеписаное în loc de вышеписа[ны], таргѹ în loc de торгѹ, из în loc de з, Михал în loc de Илѣ, ş. a. Traducerea e bună, afară de locurile ce trebuesc îndreptate, conform rectificărilor din text. — Satele Cobâlcinii şi Bilosăuţii sunt Cobolcenii şi Bălăuşăuca de lângă

---

[1]) Pasagiul acesta şi cel precedent sunt şterse de tot în original.
[2]) Data e foarte ştearsă în original; cu greu se recunosc literile ѕцо, iar la sfârşit pare a fi г, ceea ce ar da 6973=1465; lista boierilor ne arată însă că nu poate fi decât и, adecă 6978=1470.

Sicureni, ţinutul Hotinului în Basarabia (Arbore, l. c., pag. 718), rus. Кобылченя şi Бѣлоусовка, pe harta d-lui Arbore Cobolcin şi Belousovca.

XC

Suceava, 13 August 1471.

Ştefan confirmă boierului Bontica stăpânirea peste ocinele soţiei sale Elenei, anume: satele „la Poieni", unde au fost cnejii Băloş şi Danciul, şi moara de pe Moldova ce se ţineà de acele sate.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито сим лис[то]мь нашим въсѣмь кто нан ѹзрит или его ѹслышит чтѹчи, ѡже тот истины слѹга нашь вѣрны пань Тома Бонтика слѹжиль нам право и вѣрно. Тамь мы видѧвши его правѹю и вѣрнѹю слѹжбою до нас, жаловали есмы его ѡсобною нашею милостїю, дали и потвръдили есмы емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои ѡтнины и диднины жоны его Елены, на имѧ села на Полѣны, где были кнѧѕове Бълошь и Данчѹл, и млинь на Молдавѣ що ест ѹ тѧх селах. Тое въсе вишеписаное да ест имь ѡт нас ѹрик съ въсѧм доходомь, непорѹшено николи ни ѹ чемь на вѣкы, и[м] и дѣтем их и ѹнѹчатом их и праѹнѹчатом их и пращѹрѧтом их и въсемѹ родѹ их, кто им наиближны бѹдет. А хотарь тѧм селам да ест ѡт ѹсих сторонь по старомѹ их хотарю, кѹды из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вишеписаннаго ми Стефана воеводы, и вѣра възлюбленаго ми сына господства ми Алеѯандра, и вѣра болѧрь наших: в. п. Станчѹла и сына его пана Мырзы, в. п. Влаикѹла и сына его пана Дѹмы старости хотинсци, в. п. Боды дворника, в. п. Збиары, в. п. Лѹкы и пана Блъка пръкалабове бѣлоградсци, в. п. Бѹхти, в. п. Нѣга и пана Ивашка пръкалабове келїисци, в. п. Арбѹре пръкалаба ѡт Нѧмца, в. п. Фете пръкалаба новоградского, в. п. Гангѹра пръкалаба ѡрхїиского, в. п. Чокырлие, в. п. Щефѹла Черната, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п. Бранчана спатарѧ, в. п. Югы вистиарника, в. п. Югы постелника, в. п. Дажбога чашника, в. п. Томы столника, в. п. Хѹрѹ комиса, и вѣра въсѧх болѣръ наших молдавскых, великых и малы[х]. А по нашем животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи

нашихъ или ѡт нашего племене, бѫд кого богъ изберет быти господарем, тот щобы им ѫтвръдил и ѫкрѣпил, понеж(е) есмы емѫ дали и ѫкрѣпили за его правѫю и вѣрнѫю слѫжбѫ. А на бѫлшеи потвръждены томѫ въсемѫ вишеписаномѫ, велѣли есмы нашемѫ вѣрномѫ болѣринѫ панѫ Томѣ лѡгѡѳетѫ писати и нашѫ печат привѣсити к семѫ нашемѫ листѫ. Пис(а) Єтецко диѧкь оу Сѫчавѣ, в лѣто ѕцоѳ, авг. ѕі.

Pecetea cu totul stricată; în dosul pergamentului notiţa † село Поіана (satul Poiana).—Orig. la Academia Română, Pec. No. 136. Asupra „Poienilor“ din acest document cf. No. CXC din 15 Oct. 1488, din care se vede că în adevăr e vorba de două sate sau de două judecii ale unui sat, independente una de alta. Pasagiul respectiv din documentul de mai sus e în traducere astfel: „i-am dat şi i-am întărit în ţara noastră a Moldovei ocinele şi moşiile (ѡтнины и диднины) femeii sale Elenei, anume satele la Poieni, unde au fost cnejii Băloş şi Danciul, şi moara de pe Moldova, care este în acele sate“.

XCI

Mânăstirea Putnei, 15 August 1471.

Ştefan scuteşte de vamă grâul şi mierea, pe care egumenul Teoctist dela Pobrata le va trimete spre vânzare la Chilia, şi peştele ce călugării vor aduce deacolo la mânăstire prin vadul dela Ţoţora. El porunceşte boierilor, judecătorilor vameşilor şi tuturor slugilor domneşti, să nu ia nici o vamă dela mărfurile mânăstirii Pobratei.

† Милостию божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чинимъ знаменито ис сѣмъ листомъ нашимъ въсѣмъ кто нан възрит алибо его чтѫчи ѫслишит, колиж того комѫ бѫдет потребизна, ѡже благопроизволи господство ми нашимъ благимъ произволениемъ и чистимъ и свѣтлимъ сръдцемъ, ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощиѧ, и ѫчинили есми въ задѫшие свѧтопочившихъ род(и)телеи наших, и за наше здравие и за здравие дѣтеи наших, ꙗко да ѫтвръдимъ наш монастиръ ѡт Побраты, идеже ест храм свѧтаго иерарха чюдотворца Николы, и [идеже][1]) ест егѫменъ кир Ѳеѡктистъ, и даем и дали

[1]) Lipseşte în original.

есми сес наш листъ на то: варе кого ѡни пошлет ѡт слѹг монастирских или ѡт братїи з манастирѣ с потрѣбами монастирскими до Келїи, или житомъ, или медомъ, или по рибѹ, или пак бѹд нс чимъ, а мито да не имают платити, ни тамъ идѹчи, ани назад ѹ Цоцори на бродѹ, ни ѡдни грош. Про тож ни ѡдни болѣрини, ани сѹдец, ани мытник, ава ни ѡдни наш слѹга или болѣрини да не смѣют брати мыто ѡт товара манастирского. А кто сѣ покѹсит, черес сес наш листъ, ѹзяти мыто, хотя и ѡдни грош, тот ѹзрит нашѹ казнъ. Тое вышеписанное хочемъ нашемѹ монастирю здержати и пополнити, подлѹг сего нашего листѹ и записѹ, до нашего живота. А на болшѹю крѣпость томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ болѣринѹ панѹ Томѣ лѡгѡфетѹ писати и нашѹ печат привѣсити и к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(ан) ѹ монастири ѡт Пѹтнои, в лѣто ѕцоѳ, мѣсяца аѵг. ѳі.

Pecetea cea mică domnească, cu legenda: † ПЄЧАТЬ СТЄФАНА ВОЄВОДЫ; pe dosul pergamentului două notiţe mai nouă despre cuprinsul documentului, una în româneşte, alta în greceşte.—Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina. Publicat în extras de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 115-116. Hasdeu traduce pe жито cu „pâne". E vorba probabil de grâu, deşi acest cuvânt însamnă în ruseşte şi orz şi săcară (Roggen, Gerste); v. Żelechowski, Ruthenisch-deutsches Wörterbuch, s. v.

XCII

Suceava, 10 Septemvrie 1471.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf, satul Balcăuţi, din jos de târgul Seretului, cumpărat dela Oană, fratele lui Alexa spătarul, cu 120 de zloţi tătăreşti. Acesta îl cumpărase dela boierul Iurghici.

† Милостию божїею мы Стефан воевода, господаръ землн молдавскои, чиним знаменито нс сѣмъ листомъ нашимъ въсѣм кто нан възрит алибо его чтѹчи ѹслишит, колиж того комѹ бѹдет потребизна, ѡже прїиде пред нами и пряд нашим митрополитом кѵр Өеѡктистомъ и пред нашимъ епискѹпом кир Тарасием ѡт

Романова тръга и пред ȣсими нашими молдавскими болѣры, великими и малыми, слȣга наш Ѡана, брат Ѧлексы спатарѣ, по своеи доброи воли, никим непонȣжен, и продаль нам самым свою правȣю штининȣ и викȣпление, село на имѣ Балковци, поинже Серецкаго тръгȣ, що кȣпил Ѧлекса брат его ѡт пана Юргича и ѡт его правагo ȣрика, и продал нам за р҃к златих татарских. И ми есми зап[латин]ли ȣ рȣки Ѡани ȣсе исполна готовыми пинѧзми, прѧд нашими митрополиты и пред ȣсими нашими молдавскими болѣре. Ѧ мы за тимъ ȣставши, нашею доброю волею и ѡт бога помощию, ꙗко да ȣтвръдимъ и ȣкрѣпим наш монастир ѡт Пȣтнои, идеже ест храм ȣспение пресвѧтѧи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашои богородици и приснодѣвѣи Марїи, и где ест игȣмен молебник наш кѵр поп Иѡасаф, и ȣчинили есми въ задȣшие и за спас(е)ние свѧтопочившиx родителеи наших, и за наше здравие и за здравїе дѣтеи наших, и дали есми томȣ свѧтомȣ нашемȣ монастирю ѡт Пȣтнои тое вишеписанное наше село на имѣ Балковци, иже Серецкаго тръгȣ, наше выкȣпление, да ест монастирю нашемȣ ȣрик съ всѣмъ доходомъ, непорȣшенно николиже на вѣки вѣчныѧ. Ѧ хотар томȣ селȣ да ест съ ȣсих сторон своими старыми хотарми, кȣда из века ȣживали. Ѧ на то ест велика марторна сам господство ми вишеписанныи Стефан воевода, и наши митрополити, кир Ѳеѡктистъ ѡт Сȣчавѣ и кѵр Тарасие ѡт Романова тръга, и наши болѣре: пан Станчюл и син его пан Мырза, пан Бланкȣл староста хотинскы и син его пан Дȣма, пан Бодѣ дворник, пан Збѣрѣ, пан Лȣка и пан Блъко паркалабове ѡт Бѣлограда, пан Нѣг [и] пан Ивашко паркалабове ѡт Келїи, пан Ѧрбȣре паркалаб ѡт Нѣмца, пан Фете паркалаб новоградскїи, пан Гангȣр паркалаб ѡрхеискыи, пан Бȣхтѣ, пан Чокрълие, пан Щефȣл Чернат, пан Ицко Гȣдич, пан Ивашко Хриикович, пан Бранчан спата[рь], пан [Юг]а вистиарник, пан Юга постелник, пан Дажбог чашник, пан Тома столник, пан Хȣрȣ комис, и инїи наши болѣре, велїцїи и малїи. Ѧ на болшȣю крѣпост томȣ въсемȣ вишеписанномȣ, велѣли есми нашемȣ вѣрномȣ болѣринȣ панȣ Томѣ логофетȣ писати и н[аш]ȣ печат и печати наших митрополитовъ и наших болѣръ привѣсити к семȣ нашемȣ листȣ. Пис(а) Исаїѧ дияк ȣ Сȣчавѣ, в лѣто ҂ѕцоѳ, мѣсѧца сеп. і҃ денъ.

Pecetea domnească şi probabil opt peceţi boereşti, patru dea dreapta şi patru dea stânga, între acestea poate peceţile celor doi

mitropoliţi [1]), s'au pierdut.—Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 10. In dos sign. „Lit. A., fasc. 1", o însemnare veche (sec. XV-XVI) за Балковци şi alta Балкѫуцїи. Extras la Uljanickij, Materialy, No. 97[a], p. 108, şi publicat întreg de Jacimirskij, Дарственныя грамоты, No. 8, p. 10, cu data 1470, cu o singură greşală în context (вкуплени pentru вкуплениє) şi cu următoarele lecturi greşite în lista martorilor şi în corroboratio: „пан Нѣг пан Ивашко" p. пан Нѣг [и] пан Ивашко—urmează doar паркалабове, nu паркалаб, — Бацко p. Яцко (sc. Гѹдич), и... ка p. [Юг]а, sc. вистиарник, ниѹ p. и н[аш]ѹ, нашн p. нашиⅹ, и к семѹ p. к семѹ.— O traducere germană de J. Marcińkiewicz, cu sign. „Litt. A., fasc. 1", se găseşte în posesiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg, o alta la „Tabula Ţerii" din Cernăuţi, o a treia a publicat Wickenhauser în Woronetz und Putna, p. 158-159, după originalul care se aflà înainte de 1850 în Bucovina. La acesta din urmă cetim Olexi în loc de Alexa, Wilk (trad. dela Tabulă Bliko) în loc de Bâlco, Ioga în loc de Iuga. Să se noteze însă că Luca şi Bâlco erau amândoi pârcalabi de Cetatea Albă, ca Neagu şi Ivaşco de Chilia, ceeace nu reiese din traducere. Un rezumat românesc în condica lui Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, o. c., p. 175: 1461 e o greşală de tipar în loc de 1471. Cf. şi Uricariul, XI, p. 92: o traducere necompletă a lui N. Beldiceanu după ediţia lui Uljanickij. — Balcăuţii sunt astăzi în Bucovina, districtul Siretului, între Suceava şi Siret, aproape de satul şi de staţia drumului de fer Hadikfalva; formează o comună împreună cu Botuşeniţa şi Gropana s. Gropenile.

XCIII

Suceava, 13 Septemvrie 1471.

Ştefan constitue bolniţei înfiinţate de dânsul pe lângă mânăstirea Zugrafu din muntele Atos un mertic anual de 500 de aspri.

† Милостию божїею мы Стефанъ воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чини[м] [2]) и сѣмъ листомъ нашимъ въсѣмъ кто на нь възрить или его чтѹчи ѹслишить, иже благопроизволи господство [3]) ми нашимъ благымь произволенїемъ и чистимъ

[1]) Aşà numeşte Ştefan în trei locuri pe mitropolitul Sucevei Teoctist şi pe episcopul de Roman Tarasie: „înaintea mitropoliţilor noştri şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti"; „şi mitropoliţii noştri, chir Teoctist din Suceava şi chir Tarasie din târgul Romanului"; „şi peceţile mitropoliţilor noştri".

[2]) In Vizantijskij Vremennik чинимъ.

[3]) La Kačanovskij господарство; orig. de sigur гпсдво.

[н] свѣтлым сердцемъ[1]), и ѡт[2]) въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ, и ѡт[3]) бога помощиѧ[4]), ꙗко да ѹтвръдимъ и ѹкрѣпимъ нашъ монастир ѡт[2]) свѧтои горѣ, идеже есть храмъ свѧтаго и славнаго великомѹченика[5]) и побѣдоносца[6]) Геѡргиа, глаголемыи Зѹграфъ, и где есть негѹмен молебникъ нашъ кѵръ попъ иеромонахъ Варлаамъ, и ѹчинили есми въ задѹшие свѧтопочившихъ родителеи нашихъ, и за наше здравїе и за здравїе дѣтеи нашихъ, и поставили есми ѡброкъ нашеи больници ѡт нашего свѧтаго монастирѣ ѡт Зѹграфа, що ми по божїеи воли тотѹ больницю сами смо ѹтвръдили, и да есть[7]) ѡт[2]) насъ тои больници на каждѹю годинѹ ф҃ аспра ѡбретаѧщим[8]) сѧ въ тои больници, и да молѣтъ бога за дѹшѹ родителеи нашихъ, и за наше здравїе и за здравїе дѣтеи нашихъ[9]). Тои вишеписанныи ѡброкъ ф҃ аспра да есть непорѹшенъно нашои больници ѡт[3]) свѧтои горѣ ѡт[3]) Зѹграфа, николиже на вѣки. А на то есть вѣра нашего господства[10]) вишеписаннаго Стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленныхъ сыновъ господства ми[11]) Алеѯандра и Петра, и [вѣра][12]) въсѣхъ дѣтеи нашихъ, и вѣра въсѣхъ болѣръ нашихъ молдавскихъ, великихъ и малихъ. А на болшѹю крѣпость, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ болѣринѹ панѹ Томѣ логоѳетѹ[13]) писати и нашѹ печать завѣсити и к семѹ листѹ нашемѹ. Писа[14]) Исаїѧ въ Сѹчавѣ, в лѣто ѕцоѳ, мѣсѧца септ.[15]) г҃і.

Pecetea domnească cea mare.—Orig. în mânăstirea Zugrafu din muntele Atos. Editat întâiaş dată de V. Kačanovskij în Неизданныя грамоты изъ аөонскихъ архивовъ, p. 52-53 (cf. nota dela No. LXI, 10 Mai 1466), și a doua oară de un anonim în Византійскій Временникъ, издаваемый при Императорской Академіи Наукъ (Βυζαντινὰ Χρονικά), St.-Petersburg 1907, tom. XIII (pentru an. 1906), fasc. 3-4, p. 175-176, cu data 1470. Ediţia din urmă e mai rea decât cea dintâiu;

[1]) Tot aşâ şi în V. V.
[2]) La Kač. şi în V. V. отъ.
[3]) Kač. ѡтъ.
[4]) V. V. -щню.
[5]) V. V. -мъченіка.
[6]) V. V. -бедо-.
[7]) V. V. greş. идетъ în loc de и да есть.
[8]) V. V. обрѣтающим.
[9]) Aceste 9 cuvinte din urmă lipsesc în V. V.
[10]) Kač. господарства; V. V. господства.
[11]) Kač. господ(арей).
[12]) V. V. вѣ[ра].
[13]) V. V. -фѣтѵ.
[14]) V. V. пис[алъ].
[15]) V. V. мѣсѧца сентѧбрѧ.

reproducând-o pe aceasta, am relevàt în note câteva abateri ale celeilalte. Un scurt rezumat, cu data exactă, în Porfirij Uspenskij, Востокъ Христіанскій, I, p. 336, şi după acesta în Convorbiri Literare pe anul 1902, vol. XXXVI, p. 959. Cf. şi nota dela No. LXI.

Traducerea documentului e următoarea: „Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut prin această carte a noastră tuturor celor ce o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, că a binevoit domnia mea cu a noastră bunăvoinţă şi cu inimă curată şi luminată, şi din toată voea noastră cea bună, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să întărim şi să împuternicim mânăstirea noastră din sfântul munte, unde este hramul sfântului şi slăvitului marelui mucenic şi biruitor Gheorghe, numită Zugrafu, şi unde este egumen rugătorul nostru chir popa ieromonahul Varlaam, şi am făcut, pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor părinţilor noştri, şi pentru sănătatea noastră şi pentru sănătatea copiilor noştri, şi am pus mertic bolniţei[1]) noastre din sfânta noastră mânăstire dela Zugrafu, care bolniţă cu voea lui Dumnezeu noi înşi-ne am întărit-o, şi să aibă dela noi această bolniţă pe fiecare an 500 de aspri, pentru cei ce se găsesc în acea bolniţă, ca să se roage lui Dumnezeu pentru sufletul părinţilor noştri, şi pentru sănătatea noastră şi pentru sănătatea copiilor noştri. Acest mai sus scris mertic de 500 de aspri să fie pentru veci nestrămutat bolniţei noastre din sfântul munte dela Zugrafu. Iar pentru aceasta este credinţa domniei noastre mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi credinţa preaiubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Petru, şi credinţa tuturor copiilor noştri, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar spre mai mare tărie, poruncit-am credinciosului nostru boier, dumnialui Toma logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră. A scris Isaia în Suceava, la anul 6979, luna lui Septemvrie în 13“.

Din documentul lui Petru Şchiopul dela 1 Iunie 1575 (cf. l. c. din Византійскій Временникъ, p. 176 sq.) se vede că întâiul donator al mânăstirei Zugrafu, între domnii Moldovei, a fost Ştefan cel Mare, „Ştefan cel Bătrân“, împreună cu doamna sa Maria. După el vin Bogdan, Ştefăniţă, Petru (Rareş) şi Alexandru (Lăpuşneanul).

XCIV

Suceava, 24 Octomvrie 1471.

Ştefan confirmă lui Jurj Coteţ şi fratelui său Cozma Coteţ stăpânirea peste satul Coteciarii, cumpărat de ei dela Greaca, fata lui

[1]) Terminul vechiu romănesc pentru „spital“.

Rusu, cu 80 de zloţi tătăreşti, iar lui Jurj Coteţ în deosebi peste un loc de poiană numit „La Fântâniţe“ şi peste o prisacă din acelaş hotar, dăruite lui de Nastea, fiica lui Becu şi femeea lui Delea.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод, господаръ земли молдавскои, чиным знаменито сѫм лист[о]мь нашим въсѫм кто нан ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, иже тоты истинны слѹгы наши вѣрны Жѹржь Котець и брат его Козма Котець слѹжили нам право и вѣрно. Тѫм мы видѧвши их правѹю и вѣрнѹю слѹжбою до нас, жаловали есмы их особною нашею милостїю и дали и потвръдили есми имь их правѹю отнинѹ село на имѧ Котечары, що оны кѹпили от Грѫкы, дочка Рѹсова, за н҃ злат татарскых. И також ѹстала Настѧ, дочка Бекова, жена Дѣлина, и дала она по своеи доброи воли одно мѣсто [о]т [полѣны[1]) на] имѣ „ла Фынтыниці“, и тиж дала Жѹржѹ Котецѹ[2]) от своего стер . . .[3]) [Ко]течары и пасика, щобы особно била емѹ Жѹржи Котецѹ. Тое въсе вишеписаное да ест имь от нас ѹрик, равно[4]) и дѣтем их равно и ѹнѹчатом их и праѹнѹчатом их и пращѹрѧтом их и въсемѹ родѹ их, кто им наиближны бѹдет, непорѹшено николи ни ѹ [че]м на вѣкы. А хотарь томѹ селѹ да ест от ѹсих сторонь по старомѹ его хотарю, кѹды из вѣка оживали. А на то ест вѣра господства ми вишеписанаго ми Стефана воеводы, и вѣра възлюбленаго ми сына господства ми Алеѯандра, и вѣра боѧрь наших: в. п. Станчѹла и сына его пана Мырзы, в. п. Елаикѹла и сына его пана Дѹмы старости хотинсци, в. п. Боди дворника, в. п. Збиѣры, в. п. Лѹка и пана Блъка пръкалабы бѣлоградсци, в. п. Нѧга и пана Ивашка пръкалабы келїисци, в. п. Арбѹре пръкалаба немецского, в. п. Бѹхти, в. п. Фети новоградского, в. п. Гангѹра пръкалаба орхеиского, в. п. Щефѹла Черната, в. п. Чокырлїи, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Ивашка Хри[н]ковича, в. п. Еранчана спатарѧ, в. п. Югы [ви]стиарника, в. п. Югы постелника, в. п. Дажбога чашника, в. п. Томы

[1]) In orig. lipsesc c. 5-6 litere, ce s'ar puteà completà cu полѣны; Ghibănescu, l. c. mai jos, p. 61, citeşte от(н)инѹ.

[2]) In orig. дали şi панницѣ (?), o evidentă greşală de condeiu.

[3]) Orig. e rupt aci; Ghibănescu a cetit стар..., ceeace ar fi стар[ого şi s'ar puteà completà aşà: стар[ого ѹрика, от села Ко]течары=din vechiul ei uric din satul Coteciari. Orig. are însă стер . . . Să fi fost стерна, gen. sing. dela m. стерн=f. стернь, стерня mirişte, Stoppelfeld, în maloros., paleosl. стрънь, polon. *ściern?* Cf. neoslov. şi serb. *strnište* ager segete nudatus.

[4]) In orig. равно ѹрик.

столника, в. п. Или Хѹрѹ комиса, и вѣра въсѣх болѣр нашихъ молдавскых, [и в]еликых и малых. А по нашем животѣ, кого богъ и[звере]т бити господаръ нашеи земли, ѿт дѣтеи наших [или] ѿт нашего племене, бѹд кто бѹдет, тот щобы им [не порѹшил нашего дал]нїа, але щобы им ѹтвръд[ил] и ѹкрѣпил, понеж(е) есмы им дали и ѹкрѣпили за их правѹю [и] вѣрнѹю слѹжбѹ. А на бѹлшеи потвръждени томѹ въсемѹ вишеписан[омѹ], велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ болѣринѹ панѹ Томѣ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ нашемѹ листѹ. Пис(а) Стецко дижак ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ѕцо҃, ѡх. кд҃.

Pecetea pierdută. — Orig. l-am văzut la d-l Gh. Ghibănescu, care l-a editat în Surete şi izvoade, vol. I, p. 60-63, însă cu multe greşeli de lectură. Satul Coteciari nu mai există astăzi. El se află însă pe teritoriul moşiei Târzii a fraţilor Leonida din jud. Fălciu, pl. Crasna, mai la vale de satul Târzii, unde există încă un loc ce-i zice Coteceri. Cf. Ghibănescu, l. c., p. 64, şi Uricariul, XXII, p. 278-279: e vorba acì de siliştea Coticeri, Cotăceri la 1826, aceeaş cu Coteciarii din documentul nostru.

XCV

2 Noemvrie 1471.

Ştefan confirmă lui Danciu Boldăş stăpânirea peste satul său de baştină Cristeştii pe Calnăş, peste un loc pustiu la gura pârâului Muncelului, „unde acesta dă în Solonţ“ şi unde va puteà să-şi facă sat, şi peste poeniţa Calului.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 57, f. 4 şi 7. Documentul a fost prezentat de răzăşii Crâsteşti, ţinutul Bacăului, într'un proces dela anul 1843. Satul Crâsteşti sau Cristeşti nu mai există astăzi pe apa Calnăşului, care curge între Solonţ şi Ardeoani, jud. Bacău, pl. Tazlăul de Sus; v. Marele Dicţionar Geografic, II, p. 271, şi harta statului major, planşele Scorţeni şi Tazlăul Sărat. Il găsesc însă la 1518, într'un doc. din 26 Dech., prin care Ştefăniţă confirmă proprietatea Crâsteştilor pe Calniş (на Калнишы) boierului Cozma Şarpe; acesta îl cumpărase dela Sora, fata lui Ilea Boldiş, şi dela vărul ei Lazăr Graşiţă, nepotul lui Danciul Boldiş, cel ce îl stăpânise cu un uric de mărturie „ис привилїе за марторїю“ dela Ştefan cel Mare. „Uricul de mărturie“ e documentul dela 2 Nov. 1471.

Orig. documentului dela 1518 se află în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina. Un document aproape identic cu acesta am văzut în biblioteca Academiei Imperiale din St.-Petersburg; e tipărit în Отчетъ pe an. 1893, p. 65-66. Cf. Uricariul, VI, p. 323-324, 327; Ghibănescu, Surete şi izvoade, I, p. 258.— Solonţul, care curge ceva mai spre nord de Calnăş, n'are nici un afluent cu numele „Muncelul“, pe cât putem vedeà din hartă şi din dicţionarele geografice. Nu ştim deasemenea dacă „poeniţei Calului“ i se mai zice astăzi tot aşà.

XCVI

Suceava, 22 Ianuarie 1472.

Ştefan scuteşte două care ale mânăstirei Voronețului, ce vor merge odată pe an după peşte la Chilia, sau la Bălţi, sau în altă parte, de ori ce taxă la ducere şi la întoarcere, fie la vămile arendate, fie la cele nearendate. El porunceşte deci boierilor, judecătorilor, diregătorilor şi vameşilor să nu se atingă de acele care ale mânăstirei.

† Милостию божию мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѣм листом нашим всѣм кто нан възрит алибо его чтѹч(и) ѹслишит, колиж того комѹ бѹдет потребизна, ѡже благопроизволи господство ми нашим благим произволением и чистим и свѣтлим сръдцемь, ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощиѧ, и ѹчинили есми въ задѹшие свѧтопочивших родителеи наших, и за наше здравие и за здравие дѣтеи наших, и даем и дали есми сес наш листь нашемѹ манастирю ѡт Воронец, идеже ест храм свѧтаго великомѹченика и побѣдоносца христова Геѡргїа, и где ест игѹмен поп Мисаил[1]), на то ꙗко да ест волно и слободно послати свои ҂в҃ мажи по рыбѹ на кажды год, щобы на годѹвлю братиам, или до Келїи, или на Ѡзера, или бѹд где ѹ нашеи земли, ни там идѹч(и) по рибѹ, ни пак с рибою до монастирѣ, а мито ни жадное да н[е] дадѹт ѡт тих ҂в҃ маж по ѹсеи нашеи земли, ни ѡ[д]ин грош, ни ѹ проданных митох, нї не ѹ прод[ан]н[ы]х. Пр[о то]ж [ни ѡ]дин болѣрин, ани сѹдец, ани ѹрѣдник, ани мытник, ав[а ни] ѡдина слѹга

[1]) In orig. Мисаим, ca în traducerea lui Rakocza.

или болѣри[н] да им не смѣют [брат]и мыто ѡт тих двꙋ маж, ни грош. А кто сѣ покꙋсит, черес сес наш лист, ѡт них мыто брати ѡт тых маж вышеписанни[х], тот ест противник нам и нашемꙋ листꙋ. Тое въсе вишеписанное слюбꙋем нашемꙋ монастирю ѡт Воронец здржати и пополнити[1]) до на[ше]го живота. А на то ест вѣра господства ми Стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленнаго ми сына Алеѯандра, и вѣра въсѣх болѣр наших молдавских, великих и малих. А на болшꙋю крѣпость томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ болѣринꙋ панꙋ Томѣ логофетꙋ писати и нашꙋ печат завѣсити и к семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Исаиѧ ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцп, мѣсѧца ген. кв҃.

Pecetea pierdută. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 11. E de remarcat cerneala foarte verzue a acestui document; cu aceeaş cerneală e scrisă în dos însemnarea монастир Воронец; aceasta e prin urmare contimporană. Tot în dos signatura modernă „Lit. A, fas. 36“ şi alte însemnări, între cari una: пе мъжй. O însemnare cu creionul „Putna“ arată că documentul s'a aflat câtva timp şi în această mânăstire. Rezumat de Uljanickij, Materialy, No. 97[b], p. 109, şi publicat întreg de A. I. Jacimirskij, Дарственныя грамоты, No. 9, p. 11; sunt de îndreptat aci листо în листом, по мисаим în поп Мисаил. сꙋдеа în сꙋдец, а в . . . ни în ав[а] ни, едина în ѡдина, понеж în пр[о то]ж, болѣри în болѣрин, възѣти мыто în [брат]и мыто, cf. ceva mai jos мыто брати. Aproape cu aceleaşi greşeli e tipărit acest document, după o copie a lui N. Dolgov, de E. Kozak, Die Inschriften aus der Bukovina, I Th., Wien 1903, p. 200-201, nota 4. O traducere germană necompletă, de translatorul Rakocza, cu sign. „Litt. A., fasc. 36“, se află în posesiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg; un rezumat românesc în Condica Voroneţului de Vartolomeiu Măzăreanu, ed. S. Fl. Marian, p. 78: „la Iazer“, pentru orig. на Ѡзера, trebue îndreptat „la Bălţi“, se 'nţelege bălţile dela Prut, din ţinutul Fălciului. Cf. actualul ţinut al *Bălţilor* în Basarabia, fost înainte de cucerirea rusească al Iaşilor. — In monografia lui Wickenhauser asupra Voroneţului şi Putnei acest document lipseşte, ceeace dovedeşte că el dispăruse din Bucovina înainte de 1850.

Dau aci o traducere completă. „Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, dacă cuiva îi va fi de trebuinţă, că a binevoit domnia mea cu a noastră bunăvoinţă şi din curată şi luminată inimă, din toată a noastră bună voe, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, şi am făcut

---

[1]) Orig. пополнини. Pe здржати pare să-l fi scris diacul într'adins cu р=*r* sonans.

pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea noastră şi pentru sănătatea copiilor noştri, şi dăm şi am dat această carte a noastră mânăstirei noastre dela Voroneţ, unde este hramul sfântului marelui mucenic al lui Hristos şi de biruinţe purtătorului Gheorghe, şi unde este egumen popa Misail, spre aceea ca să fie volnică și slobodă mânăstirea să trimeată, spre îndestularea fraţilor, pe fiecare an două care ale sale după peşte, sau la Chilia, sau la Bălţi, sau ori unde în ţara noastră, iar vamă dela acele două care să nu dea nicăiri în toată ţara noastră, nici măcar un groş, nici mergând acolo după peşte, nici întorcându-se cu peştele la mânăstire, nici la vămile arendate, nici la cele nearendate. Deaceea niciun boier, sau judecător, sau diregător, sau vameş, cu un cuvânt nici o slugă sau boier să nu cuteze a le luà vamă dela acele două care, nici măcar un groș. Iar cine se va încercà, peste această carte a noastră, să le ia vamă pentru aceste mai sus scrise care, acela ne este protivnic nouă şi cărţii noastre. Aceste toate de mai sus scrise făgăduim mânăstirei noastre dela Voroneţ să le păstrăm şi să le împlinim cât vom trăi. Iar spre aceasta este credinţa domniei mele Ștefan Voevod, şi credinţa prea iubitului meu fiu Alexandru, şi credinţa tuturor boierilor noștri moldoveneşti, mari şi mici. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor de mai sus scrise, poruncit-am credinciosului nostru boier lui Toma logofătul să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Isaia în Suceava, la anul 6980, luna lui Ghenarie în 22“.

XCVII

25 Ianuarie 1472.

Ștefan confirmă lui Șendrea Tătăranu satele de zestre ale soţiei sale Magdei, anume Moimeştii, Sârbii şi Tătăranii „din sus de târgul Eșului“.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica K, No. 380, f. 16. Rezumat după documentul prezentat de moştenitorii sărdarului Constantin Botezatu la an. 1824. — Moimeştii sunt de sigur cei din jud. Iași, pl. Copou, lângă Rădiu Mitropoliei. Tătăranii e o conjectură a mea pentru „Tamura“ din copia d-lui arhivar Gh. Ionescu. Presupun că în vre-un suret chirilic se aflà scris Татара[нїн] sau Татъра[нїн], în loc de Татарай, Татърай, cu й aruncat deasupra şirului; din acestea copistul condicei a putut să facă Тамѹра, м sămănând foarte tare cu т iar ѹ cu х în scrierea chirilică cursivă. Tătăranii, dela care poate şi Șendrea s'a numit Tătăranu, ar puteà să fie în cazul

acesta Rădiu Tătarului sau Rădiu lui Tătar din aceeaş plasă a judeţului Iaşi, ceva mai jos de Moimeşti, alăturea de satul nou Tătăruşi; v. Marele Dicţionar Geografic, V, p. 561. „Sârbii“, cari erau probabil între Moimeşti şi Tătărani, nu mai există astăzi. Acest nume topografic a dispărut în multe părţi din Moldova. Cauza este că coloniile de Sârbi şi Bulgari — se ştie că aceşti din urmă erau numiţi încă din sec. XV şi Sârbi — cari pe vremea lui Ştefan cel Mare încă nu se românizaseră, şi-au pierdut mai târziu naţionalitatea. Tustrele satele din acest document se aflau dar în ţinutul Cârligăturei.

XCVIII

Suceava, 25 Aprilie 1472.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf, satul Ostriţa pe Prut, cu loc de moară în apa Prutului, după ce l-a cumpărat cu 200 de zloţi tătăreşti dela boierul Tăbuci din Cobâle, dela fratele său Pojar, dela sora lor Nastasia şi dela toţi nepoţii lor, cari îl stăpâniau în puterea mai multor privilegii dela Alexandru cel Bun şi urmaşii acestuia.

† Милостїю божїею мы Стефанъ воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаме[ни]то ис сѣмъ листом нашим въсѣмъ кто коли на немъ оузрит или его ѹслишить чтоуч(и), колижь того комѹ боудеть потребизна, оже прїидоша прѧд нами и перед нашимь митрополитомь кѵр Θеѡктистомь сѡч(а)вскимъ и перед нашими iепископи кѵр Тарасїе ѡт Долнего тръга и перед Іѡанїкиѧ епископа ѡт Радовцех и перед оусими нашими боiари, слѹги наши вѣрни пан Тъбоуч ѡт Кобылех и брат его Пожарь и сестра их Настасїѧ и съ оусимь оунѹкомь своимь[1]), и торговали сѣ съ господство ми за ѡдно село що есть на Прѹтѧ на имѣ Ѡстрица, и мѣсто ѡт млины оу Прѹт, що имают на тое село старое привилїе ѡт нашего дида ѡт Алексаандра воеводы и ѡт иних наших предков, и що есть ихь част и праваѧ ѡтнина, и продали нам тое село, по их доброи воли и никим непонѹжени, за двѣ стѣ златы татарски. И заплатили есмо имь оусе готовми пинѣзми. Сего ради мы оу томъ видѣвши их доброе произволенїе и доброю лагодоу меж нами на то, а мы сѧ есми оумыслили нашимь

[1]) Greşit, în loc de plur. съ оусими оунѹкы своими „cu toţi nepoţii lor“; cf. готовми=готовыми, доброю=доброую, божїемъ помощїемь=божїю помощїю.

добрнмь промнслом н чнстнмь н свѣтлым срьдцемь, н сь вьсею нашею радою, н божїемь помощїемь, ꙗко да ѹтврьднм н оукрѣпнм наш мо[на]стнрь ѡт Поутнон, ндеже ест храм оуспенїе прѣсвꙗтѣн богороднцн, ндеже ест егѹмен попь кvр Іѡасафь, н оучнннлн есмн вь задѹшне свꙗтопочнвшнмь предкомь н роднтелемь нашнм, н за нашн дѹшн н за дѹшн дѣтен нашнх, н за наше здравїе н за здравїе вьсꙗхь дꙗтен нашнх, н далн н потвердндн есмн тое прꙗдреченное село на нмѣ Ѿстрнца на Прѹтѣ, н мѣсто ѡт млнны оу Проуть, монастнрю нашемѹ выш(е)пнсанномѹ ѡт Пѹтнон оурнк сь вьсѣмь доходомь, що колн к томѹ селѹ прнслѹхало, н сь оуснмн своммн старнмн хотарн, коуда нз вѣка вичного ожнвалн, непорѹшенно нноколнж(е) на вѣкн. А на то ест велнка мартѹрїꙗ н вѣра выш(е)пнсанаго Стефана воеводы, н вьзлюбленных сыновь господства мн Александра [н] Петрашка, н нашего мнтрополнта кvр Ѳеѡктнста, н нашн еппскѹпн Тарасїꙗ ѡт Романова трьг(а) н кvр Іѡаннкнꙗ ѡт Радовцех, н нашн боꙗрн: пан Станчюл н сынь его пань Мьрза, пан Бланкѹль н сынь его пан Дѹма хотннскн, пан Бодѣ дворннк, пан Збїꙗрꙗ, пан Лоука н пан Бьлко бѣлоградскн, пан Нѣ[г н] пан Нвашко келенскн, пан Арбоуре немецкн, пан Фете повоградскн, пан Радоуль Гангѹр[1]) ѡрхенскн, пан Бѹхтѣ, пан Петрь Акнмовнч, пан Иван Чокырлїе, пан [И]цко Хѹ[днч], пан Ивашко Хрнньковнч, пан Бранц[ань][2]) спатарь, пан Юга внстїꙗрн[нк, пан] Юга постелннк[3]), пан Дажбог чашннк, пан Тома столннк, пан Хѹроу комнс, н ннн [ѹс]н[4]) нашн боꙗрн молдавскн, велнкн н малн. А по нашем жнвотѣ, кто боудеть господарь нашен землн, ѡт дѣтен нашнх нлн кого богь нзбереть бытн, тот щобы не порѹшнль сїе наше потвержденїе, але щобы ѹтвердндь н оукрѣпнль, занѹж есмн тое потвердндн за дѹшн свꙗтопочнвшнх предков н роднтелен нашнх, н за нашн доушн, н за наше здравїе н за нашнх дѣтен здравїе. А на болшее потвержденїе томѹ вьсемѹ вышепнсанномоу, велѣлн есмн нашемѹ вѣрномѹ панѹ Томѣ логоѳетѹ пнсатн н прнвѣснтн нашѹ печать н печатн нашнх боꙗрь к семѹ лнстѹ нашемѹ. Пнс(а) Боулпашь оу Сѡч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцп, мѣсꙗца ап. к҃е.

---

[1]) In orig. Гаѹнгѹр, cu н deasupra lui ѹ.
[2]) Sau Бранчань: cuvântul e foarte șters.
[3]) In orig. постттелннк.
[4]) Am completat așà, deoarece locul rupt e numai de două litere; traducerea este prin urmare „și toți ceilalți boieri ai noștri“ ; cf. p. 172.

Pecetea cea mare domnească, stricată de tot, şi 12 peceţi boereşti şi episcopeşti — cele din urmă atârnate cu mătase roşie, ca a domnului, celelalte cu mătase albastră — şase dea dreapta şi şase dea stânga celei domneşti, toate rotunde. Din ele s'au păstrat numai cinci. Una e a episcopului de Roman, c. 2 1/2 cm. în diametru, cu chipul Sf. Vineri (Paraschive) la mijloc şi cu inscripţia СТ͠Я—ПТКЯ =свѧта Пєтка de cele două părţi ale capului. Alta e a vornicului Bodea, c. 2 cm. în diametru, cu un scut şi o cruce în mijlocul lui şi cu legenda marginală: † ПЄЧЯТЬ ПЯН(Я) БОДИ ДВОРНИКЯ; la ПЯН(Я) ligatura ЯН=ан. Celelalte trei sunt sau rupte de tot sau li s'a pierdut ceara neagră din lăuntru, rămânându-le numai învelişul de ceară albă. — Orig. la Direcţia bunurilor fondului bisericesc gr.-or. al Bucovinei sau, cum i se zice de obiceiu, a Fondului Religionar (Religionsfond), în Cernăuţi, No. 4 b. E tradus de Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 159-160, cu următoarele greşeli: „Kobîlech“ în loc de Cobâle (e vorba probabil de Cobâla de Sus şi Cobâla de Jos din ţinutul Dorohoiu, cf. doc. dela 2 Oct. 1467), „Wran“ în loc de Vrancean, „Ioga“ în loc de Iuga, „Wultasch“ în loc de Vulpaş. Luca şi Bâlco sunt amândoi pârcalabi de Cetatea Albă, ca Neagu şi Ivaşco dela Chilia; cf. doc. dela 10 Sept. 1471, No. XCII. Iaţco Hudici lipseşte dintre boieri. O traducere germană mai exactă, de locotenentul Łopeisky, se află la Tabula din Cernăuţi, iar un rezumat în Condica Putnei de Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, o. c., p. 194-195.

Satul Ostriţa e lângă Cernăuţi, pe malul stâng al Prutului, şi se numeşte astăzi Mahala, formând o singură comună cu Buda şi cu Cotul Ostriţei la un loc. Numele lui a trecut însă asupra satului Clişcăuţi din faţa lui; v. actul de delimitare sau protocolul tabular al moşiilor mânăstirei Putnei din 1782, ap. D. Dan, o. c., p. 254; Şematismul pe an. 1904, p. 55; harta institutului geografic austriac, planşa Czernowitz.

XCIX

Vaslui, 5 Iunie 1472.

Ştefan confirmă lui Roman spătărelul o parte din satul Miclăuşani, dăruită lui de mătuşă-sa Stana, fiica vornicului Miclăuş, şi anume partea ce i se cuvenià acesteia dela tatăl ei.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито ис сѧм листом нашим въсѣм кто нан оузрит алибо его чтѹчи оуслышит, колиже того аще комѹ потребизна бѹдет, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсими нашими болѣри Стана, дочка Миклъоуша дворника, по своею доброю волю,

никим непонѹжена ани присилокана, и дала оунѹкоу своемѹ, слѹзѣ нашемѹ Романѹ спатарелѹ, част еи ѡт Миклъѹшани, варе колико ѡна дръжала. Ино мы видѣкше еи доброю волю и даанїе, що ѡна дала своемѹ оунѹкѹ, слѹзѣ нашемѹ Романѹ спатарелѹ, свою част ѡт село Миклъѹшани, а мы такождере есми дали и потвръдили слѹзѣ нашемѹ Романѹ спатарелѹ тою прѣдреченою част еи ѡт село Миклъѹшани, да ест емѹ ѡт нас оурык и съ въсѣм доходом, емѹ и дѣтем его и оунѹчатом его и прѣѹноучатом его и пращѹрѣтом его и въсемѹ родѹ его, кто бѹдет наиближным, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар тою част села ѡт Миклъѹшани да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест велика марторїа сам господство ми вишеписаны Стефан воевода, и прѣвъзлюбленых дѣтеи господства ми Алеѯандра и Петра, и боꙗри наши: пан Станчѹл и сынъ его пан Мырза, пан Бланкѹл и сынь его пан Дѹма паркалаб хотинскыи, пан Бодѣ дворник, пан Збїарѣ, пан Лѹка и пан Бълко пръкалабове белоградскы, пан Нѣг и пан Ивашко пръкалабове келїискы, пан Арбѹре паркалаб нѣмецскы, пан Фете новоградскы, пан Пашко, пан Гангѹр ѡрхеискы, пан Бѹхтѣ, пан Чокырлие, пан Петрик(ъ), пан Ицко Хѹдич, пан Ивашко Хринкович, пан Бръанчан спътар, пан Юга вистїарник, пан Юга постелник, пан Дажбог чашник, пан Тома столник, пан Илѣ Хѹрѹ комис, и иныи оусы наши молдавскыи боꙗри, велици и мали, що при том били. А на болшею крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вишеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ болѣринѹ панѹ Томѣ логофетѹ писати и нашѹ печат и печат(и) боꙗрь наших привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Негрилаш оу Васлѹи, в лѣто ѕцп, [мѣсѧца] юн. є҃.

Pecetea mijlocie a domnului, c. 3 cm. în diametru, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНА ВОЕВОДЫ ГНЬ, foarte bine păstrată, şi şase peceţi în ceară neagră, trei la stânga şi trei la dreapta celei domneşti, atârnate cu mătase albastră. Incepând cu cele din dreapta, întâia este a mitropolitului, cu icoana sfântului Gheorghe şi deasupra ei a lui Isus Hristos, cu inscripţia ГЄ—Ѡ şi monogramele IЄ—ХЄ. A doua are ca emblemă un scut cu cruce la mijloc, întocmai ca a vornicului Bodea din documentul precedent; legenda ei va fi: † ПЄ[ЧА]ТЬ ПА†[НА БОДИ]: nu se pot cetì tocmai şase litere dela sfârşit. Poate să fie însă şi a unui alt boier, de oarece se ştie că aceeaş emblemă erà întrebuinţată de mai mulţi în acelaş timp. La a treia nu se poate distinge nimic: nici emblemă, nici legendă. Intâia dela stânga are ca emblemă un scut înlăuntrul unui cerc şi o figură nelămu-

rită, iar ca legendă: † печать и[л]ѣ к[о]мися; la a doua figura şi legenda sunt nedescifrabile; a treia are ca emblemă un scut înlăuntrul unui cerc şi în mijlocul scutului o cruce terminată sus şi jos în figura ^ (săgeată?), iar ca legendă: † печать пя[ня] тѡмы; cuvântul din urmă nu se citeşte clar, ѡ e însă sigur şi nu poate fi în poziţia aceasta decât în numele logofătului sau stolnicului Toma; vezi No. CIX. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 127, cu o traducere dela 9 Iulie 1782, făcută de un Pavel, pisar al episcopiei Huşilor. Tipărit cu traducere de epp. Melchisedec în Revista pentru istorie, arheologie şi filologie a lui Gr. Tocilescu, vol. IV, p. 700-701. — Miclăuşenii sunt în jud. Roman, proprietate a Sturdzeştilor. Cf. un rezumat al d-lui R. Rosetti, în Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 141.

C

Suceava, 19 August 1472.

Ştefan scoate pe locuitorii din cele trei sate ale mânăstirei sf. Nicolae din Poiana (Pobrata), ţinutul Sucevei, anume Bodeştii, Tătarii şi Iurcanii pe Pobrata, de sub jurisdicţia diregătorilor, globnicilor şi pripăşarilor domneşti, afară de cazurile de omor şi răpire de fată, pentru care domnul va incasà gloabele şi deaci nainte prin globnicii săi. El dispune deci ca boierii şi diregătorii domneşti să n'aibă voe a judecà, a urmări sau a pedepsì pe oamenii din acele trei sate, pentru nici un lucru, fie mare fie mic; acest drept îl vor aveà numai egumenii din Pobrata sau diregătorii lor.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сѫмъ нашим листомъ въсѫм кто нан оузрит или его чтоучи оуслышит, ѡже даемъ и дали есми сес лист наш нашемꙋ монастирю ѡт Полѣнꙋ, идеже ест храм свѧтого Николи, на то: оу трїех монастирских села що прислоухают къ монастирю, именемъ селамъ Бодещїи и Татарїи и Юрканїи на Побратѫ, ѡт Сꙋчавской волости, а оу тих монастирских г҃ селах да не смѣетъ ходити ни единъ наш оурѧдник, ани глобникь, ани припашар, ани ин никто ѡт наших оурѧдникох, да не имают дрꙋгое глобꙋ оузѧти ѡт тих г҃ монастирских селахь и ѡт монастирских люди, тоулко да имают наши глобнїци оузѧти нам нашꙋ [1]) глобоу ѡт дꙋшегꙋбство и ѡт волоченїе дивкоу, ѡт тих

[1]) La Hasdeu нашъ.

монастирскиⷯ людн ѡт триⷯ селоⷯ, а иное глоб8 и дило да не имают, ни за великое дило, ани за малое. И такоже тоти люди ис тѧⷯ триⷯ монастирскиⷯ селаⷯъ да не имает никто ѡт нашиⷯ паноⷯ и оурѧдникоⷯ с8дити иⷯ ни оу чем а не оу котором дилѣ. Але комоу сѣ оузрит кривда аже имает ѡт тиⷯ люди ис тѧⷯ селаⷯ, б8д оу чем, или за великое дило или за малое, а ѡни да тѣжѹть и да нiштоут иⷯ прѧд егѹменом, кто ко[ли] боудетъ оу храм свѧтого[1]) Николи, и прѧд оурѧдником его; а иного с8дца да не имаютъ николи ни оу чоумъ; але да соудѧтъ сами своими люди ѡт тиⷯ триⷯ монастирскиⷯ селаⷯ, и да довидают иⷯ ѡ[2]) оусемъ, и оу глобаⷯ и оу въсѧкиⷯ винаⷯ, що коли б8дет на тиⷯ люди чинити сѣ. А ѡни такождере да прѧсл8хаютъ къ храмоу свѧтого[1]) Николи оуси оубоги люди ѡт тиⷯ трїеⷯ селаⷯ. Тое въсе вышеписанное да ест нашем8 монастирю ѡт Полѣноу неподвиженно николиже ни [оу] чемъ. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводы, и прѧвъзлюбленыⷯ дѣтей господства ми Алеѯандра и Петра, и вѣра въсѧⷯ болѧры нашиⷯ, велики и мали. А на болшее крѧпость и поутвръжденїе том8 въсем8 вишеписанномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу болѧрин8 пан8 Томѣ логофет8 писати и нашоу печат привѣсити къ семоу нашемоу листоу. Пис(а) Борчѣ оу Соч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцп, мѣсѧца агоуст(а) ді ден.

Pecetea e ruptă. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Pobrata, pach. I, No. 3. Tipărit, cu prescurtări la sfârşit, de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 124. In Condica de Anaforale No. 48 f. 49 din Arhiva Statului din Iaşi se află un rezumat, cu data 6980, Aug. 19.

Traducerea lui B. P. Hasdeu are nevoe de câteva îndreptări. Cuvântul „vătaf" pentru orig. оурѧдникъ l-aş înlocuì cu „diregător" sau „orânduit", fiindcă cel puţin în sec. XIV şi XV оурѧдници se pomenesc mai mult în funcţiune judecătorească decât administrativă. Pasagiul despre competenţa judecătorească a egumenului l-aş traduce aşà: „Şi astfel, pe oamenii din acele trei sate mânăstireşti n'are să-i judece întru nimic nici unul din boierii şi diregătorii noştri; dacă însă i se va păreà cuiva că a suferit vre-o strâmbătate din partea oamenilor din acele sate, pentru orice, fie pentru lucru mare sau mic, acela să se jeluească şi să-i pârască înaintea egu-

[1]) La Hasdeu свѣтого.
[2]) La Hasdeu greşit ѡт.

menului care se va aflà atunci la mânăstirea (hramul) sf. Nicolae şi înaintea diregătorului acestuia. Iar alt judecător să nu aibă nici odată întru nimic, ci să-şi judece singuri[1]) pe oamenii lor din acele trei sate mânăstireşti, şi să-i urmărească pentru toate, şi pentru gloabe şi pentru orice vinovăţii, ce se vor face de către acei oameni". Am pus „să se jeluească şi să-i pârască" în loc de „să-şi caute dreptate", ca să fiu mai aproape de textul original, ai cărui termini juridici trebuesc redaţi cât se poate de credincios; тѧгати însamnă a se jelui, a trage, a chemà în judecată (cf. maloros. тяжба judecată, proces), iar искати acelaş lucru: a căutà să ajungi la lucrul tău prin judecată, rus. домагаться судомъ, вести искъ (Sreznevskij, Materialy, I, col. 1115); cf. rus. ищикъ, истецъ pârâş, Kläger, Supplikant (Pawlowsky), în textele vechi şi ищеꙗ, d. p. în sec. XV (Sreznevskij, l. c., col. 1169). Pasagiul „şi alt judecător să nu aibă" se referă la locuitorii satelor, nu la egumen sau la diregătoriul lui; aceştia judecau fără apel toate delictele (глобы) şi toate crimele (вины), afară de morţile de om şi răpirile de fată. Ei aveau nu numai dreptul să-i judece şi să-i pedepsească, ci să-i şi urmărească, căci aceasta mi se pare că însamnă cuvântul довидають, pe care Hasdeu l-a tradus cu „să-i certe"; cf. maloros. довiдати vb. a cercetà, a se informà, a urmărì, a dovedì, довiд subst. dovadă, probă, rus. vechiu довѣдати сѧ a cercetà, actual довѣдываться, дознаться, şi paleosl. довѣщавати κατηγορεῖν arguere, ap. Miklosich, Lexicon palaeosl.-gr.-lat. In sfârşit dispoziţia din urmă a documentului „а wни такождере да прѧслꙋхаютъ къ храмꙋ свѧтого Николи оуси оубоги люди wт тих трїех селах=şi oamenii săraci din acele trei sate să asculte deasemenea toţi de hramul sfântului Nicolae" trebue înţeleasă aşà, că săracii din acele sate nu vor fi supuşi jurisdicţiei mitropolitului Sucevei sau episcopului de Rădăuţi, cum erà obiceiul — cf. doc. dela 12 Aprilie 1458 al episcopiei de Roman — ci egumenului dela Pobrata. Documentul face evident o deosebire între люди (=ţăranii din cele trei sate) şi оубоги люди (=oamenii săraci), pe cari traducerea lui Hasdeu îi confundă.

Pentru modul cum pricepeau traducătorii din prima jumătate a sec. XIX instituţiile juridice vechi, nu e fără interes să reproducem acì o traducere dela 1840 a acestui document, în care traducătorul a înţeles că se vorbeşte de „angarii" şi de „vânaturi de sălbătăcimi, de lupi", când în realitate e vorba de jurisdicţia egumenului asupra oamenilor din satele mânăstirei Pobrata. „Vânaturile de sălbătăcimi, de lupi" traduc pe orig. волоченїе дивкꙋ, răpire de fată; traducătorul a pus pe волоченїе în legătură cu rus. волкъ lup, iar pe дивкꙋ în legătură cu adj. slav. дикїи sălbatic, de fiară, şi a ajuns la enormitatea de a admite o pedeapsă dictată în special de domn pentru vânatul lupilor, care mai ales în sec.

[1]) Se înţelege, călugării.

XV nu puteà să fie privit decât ca o mare binefacere. Traducerea se află în arhiva Ministeriului Domeniilor, M-rea Pobrata I, 4, şi mi-a fost comunicată de d. Iulian Marinescu.

„Tălmăcire di pe hrisovul sârbesc a domnului Stefan Voevod pentru moşiile Bodeştii, Tătarii şi Iurcanii a m[ânăstirei] Pobrotei, de a fi apărate despre toate angariile, iproci, din leat 6980, Avgust 19.

Cu mila lui Dumnezeu Noi Stefan Voevod, domn pământului Moldaviei, facem ştire cu acest al nostru hrisov tuturor care pre dânsul va căntà sau cetindu-se va auzì, precum am dat acest al nostru hrisov la mânăstirea noastră cea de la Poiana, unde iaste hramul sfântului Nicolae, spre aceasta, că la trei sate mânăstireşti ce sânt supt ascultarea mânăstirei, anume Bodeştii şi Tătarii şi Iurcanii pe Pobrata, din ţinutul Sucevii, să nu aibă a merge nici un vătav al nostru, dar nici globnic, nici pripastnic, şi nici unul dintr'a noştri zabeţi[1]) să n'aibă altă gloabă a luà de la aceste trei sate mânăstireşti sau de la oamenii mânăstirei, ci numai atât să aibă a lua globnicii noştri gloabă cuvinită nouă pentru ucidere şi pentru vânaturi de sălbăticimi, de lupi, de la oamenii mânăstireşti dintr'acele trei sate, iar altă gloabă şi trebuinţă să n'aibă, nici pentru mare, nici pentru mică pricină. Şi asemenea pre oamenii dintr'acele trei sate mânăstireşti să n'aibă nimenea din boerii noştri şi zabiţi a-i giudecà întru nimic, nici într'un fel de pricină, ci cui i se va păreà că are strâmbătate din oamenii acestor trei sate, ori cum ar fi, sau pentru mare sau pentru mică pricină, ei să aibă a se jălui şi a-şi cere îndestulare dinnaintea igumenului ce va fi în m[ânăstirea] Sfântului Nicolae şi înnaintea vătavului său, iar pre altul giudecătoriu să n'aibă nici odată întru nimic, ci să giudece singuri ei pre ai săi oameni dintr'aceste trei mânăstireşti sate, şi să-i dovedească întru toate, şi pentru de a-i globi şi pentru toate vinovăţiile, la ori ce s'ar întâmplà a se face între oamenii acestor trei sate; şi ei asemenea să fie supuşi ascultării mânăstirei sfântului Nicolae. Toţi oamenii cei săraci dintr'acele trei sate de mai sus scrise să fie ai noastrei sfintei mânăstiri de la Poiana, nestrămutat nici odinioară întru nimic. Iar la aceasta este credinţa domniei mele a mai sus scrisului noi Stefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Petru, şi credinţa tuturor boerilor noştri, marilor şi mici. Şi spre mai mare tărie şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului nostru boeriu, marelui logofăt, ca să scrie şi pecetea noastră să o lege către acest al nostru hrisov. Anul 6980, Avgust 19 zile.

S'au tălmăcit di pe orighinalul sârbesc din cuvânt în cuvânt

---

[1]) *Zabet*, *zabit* e un cuvânt de origine turcească (vezi feluritele lui însemnări la L. Şaineanu, Influenţa orientală asupra limbei şi culturei române, II, 2 [vorbe istorice], Bucureşti 1900, p. 129) şi traduce destul de bine pe slav. оурѣдникъ, оуржадникъ diregător; în rus. урядникъ însamnă şef de echipă, supraveghetor, un fel de subofiţer la Cazaci.

întocma, de mine gios iscălitul, la anul 1840, Sept. 12. — Eşii, Hrisant ieromonah".

Satele Tătarii, Iurcanii şi Bodeştii există şi astăzi în jud. Suceava, pl. Moldova şi Siret. Tătarii şi-au schimbat însă numele în Tătăruşi, Iurcanii sau Iorcanii sunt un cătun al lor, iar Bodeştii un cătun al Heciului (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 50). Inainte de 1472 acesta erà stăpânit de logofătul Mihail, care stăpânià şi alte sate în vecinătatea satelor Pobratei. Vezi actele de proprietate ale acestui logofăt în Uljanickij, Materialy, sau în Hurmuzaki, Documente, II, 2. Heciu şi Tătăruşii au rămas ai mânăstirei Pobratei (Probotei) până la secularizare; aceasta o văd din tabloul ce mi-a comunicat Ministeriul Domeniilor. Cf. harta statului major, planşa Păşcani.

CI

8 Octomvrie 1472.

Ştefan confirmă lui Petru, fiul lui Bâlco, stăpânirea asupra satului Floceşti pe Tazlăul Mare. Privilegiile pe care le aveà neamul lui asupra acestui sat dela Alexandru cel Bun şi dela fiii acestuia, Iliaş şi Ştefan, arseseră în casa Rusului din Floceşti, când au ars şi privilegiile lui Vlaicul, unchiul domnului.

Ѳтефан воевода, господаръ землн мωлдавскон, ωж(е) тотъ нстнннин н вернїн слꙋга наш Петръ, синъ Бълков, слꙋжил нам право н верно. Тем [мн] видевше его право[ꙋ]ю н верно[ꙋ]ю слꙋжбо[ꙋ] до нас, дали н потвръдили есми его право[ꙋ]ю ωтнинꙋ, едино село на нмѣ Флочещнн на Великом Тазлове, пониже[1]). . ., що н сфедителствовал пред нами н пред ꙋсими нашими болѧри, великими н малими, н съ[2]) ꙋсими своими меџинѧши, аже превелина що имал ωн на тое село на Флочещнн, на Великом Тазлове, ωт нашего дѣда ωт Алеѯандрꙋ воевод н ωт наших ꙋнкове ωт Іалнѧше воевод н ωт Ѳтефан воевод, а тоти его привилїе що имал, ꙋсн емꙋ пахорили въ домо[ꙋ] Рꙋсо[ꙋ]лов ωт Флочещн, тогди коли погорили н привилїе пана Влайкꙋла, ꙋнка нашего. Ино[3]) ми видевше его доброе н правое сфедителство, а ми також есми дали н потвръдили емꙋ право[ꙋ]ю его ωтнинꙋ [тое] предреченное

[1]) Vezi nota dela sfârşitul documentului.
[2]) In condică се.
[3]) In condică Ином.

село Флочещини. И никто николи [да не имает] доб[и]вати тое село Флочещини никото[рым обычаем, ни] в котоpих днех и в часох, ни перед нами, [ни перед иными], кто будет господарь нашеи земли молдав[скои. Тое все вышеп]исанное да ест ему от нас ур[ик, ему и детем его] и унучатом и преунучатом е[го и всему] роду его, съ вс[е]ми старими своими х[отарми, покуда из] века вечного о]живали. Тое пи[шем] [1]).

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 390, cu titlul „а мънъстирий Тазлъулуй пе Флочещй". In manuscrisul grecesc No. 65/IV al bibliotecii universităţii din Iaşi, conţinând extrase în limba grecească de documente moldoveneşti, găsim la p. 1 următorul rezumat: „Hrisovul lui Ştefan Vodă de întăritură (ἰνταριτουρας) din an. 6980, Octomvrie 8, pentru satul Floceşti şi Balcani la Tazlăul Mare, dat lui Petru, fiul lui Bilca, spre a-l stăpânì pe veci după vechile hotare (χοταρε)". Este vorba de sigur de acelaş document. Acest rezumat ne arată că după „пониже" din condica Asachi lipseşte ceva. E deci probabil că în original după „Флочещи на Великом Тазлове" urmau cuvintele „и пониже Бълкани, тиж на Великом Тазлове = şi mai jos Bâlcanii, tot pe Tazlăul Mare". Copistul, lăsând afară pe Бълкани (Блъкани) din acest pasagiu, l-a lăsat şi în celelalte două pasage ale formulei dispozitive. Lucrul se explică cu atât mai uşor, cu cât textul Condicei lui Asachi nu e o copie, ci un rezumat al originalului. — Satul Floceşti pe Tazlăul Mare nu mai există; el se aflà însă prin părţile Frumoasei, din sus de Bâlcani, deci pe teritoriul moşiei care la secularizare purtà numele Schitul Frumuşica. Cf. broşura citată despre „Improprietărirea clăcaşilor din an. 1864", p. 48. Este un Floceşti şi pe Trotuş (jud. Bacău, pl. Tazlăul de Jos-Trotuş), din sus de Bâlca (jud. Putna, pl. Răcăciuni).

CII

8 Ianuarie 1473.

Ştefan confirmă mânăstirei Moldoviţei a) satul Sângureni în ţinutul Chigheciului; b) poiana lui Brumar cu izvoarele ei: izvorul mestecănişului şi alte două izvoare din sus de izvorul secat, o prisacă unde a fost prisaca lui Brumar, două şomoldoace la Prut,

---

[1]) Multele întregiri din această bucată vin deacolo că foaea de hârtie pe care e scrisă este stricată la margine. Deasa întrebuinţare a lui о în loc de ѹ face impresia de o greşală de copist, şi deaceea am completat peste tot pe о în о[ѵ], unde erà de nevoe.

anume Blişceatu Mare şi Blişceatu Mic, din sus de acestea şomoldoacele Budăiul şi Secriul, o gârlă în cotul Prutului şi gârlele Bulhacului şi Budăiului; c) satul Bălţaţi la Cârligătură; d) jumătate din satul Ostăpceani în ţinutul Iaşilor, partea de jos, „unde a fost Ostapco, vătămanul din Turie“, şi pe care o dăruise mânăstirei Ioan al Armeancăi.

F. A. Wickenhauser, Die Urkunden des Klosters Moldowiza, Wien 1862, p. 68, extras după original sau după o copie slavonă a lui (cf. Sr. = serbisch, adecă kirchenslavisch) cu data 6981; 7981 e greşală de tipar. N'am putut aflà dacă mai există pe Chigheciu (Tigheciu) în Basarabia satul Sângureni şi dacă s'a mai păstrat vre-o urmă de poiana şi prisaca lui Brumar sau de gârlele Blişceatu (Bleşceatu), care erau în stăpânirea mânăstirei încă înainte de 1447 (Wickenhauser, l. c., p. 62) şi-i fuseseră dăruite probabil de Alexandru cel Bun; cf. în doc. dela 11 Fevruarie 1447 al lui Ştefan (orig. la Direcţia Fond. Relig. din Cernăuţi, No. 3): „на Прѹтѣ єдно ѡзєро на имѣ Блишчатѹл и съ ѹсими своими грълами, и на Кигѧчи єдна пасика на имѣ Брѹмарєва пасика исъ полѣною“. După acest pasagiu am îndreptat pe „Bleskat“ al lui Wickenhauser în Blişceat, ceeace pe româneşte însamnă „Geamănul“. Cf. într'un doc. dela 1623 „satul Briţcani şi Negrileşti şi balta Geanele şi Şămăldoole“ în ţin. Chigheciului (Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 216): acì trebue cetit de sigur Geamenele şi Şămăldoacele; vezi Uricariul, XXIII, p. 278: balta Gemenele şi Şomuldeule ce aveà (an. 1733). La 1752 domnul Mihail Cehan Racoviţă dă voe egumenului Ioanichie să viziteze proprietăţile de mai sus ale mânăstirei, care par să fi fost din jos de codrul Chigheciului, pe lângă Bodeşti (Wickenhauser, l. c., p. 136); trei zeci de ani după aceea mânăstirea nu le mai stăpânià (ibid., p. 215 şi urm.). — Satul Bălţaţi dela Cârligătură a lăsat o amintire în Dealul Bălţaţilor de lângă Gugea şi Valea-Oilor, la apus de comuna Sârca; v. harta statului major, planşa Belceşti. La 1689 mânăstirea îl capătă îndărăt, după ce îl vânduse unui Ion Iordache (Wickenhauser, l. c., p. 112).—Despre Ostăpceani se pomeneşte într'un document dela 1522, în care donatarul e numit Ивашко Ӻрмѣнчичь: половина село ѡт Ѡстъпчан, ѹ Тоѹрїи, гдє былъ ватаман Ѡстапко (Uricariul, XVIII, p. 91; cf. Wickenhauser, l. c., p. 77, unde în loc de Ivaşco Armeancici e „Johann der Armenier“). Atunci mânăstirea a schimbat acest sat cu un altul. Astăzi în jud. Iaşi, pl. Turie, nu există nici unul cu asemenea numire. Ostopcenii de lângă Prut, în jud. Botoşani, se trag poate dela acelaş Ostapco.—Rezumatul documentului dela 8 Ian. 1473 l-am dat aproape cu cuvintele lui Wickenhauser, transcriind însă exact numele proprii şi îndreptând pe „Budoela“ în Budăiul, nume topografic foarte obişnuit în Moldova, şi pe „Bulchan“ în Bulhac;

cf. „Bulhacul“—nume de bălți în jud. Covurluiu, Fălciu, Dorohoiu—în Marele Dicționar Geografic, II, p. 67. — In catastihul dela 1742/43 dintre satele amintite acì se pomenesc numai Bălțații ca seliște (ms. Acad. Rom. No. 110, f. 94).

CIII

Suceava, 7 Mai 1473.

Ștefan confirmă ușerului Dragoș stăpânirea peste satul Ivancăuți din ținutul Cernăuților, cumpărat dela Cârstea și dela neamul lui cu 170 de zloți tătărești. — Martori au fost „mitropolitul țerii de Jos“ Tarasie, episcopul de Rădăuți Ioanichie, fiii domnului Alexandru și Petru[1]) și boierii sfetnici; logofăt Toma.

Rezumat după traducerea germană a locotenentului Harșan „Harsany Lieut.-Auditor“ de pe la 1782, la Tabula din Cernăuți, fasc. 43, Ivankoutz, No. 263; v. N. Iorga, Studii și documente, V, 1, p. 394. Originalul se vede a fi fost foarte deteriorat, de oarece traducerea are multe goluri; conținutul este însă destul de clar. La „episcopul de Rădăuți“ am adăogat „Ioanichie“; cf. Iorga, l. c., p. 698.

Formula de moștenire, dacă traducerea este exactă, are față de celelalte documente ale lui Ștefan o inovațiune, deoarece menționează anume că vor aveà drept la moștenire copiii „de amândouă sexele“: „so gaben wir diese Bekräftigung dem Käufer Dragosch Uschar über das obgenannte Dorf Ivashkoutz[2]) des Czernowitzes Kreises[3]), damit es selben von uns auf ewig mit allen Einkünften in die Besitzung falle und durch denselben auf die Kinder beiderlei Geschlechts und deren ihnen näher anverwandte Descendenten erblich fallen möge, welche es unbeweglich ewig und ruhig besitzen sollen“. Hotarele satului sunt descrise astfel: „Die Grenzen des Dorfes sind gegen Kotzman (=Coțmani) die alten, nächst bei der. . . . . Strasse, und von dort gegen Oschochlib (Oșihlib) bis auf den Volchovczer (Olhovețului) Berg, und wiederum bis auf den Chmeljovskjen Weg (calea Hmielovului, Hmilovului), und von danen . . . auf die Suchowersker Strasse (drumul Suhoverhului), und von danen. . . . von Havrilești bis Volchovetz, wie sie es von uralter Zeit an besessen haben. Von

[1]) Poate să fi fost citați și ceilalți doi din documentul dela 3 Sept. 1473, căci tocmai după „Petru“ urmează în traducerea după care dăm acest rezumat o mare lacună.

[2]) Greș. pentru „Ivankoutz“.

[3]) In orig. desigur „ținut“ (волость sau власть). Noțiunea de „cerc“ (Kreis) e cu totul nouă și n'are a face cu vechiul „ocol“.

Volchowczi... auf die...". Orig. aveà data 6981, Mai 7, şi douăsprezece peceţi boereşti, şase dea dreapta şi şase dea stânga celei domneşti. — Ivancăuţii (Ivancăuz) sunt astăzi în districtul Coţman din Bucovina; v. Schematismus pe 1904, p. 155, cu ortografia barbară Kozman = Coţman; Dicţionarul geografic al Bucovinei, p. 121; Werenka, Topographie der Bukowina, p. 41.

CIV

Suceava, 3 Septemvrie 1473.

Ştefan dărueşte mânăstirei dela Putna, unde erà egumen Ioasaf, morile sale proprii de pe Siret, în târgul Siretului, cu hotarele trase de comisul Ivaşco, şi-i mai constitue un mertic anual de 12 buţi de vin.

† Бъ имѣ wтца и сына и свѧтаго дѹха, троицѧ свѧтаа единосъштнаа и нераздѣлїмаа. Се азь рабь владыки моего ісѹ [1]) христа Іw Стефан воевода, божїєю милостїю господар землѝ молдавскои, знаменїто чиниль ис сѣмь листомь нашимь въсѣмь кто нан оѹзрит или его чтоѹчи ѹслишит, wже благопроизволи господство ми нашимь благимь произволенїемь и чистимь и свѣтлимь сръ[д]цемь, и wт оѹсеа нашеѧ доброѧ волеѧ и wт бога помощїа, и оѹмислихьмо іако да оѹтвръдимь и оѹкрѣпимь наш питомїи монастирь wт Поѹтнои, идеже ест храмь оѹспенїе пречистїѧ наша владичица богородица и приснодеваа Марїа, и где ест игоѹмень молебник нашь [кѵр Іwасафъ] [2]), и оѹчинїли есмо въ задѹшїе и за спасенїе свѧтопочивьших предков наших, и за дѹшоѹ и за спасенїе свѧтопочивших родителеи наших, и [за] здравие и за спасенїе наше, и за здравїе и за спасенїе детеи наших, и дали есмо томоѹ свѧтомоѹ нашемоѹ питомомоѹ монастирю wт Поѹтнои наши питомїи млини wт Серетскаго тръгоѹ, що соѹт на Серетѣ; и еще придали есмо wт нас wброк томоѹ свѧтомоѹ нашемоѹ монастирю wт Поѹтнои на каждїи год по в͠і бочки вина. Тое оѹсе вишеписанное да ест wт нас монастирю нашемоѹ wт Поѹтнои оѹрик съ оѹсимь доходомь, непороѹшенно же николи на вѣки вѣчнїа. А хотарь тимь млиномь монастиръскимъ wт Серетскаго тръга да ест коѹда имъ хотарил пан Ивашко, комис наш. А на то ест вѣра

[1]) Scris în orig. ѵс.
[2]) In orig. şters de umezeală.

нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воеводѣ, и вѣра възлюбленних детеи господства ми Ялександра и Петра и Богдана и Илıаша, [и] вѣра болѧръ наших: в. п. Станчоула и сына его пана Мръзи, в. п. Влаик[оула пръкалаба] хотинскаго и сына его пана Доума, в. п. Боди дворника, в. п. Збиари, в. п. Лоука и в. п. Бълка паркалабовъ белоградских, в. п.[1]) Нѧг и в. п. Ивашка паркалаб[ов]е келїискїи, в. п. Ярбоуре паркалаба немецскаго, в. п. Фети паркалаба новоградского, [в. п. Гангоура паркалаба ѡрхеискаго, в. п. Пашка, в. п. Боухти, в. п. Чокрълїе, в. п. Петрика, в. п. Ѧцка Хоудича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п.[2]) Щефоула Черната, в. п. Михъоу спатарѣ, в. п. Юга вистиарнїка, в. п. Юга постелнїка, в. п. Дажбога пахарника, в. п. Тома столника, в. п. Илѣ Хоуроу комиса, и вера оусих болѧръ наших молдавских, великих и малих. Я по нашемь животѣ, кто боудеть господар нашеи земли молдавскои, ѡт детеи наших или ѡт нашего родоу, или пак кого богъ изберет господаремъ бити, тот щоби не пороушил наше данїе нашемѹ свѧтомоу монастирю ѡт Поутнои, але щоби имъ оутвръдил и оукрѣпил. Я на болшее потвръжденїе и крѣпостъ томоу ѹсемоу вишеписанномоу, вѣлели есми паноу Томѣ логофетоу писати и печат нашоу привесити к семоу листоу нашемоу. Пис(анъ) оу Соучавѣ, в лѣтѡ ҂ѕцпа, мѣсѧца сеп. г.

Pecetea domnească cea mare, cu legenda: † ПЕЧЯТЬ IѠ СТЕФЯНЬ ВОЕВОДЯ, ГѠСПОДЯР ЗЕМЛИ МѠЛДЯВСКОИ.— Orig. se află pe la 1886 în mânile unui domn Tymiński din Cernăuţi, care îl căpătase, împreună cu celelalte documente publicate de Dr. Orest Popescul în broşura „Câteva documente moldovene“, Cernăuţi 1895, dela fostul profesor universitar din Cernăuţi Onyszkiewicz. Cum a ajuns acest din urmă în posesiunea lor, nu se ştie. In broşura citată documentul e reprodus sub No. V, p. 10-13, cu data greşită 1472, dar cu o bună traducere. Wickenhauser publicase în Woronetz und Putna, p. 160-162, o traducere germană, după afirmaţia lui, din original („Perg. Ksl“ = Pergament, Kirchenslavisch), după a lui Orest Popescul însă, din traducerea românească a răposatului G. Popovici (l. c., p. 13). Acesta are meritul de a fi pregătit şi cele „câteva documente“ spre publicare, ceeace intenţionat n'a voit să se ştie prin publicitate. In traducerea lui Wickenhauser trebue îndreptat „Michai“ în Mihău şi „Cernasch“ în Cernat. Diacul nefiind numit în original, locul gol lăsat pentru numele lui la p. 162, ca şi

[1]) La Orest Popescul înainte de в. п. se află un и.
[2]) In orig. de două ori.

celelalte locuri goale dela p. 161, n'au niciun înțeles. Un rezumat în Condica lui Vartolomei Măzăreanu, ap. D. Dan, o. c., p. 176.— Aflând nu de mult că originalul acestui document a ajuns în arhiva guvernului țerii din Cernăuți, mi-am procurat, prin d. Dr. Nistor, o fotografie, după care am dat textul de mai sus. Am adăogat numai numele egumenului dela Putna, Ioasaf, fiindcă e constatat din documentele anilor 1471 și 1476. Cf. No. XCII și CXV—CXVII.

CV

Suceava, 13 Septemvrie 1473.

Ștefan confirmă lui Corlat stăpânirea peste ocinele sale: Berchișeștii pe Moldova, o topliță cu moară pe dânsa, și poiana Muncelul cu mânăstirea ei.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣмь листомь нашим въсѧмь кто нан оузрит или его чтѹчи оуслышит, оже тот истинный слѹга наш Корлат слѹжил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правою и вѣрною слѹжбою до нас, жаловали есми его особною нашею милостїю и дали есми емѹ и потвръдили, оу нашей земли оу молдавскои его правѹю и питомѹю отнинѹ, село на имѣ Беркишещїи на Молдавѣ, и одна топлица, и млин на топлици, и поѧна Мѹнчелѹл съ монастырем. Тое въсе вышеписанное да есть слѹѕѣ нашемѹ Корлатѹ от нас оурикь и съ въсѣмь доходомь, емѹ и дѣтем его и оунѹчатом его и п[р]аоунѹчатом его и пращѹрѧтом его и въсемоу родѹ его, кто бѹдет наиближнїи, да ест имь непорѹшанно николиже на вѣки. А хотарь томѹ селѹ на имѣ Беркишещем, що сѹт на Молдавѣ, почeнше от блота Мъстакинѹлѹи на злїи брод, и от толѧ потоком Гога горѣ до обиршїа потока Гога, и от обръшїа Гога дрѹмом возним| до потока Мѹнчелелѹи, и от там потоком Мѹнчеловом до обръшїа, и от обръшїа Мѹнчелѹлѹи дѣлом до обръшїа потока Рѹнкѹлѹи, и от там долѣ потоком Рѹнкѹлѹи до моста Хасниш, и от моста Хасниш право до обръшїа потока Бръкачелѹи, и от обръшїа Бръкачелѹи до обръшїа потока Лѹпои, и долѣ потоком Лѹпои до брода Фъгѹлецѹлѹи, и от брода Фагѹлецѹлѹи право черезь Молдавѹ оу щаѕѹ Блашиновѹ, и от щаѕа Блашинови право до ѹстїа Бѫлкое, и от

там долѣ потоком Бълкое до поеница Тодерещем, и ѡт там дрꙋмѡм по срѣд поеница, идеже ꙋпадает дрꙋм| оу брѡд старїи топлици, и ѡт брода дрꙋмом до поꙗна Болди, через Мѡлдава, право д[о] ꙋстї[а] Черленои, идеже ест блато Мъстекжнꙋл и ѡт кждꙋ ис прьва начахѡм; да бꙋдеть емꙋ съ въсѣмь дохѡдом. А на то ест вѣра господства мы вышеписаннаго [1]) Стефан(а) воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленных дѣтеи господства ми Александра и Петра и Богдана, и вѣра боꙗр наших: в. п. Станчюла и сына его пана Мырзи, в. [п.][2]) Влаикꙋла и вѣра сына его пана Дꙋма старости хѡтинского, в. п. Боди дворника, в. п. Збїари, в. п. Лꙋка и в. п. Блъка паркалабѡве белоградскїи, в. п. Няг и в. п. Ивашка паркалабѡве килїискыи, в. п. Арбꙋре паркалаба немецкого, в. п. Фети паркалаба новоградского, в. п. Ганкꙋра паркалаба ѡрхеиского, в. п. Пашка, в. п. Бꙋхти, в. п. Чокрълїи, в. п. Петрика, в. п. Ицка Хꙋдича, в. п. Ивашка Хринкѡвича, в. п. Михъꙋ спатарѣ, в. п. Юга вистїарника, в. п. Юга постелника, в. п. Дажбога чашника, в. п. Тѡми стѡлника, в. п. Илѣ Хꙋрꙋ кѡмиса, и вѣра въсѧх боꙗрь наших мѡлдавских, великых и малых. А по нашемь животѣ, кто бꙋдеть господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего рѡдꙋ, или пакваре кого богъ изберет господаремь быти нашеи земли мѡлдавскои, тот аби емꙋ не порꙋшиль нашего даанїа, але аби емꙋ оутвръдил и оукрѣпил, занꙋже есми емꙋ дали и потвръдили за его правꙋю и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ. А на болшею крѣпость и потвръжденїе томоу въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Томѣ логѡфетꙋ писати и нашꙋ печать привѣсити к семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Андреика оу Сꙋч(а)вѣ, в лѣтѡ ҂ѕцпа, мѣсѧца сеп. гі денъ.

Pecetea pierdută.— Orig. la Direcţia bunurilor bisericeşti din Cernăuţi, No. 5, cu apostila „vidi V. A. Urechia, 1886“. O traducere germană a publicat Wickenhauser în Urkunden des Klosters Moldowiza, p. 68-70, însă cu foarte multe greşeli la descrierea hotarelor: Runcului „des Runk“, оу цаꙋꙋ Влашиновꙋ „Blasi's Steig“, Bălcoae „Bjalkoe“, poeniţa Todereştilor „Toder's Wiesfleck“, ş. a. O altă traducere germană, mai apropiată de original, făcută de locotenentul Łopeisky pe la 1780, se află la Tabula din Cernăuţi. Dăm aci traducerea hotarnicei, care e foarte interesantă prin formele româneşti de nume proprii şi topografice: „Iar hotarul acestui

[1]) In orig. вышеписаннаго мы.
[2]) In orig. lipseşte пана.

sat anume al Berchişeştilor (Беркнишещем), ce sunt pe Moldova, începând dela balta *Măstachinului* spre vadul rău, şi deacolo pe părâul *Goga* în sus până la *obirşia* (шбнршїа) părâului Goga, şi dela obârşia Gogăi pe *drumul* (дрꙋмом) de care până la părâul *Muncelului* (în orig. *Muncelelui)*, şi de-acolo pe părâul *Muncelului* (Мꙋнчеловшм) până la obârşie, şi dela obârşia *Muncelului* la deal până la obârşia părâului *Runcului*, şi deacolo în jos pe părâul *Runcului* până la podul lui *Hasniş*, şi dela podul lui *Hasniş* drept până la obârşia părâului *Bârcacelui*, şi dela obârşia *Bârcacelui* până la obârşia părâului *Lupoaii* (Лꙋпон) [1]), şi în jos pe părâul *Lupoaii* la vadul *Făguleţului*, şi dela vadul *Faguleţului* drept peste Moldova la şteaza lui Vlaşiu, şi dela şteaza lui Vlaşiu drept la gura *Bâlcoaii* (Бѫлкое), şi deacolo în jos pe părâul Bâlcoaii (Блъкое) până la *poeniţa Todereştilor* (Тодерещем) [2]) şi deacolo pe drumul din mijlocul *poeniţei* (поеница), unde dă *drumul* (дрꙋм) în vadul cel vechiu al topliţei [3]), şi dela vad pe drum până la *poiana Boldii* (поꙗна Болдн) peste Moldova, drept la gura Roşiei (Чермено), unde iese balta *Măstecănul* şi de unde am început mai întâiu, — să fie al lui, cu tot venitul". — Berchişeştii sunt astăzi în Bucovina, districtul Gura Humorului, şi formează o comună cu satul Corlata, numit aşa dela boierul Corlat din vremea lui Ştefan cel Mare; v. Şematismul arhidiecesei bucovinene pe anul 1904, p. 100. O hotarnică a lor din 1776 vezi la Wickenhauser, l. c., p. 205-206, alta dela 1783 ibid., p. 234-236.

CVI

Suceava, 11 Octomvrie 1473.

Ştefan confirmă lui Fedor Periaunl stăpânirea peste satul Roşiorii şi o prisacă pe părâul Râpicenilor.

Index Żołkieviensis, în „Candela" pe 1884, p. 548-549, cu data 6981. Rezumatul lui Manowarda mi se pare cu totul greşit şi-l reproduc, spre control, întreg: „Stephan Wojwoda privilegiret das Dorf Roszyorya so über den Thal Rypczynska biegend, nebst einem Antheile vom Bienengarten für den Theodotum Peruczaunl". Cf. C. Erbiceanu, Istoria Mitropoliei Moldaviei şi Sucevei, p. 23, unde documentul dela 11 Oct. 1473 e rezumat astfel: „Ispisoc dela Stefan

[1]) Transcrierea diftongului românesc оа cu о (ѡ) e foarte obişnuită în textele vechi chirilice. Cf. mai jos Бѫлкое, Блъкое.
[2]) Dat. plur. dela Тодерещи, ca Беркнишещем dela Беркнишещи.
[3]) Sau „în vadul topliţei celei vechi".

Vodă, întăritura lui Toader Periceanu pe satul Roşiori". Râpicenii sunt în jud. Botoşani, pl. Ştefăneşti. Roşiorii să fie cei dela Cârligătură (v. No. LXI), sau cutul cu acest nume al Popouţilor (Marele Dicţionar Geografic, V, p. 277)? La secularizare mitropolia Moldovei nu se mai aflà în stăpânirea acestui sat. Cel puţin aşà se vede din tabloul Ministerului Domeniilor. Perianul — Peruczanul şi Periceanu sunt greşeli evidente — sau un ascendent al lui ar puteà să fie întemeietorul Perienilor din jud. Iaşi, pl. Turia, cătun al com. Probota; cf. Sima Perianul la No. XV (1459).

CVII

Suceava, 14 Octomvrie 1473.

Ştefan confirmă stolnicului Petru, fiul lui Andriţă, stăpânirea peste satul Brătieştii pe Seret, cedat lui de Ilca, fata lui Petru Ponici, ca răscumpărare pentru moartea lui Andriţă, pricinuită de tatăl ei. Ilca primeşte dela Petru 40 de zloţi tătăreşti, valoarea în plus a satului, peste suma cu care se învoiseră a fi plătită moartea lui Andriţă, şi amândoi se împacă pentru totdeauna.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, [ч]иным знаменито ис сѣм листом нашим въсѣмъ кто нан оузрит или его чтѹчи оусл[ы]шит, колиж того комѹ аще потребизна бѹдет, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд митрополитом на[шим кѵр] Теѡктистом ѡт Сочавѣ и прѧд нашими епыскѹпы, прѧд кѵр Тарасїе, еп[и]скѹп ѡт Долнеи митрополїи, и прѧд кѵр Иѡаникїе, епискѹп ѡт Радовци, и прѧд оусими нашими молдавскими болѣре, великыми и малыми, слѹга наш пан Петрѣ, наш столник, сынъ Андрици, и тѣгал на дочкѹ пана Петра Поинча, на Илцѣ, за съмрътъ ѡтцѣ его Андрицѣ. Ино Илка не заприла сѧ за [т]отѹ съмрътъ Андрицева, що его оубил Петрѹ Поинч, ѡтець Илцѣ, але оустала прѧд нами и прѧд нашим митрополитом, кѵр Теѡктистъ ѡт Сочавѣ, и прѧд епискѹпы наши, прѧд кѵр Тарасїе, епи[ск]ѹп ѡт Долнеи митрополїи, и прѧд кѵр Іѡаникїе, епыскѹп ѡт Радовци, и прѧд оусими нашими молдавскыми болѣры, великыми и малыми, и заплатила Илка съмрътъ Андрицева, що его оубил Петрѹ Поинч, ѡтець Илцѣ, оу рѹкы слѹѕѣ нашемѹ панѹ Петрѹ столникѹ, и дала емѹ едно село свое на Серетѧ именемъ Брътїещїи. А пан Петръ еще придал Илцѣ за тое село м҃ злат

татарскых; и стали на вѣчны мир. Того радї мы видѣвши меже ними добрїи токмеж и лагодꙋ и вѣчны мир, а мы такождере есми дали и потвердили слꙋѕѣ нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Петрꙋ, столникꙋ нашемꙋ, тое прѫдреченое село именемъ Брътїещїи на [Се]ретѣ, да ест емꙋ wт нас оурик и съ оусим доходом, емꙋ и дѣтемъ его и братїамъ его и оунꙋчатомъ его и прѫ[о]ͮунꙋчатом его и праштꙋрѣтомъ его и въсемꙋ родꙋ его, кто бꙋдетъ наиближнїи, непорꙋшенно николи на вѣкы вѣчныѫ. А хотар томꙋ прѫдреченомꙋ селꙋ Брътїещи на Серетѣ да ест ем[ꙋ wт] оусих сторwн по старыми хотаре[1]), кꙋда из вѣка wживали. А на то ест велика марторїа сам господство ми вышеписанны мы Стефан воевода, и прѫвъзлюбленных дѣтеи господства ми Алеѯандра и Петра и Богдана, и наш митрополит кѵр Теwктистъ wт Сочавѣ, и наши епыскꙋпїи [кѵр] Тарасїе, епыскꙋп wт Долнеи мытрополїи, и кѵр Іwаникїе, епискꙋп wт Радовци, и оуси наши молд[авскы]и болѣре, великыи и малыи: пан Станчꙋл и сынъ его панъ Мырзѫ, пан Бланкꙋл и с[ынъ] его пан Дꙋма старостѣ хотинскыи, пан Бодѣ дворник, пан Збїѫрѣ, пан Лꙋка и пан Бъл[ко[2]) пръкалаби бѣлоградскы], пан Нѣгъ и пан Ивашко пръкалаби келїискы, пан Арбꙋре пръкалаб не[мецск]їи, пан Фете пръкалаб Новоградꙋ, пан Гангꙋр пръ[калаб wрхеискїи, пан Пашко, пан Бꙋхтѣ, пан Чокрълїе, пан Петрикъ, пан Ицко Хꙋдич][3]), пан Ивашко Хринкович, пан Михъ[ꙋ с]п[атар, пан Юга вистїар]ник[4]) . . . . [и иныи наши боѫре], що при том были, великыи и малыи. А на болшее крѣпост [и потвръжденїе] томꙋ въсемꙋ вышеписаномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ боѫринꙋ панꙋ Томѣ ло[го]фе[тꙋ писати] и нашꙋ печат и печат(и) боѫръ наших привѣсити к семꙋ нашемꙋ лис[тꙋ. Писа] Илѣ оу Сочавѣ, в лѣто ѕцпа, wк. ді ден.

Pecetea domnească şi cinci peceţi boereşti s'au pierdut; a şasea, rămasă, este ilizibilă.— Orig. în arhiva d-lui D. A. Greceanu dela Stânca. Aş fi crezut că Brătieştii din acest document sunt Brăteştii de azi din jud. Roman, pl. Siretul de Sus (Frunzescu, l. c., p. 65)

---

[1]) Forma românească a cuvântului, în locul slav. хотары (хотари) sau хотарми.

[2]) In orig. Бъл . . . .

[3]) Am întregit cam o jumătate de şir din original.

[4]) Lipsesc mai multe nume. Comparând documentele dela 13 Sept. şi 3 Dech. 1473 cu cel dela 14 Oct., acesta din urmă pare a fi avut mai puţine nume boereşti.

sau Funduri (Marele Dicţionar Geografic, I, p. 630), aproape de locul unde se varsă Moldova în Siret (ibid., I, p. 631, art. Brăteşti, *moşie*). La 1617 satul acesta aparţineà lui Nestor Ureche vornicul; cf. „Brătieştii pe Siret cu bălţi" la Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 169-170, pus la un loc cu alte moşii ale lui Ureche din jud. Romanului. Într'un doc. din 1598 se spune că s'a ţinut de ocolul Romanului (ibid., p. 363; tot acolo „Brăteştii ce-i în ţin. Romanului"), iar la 1742/43 e citat ca proprietate a mânăstirei Săcul (ms. 110 al Academiei Române: „Brăteştii la Roman"). D-l Dimitrie A. Greceanu îmi comunică însă că Brătieştii dela 1473 sunt în ţinutul Sucevei, la Paşcani, şi că acolo se află un schit, numit şi astăzi Brăteşti, pe care visternicul Nicolae Ruset Roznovanu l-a înzestrat cu locuri de hrană şi de păşune de pe moşia Păşcani.

Documentul acesta conţinând unul din cele mai vechi cazuri de răscumpărare de omor prin bună învoeală, adecă de ceeace în apus se ziceà „homagium, compositio homicidii", germ. „Wergeld", şi nefiind tradus nicăiri, dau o traducere completă a lui.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, dacă va fi cuiva de trebuinţă, că au venit înaintea noastră şi înaintea mitropolitului nostru chir Teoctist dela Suceava şi înaintea episcopilor noştri, înaintea lui chir Tarasie, episcop la mitropolia de Jos, şi înaintea lui chir Ioanichie, episcop de Rădăuţi, şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, sluga noastră dumnialui Petru, stolnicul nostru, fiul lui Andriţă, şi s'a jeluit împotriva Ilcăi, fata lui Petru Ponici, pentru moartea tatălui său Andriţă. Deci Ilca nu s'a lăpădat [1]) de acea moarte a lui Andriţă, pe care l-a omorît Petru Ponici, tatăl Ilcăi, ci s'a sculat înaintea noastră şi înaintea mitropolitului nostru chir Teoctist dela Suceava şi înaintea episcopilor noştri, înaintea lui chir Tarasie, episcop la mitropolia de Jos, şi înaintea lui chir Ioanichie, episcop de Rădăuţi, şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, şi a plătit Ilca moartea lui Andriţă, pe care l-a omorît Petru Ponici, tatăl Ilcăi, în mânile slugii noastre dumnialui Petru stolnicului, şi i-a dat acestuia un sat al său pe Seret cu numele Brătieştii. Iar pan Petru i-a mai dat Ilcăi pentru acel sat 40 de zloţi tătăreşti; şi au făcut astfel pace veşnică între dânşii [2]). Deaceea noi, văzând buna lor tocmeală şi înţelegere şi pace veşnică, am dat deasemenea şi am întărit slugii noastre

---

[1]) N'a tăgăduit; orig. нє запрнла сѧ, dela rus. vechiu запрнть сѧ a tăgădui, отказаться (Sreznevskij, Materialy, I, col. 940); cf. maloros. запретптися a tăgădui.

[2]) Aceasta însamnă că valoarea satului întreceà cu 40 de zloţi taxa obişnuită de răscumpărare. Se ştie că în unele ţeri această taxă erà fixată prin lege. Aşà o fixase Ştefan cel Sfânt în Ungaria la 110 pensae. Ea varià totuşi, după învoeală.

credincioase dumnialui Petru, stolnicului nostru, acest mai sus zis sat cu numele Brătieştii pe Seret, ca să-i fie dela noi uric cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi fraţilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi la tot neamul lui, cine se va întâmplà să-i fie mai deaproape, neclintit niciodată în vecii vecilor. Iar hotarul acestui mai sus zis sat al Brătieştilor pe Seret să-i fie din toate părţile după vechile *hotare*, pe unde din veac au umblat. Iar spre aceasta e marea mărturie a însăş domniei mele mai sns scrisului noi Ştefan Voevod, şi a preaiubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Petru şi Bogdan, şi a mitropolitului nostru chir Teoctist dela Suceava, şi a episcopilor noştri chir Tarasie, episcop dela mitropolia de Jos, şi chir Ioanichie, episcop de Rădăuţi, şi a tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici: pan Stancinl şi fiul său pan Mârzea, pan Vlaicul şi finl său pan Duma starostele de Hotin, pan Bodea vornicul, pan Zbierea, pan Lnca şi pan Bâlco pârcalabi de Cetatea Albă, pan Neagu şi pan Ivaşco pârcalabi de Chilia, pan Arbure pârcalab de Neamţ, pan Fete pârcalab de Cetatea Nouă, pan Gangur pârcalab de Orheiu, pan Paşco, pan Buhtea, pan Ciocârlie, pan Petrică, pan Iaţco Hudici, pan Ivaşco Hrincovici, pan Mihău spătarnl, pan Iuga vistiernicul, ... şi alţi boieri ai noştri cari au fost de faţă, mari şi mici. Iar spre mai mare tărie şi întăritură a tnturor celor mai sus scrise, poruncit-am credinciosnlui nostru boier, dnmnealui Toma logofătului, să scrie şi să atârne pecetea noastră şi peceţile boierilor noştri la această carte a noastră. Scris-a Ilea în Suceava, la anul 6981, Octomvrie în 14".

CVIII

Suceava, 9 Dechemvrie 1473.

Ştefan confirmă lui Stan Horja stăpânirea peste satul „de sub capătul Piscului", peste o fântână „a lui Peperig" şi un loc, cnmpărate toate trei dela Dan Socol şi dela fratele acestuia Purcar cu 120 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чинимъ ис сѧмь листомь [нашимь въсѣмь кто] на нь оузрить или его чтоучи оуслышит, ѡже п[рїидош]ѧ прѣд нами и прѧд нашими молдавскыми боѧры, [великими [и] малими, слуга наш Д[ан Сокол и бр]ат его Поркарь, по своих [доброи] воли, никым непонуженн ани присиловани, и

продали свое право штинноу, [едно село . . . .] [1]) под конец Пиcка, и едн8 кръницоу, що [сѧ] зовет Пепернгов(а), и мѧст[о . . . . .]па(?), та продали слоу8ѣ нашем8 Стан8 Хоржа за рк злат татарских. И оуставше слоуга наш Стан Хоржа та заплатил оу сн [тотн вышеписанныи пинѣзи рк злат] татарскнх оу [р8кы сл]8ѕѣ нашемоу Даноу Сок[ол] и брат8 его Поуркар8, прѧд нами и прѧд нашими боѧры. Ино мы видѣвше меже ними их добр8ю вол8 и токмеж и пол н[8ю заплат8, . . . тако]ждере дали и потвръдили сл8ѕѣ нашем8 [Дан8 Сокол и брат8 его Поуркар8 то]е [2]) вышеписанное, д[а ест ем8 шт нас оурик] съ въсѣмъ доходомъ, емоу и дѧтемь [его] и оун8чѧтомь [его] и прѣоуноучатомь его и прѧщоурѧтомь его и въсемоу родоу его, кто емоу б[оудет наиближнїи], да есть [нмь] непороушанно николиже на вѣкы. А хотароу [3]) да ест по старом8 хотари с 8сих стороны, коуда из вѣка шживали. А на то ест [вѣра господства мы Стефана] воеводы, и вѣра прѣвъзлоубленных дѣтеи господства ми Александра и Богдана и Петра, и вѣра боѧрь наших: в. п. Стан[ч8ла и вѣра сына его] пана М[ырзи], в. п. Вланкоула и вѣра сына его пана Доум[ы ст]аро[сти] хотинскаго, в. п. Б[оди] дворника, в. п. [Збї]ар[и], в. п. [Л8ка и в.] п. Блъка паркалабове [белоград]скыи, в. п. Нѧг и в. п. Ивашка пръкалабове кел[ї]искы], в. п. Арбоурѧ паркалаба немецского, в. п. Фети паркалаба ново[градс]кого, в. п. Гангоура паркалаба шрхеиск[ого, в. п. Пашка] [4]), в. п. Боухти, [в. п. Чокыр]лїи, в. п. Петрика Мкимо[вича, в. п.] Ицка Хоудича, в. п. Ивашка Хрнико[вича, в. п. Вранчана спатарѣ], в. п. Юга вистїѧрника, в. п. Юга [постелника, в. п. Дажб]ога чашника, в. п. То[ми столника, в. п. Или Хоур]оу комиса, и вѣра въсѣх боѧрь наших молдавских, ве[ликих и малих]. А по нашем животѣ, кто боудет господаръ нашеи земли, [шт] дѣ[теи наших или шт нашего род8], или пакъ [боуд кого богъ] изберет господаремь [5]) быти н[ашеи земли, тот що]би емоу не пор8шил [нашего] даанїа, [але щоби емоу оукрѣпил и оутвръдил, зан8ж есмы ем8 дали] за его правоую и в[ѣрноую сл8жб8. А на бол]ше крѣпост и пов-

---

[1]) Completând pasagiul ce lipseşte în original cu [едно село . . .] mai rămâne loc cam pentru patru litere; s'ar puteà completà şi altfel, d. p. [село на имѣ . . .] sau [едно село на . . .].

[2]) S'ar puteà completà şi aşà: [Дан8 и брат8 его то]е; documentul e aşà de stricat, că nu se pot numărà literile ce lipsesc.

[3]) Probabil forma românească *hotaru*=hotarul, în loc de slav. хотаръ.

[4]) Vezi documentele din 3 şi 13 Sept. 1473.

[5]) In orig. господаръремь.

твръждені томꙋ въсе[мꙋ вышеписанномоу, велѣли есмы нашемꙋ вѣрно]моу паноу Томи логофетоу пи[сати и нашꙋ пе]чать привѣсити к семоу листоу наше[моу. Писа . . . . дїа]к в [Соч]авѣ, в лѣто ҂ѕцпа [1]), дек. [2]) ѯ҃.

Pecetea cea mare domnească, stricată. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 22. In dosul lui notiţa: Стефан вв. чел Бътрън, Капꙋл Пискꙋлꙋй ши о фънтънъ. Tot la Academie se află o traducere dela 17 Ian. 1799 a polcovnicului Debriţ; el n'a putut cetì „leatul şi luna", iar în loc de Toma logof. a cetit Tăutul. Nu cumva e vorba de Piscul Socolii din jud. Iaşi?

CIX

Vaslui, 26 August 1474.

Ştefan dă o hotărîre în procesul dintre Ivanco, fiul lui Vasco din Horodnic, şi fraţii săi de o parte, şi între Maruşca, jupâneasa lui Andreico Şerbici, fata lui Ivan Cupcici, şi vărul ei Mihno, fiul lui Grozea Cupcici, de altă parte: Ivanco şi fraţii săi pretindeau, contra Maruşcăi şi vărului ei Mihno, că ei sunt nepoţi după mamă lui Ivan Cupcici, şi că prin urmare au drept la moştenirea averii acestuia, ceeace Maruşca şi Mihno tăgăduiau. Domnul cere lui Ivanco şi fraţilor săi să dovedească afirmaţia lor prin jurământ, împreună cu 24 de cojurători. Ivanco se lapădă însă de jurământ şi cere ca să jure Maruşca singură, că el, Ivanco, şi fraţii săi nu sânt nepoţi după mamă lui Ivan Cupcici, şi deci nici ei, nici lui Mihno. Maruşca jură şi câştigă procesul, iar domnul recunoaşte pentru totdeauna ei şi vărului ei Mihno dreptul exclusiv de a moştenì satele şi altă avere a lui Ivan Cupcici, şi hotărăşte că dacă Ivanco, sau fraţii lui, sau cineva din neamul lor ar ridicà din nou pretenţii asupra averii lui Ivan Cupcici, acela va plătì o zavească de 60 ruble de argint.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, чиным знаменито и сѣмъ листом нашим въсѣм кто нан оузрит или его чтꙋчи оуслышит, колиж того комꙋ потребизна

---

[1]) Din data ҂ѕцпа literile ц şi п nu se mai cunosc de loc în orig., iar la ҂ѕ şi а se cunoaşte numai urma de apăsare a penei în pergament.
[2]) Sau шк.; la Acad. Rom. e înregistrat юн=Iunie.

бѹдет, оже прїидоша прѧд нами и прѧд ѹсими нашими [1]) болѧры, великыми и малыми, Иванъ, сынъ Басков ѡт Хородник, и съ своими братїами, и тѣгали на кнѣгиню пана Андреикова Шербича на Марѹшкою, на дочка Ивана Кѹпчича, и на ѹнѹк еи на Михно, сынъ Грозин Кѹпчича, и тѣгали на них так рекѹчи: аже ѡни сѹт ѹнѹки Кѹпчичеви по их матери. Того радї ми есми смотрили и сѹдили ис нашими болѧры и дали есми Иванкови и братїамъ его, как ест право и закон по ѡбычаю, аби пошол Иван сам съ кд҃ присѣжници, и щоби присѣгнѹл ис ними, аже Иван и съ своими братїами соут ѹнѹки Кѹпчичеви по их матери, такожде аже сѹт и Марѹшки и Михнови тиж ѹнѹкы. Того радї Иван и съ своими братїами ѡни сѧ ѡтметали ѡт свою присѣгѹ и не хотили присѣгнѹти и съ своими присѣжници, али сѧ ѡтпѹстили на Марѹшкѹ, на дочкѹ Ивана Кѹпчича, аби ѡна пошла сама и присѣгнѹла рекѹчи так: аже Иван, сынъ Басков ѡт Хородник, и съ своими братїами нѣст ѹнѹки Кѹпчичеви, ани еи Марѹшкын, ани Михнови. Про тож Марѹшка, ставши ѹ тот нареченны ден и присѣгла прѧд нами и прѧд ѹсими нашими болѧры, и великыми и малыми, рекѹчи так: аже Иван и съ своими братїами нѣст ѹнѹкы Кѹпчичеви, ани еи самои Марѹшци, ани Михнови. Сего радї ми видѣвши изискъ Марѹшки, аже нѣст Иван и съ братїами своими ѹнѹки Кѹпчичеви, как ѡни тѣгали на Марѹшкѹ, про тож мы есми дали и потвердили Марѹшки и Михнови, племеникѹ еи, ѹсѣ села Кѹпчичева, и въсѣ имѣнїе его да ест имъ. И такождере Иван, сынъ Басков ѡт Хородник, и съ своими братїами да не имают тѣгати на Марѹшкѹ и на племеник еи на Михно, ани на дѣтеи их, ани на ѹнѹкы их, ани на ѹвес род их, николи ни ѹ которых днех и часѡх, ни перед нами ани перед инных господарех, понеж(е) стратил Иван и съ братїами своими прѧд ѹсего праваго закона; и да не имают добѹвати николи на вѣкы вѣчныѧ. А кто сѧ покѹсит тегати, бѹд ѹ которых днех и часох, или перед нами или перед иных господарех, или Иван, алибѡ ѡт его братїа или ѡт их родѹ, тот тогди да заплатит завѣзскѹ ѯ҃ рѹбли сребра чистого. Тое ѹсе вышеписаное да ест Марѹшци и племеню [2]) еи Михнови, и дѣтем их и въсемѹ племеню их, непорѹшенно николи на вѣкы. А на то ест велика мартарїа сам господство ми вышеписанны Стефан воевода, и прѣ-

[1]) In orig. de două ori.
[2]) Greşit, în loc de племенникѹ (племеникѹ), poate din pricina lui племеню ce urmează îndată.

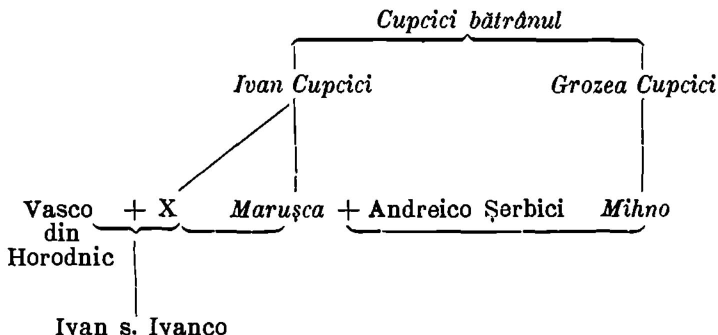
възлюбленных дѣтеи господства ми Алеѯандра и Петра и Богдана, и наши бояры молдавск[ы]х: [пан Станчюл и] сынъ его пан Мирзя[1]), пан Бланкѹл старостѣ хотинскыи и сынъ его пан Дѹмѣ, пан Бодѣ дворник, пан Збїарѣ, пан Лѹка и пан Бълко пръкалаби Бѣлоградѹ, пан Нѣгъ и пан Ивашко пръка[лаби] келїисти, пан Арбѹре пръкалаб немецскыи, пан Фете пръкалаб Новоградѹ, пан Гангѹр пръкалаб ѡрхїиски, пан Пашко, пан Бѹхтѣ, пан Иван Чокрълїе, пан Петрик(ъ) Якимович, пан Яцко Гѹдич, пан Ивашко Хринкович, пан Михъѹ спатар, пан Юга вистїарник, пан Юга постелник, пан Дажбог чашник, пан Тома столник, пан Илѣ Хѹрѹ комис, и ины оуси наши бояры, що при том били, по имени [2]) великыи и малыи. А на болшее крѣпост и поѹтвыржденїе томѹ оусемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ боярииѹ панѹ Томѣ логофетѹ писати и нашѹ печат и печат(и) боѧръ нашиx привѣсити к семѹ нашемѹ листѹ. Пис(а) Илѣ оу Баслоуи, в лѣто ҂ѕцпв, мѣсяца аvг. кѕ.

Pecetea mijlocie a domnului, 3 cm. în diametru, cu legenda: † ПЕЧЯТЬ IѠ СТЕФАНЯ ВОЕВОДЫ И ГНЬ, cu ligatura ИГНЬ şi cu I din Ы la ВОЕВОДЫ contopit în И ce urmează[3]); dea dreapta şi dea stânga ei câte trei peceţi boereşti în ceară neagră şi atârnate cu mătase albastră—a domnului are, se 'nţelege, ceară şi mătase roşie—; două din ele s'au pierdut şi anume întâia din dreapta şi a doua din stânga. Celelalte patru au următoarele embleme şi legende: 1) întâia din stânga are ca emblemă un cerc împărţit, prin două linii ce se întretae, în patru triunghiuri; din legenda chirilică marginală am putut distinge numai litera Ш; pecetea ar puteà să fie deci a lui Ivaşco pârcalabul de Chilia, a lui Ivaşco Hrincovici, sau a lui Paşco; 2) a treia din stânga are o cruce în mijlocul unui scut şi legenda: [† ПЕ]ЧЯТЬ ТЪѸТѸЛЯ ЛѠГОФ[ЕТЯ], foarte clară; 3) a doua din dreapta are ca emblemă, în lăuntrul unui scut, un cvadrat tăiat în două triunghiuri egale printr'o linie verticală; din legendă se distinge numai crucea la început şi ТОМЯ la sfârşit, cu un т cursiv (ｍ) şi un м ce seamănă cu п; pecetea nu poate să fie decât a logofătului Toma (cf. doc. dela 5 Iunie 1472), deoarece pecetea stolnicului Toma este a 4) din cele păstrate, adecă a treia din dreapta celei domneşti; emblema acesteia pare a fi o furcă cu trei dinţi, într'un scut, iar legenda, cam neclară: ✠ ПЕЧЯТЬ ПАНЯ ТОМЯ СТОЛ[Н]И[КЯ]; în loc de ТОМЯ s'ar puteà ceti şi ДАНЯ; în

[1]) La Uljanickij şi Jacimirskij Мирча.
[2]) Traducerea verbală a românescului „anume".
[3]) In alte peceţi mijlocii am cetit воеводы гнь sau гнь (cf. d. p. No. XCIX), fără н; la peceţile mai rău păstrate acest н nu se poate distinge.

document nu e citat însă nici un stolnic Dan. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 12. In dos signatura „Lit. B, fas. 9“. Extras la V. A. Uljanickij, Materialy, No. 97[e], p. 109, şi publicat întreg de A. I. Jacimirskij în Дарственныя грамоты, No. 10, p. 11-12: multe greşeli de tipar, mai ales litere dispărute deasupra şirelor şi la sfârşitul cuvintelor, şi lectura печатъ боꙗръ нашихъ привѣсити în loc de нашꙋ печат и печат(и) боꙗръ нашихъ привѣсити. O traducere germană de J. Marcińkiewicz, cu signatura „Litt. B, fasc. 9“—identică deci cu a originalului—se află la d. Al. Czołowski din Lemberg. Cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 142 (rezumat).

Documentul acesta fiind foarte interesant pentru istoria vechiului drept român, în special a procedurii, am dat un regest amănunţit despre cuprinsul lui. Pentru înţelegerea mai uşoară a acestuia, trebue să adaog — ceeace documentul nu spune anume — că pretenţiunea lui Ivanco din Horodnic de a moşteni pe Ivan Cupcici, împreună cu fata acestuia Maruşca şi cu nepotul lui de frate Mihno, nu se puteà sprijinì pe altceva decât pe afirmaţia că erà născut dintr'o soră a Maruşcăi, deci dintr'o fată a lui Ivan Cupcici, presumtiva soţie a lui Vasco din Horodnic. Numai aşa puteà să se dea Ivanco drept nepot şi lui Ivan Cupcici şi Maruşcăi. Terminul оунꙋк, pe care îl întrebuinţează documentul pentru Ivanco, este dar exact, în ce priveşte înrudirea lui presumtivă cu Maruşca. Dacă el s'ar fi dat drept fiul unei surori a lui Ivan Cupcici, deci al unei mătuşi a Maruşcăi, i-ar fi zis şi lui племенник, cum îi zice lui Mihno, care erà în adevăr fiul unui frate al lui Ivan Cupcici, deci fiul unui unchiu al Maruşcăi. Iată genealogia acestor persoane, aşà cum erà în realitate şi cum pretindeà Ivanco că este:

Ivan Cupcici şi Grozea Cupcici, dintre cari al doilea trebue să fi murit înainte de 1474, iar cel dintâi pe la 1474 sau ceva mai 'nainte, sunt probabil fiii logofătului Cupcici, mort pe la c. 1435-1436. In documentele dela 1433 şi 1434 ale lui Iliaş îl găsim încă citat ca martor; la 1436 şi 1437 nu mai este. Averea lui erà foarte mare; aceasta se vede din documentul dela 15 Iunie 1431,

prin care Alexandru cel Bun îi confirmă stăpânirea peste toate satele sale, un fel de „pancarta“, cum se zicea în Apus. Procesul dela 1474 se purtă deci pentru participarea la jumătate din această mare avere.

Dau aci şi traducerea documentului din 1474, care, pe cât ştiu eu, n'a făcut-o sau n'a publicat-o încă nimenea.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedea sau o vor auzi cetindu-se, că au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri, mari şi mici, Ivan[1]), fiul lui Vasco din Horodnic, şi cu fraţii săi, şi s'au jeluit împotriva jupânesei jupânului Andreico Şerbici, împotriva Maruşcăi, a fetii lui Ivan Cupcici, şi împotriva vărului[2]) ei Mihno, fiul lui Grozea Cupcici, şi s'au jeluit împotriva lor zicând aşa: că ei sânt nepoţi lui Cupcici după mama lor. Deci am căutat şi am judecat cu boierii noştri şi i-am dat lui Ivanco şi fraţilor săi, precum e drept şi lege, după obiceiu, să vie el[3]) însuş cu 24 de jurători şi să jure împreună cu ei, că el[3]) şi cu fraţii săi sunt nepoţi lui Cupcici după mama lor, şi că deci Maruşcăi şi lui Mihno tot nepoţi le sunt. Dar Ivan şi cu fraţii săi s'au lăpădat de jurământ şi n'au vrut să jure cu jurători, ci au lăsat pe sama Maruşcăi, a fetii lui Ivan Cupcici, ca să vie ea singură şi să jure zicând aşa: că Ivan, fiul lui Vasco din Horodnic, şi cu fraţii săi nu sunt nepoţi lui Cupcici, nici ei, Maruşcăi, nici lui Mihno. Deci Maruşca, sculându-se la ziua sorocită, a jurat înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri, şi mari şi mici, zicând aşa: că Ivan şi cu fraţii săi nu sunt nepoţi lui Cupcici, nici ei însăşi, Maruşcăi, nici lui Mihno. Aşa dar, văzând noi că Maruşca a câştigat judecata, că Ivan şi cu fraţii săi nu sunt nepoţi lui Cupcici, precum s'au jeluit ei împotriva Maruşcăi, deaceea am dat şi am întărit şi noi Maruşcăi şi lui Mihno, vărului ei, toate satele lui Cupcici; şi toată averea acestuia să fie a lor. De asemenea Ivan, fiul lui Vasco din Horodnic, şi cu fraţii săi, să nu mai aibă a se jelui împotriva Maruşcăi şi a vărului ei Mihno, nici împotriva copiilor lor, nici împotriva nepoţilor lor, nici împotriva neamului lor întreg, nici odată, la nici o zi şi la nici o vreme, nici înaintea noastră, nici înaintea altor domni, căci au pierdut Ivan şi cu fraţii săi înainte a toată legea cea dreaptă[4]), şi să n'aibă a câştiga (sc. judecata) nici odată, în vecii vecilor. Iar cine va încerca să se jeluească, la orice vreme şi la orice zi, fie înaintea noastră, fie înaintea altor domni, fie Ivan, fie vre-unul din fraţii săi sau din neamul lor, acela va plăti atunci zaveasca de 60 ruble de argint curat. Toate aceste de mai sus scrise să-i fie Maruşcăi şi vărului ei Mihno

[1]) Mai jos îi zice „Ivanco“.
[2]) In orig. greşit „nepotului“, оунѹк.
[3]) In orig. „Ivan“.
[4]) Sau „faţă cu legea cea dreaptă întreagă“, „în faţa legii celei drepte întregi“.

şi copiilor lor şi întregului lor neam neatinse nici odată, în veci. Iar spre aceasta este marea mărturie a însăş domniei mele mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi a prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Petru şi Bogdan, şi a boierilor noştri moldoveneşti: d-lui Stanciul şi fiul său d-lui Mârzea, d-lui Vlaicul starostele de Hotin şi fiul său d-lui Duma, d-lui Bodea vornicul, d-lui Zbierea, d-lor Luca şi Bâlco pârcalabi de Cetatea Albă, d-lor Neagu şi Ivaşco pârcalabi de Chilia, d-lui Arbure pârcalab de Neamţ, d-lui Fete pârcalab de Cetatea Nouă, d-lui Gangur pârcalab de Orheiu, d-lui Paşco, d-lui Buhtea, d-lui Ivan Ciocârlie, d-lui Petrică Iachimovici, d-lui Iaţco Hudici, d-lui Ivaşco Hrincovici, d-lui Mihău spătarul, d-lui Iuga vistiernicul, d-lui Iuga postelnicul, d-lui Dajbog ceaşnicul, d-lui Toma stolnicul, d-lui Ilea Huru comisul, şi toţi ceilalţi boieri ai noştri, cari au fost de faţă la aceasta, anume cei mari şi cei mici. Iar spre mai mare tărie şi întăritură a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, d-lui Toma logofătului, să scrie şi să atârne pecetea noastră şi peceţile boierilor noştri la această carte a noastră. Scris-a Ilea în Vaslui, la anul 6982, luna lui August în 26".

CX

Iaşi, 11 Martie 1475.

Ştefan confirmă lui Pântelei, fratelui său Petre, surorii sale Drăgălinei, verilor lor Toader şi Nicoară şi nepotului lor Negrilă Medeleţ satul Dodeştii pe Jigălia, „unde a fost Ştefan", din jos de Tămăşeni, cumpărat de ei toţi dela Ioan Buzea (Buză) şi dela sora lui Drăgălina, nepoţii Popescului, dela Petru Gâlţul şi sora lui Muşa, nepoţii popii Dragomir, şi dela vărul acestora Ion, fiul lui Vasile, cu 100 de zloţi tătăreşti.

Copie de pe un suret de pe un ispisoc sârbesc ce s'a tălmăcit de Gheorghie Evloghie, de la Ştefan Voevod, din veleat [6983, Martie 11].

Facem înştiinţare cu această carte a noastră tuturor celor [ce] vor căută pre dânsa, sau cetind-o vor auzi, precum au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri ai Moldovei, a mari şi a mici, sluga noastră Ion Buză şi sora lui Drăgălina, nepoţii Popăscului, fiind şi alt Ion, sân Vasile, veri[1])

---

[1]) In copie „rudenii", ca şi în pasagele de mai jos.

lui Pătru Gâlţul şi soru-si [1]) Muşa, nepoţii popii lui Dragomir, de a lor bună voe, de nimene siliţi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină dintru a lor drept uric, un sat pe Jâgălia [2]) anume Dodeştii, unde au fost Ştefan, din gios de Tămăşeni, [şi au vândut] [3]) ace[l sat] slugilor noastre Pântelei [4]) şi fratelui său Petre şi surorei lor Drăgălinei, şi verilor lor, lui Toader şi lui Nicoară, şi nepotului lor lui Negrilă Medeleţ, drept o sută zloţi tătăreşti. [Şi] s'au sculat slugile noastre Pâ[n]te şi fratele său Petre şi sora lor Drăgălina, şi verii lor Toader şi Necoară, şi nepotul lor Negrilă Medeleţ, şi au plătit toţi deplin acei de mai sus [zişi] bani o sută zloţi tătăreşti în mânile slugilor noastre, lui Ion Buză şi su[ro]rei sale Drăgălinei, nepoţii Popăscului, fiind şi alt Ion, fecior lui Vasile, şi verilor lor, lui Petru Gâlţu şi surorei lui [5]) Muşăi, nepoţii popei lui Dragomir, dinaintea noastră şi dinaintea boierilor noştri ai Moldovei. Deci noi văzând între dânşii a lor bună învoeală şi tocmală şi plată deplin, aşişdere şi de la noi am dat şi am întărit slugilor noastre Pâ[n]teleiu şi fratelui său Petre şi surorei lor Drăgălinei şi verilor lor, lui Toader şi lui Necula, şi nepotului lor Negrilă Medeleţ pe acel de mai sus zis sat ce este pe Jâgălia [6]), anume Dodeştii, unde au fost Ştefan, şi carele este din jos de Tămăşeni, ca să le fie lor de la noi uric şi cu tot venitul. Insă să le fie lor acel sat în patru părţi: o parte dintr'acel sat să fie slugilor noastre Pâ[n]telei [7]) şi fratelui său Petre şi surorei lor Drăgălinei, iar altă parte dintr'acel sat să fie numai a lui Toader, iar a treia parte dintr'acel sat să fie lui Necoară singur, iar a patra parte dintr'acel sat să fie nepotului lor, lui Negrilă Medeleţ, lor şi feciorilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot neamului lor ce se va alege mai aproape, neruşluită nici o dată în veci. Iar hotarul acelui de mai sus scris sat să fie din toate părţile după hotarele cele vechi, pe unde au umblat din vechi. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele

---

1) In copie „surâ-sii".
2) In copie „Jâgălei".
3) Rupt în copie.
4) In copie „Patelui".
5) In copie „lor".
6) Vezi nota 2.
7) Vezi nota 4.

de mai sus scris noi Ştefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţilor fiilor domnii mele Alexandru şi Bogdan[1]), şi credinţa tuturor boierilor, şi a mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn, din fiii şi neamul nostru, sau pe cine va alege Dumnezeu a fi domn ţerii Moldovei, să nu strice această danie şi întăritură, ci mai ales să le[2]) dee lor şi să [le] întărească, de vreme ce noi [le-]am dat şi [le-]am întărit, pentru că ei au cumpărat pe ai lor drepţi bani. Şi spre mai mare tărie şi întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului boierului nostru dumnealui Tăutul logofăt să scrie şi a noastră pecete către această carte a noastră să o lege. S'au scris în Iaşi, 6983, Martie 11. Şi am scris eu Ion Timotin[3]).

Copie după o altă copie, ce se găseşte într'un dosar al Tribunalului de Fălciu, depus spre păstrare la Arhiva Statului din Iaşi şi trecut în op. la No. 25, Tr. 704, op. 4, 786, f. 120. — Afară de modificările însemnate în note, am introdus încă câteva modificări de ortografie şi am îndreptat unele greşeli evidente de lectură. Cuvântul „rudenie, rodenie" l-am înlocuit cu „văr", deoarece se dovedeşte dintr'o sumă de documente păstrate şi în original şi în traduceri vechi, că în acestea el corespunde aproape totdeauna slavonescului племеньникъ, care în limba diplomatică din Moldova însemnà văr. In textele ruseşti vechi, ca şi în limba de astăzi, m. племянникъ însamnă şi nepot, f. племянница nepoată; v. Miklosich, Lexicon pal.-slov., s. v. племеньникъ, -ица cognatus, russ. nepos, cognata, russ. neptis, şi Pawlowsky, Russisch-deutsches Wörterbuch, ed. 2-a, p. 748. In documentele noastre însă, pentru nepot se întrebuinţează cuvântul вънoукъ, оунoукъ, câte odată chiar rom. непотъ. Traducătorii vechi au tradus pe племеньникъ cu „rudenie, seminţie", gândindu-se probabil la племѧ neam, rudenie, rude. Ei s'au apropiat astfel, în mod inconscient, de înţelesul ce are cuvântul племѧньникъ, племеньникъ, племьникъ în unele texte vechi ruseşti, adecă „rudenie, rudă", rusescul modern родственникъ; v. I. I. Sreznevskij, Materialy, vol. II, col. 959 şi 960, unde pe lângă altele se citează câteva exemple din documentele sec. XIV-XV, d. p. dela 1435, 1471, 1497. Cf. No. XXXVI şi CIX.

La arhiva Statului din Iaşi se găseşte în Cond. Lit. K, No.

---

[1]) Lipseşte Petru.
[2]) In copie *să se*.
[3]) Să fie o greşală, în loc de Ion [brat] Lucin (=Ioan fratele lui Luca), cel dela 23 Aug. 1481 şi 17 Fevr. 1483, No. CXLI şi CXLVII, sau un diac necunoscut din alte documente, sau dascălul Ion din Iaşi dela 1476, No. CXIV? In tot cazul, *Timotin* e o formă greşită.

380, f. 130, cu data 3 Fevruarie 7003=1495, rezumatul unui document cu acelaş cuprins, cu deosebire numai că lui Pântelei i se zice Pântea, verii şi nepotul lui nu sunt numiţi, iar despre sat nu se spune de la cine e cumpărat. Documentul a fost rezumat cu ocazia unui proces al răzeşilor din Dodeşti la an. 1824. Care din cele două date: 1475 sau 1495 e cea adevărată, e greu de hotărît, fără să avem o traducere exactă a originalului şi fără lista boierilor martori. „Alexandru şi Bogdan" e evident greşit în loc de „Alexandru, Petru şi Bogdan" la 1475, sau „Alexandru şi Bogdan-Vlad" la 1495. Numele diacului „Ion Timotin" e de asemenea greşit. Cum s'a putut însă cetì în acelaş document odată 6983, Martie 11, adecă ҂ѕцпг, мр. ӣ, şi altă dată 7003, Fevruarie 3, adecă ҂зг, феб. г҃, e inexplicabil. Doar data să fi fost cu totul ştearsă, şi în cazul acesta e probabilă pentru original numai lectura ҂ѕцпг, мр. ӣ=1475, Martie 11. De aceea am pus documentul la data aceasta.

Dodeştii sunt în jud. Fălciu, pl. Mijlocu, ca şi Tămăşenii.

CXI

Roman, 17 Aprilie 1475.

Ştefan confirmă mânăstirei de călugăriţe dela Horodnic stăpânirea peste două sate dăruite ei de Alexandru cel Bun, unul „unde a fost curtea lui Petru Vrana", altul „ce se ţine de aceeaş mânăstire", şi scuteşte pe locuitorii acestor sate de dajdie, de posadă, de podvoade, de iliş, de lucru la cetăţi, de strajă, de lucru la mori şi de slujba ostăşască. Nici cu globnicii ori cu pripăşarii domneşti nu vor aveà de lucru. In schimb, ei vor fi datori să păzească mânăstirea şi să lucreze pentru ea. Dacă însă ei nu se vor ţineà de aceste îndatoriri, călugăriţele să dea de ştire domnului, care va luà dispoziţii ca să-i aducă la supunere.

† Милостїю божїею мы Стефанъ воевод, господарь земли молдавскои, чиним знаменито [и]с сѣмь нашим листомь въсѣмь кто нан оузрит илї его оуслишит чтꙋчи, ѡже прїидоша пред нами и пред нашими болѣре калꙋгерици ѿ нашего монастирѣ ѿ Хородника, и оуказали намъ лист ѿ нашего родителѣ[1]) ѿ Алеѯандра воевода, що были имали на двѣ сел(ѣ), абы робили томꙋ монастирю,

[1]) Acì родитель e luat în înţeles de bunic, sau s'a strecurat prin greşala diacului, care a copiat această formulă din documentul lui Ştefan II dela 1 Aug. 1444 (copie în acelaş pachet al lui Wickenhauser).

а иное дѣло щобы не имали ничого. Ино мы потврьждаемъ, с нашим добрим и благим произволенїемь, и чистим и свѣтлим срьдцемь, тот[1]) предреченны монастир wт Хородникъ, и даемъ томꙋ монастирю сес лист нашь на то, . . . в̃ села: Петра Вранина где был дворь[2]), и дрꙋгое село що тиж слꙋхает кь томꙋ монастирю[3]). И дали есмы тым селам вишеписанним сес лист нашъ на то, щобы не платили нам дан, ни посад, ни подвод, ни илиш,| ни на город [д]а не робѣтъ, ни на посад, ни оу сторож да не ходѣт, ни на млин(и) да не робѣтъ, ни оу воискꙋ да не ходѣтъ; ни глобники ни припашари да не бантоватъ их, и ни жадною нашꙋ слꙋжбꙋ да не имают нам слꙋжити, ни платити, ни робити; але щобы wстерегали тот монастир, а щобы робили томꙋ монастирю. Я коли що загинет того монастирѣ[4]), или не имꙋт робити що требѣ бꙋдет томꙋ[5]) монастирю, . . . мы знати . . . . . тым людем[6]), що сꙋт съ тих сел вишеписанних. Я кто имет бантовати тых[7]) люд wт тыхь[7]) сел, бꙋд оу чем, ꙗко ест више писанно, тот оузрит великои казни господства ми, занеж(е) есми миловали того монастирѣ wт нашею милост[ї]ю, що богъ нам дал, за наше[8]) здоровїе. Я на то[9]) ест вѣра господства ми и въсѣхъ боꙗръ наших молдавских, великих и малих. Я на болше крѣпост въсемꙋ вишеписанномꙋ, привѣсили нашꙋ печат [к] семꙋ[10]) листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Ѡанца оу Долни трьг, [к] лѣто ҂зцпг, мѣсяца ап. ѕ̃і.

---

[1]) Repetat încă odată în copia lui Wickenhauser.

[2]) Am aşteptă acì едно село где был дворь Петра Вранина = un sat unde a fost curtea lui Petru Vrana. Greşită mi se pare copia şi în pasagiul „на то в̃ села“.

[3]) Probabil satul Balosineşti, pe care stariţa mânăstirei Horodnicului îl închină Putnei la 1490, Martie 16; v. Wickenhauser, Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, p. 206. Astăzi acest sat nu mai există.

[4]) Aceste două cuvinte sunt notate la Wickenhauser ca „sehr zweifelhaft.“

[5]) La Wickenhauser темꙋ.

[6]) Ne-am aşteptă acì la o frază ca următoarea: [абы на]мь знати [дали, щобы повелѣвали] тым людем = să ne dea de ştire, ca să trimetem poruncă acelor oameni. Presupun că Wickenhauser a cetit мы în loc de мь şi că punctele din copia lui arată aproximativ numărul literilor şterse sau rupte în original. S'ar puteà întregi şi aşà: а мы знати подамы тым людем = iar noi vom da de ştire acelor oameni. In copie înainte de тым se mai află „ил мꙋмшїн“, ceeace ar puteà fi „или инишїим или“ = sau altora sau [acelor oameni], şi atunci fraza întreagă ar fi „iar noi vom dà poruncă altora sau oamenilor ce sunt din mai sus scrisele sate“.

[7]) La Wick. тъх, тъхь.

[8]) La Wick. нашн.

[9]) La Wick. тое.

[10]) La Wick. т мꙋ.

După o copie a lui F. A. Wickenhauser, găsită între manuscrisele acestuia de la Comitetul Ţerii (Landesausschuss) din Cernănţi, pach. XXXVI, caetul „Horoduik". Copia e rea, face însă impresia că e luată după original; cf. în scrierea citată mai jos, p. 205, iudicaţiunea „Perg. Ksl." Afară de îndreptările relevate în note, am înlocuit peste tot, unde cereà înţelesul, pe ъ sau ь cu ѣ, pe care se vede că Wickenhauser îl confundà cu ъ şi ь, necunoscând în deajuns limba originalului; numai în cuvântul монастирѣ, ѣ se află şi în copie. — Documentul a fost publicat în traducere germană şi cu data 6953 (҂ѕцнг=1445) în Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petranz, p. 204-205; a fost atribuit prin urmare lui Ştefan II, fiul lui Alexandru cel Bun. Greşala veniă de acolo că п (=80) din ҂ѕцпг fiind scris în copie în formă de п cursiv, dar fără linia de deasupra, a fost luat drept н (=50). Mai târziu Wickenhauser şi-a recunoscut singur greşala şi a pus în copie, cu mâna sa, data adevărată „1475", adecă ҂ѕцпг.

E curios că documentul n'are formula „subscripţiunei"; deaceea numele logofătului Tăutul nu e pomenit într'însul. Să se fi scris în absenţa lui de lângă domn, de către un pisar care nici nu cunoşteà bine limba cancelariei domneşti? S'ar explicà aşà particularităţile de redacţie ale acestui document, care se depărtează în câtva de formulele obişnuite. Nu trebue să uităm însă că Tăutul apare întâiaş dată ca logofăt la 11 Martie 1475 (v. No. precedent) şi că deabià intrat în această slujbă, la 17 Martie puteà să fie trecut cu vederea de pisar.

Cele două sate confirmate mânăstirei Horodnicului sunt: a) vechiul ei sat Balasineştii (Балаcинoвци), pentru care aveà documente dela Alexandru cel Bun şi dela fii săi Ilie şi Ştefan,—al lui Alexandru s'a pierdut, ale lui Ilie şi Ştefan, din 15 Iulie 1439 şi 1 Aug. 1444, le cunoaştem din două copii ale lui Wickenhauser şi din traducerile acestuia (l. c., p. 201-204); b) satul unde fusese „curtea lui Petru Vrana", dărnit tot de Alexandru cel Bun. Amândouă se aflau în apropierea mânăstirei, deci pe lângă Rădăuţi.

Fiindcă traducerea lui Wickenhauser are câteva greşeli, tocmai unde originalul prezintă mai multă însemnătate pentru studiul vechilor aşezăminte, dau o nouă traducere.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, că au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri călugăriţele din mânăstirea noastră dela Horodnic şi ne-au arătat o carte dela bunicul nostru dela Alexandru Voevod, pe care o aveau pentru două sate, ca ele să lucreze la această mânăstire, iar altă treabă să n'aibă nici una. Deci noi întărim, cu a noastră bunăvoinţă şi cu inimă curată şi luminată, această mai sus numită mânăstire dela Horodnic şi dăm acestei mânăstiri această scrisoare a noastră pentru acele două sate: unde

a fost curtea lui Petru Vrana și celălalt sat, care de asemenea se ține de această mânăstire. Și am dat acestor mai sus scrise sate această carte a noastră spre aceea, ca să nu ne plătească nouă nici dajdie, nici posadă, nici podvoade, nici iliș, nici la cetate să nu lucreze, nici la posadă, nici la strajă să nu meargă, nici la mori să nu lucreze, nici la oaste să nu meargă; nici globnicii, nici pripășarii să nu-i bântuească, și nici o slujbă de-a noastră să n'aibă a ne face, nici în bani, nici în muncă[1]); ci să păzească numai acea mânăstire și să muncească acelei mânăstiri. Iară dacă se va pierde ceva din lucrurile acelei mânăstiri, sau dacă nu vor munci ce va fi de trebuință acelei mânăstiri, să ne dea de știre, și noi vom dà poruncă altora, sau oamenilor ce sunt din satele mai sus scrise[2]). Iar cine va bântuì pe oamenii din acele sate, fie în orice, cum este scris mai sus, acela va vedeà mare pedeapsă dela domnia mea, fiindcă am miluit cu mila noastră acea mânăstire, cu ce ne-a dat Dumnezeu, pentru sănătatea noastră. Și spre aceasta este credința domniei mele și a tuturor boierilor noștri moldovenești, mari și mici. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, am atârnat pecetea noastră la această carte a noastră. Scris-a Oanța în Târgul de Jos, la anul 6983, luna lui Aprilie în 17".

In formula de scutire a locuitorilor din satele Horodnicului, documentul acesta are o inovațiune care ne pune pe cale de a explicà ce erà așà zisa posadă, în originale посада și посад. După cuvintele obișnuite „щобы не платили нам дан ни посад“ (în doc. dela 1444 „да не даст тое село ни дани, . . . ни посадꙋ“) se adaogă „ни на город да не робѣтъ, ни на посад=să nu lucreze nici la cetate, nici la posadă“, ceeace arată că *posada* erà în adevăr, cum am fi presupus și fără acest pasagiu, suburbia cetăților sau târgurilor, ca în țerile rusești, iar posadnicul (посадникъ) administratorul domnesc al unei astfel de suburbii. Cf. I. Bogdan, Documentul Râzenilor din 1484 și organizarea armatei moldovene în sec. XV, în Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunei Istorice, tom. XXX, notele și excursele, în deosebi nota 49, p. 412 și urm. Documentul din 1444 amintește anume că nici *posadnicii* (în copia lui Wickenhauser greș. госданикъ, orig. va fi având посадникъ, cu д deasupra șirului) nu vor aveà nici o autoritate asupra satelor Horodnicului. La Wickenhauser посадникъ e tradus greșit cu „Besitzer“ (proprietar), p. 203, iar посада cu „Herberge“ (adăpost, cvartir), p. 204. Cf. și celălalt memoriu al meu despre „Inscripțiile dela Cetatea-Albă și stăpânirea Moldovei asupra ei“, în acelaș tom XXX din Analele Academiei, p. 343, nota 2.

---

[1]) Traduc așà pe ни платити, ни робити=nici să plătească, nici să muncească.

[2]) Vezi nota 6 dela p. 200.

CXII

Suceava, 25 Aprilie 1475.

Ştefan confirmă mânăstirii Homorului, unde erà egumen Gerondie, satele: Dvornicenii „sub dumbrava înaltă", Stavceanii şi Glodenii, Pârteştii şi curtea lui Dieniş „spre obârşia Soloneţului", Călugărenii pe Jijia, muntele Ostra cu o slatină, şi prisaca Zlătăroaei de sub Bohotin, dăruită mânăstirei de boierul Iurii Şerbescul şi de mama lui.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис [сѣм листом нашим] въсѧм кто на нем възрит или его чтоучи оуслышит, иже оутвръждаем и оукрѣплѧем и даем и дали есми свѧтомоу нашемоу монастироу ѡт Хомора, идеже ест храм о[успенїе] прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословеннѣи владычици нашеи богородици и приснодевѣи Марїи, и идеже ест игоумен молебник нашь коур поп Геронд їе, правїи и питомїи села того свѧтого монас[ти]рѧ, на имѣ селам: Дворничанїи под [висо]коую доуб[ровою], и Ставчан[и], и Глодѣни, и на верхь Солоунца село на имѣ Пыртещїи и Дїенишево дворище, и на Жижи село на имѣ Кълоугърѧ[ни], и [на Ѡстри][1]) ед[ноу] планиноу на [имѣ] Ѡ[стр]а, и слатиноу оу Ѡстри, щ[о] же ѡт д[а]вна была их тота планина и съ слатиною, и под Бохотином едноу пасикоу на имѣ Злъто[роныи][2]), щ[о ест дал][3]) тотоу пасикоу томоу свѧтомоу монастироу пан Юрїи Шер[бе]скоул и мати его. Тое въсе вышеписанное да ест ѡт нас монастирю нашемоу оурик съ оусим до хо[дом, неп]ороушенно николиже на вѣки вѣчныѧ. А хотарь оусѧм тѧмь селам и пасикам да ест ѡт оусих сторон[4]) коуда из вѣка вѣчнаго ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства в[ышенисаннаго мы][5]) Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленных дѣтеи

---

[1]) Lipsesc c. 7-8 litere în original; le-am întregit cu „на Ѡстри", de oarece muntele Ostra se află tocmai lângă părâul cu această numire; vezi harta institutului geografic austriac, planşa Gyergyó-St.-Miklos.

[2]) Cf. Злътъроныи în doc. dela 11 Sept. 1467, No. LXXII, şi Златароаѧ într'un doc. dela 1520, Iulie (orig. la Direcţiunea bunurilor bisericeşti din Cernăuţi). Wickenhauser, Homor etc., p. 85, traduce greşit „namens Goldschwarm". E nume propriu.

[3]) Lipsesc patru sau cinci litere în orig., probabil =ѥ дал.

[4]) După сторон lipsesc probabil cuvintele по старомоу хотароу.

[5]) Copia lui Wickenhauser n'are мы.

господства ми Алеѯандра и Петра и Богдан[а], и вѣра бомръ нашиχ: в. п. Станчѹла и вѣра сына его па[на Мырзи, в.] п. Бланкоула старости χотинского и вѣра сына его пана Дѹми, в. п. Збїари, в. п. Боди дворника, в. п. Лоука и в. п. Хырма[на паркалабове] белоградскыи, в. п. Маг и в. п. Ивашка паркалабове келїискыи, в. п. Арбѹрѧ паркалаб немецкыи, в. п. Фети, в. п. [Былчи паркалаб новог]радскыи[1]), в. п. Ган[г]оура паркалаб ѡрχенскыи[2]), в. п. Пашко[3]), в. п. Бѹχти, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п. [Миχъѹ спатарѣ], в. п. Юги вистїарника, в. п. Юги постелника, в. п. Дажбога чашника, в. п. Барсѹ столника, в. п. Или Хѹрѹ комиса, и вѣра въ[сѧχ бомр нашиχ молдавскиχ], великиχ и малыχ. А по нашем животѧ, кто бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи нашиχ или ѡт нашего племене, или пак варе коли кого богъ изберет господаремь б[ыти нашеи земли] молдавскои, [тот] аби[4]) не порѹшил нашего даанїа и ѹтвръжденїа нашемоу монастирѹ, али аби емоу ѹтвръдил и оукрѣпил. А на болшею крѣпост и поѹт[връжденїе томѹ въсе]мѹ в[ыше]писанномоу, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлоу логофетоу писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ нашемѹ лист[ѹ]. Писа . . . . въ Сѹчавѣ, в лѣто ѕцпг, априлїа ке҃.

Pecetea ruptă. — Orig. la Direcţia bunurilor bisericeşti din Cernăuţi, No. 6; e tăiat în două cu cuţitul, aşa că unele părţi din pergament lipsesc; afară de aceasta e foarte şters la început—mai ales şirele 4 şi 5—şi la sfârşit, unde unele şire trebuesc citite mai mult după urmele lăsate în pergament de peniţă, decât după cerneală; părţile rupte sau şterse le-am însemnat prin parenteze. In dosul pergamentului, cu o mână mai târzie, însemnările: „† ѡт Стефана воеводи на Дворн[ич]ѣни и на Стѫѹчѣнь и на Глодѣн и на Прътещи и на Кълѹгѫрѣн(ь) и на пасикы и на планина Ѡстра=dela Ştefan Voevod pentru Dvorniceni şi pentru Stăuceni şi pentru Glodeni şi pentru Pârteşti şi pentru Călugăreni şi pentru priseci şi pentru muntele Ostra", apoi „Кълѹгъренїи" şi „vidi V. A. Urechia, 1886. — Übersetzt Wickenhauser". Acesta şi-a publicat traducerea în Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, Czernowitz 1881, p. 84-85. O copie foarte bună a originalului se găseşte între manuscrisele lui dela Comitetul Ţerii din Cernăuţi. Pe vremea când a făcut-o el, documentul eră mai puţin

[1]) Wick. новоградскїи.
[2]) Wick. ѡрχенскїи.
[3]) Wick. Пашка.
[4]) Wick. тот аби.

ştersé, ceeace nu trebue să ne mire de loc, dat fiind modul barbar în care au fost păstrate documentele mânăstirilor bucovinene de către administraţia austriacă în cei din urmă 50 de ani.

Dintre proprietăţile citate acì ale mânăstirei Homorului *a)* Dvornicenii, Stăucenii şi Glodenii se aflau în ţinutul Dorohoiului şi formau la 1742/43 şi la 1785 o singură comună sub numele Vorniceni, cuprinsă şi azi în jud. Dorohoiu, pl. Başeul; cf. ms. No. 110 dela Acad. Rom., f. 101: „Vornicenii la Dorohoiu"; Wickenhauser, l. c., p. 163, greş. Botuşani. *b)* Pârteştii şi curtea lui Dieniş erau aproape de mânăstire şi în acelaş hotar; cf. documentul dela 13 Aprilie 1415 (orig. la Academia Română), prin care Alexaudru cel Bun confirmă Homorului „un sat la obârşia Solonţului, unde au fost Tatomir şi Pârtea, şi seliştea lui Dieniş"; în dosul documentului notiţa „Pârteştii cu seliştea Denişeva". Astăzi aceste locuri sunt în districtul Gura Humorului din Bucovina şi formează două comune: Pârteştii de Sus, cu Cacica şi Solonetul Nou, şi Pârteştii de Jos cu Strigoaia; v. Şematismul pe 1904, p. 89-90. *c)* Călugărenii sunt cei diu jud. Botoşani, pl. Târgu, cătun al com. Mânăstireni, pe malul drept al Jijiei (în doc. Sнжїа peutru Жнжїа). *d)* Muntele Ostra e pe valea Ostrei din districtul Câmpulungului, nu departe de muntele Măgura şi de satul Ştulbicani. Există şi o comună Geminele, cu Slătioara (Slatina dela 1475) şi Ostra, în părţile acelea; v. Şematismul citat, p. 104. *e)* Prisaca Zlătăroaei de sub Bohotin erà în jud. Fălciu, pl. Podoleni. Cf. asupra tuturor acestor proprietăţi protocoalele de delimitare dela 1782 şi 1783 în Wickenhauser, l. c., p. 153 şi urm.

CXIII

Suceava, 7 Mai 1475.

Ştefan coufirmă lui Cozma, fiul lui Băloş, stăpânirea peste Băloşeştii pe Iucaş, „unde este casa lui", şi peste jumătate din Tortoreşti (Turtureşti), pe care el o vâuduse mânăstirei Bistriţei cu 75 de zloţi tătăreşti, dar a trebuit să dea banii îndărăt, de oarece acea jumătate din Tortoreşti a fost anexată apoi de domn la hotarul târgului Pietrii.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменнто чиним нс сѣмь листом нашим въсѣм кто на нем оузрит или его чтоучи оуслышить, иже тот истинным слоуга наш Козма, сынь Бѣлошев, слоужил намь право и вѣрно. Тѣм мы видѣвши его правоую и вѣрноую слоужбоу до

нас, жаловали есмы его wсобною нашею милостїю, дали и потвръдили есми емоу оу нашеи земли оу молдавскои правїи его wтчины, села на имѣ Бълошещїи на Юкаши, где домь его, и половина wт Торторещь, що бил продал Козма тое половина wт Торторещи свѧтомоу монастирю wт Бистрицоу, идеж(е) ест храм свѧтою оуспенїю богородици, за ѕ҃е злат татарских. И за тим ли пак оуставши слоуга наш Козма и верноул тоти вышеписаниих пинѣзи свѧтомоу монастирю wт Бистрицоу, пон[е]же тое село Торторещи а ми есми оузѧли къ нашемоу хотароу wт Каменню. Тое въсе вышеписанное да ест емоу wт нас оурик и съ въсем доходом, и дѣтем его и оуноучатом его и прѣоуноучатом его и працоурѧтом его и въсемоу родоу его, кто сѣ емоу изберет наиближнїи, непороушено николи на вѣкы. А хотарь Бълошещим да ест почениши wт кръиницѣ Елъканова до кръиницѣ Корнина, та wт толѣ потоком горѣ на wбѣ сторони береги до конець вишнемоу ставоу, а wт толѣ на матки потоки[1]) горѣ до Аwаша, та черес Аwаша та право на добровн до серед добровоу, та wт толѣ повертает горѣ до конец доброви оу столпь, а wт толѣ оу дроугїи столпь оу дил, та wт толѣ дилом долоу на коулми вишнїи градищи, та wт толѣ право до потока Тоурбата, та потокою долоу до коулми нижнїю градищи, та на коулми долоу до кръиницѣ Елъканова. То ест вес хотар томоу селоу, и вишнїи и нижнїи, и на оусих сторон, коуда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра възлюбленных ;дѣтеи господства ми Алеѯандра и Петра и Богдана, и вѣра въсѣх дѣтеи наших, и вѣра боıарь наших: в. п. Станчюла и вѣра сына его пана Мырзи, в. п. Еланкоула старости хотинского и вѣра сына его пана Доумы, в. п. Збїари, в. п. Боди дворника, в. п. Лоуки и в. п. Хрьмана паркалабове белоградского, в. п. Нѣг[а] и в. п. Ивашка паркалабове келїиски, в. п. Арбоурѣ паркалаб(а) немецьского, в. п. Фети, в. п. Вылчи паркалаб(а) новоградского, в. п. Гангоура wрхеиского, в. п. Пашка, в. п. Боухти, в. п. Ицка Хоудича, в. п. Ивашка Хрин[ко]вич(а), в. п. Михъоу спатарѣ, в. п. Югы вистїа[р]ник(а), в. п. Дажбога чашника, в. п. Барса столника, в. п. Или Хоуроу комиса, и вѣра оусих боıарь наших молдавских, великых и малых. А по нашим животѣ, кто боудет господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего

---

[1]) Greşit în loc de потока, din pricina lui матки; cf. береги.

родоу, и пак боуд кого богь изберет господаремь быти нашеи земли молдавскои, тот щобы емоу не пороушил нашего даанїа, али щобы емоу оутвръдил и [оу]крѣпил, заноуже ес[мы е]моу дали и потвръдили за его правою и вѣрною слоужбоу, и за що ест правааа и питомаа wтнина. Я на болшею крѣпост и потвръжденїе томоу въсемоу вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу паноу Тъоутоуло҃у логофетоу писати и нашоу печат привѣсити к семоу нашемоу листоу. Писал Яндреика оу Сочавѣ, в лѣто ҂sцпг, мѣсаца маи ѕ҃ день.

Pecetea cea mare, cu legenda foarte bine păstrată: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ. E de remarcat seminuciala acestui document, o imitaţie a celei din timpul lui Alexandru cel Bun. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 145. A fost prezentat înaintea Tribunalului din Iaşi la 1840 de răzeşii din Băloşeşti; deaceea un rezumat al lui se găseşte în Condica de Anaforale No. 38, f. 50, din Arhiva Statului din Iaşi. Cf. Gh. Ghibănescu, „Din domnia lui Ştefan cel Mare“, p. 32-33=Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. XV, p. 259-260, unde documentul e publicat cu foarte multe greşeli de lectură şi de ortografie.

Hotarnica Băloşeştilor are câţiva termini topografici interesanţi şi o traduc acì întreagă: „Iar hotarul Băloşeştilor să fie începând dela fântâna lui *Vâlcan* până la fântâna lui *Cornea*, şi deacolo pe părâu în sus, de amândouă părţile malurilor, până la capătul iezerului de sus, iar deacolo pe matca părâului în sus până la *Aoaşa* (Яwаша) [1]) şi peste *Aoaşa* drept la dumbravă, până la mijlocul dumbrăvii, şi deacolo se întoarce în sus, până la capătul dumbrăvii la un stâlp, iar deacolo la un alt stâlp în deal şi deacolo pe deal în jos spre *culmea* (на коулми) grădiştei de sus, şi deacolo drept la părâul *Turbata*, şi pe părâu în jos până la *culmea* (до коулми) grădiştei de jos, şi pe *culme* în jos până la fântâna lui Vâlcan. Acesta este tot hotarul acestui sat, şi cel de sus şi cel de jos, şi de toate părţile, pe unde din veac au umblat“. Traducerea d-lui Ghibănescu are câteva greşeli elementare, ca „Cârniţa lui Vulcan, Cârniţa lui Cornea“ în loc de „Fântâna lui Vâlcan, Fântâna lui Cornea“ şi „apa din sus“ în loc de „pe părâu în sus“. In restul traducerii trebue îndreptat „Iucaşa“ în Iucaş, „Vâlcu“ în Vâlcea, „Mihăil“ în Mihău, „Bors“ în Barsu, „Andronic“ în Andreica. O traducere mult mai bună a făcut pitarul Iordachi Stamati, la 19 Mai 1820, pentru răzeşii din Băloşeşti. Ea a fost autentificată la 15 Mai 1848 şi se află la Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina.

După descrierea hotarelor se vede că Băloşeştii sunt cătunul

[1]) In rezumatul Condicei de Anaforale *Oaşa* (Оаша).

actual al comunei Mărgineni din jud. Neamţ, pl. Mijlocu; el se află la o depărtare de c. 2 klm. de dealul Icaşu (vechiu Iucaşu) şi la o depărtare de c. 1 1/2 klm. de valea Turbata şi dealul Turbăciunei; v. harta statului major, planşa Bozieni; în Marele Dicţionar Geografic aceşti termini lipsesc. Turtureştii (vechiu Tortoreştii) sunt în acelaş judeţ, pl. Piatra, cam 5 klm. spre răsărit de Piatra, aproape de Gura Văii. Cf. seliştea Tortureştii din „hotarul târgului Pietrii, în ţinutul Neamţului“ în Arhiva istorică I, 1, p. 112, an. 1631. Asupra Băloşeştilor cf. documentul dela 30 Martie 1546 pentru nepoţii lui Cozma Băloşescul; în el se face aluzie la documentul lui Ştefan cel Mare (Ghibănescu, Surete şi izvoade, I, p. 209 şi urm.).

CXIV

Iaşi, 22 Mai 1476.

Ştefan confirmă vornicului Muşat stăpânirea peste seliştea Poprincanii pe Jijia, „între Posadnici şi Cârniceni, la Tihova“, cumpărată dela Şteful pitariul, nepotul vistiernicului Iacuş, cu 100 de zloţi tătăreşti.

Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли мωлдавскои, знаменитω чиним ис сим листωм нашим въсѣм ктω нан възрит или егω чтѹчи оуслышит, коли же тωгω аще комѹ потребизна бѹдет, ωже прїиде пред нами и пред въсѣми нашими мωлдавскими боѧре, великыми и малыми, слоуга наш пан Щефѹл питарюл, оунноук пана Икоуша вистїарника, по своеи дωброи воли, никым непωноужен ани пак присилован, и продал ωи ωт своего праваго оурика свою правѹю ωтинноу, ωт оурика деда своегω пана Икѹша вистїарника, едино селище на имѧ Поприиканїи на Жежїи, межи Посадничи и межи Кръничани, оу Тихωва, та ен продал нашемѹ върнωмоу паноу Мѹшатоу дворникоу, оу циноу за р҃ злат татарских. И оу тωм оуставши наш вѣрныи пан Мѹшат дворник и заплатил ωи въси тωты вышеписанныи пинѣзи р҃ злат татарских оу рѹки слоугѣ нашемѹ паноу Щефѹлоу питарю, въсе исполна съ готовими пинѣзми, пред нами и пред въсѣми нашими мωлдавскими боѧре. Тωгω ради мы видѣвше их дωбрѹю вωлю и лагодоу межи ними и полнїи заплат на тω, въсе из гωтовими пинѣзми, а мы такожде есми дали и потвръдили нашемоу вѣрнωмѹ паноу Мѹшатѹ дворникоу тое преднреченное селище

на имѧ Попринканыи, що соут на Жежїи межи Посаднички и межи Кръничани, оу Тихwва, да ест емꙋ wт нас оурик и съ въсѧм доходwм, емꙋ и дѣтем его и братїам егw и оунꙋчатwм его и праоунꙋчатwм его и пращꙋрѣтwм его и въсемꙋ рwдꙋ его, ктw бꙋдет наиближныи, да ест имь непорꙋшанно николиже на вѣки. А хотар тои селищи вышеписанной да ест [wт н]а ꙋсѧх[1]) сторwн по старым хотарем, кꙋда из вѣка вѣчного wживали. А на то великаѧ мартопие сам господства мы вышеписаннаго[2]) Стефана воеводи, и прѣвъзлюбленных дѣ[теи наших Алеѯандра] и Петра и Богдана, и боѧре мwл[давскы]и: пан Станчꙋл и сынь его пан Мырзѧ, пан Влаикоул староста хwтинскыи и сынь его пан Дꙋма, пан З[бїа]рѧ, пан Бодѣ двор[ник, пан Лоука и пан Хырман[3]) п]ар-калабове белоградскыи, пан [Нѣг и][3]) пан Ивашкw паркалабwве келинскыи, пан Арбоуре пръкалаб немецкыи, пан Фете, пан Влъча пръкалаб нwвоградскыи, пан [Гангꙋр паркалаб wр]хеискы[3]), пан Пашко, пан Боухтѧ, пан Ицкw Хꙋдич, пан [И]вашко Хринкович, пан Щефꙋл [Ѡ]сифович[4]), пан Михъоу спатарь, пан Юга вистїар-ник[5]), пан Юга постелник, пан Да[жбог чашник][3]), пан Барсоу стwлник, пан Илѣ Хꙋрꙋ комис, и иныи въси наши мwлдавскыи боѧре, и велици и мали, що при тwм были. А на болшею крѣпwст и поꙋтвръжденїе тwмоу въсемоу вышеписаннwмꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрнwмꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ лwгофетоу писати и нашꙋ печат и печати боѧрь наших привѣсити къ семꙋ нашемꙋ листꙋ. Пис(а) Иwн даскал ꙋ Ис, в лѣтw ѕцпд, маїа кв҃.

Pecetea domnească cea mijlocie, 3 cm. în diam., cu legenda: † ПЄЧАТЬ ІѠ СТЄФАНА ВОЄВОДЫ И ГНЬ, şi şase peceţi boereşti în ceară neagră, trei dea stânga şi trei dea dreapta ei, cu următoarele embleme şi legende marginale: (dea dreapta) 1) † ПЄЧАТЬ ПАН[А] С]ТАН[ЧꙊЛ], un scut în mijloc cu două ichiuri vârâte unul într'altul; numele e nesigur şi figura cam nelămurită; 2) † ПЄЧАТЬ ПАНА ВЛАИКꙊЛ, un scut cu cruce în mijloc, semilună la stânga şi rozetă la dreapta ei; 3) † ПЄЧАТЬ ЮГИ ВИСТИАРНИК(А) (sau-ЇАР-), un scut cu cruce la mijloc, aşezată între două dâlme; (deastânga) 4) † ПЄЧАТЬ ВЛЬЧИ ПАРКАЛАБ, scut cu un buzdugan la mijloc, tăiat cu o linie curbă; 5) † ПЄЧАТЬ ИЦКА ГꙊДИЧЬ К. (sau Л.), cu o figură nelămurită; 6) † ПЄЧАТЬ ТЪꙊТꙊЛ [ЛО]ГОФ., scut cu un buzdugan la mijloc.—

[1]) In orig. . . а ꙋсѧх.
[2]) In orig. вышеписаннаго мы.
[3]) Completat după documentele de sub No. CXII şi CXIII.
[4]) La Ghibănescu greşit [Исак]ович.
[5]) Lipseşte la Ghibănescu.

Orig. în arhiva sf. Spiridon din Iaşi, pach. Popricani, plicul IV, No. 63. Tipărit de B. P. Hasdeu, după o copie comunicată de A. D. Xenopol, în Columna lui Traian, an. VII, p. 559, fără întregiri şi fără traducere; apoi de Gh. Ghibănescu în Opt urice slavone, Iaşi 1904, p. 18-23, cu multe greşeli de lectură şi de ortografie în text şi în legendele peceţilor, cu omisiuni în lista boierilor şi cu unele greşeli de traducere, d. p. „Arbure, pârcalab de Novograd (Roman)" în loc de „pârcalab de Neamţ". Se înţelege că nici unul din boierii citaţi în document nu este iscălit, cum rezultă din afirmaţia d-lui Ghibănescu dela p. 24. D-sa a reprodus acest document, în parte cu aceleaşi greşeli, în parte cu altele nouă, şi cu aceeaş traducere, în Ispisoace şi zapise, Iaşi 1906, vol. I, p. 21-25; acì a adăogat unele legende de peceţi, dar şi acestea neexacte; cf. p. 24 din Opt urice slavone. Vezi şi ziarul „Evenimentul" din Iaşi pe an. 1901, No. 190 şi urm. O traducere a publicat şi N. Beldiceanu în Uricariul, XIV, p. 68-70, însă cu multe omisiuni şi greşeli la numele boereşti; acestea trebuesc îndreptate astfel: Z[bierea], Bodea, Luca şi Hârman, Neagu, Ivaşcu, Vâlcea pârcalab de Cetatea Nouă, Gangur, Iaţco Hudici, Şteful Osifovici, Da[jbog].

Popricanii, înainte Poprincanii, sunt o moşie a sf. Spiridon în jud. Iaşi, pl. Copou, lângă Rădiu Mitropoliei. Cârnicenii se află vreo cinci klm. la nord de ei, peste şesul Jijiei. Cf. „Cârnicenii, mai jos de Pobrata" într'un document din 10 Oct. 1448 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 119) şi „Cârnicenii, pe apa Prutului, în ţinutul Dorohoiului" la 1660 (Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 538). Posadnicii şi Tihova nu mai există; aceasta din urmă pare să fi fost o selişte, numită aşà după proprietarul ei Tihu (slav. тихъıи însamnă tăcutul, deci Тиховa=a Tihului=a Tăcutului, nu Tăcuta, cum traduce d-l Ghibănescu), iar Posadnicii un cătun numit aşà după întemeietorul lui, Posadnicul. D-l Ghibănescu îi pune pe aceşti din urmă când lângă Stânca şi Sculeni (Opt urice, p. 24), când lângă Ciric la Iaşi (Surete şi izvoade, V, p. 94). Cf. „mai jos de Stânca în ţin. Iaşului, aproape de hotarul Posadnicilor" (ibid., IV, p. 183-184, an. 1663). Interesant e numele Cârnicenii, care provine din slav. кръница „fântână" şi însamnă propriu „locuitorii de lângă fântână"; cf. Cârnicĭca Кръничка, numită şi Fântâna Zânelor, în jud. Bolgrad, pl. Ismail (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 195). Vezi şi No. CXXXII (despre Popricani).

CXV

Mânăstirea Putnei, 25 Ianuarie 1476.

Iuga, marele vistiernic al lui Ştefan, zis şi Ignatie, dărueşte mânăstirei dela Putna satul Şirăuţi peste Prut, o cădelniţă, un chivot

de argint aurit de treisprezece „some“, o sută de zloţi ungureşti şi doi cai buni, cu condiţia ca să i se facă pomenire veşnică atât înainte cât şi după moarte, şi anume: cât va fi în viaţă să-i facă Dumineca sara paraclis iar Lunia liturghie, pentru sănătatea lui, iar după moarte Dumineca sara parastas iar Lunia liturghie, pentru sufletul său, al soţiei sale Nastei şi al copiilor săi Mihul şi Sofia, zisă Sobţia. Egumenul Ioasaf şi toţi fraţii se obligă să îndeplinească această dorinţă.

† Изволенїемь ѡтца, поспѣшенїемь сына и съвръшенїемь свѧтого дꙋха. Се азь рабь владыкы моего ісѹ христа, пань Игнатїе, рекомыи Юга, великыи вистѣрник Іѡана Стефана вѡеводa, ѡже благопроизволих нашим[1]) благымь произволенїемь и чистым и свѣтлим сръдцемь, ѡт вьсеж нашѧж доброж волеж, паче же и ѡт бога помощїа, и любовь ꙗже по бозѣ кь свѧтомꙋ мѣстоѹ свѧтаго и славнаго ѹспенїа прѣсвѧтѣ[и] и чистѣи и прѣблагословеннѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи иже на Поѹтнои, даль есмы едно село за Прѹтомь на имѧ Ширьоѹци, такожде же и[2]) а҃ кадельница, и[2]) а҃ кvвѡт сребрьних и позла[ш]тених ѡт г҃і сѡми, и[2]) а҃ сто[3]) злат ѹгрьскых, и в҃ кони добри, ꙗко да творѧт ми памѧть на вѣкы вѣчныѧ, прѣжде сьмръти нашеи и по сьмръти[4]) нашеи, и да ми творѧть в нед(ѣли)[5]) вечерь параклись, а в понед(ѣлник) свѧтаа литоѹргїа, за здравїа нашѧ, а по съмръти нашеи в нед(ѣли) вечерь парастась, а в понедѣлник свѧтаа литоѹргїа, за дꙋша нашѧ и за подроѹжїа наша кнѣгынѣ Настѣ, и чедо любимое Михоѹль, и дьщерѧ ми драгои Сѡфїа, рекомое Сѡбцѣ.

Смѣренїи архимандрит игоѹмень ч[ь]стнѣи ѡбитѣли и свѧщенномонах Іѡасафь и съ вьсѣмы бра[т]ство ꙗже о христѣ, видѣвше [мы, сы]ноѹ[6]) и добрїи наш прїател правїи, твое произволенїе, сьтворихом и ѡ том мы [слюбихом] твоеи милости и твоим чѧлѣдїемь и твоим ѡноѹчатом, поколи боѹдет свѧтое мѣсто сїе, да боѹдет ѡт нас тое произволенїе, за вашѧ здравїемь и за ва-

---

1) La Orest Popescul нашем.

2) La Popescul în toate trei locurile не, ceeace nu poate fi în orig., sau dacă este, este o greşală de pisar ce nu trebue repetată într'o ediţie tipărită.

3) La Popescul ста; а҃ сто, în loc de simplu сто, ar fi traducerea literală a românescului *o sută;* cf. No. CXVII.

4) In orig. e de sigur съмръти. Observ că în ediţia lui Popescul mai totdeauna ъ e dat cu ь.

5) Orig. are нет.

6) La Popescul „видѣвшем (. . . . .) моѹ“; cf. doc. din 1462 al lui Iuga pentru Moldoviţa: видѣвше мы, сыноѹ цръкѡвныи и добрыи наш приѧтелю правыи.

шꙗм дꙋшамь. И которїи по нашемь животоу ѡт наставникь и ѡт братїах свѧтаго мѣста сего, кто не боудет стоати вь сим нашим токмѣжим, таковы боуд[е]т под клѣтвою ѡтеческою. И ино нѣ и не боудет. Пис(а) оу свѧтомꙋ монастирю Поутенскомоу, в лѣто ҂ѕцпд, мѣсѧць ген. кє, иермонах тах(а) Пансїе.

Pecete rotundă în ceară neagră, 2.2 cm. în diam., cu legendă şi emblemă ilizibilă; pergament. — Dr. Orest Popescul, Câteva documente moldovene, No. VI, p. 13-14; v. nota dela No. CIV.

Interesant în acest document e cuvântul сома, plur. соми, de origine italiană, în special genoveză. El arată, în documentul acesta şi în cele două următoare, sau greutatea sau valoarea argintului din care erau turnate chivotele şi cădelniţele dăruite de Iuga: 13, 12, 10, 3 some. Fiindcă *sommo* erà baza sistemului monetar întrebuinţat în sec. XIV şi XV la Caffa şi la Tana în Crimeia—deacì l-au împrumutat şi Moldovenii—m'am adresat d-lui N. Docan, un cunoscător temeinic al numismaticei noastre vechi, cu rugămintea să-mi dea câteva desluşiri asupra valorii acestei unităţi monetare. Iată ce-mi scrie d-sa la 16 Noemvrie 1908.

„Lo sommo (pe care Pegolotti il scrià la 1340 *sonmo* şi Uzzano la 1442 *sommo)* erà o greutate întrebuinţată la Caffa şi la Tana la cântăritul argintului, şi care corespundeà, spune Pegolotti, cu $8^{1}/_{2}$ uncii genoveze, adică cam cu $208^{40}/_{100}$ grame. Un sommo se împărţià în saggi (sing. saggio), şi anume în 45 de saggi, din cari fiecare corespundeà deci cam cu $4^{68}/_{100}$ grame. In transacţiunile comerciale circulau şi bare de argint având greutatea unui sommo. Dintr'un sommo, greutate care după Schlumberger a rămas invariabilă, se băteau la Tana şi la Caffa câte 202 aspri, a căror titlu, şi prin urmare valoare întrinsecă, a fost variabil, dar care a mers, conform regulei comune, mereu scăzând, pentru a ajunge către mijlocul secolului al XV-lea la 61% şi apoi abià la 50% argint curat.

Dar sommo trebue să fi fost şi o monetă, adică o „monnaie de compte“, Rechen- sau Rechnungsmünze, cu alte cuvinte o expresiune consacrată, destinată a desemnà un număr invariabil de o anumită monetă. Aceasta ìmi pare á rezultà dintr'un pasagiu al lui Pegolotti, care spune: „alla Tana si spendono sonmi et aspri d'argento“ şi din Uzzano care arată: „vale il detto sommo in Genova fior. 6, ò secondo l'ariento, e alto... e basso“. Cei doi scriitori privesc pe sommo ca o monetă, căci dacă l-ar fi privit ca o cantitate de argint brut, l-ar fi pus între mărfuri şi nu l-ar fi putut considerà ca susceptibil de a formà obiectul unui schimb de monetă. Sommo trebue să fi însemnat deci a) o greutate de argint, b) numărul de aspri cari se băteau dintr'un sommo, după cum şi marca însemnà a) o cantitate de metal preţios, şi b) numărul de

groşi bătuţi dintr'o marcă de argint. Am spus că dintr'un sommo se băteau 202 aspri, dar aş crede că un sommo-monetă nu puteà echivalà exact cu 202 aspri, după cum par a gândì autorii cari s'au ocupat de această chestiune (Jurgevič, Desimoni, Retowski, Schlumberger), căci Pegolotti spune limpede că monetăria din Tana, deşì băteà dintr'un sommo 202 aspri, nu restituià proprietarului argintului bătut de cât 190 aspri, şi că reţineà restul de 12 aspri ca indemnitate pentru fabricaţiune, adică cu titlul de monetagium sau lucrum camerae. Tot Pegolotti adaugă: „sicchè aspri 190 vagliono uno sonmo alla Tana". Prin urmare particularul care se prezentà la monetăria din Tana cu 208 $^{40}/_{100}$ grame de aliaj de argint având titlul de 61 %—50 %, nu primià pentru această cantitate decât 190 de aspri, astfel încât pentru dânsul „aspri 190 vagliono uno sonmo alla Tana". Cât anume reţineà monetăria din Caffa, nu ne spune nici Pegolotti, nici Uzzano, dar aceasta se poate deduce dintr'o citaţiune a acestui din urmă, care după ce arată într'un loc că „vale il detto sommo di Caffa in Genova fior. 6, ò secondo l'ariento...", spune mai departe: „Fior. uno di Genova si spende... a Caffa per assqui (desigur greşală pentru *aspri)* 30...", adică 6×30=180. Este adevărat că Desimoni dă cifre mai mici, de 5 sau 4 $^{1}/_{2}$ fiorini pentru un sommo. O sută optzeci de aspri este desigur o cifră prea mică, dar nu trebueşte scăpat din vedere că în această socoteală intră şi schimbul, astfel încât putem crede că şi monetăria din Caffa dădeà pentru un sommo 190 sau cel puţin 185 de aspri, după cum admitem că schimbul a putut fi de 5 sau de 10 aspri pentru 190 de aspri, adică de 2.63 sau de 5.26 la sută. Un sommo-monetă ar fi fost deci 190 de aspri de Tana sau de Caffa".

Un chivot de argint de 3 some însemnà prin urmare un chivot de argint în greutate de 612 grame sau un chivot care costase 570 de aspri=18 galbeni; un chivot de 13 some aveà greutatea de 2 kgr. 652 gr., ş. a. m. d. Mi se pare că în documentele noastre e vorba mai curând de greutate, decât de valoare. Indicându-se greutatea, se asigurà identificarea obiectelor, ceeace interesà pe donator, întru cât la o mânăstire bogată ca a Putnei existau şi alte chivote, afară de ale lui Iuga. In acelaş înţeles se întâlneşte cuvântul „somă" şi în alte documente moldoveneşti, însă foarte rar. Astfel într'un document dela 26 Dechemvrie 1518 se vorbeşte despre un sfeşnic de argint de 16 some şi despre o cădelniţă de 5 some: єдин свѣшник ѿт шести на десѧт соми сребра и єдинꙋ каделницꙋ ѿт пет соми сребраж (Arhiva istorică, I, 1, p. 27); evident somă este aici o bară de argint.

Deşì zapisul lui Iuga din 25 Ianuarie 1476 este tradus în broşura lui Orest Popescul, îl traduc totuşi din nou, atât pentru că această broşură e foarte rară, cât mai ales pentru unele îndreptări ce trebuesc aduse traducerii. Relevez anume aceste îndreptări, spre a

arătà càt de defectuoase sunt unele traduceri vechi, chiar când sunt făcute de istorici competenţi, cum erà răposatul Gh. Popovici. Ele trebuesc controlate de filologi cari cunosc limbile slave şi cari au răbdarea să se oprească asupra tuturor amănuntelor.

„Cu voea tatălui, cu ajutorul fiului şi cu săvârşirea sfântului duh. Iată eu, robul stăpânului meu Isus Hristos, boierul Ignatie, zis Iuga, mare vistiernic al lui Ioan Ştefan Voevod, binevoit-am cu a mea bună voinţă şi cu inimă curată şi luminată şi din toată bună voea mea, dar mai cu samă cu ajutorul lui Dumnezeu şi din dragostea în Dumnezeu[1]) către sfântul lăcaş al sfintei şi slăvitei Adormiri a prea sfintei, curatei şi prea binecuvântatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria, cea dela Putna, şi i-am dat un sat dincolo de Prut[2]), anume Şirăuţii, şi o cădelniţă, şi un chivot de argint aurit, de 13 some, şi o sută de zloţi ungureşti, şi doi cai buni, ca să-mi facă pomenire în vecii vecilor, înainte de moartea mea şi după moartea mea, şi să-mi facă Dumineca sara paraclis, iar Lunia sfânta liturghie, pentru sănătatea mea, iar după moartea mea Dumineca sara parastas, iar Lunia sfânta liturghie, pentru sufletul meu, şi pentru soaţa mea jupâneasa[3]) Nastea, şi pentru iubitul meu fiu Mihul şi pentru draga mea fiică Sofia, zisă Sobţia.

Eu, smeritul arhimandrit şi egumen al cinstitului lăcaş[4]) şi ieromonah Ioasaf, împreună cu toţi fraţii în Hristos, văzând noi, fiule şi prietene al nostru bun şi drept, voinţa ta, am făcut în această privinţă şi ţi-am făgăduit domniei tale[5]) şi copiilor tăi[6]) şi nepoţilor tăi, că, pe câtă vreme va trăì acest loc sfânt, voinţa ta va fi împlinită de noi, pentru sănătatea voastră şi pentru sufletele voastre. Iar dacă, după a noastră viaţă, vre-unul dintre proistoşii sau dintre fraţii acestui sfânt lăcaş nu se va ţineà de această învoeală a noastră[7]), acela să fie subt blăstemul părinţilor. Altfel nu este şi nu va fi[8]). A scris în sfânta mânăstire dela Putna, la anul 6984, luna lui Ghenarie în 25, ieromonahul tahigraf[9]) Paisie".

---

[1]) Sau „dumnezeească". La Popescul greşit „cu dela Dumnezeu ajutor şi iubire şi am dat pentru Dumnezeu sfântului locaş, etc."

[2]) Sau „peste Prut"; la Popescul „de după Prut".

[3]) La Popescul „cneghina"; se ştie însă că soţiile boierilor se numiau „jupânese".

[4]) La Popescul greş. „comunitate".

[5]) La Popescul „văzând noi. . . . şi bunul nostru prieten adevărat, am împlinit bună voinţa ta, şi în această privinţă făgăduim milosteniei tale".

[6]) Propriu „familiei tale", căci sub чєлѣдь se înţelege şi femeia, nu numai copiii; el corespunde „familiei" de astăzi, vechiului „fămeaie".

[7]) La Popescul greş. „nu va rămâne în întreaga această a noastră tocmeală"; orig. вь сим „în această" a fost luat drept вьсим „întreagă".

[8]) La Popescul „şi altfeliu să nu fie".

[9]) Orig. тах(а), prescurtare pentru тахиграфъ, grec. ταχυγράφος. Aşà e tradus şi în broşura lui Orest Popescul. Miklosich, Lex., s. v. таха, l-a identificat numai cu adv. grec. τάχα iute=ἴσως, δῆθεν la Bizantini (Sophokles).

CXVI

Mânăstirea Putnei, 1 Iunie 1476.

Iuga, marele vistiernic al lui Ștefan, zis și Ignatie, dăruește mânăstirei Putnei o cădelniță de argint de douăsprezece „some“, un chivot aurit de trei „some“, o sută de zloți ungurești, o sută de oi, satul Șirăuți din ținutul Cernăuților, și o vie la Hârlău, cu puțin câmp, aproape de via mânăstirei, ca să-i facă pomenire veșnică în ziua de sf. Vasile, la 1 Ianuarie, sara parastas și a doua zi dimineața liturghie, atât înainte cât și după moartea lui, pentru sufletul lui, al soției sale Nastasia și al copiilor săi Mihul ceașnic și Sofia. Egumenul Ioasaf se obligă cu blestem să împlinească dorința lui.

† Изволенїемь ѡтца и поспѣшенїемь сына и съвршенїемь[1]) свѧтаго дѹха. Се азь рабь владыкы моего ісѹ христа Игнатїе, рекомїи Юга, великїи вистѣрникь Іѡ[а]на Стефана воеводы, ѡже благоизволихѡм благымь нашимь произволенїемь и чистимь и свѣтлим срьдцемь, ѡт вьсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ, паче же и ѡт бога помощїа и любѡв ꙗже по бозѣ кь свѧтомоѹ мѣстоѹ свѧтаго и славнаго оѹспенїа прѣсвѧтѣи ч[и]стѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи иже на Поѹтнои, дали есми а҃ кадел[ни]цоѹ ѡт вї соми сребра, и кѵвѡт ѡт г҃ соми, позлащени, и р҃ злат оѹгрьски[х], и р҃ ѡвець, и едно село на имѣ Ширѡвци оѹ Черьновскои дрьжави, и един виноград близь винограда монастирьскаа оѹ Хьрьлѡв, и полю колико[2]), ꙗко да творѣт ми паметь на вѣки вѣчниѧ, ген. а҃, вь день[3]) свѧтаго Василїа Великаго, вечерь парастась а з[а]оѹтра свѧтаа летоѹргїа, прѣжде же сьмрьти нашеи и по сьмрьти до вѣка вѣчнаго[4]), за дѹшѧ наша и подроѹжїа нашѧ Настасїа и чѧди наших любимых[5]) Михоѹ[л] чѧшникь и Сѡфїѧ.

Смѣренїи архимандрит Іѡасафь, игоѹмен Поѹтенски, и сь вьсѣми ꙗже ѡ христѣ братїам[и], видѣвше мы сыновство и прїателство и благое произволенїе твое, сьтворихом и ѡ том слюбихом тво[е]и милости и твоемоѹ сѣмѧню и твоемоѹ рѡдоѹ, по-

[1]) Cf. nota 4 dela documentul precedent, p. 211.
[2]) Poate în loc de нѣколико.
[3]) La Popescul днь вь.
[4]) La Popescul вѣкаг(о).
[5]) La Popescul любимнѹ.

коли боудет свꙙтое мѣсто сїе, да боудет шт нас благое твое изволенїе. Я которїи, по нашем животѣ, шт наставник или шт братїах свꙙтомоу мѣстоу семоу, кто или которїи не боудет стоати вь семь нашем токмꙙжем, таковы да даст штвѣть вь день сѫднїи, прѣд богом и аггели его. Пис(а) вь манастирь, в лѣто ѕцпд, юн. л҃, иермонах Пансїе. Игоумен Поутенски.

Dr. Orest Popescul, Câteva documente moldovene, No. VII, p. 15-16; pergament, cu pecete rotundă în ceară neagră, atârnată cu mătase cafinie; emblema nedescifrabilă. Traducerea din broşura lui Orest Popescul are, în ce priveşte formulele, aceleaşi greşeli, ca cea dela No. precedent. Nu e nevoe totuşi de o nouă traducere; notez numai că „filiaţiune“ trebue îndreptat în „iubire fiească“ (сыновство). Textul original se deosebeşte de cel precedent numai prin aceea că în loc de челѣдь и шноучата „familie şi nepoţi“ zice сѣмꙙ и рwдъ „sămânţă şi neam“ şi în loc de expresia „va fi sub blestemul părinţilor“ (sc. al sfinţilor părinţi) este „va da samă în ziua judecăţii, înaintea lui Dumnezeu şi a îngerilor lui“. Scriitor este acelaş Paisie; acum însă el nu se mai numeşte tahigraf. Игоумен Поутенски la sfârşitul zapisului e o „subscripţie“.

CXVII

Mânăstirea Putnei, 29 Iunie 1476.

Iuga, marele vistiernic al lui Ştefan, zis şi Ignatie, dărueşte mânăstirei Putna o cădelniţă de argint aurit de zece „some“, un chivot aurit de trei „some“, o sută de zloţi ungureşti şi satul Şirăuţi din ţinutul Cernăuţilor, ca să-i facă veşnică pomenire la 1 Ianuarie, sara parastas iar a doua zi dimineaţa liturghie, atât înainte cât şi după moartea lui, pentru sufletul lui, al soţiei sale Nastea, al fiului său Mihul ceaşnic şi al ficei sale Sofia, zisă Sopţia. Arhimandritul Ioasaf se obligă cu blestem a împlinì dorinţa lui.

† Изволениемь штца и поспѣшени[е]м сына и сьвршеннем свꙙтаго дꙋха. Се азь раб владыкы моего ісꙋ христа Игнатие, рекоми Юга, великы вистиꙗрник Іwана Стефана воеводи, wже произволих нашим благимь произволениемь и чистимь и свѣтлим срьдцемь, шт вьсеѫ нашеѫ доброѫ волеѫ, паче же и шт бога помощї[а] и любовь ꙗже по бозѣ кь свꙙтомꙋ мѣстоу свꙙтаго и славнаго ꙋспенїа

прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи иже на Пѫтнои, и дали есми а҃ кадилницѫ ѡт ї соми сребра и позлащена, такожде же и[1]) а҃ кивот еще ѡт г҃ соми и позла[щ]тен, и еще дали есми а҃ сто злат оугрьских, и а҃ село на имѣ Шировци оу Черновскои державы, ꙗко да творѣт ми памѣть на вѣки вѣчнаѧ ген. а҃, вь день свѧтаго Василїꙗ Великаго, вечерь парастас а заоутра свѧтаа литоургїѧ, ꙗкож ест ѡбично, прѣжде сьмрѫти нашеи, а по сьмрѫти нашеи на вѣки вѣчнаѧ, за дѫшѧ нашѧ и за дѫшѧ подроужїѧ наше, имѣ еи Настѣ, и чедо любимое Михоуил чашник, и дьщере ми драгои Софїи, рекомое Сопцѣ.

Смѣренїи архимандрит Иѡасафь, игѫмен ч[ь]стнѣи ѡбитѣли Пѫтенскои, и вьсѣ братство ꙗже ѡ христѣ, видѣвше ми сыновство и прїꙗтелство, твое произволенїе сьтворихом и ѡ том слюбихом твоеи милости и твоеи ѡтрасли е и твоемѫ сѣмени, поколи бѫдет свѧтое мѣсто сїе, да бьдет ѡт нас твое благое произволенїе. А которїи, по нашем животѣ, ѡт наставник и ѡт братїꙗх свѧтаго мѣста сего, кто не бѫдет стоати вь сем нашем токмѣжем, таковїи да даст ѡтвѣть прѣд богѡм. А инак и не бьдет. Пис(а) ѫ свѧтом монастири, в лѣто ѕцпд, юн. [кѳ], Генадїе иермонах.

Dr. Orest Popescul, Câteva documente moldovene, No. VIII, p. 17-18. Am completat data „Iunie" cu „29" după o notiţă ce se află pe dosul documentului: ѕцпд, юн. кѳ; în faţă кѳ pare a fi şters. Pergament; pecete de 2.2 cm. în diametru, cu legendă şi emblemă ştearsă de tot. Formulele sunt aceleaşi ca în No. precedent, cu singura deosebire că Ghenadie zice „odraslă şi sămânţă" (ѡтрасли е и сѣмѧ) în loc de „sămânţă şi neam", iar pe cel ce va călcà făgăduinţa îl pune să dea samă numai înaintea lui Dumnezeu, nu şi a îngerilor lui.

CXVIII

23 Septemvrie 1477.

Ştefan confirmă lui Petru Bâlco stăpânirea asupra satelor Bâlcanii şi Domireştii pe Tazlăul cel Mare.

După două rezumate, unul cu data „6985, Septemvrie 23" din ms. No. 65/IV al bibliotecii universităţii din Iaşi, altul, cu data „6985", din

[1]) La Orest Popescul не.

Condica Asachi I, f. 543 v.—Bâlcanii sunt în jud. Neamţ, pl. Bistriţa, tocmai pe Tazlăul Mare, mai jos de Frumoasa; e cătun al com. Tazlău (Frunzescu, p. 22; Marele Dicţionar Geografic, V, p. 549; harta statului major, planşa Scorţeni). Vezi şi No. CI. Domireştii nu mai există. Pentru nume, cf. Domireştii-Bărăşti în jud. Râmnicu-Sărat (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 186).

CXIX

1477.

Ştefan confirmă Muşei, soţiei lui Vindereu, stăpânirea peste satul Vinderei, la gura Lipovei.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica K, No. 374, f. 206, cu data 6985. — Documentul a fost prezentat de răzăşii din Vinderei, ţin. Tutovei, la an. 1807. In jud. Tutova sunt astăzi două sate cu acest nume, unul în pl. Târgu, altul în pl. Tutova; e vorba de acest din urmă, situat nu tocmai departe de locul unde se varsă părăiaşul Lipova în Tutova; e un cătun al com. Tuleşti; v. Marele Dicţionar Geografic, V, p. 657, şi harta statului major, planşele Obârşia şi Corodeşti. Cf. Uricariul, VI, p. 281: moşia Vinderei.

CXX

Suceava, 11 Fevruarie 1478.

Ştefan confirmă mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf, stăpânirea asupra satului Şirăuţi, peste Prut, dăruit ei de vistiernicul Iuga; acesta îl cumpărase cu 300 de zloţi tătăreşti dela Mihăilă şi Piţurcă, nepoţii lui Dan Poiană, care îl stăpânise în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun. Iuga îl dărueşte pentru mântuirea sufletelor părinţilor săi şi pentru sănătatea sa, a soţiei sale Nastea şi a copiilor săi Mihul şi Sobţia.

† Милостїю божїею мы [Єтефан во]евода, господаръ земли молдавскои, чиним знаменито [ис] сѣмъ листом нашим въсѣмь кто коли на нь оуѕрить или его ѹслишить чтѹч(и), коли того комѹ бѹдеть по[тре]би[ѕ]на, ѡже тоты истинны слѹги наши Михъило и Пицѹрко, ѹнѹци Полѣна [Дан], прїидошѣ прѫд нами и прѫд ѹсими нашими бо[л]ѣре, великими и малими, по их доброю волею и ни-

ким непонꙋжени ани присиловани, и продали свою правою ѡтнинꙋ и выслꙋженїе ꙋника их Полѣна Дан, [ед]но село за Прꙋтом на имѣ Шировци, та продали наш[е]мꙋ вѣрномꙋ панꙋ Юѕи вистїꙗрникꙋ, оу цинꙋ за ҁ҃ злати татарски. И ꙋсставши пан Юга вистїꙗр[н]ик и заплатил им ꙋси тоты вышеписанни пинѣзи, ꙋсе готовими пинѣзми. Ꙗ ѡни також дали панꙋ [Юг]и вистїꙗрникꙋ и великое прївилїе ѡт старого дида [н]ашего Ꙗлександра воеводи, що коли имал ꙋнико их По[л]ѣна Дан на тое село вышеписанное на Шировци. Ꙗ та[ко][1]) ꙋ тот же час, прѣ[д] нами и прѣд нашими боꙗри, пан Юга [вист]їꙗрник ꙋмисли своим добрим промислом и своею доброю [воле]ю, и ꙋчинил за свое з[дравї]е, и за дꙋши свѧтопочивших [родителеи своих и] за свою дꙋшꙋ, и за здравїе и за дꙋшꙋ кнѣгын(и) его Насти, и [за здр]авїе и за дꙋшїе [д]ѣ[теи] их Михꙋла и ѡ Ѳобцѣ, [и дал сїе выше]реченное село на имѣ Шировци за Прꙋтомъ и съ[2]) .... прївилїе манастирю нашемꙋ ѡт Пꙋтнои, [идеже ест храм оуcп]енїе прѣчистѣи богородици, где ест егꙋмен поп кꙋр Іѡа-[саф. Ино мы] видѣвши его доброе произ[воленїе, а мы такождере и ѡт нас] дали и потвердили есми тое село [вышереченное на имѣ Шировци нашемꙋ манастирю ѡт Пꙋтнои, идеже ест храм оуcп]енїе богородици, ... непорꙋшено на [вѣкы, съ въсѣми] своими старими хотари, кꙋда из вѣ[ка ѡжи]вали. Ꙗ на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго [ми Ѳтефана] воеводы, и вѣра възлюбленим сыном господства ми Ꙗлеѯандра [и Пе]тра и Богдана, и вѣра боꙗръ наших: в. п. [Ѳтанчꙋл]а, в. п. Ѣланкꙋла и сына его пана Дꙋми пръкалаба бѣлоградского, в. п. Хра[ни][3]) дворника, в. п. [Збї]ари, в. п. Гаꙋгꙋра[4]), в. п. Хръмана бѣлоградского, в. п. Нѣг келенского, в. п. Ивашка келенского, в. п. Дажбога немецкого, в. п. Га[нгꙋр]а ѡрхенского, в. п. Драгоша новоградского, в. п. Ѧцка[5]) [Хꙋ]дича, в. п. Ивашка Хринковича, в. п. Кости спатарѣ, в. п. Германа постелника, в. п. [І]ѡна [чаш]ника, в. п. Петра столника, в. п. Грози комиса, и вѣра въсѣхь боꙗр наших молдавских, велик[ых и мал]ых. Ꙗ по нашем животѣ, кто бꙋдет господаръ нашеи [земли, или ѡт] дѣтеи наших, или кого богь изберет бити, тот [щобы] не

---

[1]) Sau та҃мо].
[2]) Lipseşte un cuvânt, poate великое.
[3]) Cf. doc. din 29 Aprilie 1479, No. CXXII. In loc de х s'ar puteà cetì şi д: ar fi atunci un Дра[гошеј] дворника; cf. documentul următor.
[4]) Să fie acesta un alt Gangur, afară de pârcalabul de Orheiu?
[5]) Sau Ѧцко.

порꙋшил сїє даанїє, але щобы ꙋтвердил и ꙋкрѣпил. А на болшеє потвер-жденїє томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и привѣсити нашꙋ печ(а)ть к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Бꙋлпаш ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцпѕ, фев. ॰аі.

Pecetea pierdută. — Orig. mi-a fost comunicat la 1904 de d-l Aeţiu Hogaş; erà proprietatea părintelui I. Antonovici din Bârlad, care l-a dăruit apoi Academiei Române. Pergamentul e foarte deteriorat şi lipit pe hârtie; în dosul acesteia se află notiţa „Posten No. 3. A. Scheroutz, No. 1", ceeace arată că documentul a fost adus din Bucovina. Aceasta s'a întâmplat înainte de 1850, de oarece Wickenhauser nu l-a cunoscut în broşura sa asupra Voroneţului şi Putnei; a fost luat prin urmare din mânăstire între c. 1780 şi 1850. Publicat de Gh. Ghibănescu în studiul „Din domnia lui Ştefan cel Mare", p. 35-37 (Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. XV, p. 262-263), însă cu foarte multe greşeli şi omisiuni, explicabile încâtva, documentul fiind foarte şters de umezeală şi greu de cetit. In traducere să se îndrepte „Iosif" în Ioasaf, „Hrean" în Hrană, „Ion visternic" în Ioan ceaşnic (în orig. se vede numai -ника şi loc gol ca de trei litere, cf. documentele din 29 Aprilie şi 19 Mai 1479, No. CXXII şi CXXV), „Gangura" în Gangur. La copiii lui Iuga trebue întregit „Mihul şi Sobţia"; Sobţia (în orig. greş. ѡ Собцѣ sau Ѡсобцѣ?) este un deminutiv din Sofia, cf. zapisele lui Iuga din 1476, No. CXV-CXVII. — Un rezumat cu totul greşit în Condica Putnei de Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, l. c., p. 221: anul e cetit 1448 (ѕцнѕ în loc de ѕцпѕ), Mihăilă e transformat în „Mihas", iar Dan Poiană în „Polinadas". — Şirăuţii, rus. Широуцы, sunt astăzi în Basarabia, districtul Hotinului, aproape de acest oraş. Pe vremea lui Ştefan cel Mare erau în ţinutul Cernăuţilor, cf. No. CLXVII din 7 Martie 1487; mai apoi au aparţinut şi hotarului Hotinului, cf. „Şireuţii de ocolul târgului Hotinului" într'un document dela 25 Martie 1635 (Arh. Stat. din Bucureşti). Şi dincoace de Prut, în Bucovina, sunt două sate cu acest nume, Şerăuţii de Sus şi Şerăuţii de Jos; existau probabil şi pe vremea lui Ştefan; pentru a-i deosebì de Şerăuţii de lângă Hotin s'a zis despre aceştia în documentul dela 1478 „за Прꙋтом". Cf. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 88.

CXXI

Suceava, 9 Martie 1479.

Ştefan dărueşte lui Avram Frâncul satul Podolenii din ţinutul Neamţului, la gura pârâului Negriteasca, pe amândouă malurile lui, cu iazer şi cu mori pe Bistriţa, cumpărat dela Bogdan stolnicul

cu 872 de zloţi tătăreşti şi hotărnicit de boierii Micotă şi Reaţeş, pârcalabii Neamţului.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ землю молдавскои, знаменнито чиниль и симь листомь нашим оусим кто нли оузрит или его чтоучи оуслышит, ѡже прїидоша прѫдь нами и прѣд оусими нашеми молдавскими болѣри бомрии наш вѣр[ныи пан] Богдан столник, по его доброю волю, никим непоноуждєноу ани присилоуван, и продал оу своемоу праваго ѡтинноу и дѣдьинноу ѡт своего праваго оурика, едно село на имѧ Подолѣнїи оу дръжави Нѣмецкои, на оустиѧ потока Негритѧска, по ѡбѧ сторони потока, и съ еднинь став и съ млини оу Бистрици, тои продал самомоу господствоу ми за ѡсим ˙сот и седим десѣт и двѣ злата татарски. И оустах господствоу ми та заплатих оуси исполна тоти вишеписанни пинѣѕи ѿѡ̃о̃в̃ злат татарски оу роуки Богдан(ѹ) столник(ѹ)[1], прѣд нами и прѣд нашеми болѣри. А господство ми дадох и пом[и]ловах правою и викоуплєнїе съ тое село на имѣ Подолѣнїи, на оустиѧ потока, по ѡбѣ сторони потока, и съ еднинь став и съ млин(и) оу Бистрици, господство мы помиловах слоуѕѣ нашемоу [Ав]рам Фрънкоу и дадохом его ѡт нас оурик съ въсем доходом, и дѣтем его и оуноучатом его и прѣоуноучатом его и пращоурѣтомь его, непороушено николиже на вѣки. И[1]) привилїе, что имал пан Богдан столник [ѡт] оуикоу нашиx, ѡт Стефана воевода, еще же емоу дадох оу роуки Аврам Фрънкоуль. А хотарь тое село на имѣ Подолѣнїи да ест по коуда хотарил и зн[ам]ена[л] пан [Мик]отъ и пана Рѧцеша пръкълаби ѡт Нѣмьца: почєньше ѡт рѣцѣ Бистрица оу едн[а] могилъ копана, и ѡт толѣ оу ед[ин] камен, таже паки оу едни камен, таже на дѣль оу крънинца Хрисова, и ѡт толѣ горѣ оу еднинь доуб съ боуѡръ, и ѡт толѣ оу една могилъ копана, таже ѡт знамень и до знамен[ь] до могила До[м]нева, и ѡт толѣ оу потока Фънва, таже Фънва до матка потока Негритѧска по на конец великои став, оу една крънинц', и ѡт толѣ оу една могила близ дорохою, таже оу едни камен, таже ѡт знамен до знамен паки же оу Бистрици. Тои ест вес хотарь Подолѣномь. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воевода, и вѣра прѣвъз-

[1]) In orig. Богдаⷩ столниⷦ.
[2]) In orig. и̑. — In fraza aceasta diacul a uitat să pue şi pe Ilie ca unchiu al domnului.

любленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Збнара, и в. п. Нѣг, в. п. Доума, в. п. Гангоура, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрьмана, в. п. Ицка Хоудича, в. п. Дажбога, в. п. Щефоула пръкалаба wт Хотина, в. п. Андреика, в. п. Грозѣ, в. п. Съкаръ пъркълаба новоградскаго, в. п. Клънъоу спътарѣ, в. п. Болдоура вистꙗрника, в. п. Еримїꙗ постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих боꙗр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животꙗ, кто боудеть господарь нашеи земли, wт дѣтїи наших или wт нашего родоу, или пак боуди кого богъ изберетъ господарем [быти нашеи земли] молдавскои, тоть би не пороушили нашего даание и потвръжденїе, але аби его оутвръдиль и оукрѣпиль, за что господствоу ми есемь коупили на мои правїи пинѣѕи, и дадохомь его, како да ест емоу wтниноу и дѣдьниноу. А кто сꙗ покоуситъ нашего даание и потвръжденїе[1].... или раздроушити, тоть таковїи да ест проклѣт wт господа бога и спаса нашего ісу христа и wт прѣчистыꙗ его матере, и wт свꙗтых д҃ евангелисти, и wт свꙗтых ві҃ апостоль връховних, Петра и Павла[2]), и wт въсѣх свꙗтых, и wт т҃ии свꙗтых wтець иже въ Некеи, и да ест подобен Иоуда и проклѣтомоу Ариꙗ, и да имаеть оучастїе съ wнѣми Иоудеие еже възъпиша: кръв его на них и на чадах их, и(же) ест и бъдет. А на болшоую крѣпость и даанїе вишеписанномоу, вѣлѣли есми нашемоу вѣрномоу паноу Тъоутоулоу логофетоу писати и нашоу печать привѣсити къ семоу листоу нашемоу. Пис(а) Алеѯию въ Соуч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцпз, мѣсꙗца мар. д҃.

Pecetea cea mare domnească, foarte bine păstrată, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IΩ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ.— Orig. la Academia Română, Pec. 194.—Hotarele Podolenilor sunt descrise astfel: „începând dela apa Bistriţei la o *moghilă* săpată şi deacolo la o piatră şi iarăşi la o piatră, şi apoi la *deal* la fântâna lui *Hris* şi deacolo în sus la un stejar cu *buor* şi deacolo la o *moghilă* săpată şi apoi din semn în semn până la moghila *Doamnei* (Домнева), şi deacolo la părâul *Făiva* şi apoi *Făiva* (Фъива) până în matca părâului *Negriteasca,* la capătul iazerului celui mare, la o fântână, şi deacolo la o moghilă aproape de drum, apoi la o piatră, şi apoi din semn în semn iarăş la Bistriţa". Hotarul Podolenilor, sat în jud. Neamţ, pl. Bistriţa, mergeà, după această

[1]) Lipseşte un verb cu aceeaş însemnare ca раздроушити, d. p. разорити.
[2]) Lipseşte probabil и прочиих sau прочих.

descriere, până la Negritești, un cătun al comunei Roznov. Pârâul Negriteasca treceà se vede prin Negriteşti, în apropierea cărora se află dealul Făiva, zis și Fuiva; v. harta statului major, planşa Buhuş, şi Marele Dicţionar Geografic, III, p. 431.

Documentul dela 9 Martie 1479 e interesant prin limba foarte necorectă în care e scris. El ne arată că în cancelaria domnească se găsiau, printre diaci, şi oameni cu totul ignoranţi, în ce priveşte gramatica limbei pe care o întrebuinţau încă în mod exclusiv în toate actele diplomatice. Diacul Alexiu face greşeli elementare în formele cele mai obişnuite, ca d. p. господаръ ѕемлю, în loc de — ѕемли, нашеми în loc de нашими, господствоу în loc de господство, непоноужденоу în loc de непоноужденъ, оустнѧ în loc de оустне sau оустїе. Ce să ne mai mirăm de altele, ca продал оу своемоу праваго wтинноу în loc de продал свою правоую wтинноу, sau дадохом его în loc de дадохом емоу, ş. a. m. d. Se înţelege că noi am reprodus textul cu toate greşelele lui.

CXXII

Suceava, 29 Aprilie 1479.

Ştefan confirmă fraţilor Toader, Ion, Puiu şi Zaharia şi surorii lor Todora seliştea Drăncălăeştii pe pârâul Teleajinei, cumpărată de ei toţi cu 200 de zloţi tătăreşti dela Anuşca, fata lui Costea al lui Sărăcin, şi dela fiul ei Matei aprodul.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод, господаръ ѕемли молдавскои, знаменнито чиним ис симъ листом нашимъ въсѣм кто на нем оуѕритъ или его чтѹчи оуслышит, [кои] того комоу аще потребизна бѹдет, wже прїидоша прѧд нами и прѧд нашими ѹсими молдавскими болѧры, великими и малими, Ӕнѹшка, дочка Костѣ Сърѫчинова, и съ сыномь своим, слѹгою нашемоу Матею, апрод наш[1]), по их доброи воли, никим непоиѹждени ани присилованни, и продали свое правое wтинѹ wт своего правого и питомаго ѹрика, едно силище на Телѣжиновѧ потоцѣ, на имѣ Дрънкълъещїи, слѹгам нашим Тоадероу и братїам его Іwнѹ и Пѹю и Захарїю и сестри их [Тодорѣ], ѹ цинѹ за С҃ злати татарскїи. И оуставши наши слѹги Тоадер і Иwн и Пѹю и Захарїа и сестра их Тодора и заплатили ѹси готовими пинѧѕми ѹ рѹки Ӕнѹшци, дочка Сър-

[1]) In copia d-lui Ghibănescu нам.

чинова, и оу р8ки сын8 ен Матею, перед нами и перед оусими нашими молдавскими бомры[1]). Ино мы видѣвши меж[е ни]ми доброе их воли и токмеж и полн8ю заплат8, а ми также дере и ѡт нас [дали] и потвердили сл8гам нашим Тоадер8 и братïам его Iѡн8 и П8ю и Захарïю и сестри их Тодора тое прѫдреченое селище[2]) на Телѣжиновѣ потоцѣ [на имѣ] Дрънкълъещïи, да ест имь ѡт нас оурик и съ въсем доходом, им и дѣтем их, равно и оуноучатом их и прѫн8чатом ихъ [и прѫщ8рѣ]томь их и въсем8 род8 их, кто сѣ им изберет наиближнïи, непор8шено николиже на вѣки. А хотар тои селищи на Телѣжино[вѣ потоцѣ на имѣ] Дрънкълъещïи да ест ѡт въсих сторон по старом8 хотарю, к8да из вѣка ѡживали. А на то ест [велика] март8рïа сам господства ми више[писаннаго] ми Стефана воевода, и [вѣра] дѣтем господства ми Алеѯандра и Петра и Богда[на], и бомри [наши]: пан Станчюл[3]), пан Елаик8л, пан Збѣрѣ, [пан Хр]ана дворник, пан Д8ма и пан Хръ[мань] белоградскïи, пан Шандрѣ с8чавскïи, пан Дажбог немецкïи, пан Гангрь[4]) [ѡрхеи]скïи, пан Драгош новоградскïи, пан Нѫг, пан Ивашко, пан Мацко Х8дич, пан Косте спътаръ, пан Юга вистïарник, пан Герман постелник, пан Iѡн чашник, пан [Пе]тр8 столник, пан Грозѫ комис, и иныи 8си наши молдавскïи бомри, великïи и малïи. [А н]а болшее[5]) крѣпост и потвръжденïе том8 въсем8 вишеписаном8, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Тъ8т8л8 логофет8 писати и наш8 печат и печа[ти бомр наших] привѣсити к сем8 лист8 нашем8. Пис(а) Борча 8 С8чавѣ, в лѣто ѕцпз[6]), мѣсѫца ап. кд.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВ[ѠДА, ГѠСП]ОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ; peceţile boereşti lipsesc. — Orig. la un preot din Zăpodeni, jud. Vaslui; textul cu modificările arătate în note şi cu întregirile din parenteze l-am dat după o copie a d-lui Gh. Ghibănescu. Cf. extrasul acestuia în broşura „Din domnia lui Ştefan cel Mare“, p. 37-38 (Arhiva, XV, p. 264-265). O traducere fără lista boierilor se găseşte în Uricariul, vol. II, p. 249-251: „Tudorii şi Uţinii“ în loc de „Tudorii“ e o greşală provenită din neînţelegerea cuvintelor „и сестри их Тодорѣ 8

---

1) In copie бомрын.
2) In copie селищи.
3) In copie Данчюл.
4) In copie Ганг8ра.
5) In copie болшье.
6) In copie ѕцнз.

цинѹ" = „şi surorii lor Todora în preţ de". Adaosul „ce au avut Tudora" după cuvintele „din dreptul şi adevăratul lor uric", orig. ѿт своєго правагѡ и питомагѡ ѹрика, nu se găseşte în copia d-lui Ghibănescu şi nu ştiu dacă există în original. — Numele „Drăncălăeşti" nu s'a păstrat în părţile pe unde erà această selişte; după indicaţia „pe părâul Telejnei" şi după proprietarul actual al documentului dela 1479, se poate deduce că ea se află între Zăpodenii de azi şi valea Telejnei, jud. Vaslui, pl. Mijlocu; v. harta statului major, planşa Soleşti.

CXXIII

Suceava, 7 Mai 1479.

Ştefan cumpără dela boierul Misea cu 150 de zloţi tătăreşti satul Târnauca, pe care acela îl stăpânià în puterea unor privilegii dela Alexandru cel Bun şi urmaşii acestuia, şi-l dărueşte, împreună cu privilegiile lui Misea, mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf.—Martori au fost: fiii domnului Alexandru, Petru şi Bogdan, şi boierii: Stanciul, Vlaicul, Zbierea, Hrană vornicul, Duma şi Hârman pârcalabi de Cetatea Albă [1]), Neagu, Ivaşcu, Şendrea portar de Suceava, Dajbog pârcalab de Neamţ, Gangur pârcalab de Orheiu, Borra Şandru şi Maxim [2]) pârcalabi de Chilia, Dragoş pârcalab de Cetatea Nouă, Iaţco Hudici, Costea spătarul, Iuga vistiernicul, Gherman [3]) postelnicul, Ion ceaşnicul, Petru stolnicul şi Grozea comisul; logofăt Tăutul, diac Borcea.

Extras din traducerea germană a lui F. A. Wickenhauser, Homor, Sct. Onufri etc., p. 181-182, şi din cea dela Tabula din Cernăuţi. Un rezumat în Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 162, şi altul în Condica Putnei de Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, Mânăstirea Putna, p. 174-175, împreună cu rezumatele celorlalte două documente privitoare la acest sat, din 1464 şi 1430; din acestea se pare că în orig. satul erà numit Трънoвка. Rezumatul d-lui Iorga din Studii şi documente, V, 1, p. 394, are data greşită

¹) La Wickenhauser „Belograd", în trad. dela Tabula Ţerii din Cernăuţi greşit „Novograd".

²) Wick. „Bor Schandru", trad. dela Tabulă „Jura Schandra"; e o singură persoană (v. No. CXXV). Afară de aceasta, la Wick. numai Maxim e dat ca pârcalab de Chilia. Cf. documentul din 19 Mai 1479, No. CXXV.

³) Wick. greş. „Herman Truchsess", trad. dela Tabulă „German postelnik".

1474 (6982); boierii martori corespund întocmai celor dela 19 Mai 1479, pe când la 1474 sunt alţii; cf. şi documentul precedent. Originalul văzut de Wickenhauser aveà data „6987, Mai 7“ şi pecetea domnească. — Pela 1782 Târnauca erà o moşie fără sat, cum e şi astăzi, lângă Bahrineşti, districtul Siretului, în Bucovina. Cf. D. Dan, l. c., p. 256, şi documentul din 13 August (la Vartolomeiu Măzăreanu 13 Fevruarie) 1464, No. LI.

CXXIV

Suceava, 14 Mai 1479.

Ştefan confirmă lui Duma, pârcalabul de Cetatea Albă, stăpânirea peste două sate ale sale, cu numele Rogojenii, pe Siret.

Милостїю божїю мы Ѳтефан воевода, господаръ земли молдавскои, оже тоти истиннїи и вернїи наш боѧрин пань Дѹма пръкълаб новградскии[1]) слѹжил нам право[2]) и верно. Тем ми[3]) ведевше его право[у]ю и верно[ую] слѹжбо[у] до нас, жаловали есми его особною нашею милостїю и дали и потвръдили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои право[у]ю его отининѹ, два села на име Рогожѣнїи на Ѳърет. То емѹ от нас ѹрик съ въсем доходом, и дѣтим его и ѹнѹчетомъ его и преѹнѹчатом его и пращо[у]рѣтом его и въсем[ѹ] род[ѹ] его, кто бѹдет емѹ наиближнїи, непорѹшенно николиже на вѣки вечнии. А хотар тем вишеписанним селам Рогожением да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из века оживали. А на то ест вѣра нашего господства[4]) вишеписаннаго мы Ѳтефан воевод, и вера превозлюбленних [сынов] господства ми Алеѯандра и Петра и Богдана, и вера богарь[5]) наших. Тое пишем.

Ѳѹчав(а), велет ҂ѕцпз, маи дї.

Боѧрии чеи мари: Тъѹтѹл вел логофът, Бланкѹл, Збера вел вор., Храна вел вор., Дѹма и Хръманъ[6]) пър(к). де Хотин, Нѧгѹл, и Івашко, и Шендре пор., и Бора и Маѯим пър(к). де Килїе[7]).

---

[1]) Greşit, în loc de бѣлоградскии; vezi No. CXXIII şi CXXV.
[2]) In cond. правои.
[3]) In cond. ши.
[4]) In cond. господства ми.
[5]) In cond. богари.
[6]) In cond. Хръмъна.
[7]) Se 'nţelege că această listă nu e completă.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 388, cu titlnl „ꙋ Тазлъѹлѹй пє Рогожєнй ла Сърєт“. In condica Asachi II, f. 8, se află următoarea tradncere a acestui document: „6987, Mai 14. Iată acesta adevărat [al nostru boier, dumnialui] Duma pârcălabul de Ceta[tea Albă ne-a slujit nouă cu dreptate] şi cu credinţă. P[entru a lui dreaptă şi] credincioasă slujbă [l-am miluit pe el] dintru a noastră osăb[ită milă şi i-am dat şi i-am în]tărit lui întru al nostru pămâ[nt al Moldovei a sa] dreaptă ocină, două sate anume Ro[gojenii pe Siret], ca să-i fie lui dela noi ur[ic cu tot] venitul, dnmisale şi fiilor săi şi nepo[ţilor săi] şi strănepoţilor şi a tot neamul lui, care-i vor fi mai aproape, neruşeit[1]) nici odănăoară în veci. Iară hotarul acelor sate mai sus scrise Rogojenii [pe Siret] ca să fie după bătrânele hotară, cum din veac s'au ojovăit[2]). Şi spre aceasta este credinţa domnii meale mai sus scris Stefan Voevod, şi credinţa a pre iubiţi fiii domnii meale, şi credinţa tuturor boiarilor noştri. Bogdan beizadè, Alexandru beizadè, Petru beizadè, Tăutul vel logofăt, Vlaicul, Zbera vel vornic, Hrană vel vornic, Duma pâr[calab] ot Hotin, Neagul pâr[calab] ot Chilie, Ivaşco pâr[calab] ot tam“[3]). Atributele „beizadè“ pe lângă fiii domnului şi „vel“ pe lângă titlurile boierilor sunt adaose ale traducătornlui, ca şi cel de „pârcalabi de Chilia“ pe lângă numele lui Neagul şi Ivaşco. La 19 şi 29 Mai 1479 aceşti doi sunt citaţi fără titlu. Pârcalabi de Chilia erau la 14 Mai 1479 Bora Şandru[4]) şi Maxim; cf. No. CXXIII. Pârcalab de Hotin erà în acest timp probabil Şteful, nu Duma ori Hârmau, cari erau la Cetatea Albă. — In Moldova există azi un singur sat cu numele Rogojeni, în jud. Covurlui, pe Prut (v. Frunzescu, p. 401; Marele Dicţionar Geografic, V, p. 259-260). Aceştia an aparţinnt odată lui Nestor Ureche; v. la Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 169: Rogojeni ot Covurlui. Rogojenii dela 1479 trebue să fie prin urmare moşia Rogoazele, foastă a mânăstirei Tazlăului. La 1868 ea se ţineà de comuna Săneşti (Sineşti) din jud. Bacău, iar acum se ţine de comuna Brătila, plasa Tazlăul de Jos; v. broşura dela 1906 a Ministeriului Agriculturei cu titlul „Instrăinarea unor părţi din bunurile Statului în corp întreg şi în loturi, conform legilor din 1868 şi 1881 până în an. 1889“, p. 6, şi Marele Dicţionar Geografic, V, p. 259: pădurea Rogoazele; în vol. I, p. 632-633, nu e pomenită. Un sat cu numele Rogojeni a existat şi în ţinutul Sorocii; v. doc. lui Ştefan Tomşa din 9 Aprilie 1623, prin care se dăruesc lui Manolachi, mare vameş, satele foaste ale lui Isac Balica hatmanul: Rogojeanii, Vistearnicii şi Roşiacii pe Răut, în ţinutul (власт) Sorocii (Arh. Stat. din Bucureşti, între doc. aduse dela Câmpina).

---

[1]) Slav. непорѹшенно.
[2]) Slav. ѡжнвалн.
[3]) „Tot de acolo“, adecă dela Chilia.
[4]) Bora Şandru e o singură persoană; cf. No. următor.

CXXV

Suceava, 19 Mai 1479.

Ştefan confirmă fraţilor Ilea, Duma şi Cozma stăpânirea peste jumătatea de jos a satului Hlăpeşti pe Valea Albă, ocină a lor, hotărnicită de boierii Arbure şi Vâlcea, iar lui Cozma în deosebi îi confirmă şi o jumătate din satul Măleşti, „partea din deal“, şi douăsprezece pământuri „de cealaltă parte a apei“, cumpărate dela Tador Urdiugaş cu 60 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним знаменито нс сѣмь нашим листом въсѣмь кто на нем възрить или чтѹчи его ѹслышит, ѡже тоти истинїи наши слѹги на имѧ Илѣ [и б]ратиѧ его Дѹма и Козма слѹжили намь право и вѣрно. Тѣмь мы видѣвше их правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ до нас, жаловали есмы их ѡсобною нашею милостїю и дали и потвръдили есмы имь оу нашеи земли оу молдавскои правѹю их ѡтчинѹ, половина село ѡт Хлъпещи на Биломь потоци, нижнѣѧ чѧст. Тое щобы имь ѡт нас оурикь съ въсѧм доходѡм, и дѣтемь их равно и оунѹчѧтомь их и прѣоунѹчѧтом их и пращѹрѣтомь их и въсемѹ родѹ их, наиближнїимь, непорѹшенно николиже на вѣкы. А хотарь тои половинѣ селѹ ѡт Хлъпещи да ест кѹда имь хотарил пань Арбѹре и пань Влъча: почении ѡт верхъ потока ѡт горѣ, и потоком волшїемь долѹ, и по срѣдѧ села доле и по старомѹ перекопѹ до хотарѣ Шербещем. И такожде есмы дали и потвръдили слѹѕѣ [наше]мѹ Козмѣ правое его выкѹпленїе, половина село ѡт Мъ[лещи], чѧст ѡт диль, и по тои сторони потока ві нивы, щоже кѹпиль Козма тотѹ половинѹ села ѡт Мълещи и тоти ві нивы ѡт Тадора Оурдюгашѧ за ѯ златых татарскых. Тое щобы емѹ ѡт нас оурик съ въсем доходѡм, и дѣтемь его и внѹчѧтом его и прѣоунѹчѧтом его и пращѹрѣтомь его и въсемѹ родѹ его, наиближнїим, непорѹшенно николиже на вѣкы. А хотарь тои половинѣ селѹ ѡт Мълещи да есть по старомѹ хотарѹ, кѹда из вика ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанного мы Стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленних сыновь господства ми Алеѯандра и Петра и Богдана, и вѣра болѧрь наших: в. п. Станчюла, в. п. Еланкѹла, в. п. Збиѧры, в. п. Храна дворника, в. п. Дѹмы и в. п. Хръмана пръкалабове бѣлоградских,

в. п. Нѣга, в. п. Ивашка, в. п. Шандри портарѣ сѹчавского, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. Гаоугѹра пръкалаба ѡрхенского, в. п. Борра Шандра и в. п. Маѯима пръкалабове келїнскых, в. п. Драгоша пръкалаба новоградскаго, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Костѣ спатарѣ, в. п. Югы вистїарника, в. п. Германа постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Пет[ра сто]лника, в. п. Грози комиса, и вѣра въсѣх болѣрь наших молдавскых, великых и малых. А по нашемь животѣ, кто бѹдеть господарь [нашеиземли, или] ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего рода, [или пак бѹд кого богъ изберет господа]ремь быти нашеи земли молдавскои, тот що[бы не порѹшил нашего] оутвръжденїа, али щобы имь оутвръди[ль и оук]рѣпиль, занѹже есмы имь дали и ѹтвръдили за их правѹю и вѣрнѹю слѹж[бѹ]. А на болшеи крѣпости и оутвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъоутѹлѹ логофетѹ писати и печать нашѹ привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тома оу Сѡч(а)вѣ, в лѣто ѕцпз, маи ді.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 160/LXXV. E rupt în două. — Hotarul jumătăţii de jos a Hlăpeştilor e descris aşà: „începând dela obârşia pârâului din sus şi pe pârâul Arinilor (потокомь волшїемь) la vale, şi prin mijlocul satului la vale, şi pe şanţul cel vechiu până la hotarul Şerbeştilor“. — Tador Urdiugaş erà, după nume, de origine ungurească; cf. adj. ung. *ördöngös*, vechiu *ördenges* îndrăcit, vrăjitor, dela *ördög* diavol. — Hlăpeştii sunt astăzi un cătun al com. Talpa din jud. Neamţ, pl. Mijlocu. Ca să meargă până la Şerbeşti, hotarul lor trebue să fi fost foarte mare. Unde vor fi fost Măleştii, nu ştiu. Un sat cu numele acesta nu există nicăiri în Moldova; există însă un părăiaş Măleşti, tot în jud. Neamţ; trece prin satul Negoeşti, pl. Mijlocu. Işi va fi luat numele dela satul de odinioară. Vezi documentul dela 15 Oct. 1488, No. CXC, nota.

CXXVI

Suceava, 30 August 1479.

Ştefan scoate pe locuitorii satului Rădăuţi, atârnător de mitropolia deacolo, de sub jurisdicţia boierilor, staroştilor, a şoltuzului şi pârgarilor din Suceava şi din Seret, a vornicilor din aceste două târguri şi a globnicilor din ţinutul Sucevei. Toţi aceşti slujbaşi nu vor aveà putere să judece şi să globească pe sătenii din Rădăuţi pentru

nici un fel de nelegiuiri, nici măcar pentru moarte de om sau răpire de fată ce s'ar întâmplà pe teritoriul lor. Pentru sfezile şi furtişagurile întâmplate în târg, îi vor judecà vornicii târgului; pentru alte lucruri vor fi judecaţi de episcopul Ioanichie şi de urmaşii lui, sau de vornicii lor. De aceeaş scutire se vor bucurà locuitorii satelor dela Coţmani, atârnătoare şi ele de mitropolia Rădăuţilor, faţă de boieri, faţă de staroştii din Ţeţina, de globnici şi de pererubţi. Aceştia nu vor aveà voe să mâne pe locuitorii din Coţmani, cu alţi „ţărani" la olaltă, la lucru în cetate, la morile sau la curţile domneşti. Cu vitele ce se vor găsì de pripas în Rădăuţi şi în Coţmani nu va aveà nimenea nici un amestec, afară de episcopul din Rădăuţi sau vornicii lui.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣмь листомъ нашим въсѣмь кто на немъ оузрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ аще потребизна бѹдет, иже благопроизволи господство ми нашимъ благым произволенїемь и чистымъ и свѣтлим србдцемъ, и wт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и wт бога помощїѧ, како да ѹтвръдим и ѹкрѣпимъ свѧтѹю църковь нашѹ митрополїю wт Радовцех, идеже ест храм свѧтаго архиерарха и чюдотворца Николи и идеже ест епискѹп молеб[ник] наш кур Iwаникїе, и ѹчинили есми въ задѹшїе свѧтопочивших предков и родителїе наших, и за здравїе и спасенїе наше, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, на то ꙗко да не имает ни един наш боѧрин, ани старости, ани шолтѹзи и пръгари Сѹчавски, ани шолтѹзи и пръгари wт Серетского тръга, ани дворници wт тих двох тръгох, ани глобници wт волости Сѹчавскои, да не имают дило до тих наши лю[д]и wт Р[а]довци wт село нашемѹ митрополию, ни сѹдити их, ани глобѹ ис них брати, ни за великое дило ани за малое дило, ни за дѹшегѹбство, ни за волоченї[ю дивкѹ, що сѣ там] боудет ѹчинити ѹ того села ѹ Радовцех. Толко за свадѹ торговскою и за татбѹ, що сѣ застанет лицемъ ѹ тръгѹ, аби сѹдили дворници торговски тоти люди [wт Радовцех, а за и]ное аби не имали дило сѹдити их, али аби сѹдили их молебник наш кур Iwаникїе, или кого богъ изберет да бѹдет епискѹп ѹ нашѹ митрополїю wт Радовцех, или дворни[к] их, а ин никто. И такождере варе колико села сѹт ѹ Коцман[и], що прислѹхают wт нашего митрополїю wт Радовцех, а до тих люди що сѹт ѹ тѣх села[х] аби не имали дило ни един наш

боꙗрин, ани старости ѡт Цѣцина, ани глобници, ани перерꙋбци, ни сꙋдити их, ани глобꙋ ꙋзѧти ѡт них, ни за великое дило ани за малое дило, ни за дꙋшегꙋбство, ни за колоченїю дивкꙋ, що сѣ там ꙋ Коцмани бꙋдет ꙋчинити, али щоби их сꙋдили наши епискꙋпи или дворници их, ꙗко више пишем. И тиж наши слꙋги перерꙋбци [1]) аби не гонили тоти люди ѡт Коцмани ни на город, ни на млины, ни на наши дворове, съ иними землѣне. И тиж за припасни, що сѣ знаидꙋт ꙋ Радовцех и ꙋ Коцмане, ꙋ тих селах що прислꙋхают ѡт митрополїю, а до тих припасни никто аби не имал ни жадное дило, али аби имал дило епискꙋпа нашего ѡт Радовцех или дворници их. Тое въсе вишеписанное да ест ѡт нас ꙋрик нашемꙋ митрополїю ѡт Радовцех, непорꙋшено николиж на вѣки. А [на] то ест вѣра нашего господства вишеписанаго мы Стефань воевода, и вѣра прѧвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Петра, и вѣра въсѣх боꙗрь наших, великих и малих. А на болшее потвержденїе томꙋ въсемꙋ вишеписаномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлови логофетꙋ писати и нашꙋ печат завесити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Борчѣ ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ꙅцпз, мѣсѧца авг. л҃.

Pecetea pierdută. — Orig. în arhiva mânăstirei Putna, Inv. No. 6. Rezumat greşit la D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 87, unde i se dă No. 849, după un inventar dela 1863. Documentul n'a fost însă al mâuăstirei Putnei; în el nu e vorba despre dreptul de judecată al episcopului de Rădăuţi asupra locuitorilor de pe moşiile Putnei — ceeace ar fi fost în coutrazicere cu obiceiurile timpului şi cu privilegiile ce ni s'au păstrat—ci de altceva. Cum a ajuns totuşi la Putna, nu ştim. E probabil că a fost dus acolo, odată cu alte documente ale episcopiei de Rădăuţi, cu scopul de a le puue în siguranţă faţă de vreo primejdie imminentă, probabil în timpurile mai nouă. Wickenhauser nu l-a cunoscut când şi-a scris monografia asupra episcopiei de Rădăuţi, Geschichte des Bistums Radauz und des Klosters Gross-Skit, Czernowitz 1890. Nici dela el încoace nu ştiu să-l fi publicat cineva, în original sau în traducere. El e fără îndoeală unul din cele mai importante documente asupra imunităţilor bisericeşti şi conţine o sumă de ştiri preţioase şi asupra altor aşezăminte vechi. Deaceea îl traduc în întregime.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi

[1]) Am lăsat netradus în regest cuvântul перерꙋбци, deoarece nu-i cunosc echivalentul în limba veche românească; atribuţia acestor „slugi domneşti" se vede însă destul de bine din pasagiul acesta. Vezi glossariul din vol. II.

se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, dacă vreodată va fi cuiva de trebuinţă, că a binevoit domnia mea, cu a noastră bunăvoinţă, şi din curată şi luminată inimă, şi din toată a noastră bună voe, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să întărim şi să împuternicim sfânta noastră biserică, mitropolia dela Rădăuţi, unde este hramul sfântului arhierarh şi de minuni făcătorului Nicolae, şi unde este episcop rugătorul nostru chir Ioanichie, şi am făcut, pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor noştri moşi şi părinţi, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri, ca să nu aibă nici un boier al nostru, nici staroştii, nici şoltuzii şi pârgarii din Suceava, nici şoltuzii şi pârgarii din târgul Seretului, nici vornicii din aceste două târguri, nici globnicii din ţinutul Sucevei, să nu aibă treabă cu oamenii noştri din Rădăuţi, din satul mitropoliei noastre, nici a-i judecà, nici gloabă a luà dela dânşii, nici pentru lucru mare nici pentru lucru mic, nici pentru moarte de om, nici pentru răpire de fată, ce se va face acolo în acel sat al Rădăuţilor. Numai pentru sfadă în târg şi pentru furtişagurile ce s'ar dovedì la faţa locului în târg, să-i judece pe oamenii din Rădăuţi vornicii târgului, dar pentru altceva să n'aibă treabă a-i judecà, ci să-i judece rugătorul nostru chir Ioanichie, sau cel pe care domnul Dumnezeu îl va alege să fie episcop la mitropolia noastră din Rădăuţi, sau vornicii lor, dar altul nimenea. Şi tot aşà, pentru satele ce sunt la Coţmani, cari se ţin de mitropolia noastră din Rădăuţi, cu oamenii din acele sate să n'aibă treabă nici un boier al nostru, nici staroştii dela Ţeţina, nici globnicii, nici pererubţii, nici să-i judece, nici gloabă să ia de la dânşii, nici pentru vreun lucru mare nici pentru vreun lucru mic, nici pentru moarte de om, nici pentru răpire de fată, ce s'ar întâmplà acolo în Coţmani, ci să-i judece episcopii noştri sau vornicii lor, cum scriem mai sus. Deasemenea slugile noastre pererubţii să nu mâne pe oamenii din Coţmani nici la cetate, nici la mori, nici la curţile noastre, cu alţi ţărani la un loc. Deasemenea, pentru vitele de pripas ce se vor găsì în Rădăuţi sau în Coţmani, în satele ce ascultă de mitropolie, cu acele vite de pripas nimenea să n'aibă nici o treabă, ci să aibă treabă numai episcopul nostru dela Rădăuţi, sau vornicii lui. Aceste de mai sus scrise să fie toate dela noi uric mitropoliei noastre dela Rădăuţi, nestrămutat nici odată în veci. Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor noştri fii Alexandru şi Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, mari şi mici. Iar spre mai mare întărire a tuturor celor mai sus scrise, poruncit-am credinciosului nostru boier, logofătului Tăutul, să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Borcea în Suceava, în anul 6987, luna lui August 30".

CXXVII

Suceava, 20 Septemvrie 1479.

Ștefan face un schimb cu mitropolia Sucevei, dând acesteia satele sale Vereșcecanii pe Siret, cu mori, și Ungurenii, și primind în schimb Jicovul de Jos, care erà al mitropoliei; el confirmă apoi acesteia stăpânirea peste cele două sate.

Facem înștiințare, precum de a noastră bună voe ne-am tocmit cu al nostru mitropolit și părinte chir Gheorghie și am schimbat a noastre drepte sate și le-am dat mitropolii noastre din Suceavă, unde iaste hramul sfântul mucenic și purtătoriu de biruință Gheorghie, satele noastre anume Vercicanii pe Siret, în vad și cu mori, și Ungurenii; iar părintele mitropolitul nostru chir Gheorghie au dat nooă dreptu sat din dreptu uric a mitropolii Sucevii, un sat anume Vicovele de gios pe Suceavă, cu mori și cu vama ce se va strânge la Vicove, și cu tot venitul, și cu hotarăle vechi, ce[1]) se țin de satul acela din veacu, pentru a noastre sate Vercicanii și Ungurenii. Și dresul cel mare ce am avut domniea mea dela moșul nostru dela bătrânul Alexandru vodă pe acele dooă sate, pe Vercicani și pe Ungureni, le-am dat acele drese mari în mânule părintelui nostru chir Gheorghie mitropolitul. Deci noi, de a noastră bună voe și cu a noastră dreaptă și luminată inimă, și cu gând curat, și cu agiutoriul lui Dumnezău, bine am voit de am dat și am întărit a noastră mânăstire din Putna, unde iaste hramul și lăcaș prea curatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezău și cinstita Adormire, și unde iaste și egumenul rugătoriul nostru chir popa Iosaf, și am făcut noi, pentru sufletele celor mai înnainte răposați moși, și pentru mântuirea sufletelor părinților noștri, și pentru sănătatea și mântuirea noastră și a prea iubiți fiilor noștri, și am dat sfintei mânăstirii noastre din Putna al nostru sat Vicovile de gios pe Suceavă, cu mori și cu vamă și cu tot venitul, să fie mânăstirii noastre uric nerușuit nici odănăoară în vecii vecĭnici. Iar hotarul

---

[1]) In condică *de*.

acelui sat să fie despre toate părţile după hotarul cel vechiu, pe unde au umblat de veac. Pentru aceea credinţa domniei mele Stefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţi fiilor domniei mele Alexandru Vodă şi Pătru Vodă, şi credinţa boerilor noştri: d-sale Vlaicul şi d-sale Zbera, şi credinţa a d-sale Hrană[1]) vornic, şi cr. d-sale Duma[2]) şi d-sale Hrăman pârcălabi de Cetatea Albă, şi cr. d-sale Neagul şi d-sale Ivaşcu, şi d-sale Şandre portar Sucevii, şi cr. d-sale Bora şi d-sale Maxim pârcălabi Chiliei, şi d-sale Dajbog[3]) pârcălab Neamţului, cr. d-sale Dragoş pârcălab de Cetatea Nooă, şi cr. d-sale Gangur pârcălab Orheiului, şi d-sale Feti, şi d-sale Eţco Hudici, cr. d-sale Costi spătar, şi d-sale Iuga vistier, cr. d-sale Gherman postelnic, şi d-sale Ioan paharnic, cr. d-sale Petre stolnic, şi d-sale Groze comis, şi credinţa tuturor boerilor noştri, mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn ţării aceştiea, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau pre cine va alege domnul Dumnezău, să nu strice a noastră danie ce am dat sfintei mânăstiri, ce mai vârtos să dea şi să întărească. Iar pentru mai mare tărie şi întăritură am poruncit cinstitului şi credinciosului boierului nostru d-sale Tăutul vel[4]) logofăt să scrie şi a noastră pecete pe această carte să o lege. L(eat) 6987, Sept. 20.

S'au tălmăcit de Evloghie dascal. Asămine scrie cel vechiu[5]). Carpu, vornic de poartă.

Din Condica Litenilor a d-lui C. Krupenski, proprietarul actual al moşiei Liteni, cu titlul „Vercicanii ot Suceavă". Comunicat de d-l Gh. Ghibănescu. E o traducere din sec. XVIII a documentului rezumat de Manowarda în „Index Żołkieviensis", revista „Candela" pe 1884, p. 553, cu aceeaş dată. In rezumatul acestuia satele sunt numite: Wereszekany, Ungureny, Klein-Zykow. Cf. C. Erbiceanu, Istoria mitropoliei Moldaviei şi Sucevei, p. 20: „Vicovul mic" şi „Verişcanii"; data este aici greşită: 1475, Sept. 20. Asupra tuturor acestora cf. documentul următor, iar asupra Jicovului în deosebi (=Jicovul de Jos) şi documentul dela 12 Martie 1458, No. IV.

---

1) In cond. „Hrane".
2) In cond. „Dima"; cf. No. XXIX, p. 49.
3) In cond. „Dajboga".
4) Adaos al traducătorului; cf. p. 227.
5) Adecă originalul.

CXXVIII

Suceava, 20 Septemvrie 1479.

Ştefan face un schimb de sate cu mitropolia Sucevei, dând acesteia satele sale proprii Vereşcecanii pe Siret, cu mori „lângă vad“, şi Ungurenii, şi primind în schimb Jicovul de Jos pe Suceava, cu moara, cu „vama ce se ia la Jicov“ şi cu celelalte venituri ale lui, pe care le dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Ioasaf. Privilegiile ce le aveà domnul dela moşul său Alexandru voevod asupra satelor Vereşcecanii şi Ungurenii le dă mitropolitului Gheorghe. — Martori au fost: fiii domnului Alexandru şi Petru, şi boierii: Vlaicul, Zbierea, Hrană[1]) vornicul, Duma şi Hârman pârcalabi de Cetatea Albă[2]), Neagu, Ivaşco, Şăndrea[3]) portar de Suceava, Bora şi Maxim pârcalabi de Chilia, Dajbog dela Neamţ, Dragoş pârcalab de Cetatea Nouă[4]), Gangur dela Orheiu, Fete[5]), Iaţco Hudici, Costea spătarul, Iuga vistiernicul, Gherman postelnicul, Ion[6]) ceaşnicul, Petru stolnicul şi Grozea comisul; logofăt Tăutul; diacul nu este numit.

Extras din traducerea germană a lui Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 162-164, şi a locotenentului Łopeisky dela Tabula din Cernăuţi. Anul 6687 în loc de 6987 este o greşală de tipar la Wickenhauser; traducerea însă e bună şi transcrierea numelor proprii exactă. După indicaţia „Perg. Ksl“ (l. c., p. 164) s'ar păreà că Wickenhauser a văzut chiar originalul acestui document, despre care ne spune că aveà şi pecetea domnească. El a dispărut prin urmare dela 1850 încoace.

Jicovul de Jos (Wick. Unter-Shikow, Shikow unteren Theils, trad. Tab. Untere Sikof) e Vicovul de Jos din districtul Rădăuţilor în Bucovina. Cf. No. IV şi CCXV. „Vama“ dela Jicov (Wick. „die Maut“, trad. Tab. „die 30-igst Abnahme“=lat. tricesima) erà aşà zisa „vama cea mică a Sucevei“; cf. doc. dela 3 Iulie 1460, în vol. II. — Vereşcecanii (Wick. Wereschćekani, Łop. Versczikani, Vereskani) sunt cătunul Vercicani din comuna Liteni, jud. Suceava, pe malul

1) La Wickenhauser „Chran“, în trad. dela Tabulă „Hrani“ (=gen. slav. Хранн).

2) Trad. Tab. Novohrad.

3) Wick. Schander, trad. Tab. Schandri (gen. slav. Шѧндрн s. Шандрн).

4) Trad. Tab. Bellohrader.

5) Wick. Feto, trad. Tab. Fedi; orig. probabil Фєдѣ sau Фєдн, deminutivul lui Өєдоръ Theodor, boier ce nu se întâlneşte până acum.

6) Trad. Tab. Ionasko.

stâng al Siretului, aproape de gura Sucevei; la 1872 erà cătun al Fântânelelor din jud. Botoşani, cu al căror hotar se învecinează spre răsărit; v. Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 520, şi Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 179; V, p. 739. Din documente ulterioare, traduse în condica Litenilor a d-lui C. Krupenski, se vede că se învecinau şi cu Joldeştii, Gemenii şi Litenii. Numele satului Vereşcecani vine dela un boier Vereşciac, Veresciac; cf. Θома Веришчак, Вересчак în două documente ale lui Ştefan II dela 1443, 18 şi 28 Mai: unul în arhiva sf. Spiridon din Iaşi, altul în arhiva d-lui D. Greceanu la Stânca; cf. şi un Jurj Vereşciac, citat la 30 Ian. 1518 aproape de Sineşti (Arhivele Statului din Bucureşti). Vereşcecanii erau un vechiu sat domnesc; la 15 Oct. 1429 Alexandru cel Bun îl dărueşte împreună cu satul „Nanowo“—Nanovo selo=satul lui Nan sau Năneşti — soţiei sale Maria. Catastihul lui Manowarda îl numeşte „Weryszczekowa“ (l. c., p. 688). Verenceanca din Bucovina, districtul Coţmanilor (v. D. Werenka, Topographie der Bukowina, Czernowitz 1895, p. 189: Веренчанка 1784/1785) pare să aibă aceeaş origine etimologică.—Ungurenii erau probabil în acelaş hotar cu Vercicanii, ceeace rezultă dintr'un document dela 20 Ian. 1769 al lui Grigore I. Callimah din aceeaş condică a Litenilor: „Vercicanii şi Ungurenii dela ţinutul Sucevii“. Alţi Ungureni erau în jud. Botoşani, pe şesul Jijiei, unde sunt şi astăzi mai multe sate cu această numire, pe vremea lui Ştefan cel Mare poate unul singur. Toate acestea şi-au luat numele sau dela proprietari cu porecla Ungureanul (vezi această poreclă în documentele lui Alexandru cel Bun) sau dela coloniştii Ungureni, adecă din ţara Ungurească sau din Ardeal, cari le-au populat.

CXXIX

Suceava, 30 Dechemvrie 1479.

Ştefan confirmă stolnicului Radu Gârbovăţ stăpânirea peste satele Ruşii, Buciumii şi Bârgăoanii.

Index Żołkieviensis în „Candela“ pe 1884, p. 550, cu data 6987: „Russy, Buczumy und Bregowany für den Radul Gribowitz Stellnick“. Că „Gribowitz Stellnick“ e Gârbovăţ stolnicul, se vede din documentul dela 2 Martie 1508, prin care nişte nepoţi ai acestuia vând spătarului Câlnău tocmai cele trei sate, despre care e vorba în doc. dela 1479; cf. traducerea veche publicată de Gh. Ghibănescu în Surete şi izvoade, I, p. 65-67. S'ar puteà însă ca originalul să fi avut Gârbovici Гръбовичь=Gârbescul, adecă fiul lui Gârbu sau Gârbea, de unde numele de sate Gârbeşti în judeţele Vaslui şi Botoşani. Cf. C. Erbiceanu, Istoria mitropoliei Moldaviei şi Sucevei, p. 23: „6987,

Dech. 30: tot dela acest domn (sc. de la Stefan) întăritură Radului Crâmcovici pe satele Ruşii, Buciumii, Brucovanii". Din documentul dela 1508 se vede că aceste sate erau aşezate pe Bârlad; vezi Ghibănescu, l. c., p. 66: „nişte sate pre Bârlad anume Ruşii şi mai în gios Buciumii şi mai din sus de Ruşi Bârgăoanii", unde anume nu se precizează. Documentul aflându-se azi în posesiunea proprietarului moşiei Târzii din jud. Fălciu, aproape de Lohan, e probabil că satele Ruşii, Buciumii şi Bârgăoanii se aflau pe o parte din hotarul acestei moşii, cam între Lohan şi Bârlad, deci în regiunea unde se întâlnesc cele trei judeţe: Vaslui, Fălciu, Tutova. Aceasta o indică şi celelalte sate pomenite în documentul din 1508, pe păraiaşele Bilavoiu şi Strajnica. Amândouă curg în jud. Tutova. Vezi art. Bilavoiul în Marele Dicţionar Geografic, I, p. 402, şi doc. din 24 Aprilie 1434 în colecţia Hurmuzaki, I, 2, p. 853: „şi la obârşia Strajnicei, unde este jude Mihailo: и на верх Стражницѣ, где ест жѫде Михa[и]ло". In dicţionarele geografice lipseşte acest nume. Pentru Bârgăoani Бъргъѡани cf. Uricariul, XXIII, p. 134, a. 1638.

CXXX

Suceava, 25 Ianuarie 1480.

Ştefan confirmă lui Dolga stăpânirea peste satul Păşcanii pe Bistriţa, „în câmpul lui Dragoş", cumpărat cu 200 de zloţi tătăreşti dela Fătul, Ivan, Toader, Dragoşe, Petre, Mărina şi Dăgălina, copiii lui Mircea, nepoţii lui Trifu Gâlcă (s. Gâlcoş), care la rândul lui îl cumpărase dela neamul Borileştilor.

Стефан воевода, божїю милостїю господаръ земли мѡлдавскои, ѡж(е) тотъ истиннїи наш слѹга пан Долга слѹжил нам правою и верною [слѹжбою]. Тѣ[м] мы видѣвше его правою и верною слѹжбою до нас, дали и потвръдили есми емѹ его правою ѡтнинѹ и въкѹпленною, село на имѣ Пъшканїи на Бистрице, ѹ Драгошево полѣ, що же ѡн кѹпил тое село ѡт ѹнѹки Трифа Гълкъви[1]) на имѣ[2]) сынове Мирчинїи, на имѣ Фътѹл и Иван[3]) и Тоадер и Драгоше и Петре и сестра их Мърина и Дръгълина, ѹ цинѹ за с҃ злати татарских. А тое село бил кѹпил Трифо Гълкошъ ѡт

[1]) Sau Гьлкьви; ь şi ъ din copiile condicei lui Asachi se deosebesc adeseori greu unul de altul. Cât pentru ъı şi ы, în transcrierile mele din această condică am pus totdeauna ы, conform ortografiei originalelor.
[2]) In cond. нам.
[3]) In cond. Иваннѹю.

Борилѣщи. Тоє въсє вишєписан[ноє] да єст слꙋѕѣ нашємꙋ панꙋ Долѕи Ꙋрик ѡт нас, ємꙋ [и] дѣтим єго и братиам єго и ꙋнꙋчатом єго, прєꙋнꙋчатом и пращюратом єго и вьсємꙋ родꙋ єго, кто сє ємꙋ изберєт наиближнии, нєпорꙋшєнно. Тоє пишєм.

Ѳꙋчав(а) ѕцпи, мєсєца гєн. кє.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 542, cu titlul „а Тазлъꙋлꙋй, пє Пъшканй пє Бистрицъ". Rezumat în ms. 65/IV, p. 11, din biblioteca universităţii din Iaşi; lui Dolga îi zice însă acì „Doliţa medelnicerul".—Păşcanii aceştia erau în jud. Neamţ, pl. Bistriţa, între Nichid şi Bistriţa, probabil la răsărit de Borleşti; cf. doc. dela 8 Aprilie 1419, rezumat în acelaş ms., p. 11, prin care Alexandru cel Bun confirmă, între altele, lui Dragomir şi Ionaş, fiilor lui Ştefan Borilescul (în ms. Boriloviţi = Бориловичь) „trei sate la Nichit în câmpul lui Dragoş (în ms. Draguş): unul unde este casa lor (adecă Borileştii), al doilea Păşcanii, şi al treilea Dragoteştii". Borileştii sunt Borleştii de azi; Păşcanii şi Dragoteştii au dispărut absorbindu-se probabil în Borleşti. Păşcanii au fost dăruiţi mânăstirei Tazlăului de Petru Rareş la 3 Martie 1530, după ce fuseseră confiscaţi dela boierul Sima, cel ce se răsculase împotriva lui Ştefăniţă, nepotu-său. Şi în acest act (orig. la Arhivele Statului) se zice că sunt ꙋ Драгошєво полє. Numele lui Trifu Gâlcă sau Gâlcoş s'a păstrat în părâul „Trifu" dintre Nichid şi dealul Cucului, pe hotarul Borleştilor; v. harta statului major, planşa Tazlău.

CXXXI

Suceava, 17 Aprilie 1480.

Ştefan confirmă lui Mircea, fiul lui Micul Orgoae, satele Orgoeştii şi Neagomireştii la obârşia Horoiatei; el le stăpâneà în puterea unor privilegii pe care moşul său Ştefan Orgoae le obţinuse dela Alexandru „cel Bătrân" şi dela fiii acestuia Ilie şi Ştefan, pe cari însă le pierduse în vremea năvălirii turceşti în ţară (la 1475 s. 1476). Dovedind aceasta cu mărturisirea megieşilor săi, domnul îi eliberează lui Mircea un nou privilegiu pe cele două sate.

† Милостїю божїє[ю] мы Стєфан воєвода, господаръ зємли молдавскои, чиним знамєнито ис сѣм листом нашимъ въсѣм кто на нъ ꙋзрит или єго чтꙋчи ꙋслишит, ѡжє тоть истинїи слꙋга наш Мирча, сынъ Микꙋлов Ѡргоаиє, прїидє прѣд нами и прѣд

нашими боꙗри и радою та жаловал намъ великою жалобою, рекꙋчи так: аже [п]ривилиꙗ дида своего Щефана Ѡргоне, що имал ѿ дида нашего старого Алеѯандра воевода и ѿ Ꙋиковь наших ѿ Илиꙗ воеводꙋ и ѿ Стефана воеводꙋ, коли был[и ꙋ] миръ, а тоти привилиꙗ, що били на села на Ѡргоещи и на Нѣгом[ирещ]и, а ѡн загꙋбил тота привилиꙗ коли прїихал царь тꙋрскїи та плꙗнил нашꙋ землю. Ино мы есми досмотрили с нашими боꙗри и радою та есми емꙋ ꙋчи[ни]ли закон подлюг земскаго права, аби ѡн привел к намъ ꙋси свои ѡколнїи межиꙗши, аби и ѡни вызнали и мартꙋрисали ѡ том аже ест так. И ꙋ томъ ѡн ꙋстал та [при]велъ прꙗд нами ꙋси свои ѡколнїи межиꙗши, та визнали и мартꙋрисали и ѡни аже ест так. Ино ми видꙗвши их визнание и свѣдꙗтелство, а ми такождере есми дали и потвердили слꙋѕѣ нашемꙋ Мирчи его правꙋю [ѡтни]нꙋ, тота села Ѡргоещи[1]) и Нѣгомирещи, на ѡбръшие Ховръꙗта, да есть емꙋ ѿ нас ꙋрик съ въсꙗмъ доходом, емꙋ и дѣтемь его и ꙋнꙋчатом его и прѣꙋнꙋчатомъ его и прꙗщꙋрꙗтомъ его и въсемꙋ родꙋ его, кто бꙋдет наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотаръ тꙗм вишеписаним селам да есть по старомꙋ хотарю, кꙋда из вꙗка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вишеписанаго ми Стефана воевод[и], и вѣра прѣвъзлюбленых сынокъ господства ми, и вѣра боꙗр наших: в. п. Еланкꙋла пръкалаба, в. п. Збиари, в. п. Юги, в. п. Храна дворника, в. п. Нꙗга, в. п. Гангꙋра, в. п. Дꙋми и в. п. Хермана пръкалаби белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максима, пръкалаби килїиских, в. п. Шꙗндри портарꙗ сꙋчавского, в. п. Даждбога пръкалаба немецкого, в. п. Драгоша новоградскаго, в. п. Ѧцка Гꙋдича, в. п. Косте спътарꙗ, в. п. Кирак[ол]ѣ вистиꙗрнїка, в. п. Германа постелнїка, в. п. Иѡна пахарника, в. п. Петра столника, в. п. Грози комиса, и вѣра ꙋсих боꙗр наших молдавских, великих и малих. А по нашемь животѣ, кто [бꙋд]етъ господарь нашеи земли, ѿ дꙗтеи наших или ѿ нашего [рода, или пак бꙋд кого богъ и]зберет господаремь бити ꙋ нашеи земли ꙋ молдавскои, тоть щоби емꙋ не порꙋшил нашего дааниꙗ, але щоби емꙋ [ꙋ]твердил и ꙋкрепил, [за]нꙋже есми[2]) емꙋ дали за его правꙋю и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ. А на болшее крѣпост томꙋ въсемꙋ вишеписаномꙋ, велѣли [есми нашемꙋ] вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити

---

[1]) In orig. greşit Ѡргоегощи.
[2]) Repetat încă odată în orig.

[к семꙋ листꙋ нашемꙋ]. Пис(а) Роман ꙋ Сочавѣ, в лѣто ѕцпи, ап.[1]) ѕ҃і.

Pecetea perdută.—Orig. se află la 1905 în posesiunea părintelui I. Antonovici din Bârlad, care l-a dăruit apoi Academiei Române. D-sa îl comunicase de mult d-lui Gh. Ghibănescu, care l-a publicat întâiu în traducerea „Gramaticei limbei slavone“ a lui Kolosov, Iaşi 1900, p. 74, şi l-a reprodus apoi în „Surete şi izvoade“, I, p. 190-194, cu data greşită Octomvrie 17 şi cu alte greşeli de lectură. Ziua de „17 Aprilie“ se confirmă şi prin însemnarea din dosul pergamentului „ѕцпи, апр. ѕ҃і“. — Un rezumat, cu data 6988, Aprilie sau Octomvrie 17, se găseşte în Condica de Anaforale No. 14, f. 139, şi în Dosarul No. 30, f. 17, Tr. 355 dela Arhiva Statului din Iaşi. Documentul a fost prezentat într'un proces la 1837 de schitul Orgoeşti din jud. Tutova, pl. Simila, pe unde se aflau şi Negomireştii; cf. un doc. dela 26 Noemvrie 1499 în vol. II. E pomenit şi într'un doc. al lui Alexandru C. Moruzi pentru schitul Orgoeşti (Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţu, pach. 48, No. 1; tot acì sub No. 5 răzeşii din Orgoeşti invoacă la 20 Aug. 1837 un document dela Ştefan din 15 Oct. 1482=6990, din care se văd hotarele Orgoeştilor).— Traducerea d-lui Ghibănescu din Surete şi izvoade e bună. Pasagiul „Deci noi cum am văzut cu boierii noştri cu mulţămire, i-am făcut lege după obiceiul pământului“ trebue tradus însă aşà: „Deci noi am cercetat (досмотрили) împreună cu boierii noştri şi cu sfatul (и радою)[2]) şi i-am făcut lege după dreptul ţerii (подлюг земскаго права)“. Право trebue tradus în această expresie cu „drept“ (jus), spre a-l deosebì de aşezământ (законъ) şi de obiceiu (wбычаи). In fond toate trei cuvintele exprimau acelaş lucru, ele ne-au venit însă pe căi diferite: „obiceiul“ erà încetăţenit de mult, „aşezământul“ e de origine mai nouă bulgărească, iar „dreptul“ de origine polonă (prawo) şi ungurească (jus). — Sunt interesante în documentul acesta formele arhaice Ѡргоане, Ѡргоне pentru actualul Orgoae (fem. din Orga, nume propriu obişnuit în sec. XV şi sub forma Horga) şi Ховрѣата pentru actualul Horoeata, Horoeta. Cf. I. Antonovici, Istoria comunei Bogdana, p. 338.

CXXXII

Suceava, 27 Mai 1480.

Ştefan coufirmă o împărţeală de moşii între Şteful, pârcalabul de Hotin de o parte, mătuşă-sa Marena, fiica lui Iacuş vistiernicul,

---

1) Ar puteà să fie şi сеп. (scris се с п deasupra); п aruncat deasupra şirului e clar.
2) Рада însamnă sfat, divan, consiliu, nu „bucurie, mulţumire“, care se zice радость.

fetele ei Anuşca şi Vasutca şi nepoţii ei, fiii lui Iurie (s. Gheorghe) Buciaţchi, de altă parte, şi eliberează celui dintâiu un privilegiu pentru satele ce au căzut în partea lui: Ecuşanii la obârşia Voronei, Drăguşanii, şi Poprincanii pe Jijia.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чинимъ ис симь листом нашимь въсѣмь кто на нем оузрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ аще потребизна бѹдеть, оже прїидоша прѧд нами и прѧд въсѣми нашими молдавскими боѧры, великими и малими, наш вѣрнїи пан Щефѹл пръкалаб хотински, и тютка его Марена, дъщерѣ пана Якѹша вистїарника, и съ дъщери еи Янѹшкою и Васѹткою, и съ своими непоти, сынове Бѹчацкови Июрїеви, и тѣгали сѣ за свои отнини. Ино тѣгали сѣ що сѣ тѣгали, а по том сѣ потокмили и розделили свое правое отнини перед нами и перед нашими ѹсими молдавскими боѧри. Ино сѣ зостали нашемѹ вѣрномѹ панѹ Щефѹлови пръкълабѹ на его части от тих отнини три села, одино село на имѣ Єкѹшанїи на обръшїе Воронѣ, и дрѹгое село Дръгѹшанїи, и третое село Попринканїи на Жежїи. Ино мы видѣвши меже ними доброе их воли и токмеж, що сѣ они потокмили перед нами и перед ѹсими нашими молдавскими боѧри, а ми такождере и от нас есми дали и потвердили нашемѹ вѣрномѹ панѹ Щефѹлови пръкалабѹ хотинскомѹ тоти прѧдреченних три села, да ест емѹ от нас оурик и съ въсем доходом, емѹ и дѣтем его и братїамь его и ѹнѹчатомь его и прѣѹнѹчатомь его и пращѹрѣтомь его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже [на в]ѣки. А хотарь тѣмь прѧдреченимь три селам да ест по старомѹ хотарю от ѹсих сторон, кѹда из вѣка оживали. А на то ест вел[ика] мартѹрїа сам господства ми вишеписаннаго мы Стефана воевода, и прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Петра, и боѧри наш[и: пан В]лаикѹл, пан Збїарѣ, пан Вѧг, пан Храна дворникъ, пан Дѹма и пан Хърмань белоградски, пан Ивашко и пан Максимъ келеиски, пан Шандрѣ [сѹч]авски, пан Дажбог немецки, пан Гангѹрь орхеиски, пан Драгоше новоградски, пан Ицко Гѹдич, пан Косте спътарь, пан Киракол вистїарникъ, пан Герман постелник, пан Іон чашник, пан Петрѹ столник, пан Грозѧ комис, и иныи ѹси наши молдавски боѧри, велики и мали, що при томъ били. А на болшее крѣпостъ и потвержденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣр-

номꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлови логофетꙋ писати и нашꙋ печат завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Борчѣ въ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцпи, мѣсѧца маїа кз денъ.

Pecetea domnească cea mijlocie, 3 cm. în diametru, cu legenda: † ПЄЧАТЬ ІѠ СТЄФАНА ВОЄВОДЫ И ГПЬ, foarte clară. — Orig. în arhiva sf. Spiridon din Iaşi, pachetul Popricani, plicul IV, No. 65. Publicat de Gh. Ghibănescu în Opt urice slavone, p. 24-29, cu multe greşeli de ortografie şi unele omisiuni în text, şi reprodus de acelaş în Ispisoace şi zapise, I, p. 25-28, cu data greşită 26 Mai. O traducere cu câteva greşeli uşor de recunoscut a publicat N. Beldiceanu în Uricariul, XIV, p. 70-72; lectura lui Beldiceanu „fiii lui Buciaţchi Iurie", orig. сынове Бꙋчацкови Июрїеви, e mai bună decât a d-lui Ghibănescu „fiii lui Buciaţchi şi ai lui Iurie", Бꙋчацкови и Юрїеви. Cf. doc. din 5 Martie 1513, prin care Bogdan confirmă lui Grincovici, pàrcalabul de Hotin, nepotul lui Şteful, satele Drăguşanii şi Ecuşanii, referindu-se la documentul din 1480 pentru aceleaşi sate (Arhiva istorică a României, I, 2, p. 119-120: сыны Бꙋчацкаго Июрїи fiii lui George Buczacki). — Ecuşanii (Icuşenii) se află în jud. Botoşani, pl. Siret, între Fântânele şi Poiana Lungă, aproape de satele cu numele Vorona şi de mânăstirea Voronei. Asupra Popricanilor vezi doc. dela 22 Mai 1476, No. CXIV. Drăguşanii (Drăguşenii) sunt probabil cei din jud. Dorohoiu, pl. Başeu. Sate cu numele acesta mai sunt în judeţele Suceava şi Vaslui şi unul în Bucovina, lângă târgul Siretului. Cf. Uricariul, XIV, p. 70.

CXXXIII

Suceava, 29 August 1480.

Ştefan confirmă lui Hârman, pârcalabul de Cetatea Albă, următoarele „ocine şi cumpărături" ale sale: a) satul Siminiceanii, cutul de sus, cumpărat dela Coste Grama cu 120 de zloţi tătăreşti; b) un tătar cu numele Costea, cumpărat dela Ivaşco şi Iurie, fiii lui Călian din Cetatea Albă, cu 80 de zloţi; c) un ţigan cu numele Lalu, cumpărat dela Voica, fata bătrânului Ponici, cu 70 de zloţi. Tătarul Costea şi ţiganul Lalu vor fi pentru totdeauna ai lui Hârman, cu toţi urmaşii lor.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сѣмь листомь нашимь въсѣмь кто на немь ꙋзрит или его чтꙋчи ꙋслышить, юже тот истинныи слꙋга и болѧринь наш вѣрнїи пан Хърмань, пръкалабь б[ѣлог]рад-

скїи, слѹжил намь право и вѣрно. Тѣм мы видѣвши его правою и вѣрною слѹжбою до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми емѹ ѹ нашеи земли ѹ молдавскои правое его ѡтнинѹ и выкѹпленїю, ѡдино село на имѣ Симиничанїи, вышнїи кѹт, що же ѡн кѹпиль тое село Симиничанїи ѡт Косте Грама за ρк злати татарскїи. И тиж есми емѹ дали и потвердили ѡдного татарина на имѣ Костѧ, щоже ѡн кѹпиль того татарина ѡт Ивашко и ѡт Юрїи, сынове Кълиѩнови ѡт Белоградѣ, за п злати татарскїи. Тиж есми емѹ дали и потвердили ѡдного циганина на имѣ Лаль, щоже ѡн кѹпиль т[ого] циганина ѡт Боика, дочка пана Понича старого, за о злати татарскїи. Тое въсе вишеписаное да ест нашемѹ вѣрномѹ панѹ Хърманѹ пръкалабѹ [бѣлоградск]омѹ ѡт нас ѹрикь и съ въсемь до[ходо]мь[1]), емѹ и дѣтемь его и ѹнѹча[том и праѹ]нѹчатом его и пращѹрѧтомь его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберетъ наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь томѹ вышеписа[нно]мѹ селѹ Симиничанїи, вышнїи кѹть, да ест по старомѹ хотарю ѡт ѹсих сторонь, [кѹ]да из вѣка ѡживали. А того татарина Костѣ и того циганина [Лал]а да ест емѹ и съ дѣтми их и съ ѹнѹчати и прѣѹнѹчати и пращѹрѣти их. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воевода, и вѣра прѣвъзлюблен[ых] дѣтеи наших Алексан[дра] и Петра, и вѣра бояр наших: в. п. Бланкѹла, в. п. Збїари, в. п. Юги, в. п. Нѣга, в. п. Храна дворника, в. п. Дѹмѣ пръкалаба [бѣло]градского, в. п. Ивашка и в. п. М[аксим]а пръкалабове к[елен]скїи, в. п. [Шандри] портарѣ сѹчавского, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Гангѹра пръкала[ба ѡр]хеиского, в. п. Драгоша пръкалаба но[воградского], в. п. Мцка Гѹдича, в. п. [Ко]стѣ спътарь, в. п. [Кира]колѣ вистїарника, в. п. Германа постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѧ М[ик]отича комиса, и вѣра въ[сѣх] бояр наших, великих и малих, молдавских. А по нашимъ животѣ, кто бѹдеть господарь нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племени, или бѹдь кого богь изберетъ господаремь бити нашеи земли молдавскои, тоть щоби [не] порѹшил нашего даанїе и потвержденїе, али щоби емѹ ѹтв[ердил]ъ и ѹкрѣпиль, занѹже есми емѹ дали и потвердили за его правою и [вѣрною слѹж]бѹ. А на болшее крѣпость и поѹтверж[денїе] томѹ въс[емѹ в]ышеписанномѹ, велѣли есми на-

---

[1]) In orig. домь.

шемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлови логофетꙋ писати и нашꙋ печать завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Борча въ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцпи, мѣсѧца авг. кд҃ день.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧАТЬ ІѠ СТЄФАНЬ ВОЄВОДА, ГОСПОДАР ЗЄМЛИ МОЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 160. Siminiceanii sunt una din cele două Siminice (sing. Siminicea) din jud. Botoşani, pl. Siret: Siminicea Miclescului, cătun al com. Călineşti, şi Siminicea lui Baluş, cătun al com. Salcea. Dacă acestea formau la 1480 un singur sat, cutul de sus este Siminicea Miclescului.

CXXXIV

Suceava, 11 Septemvrie 1480.

Ştefan confirmă Stancăi satul Dobruleşti, la obârşia Oarbicului, cumpărat dela mătuşă-sa Ana, sora logofătului Dobrul, cu 100 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣм листом нашим въсѣм кто иаи оузрит или его чтꙋчи оуслышит, оже тота истинна Аннъ, сестра пана Доброула логофета, прїиде прѣд нами и прѣд нашими въсѣми молдавскими болѣри, великими и малими, по своеи доброи воли и никим непоноужена ани присилована, и продала свое правое штинноу шт своего праваго и питомаго оурика, шдино село на имѣ Доброулещїи на швършїе Шарбиковѣ, та продала тое село непоти своеи Станци за р҃ злати татарских. И оустала Станка та заплатила ꙋси тоти вишеписанних пинѣзи р҃ злати татарских оу рꙋки Анни, сестра пана Добрꙋла логофета, перед нами и перед нашими оусими молдавскими болѣри. Ино ми видѣвши меже ними доброе их воли и токмеж и полною заплатоу, а ми такожде и шт нас есми дали и потвердили Станци тое прѣдреченое село Доброулещїи, на швършїе Шарбиковѣ, да ест Станци шт нас оурик и съ въсем доходом, и дѣтем еи и оуноучатом еи и прѣоуноучатом еи и въсемꙋ родоу еи, кто сѣ юи изберет наиближнїи, непороушено николиже на вѣки. А хотар томꙋ село Добрꙋлещем да ест по староmꙋ хотарю, шт оусих сторон, кꙋда из вѣка шживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы

Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Петра, и вѣра болѣр наших: в. п. Еланкула, в. п. Юги, в. п. Храна дворника, в. п. Нѣга, в. п. Думи и в. п. Хърмана пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове келеиских, в. п. Шандри, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Драгоша пръкалаба новоградского, в. п. Мацка Гудича, в. п. Косте спатарѣ, в. п. Кираколѣ вистїарника, в. п. Германа постелника, в. п. Іωна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грози комиса, и вѣра усих болѣр наших молдавских, великих и малих. А по нашим животи, кто будет господаръ нашеи земли, ωт дѣтеи наших или ωт нашего роду, или пак буд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои по нас, а тот аби юи не порушил нашего даанїе[1]) и потвержденїе, али аби юи утвердил и укрѣпил. А на болшее крѣпости и потвержденїе тому въсему вишеписанному, велѣли есми нашему вѣрному пану Тъутулу логофету писати и нашу печат завѣсити къ сему листу нашему. Пис(а) Роман у Соч(а)вѣ, в лѣто ѕцпи, сеп. аі.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 73/v. La obârşia Orbicului în jud. Neamţ nu mai e nici un sat Dobruleşti. O localitate cu acest nume se află însă pe moşia Cristeşti din jud. Suceava, pl. Siret, la satul Boureni (Marele Dicţionar Geografic, I, p. 575; III, p. 159). Poate dela acelaş Dobrul.

CXXXV

Suceava, 15 Septemvrie 1480.

Ştefan confirmă clucerului Duma şi soţiei sale Nastii, fratelui ei Iurie şi surorilor ei Fedora şi Oliuşca, copiii lui Petru Brăescul, stăpânirea peste satele: a) Cândeştii pe Siret, lângă Grămeşti şi Călineşti, cu moară în Siret, cumpăraţi de Petru Brăescul cu 300 de zloţi tătăreşti dela Maruşca, fata lui Şteful Jumătate, soţia lui Ştibor; b) Lozna, un sat de baştină al lui Petru Brăescul; c) Macsineştii pe Şumuz, din sus de Drăgoşani; şi d) peste trei sălaşe de

[1]) In orig. greşit дѣаанїе.

ţigani, cumpăraţi tot de Petru Brăescul dela Drăgoiu şi dela Ioana cu 50 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис симъ листомъ нашим въсѣмь кто на нем оуѕрит или его чтꙋчи ꙋслышит, ѡже тот истинныи слꙋга и боꙗрин наш вѣрнїи пан Дꙋма ключникъ слꙋжил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвши его правою и вѣрною слꙋжбою до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми емꙋ ꙋ нашеи земли ꙋ молдавскои правое ѡтнинꙋ и викꙋпленїе панеи его Насти, дочка пана Петра Бръескꙋла <ѡдино село на имѣ Къндещїи на Сирѣтѣ, съ млином ꙋ Серет, междꙋ [Гръм]ещи и [Рогошещи и пони]же Кълинещи, що же кꙋпил тое село пан Петрꙋ Бръескꙋл ѡт [Марꙋшки], дочка пана Щефꙋла Жꙋмътате, панїꙗ пана Щибора, за т҃ злат татарских>[1]), и дрꙋгое село Лозна, ѡтнина и дѣдина пана Петра Бръескꙋла, и Максинещїи на Шꙋмꙋзꙗ, повише ѡт Дръгошан, <и цигани на имѣ [Ст]аꙗ . . . . [и] Тоадерь[2]) и жена его Фрꙋсина и съ челѣди их>[1]), що же кꙋпил пан Петрꙋ Бръескꙋл тоти цигани ѡт Дръ[го]а [и] ѡт Иванна за н҃[3]) злат татарскиних. Тое въсе вишеписанное да ест панꙋ Дꙋмѣ ключникꙋ ѡт нас ꙋрик и съ въсемь доходомь, емꙋ и панеи его Насти, и братꙋ еи Юрїеви и сестрам их Федори и Ѡлꙋшци, сынове пана Петра Бръескꙋла, и дѣтем их равно и ꙋнꙋчатомь их и прѣꙋнꙋчатом их и пращꙋрѣтомь их и въсемꙋ родꙋ их, кто сѣ имь изберет наиближнїи, непорꙋшено николиж(е) на вѣки. А хотарь тꙗм селамь да ест по старомꙋ хотарю ѡт ꙋсих сторонь, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра [и Пе]тра, и вѣра въсꙗх боꙗрь наших: в. п. Бланкꙋла прък[ал]аба, в. п. Збїари, в. п. Юги, в. п. Храна дворника, в. п. Д[ꙋми] и в. п. Хърмана пръкалабове белоградских, в. [п.] Ивашка и в. п. Максима пръкалабове келенских, в. п. Шан[дри порт]арѣ сꙋчавского, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Драгоша пръкалаба новоградского, в. п. [Мцк]а Гꙋдича, в. п. Костѣ спътара, в. п. Ки-

[1]) Cuvintele cuprinse între semnele < > sunt şterse în original cu o cerneală contimporană sau ceva posterioară şi cu mare greutate se pot recunoaşte; cele puse între [ ] sunt nesigure. In loc de Кълинещи s'ar puteà ceti Бълинещи; şi aceştia sunt din jos de Cândeşti, pe Siret.
[2]) Un nume nu se poate recunoaşte înainte de Тоадерь.
[3]) Sau л҃.

ракол̂ѣ вист[їарни]ка, в. п. Германа постелника, в. п. [Iωна чашника], в. п. Петра столника, в. п. Грозѧ комиса, и вѣра ѹсих болѧрь наших молдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто б[ѹдет господарь] нашеи земли молдавскои, ωт дѣтеи наших или ωт нашего родѹ, или пак бѹд кого богь изберет господаремъ бити нашеи земли молд[авскои], тот щоби не порѹшил нашего даанїе и потвержденїе, али щоби емѹ ѹтвердил и ѹкрѣпил, занѹж есми емѹ дали и потвердили [за его] правою и вѣрно[ю] слѹжбѹ. А на болшее крѣпостъ и потвержденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлови логофетѹ писати и нашѹ печат завѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Борча въ Сѹчавѣ, в лѣто ѕцпи, мѣсѧца сеп. єı.

Pecetea pierdută.—Orig. la Academia Română, sign 119/LXVII; cf. R. Rosetti, Pământul etc., p. 141. Pasagiul cu proprietăţile confirmate, foarte stricat în original şi completat de noi prin conjecturi, e în traducere completă aşà: „i-am dat şi i-am întărit lui în ţara noastră a Moldovei dreaptă ocina şi cumpărătura jupânesei sale Nastii, fata boierului Petru Brăescul, un sat anume Cândeştii pe Siret, cu moară în Siret, între [Grăm]eşti şi [Rogoşeşti şi mai jos] de Călineşti, care sat l-a cumpărat dumnialui Petru Brăescul dela [Maruşca], fata boierului Şteful Jumătate, jupâneasa boierului Ştibor, cu 300 de zloţi tătăreşti; şi alt sat Lozna, baştină şi moşie a boierului Petru Brăescul; şi Macsineştii pe Şumuz, din sus de Drăgoşani; şi ţiganii anume [St]aia .... şi Toader şi femeea lui Frusina, şi cu sălaşele lor, pe cari ţigani i-a cumpărat boierul Petru Brăescul dela Drăgoiu şi dela Ioana[1]) cu 50 de zloţi tătăreşti. Toate aceste mai sus scrise să fie boierului Duma clucerul dela noi uric şi cu tot venitul, lui şi soţiei sale Nastii, şi fratelui ei Iurie, şi surorilor ei Fedora şi Oliuşca, copiii boierului Petru Brăescul, şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, care se va alege mai de aproape, nestrămutate nici odată în veci“.— Satele Cândeştii şi Lozna sunt foarte aproape unul de altul şi amândouă în pl. Berhomete din jud. Dorohoiu; celelalte două sate de pe Şumuz, Măcsineştii şi Dragoşanii, nu mai există astăzi, erau însă de sigur în ţinutul Sucevei. Cunoaştem dela 1679 o poruncă a lui Duca Vodă către spătarul Tudosie Dubău, ca să meargă şi să hotărnicească satele Măcsineşti şi Oniceni din ţinutul Sucevei (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 41). Dacă Onicenii aceştia sunt cei de astăzi, de pe Moldova, atunci şi Măcsineştii erau mai aproape de Moldova decât de Şumuz. Şi Drăguşenii de azi din judeţul Sucevei sunt pe Moldova, din jos de Oniceni, nu pe Şumuz.

[1]) Иванна, cu doi н, însamnă de obiceiu *Ioana*. Иванъ se scrie cu un singur н, deşi în greceşte Ἰωάννης are doi ν.

CXXXVI

Suceava, 1 Fevruarie 1481.

Ștefan cumpără cu 200 de zloți tătărești dela Danco, fiul lui Sima, nepotul lui Dragoș viteazul, și dela nepotul și nepoatele lui de soră Jurja, Anușca, Vasutca, Măria și Neagșa satul Selivestri la Cobâla, amândouă cuturile, și-l dă Mărinei Lolcă, fetii lui Ioanâș Borilescul, în schimb pentru satele Borileștii și Drăgoteștii din Câmpul lui Dragoș, pe Nichid, dându-i pe deasupra și 240 de zloți tătărești bani gata. Borileștii și Drăgoteștii îi dăruește apoi mânăstirei Tazlăului.

† Милостїю божїєю мы Стєфан воєвода, господарь земли молдавской, знаменито чинимъ ис сим листомъ наши[м] въсѣм кто на нем ѹзрит или єго чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд въсѣми нашими молдавскими боѧры, великими и малими, слѹга наш Данко, сынь Симин, непот Драгоша витѣзѧ, и съ своими сестричичи, на имѣ Жѹржа и Анѹшка и Васѹтка и Мърїє и Нѧгша, по их доброи воли и никимъ непонѹжени ани присиловани, и продали своє правоє ѡтнинѹ ѡт своєго праваго и питомаго ѹрика, ѡдино село ѹ Кобылє на имѣ Селивестрїи, ѡба кѹти, та продали тоє село самомѹ господство ми ѹ цинѹ за ҃с злати татарских. И ѹставши господство ми и заплатили єсми ѹси тоти вишеписанныи пинѣзи, ѹсе готовими пинѣзми, ѹ рѹки слѹзѣ нашемѹ Данкѹ, синѹ Симинѹ, непот Драгоша витѣзѧ, и ѹ рѹки сестричичи єго Жѹржи и Анѹшки и Васѹтци и Мърїи и Нѧгши, перед въсѣми нашими молдавскими боѧри, великими и малими. А за тим лє[1]) пак прїиде прѧд нами и прѧд въсѣми нашими молдавскими боѧри, великими и малими, Мърина Лолкъ, дочка Іѡаныша Борилескѹла, по своєи доброи воли и никимъ непонѹжена ани присилована, и проминѣла съ господство ми своа праваа ѡтнина ѡт своєго праваго и питомаго ѹрика, два села на имѣ Борилещїи и Дръготещїи ѡт Драгошево полє, на Некидѣ, и дала Мъринъ Лолкъ тоти два села Борилещїи и Дръготещи самомѹ господство ми. И пак ѹ том же час ѹстах господства ми, по нашеи доброи воли, и дали єсми тоти два села Борилещїи и Дръготещїи свѧтомѹ нашемѹ монастирю ѡт Тазлова. А пак

---

[1]) Diacul a vrut să zică probabil за тим же.

господство ми дал есмъ Марини Долкї за тоти два села еи, за Борилещи и за Дръготещи, вышеписанное село Селивестрїи ȣ Кобыле, шба кȣти, и еще приложих господство ми Марини Долкъ, за тое село за Селивестри, с҃м злати татарских, ȣсе готови пинѣзи, прѧд въсѣми нашими молдавскими болѧры, великими и малими, на то да ест тое село Селевестрїи, шба кȣти, Марини Долки шт нас ȣрик и съ въсемъ доходомъ, юи и братїамъ еи и ȣнȣчатомъ еи и прѧȣнȣчатомъ еи и [пращȣрѣтомъ еи и въсемȣ родȣ еи, кто сѧ юи изберет наиближнїи, непорȣшено николиж(е) на вѣки. А хотарь томȣ селȣ Селивестрїи, шба кȣти, ȣ Кобыле, да ест съ въсѣми старими хотари шт ȣсих сторон, кȣда из вѣка шживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѧвъзлюбленых дѣтеи наших Александра и Богдан(а)-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Властȣла пръкалаба шрхеиского и сына его пана Дȣма, в. п. Збїари, в. п. Храна дворника, в. п. Юга вистїарника, в. п. Радоула Гангȣра, в. п. Нѣга, в. п. Хърмана, в. п. Шандри портара сȣчавскогш, в. п. Германа и в. п. Шани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашко и в. п. Максина пръкалабове[1]) келеискїи, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша пръкалаба новоградского, в. п. Ицка Гȣдича, в. п. Щефȣла хотинского, в. п. Костѣ спътарѣ, в. п. Кираколѣ вистїарника, в. п. Ішна пахарника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѧ комиса, и вѣра ȣсих болѧрь наших молдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бȣдет господаръ нашеи земли молдавскои, шт дѣтеи наших или[2]) шт нашего рода, или пак бȣд кого богъ изберет господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порȣшил нашего даанїе и потвержд[ен]їе, али щоби юи ȣтвръдил и ȣкрѣпил, занȣже есми юи дали и потвръдили тое еи правое проминѣнїе, за що шна проминѣла съ господство ми за свое правое и питомое штнинȣ. А на бол[шоую крѣпост] и поȣтвержденїе томȣ въсемȣ вишеписанномȣ, велѣли есми нашемȣ вѣрномȣ панȣ Т[ъоу]тоулȣ логофетȣ писати и нашȣ печать привѣсити к семȣ листȣ нашемȣ. Пис(а) Борчѣ ȣ Сȣчавѣ, в лѣто ҂ѕцпѳ, мѣсѧца фев. а҃ день.

Pecetea domnească cea mare, în câtva deteriorată, cu legenda: † ПЄ[ЧАТЬ ІѠ СТЄФА]НЬ ВОЄВѠДА, [ГѠСПО]ДАР ЗЄМЛИ МѠЛДАВ-

[1]) In orig. пръкалакалабове.
[2]) In orig. urmează пак după или.

скои. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Doljeşti, pach. 30, No. 1. Publicat de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 75-76, cu prescurtarea formulei de „apprecatio“ а по нашемь животѣ etc. şi fără menţionarea peceţii. — Cele două sate dăruite mânăstirii Tazlăului şi situate pe Nechid (Nechit) erau în jud. Neamţ, pl. Bistriţa. Borileştii sunt Borleştii de azi; cf. Zorleni din Zorileni. Drăgoteştii au dispărut; se aflau poate între Borleşti şi Ruseni, la Bistriţa. Selivestri erau în jud. Bacău, unde azi e moşia Tisa-Silivestri (sau -Silvestri, -Silvestru), foastă a mânăstirei Doljeşti, comuna Odobeşti, cătunul Silvestru; v. Frunzescu, p. 437; Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 548; broşurile dela 1906 ale ministerului Domeniilor cu titlul „Cedarea terenelor din proprietăţile statului la diferite autorităţi etc.“, p. 4, şi „Improprietărirea clăcaşilor din an. 1864 etc.“, p. 74. De ce acestei localităţi i s'a zis ѹ Кобыле „la Cobâla“, adecă „la Iapa“ sau „la Iepe“ (Кобыле este sau un loc. sing. Кобылѣ din Кобыла, sau un nom. plur.), nu înţeleg. Numirea e foarte veche, căci o găsim într'un document al lui Ilie din 9 Sept. 1436 (orig. la Arh. Stat. din Bucureşti, între cele aduse dela Câmpina, cu notiţa în dos „pe Cobile“), prin care acela dărueşte lui Dan Mesehnă — boierul dela care se trage numele satului Misihăneşti din jud. Roman, prin regiunea unde se întâlnesc judeţele Bacău, Tutova şi Vaslui cu al Romanului, aproape de Odobeştii din Bacău — mai multe sate, între care unul „на Кобыле“ şi unul „Селевестрѣни“ = Selivestri noştri. Pasagiul în care se înşiră satele e stricat; dau acì din el cât am putut cetì: .... Роз[к]а (Roşca?) Петрь на Кобылѣ, и Ѡнещи, и Кытещи, и Бирнешещїи, и Селевестрѣнїи (urmează o ştersătură de două nume neclare), и Лиещи на оусти Жиравца, и на Хоринч(и) Кавадинещи, и Бад . . . (cele din urmă şase cuvinte sunt şterse cu cerneală din vremea aceea). Cf. un document dela Ştefăniţă în Uricariul, XIV, p. 106, în care se citează „satul Rusciorii pe Siret, despre miază-noapte, peste Cobâla în ţin. Romanului, unde au fost Stan jude“ (traducerea e foarte rea şi data 1502 greşită), şi Uricariul, VI, p. 308, unde se află o sentinţă a divanului dela 20 Martie 1817 pentru „despărţirea hotarului moşiei Odobeşti de moşia Silivestri dela ţin. Romanului, răzăşeşti“; se citează chiar documentul din 6989, Fevr. 1. In ce priveşte Cobâla = Iapa, cf. „dela Bârlad, din gura Iepii“ la N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 34. Cf. şi No. CXXXVIII.

Documentul din 1481 e interesant mai ales prin aceea că ne vorbeşte de nişte nepoţi ai lui Dragoş viteazul, cunoscutul curtean „miles aulae“ al lui Roman I dela 1392, al lui Ştefan I dela 1395 şi al lui Alexandru cel Bun. Două documente ale acestuia, unul dela 29 Iunie 1400 şi altul dela 16 Sept. 1408, îl numesc „Dragoş dela Neamţ“ (originalele la Acad. Rom.). Proprietăţile nepoţilor lui dela 1481 au fost de bună samă şi ale lui. „Câmpul lui Dragoş“ îşi trage deci numirea dela dânsul.

CXXXVII

12 Martie 1481.

Ştefan dărueşte mânăstirei Tazlăului satul Urseştii pe Nichid, în Câmpul lui Dragoş, cumpărat cu 200 de zloţi tătăreşti dela Ana Nemăiasa şi dela Ivan.

După două rezumate, unul grecesc cu data „6989, Martie 12“, în ms. 65/ɪv, p. 12, din biblioteca universităţii din Iaşi, altul românesc din Condica Asachi I, f. 543 v., cu data „6989“ şi cu titlul: пє Ȣрсєщй, ↑ къмпїй лȢй Драгош, а ТазлъȢлȢй. Satul nu mai există acum; s'au păstrat însă spre miază-zi de Borleşti (judeţul Neamţ) numirile „Părâul Ursului“ şi „Poiana Urseştii din Deal“; v. harta statului major, planşa Tazlău.

CXXXVIII

31 Martie 1481.

Ştefan confirmă lui Toma, feciorul lui Magir, şi fraţilor lui, între alte ocine, o „tăietură“ pe părâul Iepii.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 18, f. 7, rezumat după un document cu data 6989, prezentat într'un proces de mânăstirea Berzunţ din ţin. Bacăului la an. 1838. „Părâul Iepii“ sau „părâul Iopova“ e în jud. Neamţ, pl. Bistriţa. Există şi un sat „Iapa“, cătun al comunei Calu, pl. Bistriţa. Pentru numele Magir, cf. satul Magireşti, tot în jud. Bacău, pl. Tazlăul de Sus.

CXXXIX

(Suceava?), 20 Aprilie 1481.

Ştefan confirmă boierului Zbierea stăpânirea peste satele Jideştii, Zbiereştii, Iijeştii pe dealul Putnei, şi Piticii pe Sireţel, cumpărate toate patru cu 100 de zloţi tătăreşti dela Sima, Şteful

şi Maseico, fiii boierului Rotimpan, care le stăpânise în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

Suret din ispisocul lui Stefan Voevoda din anii 6989, Aprilie 20 zile.

Din mila lui Dumnezău noi Stefan Voevoda, domn ţărâi Moldovii, facem ştire cu această carte a noastră tuturor acelora ce or vedè-o sau cetindu-se or audzì-o, iată că au venit înainte noastră şi înainte a tuturora ai noştri moldoveneşti boeri, mari şi mici, slugile noastre Sima şi Şteful şi Maseico, feciorii boerului Rotinpan, de a lor bună voe, de nime nevoiţi nici siliţi, şi şi-au vândut moşiile lor cele drepte, ce-au avut din părinţi, din uricul lor cel vechiu şi drept, adecă din uricul ce-au avut părintele lor boerul Rotinpan dela moşul nostru dela Alexandru Voevoda, patru sate, anume Jâdeştii[1]), şi Zbereştii, şi Iijeştii[2]) pe dealul Putnii, şi Piticii pe Siriţel; aceste tuspatru sate le-au vândut slugii noastre boerului Zberii drept o sută zloţi tătărăşti. Şi sculându-se sluga noastră boerul Zbera au plătit acea 100 de zloţi tătărăşti, tot cu bani gata, în mânule slugilor noastre Simii şi Şteful şi Masiico, înainte noastră şi înainte a tuturora boerilor noştri moldoveneşti. Deci vădzând şi noi învoinţa lor cea bună şi tocmala şi plata cea deplină, aşijderea şi noi am întărit slugii noastre boierului Zberii acele patru sate ce s'au scris mai sus Jâdeştii[1]), şi Zbereştii, şi Iijeştii[2]) pe dealul Putnii, şi Piticii pe Siriţel, ca să fie lui şi dela noi uric, cu toate veniturile acelor sate, şi feciorilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi prestrănepoţilor lui şi a tuturor neamurilor lui, ce s'ar alege mai de aproape, nestrămutate nici odănăoară în veci. Iară hotarul acestor patru sate să fie după vechiul hotar din toate părţile, pe unde au fost din vac. Iară spre aceasta este credinţa domniei noastre noi cel mai sus scris Stefan Voevoda, şi credinţa a preiubiţilor fiilor noştri Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa a boerilor noştri moldoveneşti: credinţa boeriului Vlaicul[3]) părcălabul de Orhei şi cr. a feciorului lui a boeriului Dumii, cr. boeriului

[1]) In copie „Jodeştii".
[2]) In copie „Jijeştii"; v. p. 254.
[3]) In copie „Vlaicula".

Hrană dvornicului, cr. boeriului Iugăi visternic, şi cr. boeriului Gangur, cr. boeriului Neagu[1]), cr. boeriului Hărman, cr. boeriului Şandrii portariului de Suceavă, cr. boeriului Gherman (şi) cr. boeriului Oanii a părcălabilor dela Cetate Albă, cr. boeriului Ivaşco şi cr. boeriului Maxim a părcălabilor de Chiliea, şi cr. boeriului Dajbog[2]) a părcălabului de Neamţ, cr. boeriului Feti Gotcă, cr. boeriului Dragoş a părcălabului dela Cetate Noao, cr. boeriului Iaţco Hudici, cr. boeriului Şteful a părcălabului de Hotin, cr. a boeriului Costei spătariul, cr. boeriului Chiracolii visternicul, şi cr. boeriului Onii păharnic, cr. boeriului Petrii stolnic, cr. boeriului Grozii[3]) comis, (şi) credinţa a tuturor boerilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iară după a noastră viaţă, cine a fi domn ţărâi noastre Moldovii, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau pe cine va alege Dumnedzău să fie domn ţărâi noastre Moldovii, unul ca acela să nu strâce miluirea şi întărirea noastră, ce încă să o mai întărească, după cum şi noi i-am dat şi l-am miluit pentru slujba lui cea credincioasă. Iară pentru mai bună încredinţare şi întărire a tuturora acelora ce s'au scris mai sus, am poruncit credinciosului boeriului nostru Tăutului logofăt să scrie şi să pue pecete noastră întru această scrisoare a noastră. In anii 6989, luna lui Aprilii 20 zile.

Din adevăratul uric, ce este scris pe sârbie, tălmăcit-au şi au scris Vartholomei, arhimandritul Putnii, în anii 1767, Avgust în 14 zile.

Arhiva mânăstirei Putnei, între hârtiile necatalogate. — Afară de câteva greşeli la numele de boieri şi de localităţi, pe care le-am îndreptat în note, traducerea lui Vartolomeiu Măzăreanu pare a fi exactă. Boierii sunt aceiaşi ca în doc. dela 1 Fevr. 1481; lipseşte numai Zbierea, care fiind interesat în cauză ca cumpărător, numele lui erà natural să lipsească din lista martorilor chezaşi. — Ceeace deşteaptă oarecare îndoeală asupra lecturei exacte a originalului, este preţul extrem de mic de 100 de zloţi pentru patru sate, mai ales că unul din ele, Zbiereştii, erà probabil al familiei cumpărătorului, pierdut prin cine ştie ce împrejurare şi răscumpărat la 1481. Se poate ca în original să fi fost ҁ (200), nu ҏ (100), şi în cazul acesta fiecare sat ar fi avut preţul de 50 zloţi, preţ obişnuit pe vremea lui Ştefan cel Mare pentru satele cele mai mici.— Zbiereştii

[1]) In copie „Ninei"; cf. „Nih" = Neagu la No. CLXXIX.
[2]) In copie „Dajboga".
[3]) In copie „Hroescul".

dela 1481 va fi fost unul din cele două sate cu acest nume din jud. Neamţ, pl. Bistriţa, cătune ale comunelor Costişa şi Podoleni. Cf. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 119 (1784). Despre „Jodeşti“ am presupus că e o greşală de lectură a lui Măzăreanu, în loc de Jâdeşti, Jideşti, orig. Жыдєщи—în multe documente ь e făcut aşà că se poate confundà uşor cu ѻ; — deaceea i-am identificat cu Jideştii din acelaş judeţ, pl. Piatra, cătun al com. Jirov. Cf. într'un document dela 17 Fevr. 1438 (Arh. Stat.): „două sate lângă Movila lui Iucaş, anume Jideştii şi Avereştii, Жидєщїє и Ѧвєрєщїє“. La 1742 erà proprietate a mânăstirei Săcul: „Gideştii la Neamţ, făr' de oameni“ (ms. No. 110 al Acad. Rom.); cf. broşura „Improprietărirea clăcaşilor din an. 1864“, p. 102, Jud. Neamţ, No. 9. Iijeştii (Igeştii) erau, ca şi astăzi, lângă dealul Putnei, numit apoi Crasna Putnei (oficial Krasna Putna), pe Sireţelul din Bucovina, iar Piticii, cum arată însuş documentul, pe acelaş Sireţel.

CXL

Suceava, 25 Aprilie 1481.

Ştefan confirmă lui Ion Baico şi fraţilor săi stăpânirea peste satul Petreşti pe Zeletin, cu toate fântânile din hotarul lui, iar lui Isaiu Muste şi fratelui său stăpânirea peste satele: Drăgoeşti, în gura Dobrotvorului, şi Simeşti, în gura Pojerâtei.

Suret di pi ispisocu sârbăscu dela Stefan Voevod, din velet 6989, Aprilie 25.

Facem înştiinţare cu această carte tuturor cine pe dânsa va căutà sau cetindu-se va auzì, pentru adevărate slugile noastre Ion Baico şi Isaiu Muste, slujind nouă cu dreptate şi cu credinţă; pentru care văzând noi a lor dreaptă şi credincioasă slujbă către noi, i-am miluit pre dânşii cu deosebită mila noastră, dat-am şi am întărit lor întru al nostru pământ al Moldovii a lor dreaptă ocină: lui Ion Baico şi fraţilor lui Toader şi Andriicu satul anume Petreştii pe Zeletin, cu toate fântânele ce sânt întru acel hotar, ca să fie lor dela noi uric cu tot venitul, şi feciorilor lor întocma, şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi a tot neamu lor, ce se va alege mai aproape, neruşuit nici odată în veci; iar hotarul acelui sat să fie după hotarul cel vechiu, de către toate părţile, pe unde au umblat din veac. Iar lui Isaiu Muste şi

fratelui său Toader să fie satul anume Drăgoeştii, în gura Dobrotvorului[1]), şi Simeştii, în gura Pojerâtii, să fie slugii noastre lui Isaiu şi fratelui său Toader, osebit de Ion Baico şi de fraţii lui. Toate acele de mai sus scrise să fie dela noi uric şi cu tot venitul, şi feciorilor lor întocma[2]), şi fraţilor lor şi nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot neamul lor, ce se va alege mai aproape, neruşuit nici odată în veci. Iar hotarul acelor sate să fie după hotarăle cele vechi, pe unde au umblat din veac. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele de mai sus scris noi Ştefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţi fiilor noştri Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa tuturor boerilor noştri, a mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn ţării noastre Moldovii, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau ori pe cine Dumnezău va alege a fi domn ţării noastre Moldovii, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai ales să dea şi să întărească, de vreme ce şi noi am dat şi am întărit lor pentru a lor dreaptă şi credincioasă slujbă. Şi pentru mai mare tărie şi întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boer dumisale Tăutu logofătul să scrie şi a noastră pecete către această carte a noastră să o lege. S'au scris în Suceava.

S'au tălmăcit de Gheorghie Evloghie dascal, 1786, Iulie 5.

Publicat în revista literară „Făt-Frumos" din Bârlad, An. I (1904), p. 94-96, de Econ. I. Antonovici, în a cărui colecţie se află atunci. Suretul are două autentificări ale divanului domnesc, una dela 22 Iulie 1826, alta dela 2 Dechemvrie 1828; amândouă sunt reproduse de părintele Antonovici. Cf. Arhiva Statului din Iaşi, Condica K, No. 378, f. 172, şi Condica de Anaforale No. 39, f. 51, cu data 6989: documentul a fost prezentat la o judecată din an. 1817 de răzăşii din Chetreşti şi Drăgoeşti, ţin. Tecuciu, şi la 1841 de răzăşii din neamul Vlădicesc. — Nici unul din cele trei sate ale lui Ion Baico şi Isaiu Muste, situate foarte aproape unul de altul, nu mai există astăzi. Numele lui Baico s'a păstrat însă în dealul Baicani, care se află între Dobrotvor şi Zeletin. Pe harta căilor de comunicaţie din jud. Tecuciu găsesc notat un sat sau un cătun Baicani pe Zeletin, aproape de vărsătura Dobrotvorului, din sus

---

[1]) In suret „Dobrozvorului".

[2]) „Intocma" traduce aci, ca şi mai sus, pe slav. равно: равно и дѣтем их.

de Chicera, cătunul comunei Stănueşti din jud. Tutova. In dicţionarul topografic al lui Frunzescu şi în Marele Dicţionar Geografic lipseşte. La o distanţă de c. 3 klm. de Zeletin, spre răsărit, se află satul Chetreni, tot în jud. Tutova. Să fie acesta Petreştii dela 1481? Simeştii erau aproape de Gura Crăeştilor şi de Negoaie, unde Pojerâta se varsă în Dobrotvor; v. harta statului major, planşele Puieşti şi Podu Turcului. Cf. în Uricariul, VI, p. 309, o sentinţă a divanului de la Martie 1817 „pentru împresurarea moşiei Chetreştii şi Drăgoeştii răzăşeşti dela ţinutul Tecuciului despre moşia Stănuleştii, iarăş răzăşească“. Acì se citează chiar documentul dela 6989, Aprilie 25.

CXLI

Suceava, 23 August 1481.

Ştefan acordă satelor Rădăuţi şi Coţmani, acesta cu toate cuturile lui, imunitate deplină faţă de funcţionarii administrativi şi judecătoreşti ai domnului, supunându-le în toate privinţele episcopului de Rădăuţi şi diregătorilor lui. Excepţie se face numai pentru sfezile şi furtişagurile întâmplate pe teritoriul târgului Rădăuţilor; acestea se vor judecà de vornicii târgului.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѣмь листом нашим въсѣмь кто на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, колиж того комѹ аще потребизна бѹдет, ѡже благопроизволи господство ми нашим благым произволенїемь и чистымъ и свѣтлым сръдцемъ, и ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїѧ, како да ѹтвръдим свѧтѹю цръковь нашѹ митрополїю ѡт Радовцех, идеже ест храм свѧтаго архиерарха и чюдотворца Николы, и идеже ест епискѹп молебник[1]) кѵр Іѡанникїе, и ѹчинили есми въ задѹшїе свѧтопочившиих предков и родителїе наших, и за здравїе и спасенїе наше, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, на то ꙗко да не имает ни едини наш боѧрини, ани старости, ани шолтѹзи и пръгари Сѹчавскыи, ани шолтѹзи и пръгари ѡт Серетского тръга, ани дворници ѡт тих двох тръгох, ани глобиници ѡт волости Сѹчавскои, да не имают дило до тих наши люди ѡт Радовци, ѡт село нашемѹ митрополїю, ни сѹдити их, ани глобѹ ис них брати, ни за вели-

[1]) Diacul a uitat aici pe нашь „al nostru“.

кое дило ани за малое дило, ни за дѹшегѹ[б]ство, ни за волоченїе дивкѹ, що сѧ бѹдеть ѹчинити ѹ того села ѹ Радовцех. Толко за свадѹ торговскою и за татбѹ, що сѧ застанет лицем ѹ тръгѹ, аби сѹдили дворинци торговскои[1]) тоти люди ѡт Радовци. А за иное аби не имали дило сѹдити их, али аби сѹдили их молебник[2]) кѵр Іѡаникїе или кого богъ изберет да бѹдет епискѹп ѹ нашѹ митрополїю ѡт Радовцех, или дворник их, а ни никто. И такождере, варе колико села сѹт ѹ Коцмане, що прислѹхают ѡт нашего митрополїю ѡт Радовцех, а до тих люди що сѹт ѹ тѣх села аби не имали дило ни едни наш болѣрин, ани старости ѡт Цѣцина, ани глобинци, ани перерѹбци, ни сѹдити их, ани глобѹ ѹзѧти ѡт них, ни за великое дило [а]ни за малое дило, ни за дѹшегѹбство, ни за волоченїе дивкѹ, що сѧ там ѹ Коцмане бѹдет ѹчинити; али щоби их сѹдили наши епискѹпи, или дворинци их, ꙗко више пишемъ. И тиж наши слѹги перерѹбци аби не го[ни]ли тоти люди ѡт Коцмани ни на город, ни на млины, ни на наши дворове, съ нинми землѣне. И тиж за припасни що сѧ знаидѹт оу Радовцехъ и ѹ Коцмане, ѹ тих селах що прислѹхают ѡт митрополию, а до тих припасни никто аби не имал ни жадное дило, али аби имал дило епискѹпа нашего ѡт Радовцех, или дворинци их. Тое въсе вишеписанное да ест ѡт нас ѹрик нашемѹ митрополию ѡт Радовцех, непорѹшенѹ николиже на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воевода, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Петра, и вѣра въсѣхъ болѣрь наших, великих и малих. А на болшее потвержденїе томѹ въсемѹ вишеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлови логофетѹ писати и нашѹ печатъ завѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іѡн, брат Лѹчин, ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцпѳ, мѣсѧца авг. кг ден.

Pecetea pierdută.—Orig. în arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 9. Textul acestui privilegiu, abstracţie făcând de câteva deosebiri de ortografie şi de forme gramaticale, ca вѣкы — вѣки, Коцмане — Коцмани, волоченїе—волоченїю, ѡт Радовци — ѡт Радовцех, торговскои — торговски şi de două adaose neînsemnate: молебник — молебник наш, како да ѹтвръдим — како да ѹтвръдим и ѹкрѣпимъ, este identic cu al celui dela 30 August 1479. Numai scriitorul e altul: la 1479 Borcea, la 1481 Ion, fratele lui Luca. Vezi traducerea de la No. CXXVI.

[1]) Greş. pentru торговскыи.
[2]) Vezi nota dela pagina precedentă.

CXLII

Suceava, 15 Octomvrie 1481.

Ștefan confirmă lui Mihul Buzatu un sat „la gura Răcăcinei“ pe Siret, pe care îl stăpânià în puterea unui privilegiu dela voevozii Iliaș și Ștefan. El și-l pierduse însă pe vremea când au năvălit în țară frații Ali-beg și Schender-beg împreună cu Țepeluș și au prădat până sub „Lunca cea Mare“; conform „obiceiului țerii“ el dovedește în sfatul domnesc cu mărturisirile megeșilor că afirmația sa este exactă și domnul îi eliberează un alt privilegiu.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чинимъ ис симъ листом нашим въсѣмь кто на нем оузрит или его чтѹчи оуслышит, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд нашими ѹсими молдавскими боѧри, великими и малими, слѹга нашь Михѹлъ Бѹзат и жаловал нам великою жалобою рекѹчи нам так: аже привилїе, що ѡн имал ѿт нашиⷯ ѹиков, ѿт Илїа воевода и ѿт Стефана воевода, на свое правое ѿтнинѹ на село на имѣ на ѹстїи Ръкъчинѣ, на Серетѣ, а ѡн загѹбил тота привилїе коли пришли Али-бег и брат его Скендерь-бег и съ Цапалѹшем и поплениили нашѹ землю до пѹд великою лѹгѹ. Ино ми есми досмотрили ис нашими болѣри и съ ѹсею нашею наивише радою и ѹчинили есми емѹ закон, подлѹг земскаго права, аби ѡн привел ѹси свои ѡколни межїаши перед нами и перед ѹсими нашими молдавскыми боѧри, аби и ѡни вызнали и сведетелствова[ли] ѡ том, аже ест так. Ино ѹ том ѹставши слѹга наш Михѹл Бѹзат и привел ѹси свои ѡколни межїаши, ино ѡни еще знали и сведетелствовали ѡ том, аже загѹбил слѹга нашъ Михѹлъ Бѹзат своа привилїа, що же више пишем, коли пришли Али-бег и брат его Скендерь-бег и съ Цапалѹшем та поплениили наша землѣ до пѹд великою лѹгѹ. Ино мы видѣвши доброе и правое иⷯ вызнанїе и правое [с]ведетелство, а ми такождере и ѿт нас есми дали и потвердили слѹѕѣ нашемѹ Михѹлѹ[1]) Бѹѕатѹ тое село на имѣ на ѹстїи Ръкъчинѣ, на Серетѣ, да ест емѹ ѿт нас ѹрик и съ въсемъ доходомъ, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатомъ его и прѣѹнѹчатомъ его и пращѹрѣтомъ его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближни,

[1]) In orig. Мѹхѹлѹ.

непоръшено николиже на вѣки. А хотарь томѹ вишеписанномѹ селѹ да ест по старомѹ хотарю ѡт ѹсих сторонъ, кѹда из века ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдан(а)-Влада, и вѣра боѧрь наших молдавских: в. п. Влан-кѹла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына его пана Дѹмѣ, в. п. Збїарн, в. п. Храна дворника, в. п. Нѣга, в. п. Юга вистїарника, в. п. Гангѹра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡанн пръкалабове белоградскихъ, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове келеи-скихь, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша пръкалаба новоградского, в. п. Ѧцка Гѹдича, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Косте спътара, в. п. Киракалѣ вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѧ комиса, и вѣра въсѧх боѧрь наших молдавскихь, великихъ и малихъ. А по нашимъ животѣ, кто боѹдетъ господаръ нашеи земли [мол]давскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богь изберет господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тот щоби емѹ не порѹшил нашего даанїе и поѹтверждєнїе, али щоби емѹ ѹтвердил и ѹкрепил, занѹже есми емѹ дали и потвердили за его правою и вѣрною слѹжбѹ, и за що ѡи сведетелс[т]вовал нам право и ѹсими своими ѡколними межїаши. А на болшее крѣпост и поѹтвержденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлови логофетѹ писати и нашѹ печатъ привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Борчѣ ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцпѳ, мѣсѧца ѡк. єі.

Pecetea pierdută. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, Secţia istorică. Publicat de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 116, cu prescurtări şi cu data greşită 5 Oct. 1480. Cifra ї din єі este în adevăr aşà de mică, încât a putut să rămâe neobservată de Hasdeu. Satul „la gura Răcăcinei pe Siret" sunt Răcăciunii din jud. Bacău, pl. Bistriţa de Jos, la graniţa jud. Putnei. La o depărtare de c. 2 klm. de ei spre răsărit, mai aproape de Siret, se află şi azi un loc căruia i se zice „la Buzaţi"; vezi harta statului major, planşa Răcăciuni.

CXLIII

Suceava, 15 Martie 1482.

Ştefan confirmă diacului Ivul stăpânirea asupra satului Vălenii „de lângă Iucaş, în ţinutul Neamţului", cumpărat dela Ana,

sora logofătului Dobrul, şi dela nepotul ei Stanciul, fiul lui Fetco Starostescul, cu 200 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевод(а), господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслишит, ѡже прїидоша перед нами и перед нашими ѹсими молдавскими боѧри, великими и малими, Янна, сестра пана Добрѹла логофета, и съ с[во]имъ непотомъ съ Станчѹлом, сынъ Фетко Старостескѹла, по их доброи воли и никимъ непонѹжени ани присиловани, и продали свое правое ѡтчинѹ ѡт своего праваго [и] питомаго ѹрика, село на имѣ Вълѣнїи пѹдли Юкаш[а, ѹ Не]мецкои волости, та продали тое село слѹѕѣ нашемѹ Ивѹлѹ дїакѹ за с̃ злат татарских. И ѹставш[и слѹ]га нашъ Ивѹл дїакъ и злаплатилъ ѹси исполна тоти вишеписаних пинези ѹ рѹки Янни, сестра пана Добрѹ[ла] логофета, и ѹ рѹки непотѹ еи Станчѹлѹ, перед нами и перед ѹсими нашими [м]олдав[скими] боѧр[и, великими] и малими. Ино ми видѣвши межи [ними] их доброволн[и] ток[меж] и полнои заплатѹ, а ми тако[ждере и ѡт н]ас есми дали и потвердили слѹѕѣ нашемѹ Ивѹлѹ дїакѹ тое прѣдреченое село Вълѣнїи пѹдли Юка[ша], да ест емѹ ѡт нас ѹрик и съ въсемъ доходомъ, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатом его и прѣѹнѹчатом его и пращѹрѣтомъ его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберетъ наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар томѹ селѹ Вълѣном да ест по старомѹ хотарю ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Богдан(а)-Влада, и вѣра боѧръ наших молдавских: в. п. Влаикѹла пръкалаба и вѣра сына его пана Дѹмѣ, в. п. Збїари, в. п. Храна дворника, в. п. Юги, в. п. Нѣга, в. п. Гангѹра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове келенских, в. п. [Даж]бога пръкалаба немецкого, в. п. Готка, в. п. Драгоша пръкалаба повоградскаго, в. п. [Ицка] Гѹдича, в. [п.] Щефѹла хотинского, в. п. Костѣ[1]) спътарѣ, в. п. Кираколѣ вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Іѡна [чаш]ника, в. п. Петра столника, в. п. [Грозѧ комиса], и вѣра ѹсих наших молдавских боѧри, великих и малих. А по нашимъ животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли,

[1]) In orig. pare a fi Крстѣ. Cf. documentele dela 1 Fevr. şi 20 Apr. 1481 şi cel dela 9 Mai 1482.

ωт дѣтеи наших или ωт нашего родꙋ, или пак бꙋд кого богъ изберет господаремъ бити [нашеи земли] молдавскои, тот щоби емꙋ не порꙋшил нашего даание[1]) и потвержденїе[2]), . . . томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлови логофетꙋ писати и нашꙋ печат привесити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Борчѣ ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцс, мѣсяца марта еі.

Pecetea pierdută.—Orig. în posesiunea primăriei comunei Cârligi din jud. Roman, care l-a trimes la expositia generală română din 1906. In dosul pergamentului notiţa „uric pentru Vălenii de lângă Iucaş din ţinutul Neamţului" şi sign. 1, ceeace arată că documentul e primul dintr'o serie privitoare la aceeaş moşie. Rezumat de N. Iorga în Studii şi documente, VII, p. 168: aci e tipărit Хърман în loc de Герман. — Satul Văleni nu mai există în jud. Neamţ, trebue să fi fost însă în apropierea movilei Iucaş (Icaş) de lângă Mărgineni; v. harta statului major, planşa Bozieni. Locuitorii lui s'au mutat, se vede, la Cârligi, unde au dus cu ei şi documentul dela 1482. S'ar puteà însă ca „Iucaş" din acest document să fi fost numele unui proprietar de la care se trage satul *Iucăşeşti, Iucşeşti, azi în jud. Roman, aproape de Cârligi, şi Vălenii să fi fost numele unui sat mai mic care s'a pierdut în această din urmă comună; v. Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 70. Pe harta statului major, planşa Icuşeşti, şi în Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 242, satul e numit Icuşeşti, ceeace ar indicà un vechiu proprietar *Iacuş (*Iăcuşeşti, *Iâcuşeşti, Icuşeşti) sau *Iucuş (cf. Igeşti din *Iugeşti, dela Iuga). Iucşeştii pot să vie însă şi din *Iugşa *Iucşa.

CXLIV

Suceava, 15 Aprilie 1482.

Ştefan confirmă lui Cozma uşariul stăpânirea peste satul Cobâlia pe Nistru, cumpărat cu 160 de zloţi tătăreşti bani gata dela Şteful Spineanul şi dela soţia sa Fetca, fata lui Cămilă; satul erà ocina acesteia.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чи[ни]мъ нс симъ листомъ нашимъ въсѣмь кто на немъ оузрит или его чтоучи оуслышит, иже прїиде

[1]) In orig. дѣаанїе.
[2]) Restul formulei de „apprecatio" lipseşte.

прѧд нами и прѧд ꙋсими нашими молдавскими боѧри, великими и малими, слꙋга наш Щефꙋлъ Єпинѣнꙋлъ и съ своєю женою Феткою, дочка Камилина, по их доброи воли и никимъ непонꙋжени ани присиловани, и продали ѡдино село на имѣ Кобылїѧ на Днистри, ѡчина Феткова, дочка Камилова, ѡт еи праваго и питомаго ꙋрика, та продали тое село слꙋѕѣ нашемꙋ панꙋ Козмѣ оу-шарю| за рꙃ҃ злати татарских. И ꙋставши слꙋга наш пан Козма ꙋшарь и заплатил ꙋси тоти вишеписанних пинѣзи рꙃ҃ злати татарских оу рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ Щефꙋлꙋ Єпинѣнꙋ и ꙋ рꙋки женѣ его Фетци, ꙋсе готовими пинѣзми, перед нами и перед ꙋсими нашими молдавскими боѧри, великими и малими. Ино ми видѣвши меже ними доброе их воли и токмежь и полнои заплатоу, а ми такождере и ѡт нас есми дали и потвердили слꙋѕѣ нашемꙋ панꙋ Козмѣ ꙋшарю тое вишеписанное село Кобылїѧ на Днистри, да ест емꙋ ѡт нас ꙋрик и съ въсемъ доходомъ, емꙋ и дѣтем его и ꙋнꙋчатомъ его и прѣꙋнꙋчатомъ его и пращꙋрѣтомъ его и въсемꙋ родꙋ его, кто сѣ емꙋ изберетъ наиближни, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотарь томꙋ селꙋ да ест по старомꙋ хотарю ѡт ꙋсих сторон, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Єтефана воевода, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Богдан(а)-Влада, и вѣра боѧрь наших молдавских: в. п. Вланкꙋла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына его пана Дꙋмѣ, в. п. Збїари, в. п. Юга, в. п. Храна дворника, в. п. Нѧг, в. п. Гангꙋра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡана пръкалабове белоградски, в. п. Ивашка и в. п. Максина пръкалабове келїиски, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша пръкалаба новоградскогѡ, в. п. Ѧцка Гꙋдича, в. п. Щефꙋла пръкалаба хотинского, в. п. Косте спътарѣ, в. п. Киракол̃ѣ вистїарника, в. п. Єр[емї]а постелника, в. п. Їѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѧ Микотича комиса, и вѣра ꙋсих боѧр наших молдавских, великих и малих. А по нашимъ животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родꙋ, или пак бꙋд кого богъ изберет господаремъ бити нашеи земли молдавскои, а тот щоби не порꙋшил нашего даанїе и поꙋтверждено̃е, али щоби емꙋ ꙋтвердил и ꙋкрѣпил, занꙋже есми емꙋ дали и потвердили за его правою и вѣрною слꙋжбꙋ, и за що ѡн соби кꙋпил тое село за свои прави и чисти пинѣзи. А на болшее крѣпостъ и поѹтверждено̃е томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ

Тъоутоулови логофетоу писати и нашѫ печатъ завѣсити къ семѫ листѫ нашемѫ. Пис(а) Борчѣ ѫ Сѫчавѣ, в лѣто ѕцѕ, мѣсѧца ап. ĩ.

Pecetea cea mare domnească, stricată; din legendă se vede numai † печать іѡ ст la început şi ли spre sfârşit. — Orig. mi-a fost comunicat de d-l R. Rosetti. In dosul pergamentului sunt două notiţe mai vechi: [† сатѫ]л Кобълией şi Кобълыѧ, şi un rezumat modern greşit: „Fetica“ în loc de Fetca, „Camilin“ în loc de Cămilă. — Cobâlia este Cobâlna sau Cobâlnea de azi din ţinutul Sorocii în Basarabia, aproape de Nistru, lângă Vadul Raşcov; v. Z. Arbore, Basarabia, p. 722, şi harta anexată. Фетка = Федка e un deminutiv din Θедора = Θеодора Theodora, cetit Федора, iar Камилина un adj. posesiv din Камила. Că e vorba de un nume bărbătesc, se vede şi din forma Камилова, în expresia дочка Камилова, întocmai ca Фетцова din expresia ѡчина Фетцова. Камила e porecla Cămilă; cf. satul „Cămileştii cu mori în Bârlad“ la an. 1617, azi dispărut (Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 169), şi măgura Camiloiu în jud. Dolj (Frunzescu, p. 91; în Marele Dicţionar Geografic lipseşte).

CXLV

Suceava, 9 Mai 1482.

Ştefan confirmă mânăstirei Neamţului, unde erà egumen Pimen, stăpânirea peste satele Dvoreneştii pe Moldova, Buzaţii, tot pe Moldova, şi Fântânelele pe Pobrata.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чинимъ ис симъ листомъ нашимъ въсѣмь кто на немъ оузрить или его чтѫчи ѫслышить, ѡже благопроизволи господство ми нашимъ благимъ произволенїемъ и чистимъ и свѣтлимъ сръдцемъ, и ѡт всеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїѧ, и даем и потверждаем нашемѫ свѧтомѫ монастирю ѡт Немца, идеже ест храм свѧтомѫ възнесенїю, и идеже ест егѫменъ молебник наш поп Пимен, правою ѡтнинѫ монастирскою, села на имѣ: Двоpенещи на Молдавѣ, и Бѫѕацїи тиж на Молдавѣ, и Фынтънѣнеле на Побратѧ. Тое въсе вишеписанное да ест нашемѫ свѧтомѫ мѫнастирю ѡт Немца ѡт нас ѫрик и съ въсемъ доходомъ, непорѫшено николиже на вѣки вѣчного. А хотаръ тѣмь вишеписанних сел да естъ по старомѫ хотарю ѡт ѫсихъ сторон, кѫда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господ-

ства вишеписаннаго мы Стефана воевода, и вѣра прѣвъзлюбленихъ дѣтеи нашихъ Алеѯандра и Богдан(а)-Влада, и вѣра боꙗрь нашихъ молдавскихъ: в. п. Вланкꙋла прѣкалаба шрхеиского и вѣра сына его пана Дꙋмѣ, в. п. Збїари, в. п. Храна дворьника, в. п. Юга вистїарника, в. п. Нꙗгь, в. п. Радꙋла Гангꙋра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани прѣкалабове белоградски, в. п. Ивашка и в. п. Максима прѣкалабове келиески, в. п. Дажбога прѣкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша прѣкалаба новоградского, в. п. Ꙗцка Гꙋдича, в. п. Щефꙋла прѣкалаба хотинского, в. п. Косте спътарѣ, в. п. Кираколѣ вистїарника, в. п. Єремїа постелника, в. п. Іѡна пахарника, в. п. Петра столника, в. п. Гроза Микотича комиса, и вѣра въсѣхь боꙗрь нашихъ молдавскихъ, великихъ и малихъ. А по нашимъ животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи нашихъ или ѡт нашего родꙋ, или пак бꙋдь кого богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тотъ щоби не порꙋшилъ нашего даанїе и потвержденїе, али щоби ꙋтвердил и ꙋкрѣпилъ нашемꙋ свꙗтомꙋ монастирю ѡт Немца, занꙋже есми дали и потвердили, за що ест правое и питомое ѡтнинꙋ монастирское. А на болшее крѣпостъ и поꙋтвержденїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлови логофътꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити къ семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Борчѣ ꙋ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцч, мѣсꙗца маїа д.

Pecetea lipseşte. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţului, pach. 21, No. 1, cu un suret fără dată, autentificat de Paisie, arhimandrit şi stareţ al mânăstirei Neamţului. In dosul pergamentului însemnarea contimporană † манастир ѡт Нѣмца (mânăstirea dela Neamţ) şi altele mai nouă. Tot în arhivele Statului, între documentele aduse dela Câmpina, se află o copie în cursiva rusească modernă, pe hârtie din vremea ocupaţiilor ruseşti dela începutul sec. XIX, colaţionată de cineva cu originalul şi având însemnările „sinetul No. 3“ şi „копія переписана“, însă cu data greşită 6905 în loc de 6990=ѕцч; semnul chirilic pentru 90 a fost luat drept un cinci arabic. Există şi un rezumat al lui Bujoreanu.

Buzaţii sunt în jud. Neamţ, pl. de Sus, cătun al comunei Timişeşti pe la 1872 (Frunzescu, p. 83), moşie fără sat, după Marele Dicţionar Geografic, II, p. 96. Dvoreneştii sunt Zvoroneştii din apropierea Buzaţilor, ca şi aceştia pe apa Moldovei; cf. Zvorâşte din *Dvorâşte, slav. дворище. E curios că acest sat nu se află nici în Marele Dicţionar Geografic (cf. cuvântul Timişeşti în vol. V, p. 600), nici în dicţionarul lui Frunzescu; e însemnat însă în harta căilor de comunicaţie din jud. Neamţ, lângă „Tămişeşti“, cam

2 klm. departe de Buzaţi. Nici harta statului major nu-l are. In tabloul moşiilor mânăstireşti din vremea secularizării, făcut de ministeriul Domeniilor, se zice „moşia Timişeşti cu cătunele Preoţeşti şi Buzaţi“. Cf. „Timişeşti, Preoţeşti, Buzaţi“ în broşura „Improprietărirea clăcaşilor din an. 1864“, Bucureşti 1906, p. 102-103. Fântânelele (în original greşit *Fântâneanele)* îmi par a fi cele din jud. Suceava, pl. Siret, c. 12 klm. departe de Timişeşti, cătun al com. Paşcani, între păraele Fântânele şi Gâşteşti. Poate că acest din urmă se numià pe vremea lui Ştefan Pobrata şi şi-a schimbat apoi numele, după satul Gâşteşti (la Frunzescu Gâşteşti şi Gâsteşti, în Marele Dicţionar Geografic Gâsteşti, pe harta statului major, planşa Paşcani, Gâşteşti şi Gâsteşti). Nici Fântânelele din jud. Botoşani, pl. Siret, nu sunt pe Pobrata. Cf. „Buzaţii la Neamţ“ în ms. No. 110 al Academiei Române, f. 102 v., şi No. LXXXV.

CXLVI

1482.

Ştefan confirmă lui Toader Rohatu stăpânirea peste satul Cuhneştii pe Rebricea, amândouă cuturile, cumpărate cu 120 de zloţi tătăreşti dela Oană Cuhne, care îi predă şi privilegiul de cumpărătură ce-l aveà asupra acestui sat dela voevozii Iliaş şi Ştefan.

† Милостю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сам нашим листом всѣм кто нан оузрит или его чтючи оуслы[шит, иже прїиде прѣд нами и прѣд наши]ми боıаре слуга наш Оана Кухне, по своею доброю волю, никым непонужень ани присилован, и продал свою правою и питомою wтни[ну, едно село на Ребричи на имѣ Кухнещїи], wба кути, и продал тое село слузѣ нашему Тоадеру Рохату за рк злат татарских. И уставше слуга наш Тоадеру Рох[ату и заплатил тоти вышеписаннїи рк] злат у руки Оани Кухне. А Оана Кухне [приви]лїе що и[мал wн на тое вышеписанное] село на Кухнещїи wт наших уиковъ, wт Їлїаша воеводи [и wт Стефана воеводи, коли били оу миру, тое привилїе] wт купеж на тое село на Кухнещїи, на [wба кути, еще еи дал] слузѣ нашему Тоадеру Рохату, пред [нами и пред нашими боıаре. Ино мы видѣвше их] доброю волю и токмеж и полную заплат[у, а] мы та[кождере и wт нас есмы] дали и потвердили слузѣ нашему Тоадеру Роха[ту тое село Ку-

нещи̇и на] Ребричи, ѡба кѹти, да ест емѹ ѡт нас оурикъ и съ въсѣм доходом, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатом его[1]) и прѣщѹрѣтом [его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближни̇и, не]порѹшено николиже на вѣки. А хотар томѹ селѹ да ест ѡт ѹсих сторон по староиѹ[2]) хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. [А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго] мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших [Алеѯ]андра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗръ наших молдавских: [в. п. Вланкѹла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына] его пана Дѹми, в. п. Збі̇ари, в. п. [Храна] дво[рника, в. п.] Югы, в. п. Нѣга, в. п. Гангѹра, [в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани] пръкалабове белоградскых, в. п. [Ивашк]а и в. п. Максима пръкалабове] кі̇лі̇искых, в. п. Дажбога пръка[лаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п.] Драгоша пръкалаба новоградского, [в. п. Ицка Г]ѹдича, в. п. Щ[еф]ѹла хотинского, [в. п. Косте спътара, в. п. Киракалѣ] вистіарника, [в. п. Ерем]іа постелника, в. п. [Іѡна чашника, в.] п. Петри столника, [в. п. Гроза комиса, и вѣра въсѣхь боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашимъ животѣ, кто бѹдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи нашихь или ѡт нашего родѹ, или пак бѹдь кого богь изберетъ господаремь бити нашеи земли молдавскои, тотъ] щоби не [порѹшилъ нашего даані̇а и потвержденіа, али] щоби емѹ [оукрѣпилъ] и потвръдил, [занѹже есмы емѹ дали и оутвръдили за его правѹю и вѣрнѹю] слѹжбѹ, [и] за що [ѡн соби кѹпил за свои праві̇и пинѣзи. А на болшѹю крѣпост и оутвръждені̇е] томѹ въсемѹ вишеписан[номѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъоутѹлѹ лого]фетѹ писати и нашѹ печать привѣсити [к семѹ листѹ нашемѹ. Писа] Косте, брать Іѡна даскала, оу . . . . . , в лѣто ѕцҁ, мѣсѧца . . . . .

Pecetea cea mare domnească, foarte bine păstrată, cu legenda: † ПЕЧАТЬ ІѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ.— Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţului, Peceţi. Pergamentul fiind foarte deteriorat, şi anume rupt şi ars în partea dreaptă, a fost lipit pe hârtie; la mijloc are părţi mari şterse cu totul. Din lista martorilor s'au păstrat însă destule nume, ca să-i putem fixà data 1482. Boierii sunt aceiaşi ca în documentul dela 15 Martie 1482, No. CXLIII, şi ca în cele din 1481, numai cât în acestea Iuga şi Neagu sunt puşi în ordine inversă, adecă Neagu şi Iuga; cf. d. p.

---

[1]) Lipseşte probabil и прѣоунѹчатомь его.
[2]) По старомѹ e repetat încă odată în original.

No. CXLII. Pisarul „Coste, fratele lui Ion dascalul“ apare aci întâiaş dată în cancelaria lui Ştefan; cf. documentele din 17 Aug. şi din Sept. 1483. Un alt frate al lui Ion apare la 13 Mai 1484, No. CLII; în aceeaşi zi Ion dascălul e numit numai Ion, No. CLIII. — Astăzi nu mai există pe pârâul Rebricea nici un sat Cuhneştii. Existau însă în sec. XVII, când se ştià că stăpânitorii lui se trag din Toader Rohatu cel dela 1482 şi din urmaşii acestuia, dela cari luase şi numele Rohoteştii (*Rohăteştii); cf. „pentru satul Cuhnieştii pe Răbricea cea Mare în ţinutul Vasluiului, ce se chiamă acum Rohoteştii, cu îmbe cuturile“ la N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 143; ibid., p. 142, 144, anii 1659-1668. La 1659 se învocà chiar de către strănepoţii lui Toader Rohatu uricul lui „Ştefan-Vodă cel Bun“, cel dela 1482. Cf. şi documentul Vasluiului dela 15 Oct. 1491, No. CCXLII, unde e pomenit un sat „Rohaţii“.

CXLVII

Suceava, 17 Fevruarie 1483.

Ştefan confirmă lui Jurja Oniceanul şi vărului său primar Ion Oniceanul o jumătate din satul Oniceni, pe care o vor stăpânì în „două părţi“.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣмь кто на нем възрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже тоти истинныи наши слѹги Жѹржа Ѡничанѹл и пръвомѹ племеник[ь е]го Iѡнѹ Ѡничанѹл слѹжили намъ право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше их правою и вѣрною слѹжбою до нас, жаловали есми ихъ ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми им ѹ нашеи земли ѹ молдавскои правая их ѡтнина, ѡт половина село ѡт Ѡничани, два част(и) села ѡт тои половина села ѡт Ѡничани. Тое въсе вишеписанное да ест слѹгам нашим Жѹржи и племеникѹ его Iѡнѹ ѡт нас ѹрик и съ въсем доходом, имъ и дѣтем их и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатомъ их и пращѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ имъ изберет наиближныи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотаръ тим двомь чѧстем села[1]) да ест по старомѹ хотарѹ ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленых дѣтеи

[1]) In orig. greşit dat. plur. селам, din pricina lui двомь чѧстем.

нашиχ Ялександра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь нашиχ молдавскиχ: в. п. Вланкѹла пръкалаба ѡрχенского и вѣра сына его пана Дѹми, в. п. Звѣри, в. п. Храна дворника, в. п. Югн, в. п. Нѣгѹ, в. п. Гангѹра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградскиχ, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове килїнскиχ, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша пръкалаба новогр[адского], в. п. Мацка Гѹдича, в. п. [Щефѹла] χотинского, в. п. [Костѣ сп]ътарѣ, [в. п. Кн]ра[колѣ] вистїарника, в. п. Єремїѧ постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѣ комиса, и вѣра ѹсиχ боѧрь нашиχ молдавскиχ, и великиχ и малиχ. Я по нашим животѣ, кто бѹдеть господаръ нашеи земли молдавскои, [ѡт дѣтеи] нашиχ или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богь изберетъ господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тоть щоби не порѹшил нашего даанїе и [поткръ]жденїе, али щоби имъ ѹтвердил и ѹкрѣпил, занѹже есми имъ дали и потверд[или] за иχ правою и вѣрною слѹжбѹ. Я на болшее крѣпость [и поѹ]твержденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ [писати] и нашѹ печатъ привѣсити к семѹ листоу нашемѹ. Пис(а) Іѡн, брать Лѹчин, въ Сѹчавѣ, в лѣтѡ ҂ѕцҁа, мѣсѧца фев. ѕі денъ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ ІѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВОДЯ, ГОСПОДЯР ЗЄМЛИ МОЛДЯВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 148. E vorba de Onicenii din jud. Roman, de oarece cei din jud. Suceava, pe Şomuz, aveau alţi proprietari; cf. No. XLIII, LXXI şi CCXXV. — E interesantă în acest document expresia пръвомѹ племеникь în loc de пръвыи племеникь (= întâiul văr), o traducere stângace a românescului „văr primar“. Cf. cele ce am spus asupra lui племеникь în limba diplomatică din Moldova la No. CX, p. 198.

CXLVIII

18 Fevruarie 1483.

Ştefan confirmă lui Lazăr globnicul a patra parte din Petiea Mare, cutul de sus.

N. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 275, după un rezumat dela 1805, comunicat d-sale de d. Artur Gorovei.—Trei sate cu numele

Petiea există astăzi în jud. Suceava, pl. Şomuz. Pentru nume, cf. Pechea (Peche) în jud. Covurluiu, pl. Siret.

CXLIX

Suceava, 17 August 1483.

Ştefan confirmă logofătului Tăutul seliştea Leucăuţii, la Gotăuţi pe Botne, şi prisaca numită Vrabia cu poienile ei, cumpărate amândouă cu 80 de zloţi tătăreşti dela Lazor Piscu, fiul Anuşei, sora lui Manoil Şerbescul, dela un alt Lazor, fiul Maruşcăi, şi dela fraţii lui: Mihul, Mircea, Marco, Cozma Buşteanul cu soţia sa Anuşca, Albul cu soţia sa Neagşa şi Gavril Habâş cu soţia sa Nastea, şi dela Mărina, Şandrea şi Vasco, copiii lui Iurie Şerbescul, toţi unsprezece nepoţi şi nepoate bătrânului Mănăilă Şerbescul, vechiul stăpân al acelei selişti şi prisăci.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѧм нашим листом въсѧмъ кто на нем възрить или чтючи его оуслишит, оже прїдошіа прѧд нами и прѧд нашими ꙋсими молдавскими боѧре слꙋги наши Лазоръ Пискꙋ, сынь Анꙋшин, сестра Маноила Шербескꙋла, и Лазоръ, сынъ Мърꙋшчин, съ своими братїами: Михꙋл, и Мирча, и Марко, и Козма Бꙋстѣнꙋл[1]) съ своею женою Анꙋшкои, и Албꙋл съ своею женою Нѣгшею, и Гавлил[2]) Хабыш съ своею женою Настею, и Мърена и Шандрѣ и Васко, сынове Юрїа Шербескꙋла, по своею доброю волю и никим непонꙋжени ани присиловани, и продали свою правою отнинꙋ от своего праваго и питомаго оурика, що бил оурик оуика[3]) их старого Мънъила Шербескꙋла, едно селище оу Ботнех Левкоцїи[4]) на Готовцїи, и еднꙋ пасикꙋ на имѣ Врабїа, с полѣнами, та продали тое селище и тотꙋ пасикꙋ нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ за п҃ злат татарских. И ꙋставше наш вѣрнїи пан Тъꙋтꙋл логофетъ и заплатил оусе исполна тоти вишеписанїи пинѣзи п҃ злат татарских, прѧд нами и прѧд нашим(и) ꙋсими молдавскими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброю волю и токмеж и полнꙋю заплатꙋ, а ми такождере и от нас есми

---

[1]) Pentru Бꙋштѣнꙋл.

[2]) Pentru Гаврил.

[3]) Оуико e luat aci în înţeles de „moş, bunic“, nu de „unchiu“.

[4]) Probabil greşală, în loc de Левковцїи = Leucăuţii sau Leuceştii, dela un nume propriu *Leucă*. Cf. *Leuceştii* în jud. Argeş (Frunzescu, p. 265).

ємꙋ дали и потвердили нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ тоє селиш[т]є и тотꙋ п[а]сикꙋ с полѣнами, да ест ємꙋ ѡт нас ꙋрик съ въсемъ доходом, ємꙋ и дѣтемъ єго и ꙋнꙋчатом єго и прѣꙋнꙋчатомъ єго и прѣщꙋрѣтом єго и въсемꙋ родꙋ єгѡ, кто сѣ ємꙋ изберетъ наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотаръ тои селиш[т]и и тои пасици с полѣнами да ест ѡт ꙋсих сторонъ по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра [1]) и Богдана-Влада, и вѣра боꙗръ наших молдавских: в. п. Влаикꙋла пръкалаба ѡрхїискаго и вѣра сына єго пана Дꙋми, в. п. Збїари, в. п. Храна дворника, в. п. Югы, в. п. Нѣга, в. п. Гангꙋра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максина [2]) пръкалабове килїиских, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. ФетеГоткъ, в. п. Драгоша, в. п. Микота пръкалаба новоградского, в. п. Ицка Гꙋдича, в. п. Щефꙋла хотинскаго, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Iѡна чашника, в. п. Петри столника, в. п. Грози комиса, и вѣра въсѧх боꙗръ наших молдавских, великих и малих. А по нашемъ животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего рода, или пак бꙋдъ кого богъ изберетъ господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тотъ щоби не порꙋшил нашего даа[нїа] и потвръжденїа, али щоби ємꙋ ꙋтвръдил и ѹкрѫпил, занꙋж єсми ємꙋ дали и потвердили за єго правою и вѣрнꙋю слꙋжбꙋ, и за що ѡн соби кꙋпил за свои правїи и чистїи пинѣзи. А на болшее крѫпостъ и потвръжденїа томꙋ въсемꙋ вишеписаномꙋ, вѣ[лѣли] єсми писати и нашꙋ пичатъ завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ [3]). Пис(а) Косте, брат Iѡн(а) даскал(а), ꙋ Сꙋчав(ѣ), в лѣто ѕцѕа, мѣсѧца авг. ꙃі денъ.

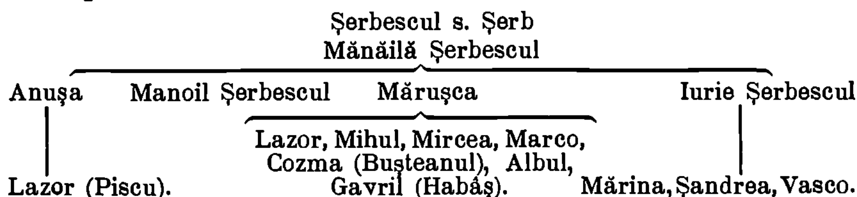
Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 85/LIX. Vânzătorii dela 1483 ai Leucăuţilor şi Vrabiei fiind toţi nepoţi ai „bătrânului“ Mănăilă Şerbescul, urmează că Anuşa şi fratele ei Manoil Şerbescul, împreună cu sora lor Maruşca şi cu fratele lor Iurie, sunt toţi copiii lui Mănăilă Şerbescul, care a trăit pe vremea lui Alexandru cel Bun. Cei doi fii ai lui Mănăilă, Manoil şi Iurie, poartă numele de familie al tatălui lor, al cărui tată sau moş se va fi numit Şerb — nume ce se întâlneşte şi la Românii

[1]) In orig. Алеѯандра.
[2]) In orig. Мисина; cf. documentul următor.
[3]) Numele logofătului e lăsat afară.

din regatul unguresc în sec. XIV — de unde patronimicul Şerbescul, slav. Şerbici Шєрбичь. Numele nepoţilor lui Mănăilă: Piscu, Buşteanul, Habâş vin sau dela taţii lor, d. p. Piscu, sau sunt porecle, d. p. Buşteanul. Satul lor, pe care la 1483 îl stăpâniau ca răzăşi, se aflà, după expresia documentului, „на Ботнєх“, adecă lângă Botna şi Botnişoara din Basarabia, prin părţile Gangurei, Rizenilor şi Găurenilor. Nu departe de aceste locuri, pe Botna în sus, se găseşte lângă Văsieni satul Mănăileşti, care poate să fi fost întemeiat tot de bătrânul Mănăilă Şerbescul; v. harta institutului geografic austriac 1:300.000, planşa Jassy (Manoileşti) şi Z. Arbore, Basarabia, p. 726 (Mănăileşti). Astăzi nu mai există nici Leucăuţii, nici Gotăuţii; cf. cu aceştia Hoteştii de pe Prut, în ţin. Tigheciului, din jos de Murgeni, din vechiul *Goteşti=Gotăuţi: *h* în loc de *g*, ca în limba malorosiană. Cf. în Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. XV, p. 266 sq., o detestabilă ediţie a d-lui Ghibănescu.

E interesant de a constatà din acest document modul cum se citau în vechime rudele sau membrii unui neam întreg, care stăpânià în indivizie una sau mai multe proprietăţi moştenite. Este evident că Anuşa, Măruşca, Manoil şi Iurie sânt surori şi fraţi buni, adecă fiice şi fii ai aceluiaş tată, care e Mănăilă Şerbescul şi dela care cei doi fii Manoil şi Iurie şi-au luat patronimicul „Şerbescul“. Cel din urmă e cunoscutul sol al lui Ştefan către marele duce al Litvaniei (vezi actele diplomatice din vol. II). De ce sunt înşiraţi însă în chipul acesta: Anuşa, Manoil, Măruşca, Iurie? Cred că după vârstă, începând cu sora cea mai mare şi sfârşind cu fratele cel mai mic. Se înţelege că aceasta nu poate să fie ceva întâmplător, ci este un obiceiu de cancelarie, de care trebue să se ţie socoteală la stabilirea de genealogii vechi. Nu ştiu dacă a mai făcut şi altcineva această constatare, mi se pare însă indiscutabilă.—Neamul Şerbeştilor e foarte vechiu în Moldova. Nu încape îndoeală că bătrânul Mănăilă, după care fiul său mai mare s'a numit Manoil, a trăit sub Alexandru cel Bun. Neamul lui e pomenit în documentul dela 30 Martie 1392 al lui Roman I, prin care acesta dărueşte lui Ioanâş viteazul satele de pe Siret Ciorsăceştii, Vladimireştii şi Bucureştii, al căror hotar mergeà într'o parte „până în hotarul Şerbeştilor“ до Шєр[ьб]овьского хотара. (Arhiva istorică, I, 1, p. 18-19). Cf. No. LXXII.

Filiaţiunea Şerbeştilor pe vremea lui Ştefan cel Mare se prezintă prin urmare astfel:

CL

Suceava, 23 Septemvrie 1483.

Ştefan confirmă fraţilor Ivan Dumbravă şi Toader Urdiugaş stăpânirea peste satele: Obârşia la izvoarele Părâului Alb, jumătate din Măleşti, şi Ivăneştii de pe Şacovăţ; lui Toader Urdiugaş în deosebi îi mai confirmă ocina femeii sale, satul Ghigoeşti, la izvoarele Părâului Negru.

† Милостїю божїю ми Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѫм нашим листом въсѫм кто нан оузрит или его чтючи оуслишит, ѡж(е) тоти истиныи наши слоуги Иван Дѫмбравъ и брат его Тоадеръ Оурдюгашѹ слѹжили нам пра[во и вѣр]но. Тѫм ми видѣвше их правою и вѣрнѹю слѹжбѹ до нас, жаловали есми их ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми им оу нашеи земли оу молдав[скои] их правїи ѡтнины села на имѣ: Ѡбръшїа на верхъ Билого потока, где ест дом Тоадерѡв Оурдюгашев, и половина ѡт Мълещїи, част ѡт верха, и Ивънещїи на Шаковецъ. [То]е да естъ ѡт нас оурик слѹгам нашим Иванѹ Дѫмбравъ и братѹ его Тоадерѹ Оурдюгашю, им и дѣтем их равно. [И та]кождере есми дали и потвръдили слѹѕѣ наше[мѹ Т]оадерю Оурдюгашѹ, ѡпроче ѡт брата его ѡт Иван(а) Дѫмбравъ, ѡтнина женѣ его Насти, село на имѣ Гигоещїи, на верхъ Чорного потока. Тое въсе вишеписа[нное] да естъ им ѡт нас оурик и съ въсем доходом, им и дѣтемъ их и оунѹчатом их и прѣоунѹчатомъ их и прѣщѹрѫтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѫ имъ изберетъ наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотаръ тѫм селам да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписан[наго] ми Стефана воеводи, и вѣра прѫвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗръ наших: в. п. Вланкѹла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына его пана Дѫми, в. п. Збїари, в. п. Храни дворника, в. п. Юги, в. п. Нѣга, в. п. Ганъгѹра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове килїиских, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша, в. п. Микота пръкалаба новоградского, в. п. Ѩцка Гѹдича, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистїар-

ника, в. п. Єремїа постелника, в. п. Іωна чашника, в. п. Петри столника, в. п. Грози комиса, и вѣра оусих боıарь наших молдавских, великих и малих. Я по на[шем] . . . . . [1]) земли молдавс[кои], тот щоби не порꙋшила нашего даанїа и пот[връжденїа], али щоби им оутвръдила и оукрѣпила, занꙋже есми им дали и потвръдили за их слꙋжбꙋ. Я на болшее крѫпост и потвръжденїа томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Косте, брат Іωна даскала, въ Сꙋчав(ѣ), в лѣто ѕцча, мѣсѧца сеп. кг.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, căreia l-au dăruit răzeşii din Ghigoeşti şi care posede şi o traducere dela 2 Mai 1814 a lui Pavel Panait căpitanul. Documentul acesta e interesant din punct de vedere juridic. Deaceea îl traduc din nou întreg.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi se vor uità la ea sau o vor auzì cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, Ivan Dumbravă şi frate-său Toader Urdiugaş, ne-au slujit cu dreptate şi cu credinţă. Deci noi, văzând a lor dreaptă şi credincioasă slujbă către noi, i-am miluit cu osebita noastră milă şi le-am dat şi le-am întărit în ţara noastră a Moldovei ocinele lor drepte, satele anume: Obârşia la izvorul Pârâului Alb[2]), unde este casa lui Toader Urdiugaş, şi jumătate din Măleşti, partea de sus, şi Ivăneştii de pe Şacovăţ. Acestea să le fie dela noi uric slugilor noastre lui Ivan Dumbravă şi fratelui său Toader Urdiugaş, lor şi copiilor lor tot aşà. Şi am dat de asemenea şi am întărit slugii noastre lui Toader Urdiugaş, deosebit de fratele său Ivan Dumbravă, ocina soţiei sale Nastii, satul anume Ghigoeştii, la obârşia Pârâului Negru. Toate aceste mai sus scrise să le fie lor dela noi uric cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, care li se va alege mai de aproape, nestrămutat nici odată în veci. Iar hotarul acestor sate să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au apucat. Iar spre aceasta este credinţa domniei mele a mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi credinţa preaiubiţilor fii ai noştri Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Vlaicul pârcalab de Orheiu şi credinţa fiului său p. Duma, cr. p. Zbierea, cr. p. Hrană vornic, cr. p. Iuga, cr. p. Neag, cr. p. Gangur, cr. p. Hârman, cr. p. Gherman şi cr. p. Oană pârcalabi de Cetatea Albă, cr. p. Ivaşcu şi cr. p. Macsin pârcalabi de Chilia, cr. p. Dajbog pârcalab de Neamţ, cr. p. Fete Gotcă, cr. p. Dragoş, cr. p.

[1]) Un rând întreg e şters de umezeală şi ros la îndoitură.
[2]) Sau „Văii-Albe".

Micotă pârcalab de Cetatea Nouă, cr. p. Iaţco Hudici, cr. p. Şteful dela Hotin, cr. p. Dragoş spătar, cr. p. Chiracol vistiernic, cr. p. Eremia postelnic, cr. p. Ion ceaşnic, cr. p. Petru stolnic, cr. p. Grozea comis, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar după a noastră .... ţerii Moldovei, acela să nu strice dania şi întăritura noastră, ci să le-o întărească şi împuternicească, fiindcă le-am dat-o şi le-am întărit-o pentru slujba lor. Iar spre mai mare tărie şi întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier logofătului Tăutul să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. A scris Coste, fratele lui Ion dascalul, în Suceava, la anul 6991, luna lui Septemvrie în 23".

Asupra Ghigoeştilor vezi şi No. CCX. Ivăneştii de pe Şacovăţ sunt cei cari au intrat treptat în moşia Ţibăneşti a d-lui P. P. Carp; v. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 76 şi urm. Asupra Măleştilor cf. No. CXXV. Obârşia nu mai există ca sat independent; pentru nume, cf. Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 322, unde sunt consemnate mai multe sate cu numele Obârşie şi Obârşeni.

CLI

Suceava, Septemvrie 1483.

Ştefan confirmă fraţilor Ignat şi Ion Tintiul jumătate din seliştea Şopârleni (s. Şopârleşti), partea de sus, cumpărată dela Neagşa, fata lui Mihăilă Şopârlă, cu 80 de zloţi tătăreşti, şi o prisacă în pădurea dela Hlăpeşti, „unde a fost Văleşoae", cumpărată dela Bâlco Bârlădescul cu 18 zloţi.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѧм нашим листом въсѧм кто нан възрит или чтючи его оуслишит, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд нашими оусими молдавскими боѧре, великими и малими, Нѣгша, дочка [Михъила] Шопръла, по своею [доб]рою волю, никим непонѫжена ани присилована, и продала свое правое ѡтнинѫ ѡт своего праваго и питомаго оурика, половина селищи ѡт Шопрълѧнъ, на .... потокоу, вышнаѧ част, та продала тои половина селищи ѡт Шопрълѧн слоугам нашим Игнатѫ и братѫ его Іѡнѫ Тинтилѫ[1]) за п҃ злат татарскых. А також҃е прїиде прѧд нами и прѧд нашими оусими молдавскими боѩре слѫга наш Бълко Бръладескѫл,

---

[1]) In orig. Типтилѫ, dar în celelalte trei locuri de mai jos Тинтюлъ.

по своєю доброю волю, никим непонѹженъ ани присилованъ, и продал ѡднѹ пасикѹ [повишє ѡт Х]лъпещи, оу лѫс, где била Бълєшоає, тиж слѹгам нашим Игнатѹ и братѹ єго Іѡнѹ Тинтюлѹ за ҃м҃і злат татарскыхъ. И оуставшє слѹга наш Игнат [и брат єго Тин]тюл и заплатили оусє исполна тоты вишеписанїи пинѣзи ҃п злати оу рѹки Нѣгши, дочка Михъила Шопръл[а], а тоти ҃м҃і злат оу рѹкы [пан]ѹ Бълко Бръладєскѹла, перєд нами и перєд нашими оусими молдавскими боꙗрє. Ино ми видѣвшє межи ними доброю волю и токмеж и полнѹю заплатоу, а ми такождєрє и ѡт нас єсми им дали и потвръдили слѹгам нашим Игнатѹ и братѹ єго Іѡн Тинтюлѹ тои прѫдреченои половина селищи ѡт Шопрълещїи и тотѹ пасикѹ повишє ѡт Хлъпещїи, оу лѫс, где била Бълєшоає, да єсть им ѡт нас оурик и съ въсєм доходом, им и дѣтєм их равно и ѹноучатом их и прѣоуноучатомъ их и прѣщоурѫтом их и въсємѹ родѹ их, кто сѣ им изберетъ на(и)ближнїи, непорѹшено николиж(є) на вѣки. А хотаръ тои пол селищи да єст ѡт въсєго хотарѣ половина ѡт Шопрълѫнъ, и ѡт оусих сторонъ по старомѹ хотарѹ, коуда из вѣка ѡживали. А на то єст вѣра нашего господства вишеписанаго ми Стефана воєводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗръ наших: в. п. Еланкѹла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына єго пана Дѹми, в. п. Звїари, в. п. Храни дворника, в. п. Юги, в. п. Нѣга, в. п. Гангѹра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабовє белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максина пръкалабовє килїиских, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. Фет[є Гот]къ, в. п. Драгоша, в. п. Микота пръкалаба новоградского, в. [п.] Ѩцка Гѹдича, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистїарника, в. п. Єремїа постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Петри столника, в. п. Грози комиса, и вѣра въсѣх боꙗръ наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак боуд кого богъ изберет господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тѡтъ щоби не порѹшил нашего даанїа и потвръжденїа, али щоби ємѹ оутвърдил и оукрѫпил, занѹж(є) єсми ємѹ дали и потвърдили за их правѹ слѹжбѹ, и за що ѡни соби [кѹ]пили за свои правїи и чистїи пинѣзи. А на болшєє крѫпост и по[твръжденїє томѹ въ]сємѹ вишеписаномѹ[1]), велѣли єсми [наше]моу

[1]) In orig. greșit вишепананномѹ.

вѣрномоу панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашоу печат завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Кос[т]е, [б]ра[т Iѡна] д[caскала], въ Сꙋчав(ѣ), в лѣто ҂ѕцҁа, мѣсяца сеп.[1])

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ IѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВѠДЯ, ГѠ[СПОДЯР ЗЄМ]ЛИ МѠЛДЯВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 9. Pergamentul e rupt şi şters în multe părţi, deaceea foarte greu de cetit.—Un cătun Şopârleni există azi în comuna Răşeşti din jud. Fălciu, pl. Podoleni (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 451; în Marele Dicţionar Geografic lipsesc şi Şopârlenii şi Răşeştii). Şopârlenii dela 1483 îmi par a fi fost însă sau în jud. Roman, lângă Oboroceni (v. Uricariul, VI, p. 302) sau dincolo de Prut, unde îi găsim pomeniţi la 1662; v. Uricariul, XXIII, p. 258. Cu „Tintil, Tintiul“ cf. Tintula, un sat în ţinutul Cahul, şi moşia Tintul, Tentil pe Cahul, la olatul Grecenilor în Basarabia, pe lângă troian (Uricariul, X, p. 63; XIV, p. 161: anii 1759, 1596). Hlăpeştii sunt în jud. Neamţ, pl. Mijlocu, cătun al com. Talpa; cf. No. CXXV. Vezi şi R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 141 (rezumat).

CLII

Suceava, 13 Mai 1484.

Ştefan confirmă lui Oană Tihul satul Glodenii, la obârşia Telejnei, cumpărat dela Petru Glodeanul cu 120 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сам листом нашим въсам кто на нем възрит или его чтоучи оуслышит, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд ꙋсими нашими молдавскими болѧре слꙋга наш Пътрꙋ Глодѣнꙋл, по своѥ доброю волю, никим непѡнꙋжден ани присилован, и продал свою правꙋю и питомꙋю ѡтнинꙋ ѡт своего правого и питомаго ꙋрика, едно село на имѣ Глодѣнїи, на верхъ Телѣжин[ов]ѣ[2]) потока, та продал [тое село сл]ꙋѕѣ нашемꙋ Ѡани Тихꙋлꙋ за р҃к златъ[3]) татарскых. И ꙋсташе слꙋга наш Тихꙋл Ѡанъ та заплатил испѡлна тоти выш(е)писаннїи пинѣзи р҃к злат татарских ꙋ рꙋки слꙋги нашемꙋ[4]) Пътрꙋ Глодѣнꙋлꙋ, перед нами и перед на-

[1]) Ziua este ştearsă de tot.
[2]) In copia d-lui Ghibănescu Телѣжнинѣ; cf. mai jos Телѣжниновѣ.
[3]) In copie злата.
[4]) In copie нашим; cf. mai jos слꙋѕѣ нашемꙋ.

шими болѣри. Ино ми видѣвше их доброю волю и токмеж и полнѹю заплатѹ, а ми такождере есми дали и потвръдили слѹзѣ нашемѹ Ѡ[а]ни Тихѹлѹ тое пред[реченое] село на имѣ Глодѣнїи, на верхъ Телѣжиновѣ потока, да ест емѹ шт нас ѹрик и съ въсем дох[од]шм, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатшм его и прѣѹнѹчатом его и пращѹрѣтом его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотарь томѹ вышеписанномѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ шт ѹсих сторон, кѹда из вѣка шживали. А на то ест вѣра нашего господства [вышеп]исаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленных сынωв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боiаръ наших: в. п. Вланкѹла пръкалаба шрхеискаго [и] вѣра сына его пана Дѹми, в. п. Звїари, в. п. Храни дворника, в. п. Югы, в. п. Нѣга, в. п. Ганѹра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградскых, в. п. Ивашка и в. п. Максина пръкалабове келїискых, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша, в. п. Микота пъркалаба новоградского, в. п. Ѧцка Хѹдича, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Iшна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѣ комиса, и вѣра ѹсих боiарь наших молдавских, великых и малых. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавскои, шт дѣт[е]и наших или шт нашего родѹ, или пак боуд кого богъ [изберет] господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тшт [що]би не порѹшил наше[го даанїа и по]твръжденїа, али щоби[1]) емѹ оутвердил и ѹкрѣпил, занѹже есми емѹ дали и потвердили за его правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ, и за що шнъ[2]) соби кѹпил [за свои правїи и чистїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпость и оутвръ]жденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтоулоу логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тоадер, брат Iшна даскала, ѹ Сшчавѣ, в лѣтш ҂ѕцҁв, мѣсѧца маи ні.

Pecetea pierdută. — Orig. e rupt în două părţi, din care una se păstrează la preotul Lapteş, alta la dascălul Ciureanu din comuna Bereasa, jud. Vaslui. Când am fost la Bereasa, dascălul n'a vrut să-mi arate fragmentul dela dânsul, iar părintele Lapteş lipsià din sat. Astfel, reproduc documentul după copia d-lui Gh. Ghibănescu, cu modificările arătate în note şi cu întregirile din parenteze.

---

[1]) In copie али би соби.
[2]) In copie шни.

D-l Ghibănescu a publicat şi o traducere a acestui document în ziarul „Evenimentul“ din Iaşi, No. dela 25 Septemvrie 1904, şi într'o foae volantă întitulată „Uricele satului Bereasa, vechiu Murgeştii“. Ea este reprodusă, împreună cu textul, în Surete şi izvoade, vol. I, p. 95-98, fără referinţă la ediţiile anterioare.— Un rezumat se găseşte în Condica de Anaforale No. 26, f. 122, din arhiva Statului din Iaşi. El a fost prezentat într'un proces dela 1839 de către răzeşii din Murgeni şi Glodeni (Telejna), jud. Vaslui. Un alt rezumat dela 1826 se află la Acad. Rom. în pachetul citat la pag. 62, însă cu data greşită „Martie 13“. — Glodenii dela obârşia Telejnei se numesc astăzi Bereasa; par a fi păstrat însă şi numele Telejna de Sus; cf. Telejna de Jos pe aceeaş apă. O urmă de existenţa vechiului nume s'a păstrat în „ţarina Glodenilor“ dintre Răşcani şi Bereasa (Ghibănescu, l. c., p. 94, nota 4). Un alt sat Glodeni se află în faţa Beresii, dincolo de Rebricea, la o distanţă de c. 10 klm. Cf. documentul dela 5 Oct. 1462, No XXXVII.

CLIII

Suceava, 13 Mai 1484.

Ştefan confirmă lui Dragoşe, ginerile lui Severin, stăpânirea peste două sate în acelaş hotar, Fundeştii pe Albina şi Laţcanii, avere a soţiei sale Anuşca, cu condiţie ca aceasta să le stăpânească împreună cu sora sa Stana.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслишит, ѡже тот истинїи слѹга наш Драгоше, зѣт Северин, слѹжил нам право и вѣрно. Тѣм ми видѣвши его правою и вѣрною слѹжбѹ до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми емоу ѹ нашеи земли ѹ молдавскои ѡтнина женѣ его Анѹшци, села на имѣ Фѹндещїи на Албинѣ и такождере ѹ томже хотарю село на имѣ Лацканїи. Тое щоби емѹ ѡт нас ѹрик и съ въсем доходом, емѹ и женѣ его Анѹшци и сестри еи Стани, дъщери Северини, им равно и дѣтем их и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатом их и пращѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотаръ томѹ селѹ Фѹндещїи на Албини и тиж хотар Лацканом, що же ест ѹ хотар Фѹндещим, да ест по старим хотаром ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѡживали.

Я на то ест вѣра нашего [господства] вишеписаннаго м[ы] Стефана воевода, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѣрь наших: в. п. [Вл]аикѹла пръкалаба, в. п. Збїари, в. п. Храна дворника, в. п. Юги, в. п. Нѣга, в. п. Гангѹра, в. п. Хърмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максима пръкалабове келеиских, в. п. Дажбога пръкалаба немецкого, в. п. Фете Готкъ, в. п. Микота пръкалаба[1]) новоградского, в. п. Мцка Гѹдича, в. п. Шефѹла пръкалаба хотинского, в. п. Драгоша спатарѣ, в. п. Киракоlѣ вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Iѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Микотича Грози комиса, и вѣра ѹсих наших молдавских болѣри, великих и малих. Я по нашим же животи, кто бѹдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пакъ бѹдь кого богъ изберет господаремъ бити нашеи земли молдавскои, тотъ щоби имъ не порѹшилъ нашего даанїе и потвръжденїе, али щоби имъ ѹтвердилъ и ѹкрѣпилъ, занѹже есми имъ дали и потвердили за прав[ое] и вѣрное их слѹжбѹ, и за що естъ имъ пр[ава]а ѡтнина и дѣдина, ѡт дѣда [нашего ѡт] стараго Алексаndра воевода. Я на болшее крѣпостъ и поѹтверждение, вѣлѣли е[сми] нашемѹ вѣрномѹ и прѣпочетенномѹ болѣринѹ жѹпанѹ Тъѹтѹловѣ логофетѹ писати и нашѹ печатъ привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Iѡн ѹ Соч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцчв, маи гї ден.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 26/L. Un extras, fără lista boierilor şi cu data greşită 14 Ianuarie, au publicat d-nii L. Miletić şi D. Agura în Дакоромънитѣ и тѣхната славянска писменость, Sofia 1893, p. 375-376 (Sbornicul Ministeriului de Instrucţie Publică din Bulgaria). — Un document al lui Grigore Ghica din 15 Ian. 1765 ne arată locul unde au fost satele Fundeştii şi Laţcanii. Documentul se referă la un proces ce se purtà între mânăstirea Agapia şi postelnicul Ioniţă Manole pentru un loc la Băra, în ţinutul Romanului. In el se zice că Manole a arătat un uric dela Ştefan Vodă din 6972 — data a fost cetită aşà, în loc de 6992, din pricina confuziunei lui ч, pe care nu-l cunoşteau diacii din sec. XVIII, cu о — „pe două sate, Fundenii şi Liţcanii, ce se numesc acum Băra, şi alte părţi de Săvereni, ce [se] cuprind toate în hotarul Bărăi". El a mai arătat şi alte urice din cari se vedeà că Ieremia Movilă a dat satul Negreştii mânăstirei Agapia (N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 47). Un alt document dela 15

[1]) In orig. пръкалакалаба.

Aprilie 1605 (orig. în Arhivele Statului din Bucureşti) ne vorbeşte despre „Fundeanii pe Albâia“ (на Ѧлбаѧ), ce se mai numiau şi Severeani, în ţinutul (волост) Romanului, şi erau atunci proprietatea lui Nistor Ureche vornicul. După doisprezece ani, într'o „pancartă“ dată de Radu Vodă lui Ureche, sunt citate printre cele 52 de sate întregi ale lui, între cele din ţin. Romanului, „satul Lăţcanii pe Albăe i selo Fundenii pe Albăe, cu moară“ (Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 170). Cea mai veche amintire a acestor două sate e dela 3 Sept. 1428, când e numit şi întemeietorul lor Fundea (Фоүндѣ); Alexandru cel Bun îi confirmă acestuia proprietatea peste Fundenii pe Albina, al căror hotar începeà dela Nedeia din Balomireşti, mergeà până în hotarul Hernice̦stilor şi al Negreştilor, de unde se întorceà la Albina, şi mergeà apoi pe Albina în jos până la Balomireşti (orig. la Acad. Rom., cumpărat dela anticarul Şaraga). Albina de aici este deci, ca şi cea dela 1484, părâul Albuia din jud. Roman, pl. Siretu de Sus, care curge printre Băra şi Balomireşti de o parte şi Liţca, vechii Lăţcani, de altă parte. Cf. Doljeştii pe Albâia (Ѧлбжѧ) în ţin. Romanului (Arh. ist., I, 1, p. 159; tot acolo e vorba de Balomireşti). La obârşia Albuiei „на връхъ Ѧлбънею“ se mai citează la 5 Martie 1446 (orig. la Acad. Rom.) un sat Bozienii, care nu mai există. Un alt părâu cu numele Albina e în jud. Vaslui, pl. Racova, aproape de comuna Armăşoae (v. harta statului major, plauşa Corodeşti); pe aceasta nu se află însă nici un sat care să amintească de Fundeni sau de Laţcani. Laţcani lângă o vale Albina nu se constată nici în alte părţi ale Moldovei; v. Marele Dicţionar Geografic, I, p. 42-43; IV, p. 160-161. In documentul dela 1617 (Ghibănescu, l. c.) găsim în loc de Albina Albăe= Albâia, Albuia. Aşà este numită această vale în harta căilor de comunicaţie a judeţului Roman, editată de Ministeriul Lucrărilor Publice la 1903, şi în Marele Dicţionar Geografic, I, p. 45.

CLIV

Suceava, 13 Mai 1484.

Ştefan confirmă lui Mihul, pârcalabului de Crăciuna, satul Găleşeştii pe Crasna, amândouă judeciile, cumpărate cu 105 zloţi tătăreşti dela Stanciul, fiul lui Fedco Stărostescul.

Suret de pe ispisoc sârbesc dela Stefan Voevod,
din lt. 6992, Mai 13.

Facem înştiinţare tuturor cui se cade a şti, precum au venit înnainte noastră şi înnainte tuturor boerilor noştri ai

Moldaviei, a mari şi mici, sluga noastră Stanciul, sin Fedcov Stărostescul, de a lui bună voe, de nime silit nici asuprit, şi au vândut a sa dreaptă ocină dintru al său drept uric, un sat anume Găleşăştii pe Crasna, pe de amândoao părţile a ţinuturilor[1]); acela au vândut acel sat dumisale credincios boeriului nostru Mihul pârcălabul dela Crăciun[a] drept o sută cinci zloţi tătărăşti. Şi s'au sculat al nostru credincios dumnialui Mihul pârcălab şi au plătit deplin acei bani de mai sus scrişi 105 zloţi tătărăşti în mânule slugii noastre Stanciului, sin Fedco Stărostescul, denainte noastră şi înnainte boerilor noştri ai Moldaviei. Deci şi noi văzând a lor de bună voe tocmală şi plată deplin, şi dela noi încă am dat şi am întărit dumisale Mihului pârcălabul[2]) pe acel de mai sus zis sat anume Găleşăştii pe Crasna, pe de amândoao părţile a ţinuturilor, ca să-i fie lui dela noi uric şi cu tot venitul, lui şi feciorilor lui şi fraţilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor lui şi a tot neamul lui, ce se va alege mai aproape, neruşuit nici odată în veci. Iar hotarul acelui sat să fie după hotarul vechiu, după toate părţile pe unde au umblat din vac. Şi spre aceasta iaste credinţa domniei meale de mai sus scris Stefan Voevod, şi credinţa a pre iubiţi fiilor domniei meale Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa a tuturor boerilor noştri ai Moldaviei, a mari şi mici. Iar după a noastră viiaţă, cine va fi domnu ţării aceştie a Moldaviei, ori din fiii şi neamul nostru, sau pe cine Dumnezeu va alege a fi domn, să nu strâce a noastră danie şi întăritură, ci mai ales să dè şi să întărească, pentru că şi noi am dat şi am întărit pentru a lui dreaptă slujbă, şi pentru că au cumpărat pe ai săi drepţi bani. Şi pentru mai mare tărie a celor de mai sus scrise, am poruncit credincios boeriului nostru dumnialui

---

[1]) Corectat şi aici şi mai jos din «ţinutului». Originalul aveà de sigur ѡбѣ жѹдечїи. Cuvântul acesta a fost dar înţeles de Evloghie în felul cum l-a înţeles cu o sută de ani mai târziu epp. Melchisedec; vezi nota dela No. CXCI. Intr'un suret dela 15 Mai 1785, după un document dela 19 Fevr. 1552 al lui Ştefan Rareş, privitor la vânzarea satelor lui Dan Dăvidescul, Tâmpeştii pe pârâul Alb, Mânjeştii pe pârâul Negru şi o parte din Bunjeşti (=Bungeşti), către mitropolitul Sucevei Gheorghe, Evloghie traduce altfel pe ѡбѣ жѹдечїи: «un sat anume Tâmpeştii pe pârâul Alb, pi amândoao judeţile» (Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina).

[2]) In suret „bârcălabul".

Tăutul logofăt să scrie şi a noastră pecete către această carte a noastră să o lege.

S'au tălmăcit de Gheorghie Evloghi, 1777, Iul. 25.

Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina. Sigilul Arhivelor şi însemnarea dosarului de unde a fost scos acest suret sunt şterse anume cu cerneală neagră; a rămas însă neştearsă notiţele de mâna lui B. P. Hasdeu „pachet 1“ şi „No. 1“. In dos „6992, Mai 13. Dela Stefan Vodă. Cumpărătura lui Mihu pârcălabu pe Gălăşăşti“. N'am putut aflà până acum unde erà situat acest sat; desigur însă în jud. Vaslui sau Fălciu. Interesantă este pomenirea unui pârcalab de „Crăciuna“ la 1484. Cf. un rezumat la Aricescu, Revista istorică a Arhivelor României, II, p. 62, No. 1912, cu indicaţia: Epp. Huşi, pach. 20/1.

CLV

Suceava, 14 Mai 1484.

Ștefan confirmă lui Ion Parava şi lui Tatul Berivoescul seliștea Berivoeştii pe Sărata, din jos de Plotuneşti, cumpărată de ei dela boierul Ștefful Cernătescul cu 37 de zloţi tătărești.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѧм листом нашим въсѧм кто на нем възрит или его чтоучи оуслышит, ѡже прїиде прѧд нами и прѣд ѹсими нашими молдавскими бояре, великими и малими, слѹга наш пан Щефѹл Чернътескѹл, по своеи доброи воли, ником непѡнѹждень [1]) ани присилован, та продал свою правѹю ѡтнинѹ ѡт своего праваго и питомаго ѹрика, едино селище на имѣ Беривоещїи на Сърата, пониже Плотѹнещи, слѹгам нашим Іѡнѹ Парава и Татѹл Беривоескѹлѹ, за л҃з злат [2]) татарскых. И ѹставше наши слѹги Іѡн Парава и Татѹл Беривоескѹл и заплатил(и) ѹсе исполна тоти вышеписаннїи пинѣзи л҃з злат ѹ рѹки панѹ Щефѹлѹ, перед нами и перед нашими бояре. Ино мы видѣвше их доброю волю и токмеж и полнѹю заплатѹ, а ми такождере есми дали и потвръдили слѹгам нашим Іѡнѹ Парава и Татѹлѹ Беривоескѹлѹ тое прѧдреченое село на имѣ Беривоещїи [3]) на Сърат(ѣ), да ест ѡт нас ѹрык и съ въсем

[1]) La Ghibănescu непѡнѹдженъ.
[2]) La Ghib. злата.
[3]) La Ghib. Бернвѹещїн.

доходом, им и дѣтем их равно и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатом и пращѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближныи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь томѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленных сыновь господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Бликѹла пръкалаба ѡрхеиского и сына его пана Дѹми, в. п. Збꙗри, в. п. Храна дворника, в. п. Югы, в. п. Нѣга, в. п. Гангѹра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградскых, в. п. Ивашка [и] в. п. Максина пръкалабове келїискых, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша, в. п. Микотъ пръкалаба новоградского, в. п. Ицка[1]) Гѹдича, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Іѡна чашника, в. п. Петра столника, в. п. Грозѣ комиса, и вѣра ѹсих боꙗрь наших молдавскых, великых и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богь изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот щобы [им] не порѹшил [нашего] даанїа [и потвръжденїа], али би им ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже есми им дали и потвръдили за их правою слѹжбѹ, и за що ѡни соби кѹпили за свои правїи пинѣзи. А на болшее крѣпост и ѹтвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печать[2]) привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тоадер, брат Іѡна даскала, ѹ Сѹчавѣ, в лѣтѡ ҂ѕцчв[3]), маю ді.

Publicat de Gh. Ghibănescu în Uricariul, XVIII, p. 39-44, după originalul ce se află în arhiva proprietarului D. Berea din Huşi. Copia d-lui Ghibănescu, afară de mici greşeli de lectură, dintre cari unele sunt relevate în note, pare a fi exactă. Traducerea e deasemenea destul de bună; trebue să se îndrepte numai „Hrean“ în Hrană; apoi Ivaşcu şi Macsin sunt amândoi pârcalabi de Chilia, iar pârcalab de Roman sau de Cetatea Nouă e numai Micotă, nu şi Dragoş. — Plotuneştii sau Plotoneştii se află în jud. Fălciu, pl. Mijlocu, şi sunt un cătun al com. Urlaţi. Seliştea Berivoeşti se află dar între Todireni şi Ivăneşti, pe valea Sărăţii; cf. harta statului major, planşele Huşi şi Stălineşti.

[1]) La Ghib. Ацкѹ.
[2]) La Ghib. печати.
[3]) La Ghib. ҂ѕцчв; vezi Uricariul, l. c., p. 44, nota 4.

CLVI

Suceava, 14 Mai 1484.

Ştefan confirmă fraţilor Ion şi Dragoş, fiii lui Duma Tătăranu, şi surorilor lor Draghiţa şi Anghelina stăpânirea peste satele Tătăranii şi Mirenii.

Cu mila lui Dumnezău noi Ştefan Voevod, domn pământului Moldovei, facem ştire cu această carte a noastră tuturor celor ce vor căutà pre ea sau cetind[u-o] vor auzì, iată aceste adevărate slugi a noastre Ion şi Dragoş, ficiori lui Duma Tătăranu[1]), cari au slujit nouă cu dreaptă credinţă, şi i-am miluit cu deosebită a noastră milă, le-am dat şi le-am întărit, [lor] şi surorilor lor Draghiţa şi Anghelina, ın pământul nostru [al] Moldovei, pe a lor dreaptă ocină, sate[le] anume: Tătărănii şi Mirenii. Aceste mai sus scrise ca să le fie lor dela noi uric cu tot venitul, copiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi la tot neamul lor, care mai de aproape se va alege, nemişcat nici odată în veci. Iară hotarul celor mai sus scrise sate ca să le fie după hotarăle cele vechi despre toate părţile, după cum au stăpânit din veac. Iar la aceasta este credinţa domniei mele mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa fiilor noştri [Alexandru] şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boerilor noştri: [cr. p.] Vlaicul parcalab Orheiului[2]), ... cr. p. Zbiare, cr. p. Hrean vornicul[3]), ... cr. p. Petru postelnicul, cr. p. Grozea comisul, şi credinţa tuturor boerilor noştri, celor mari şi celor mici. Iară după viaţa noastră, cine va fi domn în pământul nostru [al] Moldovei, sau din feciorii noştri sau din neamul nostru, sau pe care îl va alege Dumnezău a fi domn în pământul nostru al Moldovei, acela dania noastră să nu o strice, ci să o întărească, de vreme că le-am dat lor pentru a lor slujbe. Iară pentru mai mare credinţă şi întăritură a celor mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan Tăutu logofăt ca să scrie şi pecetea

---

[1]) La Antonovici „Tătărianu".
[2]) La Antonovici completat „şi f. s. (=fiului său) Duma".
[3]) La Antonovici boierii sunt completaţi după doc. dela 14 Mai 1484, Uricariul, XVIII, p. 39-44, adecă după No. precedent.

noastră să spânzure către această carte. Şi a scris Coste brat (=fratele) lui Ion dascăl, în Suceava, la anul 6992, Mai 14.

Acest uric s'au tălmăcit de pe cel sârbesc pe limba moldovenească, din cuvânt în cuvânt, de popa Mihail, exarhul dela mitropolia Eşului, 1780, Mai 23.

Publicat în revista literară „Făt-Frumos“ din Bârlad, an. I (1904), p. 126-127, de Econ. I. Antonovici. Suretul e proprietatea d-nei Maria Alex. Pop, profesoară în Bârlad; în dos are însemnarea „suret de pe ispisocu de Mireni, ce răspunde şi Tătărăni“.— Satul Mireni se află în jud. Tutova, pl. Pereschiv, şi are o pădure mare ce se întinde în sus spre Şendreşti. Numele Tătărăni nu se mai întrebuinţează astăzi; v. Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 350, şi harta statului major, planşa Puieşti.

CLVII

Suceava, 29 Mai 1484.

Ştefan confirmă lui Stanciul aurariul un loc de moară pe Brădăţel, „lângă vechile chilii, unde iese Brădăţelul din pădure“, cumpărat cu 50 de zloţi tătăreşti dela Căpăţână şi dela fetele vitrege ale acestuia Fedora şi Nastea, nepoatele boierului Coruiu, care îl cumpărase dela Jurj Rotimpan şi dela sora acestuia Malea tot cu 50 de zloţi. Privilegiul de cumpărătură al lui Coruiu îl dă Căpăţână lui Stanciul.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѧм нашим листом въсѧм кто нан оузрит или его чтючи оуслышит, ѡж(е) прїидоша прѧд нами и прѧд нашими болѧре слꙋга наш Холоватїи и съ своими падчерицами Федорою и Настею, оунꙋчата пана Корꙋѧ, по их доброю воли, никым непонꙋжени ани присиловани, и продали свою правою и питомою и выкоупленꙋю ѡтнинꙋ дѣда их пана Корꙋѧ, едино мисто ѡт млинь на Бръдъцел, подли старих килїах, где выходит Бръдъцел ѡт лиса, и продали тое мисто ѡт млин слꙋѕѣ нашемꙋ Станчюлꙋ аꙋрарю за н҃ злат татарскых. И оуставше слꙋга наш Станчюл и заплатил оусе исполна тоти вишеписанїи пинѣзи н҃ злат оу рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ Холоватїи и ꙋ рꙋки падчерицам его

Федори и Насти, оунꙋки пана Корꙋа. И привилїє що имал пан Короꙋ[1]) на тоє мисто млиновноє ѡт кꙋпеж, що же бил кꙋпил пан Корꙋю того миста млиновноє ѡт Жꙋржѣ Ротимпана и ѡт сестри єго ѡт Малѣ за н҃ злат татарскых, тиж дали оу рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ Станчюлꙋ аꙋрарю,| перед нами и перед нашими боꙗре. Ино мы выдѣвше их доброю волю и токмеж и полнꙋю заплатꙋ, а мы такождере єсми дали и потвердили слꙋѕѣ нашемꙋ Станчюлꙋ аꙋрарю тоє прѧдреченоє мисто м[л]иновноє на Бръдъцел, да єст ємꙋ ѡт нас оурик и съ въсем доходом, ємꙋ и дѣтем єго и ꙋнꙋчатом єго[2]) и прѣщꙋрѣтом єго и въсемꙋ родꙋ єго, кто сѣ ємꙋ изберет҄ наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣки. А на то єсть вѣра нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воєводи, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Александра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших молдавскых: в. п. Бланкꙋла пръкалаба ѡрхеиского и вѣра сына єго пана Дꙋми, в. п. Збїари, в. п. Храни дворника, в. п. Югы, в. п. Нѣга, в. п. Гангꙋра, в. п. Хръмана, в. п. Германа и в. п. Ѡани пръкалабове белоградских, в. п. Ивашка и в. п. Максина пръкалабове килїискых, в. п. Дажбога пръкалаба немецского, в. п. Фете Готкъ, в. п. Драгоша, в. п. Микота пръкалаба новоградского, в. п. Щефꙋла хотинского, в. п. Ацка Гꙋдича, в. п. Драгоша спътарѣ, в. п. Киракола вистїарника, в. п. Єремїа постелника, в. п. Їѡна чашника, в. п. Петри столника, в. п. Грози комиса, и вѣра оусих боꙗръ наших молдавскых, великых и малих. А по нашем животѧ, кто бꙋдет҄ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак бꙋд кого бог҄ изберет҄ господарем҄ бит[и наш]еи земли молдавскои, тот щоби не порꙋшил нашего д[аанїа и пот]връждснїа, али щоби є[мꙋ оу]твърдил и оукрѧпил, занꙋж(є) єсми ємꙋ дали и потвердили за єго слꙋжбꙋ, и за що соби ѡн кꙋпил за свои пинѣзи. А на болшеє крѧпост и потвръжденїа томꙋ всемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли єсми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Косте въ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцчв, маи кд҃.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 8/XL. A fost dăruit de epp. Melchisedec, care a publicat şi o traducere a lui în Uricariul, XX, p. 100-102, cu data greşită 1464, adecă 6972=҂ѕцов.—

[1]) Probabil pentru Коροю=Coroiu.
[2]) S'a omis din greşală и прѣꙋнꙋчатом єго.

O traducere germană, făcută la 29 Martie 1782 de locotenentul austriac M. F. Łopeisky, cu data exactă 6992, Mai 29, însă cu multe alte greşeli, se află la „Tabula“ din Cernăuţi, fasc. 39 (Itzkany), No. 248, iar un rezumat după aceasta la N. Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 394: pârcalab de Roman sau de Cetatea Nouă e însă numai Micotă, nu şi Dragoş. — Am tradus pe Холоватїи (la epp. Melchisedec „Holovatie“) cu Căpăţână, căci de sigur cuvântul slavonesc e o traducere a poreclei româneşti. Холоватїи este un adj., din maloros. холова, rus. голова, paleosl. глава, cap. — Locul de care e vorba acì se află între Boteşti, unde izvorăşte Brădăţelul, şi între Rotopăneşti, satul lui Jurj Rotompan (Rotimpan), în jud. Sucevei, la graniţa de azi a Moldovei; v. Marele Dicţionar Geografic, I, p. 601, şi harta statului major, planşa Cornu Luncei.

CLVIII

Suceava, 8 Iunie 1484.

Ştefan dărueşte fraţilor Maluşcă şi Neicea, Cozma Râzan şi Drăguş, ostaşi din ceata boierului Gangur, pârcalabul de Orheiu, pentru slujbele făcute ţerii prin paza împotriva Tătarilor, un loc pustiu pe apa Vişnovăţului, ca să-şi facă sat şi să-l stăpânească în două părţi egale: o parte Maluşcă şi Neicea, alta Cozma Râzan şi Drăguş.

† Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor celor ce o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, că am dăruit slugilor noastre Maluşcă şi fratelui său Neicea (şi) Cozmei Râzan şi fratelui său Drăguş, pentru a lor (dreaptă) şi credincioasă slujbă, un loc pustiu ce se află de amândouă părţile Vişnovăţului, lângă Bâcu, în faţa Sultanii şi Maraşii, ca să-şi facă sat şi (să le fie uric) cu tot venitul. Dar jumătate din sat să fie uric pe vecie şi neclintit lui Maluşcă şi fratelui său Neicea, iar cealaltă jumătate (să-i fie) lui Cozma Râzan şi fratelui său Drăguş, (lor) şi fiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor (şi la tot neamul lor, ce se va alege mai de aproape), neclintit nici odată în veci. (Şi) la aceasta este credinţa domniei mele a mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi credinţa fiilor (domniei) mele Alexandru şi Bogdan (-Vlad), şi credinţa

boierilor noştri (moldoveneşti): credinţa panului Vlaicul pârcalab de Orheiu, cr. p. Zbierea, cr. p. Hrană vornicul, cr. p. Oană şi p. Gherman pârcalabi (de Cetatea-Albă), cr. p. Gangur, cr. p. Ivaşcu şi p. Maxim pârcalabi (de Chilia), cr. p. Dajbog (pârcalab de Neamţ), cr. p. Micotă (pârcalab de Cetatea Nouă), cr. p. Dragoş spătarul, cr. p. Chiracol visternicul, cr. p. Eremie postelnicul, cr. p. Ion paharnicul cr. p. Petru stolnicul, (cr. p. Grozea comisul), şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar după săvârşirea vieţii noastre, cine va fi domn în ţara noastră a Moldovei, sau din fiii noştri, sau din neamul nostru, sau pe cine îl va alege Dumnezeu a fi domn (în ţara noastră a Moldovei), acela dania noastră să n'o strice, ci s'o întărească, de vreme ce le-am dat-o lor pentru (dreapta şi credincioasa) lor slujbă către noi, şi ca să fie straje împotriva Tătarilor, aşà precum au fost până acuma, fiind din ceata boierului nostru Gangur. Iară spre mai mare tărie (a celor mai sus scrise), am poruncit credinciosului nostru (boier), dumnealui Tăutul logofătului, să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la (această) carte a noastră. Şi a scris Coste, fratele lui Ion dascălul, în Suceava, la anul 6992, Iunie în 8.

Publicat întâiaş dată în ziarul „Voinţa Naţională", No. dela 2 Iulie 1904, cu data 1485, de d. Zamfir Arbore.— Asupra acestui important document cf. memoriul meu „Documentul Râzenilor din 1484 şi organizarea armatei moldovene în sec. XV", în Analele Academiei Române, Seria II, tom. XXX, Memoriile Secţiunei Istorice, Bucureşti 1908, p. 362 şi urm.; textul e la p. 364-365. Locul pustiu dela 1484 e azi satul Râzeni din Basarabia.

CLIX

1484.

Ştefan confirmă un schimb de sate între clucerul Duma şi copiii lui Simion Tansa: Toader, Duma şi Stana; cel dintâiu dă acestora satul Grozeşti pe Stemnic, pentru satul Băleşti, tot pe Stemnic.

Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea sf. Ioan Zlataust, pach. 7, doc. No. 36, f. 7. Originalul a fost arătat de egumenul mânăs-

tirei sf. Ioan Zlataust cu ocazia unei hotărnicii a moşiei Băleşti din jud. Vaslui, pl. Fundurile-Stemnic. In jurnalul judecătoriei de Vaslui documentul e rezumat astfel: „(egumenul a arătat) 1⁰ din 6992 uric sârbesc dela domnu Ştefan Vodă, coprinzător de satu „Grazăştii pe Stemniţa“, dat în schimb de către Duma cluceru lui Toader şi Dima fraţi şi surorii lor Stana, fiii lui Simion Tansa“ (comunicat de d. Iulian Marinescu). Grazăştii e greşală în loc de Grozeşti şi Stemniţa în loc de Stemnic, probabil după loc. sing. slav. Стемницѣ sau Стебницѣ. Grozeştii nu mai există astăzi. Vezi harta statului major, planşa Negreşti, şi cf. No. CLXXXI.

CLX

Suceava, 14 Septemvrie 1486.

Ştefan confirmă clucerului Duma şi fratelui său Pătru Brudur satul Ştefăneşti dela Poieni, „unde a fost Ştefan Roşul“, cu toate poienile şi cuturile dimprejur, cumpărat dela Oană şi Ioil, dela sora lor Ceuţa şi dela nepotul lor Cozma, „toţi fii ai lui Ştefan Roşul“, cu 260 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефань[1]) воевод, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или чтѹчи его оуслышит, юже прїидошѧ прѧд нами и прѧд нашеми молдавскыми болѣре наш[и] слѹгы Ѡана и брат его Іѡил и сестра их Чеѹцѧ и вноук их Козмѣ, оуси сыни Щефан Черлен[2]), по их доброю волю, никым непонѹжени а неприсиловани, и продали свою правою ѡтнинѹ ѡт оурика ѡтцѹ их Щефань Черлен, едно село оу Полени, где ест домь Щефань Черлень, ѡколо съ оусими полѣни, съ прикѹткы, та продали нашим вѣрным болѣре[м][3]) пан Доума ключник и брат его пан Пътрѹ Брѹдѹрь за с҃ѯ злати татарскых. И оуставше сѧ[4]) наш[и] вѣрни болѣре пан Дѹмѣ ключник[5]) и брат его Пътрѹ Брѹдѹр та заплатили оуси тоты выш(е)писанїи пинѣзи с҃ѯ злати оу рѹкы слѹгам нашим Ѡани и

[1]) In orig. Стефана.

[2]) In orig. Щефа҃н Черле҃н, aşà că s'ar puteà cetì şi Щефан(а) Черлен(а); cf. însă mai jos домь Щефань Черлень.

[3]) In orig. болѣре.

[4]) După românescul „sculându-*se*“, în loc de оуставше.

[5]) In orig. prescurtat ключ., cu ч deasupra şirului.

брат его Иwил и сестра их Чеоуцѣ и внѹк их Козмѣ, прѧд нами и прѧд нашеми болѣре. Ино ми видѣвше их доброю волю и лагодѹ меж ними и полною заплатѹ, а мы также и wт нас есми дали и потвръдили слѹгам нашим вѣрнымь, пан Дѹма ключник и брат его Пътрѹ Брѹдѹрь, тое прѧдреченое село оу Полени на имѧ Щефънещїи, где был Щефан Черлен, да ест имь wт нас оурик съ въсемь доходом, имь и дѣтем их и оунѹчатом их и прѣ[оун]ѹчатом их и пращѹрѧтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѧ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы вѣчныѧ. А хотар томѹ село да ест wт ѹсих сторwн по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка wживали. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленных сынwв господства мы Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра бояр наших: в. п. Звѣри, в. п. Нѣгь, в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше двwрника, в. п. Хрьмана, в. п. Ицка Хоудич(а), в. п. Дажбога, в. п. Щефѹл паркалаб хотинскы[1]), в. п. Микота и пана Рѣцеш(а) немецкых, в. п. Андреика Чорторwвского, в. п. Грози паркалаб wрхеиского, в. п. Іwн Съкаръ новоград[ского], в. п. Лѹкы Арбѹрева портарѣ сѹчавского, в. п. Клънъѹ спатарѣ, в. п. Бwлдора вистѣрник(а), в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашник(а), в. п. Мътею столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра[2]) бояр наших молдавскых, великых и малих. А по нашим животѧ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, wт дѣ[теи наших] или wт нашего родѹ, или пак бѹдь[3]) кого богъ изве[ре]т господаремь быти на[ше]и земли молдавскои, тот бы им не порѹшил нашего даанїе и потвръжденї[е, але що]би емоу [оут]врд[ил и оукрѣпил, занѹж мы есми им дали и потвердили за их слѹжбѹ, и за що w]ни[4]) свои кѹпили на ихь правїи пинѣзи. А на бwлш[ѹю крѣпость] и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, [велѣ]ли есми нашемѹ вѣрномѹ паноу Тъоутѹлѹ логофетѹ писати и на[шѹ] печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тома оу Сwч(а)вѣ, в лѣто ѕЦЧД, сеп. ДІ.

Pecetea pierdută. — După o fotografie dăruită Academiei Române de d-l Dr. C. Istrati; originalul a fost trimes la expoziția generală română din 1906 de Ioan Alexandru Bența, răzăș din cătunul Poienile Oancei, comuna Stanița, plasa Siretul de Sus,

[1]) In orig. хотинскых, din pricina lui немецкых ce urmează.
[2]) După вѣра diacul a uitat să puie pе въсѣхъ.
[3]) In orig. бѹдѹ.
[4]) Cf. doc. din 29 Mai 1484, No. CLVII.

jud. Roman. Rezumat în dosarul No. 21, f. 5, Tr. 353, op. 384 dela Arhiva Statului din Iaşi („Poieni, jud. Roman“). Cf. N. Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 556: rezumat după copia unei traduceri din sec. XVIII în posesiunea unui domn Tatos dela Roman; traducerea are data 1485 şi e necompletă, de oarece satul e numit simplu „dela Poieni“, rudele lui Ştefan Roşul, zis aci Cerlin (orig. Черлен), nu sunt pomenite, iar dintre martori sunt citaţi numai fiii domnului. — De satul Ştefăneşti n'a rămas nici o urmă; numele a dispărut odată cu proprietarul. Nici Duma sau Pătru Brudur, şi nici urmaşii lor, n'au izbutit să schimbe vechiul nume topografic „Poieni“.

CLXI

Suceava, 12 Ianuarie 1487.

Ştefan confirmă fraţilor Ivan, Andriiaş, Gavril şi Petru satul Tătăreşti, din sus de Feereşti, cumpărat dela Mărina, Titiana şi Muşa, fetele lui Feir, cu 40 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним н[1]) сим листом нашим въсѧм кто на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡж(е) прїидоша прѧд нами и прѧд нашими молдавскими боѩре Мърена и Титиана и Мѹша, дочки Феировы, по своеи доброи воли, никим непонѹжени ани присилованни, и продали свою правѹю ѡтинѹ ѡт своего праваго и питомаго ѹрика[2]), едно село на имѣ Тътърещїи, повыше ѡт Феерещ, на тѡмже потоцѣ, и продали тое село слѹгам нашим Иванѹ и братїам [е]го Андриѩшѹ и Гаврилѹ и Петрѹ за м҃ злат татарскых. И ѹставше наши слѹги Иван и братїа его Андриѩш и Гаврил и Петрь и заплатили ѹсе исполна тоти вышеписаннїи пинѣзи м҃ злат татарских ѹ рѹки Мърини и Титиани и Мѹши, дочки Феировы, перед нами и перед нашими боѩре. Ино мы видѣвше[3]) их доброи воли, и лагодѹ межи ними, и полнїи заплат, а мы такождере и ѡт нас есми дали и потвръдили слѹгам нашим Иванѹ и братїам его Андриѩшѹ и Гаврилѹ и Петрѹ тое прѧдреченое село на имѣ Тътърещїи, повыше ѡт Феерещи, да ест им ѡт нас ѹрик и съ въсем доходѡм, им и дѣтем их и ѹнѹчатѡм их и прѣѹнѹчатѡм их и прѣщѹрѣтѡм их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь томѹ

[1]) н este aici pentru не=съ; cf. No. CLXX, CLXXII-CLXXIV ş. a.
[2]) In orig. праваго ѹрика и питомаго.
[3]) In orig. видѣвшем.

селꙋ ѡт Феерещем почениши ѡт ꙋстїе двома потока, где ꙋпадает ꙋ дорогꙋ, прости черес лис до нижнїи конець полѣни ꙋ хотарь Титещилорь, а ѡт дрꙋгих сторон по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Звїари, в. п. Нѣга, в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрътана, в. п. Ицка Хꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Iѡна и в. п. Щефꙋла паркалабове ѡт Хотина, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцеш(а) паркалабове ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. [Гро]зѣ пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Iѡна Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Петра столника, в. п. Андреика чашника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Ш[андра] комиса, и вѣра ꙋсих боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бꙋдет господаръ нашеи земли [молдавскои, или] ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родꙋ, или пак бꙋд кого богъ изберет господаремь быти нашеи земли молдавскои, тот би им не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїа, али щоби им ꙋтвръдил и ꙋкрѣпил, занꙋ[ж е]сми и[м] дали и потвръди[ли] за их правꙋю сл[ꙋжбꙋ], и за що [ѡни соби] кꙋпили за свои правїи и чистїи пинѣзи. А на болшꙋю крѣпѡст и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашю печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Тоадер ꙋ Сꙋч(а)вѣ, в лѣтѡ ѕцч҃е, мѣсꙗца ген. г҃і день.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, [ГѠСПОДАР ЗЕ]МЛИ МѠЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 11. — Feereştii (dela Feer, Feĭer sau Feir, ung. *Fehér* Albul) sunt Fereştii de astăzi din jud. Vasluiu, pl. Mijlocu, în apropierea cărora se află şi satul Tătăreşti, acelaş cu cel dela 1487. Hotarul Feereştilor e descris astfel: „începând dela gura a două părâuri, unde dă în drum, drept peste pădure până la capătul de jos al poienii, în hotarul Titeştilor, iar din celelalte părţi după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au apucat". Titeştii nu mai există astăzi. Vezi harta statului major, planşa Soleşti.

CLXII

Suceava, 13 Ianuarie 1487.

Ştefan confirmă lui Şteful şi fraţilor săi Simion şi Ion a treia parte din satul Belzeni, cumpărată dela Ilca, fata lui Duma Be-

nici, cu 60 de zloţi tătăreşti, confirmându-le în acelaş timp încă o a treia parte din sat, pe care o stăpâniau de mai 'nainte.

Rezumat după o traducere dela 1803 a lui Pavel Debriţ ot Mitropolie, cu titlul „suret de pe ispisoc vechiu pe sârbie dela Stefan Vodă, scris de Ion în Suceava la anul 6995, Ghenar 13", copiată şi autentificată la 1820; v. Gh. Ghibănescu, Din domnia lui Ştefau cel Mare, p. 41-43, sau Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare, XV, p. 268-270; Surete şi Izvoade, V, p. 52-53. „Bălzina" din suretul lui Debriţ (la Ghibănescu „Dobrovici") trebue să fie o greşală, în loc de Belzeni, sat aparţiuător de comuna Dragomireşti din jud. Tutova, pl. Tutova, singurul cu această numire în toată Moldova (v. Marele Dicţionar Geografic, I, p. 366), iar Duıni e în loc de Duına (gen. slav. Доумы, Доумн dela nom. Доума). Hotarele părţii din nou cumpărate se descriu aşà: „din partea cea din sus, dela Irimie Bulaiu începând, din capul prisăcii peste câmp în matcă în Lipova, apoi părâul Lipovei în gios până la stejar în hotar, apoi drept la deal în marginea pădurei la un corn, şi dela corn la un carpăn". Dintre martori sunt citaţi numai fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad.— La arhiva Statului din Iaşi, în Condica K, No. 373, f. 27, e rezumat un document dela 1487, prezentat judecăţii la 1808 de răzăşii din Belzeni, „ce-i zic şi Bulăeştii" (cf. mai sus „Bulaiu"), prin care satul Belzeni se confirmă strămoşilor actualilor răzăşi. O carte de judecată a divanului domnesc, dela 23 Martie 1808, asupra procesului acestor răzăşi cu boierii Docăueşti, posede părintele Ioan Antonovici din Bârlad. Cf. Uricariul, VI, p. 293: o hotărîre a divanului din 1815 privitoare la un proces al răzăşilor de moşia Belzeui „ce-i zic şi Bulia, dela ţin. Tutovei, pentru împresurarea Belzenilor despre Dragomireşti (Bulia=Bulai). Cf. ibid., p. 269, an. 6995: Belzenii ce-i zic şi Bulăeştii.

CLXIII

Suceava, 5 Martie 1487.

Ştefan confirmă lui Ivanco Bârlici şi surorii sale Anuşcăi stăpânirea peste satele·lor de baştină: Bârgăenii pe Moldova, o parte din Verbia pe Jijia, şi Corlătenii.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис симь лис[том] нашим въсѣм кто на нем възрит или его чтучи услышит, оже тот истиннїи нашь слуга

Иван[ко Бръл]ичь[1]) слꙋжиль нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правꙋю и вѣрною слꙋжбꙋ до нас, жаловали есми его ѡсобною нашею милостію, дали и потвердили есми емꙋ оу нашеи земли ꙋ молдавскои его правою ѡтнинꙋ, села на имѣ Бръгъѧніи на Молдавѣ, и Вербіѧ на Жежию, часть его, и Корлътѣніи. Тое въсе вишеписанное да есть емꙋ ѡт нас ꙋрик и съ въсемь доходом, емꙋ и сестри его Анꙋшци, и дѣтем ихь равно и ꙋнꙋчатом их и [праꙋнꙋчатом] ихь и праицꙋрѣтомь ихь и въсемꙋ родꙋ ихь, кто сѣ имь изберетъ наиближніи, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотарь [тѣм вишеписа]нным селам, на имѣ Бръгъѧніи на Молдавѣ и Вербіѧ, част их, и Корлътѣніи, да ест по старомꙋ хотарꙋ ѡт ꙋсихь сторон, кꙋда из вѣка ѡжевали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюблених сынѡв господства ми Але[ѯ]андра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь нашихь: в. п. [З]біари, в. п. Нѣгл, в. п. Дꙋми, в. п. Ган[гꙋ]ра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Дажбога, в. п. Гꙋдича, в. п. Іѡна и в. п. Щефꙋла пръкалабове хотинскіи, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкіи, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грози пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡна Секаръ [пръ]калаба новоградского, в. п. [Кл]ънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистіарника, в. п. Петра столника, в. п. Андреика чаш[ника], в. п. Еремія постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсихь боѧрь наших, ве[лик]их и малих. А по нашим животѣ, [кто бꙋ]деть господарь нашеи земли м[олдавс]кои, или ѡт на[ших д]ѣт[еи, или] ѡт [наше]го родꙋ, или пак бꙋд кого [богъ избе]ретъ господаремь бити нашеи [земли молдав]скои, тот щоби [им не порꙋшил] нашего даанія [и потвръ]жденія, али [щоби им оутвръдил и оу]крѣпил, занꙋже есми [им дали и потвръ]дили за его [правою и вѣ]рною слꙋ[жбꙋ]. А на [болш]ее крѣпость и потвержденіе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, [велѣли] есми нашемꙋ вѣрномꙋ жꙋпанꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печатъ привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(л) Іѡн діак въ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцѕе, мѣсѧца мр. є.

Pecetea lipseşte. — Orig., foarte şters şi greu de cetit, se află printre documentele mânăstirii Slatina, depuse azi la Casa Bise-

[1]) Lectura nu este sigură, în ce priveşte cuvântul al doilea; o din Иванко şi Б din Бръличь se văd însă clar. Ar puteà să fie şi Б[ен]ичь, sau alt nume, dacă n'am şti că neamul Bârleştilor stăpâniă Bârgăenii şi în sec. XVII şi XVIII (Iorga, Studii şi documente, VI, p. 63).

ricii din Bucureşti. Din cele trei sate pomenite în el, Verbia este un loc istoric, care astăzi nu mai există ca sat; v. Cronica lui Ureche, ed. Picot, p. 407, sau Letopiseţul lui Azarie de I. Bogdan, Bucureşti 1909, p. 149. Se află pe drumul dintre Dorohoiu şi Botoşani, cum ne spune o hotărnicie din an. 1759 a moşiei Sauceniţa din jud. Dorohoiu: „drumul cel mare a Dorohoiului, ci mergi la Botoşăni şi tot alăture pe din sus de drumul Verbii“ (Iorga, Studii şi documente, V, 1, p. 536; tot acolo se spune că hotarul Sauciniţilor se încheie într'o „piatră a Verbiei“).—Bârgăenii sunt în jud. Suceava, pl. Moldova, cătun al comunei Drăguşeni pe la 1872 (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 32; în Marele Dicţionar Geografic lipsesc, cf. vol. I, p. 447 şi urm., sau vol. III, p. 249 şi urm.); vezi asupra lor N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 63.—Un sat Corlătenii e în jud. Dorohoiu, pl. Coşula, lângă Mateeni, Vlădeni şi Cordăreni (v. Uricariul, XXV, p. 307); Corlătenii de aici sunt însă probabil Corlăteştii din jud. Sucevei, cari la secularizare erau o moşie a mânăstirei Slatinei, numită şi Brăeşti-Corlăteşti. Nişte Corlăteni se citează şi în ocolul Ciuhurului, ţinutul Iaşi (Uricariul, VI, p. 284, an. 1812).

CLXIV

(Suceava), 5 Martie 1487.

Ştefan confirmă lui Coste Grasul din Plăvăţeşti stăpânirea peste satul său de baştină Plăvăţeştii, la obârşia Ialanului.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сѧм листом нашим въсѧм кто на нем оузрить или его [чтоучи] оуслишить, оже тоть истїныи[1]) слꙋга наш Косте Грасꙋль wт Пълъвъцещїи слꙋжил нам право и вѣрно. Тѧм мы видѣвше его праваѧ и вѣрна слꙋжба до нас, жаловали есми его wсобною нашею милостїю и дали и потвердили есми емꙋ оу нашеи земли оу молдавскои его праваѧ wтнина, един[о] село на имѣ Пълъвъцещїи, на верхь Ѩлана. Тое въсе вишеписанное да есть емꙋ wт нас оурик и съ въсем доходом, емꙋ и дѣтем его и братїꙗм его и оунꙋчатом его и прѣоунꙋчатом его и прѣщꙋрѣтом его и въсемꙋ родꙋ его, кто сѣ емꙋ изберет наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣки. Ꙗ хотар томꙋ селꙋ Пълъвъцещилорꙋ да есть wт оусих сторон по старомꙋ хотарю, кꙋда из вѣка wживали. Ꙗ на то

[1]) La Ghibănescu greş. тоти истынїи.

єсть вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воєвода, и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧръ наших: в. п. Збїѧри, в. п. Нѧг, в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хръмана[1]), в. п. Дажбога, в. п. Іѡна и в. п. Щефѹла пръкалабове ѡт Хотин, в. п. Микота и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкихъ, в. п. Андреика Чорторовски[2]), в. п. Грози Микотич, в. п. Секаръ, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдѹра вистѧрника, в. п. Петрѹ столника, в. п. Андреика чашника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боѧр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи нашихъ или ѡт нашего родѹ, или пак [боуд кого] богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, [тот] би емоу не порѹшил нашего данїѧ и поѹтвръжденїа, [али би емѹ оут]връдил и оукрѧпил, занѹже єсми емѹ дали [и потвръдили за] его слѹжбоу и за що єсть емѹ праваѧ ѡтнина. [А на б]олшее крѧпость и потвръжденїе томѹ въсемѹ [вишеписанномѹ], велѣли єсми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Таѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печать привѣсити [к семѹ л]истѹ нашемѹ. Писал Косте в лѣто ҂зцѕе, мѣсѧца мр. е҃.

Publicat de Gh. Ghibănescu în Uricariul, XVIII, p. 44-47, după originalul ce se află în posesiunea lui D. Berea din Huşi. Unele greşeli evidente de lectură, ca заноже pentru занѹже, боѩрих pentru боѩрь, le-am îndreptat în text fără a le mai relevà; altele le-am arătat în note; на верхь Ѩлана trebue tradus „la obârşia Ialanului“, nu „la vârful Ialanului“ (p. 46), căci nu e vorba de dealul, ci de pârâul Ialanului. Plăvăţeştii se aflau prin urmare în jud. Fălciu, pe lângă Huşi. Se numiau aşà după întemeietorul sau proprietarul lor Plavăţ. Se constată, în documentele posterioare, şi forma Plăviţeni (Ghibănescu, l. c., p. 48).

CLXV

Suceava, 6 Martie 1487.

Ştefan confirmă lui Toader Tansea o „bucată“ de pământ ce erà a şasea parte din hotarul Petreştilor, „din jos de pârâul Cor-

[1]) După acest cuvânt s'a omis „в. п. Ѩцка Хѹднча“, ori în original, ori în copia d-lui Ghibănescu; cf. documentele dela 12 Ianuarie şi 6 Martie 1487.

[2]) La Ghibănescu greş. Чорновски.

nilor şi din jos de casa lui Lazor“, cumpărată dela Toader, fiul lui Băloş, cu 60 de zloţi tătăreşti, „ca să-şi facă sat“ pe ea.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд нашими боꙗри, великими и малими, слѹга наш Тоадерь, сынъ Бълошев, по своеи доброи воли, никим непонѹжен а неприсилован, и продал свою правѹю ѡтнинѹ ѡт своего праваго и питомаго ѹрика, еднѹ бѹкатѹ землю ѡт хотара Петрещилорь, шестѹю часть, щоби соби ѹсадил село пониже поток Корнилорь и пониже домь Лазоровь, та продал тое бѹкатѹ землю ѡт хотара Петрещилорь, шестѹю часть, слѹзѣ нашемѹ Тоадерѹ Танси за ѯ҃ злат татарских. И ѹставше слѹга нашь Тоадерь Танcѣ и заплатил ѹсе исполна тоти вишеписани пенѣзи ѯ҃ злат татарских ѹ рѹки слѹзѣ нашемѹ Тоадерѹ, сынѹ Бълошев, перед нами и перед нашими боꙗри. Ино мы видѣвше межи ними доброю воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а ми такождере и ѡт нас есми дали и потвердили слѹзѣ нашемѹ Тоадерѹ Танcѣ тое прѣдреченое бѹкатѹ земли, шестѹю часть ѡт хотара Петрещилорь, да ест емѹ ѡт нас ѹрик и съ въсемъ доходомъ, емѹ и дѣтемь его и ѹнѹчатом его и прѣѹнѹчатом его и прѣщѹрѣтом его и въсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ изберетъ наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь тои бѹкатѹ земли да ест ѡт ѹсего хотара Петрещилорь шестаꙗ часть. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного ми Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Збїари, в. п. Нѣга, в. п. Дѹми[1]), в. п. Гангѹра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Дажбога, в. п. Хѹдича, в. п. Іѡна и в. п. Щефѹла пръкалабове хотинскїи, в. п. Микота и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Андреика Чорто[ро]вского, в. п. Грози пръкалаба ѡрхеискѡгѡ[2]), в. п. Іѡна Секаръ пръкалаба новоградскѡгѡ[2]), в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистїарника, в. п. Петра столника, в. п. Андреика чашника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберетъ гос-

[1]) La Gr. Tocilescu Дѹма.
[2]) La Gr. Tocilescu -ѻгѡ, în orig. prob. ѡ҃.

подаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порꙋшил нашего даанїе и потвръжденїе, [але] щоби емꙋ ꙋтвръдил и ꙋкрѣпил, занꙋже есми емꙋ дали и потвердили за его правꙋю слꙋжбꙋ и за що соби кꙋпил за свои правїи пинѣзи. А на бꙋлшее крѣпость и поꙋтверждєнїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печать привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Іѡн въ Сꙋчавѣ, в лѣто ѕцҁе, мѣсѧца марта ѕ.

Pecetea pierdută. — Orig. se află odată în posesiunea d-lui Th. Burada din Iaşi; acum se găseşte în biblioteca publică (Narodna Biblioteka) din Belgrad, în Serbia, sub No. 397. Acolo l-a văzut d-l N. Iorga, care l-a rezumat în Studii şi documente, VII, p. 72-73. Fusese publicat întreg de Gr. G. Tocilescu în Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, I (1883), p. 378-381, cu mai multe greşeli de lectură, ca преиде pentru прїиде, ꙋсе их полна pentru ꙋсе исполна, мьи pentru мы, несокрꙋшено pentru непорꙋшено, şi altele. In traducere trebue schimbat „Lazăr“ în Lazor, „dela hotarul Petreştilor“ şi „despre toate hotarele Petreştilor“ în „din hotarul Petreştilor, din tot hotarul Petreştilor“ — e vorba de a şasea parte din acest hotar, „Dumitru“ în Duma — sunt două nume deosebite, „Micot şi Andreicu“ în Micotă şi Andreico; „ꙋставше слꙋга нашь“ nu însamnă „a regulat sluga noastră“, ci „sculându-se sluga noastră, după ce s'a sculat sluga noastră“. — Textul publicat de arhimandritul N. Dučić în Гласник српскога ученог друштва, vol. LXXII, Belgrad 1891, p. 186-187, e plin de greşeli. Dučić dă la p. 188 şi o însemnare românească fără importanţă din dosul pergamentului.—Petreştii despre cari e vorba aici îmi par a fi cei din jud. Vaslui, pl. Fundurile-Stemnic, lângă Tungujei. Ei se aflau cam 12 klm. departe de Tansa, satul lui Toader Tansa (s. Tansea).

CLXVI

Suceava, 6 Martie 1487.

Ştefan confirmă lui Bratul satul Mălăeştii, cu loc de moară în Stavnic, cumpărat cu 92 de zloţi tătăreşti dela Ion, fiul lui Mihul Lungul; acesta îl cumpărase dela Petru Voina.

Cu mila lui Dumnezău noi Stefan Voevod, domnu ţărâi Moldovii, însemnare facem cu această carte a noastră tuturor cui pre dănsa va căutà sau cetind pre ea va auzì, adecă

au venit înnainte noastră şi înnainte a lor noştri moldoveneşti boeri, mari şi mici, sluga noastră Ion, ficiorul Mihului Lungul, şi nesilit de nime, nici împresurat, au vândut a sa dreaptă ocină, satul Mălăeştii şi loc de moară în Stavnec, ce l-au cumpărat acel sat tată-seu de la Pătru Voina[1]). Acesta l-au văndutu-l slugii noastre dumisale Bratului dreptu 92 de arginţi[2]) tătărăşti; şi i-au plătit Bratul deplin. Dreptu aceea şi noi, dacă am văzut între dânşii bună învoire şi tocmală şi plată deplin, asemene dat-am ş'am întărit slugii noastre dumisale Bratului pre acest de mai sus zis satul Mălăeştii şi loc de moară în Stavnec, ca să-i fie dreaptă ocină şi moşie şi uric de întăritură, lui şi ficiorilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor[3]) şi răstrănepoţilor şi a tot neamul, ce se va alege mai de aproape, neclătit şi neruşiit nici odănăoară în veci. Iară hotarul acestui sat ca să fie după bătrânele hotară, cum s'au stăpânit în viiaţă[4]). Şi spre aceasta este credinţa domnii mele şi a fiilor domnii mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi a boerilor domnii mele: Zbera, şi Neagul, şi Duma, şi Gangur, şi Dragoş vornicul, şi Hărman, şi Iaţco Hudiciu[5]), şi Dajbog[6]), şi Ion şi Şteful părcălabii de Hotin, şi Micotă şi Reţeş, şi Andriica Ciortorov[schi, şi Grozea] părcălab[7]) de Orheiu, şi Ion Săcară părcălabul de Cetate Nooă, şi Clănău spătariul, şi Boldur vistiernicul, şi Pătru stolnicul, şi Andriica paharnicul, şi Eremie postelnecul, şi Şendre comisul. Şi am poroncit dumisale Tăutului marele logofăt ca să scrie şi a noastră pecete să o lege. Din Suceava scris, 6995, Martie 6.

Suretul acesta l-am scos eu de pre sârbie, întocma cum scrie uricul.

Tanase, logofăt za taină,
7263 (=1755), Aprilie 7.

Academia Română, sign. 129/LXVIII. — Stavnicul izvorăşte în jud. Iaşi lângă Păuşeşti şi se varsă în Bârlad la satul Voineşti, din jos de Parpaniţa, jud. Vaslui (Marele Dicţionar Geografic, V,

1) In suret „Vilna".
2) Adecă „zloţi".
3) In suret „prenepoţilor".
4) Trad. greş. a lui из вѣка.
5) In suret „Hudeciu".
6) In suret „Dajboga".
7) In suret „părcălabii".

p. 459; Frunzescu, p. 457); dealungul lui nu se află însă nici un sat cu numele Mălăeşti. Presupunând că „Vilna" din suretul de la 1755 este o greşală, pentru Voina, şi punând pe acest proprietar în legătură cu satul Voineşti de pe Stavnic în jud. Iaşi, lângă Lungani (cf. „Mihul Lungul" din document) şi schitul Stavnic, putem presupune că şi Mălăeştii se aflau pe teritoriul Voineştilor din jud. Iaşi.

CLXVII

(Suceava), 7 Martie 1487.

Ştefan confirmă un schimb de sate între Paisie, egumenul dela Putna, şi între Şteful, fiul lui Hârman, şi soru-sa Marena, soţia lui Mihail Rugaşevici (s. Rugăşescul), şi anume: Şteful şi soru-sa Marena dau mânăstirei satul Maneuţii cu morile de pe Suceava, iar Paisie le dă în schimb satul Şirăuţii din ţinutul Cernăuţilor, pe care Iuga vistiernicul îl cumpărase dela Mihăilă şi Piţurcă, nepoţii lui Dan Poiană, cu 300 de zloţi tătăreşti şi-l dăruise mânăstirei. Domnul le mai dă dela sine Ştefului şi Marenei încă 100 de zloţi pe deasupra, împreună cu privilegiul ce l-a avut Dan Poiană dela Alexandru cel Bun, şi cu cel de cumpărătură al egumenului Paisie (i. e. al lui Iuga) asupra Şirăuţilor, şi confirmă apoi satul Maneuţi mânăstirei Putna. — Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Zbierea, Neagu, Duma, Gangur, Dragoş vornicul, Hârman[1]), Dajbog, Iaţco Hudici, Ion şi Şteful pârcalabi de Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Andreico Ciortorovschi, Grozea, fiul lui Micotă, pârcalab de Orheiu, Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Câlnău spătarul, Boldur vistiernicul, Petru stolnicul, Andreico ceaşnicul, Ieremia postelnicul şi Şandru[2]) comisul; logofăt Tăutul, diac Ion.

Extras din traducerea germană a lui F. A. Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 164-165, şi a lui Łopeisky dela „Tabula" din Cernăuţi. Şi unul şi altul au avut subt ochi originalul cu pecete, astăzi dispărut. Data e la amândoi 6995, Martie 7, locul însă lipseşte; a fost de bună seamă Suceava (cf. No. precedent). Variantele de nume proprii între cele două traduceri sunt următoarele: Wick.

---

[1]) In trad. lui Łopeisky greşit „Germann".
[2]) Wick. „Schander", Łopeisky „Schandra" (gen. slav. Шандра).

Marina, Łop. Marena (Marenoju); Wick. Maneuz, Łop. Manefczi, Manifczi (orig. Маневци); Wick. Rugaschewić, Rugăscheskul, Łop. Rugasevich, Rugscheskul (orig. probabil Роугашевич şi Роугъшескꙋл); Wick. Shirouz, Łop. Scherovczi, Zerovcze (orig. probabil Шеровци); Wick. Michail, Pizurko, Łop. Michailo, Piczurka; Wick. Polêdan, Łop. Polidan, în loc de Poiana Dan, orig. Полѣна sau mai probabil Полѣнъ Дан (cf. doc. dela 11 Fevr. 1478), şi alte câteva mai neînsemnate. Cf. rezumatul lui Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 171 (acì e „Iurga“ în loc de Iuga). Asupra Maneuţilor v. doc. de sub No. LXXVII, iar asupra Şirăuţilor documentele de sub No. CXV şi CXX. Interesantă e porecla Rugăşescul sau Rugaşevici, de oarece ea ne aduce aminte de satul Rugăşeşti, pomenit la 1490 între satele episcopiei de Rădăuţi şi azi dispărut. Erà pe Siret şi Molniţa (No. CCXIV). Mihail Rugăşescul dela 1487 va fi fost fiul lui Ivaşco Rugăşescul dela 1436, Ивашко Рогашевскыи la Uljanickij, Materialy, p. 51.

CLXVIII

Suceava, 8 Martie 1487.

Ştefan confirmă lui Jurja Căcărează şi soţiei sale Fedca satul Nămisnicii pe Bahlui, cumpărat de ei cu 200 de zloţi tătăreşti dela Ivan, dela soru-sa Alba şi dela nepotul lor Ivanco, cu condiţia ca jumătatea de sus a satului să fie a lui Jurja, iar jumătatea de jos a soţiei sale Fedca şi a copiilor ei Şendrea şi Ion.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис с[ѣм листом] нашим въсѧм кто на нем ꙋзрит или его чтоучи ꙋслишит, юже прїидоша прѧд нами и прѧд ꙋсими нашими молдавскими болѧре Иван и съ своею сестр[ою] Албою и непѡт их Иванко, по их доброи воли, никим непонꙋжени ани присиловани, та продали свою правꙋю ѡтнинꙋ ѡт своего правого ꙋ[рика], едно село на имѣ Нъмиснич[їи] на Бахлꙋи, та продали тое село слꙋзѣ нашемꙋ Жꙋржа Къкър[а]зъ и жени его Федки за с҃ злат татарскых. И ꙋставше слꙋга наш Жꙋржа Къкъразъ и съ своею женою[1]) Федкою та заплатили ꙋсе исполна тоти вышеписанныи пинѣзи с҃ злат татарских ꙋ рꙋки слꙋзѣ нашемꙋ Иванꙋ и сестри его Алби и непотꙋ их Иванкꙋ, прѣд нами и

[1]) De două ori în orig.

прѧд нашими боıаре. Ино мы выдѣвше их[1]) доброю волю и токмеж и полнїи заплат, а мы такожде и ѡт нас есми дали и потвръдили тое прѧдреченое село на имѣ Нъмисничїи слѹѕѣ нашемѹ Жѹржа Къкъраѕъ и жени его Федки. Али половина того прѧдреченого села ѡт Вад, вышнѹю част, да ест слѹѕѣ нашемѹ Жѹржи Къкъраѕъ ѡт нас ѹрик и съ въсем доходѡм, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатѡм его и прѣѹнѹчатом и прѣщѹрѣтѡм его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближїи; а тотѹ дрѹгѹю половина села ѡт Вад, нижнѹю част, да ест ѡт нас ѹрик Федки, жени Жѹржа Къкъраѕъ, и дѣтем еи Шендрѹ и Іѡн, и дѣтем их и ѹнѹчатѡм их и прѣѹнѹчатѡм их и прѣщѹрѣтѡм их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар томѹ вышеписанномѹ селѹ да ест ѡт ѹсих сторѡн по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства мы вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боıарь нашних: в. п. [Зб]ıари, в. п. Нѧг, в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше Боѹла дворника, в. п. Хръмана, в. п. [Иц]ка Хѹдича, в. п. Іѡна и в. п. Щефѹла пръкалабове ѡт Хотина, в. п. Микотъ и в. п. Рѣ[цеша пръкалабове] ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чортороского, в. п. Грозѣ[2]) пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡна Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣр[ника], в. п. Петра столника, в. п. Андреика чашника, в. п. [Еремїѧ] постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боıарь нашних молдавскых, ве[ликих и малих. А по нашем живо]тѣ, кто бѹдет господарь нашен [земли] молдавскои, ѡт дѣтеи нашних или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд к[ого богъ изберет господарем быти нашеи земли молдавскои], тот щоби им не порѹшил нашего даа[нїа] и потвръжденїа, али щоби им [оут]връдил и ѹкрѣпил, занѹже есми им дали, за що ѡни соби кѹпили за свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ лѡгѡфетѹ [писати и нашѹ печат привѣсити] к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Тоадер ѹ Сѡч(а)вѣ, в лѣтѡ ѕцҁе, мѣсѧца мр. и день.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ ІѠ СТЕФАНЬ ВОЕВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ.— Orig. în arhiva d-lui

[1]) In orig. pare a fi них.
[2]) Sau Грози.

Al. Callimachi. In dos un rezumat vechiu şters de tot şi o notiţă din sec. XIX: „Ştefan Voevod din leat 6995, Mart 8, pe satul Nimesnicii pe Bahluiu, carele îl numeşte apoi Vad". Satul Nămisnicii, care-şi trăgeà originea probabil dela un „namesnic", slav. намѣстникъ, şi erà situat în faţa unui vad al Bahluiului, nu mai există astăzi. El se numià, se vede, şi „Vadul", cum rezultă din următoarele expresii ale documentului: „dar jumătate din acest mai sus numit sat dela Vad, partea de sus", „iar cealaltă jumătate din satul dela Vad, partea de jos".

Fiindcă documentul are oarecare interes juridic — e vorba de un sat cumpărat de doi soţi, dintre cari unul aveà copii dintr'o altă căsătorie — traduc în întregime partea ce interesează pe istoricii vechiului drept românesc. „Deci noi, văzând a lor bună voe şi tocmeală şi plată deplin, le-am dat şi le-am întărit şi dela noi acest mai sus numit sat anume Nămisnicii slugii noastre lui Jurja Căcăreadză şi femeii sale Fedca, dar aşà că jumătate din acest mai sus numit sat dela Vad, partea de sus, să fie slugii noastre Jurja Căcăreadză dela noi uric cu tot venitul, lui şi fiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi la tot neamul lui, care i se va alege mai de aproape; iar cealaltă jumătate de sat dela Vad, partea de jos, să fie dela noi uric Fedchii, soţiei lui Jurja Căcăreadză, şi copiilor ei Şendrea şi Ion, şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, care li se va alege mai de aproape, nestrămutat nicicodată în veci". Rezumatul d-lui N. Iorga din Studii şi documente, V, I, p. 211, e greşit şi necomplet. Documentul e în adevăr foarte şters şi greu de cetit; numele satului nu se poate ceti însă Nimecnecii. Pe tot cursul Bahluiului, dela Storneşti până la Chipereşti, n'a existat şi nu există nici astăzi nici un sat cu asemenea numire. Se poate bănui că Nămisnicii au fost în apropierea Belceştilor din jud. Iaşi, pl. Bahluiu, proprietate a d-lui Al. Callimachi. Pentru nume, cf. Valea Namisnicului la ţinutul Lăpuşnei, în Uricariul, vol. XXIV, p. 423, 425, 426, greş. Valea Nemesticului tot acolo, vol. VI, p. 246.

CLXIX

Suceava, 2 Octomvrie 1487.

Ştefan confirmă lui Lupe, fratele lui Trifan, a) un loc de sat la gura Sărăţii, „unde au fost Ulmii", b) jumătate din Huseani, tot pe Sărata, la fântâna Grădiştei, — aceste două cumpărate dela Stanciul al lui Husea cu 80 de zloţi tătăreşti, c) satul Vultu-

reştii pe Moisie, cumpărat dela Sora, fata lui Laţcu dela Moisie, cu 150 de zloţi.

Rezumat de d-l R. Rosetti, după originalul ce se află la Cobâlnea, sat în ţinutul Sorocii din Basarabia, proprietate a d-nei Olga Catargi. D-l Rosetti are Stanciul Husif; în original probabil Хоусивъ, ca la No. CXCVIII: Станчюл, сынь Жоуржа Хоусива. Localităţile pomenite în acest document se aflau toate în jud. Fălciu, pe păraele Sărata şi Moisie, între Gura Sărăţii şi Poşta Elanului de astăzi; asupra Moisiei vezi No. XXVIII şi Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 380. Ulmii, Huseanii şi Vultureştii nu mai există ca sate. Nişte Hultureşti la 1657 în jud. Vaslui vezi la Iorga, Studii şi documente, VI, p. 142; sunt Vultureştii din plasa Stemnic.

CLXX

Suceava, 7 Octomvrie 1487.

Ştefan confirmă lui Toma Prigorcea stăpânirea peste o jumătate din satul Cârjanii pe Sărata, „partea despre Vaslui", cumpărată dela Oană Murgu cu 30 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменито чиним и сѧм листом нашим въсѧм кто на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими болѣре слѹга наш Ѡана Мѹргѹ, по своеи доброи воли, никим непонѹжен ани присилован, та продал свою правѹю и питомѹю ѡтниноу ѡт [своего праваго] и питомаго ѹрика, еднѹ половина село на имѣ Кръжанїи на [Съ]рати, част ѡт Васлѹѧ, та продал тое прѧдреченое половина село слѹѕѣ нашемѹ [То]ма Пригорча за л҃ злат татарскыхь. И ѹставше слѹга наш [То]ма Пригорча запла[тил] ѹсе исполна тоти вышеписаннїи пинѣзи л҃ злат татарских ѹ рѹки слѹѕѣ нашемѹ Ѡана Мѹргѹ, пред нами и пред нашими [болѣре. Ино мы] видѣвше их добрѹю волю и полнѹю заплатѹ, а ми такождере и ѡт нас есмы дали и потвръдили тое прѧдреченое половина село на имѣ Кръжанїи на Сърати, част ѡт Васлѹѧ, да ест слѹѕѣ нашемѹ Тома Пригорча ѡт нас ѹрик и съ въ[сем] доходѡм, емѹ и дѣтем е[го и ѹн]ѹчатом его и прѣѹнѹчатом его и прѣщѹрѣтѡм его и въсемѹ [ро]дѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар тои

половина село да ест по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда [из вѣ]ка ѡживали. Я на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Ялеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр нашиx: в. п. Звїари, в. п. Нѣга, в. п. Дꙋми, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше Боꙋла дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ѿцка Хꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла пръкалаба ѡт Хотина, в. п. Микотъ и в. п. Рѫцеш(а) пръкалаби ѡт Нѣмца, в. п. Чортоˆровскїи, в. п. Грозѣ пръкалаба ѡт Ѡрхеѧ, в. п. Іѡн Секаръ пръкалаб ѡт Новоград, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Янд[ренка][1]) чашника, в. п. Мътеи столника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих боꙗрь нашиx молдавских, великих и малих. Я по нашем животѣ, кто [бꙋдет господарь] нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи нашиx или ѡт нашего [родꙋ, или] бꙋд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот аби емꙋ не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїа, [али б]и емꙋ ꙋтвръдил и ꙋкрѣпил, занꙋже есми емꙋ дали и потвръдили за его правꙋю слꙋжбꙋ и за що ѡн соби кꙋпил на свои правїи [и чис]тїи пинѣзи. Я на болшꙋю крѣпост и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есмо нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печа[т] привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Тоадер въ Сꙋч(а)вѣ, в лѣто ѕ҃ц҃е, мѣсѧца ѡк. ѕ҃.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: + ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ [ВОЕВОДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠ]ЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 10. Pergamentul e stricat de umezeală, pătat şi şters, aşà că textul se citeşte foarte greu. Numele donatarului pare în două locuri a fi Григорча, într'al treilea se vede însă clar Пригорча (cf. Prigorie, Prigoreni în jud. Iaşi), ceeace se adevereşte şi prin două notiţe din dosul pergamentului: Прегорча şi Яд[екъ еꙋ . .] Чехан скриꙋ .ꙟтр'ачест ꙋрик, прекꙋм ам дат л҃ де леи Томїи Прегорчїи, ла ѡ невое а лꙋи, шн мі-аꙋ пꙋс ачест ꙋрик зълог, шн банїи нꙋ мі-аꙋ маи дат, пън ла моартѧ Пригорчїи; съ съ щїе. Nesigură e lectura л҃ =30 pentru preţul dat pe satul Cârjani; s'ar puteà cetì şi м҃. „Partea despre Vaslui" (част ѡт Васлꙋѧ) însamnă „partea situată lângă apa Vasluiului". Este vorba deci de un sat la gura Sărăţii, jud. Vaslui, pl. Crasna. Se aflà poate pe locul unde este astăzi Moara Domnească.

[1]) Cf. documentul următor din 9 Octomvrie 1487. In original lipsesc trei litere: ре(к)и, iar înaintea lor pare a se cetì зꙋп.

CLXXI

Suceava, 9 Octomvrie 1487.

Ştefan confirmă fraţilor Luca, Oancea şi Tudoran amândouă părţile din satul Onceşti, pe Şomuzul Mocirlos, cumpărate dela Mateiu, fiul lui Iurie Manevici (s. Mănescul) şi dela vară-sa Anuşca, fata lui Luca Mănescul, cu 400 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чинимь ис симь листом нашим въсѣм кто на нем възрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѣд нами и прѣд ѹсими нашими молдавскими болѧри, великими и малими, слѹга наш пан Матею, сынъ Юрїа Маневича, и съ своею племеницею Анѹшкою, дочка Лѹка Маневича, по их доброю волю, никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правою wтнинѹ wт своего праваго и питомаго ѹрика, едино село на Хрѹскѹмь Шомѹзѣ на имѣ Wнчещїи, wба части, та продали тое село слѹгам нашим Лѹка и братїамь его Wанча и Тѹдоранѹ за четири ста злати татарскїи. И ѹставше наши слѹги Лѹка и братїа его Wанча и Тѹдоран и заплатили ѹсе исполна тоти више[писаннїи][1]) пинѣзи четири ста злат татарских ѹ рѹки слѹзѣ нашемѹ Матею, сынѹ Юрїю Маневичю, и ѹ рѹки племеници его Анѹшки, дочка Лѹка Маневича, перед нами и перед нашими болѧри. Ино мы видѣвше ихь доброю воли и токмеж и полною заплатѹ, а ми такождере есми и wт нас дали и потвръдили слѹгам нашим Лѹки и братїамь его Wанчи и Тѹдоранѹ тое прѣдреченое село на имѣ Wнчещїи, wба част(и), на Хрѹзкомь Шомѹзѣ, да имь [ест] wт нас ѹрик и съ въсемъ доходомь, им равно и дѣтемь им равно и ѹнѹчатомь ихь и прѣѹнѹчатомь их и пращѹрѧтомь их и въсемѹ родѹ ихь, кто сѧ имь изберетъ наиближнїи, непорѹшено неколиже на вѣки. А хотар томѹ вишеписанномѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда wживали з вѣка. А на то ест вѣра господства ми вишеписаннаго ми Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Збїари, в. п. Нѣга, в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п.

[1]) In orig. numai више.

Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Дажбога, в. п. Ацка Гѹдинча, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микота и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Чорторовскїи, в. п. Грози пръкалаба орхеиского, в. п. Іона Секаръ, в. п. Кльнъоа спътарѣ, в. п. Болдора вистїарника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътея столника, в. п. Еремїя постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боярь наших молдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бѹдет господаръ земли нашеи, от дѣтеи наших или от нашего родѹ, [или] пак [бѹд ко]го богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порѹшил нашего даанїа и потверждениїа, али щоби имь ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже ес[ми имь] дали и потвръдили за их правою слѹжбѹ, и за що он[и со]би кѹпили за свои правїи пинѣзи. А на бѹлш[е]е крѣпост и поѹтвръжденїе [томѹ въсемѹ вы]шеписанномѹ, велѣли ес[ми наше]мѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іон ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ꙁцче, мѣсяца ок. ꙁ ден.

Pecetea pierdută. — Orig. la Direcţia bunurilor bisericeşti din Cernăuţi, fără signatură. O traducere germană după original, — pe la 1850 acesta aveà şi pecetea,—a publicat F. A. Wickenhauser în Urkunden des Klosters Moldowiza, p. 66-68, însă cu data greşită 1467 (=6975); el a cetit ꙁцое, în loc de ꙁцче (=6995). Traducerea este exactă; Şomuzul „Mare" trebue însă îndreptat în Şomuzul „Mocirlos" (хрѹзкїи, хрѹскїи; maloros. хрузкий, хрускы sumpfig, din хрузъ Sumpf, cf. Miklosich, Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen, p. 78, sub *grenz-*), nume ce se vede că purtà Şomuzul în partea superioară a cursului său[1]). „Dum" este Duma, „Iazek" este Iaţco. Interesant în acest document este terminul племеница pentru „vară, verişoară", fem. dela племеникъ „văr"; asupra acestuia vezi nota dela No. CX. Nu poate încăpeà nici o îndoeală că Iurie Mănescu şi Luca Mănescu erau fraţi; Matei şi Anuşca erau prin urmare veri. — Onceştii sunt Unceştii de azi din jud. Suceava, cătun al comunei Pleşeşti, aproape de Şomuz şi de graniţa Bucovinei; v. harta statului major, planşa Fălticeni, şi Marele

[1]) Nu ştiu dacă această numire s'a păstrat până astăzi. In dicţionarele noastre geografice n'o găsesc. Frunzescu are numai Şomuzul Mare şi Şomuzul Mic (p. 451); în Marele Dicţionar Geografic cel dintâiu mai e numit Şomuzul Vechiu şi Şomuzul Băii (vol. V, p. 525-526). Publicaţia iubilară dela 1899 asupra Bucovinei, deşi citează în capitolul despre hidrografia ţerii (p. 53 şi urm.) cele mai mici părăiaşe, nu are pentru Şomuz decât această simplă numire, fără nici un atribut.

Dicţionar Geografic, V, p. 760. Alţi Unceşti erau în ţin. Neamţ; v. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 278, 279.

CLXXII

Suceava, 9 Octomvrie 1487.

Ștefan confirmă lui Ursu stăpânirea peste jumătate din satul Stârceşti, la gura Tutovei, cumpărată dela Mihul din Feereşti cu 35 de zloţi.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сѧм листwм нашим въсѧм кто нан ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, wже прїиде прѣд нами и прѣд нашими боѩре слѹга наш Михѹл wт Феерещ, по своеи доброи воли, ником непонѹжен ани присилован, и продал свою правѹю wтнинѹ wт своего праваго и питомаго ѹрика, едно половина село на имѣ Стърчещїи, на ѹстїе Тѹтовѣ, та продал тое половина село слѹѕѣ нашемѹ Ѹрсѹ за л҃е злат татарских. И ѹставше слѹга наш Ѹрсѹ и заплатил ѹсе исполна тоти вышеписаннїи пинѣзи л҃е злат ѹ рѹки слѹѕѣ нашемѹ Михѹл wт Феерещ, прѣд нами и прѣд нашими боѩре. Ино мы выдѣвше их добрѹю волю и лагодѹ межи ними и полнѹю заплатѹ, а мы також и wт нас есми дали и потвръдили слѹѕѣ нашемѹ Ѹрсѹ тое прѣдреченое половина село на имѣ Стърчещїи, на ѹстїе Тѹтовѣ, да ест емѹ wт нас ѹрик и съ въсем доходом, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатом его и прѣѹнѹчатом его и прѣщѹрѣтwм его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар томѹ половина селѹ да ест wт ѹсего хотара половина, кѹда из вѣка wживали. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго ми Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѩрь наших: в. п. Збїари, в. п. Нѣг, в. п. Дѹма[1]), в. п. Гангѹра, в. п. Боѹла[2]) дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла пръкалаба wт Хотина, в. п. Микотъ и пана Рѣцеш(а) пръкалаби wт Нѣмца, в. п.

---

[1]) In orig. Мѹма.
[2]) Pisarul a uitat să puie numele Драгоша înaintea poreclei Боѹла.

Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ пръкалаба wт Wрхеѧ, в. п. Iwн Секаръ пръкалаб wт Новоград, в. п. Клънъ8 спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеѧ столника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра 8сих боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто б8дет господарь нашеи земли молдавскои, wт дѣтеи наших или wт нашего род8, или пак[1]) [б8д кого богъ изберет господаремь би]ти нашеи земли молдавскои, тот би ем8 не пор8шил нашего даанїа, али щоби ем8 8твръдил и 8крѣпил, зан8ж(е) есми ем8 дали и потвръди[ли] за его сл8жб8, и за що wн соби к8пил на свои правїи пинѣзи. А на болш8ю крѣпост и потвръжденїе том8 въсем8 вышеписанном8, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Тъ8т8лови логофет8 писати и нашю печат привѣсити к сем8 лист8 нашем8. Пис(а) Тоадер въ С8ч(а)вѣ, в лѣтw ꙁѕцѕе, мѣсѧца wк. ꙁ.

Pecetea pierdută. — Orig., comunicat de părintele Ioan Antonovici din Bârlad, e în posesiunea unui advocat din localitate. — Satul Stârceşti nu mai există astăzi; el erà situat în apropierea satului Criveşti, unde Tutova se varsă în Bârlad. Despre Feereşti vezi No. CLXI.

CLXXIII

Suceava, 1 Noemvrie 1487.

Ştefan confirmă mânăstirei Bistriţei, unde erà egumen Paisie, stăpânirea peste următorii ţigani, dăruiţi ei de Alexandru cel Bun: Micula, Tatul, Narco, Iachim, Gogoşat şi fratele său Iachim, Comancea, Buzea, Dighiţa, Slav, Sima, Sinat, Popuţia Răţoiu şi fraţii săi Alexa şi Mihul, Nan, Ivanco, Praluţa cu patru fraţi, Badea şi fiul său Micula, Dănucă, Tota şi fiul său Ţiţul, Meşa, Ivan şi fratele său Jurea, Toader, Danciul, Picul şi Toma: toţi cu sălaşele lor cu tot.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим въсѧм кто

[1]) In orig. pare a fi ин (=инъ altul).

на нем ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже благопроизволи господство ми нашим благым произволенїем и ч(и)стим и свѣтлим сръдцем, и съ оусеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїа, и ѹчинили есмо въ задѹшїе свѧтопочившиⷯ предкѡв и родїтелеи нашиⷯ, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе чадѡм нашим, ꙗко да ѹтвръдим и ѹкрѣпим наш монастир, идеже ест храм ѹспенїе прѣсвѧтѣи богородици иже на Бистрици, и где ест егѹмен молебник наш кvрь попь Паїсїе, и дали есми и потвръдили томѹ свѧтомѹ нашемѹ монастирѹ цигане, що дал дѣдь наш Алеѯандръ воевода томѹ свѧтомоу монастирѹ, цигане на имѣ: Микѹла съ челѣдею, и Татѹл съ челѣдею, и Нарко съ челѣдею, и Аким съ челѣдею, и Гогошат и брат его Аким съ челѣдею, и Команча съ челѣдею, и Бѹѕѣ съ челѣдею, и Дигица съ челѣдею, и Слав съ челѣдею, и Сима съ челѣдею, и Синатъ съ челѣдею, и Попѹцѣ Ръцон и братиⁱ) Алекса и Миⷯѹл, ѹси съ челѧдми, и Нан съ челѣдею, и Иванко съ челѣдею, и Пралѹца съ четири брата и съ челѣдми ѹси, и Бад(ѣ) съ челѣдею, и сынь Бадев Микѹла съ челѣдею, и Данѹка съ челѣдею, и Тота и сынь его Цицѹл и съ челѣдми, и Меша съ челѣдею, Иван и брат его Жѹрѣ съ челѣдми, и Тоадер съ челѣдею, и Данчюл съ челѣдею, и Пикѹл, и Тома съ челѣдми. Тое всє вышеписанное да ест прѣдреченомѹ монастирѹ ѹрик съ въсѧм доⷯодѡм, и дѣти тѧⷯ и ѹнѹчата иⷯ и прѣѹнѹчата иⷯ и вес рѡд иⷯ, непорѹшено николиже на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанного ми Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюблениⷯ сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь нашиⷯ: в. п. Звїарѣ, в. п. Нѧг, в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ацка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла паркалаба ѡт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба ѡт Сѡрхеѧ, в. п. Іѡн Секаръ пръкалаб(а) ѡт Новоград(а), в. п. Клъцъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеи столника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсиⷯ боꙗрь нашиⷯ молдавскиⷯ, и великиⷯ и малиⷯ. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи нашиⷯ или ѡт нашего

---

[1]) Aci брати e sau un plural dela братъ, sau colectivul брати[ꙗ], după care trebuià să urmeze его; cf. mai jos forma neregulată брата pentru plural.

родꙋ, или пак бꙋд кого богь изберетъ господарем бити нашеи земли молдавскои, а тот да не порꙋшит нашего даанїа, нж да ꙋтвръдит и ꙋкрѣпит, понеже дали есмо съ въсѧм добрим ꙋмыслωм. Я кто би сѣ покꙋсил тое порꙋшити, таковыи да ест проклѧт ωт господа бога и ωт прѣчистї[ѧ его] матере и ωт въсѧх свѧтых иже ωт вѣка богꙋ ꙋгождьшїих, и да ест подобен Юдѣ и проклѣтомꙋ Ярїю, и ꙋчастїе да имат съ ωнѣми, иже възъпиша на владыкѫ христа: кръвь его на них и на чадѣх их. Я на болшее крѣпωст и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашю печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Тодерь въ Сꙋч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцҁе, мѣсѧца ноев. а҃.

Pecetea cea mare domnească, stricată de tot. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, dosarele M-rei Bistriţei, cu o traducere din 12 Iulie 1866 de translatorul D. G. Peşacov. In dosul pergamentului adresa veche: † Бистрица, за циган(е) = Bistriţei, pentru ţigani. O copie a originalului, cu câteva greşeli, se găseşte în Condica Asachi I, f. 573. In traducerea lui Peşacov trebue cetit Narco în loc de „Parco“, Slav în loc de „Slava“ şi Popuţia Răţoiu şi fraţii săi Alexa şi Mihul, în loc de „Popuţa, Răţoiu şi Bratu, Alexa şi Mihul“.

CLXXIV

Suceava, 1 Noemvrie 1487.

Ştefan confirmă mânăstirei Neamţului, unde erà egumen Teoctist, stăpânirea peste ţiganii dăruiţi ei de Alexandru cel Bun: Luca fiul lui Laţco, Alexa Herţea, Dinga şi fratele său Manciul, Şteful, Boldor şi fratele său Gavril, Danciul fiul lui Coman, alt Danciul fiul lui Toma, Bratul, Marco şi Crăciun fiii lui Alexa, Jurea, Gavril şi fratele său Sima, Nichita şi Oniţă fiii lui Andreico, şi Calincea fiul lui Tota, toţi aceştia cu sălaşele lor. Pe lângă ei se adaogă Neanciul holteiul, dat mânăstirei Neamţului de călugării dela Bistriţa ca despăgubire pentru un tătar al ei Cozma, pe care îl omorîseră ţiganii din Bistriţa.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим въсѧм кто

на нем ѹзрит или его чтоучи ѹслышит, ѡже благопроизволи господство ми нашим благым произволенїем и чистим и свѣтлим срьдцемь, и съ ѹсеѫ нашеѫ доброѫ волеѫ и ѡт бога помощїа, и ѹчинили есмо въ задѹшїе сватопочивших предкѡв и родїтелеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе чадом нашим, ꙗко да ѹтврьдим и оукрѣпим наш монастирь ѡт Нѣмца, идеже ест храм сватого вьзнесенїа господа и бога и спаса нашего ісу христа, и где ест егѹмен молебник наш кѹрь попь Ѳеѡктисть, и дали есми и потврьдили томоу сватомѹ монастирѹ цигане, що дал дѣдь нашь Алеѯандрь воевода томѹ сватомѹ монастирѹ, цигане на имѣ: Лѹка сынь Лацкѡв съ челѣдею, Алекса Хѣрцѣ съ челѣдею, Динга и брат его Манчюл съ челѣдми, и Щефѹл съ челѣдею, и Болдорь и брат его Гаврил съ челѣдми, и Данчюл сынь Команѡв съ челѣдею, и дрѹгыи Данчюл сынь Томин съ челѣдею, и Братѹл и братїа его Марко и Крьчюн, сыны Алексови, съ челѣдми своими, и Жѹрѣ съ челѣдею, и Гаврил и брат его Сима съ челѣдми, и Никита и Ѡницъ, сыны Андреикови, съ челѣдми, и Калинча сынь Тотин съ челѣдею, и Нанчол холтѣюл, що дали его калѹгери ѡт Бистрици за ради съмрьти Козми татарина, за що ѹбили того Козма татарина цигане ѡт Бистрическаго монастирѣ, и такѡж дали монастиреви нашемѹ ѡт Нѣмца калѹгери ѡт нашего монастирѣ ѡт Бистрици един циганин на имѣ Нѣнчюл. Тое вьсе вышеписанное да ест прѫдреченомѹ монастирѹ ѹрик и съ вьсѫм доходом, и дѣти тѫх и ѹнѹчата их, и прѣѹнѹчата их и вес рѡд их, непорѹшено николиже на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанна[го] мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвьзлюбленних сынѡв господства мы Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра бояр наших: в. п. Збиарѣ, в. п. Наг, в. п. Дѹма, в. п. Ганнѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрьмана, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла прькалаба ѡт Хотина, в. п. Микоть и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба ѡт Ѡрхеѫ, в. п. Іѡн Секарь паркалаб(а) ѡт Нѡвѡград, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеи столника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих бояр наших молдавскых, и великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, [или] пак бѹд кого богь изберет господарем бити нашеи земли, а тот аби не порѹшил нашего даанїа и потврь-

жденїа, нѫ да ѹтвръдит и ѹкрѣпит, понеже дали есми съ въсѧм добрим ѹмыслwм. А [кто би] сѣ покѹсил тое порѹшити, таковыи да ест проклѣть wт господа бога и wт прѣчистїѧ его матере и wт въсѧх свѧтых иже wт вѣка богѹ ѹгождьшїих, и да ест подобен Iюдѣ и проклѣтомѹ Арїю, и ѹчастїе да имат съ wнѣми, иже възъпиша на владыкѫ христа: кръвь его на них и на чадwх их. А на болшее крѣпwст и потвръжденїе томѹ въсемоу вышеписаномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу паноу Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемоу. [Писа] Тоадерь ѹ Сѹч(а)вѣ, в лѣто ѕцце, мѣсѧца ноемврїѧ а день.

Pecetea pierdută. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, între depunerile particulare. In dosul pergamentului adresa veche: † Не[м]цѣне † за цигане = Nemţenilor, pentru ţigani.

Pentru interesul ce prezintă modul de redactare al acestui document, dau o traducere completă a lui: „Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, că a binevoit domnia mea cu a noastră bună voinţă, şi cu inimă curată şi luminată, şi cu toată voea noastră cea bună, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, şi am făcut pentru odihna sfântrăposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri, ca să întărim şi să împuternicim mânăstirea noastră dela Neamţ, unde este hramul sfintei Inălţări a domnului şi Dumnezeului şi mântuitorului nostru Isus Hristos, şi unde este egumen rugătorul nostru chir popa Teoctist, şi am dat şi am întărit acestei sfinte mânăstiri ţiganii anume: Luca fiul lui Laţco cu sălaşul lui, Alexa Herţea cu sălaşul lui, Dinga şi frate-său Manciul cu sălaşele lor, şi Şteful cu sălaşul lui, şi Boldor şi frate-său Gavril cu sălaşele lor, şi Danciul fiul lui Coman cu sălaşul lui, şi alt Danciul fiul lui Toma cu sălaşul lui, şi Bratul şi fraţii săi Marco şi Crăciun, fiii lui Alexa, cu sălaşele lor, şi Jurea cu sălaşul lui, şi Gavril şi frate-său Sima cu sălaşele lor, şi Nichita şi Oniţă, fiii lui Andreico, cu sălaşele lor, şi Calincea fiul lui Tota cu sălaşul lui, şi Neanciul *holteiul*, pe care l-au dat călugării dela Bistriţa din pricina morţii tătarului Cozma, fiindcă pe acest tătar Cozma l-au omorît ţiganii dela mânăstirea Bistriţei, şi astfel călugării din mânăstirea noastră dela Bistriţa au dat mânăstirei noastre dela Neamţ un ţigan anume Neanciul. Toţi aceştia de mai sus scrişi[1]) să fie mai sus zisei mânăstiri uric cu tot venitul, şi copiii lor şi nepoţii lor, şi

[1]) In orig. „toate aceste mai sus scrise“, la neutru, după formula obişnuită.

strănepoţii lor[1]) şi tot neamul lor, nestrămutat niciodată în veci. Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre a mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Zbierea, cr. p. Neagu, cr. p. Duma, cr. p. Gangur, cr. p. Dragoşe vornicul, cr. p. Hârman, cr. p. Iaţco Hudici, cr. p. Dajbog, cr. p. Şteful pârcalab de Hotin, cr. p. Micotă şi cr. p. Reaţeş pârcalabi de Neamţ, cr. p. Andreico Ciortorovschi, cr. p. Grozea pârcalab de Orheiu, cr. p. Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, cr. p. Câlnău spătar, cr. p. Boldor visternic, cr. p. Andreico ceaşnic, cr. p. Matei stolnic, cr. p. Eremie postelnic, cr. p. Şandru comis, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, şi mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn în ţara noastră a Moldovei, din copiii noştri sau din neamul nostru, sau oricine pe care Dumnezeu îl va alege să fie domn în ţara noastră, acela să nu strice dania şi întăritura noastră, ci s'o întărească şi s'o împuternicească, fiindcă am dat-o cu tot gândul cel bun. Iar cine s'ar încercà să strice aceasta, unul ca acela să fie afurisit de domnul Dumnezeu şi de prea curata lui maică şi de toţi sfinţii cari de veacuri sunt plăcuţi lui Dumnezeu, şi să fie asemenea lui Iuda şi lui Arie afurisitul, şi să aibă parte cu cei ce au strigat împotriva domnului Hristos: sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor. Iar spre mai mare tărie şi întăritură a tuturor celor mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier Tăutul logofăt să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Toader în Suceava, la anul 6995, luna lui Noemvrie ziua întâia".

CLXXV

Suceava, 13 Noemvrie 1487.

Ştefan confirmă episcopiei de Rădăuţi stăpânirea asupra ţiganilor Pandrea, Radu şi Buţcat, cu sălaşele lor cu tot.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, [з]наменито чиним ис симь листом нашим въсѣм кто на нем възрит или его чтѹчи ѹслышит, ωже благо[произволи господство ми нашим благим] произволенїемь и чистим и свѣтлимь срьдцемь, и съ ѹсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ωт бога помощїѧ, и

[1]) Se înţelege ai ţiganilor dăruiţi mânăstirei, cari rămâneau robi pe vecie ai acesteia.

ꙋчинили есмо въ задꙋшие свѧтопочившихъ предковъ и родителеи [нашиꙗ, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе] и спасенїе чадомъ нашимъ, ꙗко да ꙋтвръдим и ꙋкрѣпимъ наше епискꙋпїе ѡт Радовцеꙗ, идеже ест храм свѧтаго архиерарха и чюдотворца Николаа, и где ест епискꙋп [молебник нашъ кѵр Іѡаникїе, и дали и потвръдили е]смо томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ епискꙋпїю цигане на имѣ Пандрѣ съ челѣдею, и Радъ съ челѣдею, и Бꙋцкатъ съ челѣдею, да сꙋтъ нашемꙋ свѧтомꙋ епискꙋпїю [ѡт Радовцеꙗ ꙋрик и съ въсѣм доходом, и дѣти иꙗ и ꙋнꙋ]чата иꙗ и прѣꙋнꙋчата иꙗ и пращꙋрѧта иꙗ, непорꙋшено николиже на вѣки. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленихъ сынѡ[в] господства [ми Але]ѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧръ нашихъ: в. п. Збѣри, в. п. Нѣга, в. п. Дꙋми, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоша двѡрника, в. п. Хърмана, в. [п]. Дажбога, в. п. Лц[ка Хꙋди]ча, в. п. Щефꙋла пръкалаба хотинского, в. п. Микота и в. п. Рѣцеша паркалабове [1]) немецкїи, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѧ Микотича [2]) пръкалаб[а ѡрхеи]ского, в. п. Іѡна Секара пръкалаба новоградского, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистїарника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Андреика чашника [3]), [в. п. Мъ]теѧ столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсихъ болѧръ нашихъ молдавскихъ, великихъ и малихъ. А по нашим животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи [нашиꙗ или ѡт наше]го родꙋ, или пак бꙋд кого богъ изберетъ господаремъ бити наш[е]и земли молдавскои, тот щоби не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїа, али щоби ꙋтвръдил и ꙋкрѣпилъ [4]). А кто сѧ покꙋситъ [тое наше по]твръжденїе [5]) порꙋшити или раздрꙋшити [6]), тот да ест проклѣтъ ѡт господа бога спаса нашего ісꙋ христа, и ѡт прѣчистїѧ его матери, и ѡт въсѣхъ свѧтыꙗ иже ѡт вѣка богꙋ ꙋгодившиꙗ, и да ест подобен Іꙋдѣ и проклѣтомꙋ Арїи, и да имает ꙋчастїе съ ѡнѣм[и] Иꙋдеи иже възъпиша на владыкѫ христа: [кръвъ его] на ниꙗ и на чадоꙗ [7]) ихъ. А на

---

[1]) Corectat în orig. din пръкалаба.
[2]) La Orest Popescul greş. Микотина, în trad. Micotină (p. 20).
[3]) La Popescul greş. часника.
[4]) Lipsesc cuvintele понеже дали есмо съ въсѣм добрым оумыслом, cari se găsesc în documentele dela 1 Noemvrie 1487 către mânăstirile Bistriţa şi Neamţ, No. CLXXIII şi CLXXIV.
[5]) La Popescul -нїа.
[6]) Cf. No. CXXI, unde am bănuit că lipseşte de lângă раздрꙋшити verbul разорити; se 'nţelege că poate lipsi şi порꙋшити.
[7]) La Popescul чадов.

бꙋлшее крѣпостъ и поꙋтвержденїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Iωн, брат Лꙋ[чинь[1]), в]ъ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂sцҁе, мѣсяца ноеврїа г҃i ден.

Pecetea cea mare domnească, stricată puţin la margine, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ [IѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВѠДЯ, ГѠС]ПОДЯР ЗЄМЛИ МѠЛДЯВСКОИ. — Orig. se află în arhiva guvernului provincial din Cernăuţi, unde nu l-am putut vedeà la 1904. Nu de mult, d-l Dr. I. Nistor mi-a procurat o fotografie, care acum se află la Academia Română şi după care am cetit textul şi pecetea; se vede pe dânsa apostila „V. A. Ure(chia), 1886". Publicat de Orest Popescul în Câteva documente moldovene, p. 18-20, cu data greşită 1486, tipărită ҂sцче, în loc de ҂sцҁе, şi fără întregirile trebuincioase. Acestea sunt toate sigure. Rezumat de F. A. Wickenhauser în Geschichte des Bisthums Radauz und des Klosters Gross-Skit, I, 1890, p. 131, tot cu data 1486 şi cu neînsemnate greşeli, d. p. „Ion Brat" în loc de „Ion, fratele [lui Luca]", „Pondră" şi „Buscat" în loc de Pandrea şi Buţcat.

Un rezumat cu data greşită „14 Ianuarie" se află în Condica Asachi I, f. 612 v. Fiindcă e caracteristic pentru modul cum sunt făcute foarte multe rezumate din secolul trecut, îl reproduc acì întreg.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис симь листωм нашим въсѣм кто на нем възрит или его чтꙋчи ꙋслышит, ωж(е) благопроизволи господство[2]) ми нашим благим[3]) произволенїем и чистим и свѣтлим срдцемь, и съ ꙋсея нашея доброя волея, и ωт бога помощїя, и ꙋчинили есмо въ задꙋшїе свѧтопочикшиx предков и родителей нашиx, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе чадом нашим, ꙗко да оутвръдим и оукрѣпим наше епископїе ωт Радовциx, идеже ест xрам свѧтаго арxїерарxа и чꙋдотворца Николаа, и где ест епискꙋпь молѣбник наш кγр Iωаникїе, и далї есмо томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ епискꙋпїю цигане на имѣ Пандрѣ съ челѣдею, и Радꙋ[4]) съ челѣдею, и Бꙋцкатъ съ челѣдею, да сꙋт нашемꙋ свѧтомꙋ епископїю ωт Радовциx ꙋрик, и дѣти тѣx и ꙋнꙋчата иx, и прѣꙋнꙋчата иx и пращꙋрѧта иx, непорꙋшенно николиже на вѣки. Я на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленниx сынов[5]) господства ми Ялеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боıар

---

[1]) Cf. documentul dela 17 Fevruarie 1483, No. CXLVII.
[2]) In condică господства.
[3]) In cond. благим и.
[4]) In cond. Ранд.
[5]) In cond. сына.

нашиχ. Болѣрїи[1]) анѕме: Тъѕтѕл вел логофът, Збера, Нѣагѕ, Дѕма[2]), Гангѕр, Драгош вор., Хрьман, Дажбог[3]), Ѧцко Гѕдичю, [Iwн ши] Щефѕл пъркълаби wт Хотин, Микотъ и Рѣцѣш[4]) пър. wт Нѣамцѕ, Яндреика Чорторов, Грозе Микотич пър. wт Wрхею, Иwн Съкаръ пъркълаб wт Роман, Клънъѕ спат., Болдѕр вист., Еримие пост., Яндреика паχ., Матеи стол., Шендре комисѕл.

ѕцѕе, ген. ді.

CLXXVI

Suceava, 9 Ianuarie 1488.

Ştefan confirmă lui Golăi dela Rebricea stăpânirea peste satul Golăeştii pe Rebricea, cumpărat dela sulgearul Ivanco Turcul şi dela fraţii acestuia Toader şi Mihul cu 150 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим въсѧм кто на нем ѕзрит или его чтѕчи ѕслышит, wже прїидоша прѣд нами и прѧд ѕсими нашими молдавскими болѣре, великими и малими, наш вѣрнїи пан Иванко Тѕркѕл сѕлџар, и съ своими братїами съ Тоадер и съ Миχѕл, по иχ доброи воли, никим непонѕжени ани присиловани, и продали свою правѕю wтнинѕ wт своего праваго ѕрика, едно село на Ребричи на имѣ Голъещїи слѕѕѣ нашемѕ Голъю wт Ребрича за рн злат татарскиχ. И ѕставше слѕга наш Голъи wт Ребрича та заплатил ѕсе исполна тоти вышеписаннїи пинѣзи рн злат ѕ рѕки панѕ Иванко Тѕркѕл сѕлџаръ и братїам его Тоадерѕ и Миχѕлѕ, перед нами и перед нашими болѣре. Ино мы видѣ[вше иχ доброи воли] и лагодѕ и полнїи заплат, а мы такwж и wт нас есми дали и потвръдили слѕѕѣ нашемѕ Голъю тое прѧдреченное село на имѣ Голъещїи на Ребричи, да ест емѕ wт нас ѕрик и съ въсем доχодом, емѕ и дѣтем его и ѕнѕчатом его и прѣѕнѕчатом его и прѣщѕрѣтом его[5]) и въсемѕ родѕ его, кто сѣ

[1]) Deaci înainte de altă mână, aceeaş care a scris şi martorii în documentul dela 6905=1397, f. 573.
[2]) In cond. Нѣга, Дѕми.
[3]) In cond. Дажбога.
[4]) In cond. Рѣцѣша.
[5]) И прѣщърѣтом его e repetat încă odată în original.

емȣ изберет наиближнїи, непорȣшено николиже на вѣки. А хотарь томȣ селȣ да ест по старомȣ хотарȣ wт ȣсих сторон, кȣда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанного мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдан(а)-Влад(а), и вѣра бояръ наших: в. п. Збїари, в. п. Няг, в. п. Дȣма, в. п. Гангȣра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Нѧцка Хȣдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефȣла паркалаба wт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби wт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторwвского, в. п. Грозѣ паркалаба wт Wрхея, в. п. Іwн Секаръ паркалаб(а) wт Новоград(а), в. п. Клънъȣ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеи столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ȣсих бояръ наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бȣдет господаръ нашеи земли молдавскои, [или] wт дѣтеи наших или wт нашего родȣ, или бȣд кого богь [изберетъ господаремь бити нашеи земли молдавскои], тот аби не порȣшил наше[го] даа[нїа], али а[би е]мȣ ȣтвръдил и ȣкрѣпил, за[нȣже ес]ми емȣ дали и потвръдили за его слȣжбȣ. А на болшȣю крѣпwст и потвръжденїе томȣ въсемȣ вишеписанномȣ, велѣли есми нашемȣ вѣрномȣ панȣ Тъȣтȣлȣ логофетȣ писати и нашȣ печат привѣсити к семȣ листȣ нашемȣ. Пис(а) Тоадер ȣ Сȣч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцчѕ, мѣсяца ген. ꙁ҃.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠ[ЛДАВСКО]И.— Orig. la Academia Română, Pec. No. 13. Publicat cu traducere de epp. Melchisedec în Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, vol. I, p. 371-373, cu unele greşeli de ortografie şi de lectură, ca d. p. сȣлџер pentru сȣлџар, свободȣ p. лагодȣ, да не p. аби не, ş. a. O traducere relativ bună dela şcoala slovenească din Sf. Sava (Iaşi) se află la Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Văratic, pach. 6, No. 2.—Astăzi există în Moldova un singur sat cu numele Golăeşti, în jud. Iaşi, pl. Branişte. Cel de pe Rebricea a dispărut. Se mai constată însă pe la 1546 în posesiunea unor urmaşi ai lui Hanco Golăe (Iorga, Studii şi documente, VI, p. 140), iar pe la 1583 în posesiunea unui urmaş al acestora, Ştefan Golăe, care erà pârcalab de Neamţ, probabil rudă cu vestitul Ioan Golăe s. Golăi (ibid., p. 141). Astăzi numele Golăeşti a rămas numai pe lângă o moşie aproape de gara Rebricea (jud. Vaslui), a d-lui Ermil Pangrati, profesor universitar.

CLXXVII

Suceava, 9 Ianuarie 1488.

Ştefan confirmă lui Neagul şi fratelui său Stoica armaşul stăpânirea peste o jumătate din satul Băseşti, partea de sus, cumpărată dela Bâlco Băsescul cu 120 de zloţi tătăreşti.

Suret de pe un ispisoc sârbăscu din vl. 6996, Ghenarie 9.

Noi Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezău domnu ţărâi Moldovii, întărim cu acest ispisoc al nostru tuturor celor ce vor audzì şi vor vidè, adică au vinit înnainte noastră şi înnainte a lor noştri moldovineşti boeri, a mari şi mici, sluga noastră Bălco Băsăscul şi de a sa bună voia, de nimi silit nici asuprit, şi-au vândut a sa dreaptă ocină dintru al său drept uric, giumătate din satul lui din Băsăşti, parte ce din sus, slugii noastre Neagului şi fratelui său Stoicăi armaşul, drept 120 zloţi tătărăşti; şi au rămas slugilor noastre Neagului şi a fratelui său Stoicăi, făcând plata deplin aceşti mai sus numiţi bani 120 de zloţi în mânule slugii noastre Bălco Băsăscul, ìnnainte noastră şi înnainte boerilor noştri. Şi noi văzând că de a lor bună voia au plătit acè giumătate de sat, şi noi aşijdere i-am dat şi i-am întărit slugii noastre Neagului şi frăţine-său Stoicăi armaşului pe acè mai înnainte pomenită [giumătate] de sat din Băsăşti, parte din sus, şi am dat şi de la noi uric la mâna lor, ca să stăpânească în tot vinitul, să le fie lor şi copiilor, nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot neamul lor, cui se va vinì mai aproape a lor, şi să nu fie de nimi nici odată supăraţi în veci. Iar hotarul dintr'această giumătate de sat să fie dintr'acest hotar giumătate, pe unde au îmblat de veci. Şi spre aceasta este credinţa noastră mai sus numitul domn Stefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţi fiilor domnii mele Alixandru Voevod, şi Bogdan [-Vlad] Voevod[1]), şi credinţa boerilor noştri, a mari şi mici (cum au fost pe aceea vreme). Şi după a noastră domnie, pe cine va miluì Dumnezău a fi domn, să întărească pentru a lor vecĭnică pomenire.

S'au tălmăcit la vlt. 7269 (=1761), Fevruarie 12, de Ioan pisar.

[1]) Atributul „Voevod" pe lângă fiii lui Ştefan e adaos de traducător.

Academia Română, sign. 136/LII. — E vorba de Băseştii din jud. Bacău, pl. Tazlăul de Sus, unde astăzi sunt trei sate cu această numire: Băseştii boereşti, Băseştii de Jos şi Băseştii de Sus, cei despre cari e vorba în documentul nostru, astăzi proprietate răzăşască. Un cătun al comunei Băseşti se numeşte Bălcani şi se trage probabil dela Bălco Băsescul din vremea lui Ştefan cel Mare. Cf. Marele Dicţionar Geografic, I, p. 334-335; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 35. „Băseştii pe Tazlău" (на Тазловѣ Бѣсещи) sunt pomeniţi într'un document dela 3 Iunie 1443; Ştefan, fiul lui Alexandru cel Bun, i-a dăruit atunci boierului Iliaş Şanga, împreună cu alte sate pe Tazlău şi pe Totruş (orig. la Arhivele Statului din Bucureşti).

CLXXVIII

Suceava, 14 Ianuarie 1488.

Ştefan confirmă nepoatelor lui Giurgea Corod: Malea, Neaga, Marta şi o altă Neaga, următoarele două sate, cumpărate dela unchiul lor: Malei şi Neagăi satul Corodeştii şi locul „din deal, unde au fost Corod Stan, pe Horincea", iar Martii şi Neagăi, fetele Ioanei, o „jumătate de sat pe Horincea, unde au fost tatăl lor Corod Vlad"; amândouă satele au fost vândute de Giurgea Corod cu câte 30 de zloţi tătăreşti.

Suret de pe ispisoc vechiu pe sârbie dela Ştefan Voevod,
domnu ţării Moldovei, scris în Suceavă de Ion diiacul,
din leat 6996, Ghenarie 14.

Inştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căutà asupra ei sau o vor auzì citindu-se, precum că viind înnaintea noastră şi înnaintea boerilor noştri sluga noastră Giurgea Corod, de nime sălit nici asuprit, ci de a lui bună voia, dreaptă ocina lui dintr'al său drept uric, un sat anume Corodeştii, şi din deal unde au fost Corod Stan pe Horince, l-au vândut satul acesta nepoatelor sale, Malei şi surorii sale Neagăi, drept treizeci zloţi tătărăşti. Şi sculându-se Malea şi soru-sa Neaga au plătit toţi deplin acei de mai sus arătaţi bani 30 zloţi în mâinile lui Giurgea Corod, cum şi ispisocul ce l-au avut Giurgea Corod de la unchii noştri dela Iliia şi Ştefan Voevod, încă l-au dat în mâinile nepoatelor sale Malei şi Neagăi, denaintea noastră şi denaintea boerilor noştri. Aşè dar toate acestea de mai sus arătate

să le fie lor de la noi uric cu tot venitul, şi fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor şi preastrănepoţilor lor, nestrămutat nici odinioară. După aceea tij au mai venit înnaintea noastră şi înnaintea boerilor noştri Giurgea Corod, şi de a lui bună voia, dreaptă ocina lui, giumătatea de sat pe Horincea, unde au fost tatăl său Corod Vlad, partea cea din sus, despre Ciungeşti, o au vândut acea giumătate de sat nepoatelor sale, featelor Ioanei, anume Martii şi Neagşii, drept trei zeci zloţi tătărăşti. Şi sculându-se Marta şi Neagşa au plătit toţi deplin acei de mai sus arătaţi bani 30 zloţi tătărăşti în mâinile slugii noastre lui Giurgea Corod, denaintea noastră şi denaintea boerilor noştri. Toate acestea de mai sus arătate să le fie lor de la noi uric cu tot venitul, fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor, preastrănepoţilor şi la tot neamul lor, nestrămutat nici odinioară în veci. Iar hotarul acestui de mai sus numitului sat să fie după vechiul hotar păn' unde s'au apucat din veac; iar hotarul ciialaltei giumătăţi de sat din tot venitul să fie giumătate, păn' unde s'au apucat din veac. Precum spre aceasta este credinţa a mai sus numitei domnii noastre Ştefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţilor fii a domnii mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa a tuturor boerilor noştri a Moldovei, a mari şi mici. Iar după viaţa noastră, cine va fi domn ţării noastre, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau pe cine şi-ar alege Dumnezeu a fi domn ţării noastre aceştie a Moldovei, acela să nu aibă a strică această danie şi întăritura noastră, ci să le întărească şi să-i împuternicească, pentru că ei ş'au cumpărat pe drepţi banii săi. Şi spre mai mare tărie şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrise, am poroncit credincios boieriului nostru Tăutul logofăt să scrie şi către adevărată cartea noastră această pecete a noastră să lege.

De pe sârbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1816, Iulie în 8 zile, cliucer Pavel Debrici.

Această copie este scoasă de(n) uricu vechiu de la Ştefan Voevod, de neamul Vraghiesc şi Năzăresc[1]).

---

[1]) Adecă de neamul unui Vraghie (=Vrabie) şi unui Nazare (Nazarie), ceeace va se zică: de nişte răzăşi ce se trageau din moşii Vrabie şi Nazarie.

Academia Română, sign. 97/LIII. — Corodeștii de pe Horincea nu mai există astăzi; ei se aflau probabil pe Dealul Horincei, între Oneștii de Sus și Comănești, o regiune foarte populată din jud. Covurlui, la marginea jud. Tutova; v. harta statului major, planșa Berești. Corodeștii din acest județ, pl. Tutova, sunt un sat mare, cu mai multe cătune, și au aparținut odinioară aceleiași familii, ca și satul dispărut; întemeietorul lor poate să fi fost chiar Corod, tatăl lui Stan și Vlad, care a trăit pe vremea lui Alexandru cel Bun. Nu mai există nici Cinngeștii (dela Cinngu).

CLXXIX

Suceava, 15 Ianuarie 1488.

Ștefan confirmă lui Stan și fratelui său Dan satul Volhoviceștii „Wołhowyczesciiey“ la Crasna, cumpărat dela Ion, fiul lui Petru Roșca, cu 200 de zloți tătărești.

După un rezumat în limba polonă și cu data greșită 1418 (6926) în Muzeul Baworowski din Lemberg, „teka lui Zubrzycki“, cunoscutul istoric al orașului Lemberg, conținând felurite materiale și corespondențe ale acestuia, între altele și niște scrisori ale slavistului Kopitar.—Ca martori se citează fiii domnului Alexandru și Bogdan-Vlad și boierii: Zbierea, Neagu „Niha“, Duma, Gangur, Dragoș vornicul „Dreznika“, Hârman, Dajbog, Ialco Hudici, Șteful dela Hotin, Micotă și Reateș dela Neamț, Andreico Ciortorovschi, Grozea Micotici, Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Călnău spătarul „Klinio Astpary“, Boldor visternicul, Ieremie postelnicul, Andreico ceașnicul, Matei stolnicul, Șandru comisul, logofătul Tăutul și diacul Ion, fratele lui Luca „Ion Brat Luczyn“. Greșala din dată provine din necunoașterea lui ҁ și confundarea lui cu к: ҂ѕцкѕ (6926) în loc de ҂ѕцҁѕ (6996).

Un sat „Volhoviceștii“ nu există astăzi nici în Moldova, nici în Bucovina, nici în Basarabia. Că a putut exista, o dovedește numele vechiu al Volovățului (astăzi în Bucovina, districtul Rădăuți) „Volhoveț“, d. p. Волховецъ la 1421 (Ujanickij, Materialy, p. 27; în Hurmuzaki, Documente privitoare la istoria Românilor, I, 2, p. 833, Волоховецъ). Ei se aflau de sigur în Bucovina, poate lângă Crasna Putnei. Se înțelege că lectura lui Zubrzycki, care a cetit „Dreznik“ în loc de „dvornic“ și „Astpary“ în loc de „spatar“ (cf. la No. CLXXXIII, într'o traducere germană, „Spatari“), nu poate să fie sigură, și cine știe ce nume se ascunde subt ortografia „Wołhowyczesciiey“.

CLXXX

Suceava, 29 Fevruarie 1488.

Ștefan confirmă lui Dașco și soru-si Malea, copiii lui Gostilă, nepoții lui Puiu ploscariul, stăpânirea peste satele: a) Gostileștii pe Valea Neagră, al căror privilegiu dela voevozii Iliaș și Ștefan arsese odată cu casele lui Băloș din Budești, și b) Budeștii, tot pe Valea Neagră, cumpărat de tatăl lor Gostilă dela Ivan Craiu cu 100 de zloți tătărești.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним и сим листом нашим въсѣм кто нан ѹзрит или его чтѹчи оуслышит, оже тот истынны слѹга наш Дашко и сестра его Малѣ, сынове Гостила, ѹнѹкове Пѹѧ плоскарѣ, жаловали есми их особною нашею милостїю, дали и потвръдили есми им ѹ нашей земли ѹ молдавской их правѧ отнина, едно село на имѣ Гостилещїи на Чорном потоцѣ; а прївилїе що имали они от ѹиков наших от Илїаша воеводї и от брата его от Стефана воеводї, коли били оу мирѹ, на тое село на Гостилещ, а тота их привилїа пожегла ѹ дом Бълошев от Бѹдещи, коли емѹ изгорил дом, как ест нам видомо и боѧром нашим. А також есми дали и потвръдили слѹѕѣ нашемоу Дашкѹ и сестри его Мали ихже правѧ отнина, дрѹгое село на имѣ Бѹдещїи, тиж на Чорном потоцѣ, що кѹпил тое село отець их Гостилъ от Иван Краю за р҃ злат татарских. Тое въсе вышеписанное да ест им от нас ѹрик съ въсем доходом, им и дѣтем их равно и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатом их и прѣщѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотарь тим двом селам да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка оживали. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынов господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь наших: в. п. Збїарѣ, в. п. Нѧг, в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла паркалаба от Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеш паркалаби от Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба от Орхеѧ, в. п. Іон Секаръ паркалаб от Нов(о)град, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постеаника, в. п. Андреика чашника,

в. п. Мътеи столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих болръ наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѫдет господаръ нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѫ, или пак бѫд кого богь изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѫшил нашего даанїа и потвръжденїа, али щоби им ѫтвръдил и ѫкрѣпил, занѫже есми им дали за их правѫю слѫжбѫ. А на болшѫю крѣпост и потвръжденїе томѫ въсемѫ вышеписанномоу, [велѣ]ли есми нашемѫ вѣрномѫ панѫ Тъѫтѫлѫ логофетѫ писати и нашѫ печат привѣсити к семѫ листѫ нашемѫ. Писал Тоадерь оу Сwч(а)вѣ, в лѣто ѕцҁѕ, фев. кд.

Pecetea pierdută.—Orig. la Academia Română, sign. 7/LXIV. — Pe Valea Neagră, care curge prin judeţul Neamţ dela Bozieni la Dulceşti şi prin judeţul Roman dela Dulceşti spre Şofrăceşti şi se varsă în Siret din sus de Hârleşti, nu este azi nici un sat cu numele Gostileşti. Budeştii sunt aşa zişii Budeştii-Ghicăi dintre Făurei şi Bozieni. Stăpânul lor fiind acelaş Gostilă, ne putem închipuì că Gostileştii nu erau prea departe de Budeşti; desluşiri asupra lor vom găsì la No. CXC.

CLXXXI

Suceava, 1 Martie 1488.

Ştefan confirmă un schimb de sate între clucerul Duma de o parte şi verii săi Toader, Duma şi Stana, copiii lui Simion Tansea, de altă parte: aceştia dau lui Duma partea lor din satul Brudureşti, jumătatea de pe Sohuleţ, iar Duma le dă în schimb satul Grozeştii pe Stebnic, cumpărat dela Ivan Sacalăş şi dela sora acestuia Anuşca cu 150 de zloţi tătăreşti, şi încă 270 de zloţi pe deasupra. In urma acestui schimb domnul eliberează lui Duma un privilegiu pentru acea jumătate din Brudureşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан възрит или его чтѫчи ѫслышит, wже прїидоша прѣд нами и прѣд ѫсими нашими молдавскими болры, великими и малими, наш вѣрнїи пан Дѫма ключникь съ своими пле[ме]ники[1]) съ Тоадерь и брать его Дѫма и сестра их Стана, сынwве Симиwна Тансѣ, по

[1]) In original din greşală племики.

их добро[и] воли, никимь непонȣжени а неприсиловани, и проминѣли соби села. И ȣставши наши слȣги Тоадерь и брат его Дȣма и сестра их Стана та дали свою част село половина ѿт Брȣдȣрещи, част ѿт Сохȣлець, нашемȣ вѣрномȣ панȣ Дȣма ключникȣ, а пан Дȣма ключникȣ[1]) а ѡн имь дал за тотȣ половина ѿт Брȣдȣрещи едино село на имѣ Грозещїи на Стебницѣ, що кȣпил ѡн тое село ѿт Иван Сакальш и ѿт сестра его ѿт Янȣшка за ҃рн злати татарских; и еще им придал ҃со злати татарскїи за тое село за Грозещи[2]). Ино мы видѣвше их доброю воли и токмеж и проминѣнїе, а мы такождере и ѿт нас есми дали и потвръдили нашемȣ вѣрномȣ панȣ Дȣмѣ ключникȣ тое прѣдреченое половина село ѿт Брȣдȣрещи, да ест емȣ ѿт нас оурикь и съ въсемь доходом, емȣ и дѣтемь его и оунȣчатомь и прѣнȣчатомь его, и пращȣрѣтомь его и въсемȣ родȣ его, кто ся емȣ изберет наиближнїи, непорȣшено[3]) николиже на вѣки. А хотарь тои вишеписанною половина село да ест по старомȣ хотарȣ, кȣда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленихь сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боярь наших: в. п. Звїари, в. п. Нѣгъ, в. п. Дȣми, в. п. Гангȣра, в. п. Драгоша дврника, в. п. Хърмана, в. п. Ицка Гȣдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефȣла ѿт Хотина, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Андреико Чорторовскїи, в. п. Гроза Микотича пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡна Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клъньѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремї[а] постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Матеа столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ȣсих боярь наших молдавскихь, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бȣдет господарь нашеи земли, ѿт дѣтеи наши[х] или ѿт нашего родȣ, или пак бȣдь кого богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порȣшил нашего даанїа и потвръженїа, але щоби им оутвръдиль и ȣкрѣпил, занȣже есми емȣ дали и потвръдили за его правою и вѣрною слȣжбȣ. А на бȣлшее крѣпост и потвръженїе томȣ въсемȣ ви[шеписан]номȣ, велѣли есми нашемȣ вѣрномȣ [панȣ Тъȣ]тȣлȣ логофетȣ писати и нашȣ печат привѣсити к семȣ листȣ нашемȣ. Пис(а) Іѡн въ Сȣчавѣ, в лѣто ҂ѕцчѕ, мѣсяца мартїа ҃а ден.

---

[1]) Greşit, în loc de ключникъ, din pricina lui ключникȣ de mai 'nainte.
[2]) Vezi nota 2 dela traducerea românească.
[3]) In orig. непорȣшнно.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † пєчать їѡ стєфань воєв[ѡда, гѡсп]одар земли мѡлдавскои, foarte bine păstrată.— Orig. la Academia Română, Pec. No. 14. Erà No. 1 dintr'o colecție de documente. Academia posedă sub sign. 4/xl și un suret cu data greșită 1468. Greșala provine din cetirea ҂ѕцоѕ (= 6976) în loc de ҂ѕцчѕ (=6996), greșală ce am întâlnit și la alte documente; vezi d. p. documentul dela 13 Mai 1484, No. CLIII, și cel dela 15 Ian. 1488, No. CLXXIX. Ea se puteà observà din citarea printre martori a fiilor lui Ștefan Alexandru și Bogdan-Vlad; al doilea apare în documente târziu după 1468. Traducerea e altfel bună și o reproduc mai jos ca model de traducere dela începutul secolului trecut.—Brudureștii trebue să fi fost în sec. XV un sat foarte mare, dacă prețul lui se socoteà la 840 de zloți. Suhulețul de azi din jud. Vaslui, așezat pe părâul Suhulețului, pl. Funduri, îmi pare a fi tocmai jumătatea din Brudurești, despre care e vorba aci; pentru cealaltă parte, așezată pe părâul Tansei, s'a păstrat numele Tansea, dela proprietarul ce a stăpânit-o după neamul lui Brudur; v. harta statului major, planșa Dagâța. Grozeștii de pe Stebnic (forma vechie a cuvântului Stemnic) vor fi fost prin partea superioară a acestui părâu, în plasa de azi Fundurile, sau Fundurile-Stemnic. Cf. No. CLIX.

„Suret de pe ipisoc vechiu pe sârbie dela Ștefan Voevod, domnu țării Moldavii, scris în Suceava de Ion la let 6996, Martie 1.

Iată au venit înainte noastră și înainte tuturor boerilor noștri ai Moldavii, a mari și mici, credincios sluga noastră dumnialui Duma clucer cu nepoții[1]) lui, cu Toader și cu fratele său Duma și cu sora lor Stana, ficiorii lui Sămion Tansa, de a lor bună voia, de nimine siliți nici asupriți, și au schimbat între dânșii satele. Și sculându-se slugile noastre Toader și fratele său Duma și sora lor Stana, ei au dat partea lor de sat, o giumătate din Brudurești, partea de pe Sohulețu, credinciosului nostru dumnialui Duma clucer, iar dumnialui Duma clucer li-au dat lor pentru acè giumătate de sat din Brudurești un sat anume Grozăștii de pe Stebnic, pe care sat l-au cumpărat el de la Ivan Sacalăș și de la sora lui Anușca drept 150 zloți tătărăști; și încă li-au mai dat el 270 zloți tătărești pentru acel sat Grozăștii[2]). Deci noi văzând a lor de bună voia tocmală și schimbu, noi așijdere și de la noi i-am dat și i-am întărit credinciosului nostru dumisale Duma clucer pe acè de mai sus numită giumătate de sat din Brudurești, ca să-i fie lui și de la noi uric și cu tot venitul, lui și fiilor lui, nepoților, strănepoților, prestrănepoților și la tot neamul lui, cine i se va alege mai

[1]) Greșit, în loc de „verii".
[2]) Ca în orig. Грозѣщи, o evidentă greșală de redacție, în loc de „Brudureștii"; înțelesul nu poate fi altul decât că pe lângă satul Grozești le-a mai dat, pentru jumătate din satul Brudurești, care se vede a fi fost foarte populat, încă 270 de zloți.

aproape, nestrămutat nici odinioră în veci. Iar hotarul de mai sus numitei părţi giumătate de sat să-i fie după hotarul cel vechiu, pe unde de veci au stăpânit. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele de mai sus numit noi Ştefan Voevod, şi credinţa a prea iubiţilor fiilor domniei mele, a lui Alexandru şi a lui Bogdan-Vlad, şi credinţa a tuturor boerilor noştri a Moldavii, a mari şi mici. Şi spre mai mare tărie şi întăritură tuturor acelor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului boeriului nostru dumisale Tăutului logofăt să scrie şi pecetea noastră să o lege cătră această carte a noastră".

Din limba sârbască pe limba moldovenească s'au tălmăcit de Ion Stamate, biv vel pitar, la 1813, Iulie 12, în Iaşi.

CLXXXII

Suceava, 12 Martie 1488.

Ştefau cumpără dela nepoţii lui Giurgea Zvorâşte, cu 400 de zloţi tătăreşti, jumătatea de jos a satului Zvorâştea pe Siret, cu mori în acest râu, şi după ce au hotărnicit-o prin logofătul Tăutul şi clucerul Duma, o dărueşte mânăstirei Moldoviţei, unde erà egumen Anastasie, obligând pe călugării din mânăstire să-i facă, cât va fi în viaţă, Luni sara un paraclis şi Marţi dimineaţa o liturghie, iar după moarte Luni sara un parastas şi Marţi dimineaţa o liturghie; pe lângă acestea să-i facă pomenire odată pe an, la o zi anumită.

Suret de pe ispisocul vechiu sârbesc de la Stefan Voevod, din let 6996, Martie 12 zile.

In numele tatălui şi a fiului şi a sfântului duh, troiţă sfântă nedespărţită. Iată eu robul domnului mieu Isus Hristos, Io Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezău domn pământului Moldaviei, facem ştire prin această carte [a] noastră tuturor cui vor căutà pre dânsa, sau vor auzì cetindu-o, precum au venit înainte noastră şi înainte tuturor boerilor noştri a Moldovii slugile noastre pan Mihul Ponici şi cu soru-sa Măruşca, şi nepoata lor Anuşca, fata Belii, şi Ilcu şi Labăşcu[1]) şi sora lor Duşa, feciorii lui Dancul din Steclieni, şi nepotul lor Alexandru,

[1]) Poate Labuşcă; cf. Labuştea şi Labuşteana, un deal şi o vale pe moşia Călineşti, comuna Lozna, pl. Berhomete, jud. Dorohoiu (Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 124).

ficiorul lui Ivanco Tolocico, şi Burla şi fraţii lui Costea şi Pante, ficiorii lui Fedor Platon, şi Romaşco Ciuciu şi cu surorile sale cu Ulca şi cu Neaga, fiii Danciului Ciuciu[1]), şi Buda şi sora lui Nastea, şi mătuşa lor Măruşca, fata lui Oprişan, — toţi nepoţi Zvorâşti şi cu toţi ficiorii săi, de a lor bună voe, de niminea săliţi nici asupriţi, au vândut a lor dreaptă ocină dintr'a lor drept uric, giumătate de sat din Zvorâşte, cutul[2]) din gios, pe Săreti, şi cu morile ce sânt în Siret, însumi domniei meli, drept patru sute zloţi tătărăşti; care bani de mai sus scrişi — 400[3]) — i-am şi plătit domniia me în mânule slugilor noastre, tuturor celor de mai sus scrişi, nepoţilor lui Giurge Zvorâşte, după tocmala ce au avut cu domniia me. Deci domniia me bine am voit, cu a noastră bună voire, cu curată şi cu luminată inimă şi cu agiutoriul lui Dumnezeu, de am întărit a noastră sfântă mănăstire de la Moldoviţă, şi am făcut noi pentru a noastră sănătate şi mântuire, şi pentru sănătate şi mântuire fiilor noştri, am dat şi am întărit pe acè de mai sus zisă giumătate de sat din Zvorâşte, cutul[2]) din gios, şi cu mori ce sânt în Sireti, acei sfintii mănăstiri [a] noastre Moldoviţii, unde iaste hramul Buna Vestire a pre sfintii născătoarei de Dumnezeu şi purure ficioarii Mariei, şi egumen mănăstirii iaste rugătoriul nostru popa Anăstasie, ca să fiie acè giumătate de sat şi cu morile acele sfintii mănăstiri a noastre Moldoviţii de la noi uric cu tot venitul, nestrămutat nice odinioară în veci. Iar hotarul acei giumătăţi de sat să fie pe unde au hotărît dumnialui Tăutul logofăt: începându-se din sus din malul Siretiului, pe din sus de gura Zvorâştii, de la o salcii, ci iaste în malul Siretiului, de acolo drept la vadul Zvorâştii, unde trece drumul Dobrănăuţului, de acolo drept la margine pădurii la doi arini, de acolo la o fântână de pe costişă, de acolo drept la obârşie altei fântâni, pe din sus de fântână la nişte pădureţi[4]), de acolo drept la o movilă piste drum, de acolo

---

[1]) In amândouă locurile suretul are Ciucius; bănuesc că *s* de la sfârşit vine din с = prepoziţia съ din original, d. p. и Ромашко Чючю с своими сестрами: şi Romaşco Ciuciu cu surorile sale; Чючю с a fost cetit de traducător Чючюс. Asupra acestor Ciuceşti vezi No. CCVII.

[2]) In suret „cotul".

[3]) Wickenhauser are 800.

[4]) Wick. „zu einigem Gehölze".

drept la o movilă, ci iaste în vale, de acolo drept la codru[1]) la un stejar, de acole codru în gios păn' la hotarul Şărbăneştilor, iar de acole din margine pădurii dintr'un viaz, adică ulm, ci iaste în mijlocul a doă părăe[2]), drept pe mijlocul loziilor[3]) piste drum la o movilă săpată, de acolo drept la altă movilă la capul unor schini[4]), de acolo drept la deal la al triile movilă, şi de acolo drept la al patrăle movilă ci iaste în mijlocul toloacăi[5]), de acole drept la gura unei bălţi, ci cade în topliţă la altă movilă, iar de aice să fiie pe unde au hotărît pan Duma cluceriu, adică din gura bălţii la[6]) malul Siretiului la viaz, adică la u[lm][7]), apoi piste Sireti la alt mal la un teiu, de acole la un frasin[8]) ci iaste în mijlocul luncii, şi pintri poeni la râpile [rele şi la poiana de sus, care e ceva mai sus de poiana lui Ion][9]) Giumătate, pe lângă care poiana ce din sus apucă codrul la deal[10]) la un stejar mare, de acole la groapa ursului, şi apucă codrul în sus[10]) piste drum la nişte meri, şi acole iaste movilă săpată, de acole drept la trii ulmi şi drept la malul Săretiului pe din sus de moara de lângă salce, ci iaste în protiva ciialalte sălcii ci iaste piste Sireti. Şi atâta iaste tot hotaru. Iar egumenul carile va fi la sfânta noastră mănăstire Moldoviţa şi cu toţi călugării ce vor fi la această sfântă mănăstire să aibă acest obicei: să slujască noă păn' când vom fi cu viiaţă în fiişte care săptămână o zi piste tot anul, Luni sara paraclis[11]) iară Marţi dimineaţa liturghie, şi să dè fraţilor de băut; iar după a noastră viiaţă, ii să slujască Luni sara paraclis[12]) şi Marţi dimineaţa liturghie. Aşijdere să aibă a face noă în fiişte carile an pomenire la o zi. Şi spre aceasta iaste credinţa a însumi domniei mele de mai sus scris Ioan Stefan Voevod,

1) Wick. „zur Waldung".
2) Wick. „in ein Moor, das in der Mitte zweier Bäche ist".
3) Wick. „Weidenruthen".
4) Wick. „an der Ecke einiger Dornsträuche".
5) Wick. „mitten durch die Huthweide".
6) In suret „piste"; vezi mai departe.
7) Wick. „zum Moor".
8) Wick. „Esche".
9) Pasagiul din parenteze, care în suret e însemnat ca rupt, l-am completat după textul lui Wickenhauser „zum bösen Weg, und zur oberen Wiese, welche etwas oberhalb der Wiese des Jon Giumătate ist".
10) Wick. „die Au aufwärts".
11) Wick. „Gebeth".
12) Wick. „ein Seelenamt".

şi credinţa a pre iubiţi fiii domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad[1]), şi credinţa boerilor noştri a Moldovii, a mari şi a mici. Iar după a noastră viiaţă, cine va fi domn ţării aceştiia, să nu aibă a strică această a noastră danie şi întăritură, ce mai vârtos să aibă a da şi a întărì, de vreme ce noi am dat şi am miluit această mănăstire Moldoviţa, pentru sănătate şi mântuire noastră. Iar egumenul carile va fi la a noastră mănăstire Moldoviţa şi călugării ce vor lăcuì într'însa, de nu vor plinì ceea ce iaste scris mai sus, ci se vor ispitì a strică, să aibă a da răspuns la domnul nostru Isus Hristos, şi să le fie lor pârâş pre sfânta noastră de Dumnezău născătoare. Şi pentru mai mare tărie şi întăritură acestor de mai sus scrise, am poroncit credincios boerului nostru dumnialui Tăutului logofăt[2]) să scrie şi a noastră pecete către această adivărată carte [a] noastră să lege.

De pe sârbie pe limba moldovinească s'au tălmăcit acum de al doile, precum au fost cu putinţă a înţălege şi a cunoaşte, şi s'au diorthosit la anul 1793, Ghen. 16, deci s'au diorthosit întocmai, după cum au fost şi iaste sârbeşte. Polcovnic Pavăl Debriţi ot Mitropolie.

Acest suret de ispisoc cercetându-se de noi şi posleduindu-se cu cel vechiu ispisoc, din cuvânt în cuvânt, cu polcovnicul Pavăl, şi aflându-se în tocma şi fără de nici o greşală, pentru aceea am întărit şi noi cu ale noastre iscălituri, 17[93], Ghenarie 31. Iacov, mitropolit Moldaviei.

Academia Română, sign. 9/XL. — Un extras foarte amănunţit după original a publicat F. A. Wickenhauser, Die Urkunden des Klosters Moldowiza, p. 70-72. Din el lipsesc însă toate rudele lui Mihail Ponici, afară de soru-sa Maria, lipsesc fiii domnului şi boierii. Descrierea hotarelor Zvorâştei este tradusă întreagă. Am dat în note variantele care ar prezentà oarecare interes, faţă de suretul românesc, pentru restabilirea textului original, dacă acesta nu s'ar găsì nici odată. Am pus peste tot Zvorâşte în loc de Dvorâşte, ceeace este o lectură greşită a traducătorului şi a diortositorului din sec. XVIII. Se poate ca forma lui з din original să fi fost asemănătoare cu a lui Д, fiindcă şi Wickenhauser are de trei ori Dworistie (p. 70-71) şi odată Sworistie (p. 71). Cf. „Sworestie" în declaraţia dela 18 Ianuarie 1782 a călugărului Vasian dinaintea comisiunei de hotărnicie prezidate de colonelul austriac Metzger

---

[1]) In suret greşit „Alexandru, Bogdan şi Vlad".
[2]) In suret „vel logofăt".

(ibid., p. 215). — Un rezumat necomplet, cu data 15 Martie 6996 şi cu menţiunea că documentul e plastografiat, se află în dosarul No. 7, f. 137, Tr. 234, op. 258, din arhiva Statului din Iaşi. Documentul nu este însă suspect prin nimic, de oarece la anexarea Bucovinei mânăstirea stăpâniă încă jumătatea de jos a satului Zvorâştea s. Zvoriştea. Acest sat se află în jud. Dorohoiu, pl. Berhomete. La 1742-43 e citat ca selişte în ţinutul Sucevei; v. ms. No. 110 dela Academia Română, f. 94. Şerbăneştii, despre cari se vorbeşte la descrierea hotarelor, sunt un cătun al Zvorâştei (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 536; Marele Dicţionar Geografic, V, p. 799). Cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 140; G. Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 124-125.

Genealogia urmaşilor lui Giurgea Zvorâşte, care a trăit pe timpul lui Alexandru cel Bun, pare a fi, după documentul nostru, următoarea:

Giurgea Zvorâşte
- X
  - Mihul Ponici
  - Măruşca
  - Băla
    - Anuşca
- Dancul din Steclieni
  - Ileu
  - Labăşcu
  - Duşa
- Ivanco Tolocico
  - Alexandru
- Fedor Platon
  - Burla
  - Costea
  - Pântea
- Danciul Ciuciu
  - Romaşco Ciuciu
  - Ulca
  - Neaga
- Oprişan
  - X
    - Buda, Nastea
  - Măruşca

CLXXXIII

Suceava, 15 Martie 1488.

Ştefan cumpără dela Şteful, fiul Anuşcăi, fetii lui Coste Tătăraş, cu 200 de zloţi tătăreşti, o jumătate din satul Vicşani pe Suceava, pe care Coste o aveà dela moşul său Ivaşco, iar cealaltă jumătate, tot cu 200 de zloţi, dela Andriaş Hancovici, dela fratele acestuia Ivanco, dela surorile lor Anuşca şi Taţa cu copiii lor şi dela vara lor Marina, fata Anastasiei, nepoata lui Demeşco. Primind dela Şteful privilegiul ce moşul său Ivaşco îl aveà dela Alexandru cel Bun asupra părţii lui din sat—ceilalţi coproprietari se vede că pierduseră pe al lor, — Ştefan dărueşte amândouă jumătăţile Vicşanilor mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie.—Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Zbierea,

Neagu, Duma, Gangur, Dragoş vornicul, Hârman, Iaţco Hudici, Dajbog, Şteful pârcalab de Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Andreico Ciortorovschi, Groza Micotici pârcalab de Orheiu, Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Câlnău spătarul [1]), Boldor visternicul, Ieremia postelnicul, Andreico ceaşnicul, Mateiu stolnicul şi Şandru comisul; logofăt Tăutul, diac Ion.

Extras după traducerea germană a lui Wickenhauser în Homor, Sct. Onufri etc. (1881), p. 177-179, cu data greşită 6975/1467, şi după cea dela „Tabula" din Cernăuţi, cu data exactă 6996. In rezumatul din Woronetz und Putna (1886), p. 166, are şi Wickenhauser anul 6996/1488, singurul care corespunde listei de boieri din acest document. Variantele în cetirea numelor proprii sunt următoarele: Wick. Wikschinez, Tab. Viksaniecz (în orig. probabil Викшани, Викшане sau Викшанци; cf. Wikschan la Wick., l. c., p. 177, şi Викшане în doc. dela 2 Fevr. 1503, vol. II); Wick. Anna, Tab. Annuška; Wick. Tazâ, Tază, Tab. Tacza (probabil Таца sau Тацъ). — Orig. se află până pe la 1850 în Bucovina. Dat fiind că Wickenhauser şi-a rectificat la 1886 data de la 1881, am puteà presupune că el a făcut această rectificare comparându-şi din nou traducerea cu originalul. Se poate însă să fi îndreptat numai o eroare de tipar. In cazul întâiu, originalul a dispărut din Bucovina după 1886.—La anexarea acestei ţeri satul Vicşani nu mai există. Mânăstirea Putna stăpâniă însă moşia pe care fusese satul şi din care o parte erà cedată schitului Onufrei, dintre Bănceşti şi târgul Siretului. Părâul Ruda, care curge dela Bahrineşti până la Hadic sau Hadikfalva, unde se varsă în Suceava, treceà prin hotarul ei. Vicşanii se aflau dar pe vremea lui Ştefan cel Mare între Frătăuţi şi Bănceşti. Călugării dela Putna identificau teritoriul acestui sat, care pe vremea lui Alexandru cel Bun se numià şi Vicşineţ (Викшинець în doc. dela 1 Fevr. 1429, păstrat în copie printre hârtiile lui Wickenhauser dela Comitetul Ţerii din Cernăuţi), cu teritoriul dăruit la 18 Noemvrie 1393 de Roman I fiilor lui Dragomir Albul; acest teritoriu mergeà spre sud până în Suceava; v. D. Dan, Mânăstirea Putna, p. 256, şi cf. Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, VII, p. 367-368. Faptul că la 1429 Jurj de la Frătăuţi (Фратовскыи), care stăpâniă Vicşineţul împreună cu fratele său Petru, primeşte dela acesta o jumătate din sat, pentru un alt sat cedat nepotului său Manciul, fiul lui Petru, confirmă părerea călugărilor Putneni arătându-ne că Vicşanii sau Vicşineţul se află în acelaş hotar cu Frătăuţii. De părerea aceasta trebue să fi fost şi Vartolomeiu Măzăreanu, care în condica mânăstirei Putnei dela 1764 pune sub titlul „Vicşanii" toate trei documentele de care am vorbit în această notă: a) cel dela Roman I

[1]) La Wickenhauser greşit „Kämmerer", adecă postelnic; trad. dela Tabulă are „Spatari".

din 1393 (la el greşit 6908=1400, ca în vechiul suret al mânăstirei, Inv. No. 159); b) cel dela Alexandru cel Bun din 1 Fevr. 1429 (la el greşit Fevr. 5); c) cel dela Ştefan cel Mare din 1488. — In documentul dela 15 Martie 1490, No. CCXV, Vicşanii sunt arătaţi în ţinutul Cernăuţilor, iar în cel dela 2 Fevruarie 1503 (vol. II) pe valea Sucevei.

CLXXXIV

Suceava, 3 Aprilie 1488.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, satul domnesc Cozminul din ţinutul Cernăuţilor şi următoarele venituri domneşti: a) pietrile de ceară din târgul Siretului, de care vor îngrijì şase voştinari din acelaş târg; b) morile domneşti din târgul Siretului şi o sladniţă; c) vama cea mică a Sucevei, „care se află la Jicove“.

† Въ имѣ ѡтца и сына и свѧтаго дѹха, троица свѧтаа и единосѫщнаа и нераздѣлимаа. Се азь раб владыкы моего ісѹ христа, Іѡ Стефан воевода, божїею милостїю господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан възрит или его чтѹчи оуслышит, ѡже благопроизволи господство ми нашим благым[1]) произволенїемь и чистым и свѣтлым сръдцемь, ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїѧ, ꙗко да оутвръдим и оукрѣпимь свѧтыи наш монастирь ѡт Пѹтнои, идеже ест храм оуспенїа прѣсвѧтїа и чистїа и прѣблагословенѣи владычица наша богородица и приснодѣви Марїа, и где ест егѹмен архимандрит молебникь наш кvр поп Паисїе, и оучинили есмы въ задѹшїе свѧтопочившиχ предкѡв и родителеи нашиχ, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи нашиχ, и дали есми томѹ свѧтомѹ нашемѹ монастирѹ ѡт Пѹтнои наш правїи приχод: въси камени ѡт воскѹ ѡт нашего Серецкого тръга, и шесть вощинаре еще ѡт Серецкога тръга, и наши питомыи млини тиж ѡт Серецкого тръга и съ сладницою, и малое мито на Сѹчавѣ, що ест оу Жикове. И еще есми дали и потвръдили томѹ нашемѹ свѧтомѹ монастирѹ ѡт Пѹтнои наше питомое село на имѣ Козминѹл, ѹ Черновскои волости. Тое въсе вишеписанное да есть томѹ

[1]) Orig. благым и.

нашемꙋ свѧтомꙋ монастирꙋ ѿ Пꙋтнои ѿ нас оурикь и съ въсемь доходомь, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотарь томꙋ вишеписанномꙋ селꙋ да ест: почнеши ѿ Лꙋковице ѿ дꙋбь росохатыи черес заподїи, черес пꙋть, на столпъ где могила копана, ѿ толѣ прости черес долинꙋ на могилꙋ на дил, а ѿ тои могилꙋ черес поле ꙋсе малои дорогою до великою дорогꙋ що идет ѿ Лꙋковице, а ѿ тои великои дорогꙋ до Юрїева става, а ѿ толѣ прости черес поле на столпꙋ, а ѿ толѣ черес поле на дꙋб що ест на ѡбрѣжїе, та на рѣкꙋ на Дерлꙋи, та дꙋлꙋ Дерлꙋем на став монастирскїи, а ѿ толѣ гори потоком до Солонецѣ, ѿ толѣ потоком до ставь къ покѡв, та на столпꙋ, ѿ толѣ прости черес поле на рꙋдꙋ на Козїю, та рꙋдою до малого дорогꙋ, та малою дорогою до столпа, та на старого столпа на великои дороги що идет ѿ Черновци, та черес пꙋт, прости черес поле и черес долинꙋ на столпꙋ, та на дꙋб знаменан, що ест на нем бꙋѡрꙋ, на Ѩблꙋнивецꙋ ѿ Кꙋчꙋра, та черес долинꙋ що сѣ зоветь Переемь на дрꙋгою долинꙋ, та на дорогꙋ, та дорогою, та черес Кꙋрїево [1]) долинꙋ на столпꙋ, а ѿ того столпа ꙋ дрꙋгїи столпъ що ест на ѡбочи, та на берест на Коровїево потоци, мало више Плючкова пасика, та черес Коровїѧ оу столпꙋ, та черес лози на столпꙋ на ѡбочи, та на камен на верхъ Хлꙋбокою долинꙋ, та Хлꙋбокою долинꙋ та черес Дерлꙋи [2]), та прости черес поле на ꙗблон на краи лиса, та ꙋ лис межи двама полѣнами, та бꙋковиною долꙋ до Лꙋковицкое хотарѣ, где выходит стежка ѿ бꙋковина, та поперек рога на дꙋб, на росохатїи дꙋб, на краи лиса. То ест емꙋ вес хотарь. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡвь господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь наших: в. п. Збїари, в. п. Нѣгъ, в. п. Дꙋми, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоша двѡрника, в. п. Хърмана, в. п. Ѩцка Гꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла пръкалаба хотинского, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ Микотича пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Матеа столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих боѧрь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ,

[1]) Probabil greşit în loc de Кꙋровїево sau Коровїево (sc. долинꙋ), în suret „(valea) Coroviei".
[2]) S'ar puteà ceti şi Дерелꙋи, cum se pronunţă astăzi.

кто бѫдет господарь нашеи земли молдавскои, ѡт дѣтеи нашиχ или ѡт нашего родѹ, или пак бѫд кого богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порѹшил нашего даанїа и потврьжденїа, али щоби оутврьдил и оукрѣпил, занѹже есми дали и потврьдили свѧтомѹ нашемѹ монастирѹ ѡт Пѹтнои, въ задѹшїе свѧтопочившиχ предкѡв и родителеи нашиχ, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи нашиχ. А кто сѣ перекѹсит[1]) нашего даанїа и потврьжденїа порѹшити или раздрѹшити, тот да ест проклѣть ѡт господа бога и спаса нашего ісѹ христа, и ѡт прѣчистыѧ его богоматере, и ѡт свѧтыχ д҃ евангелисти, и ѡт свѧтыχ в҃і апостоль врьχовниχь, Петра и Павла и прочїи, и ѡт свѧтыχ т҃ні ѡтець иже въ Никеи, и ѡт въсѣχ свѧтыχ иже ѡт вѣка богѹ оугождьшїиχ, и да ест подобен Іюдѣ и проклѣтомѹ Арїи, и да имает оучастїе съ ониѣми Іѹдее иже възъпиша на христа бога: кръвь его на ниχ и на чадоχ иχь. А на бѹлшее крѣпость и потврьжденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ лист[ѹ на]шемѹ. Пис(а) Іѡн въ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцҁѕ, мѣсѧца априлїа г҃ ден.

Pecetea pierdută. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 13. In dos sign. „Lit. A., fasc. 8“ şi o însemnare veche, din care se mai poate cetì млин ѡт Серецкого тръга и... = moara din târgul Siretului şi.... Rezumat necomplet de V. A. Uljanickij, Materialy, No. 100[a], p. 117, şi publicat întreg de A. I. Jacimirskij, Дарственныя грамоты, No. 11, p. 12—13, cu câteva greşeli neînsemnate şi cu lectura Юцка pentru Ицка (p. 13). Tradus întreg de Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 166—169, după original. Acesta se află dar pe la 1850 în Bucovina, la departamentul procuraturii finanţelor (Kammerprokuratur) din Cernăuţi.

O traducere germană de translatorul J. Marcińkiewicz, revizuită şi corectată de consilierul Buday (cunoscutul Budai-Deleanu), cu signatura „Litt. A., fasc. 8“, se află în posesiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg, iar o altă traducere germană, de locotenentul Łopeisky, la „Tabula“ din Cernăuţi. O traducere românească „scrisă la 6 Iunie 7257“ (=1749), care poate să fie însă copiată după alta mai veche, se află în arhiva m-rei Putnei, Inv. No. 134, cu data greşită „Aprilie 30“. Un rezumat de Vartolomeiu Măzăreanu ap. D. Dan, l. c., p. 190-191: „pietrile de ceară“ sunt traduse acì cu „teascul cerii“; vezi ibid., p. 253. Cf. şi R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 137.

Cuprinsul documentului şi numele boierilor martori sânt date

---

[1]) Asupra acestui cuvânt vezi nota dela No. următor, p. 343.

exact în toate patru traducerile. La Wickenhauser însă, în loc de „vama cea mică dela Suceava care se află la Jicove“ se zice „die Mauteinnahme in Shikow an der Sočawa“ [1]), iar boierul Neagu este lăsat afară, după Zbierea. Greşeli multe se găsesc la descrierea hotarelor Cozminului, unde o sumă de termeni topografici şi comuni au rămas neînţeleşi chiar traducătorului dela 1749, care trebuià să cunoască locurile amintite în descriere. Łopeisky şi Marcińkiewicz lasă aceşti termeni de cele mai multe ori netraduşi; Wickenhauser, după obiceiul său, caută să-i explice, chiar când n'are date suficiente, şi ajunge astfel de multe ori la traduceri cu totul arbitrare. Fiindcă aceşti termeni se repetă des în hotărnicii şi trebue să ni-i clarificăm odată definitiv, dau acì o traducere nouă a documentului dela 3 Aprilie 1488, arătând în note pasagele rău înţelese de ceilalţi traducători, şi reproduc apoi şi suretul dela 1749, care ne poate slujì drept dovadă de cunoştinţele ce aveau asupra limbei vechi ruseşti călugării noştri din întâia jumătate a sec. XVIII.

„In numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh, treime sfântă şi de o fiinţă şi nedespărţită. Iată eu, robul stăpânului meu Isus Hristos, Io Ştefan Voevod din mila lui Dumnezeu domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor celor ce se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, că a binevoit domnia mea, cu a noastră bunăvoinţă, şi cu inimă curată şi luminată, şi din toată a noastră bună voe, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să întărim şi să împuternicim sfânta noastră mânăstire dela Putna, unde este hramul Adormirei prea sfintei şi prea curatei şi prea binecuvântatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria, şi unde este egumen arhimandritul (şi) rugătorul nostru chiar popa Paisie, şi am făcut, pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor strămoşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri, şi am dat acestei sfinte a noastre mânăstiri dela Putna dreptele noastre venituri: toate pietrile de ceară din târgul nostru al Siretului, şi şase voştinari, tot din târgul Siretului, şi morile noastre de baştină, tot din târgul Siretului, împreună cu sladniţa [2]), şi vama cea mică de pe Suceava, care se află la Jicove. Şi am mai dat şi am întărit acestei sfinte a noastre mânăstiri dela Putna satul nostru de baştină Cozminul, în ţinutul Cernăuţilor. Toate aceste mai sus scrise să fie acestei sfinte

[1]) Łopeisky traduce cu „kleine Dreissigsteinnahme“, identificând vama moldovenească cu trigesima ungurească (harminczad).

[2]) Orig. н съ сладницоѭ; сладница e, cu un cuvânt mai nou, berărie, fabrică de bere; la Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 167, „Malze“; în trad. dela 1749 lipseşte; trad. Tabulei o circumscrie cu cuvintele „sammt Slatnicza oder dem Orthe wo zum Bier die Gerste gedrückt wird“. Cuvântul vine dela сладъ malt (bulg. сладъ, rus. солодъ) şi nu l-am întâlnit decât în izvoarele noastre. Maloroşii au солодовня, Polonii *słodownia*, Cehii *sladovna;* cf. în limba cehă *sladek* berar, *sladař* cel ce prepară malt. Сладница corespunde deci cuvântului кровар „berărie“ (germ. Brauerei) din documentul dela 3 Iulie 1460 (vol. II).

mânăstiri a noastre de la Putna de la noi uric cu tot venitul, neclintit nici odată în veci. Iar hotarul acestui de mai sus scris sat să fie începând dela Lucoviţa[1]) dela un stejar îmbinat[2]) peste zăpodii[3]), peste drum, la un stâlp unde e săpată o movilă; deacolo drept peste vale la o movilă la deal, iar dela acea movilă peste câmp tot pe drumul cel mic până la drumul cel mare ce vine dela Lucoviţa, iar dela drumul cel mare până la heleşteul lui Iurie, iar deacolo drept peste câmp la un stâlp, iar deacolo peste câmp la un stejar ce se află pe obrejie[4]), apoi la apa Derluiului, apoi

---

[1]) Astăzi Lucaviţa (de Sus şi de Jos), formează comună împreună cu Cotul-Bainski, în districtul Cernăuţilor din Bucovina.

[2]) Orig. росохатын; tradus de Wickenhauser cu „bezeichnete“ sc. Eiche, de traducătorul român dela 1749 cu „înghinat“, de Łopeisky cu „aestereich“, de Marcińkiewicz cu „zweystämmig“. Maloros. росохатий (s.-астиї), росоховатий însamnă „gabelig, ästig, ausgebreitet“, dela росоха Gabel, zweispaltiger Hauptast am Baume (Żelechowski, II, p. 840; cf. розсоха, розсохатиї, ibid., p. 832). Traducerea românească este dar exactă.

[3]) Orig. чрес заподїи; trad. dela 1749 „peste zăpoade“, Wick. „über einen kleinen Absturz“, trad. Tab. „Precipiz“. Am lăsat acest cuvânt netradus, deoarece e un termin topografic specific moldovenesc, cu înţelesul de mic platou pe o înălţime sau „o faţă întinsă pe deal mare sau mic“, după definiţia lui C. Conachi din Uricariul, I, p. 228, reprodusă şi de Cihac, Dictionnaire d'étymologie dacoromane, Éléments slaves etc., p. 270. Cf. Fr. Damé, Nouveau dictionnaire roumain-français, Bucarest 1894, p. 240: zăpoadă [Trans.] clairière; zăpodie [Mold.] plateau (sur une colline ou une montagne). Un Topliţan (Transilvania, comitatul Muraş-Turda) mi l-a explicat cu „o poeniţă în mijlocul unei păduri“, pe când d-l Radu Rosetti îmi spune că în Moldova însamnă o „boltitură, o adâncătură mare în coasta unui deal“. In Ţara Românească cuvântul e, pe cât ştiu, necunoscut. *Zăpodie, zăpoadă* derivă din paleosl. заподъ ascunzătură, latebra (Miklosich, Lexicon). Acelaş înţeles îl are заподъ în limba veche rusească (I. I. Sreznevskij, Materialy, I, col. 937). E compus din за şi подъ tabulatum, şes. Cuvântul a existat şi în limba veche sârbească, în care se constată numele de localitate *Zapodjani* (Miklosich, Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen, II, 1874, p. 77), corespunzător românescului *Zăpodeni*, d. p. în jud. Vaslui, pl. Mijlocu, un sat „aşezat pe coasta V. a dealului Chicerea, întretăiat în direcţia E.-V. de trei râpi, cu o adâncime dela 5—15 metri“, după Marele Dicţionar Geografic, V, p. 784; cf. ibid. *Zăpodia*, p. 785. Bănuesc că de aceeaş origine sânt numele de localităţi puse de Miklosich, l. c. p. 120, sub cuvântul *zapada*, al cărui înţeles îl declară „obscur“: neosl. Sappada (un vârf de munte) şi grec. ζάπαντον (= Zapadon), ζαπαντός, ζαπάντι, ζαπαντίνα, din Acarnania, Aetolia, Eubea, Mesenia, şi ζαμπάντη din Corint, înrudite după dânsul cu serb. *zapad* locus opacus şi cu rom. *zăpadă*. „Zăpadă“ derivă însă din rad. *pad*- a cădeà şi tot aşà poate să fie grec. Zapadina; cf. „Padina“ la noi. Celelalte nume greceşti par a fi însă din slav. заподъ, заподие.

[4]) Orig. на ѡбрѣжїе; Wick. „auf der Anhöhe“, trad. Tab. „auf der Anhöhe des Berges“, trad. dela 1749 „la obrejie“. Obrejie însamnă în Moldova „muche de deal, muchioiu“. D-l G. Teodorescu-Chirileanu mi-o defineşte „o muche de deal, unde se întâlneşte un podiş cu o coastă sau costişe“, de obiceiu pe marginea unei ape. Cihac (l. c., p. 449) o defineşte „terre haute et stérile“ şi o pune greşit în legătură cu „vârf, obârşie, obârşesc“, iar Damé (Nouveau dictionnaire, III, p. 141) o traduce cu „plateau [Suc.]“.

pe Derlui în jos la heleşteul mânăstirei, iar deacolo în sus pe părâu până la Soloneţ, deacolo pe părâu până la şanţul heleşteului [1]), apoi la un stâlp, deacolo drept peste câmp la ruda Coziei [2]) şi prin rudă la drumul cel mic şi pe drumul cel mic la un stâlp, apoi la stâlpul cel vechiu din drumul mare care vine dela Cernăuţi, şi peste câmp, drept peste câmp, şi peste vale la un stâlp şi la un stejar însemnat, pe care se află un buor, lângă Iabluniveţul [3]) dela Cuciur, apoi peste valea ce se cheamă Pereem [4]) la altă vale, apoi la drum, apoi pe drum, apoi peste valea Coroviei [5]) la un stâlp, iar dela acel stâlp la alt stâlp care se află pe costişe [6]), apoi la ulmul [7]) de pe valea Coroviei, ceva mai sus de prisaca lui Pliucîco [8]), apoi peste Corovia la un stâlp, apoi peste lozii [9]) la un stâlp la costişe [6]), apoi la piatra dela obârşia văii Adânci [10]), apoi pe valea Adâncă şi peste Derlui şi drept peste câmp la un măr în marginea pădurei, apoi la pădure între două poieni, apoi prin făget la vale până la hotarul Lucoviţei, unde iese cărarea din făget, apoi prin mijlocul Cornului la un stejar, la stejarul îmbinat în marginea pădurei. Acesta îi este tot hotarul. Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre mai

---

1) Orig. до ставь въ покωв; Wick. „zum Staugraben Pokow“, Tab. „bis Aufhaltsgraben Pokov“, Marcińkiewicz „bis zum Teiche Pokow“, trad. dela 1749 „la hăleşteu lângă râpă“. Bănuesc că покωв e o greşală, în loc de окопъ şanţ, val, vallum. *Ocope* se numeşte şi azi această localitate în româneşte (Şematismul pe 1904, p. 53), in polon. *Okopy* (harta institutului geografic austriac, planşa Czernowitz); impreună cu Franzthal, Derehluiu, Cozmin şi Na-Bainski formează comuna Mologhia (în Şematism Mologia, pe harta austriacă Mołodia). Cf. *Okop* în Rusia, *Okopy* în Galiţia, ap. Miklosich, Ortsnamen aus Appellativen, II, p. 67.

2) Orig. на рѹдѹ на Козїю; Wick. „auf die Ruda-Kosi“, Marciń. „zur Kozia Ruda“, trad. dela 1749 „la ruda la Cozia“. Ruda e un termin topografic foarte răspândit în ţările slave şi însamnă „baie“ in înţeles de mină, metallum, aes, minera (Miklosich, Ortsnamen aus Appellativen, II, p. 88). Tradusă în româneşte, Козїи рѹда ar fi „Baia Caprii“.

3) Orig. на Ꙗблѹнневцѹ; Wick. „zum Apfolterbach“, Tab. „zu Jablonowcze“, trad. dela 1749 „la Eblunăuţi“. Este localitatea Jablonovec (Jablonowetz) de lângă Ciahor şi Corovia. Cf. Iabloniţa, cătun al satului Putila, lângă Câmpulungul rusesc din Bucovina, la 1776 Iabloneţ (Şematismul pe 1904, p. 179; Dr. D. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 36, 49, 79), sau Iablăniţa in jud. Mehedinţi.

4) Maloros. переем (perejem), перейом Unterbrechung, Halt, ap. Żelechowski, II, p. 615, 616.

5) Orig. черес Кѹрїево долинѹ; Wick. „durch das Thal Kureu“, Tab. „Kurevo“, Marciń. „Kurijow“, trad. dela 1749 „peste vale Corovii“. Este Corovia de azi de lângă Ciahor; vezi nota dela p. 334.

6) Orig. на ωбочи, dela un subst. ωбочїе din бокъ latus, coaste; Wick. „am Fusse einer Anhöhe, am Berges Ende“, Tab. „am Fuss des Berges“, „na Oboczie“, trad. dela 1749 greş. „la nişte răduece“, „la rădiuri“.

7) Orig. на берестъ; trad. dela 1749 greş. „la bereţsche“; rus. берестъ, paleosl. брѣстъ ulmus. Cf. Miklosich, o. c., II, p. 6.

8) Orig. Плючкова пасика; trad. dela 1749 greşit „prisaca Plucicova“.

9) Lozii însamnă „sălcii de apă“; cf. maloros. лоза Korbweide, Uferweide salix viminalis, pl. лози Weidengebüsch; polon. *łoza* Wasserweide.

10) Wick. „auf den Stein(?), tiefes Thal“. E valea numită azi *Hliboca*.

sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: credinţa boierului Zbierea, cr. b. Neagu [1]), cr. b. Duma, cr. b. Gangur, cr. b. Dragoş vornicul, cr. b. Hârman, cr. b. Iaţco Hudici, cr. b. Dajbog, cr. b. Şteful pârcalabul de Hotin, cr. b. Micotă şi cr. b. Reaţeş pârcalabii de Neamţ, cr. b. Andreico Ciortorovschi, cr. b. Grozea Micotici pârcalabul de Orheiu, cr. b. Secară pârcalabul de Cetatea Nouă, cr. b. Câlnău spătarul, cr. b. Boldor vistiernicul, cr. b. Eremia postelnicul, cr. b. Andreico ceaşnicul, cr. b. Matei stolnicul, cr. b. Şandru comisul, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar după viaţa noastră etc. [2]). Iar spre mai mare tărie a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, logofătului Tăutul, să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Ion în Suceava, la anul 6996, luna lui Aprilie în 3".

„Suret di pe uricu sârbesc dela Stefan Voevod, 6996, April 3 [3]).

In numile tatălui şi a fiiului şi sfântului duh, troiţă sfântă şi una de o fiinţă şi nedespărţită. Iată eu robul despuitoriului [4]) meu lui Isus Hristos, noi Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezău domn pământului Moldovei, însămnare facem cu această scrisoare a noastră tuturor cine va căutà pre dânsa sau cine va ascultà pre ea, iată binevoind domnia mea cu a noastră bună voinţă şi cu curată şi luminată inimă, şi din toată a noastră bună voe şi cu agiutorul dela Dumnezău, ca să facem şi să întărim sfintei noastre mănăstiri dela Putna, unde este hramul Adormirea presfintei şi curatei şi prebunei cuvâutătoare [5]) despuitoarei [6]) noastre născătoarei de Dumnezău şi pururea ficioarei Mariei, unde este egumen arhimandrit rugătoriul nostru chir popa Paisie, şi am făcut pentru sufletele celor mai înainte răposaţilor moşilor şi neamurilor [7]) noastre, şi pentru a noastră sănătate şi mântuire, şi pentru sănătatea şi mântuirea fiilor noştri, şi am dat acestei sfinte a noastre mănăstire dela Putna al nostru drept vinit: toate camenile de ceară dintr'al nostru târg a Siretiului, şi şesă hoştinari ce sânt din târgul Siretiului, şi a noastre mori de agonisită [8]) iarăşi din târgul Siretiului, şi

---

[1]) Lipseşte în traducerea lui Wick. şi în cea dela „Tabulă".

[2]) Nu mai traduc această formulă, deoarece în suretul ce urmează e destul de bine tradusă.

[3]) In suret „30".

[4]) Traduce pe владыкы.

[5]) Traduce pe прѣблагословенѣи.

[6]) Traduce pe владычици.

[7]) Traduce greşit pe родителеи.

[8]) Traduce nepotrivit pe питомыи млини, căci adj. maloros. питомый (pytomyj) însamnă „propriu"; нашн питомыи млини însamnă deci „morile noastre proprii", adecă aparţinătoare familiei domneşti. Питомыи e tot atât cât „hrănit"; vita hrănită e însă a celui ce o hrăneşte, e proprietatea lui. Cf. Miklosich, Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen, p. 248.

puţină vamă [1]) la Suceavă ce iaste în Vicove. Şi încă am mai dat şi am întărit acestei sfinte a noastre mănăstiri dela Putna al nostru sat de hrană [2]) anume Cozminul, în ţinutul Cernăuţilor. Acele toate ce mai sus scrie ca să fie acei a noastre sfinte mănăstiri dela Putna dela noi uric şi cu tot vinitul, nemişcat nici de cum în veci. Iar hotarul acelui sat ce mai sus scrie ca să fie începând di pre Lucoviţă dela un stejar înghinat drept piste zăpoade şi drept piste drum la un stâlp unde-i movila săpată, deacolo drept piste vale la o movilă la deal şi dela aceea movilă drept piste câmp tot drumul cel mic, pănă la drumul cel mare ce vine dela Lucoviţă, iar dela drumul cel mare pănă la hăleşteul lui Iurie, de acole drept piste câmp la un stâlp, de acole drept piste câmp la un stejar ce iaste la obrejie şi apoi la părău la Derehluiu, şi Derehluiul în gios până la hăleşteul mănăstirii, de acolo părăul în sus pănă în sărătură [3]), de acole pe părău pănă la hăleşteu lângă râpă la un stâlp, de acole drept piste câmp la ruda la Cozie, şi ruda până la drumul cel mic, şi drumul cel mic pănă la un stâlp ce se chiamă stâlpul bătrân, la drumul cel mare ce vine dela Cernăuţi, apoi drept piste drum şi drept piste câmp şi piste vale la un stâlp, apoi la un ştejar însămnat ce iaste pre dânsul buor, la Eblunăuţi de cătră Cuciur, apoi piste vale ce se chiamă Pereemu la altă vale, apoi la drum şi tot drumul, apoi peste vale Corovii la un stâlp şi dela acel stâlp într'alt stâlp ce iaste la nişte răduece [4]), apoi la bereţsche [5]) la părâul Corov[i]lei, puţin mai sus de prisaca Plucîcova, apoi piste Corovie la un stâlp, apoi piste loze iar la un stâlp la rădiuri [6]), apoi la o piatră la obârşia văii Adânci, apoi vale Adâncă, apoi piste Derehlui, apoi drept piste câmp la un [măr] la margine pădurei, apoi în pădure prin mijlocul a două poeni, apoi codrul [7]) în gios până la hotariul Lucoviţăi, de unde esă cărare din codru [7]), apoi prin mijlocul Cornului la un ştejar înghinat ce iaste în margine pădurii. Acesta este tot hotarul lui. Şi într'aceasta este credinţa domniii noastre ce mai sus scrie Stefan Voevod, şi credinţa preiubiţilor fiilor noştri Alexandru şi Bogdan şi Vlad [8]), şi credinţa boerilor noştri: credinţa giupânului Zberăi, cr. g. Neagoe [9]), cr. g. Dumii, cr. g. Gangur, cr. g. Dragoş vornic, cr. g. Herman, cr. g. Iaţco Hudici, cr. g. Dajboga [10]),

---

[1]) In loc de „vama cea mică“ малое мито.

[2]) Traduce pe питомое село; v. nota 8 dela pagina precedentă.

[3]) Traduce greşit pe „до Голонецѣ“; Wick. „salzichte Quelle“. Sărătură e dat în textele slave de obiceiu cu „слатина“, rareori cu „сланаѧ кръница“, d. p. într'un doc. dela 14 Aprilie 1411.

[4]) Inţelesul acestui cuvânt mi-e necunoscut; corespunde orig. ѡбочи.

[5]) Corespunde lui берестъ, pe care traducătorul nu l-a înţeles.

[6]) Indreptat în margine „la costişe“; cf. tot acì n. 4 şi p. 338, n. 6.

[7]) Traduce pe „бѹковина“.

[8]) Traducere greşită în loc de „Bogdan-Vlad“.

[9]) In loc de „Neagu“.

[10]) In loc de „Dajbog“.

cr. g. Șteful părcălabul Hotinului, cr. g. Micotă, cr. g. Rățeș părcălabul de Neamț[1]), cr. g. Andronic[2]) Ciortorovschii, cr. g. Grozii Micotă[3]), părcălabii[4]) de Orheiu, cr. g. Săcară părcălab dela Cetate Noă, cr. g. Clenău spatar, cr. g. Boldur visternic, cr. g. Irimie postelnic, cr. g. Andreica păharnic, cr. g. Mateiu stolnic, cr. g. Șandru comis, și credința a tuturor boerilor noștri moldovenești, a mari și a mici. Iar după a noastră viață, cine va fi domn pământului nostru a Moldovei, din fiii noștri sau din neamul nostru, sau pe care va alege Dumnezău a fi domn pământului nostru Moldovei, acela ca să nu strice a noastră danie și întăritură, ce mai vârtos să facă și întărească, căci noi i-am dat și i-am întărit sfintei noastre mănăstiri dela Putna pentru sufletile celor mai dinainte răposați moșilor și neamurilor[5]) noastre, și pentru a noastră sănătate și mântuire, și pentru sănătatea și mântuirea fiilor [noștri]. Iar cine va luà a noastră danie și întăritură, sau va stricà-o, acela ca să fie blăstămat de domnul Dumnezăul și mântuitoriul nostru Isus Hristos, și de precurata maica lui Dumnezău, și de sfinții patru evanghelişti, și de sfinții 12 apostoli vărhovnici, Petru și Pavel și ceialalți, și de sfinții 318 [părinți] dela Necheia, și de toți sfinții cari din vechiu bine au plăcut lui Dumnezeu, și ca să fie asemene Iudii și blăstămatului Arie, și ca să aibă parte cu acei Jidovi care strigà asupra lui Hristos Dumnezău: sângele lui asupra lor și asupra ficiorilor lor. Iar cine mai mult ar face și ar întărì acele toate ce mai sus sânt scrise[6]), poruncit-am credinciosului nostru giupânului Tăutul logofăt ca să scrie și a noastră pecete să lege pe această carte a noastră.

Scris la 7257, Iunie 6".

— Cozminul erà, cum se vede din descrierea hotarelor lui, un sat mare și prezentà avantagiul că se aflà în imediata apropriere a Cernăuților, cari deși nu aveau importanța ce o au astăzi, față de celelalte orașe ale Bucovinei, erà însă un punct însemnat comercial. Azi Cozminul e un simplu cătun al Mologhiei.

CLXXXV

Suceava, 4 Aprilie 1488.

Ștefan confirmă „mitropoliei" de Roman, unde erà „episcop" Vasilie, dania bunicului său Alexandru, și anume satele: Leucu-

[1]) Greșit în loc de „și cr. g. Rățeș, pârcalabii de Neamț".
[2]) In loc de „Andreico".
[3]) In loc de „Micotici".
[4]) Greșit în loc de „părcălabul".
[5]) Traduce greșit pe родителен „părinți", poate prin asociație cu rus. родственникъ „rudă, neam".
[6]) Traducere greșită a formulei а на бѫлшее крѣпость etc. = iar spre mai mare tărie etc.

şenii „din sus de târgul Romanului“, cu dijma din varză, şi Dragomireştii „din jos de târgul Romanului“, cu podul umblător peste Moldova şi cu dijma din peştele proaspăt ce se va vânà pe hotarul lor. El dispune deci ca „vameşii din târgul Romanului“ să n'aibă nici un amestec la acea „vamă“, pe care o va luà „episcopul ce va fi la mitropolia Romanului“. Mai confirmă mitropoliei stăpânirea peste tătarii Baciul, Coica şi fratele acestuia Ninga holteiul, şi peste ţiganii Boia, Dadul, Guţinea şi Carfina holteiul, cu sălaşele lor cu tot.

† Въ имѣ wтца и сына и свѧтого доуха, троице свѧтаа единосъщнаа и нераздѣлимаа. Се азь раб владыкы моего Ісу христа, Іw Стефан воевода, божїею милостїю господарь земли молдавской, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан ѕзрит или его чтѕчи оуслышит, wже благопроизволи господство мы нашим благымь произволенїем и чистымь и свѣтлым сръдцемь, и съ ѕсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ, и wт бога помощїа, ıако да ѕтвръдим и оукрѣпим нашей свѧтой цръкви, митрополїи wт Романова тръга, идеже ест храм свѧтѣи и прѣподобнѣи матери нашей Параскеви, и где ест ¦епископь молебник наш кvрь Басилїе, и дали и потвръдили есми той свѧтой нашей цръкви, митрополїи wт Романова тръга, даанїе деда нашего Ѧлеѯандра воеводи, двѣ села на имѣ Левкѕшанїи повыше Романова тръга, и съ десѣтиною wт капѕстоу wт того села, и Драгомирещїи ниже Романовѣ тръга, за Молдавѣ, и съ поромом що ест на Молдавѣ и съ десѣтиною wт свижѕю рибѕ, що боудѕть ловити людї wт Драгомирещи там оу них. Ѧ митници wт Романова тръга да не имають дило до того мита, али да береть тото мито епископь кто бѕдеть оу нашей свѧтой митрополїи wт Романова тръга. И такождере есми дали и потвръдили той свѧтой нашей цръкви, митрополїи wт Романова тръга, и татаре на имѣ Бачюл съ челѣдею, и Коика съ челѣдею, и брать его Нинга холтѣюл, и цигане на имѣ Боѧ съ челѣдею, и Дадѕль съ челѣдею, и Гѕцинѣ съ челѣдею, и Карфина холтѣюл. Тое въсе вышеписанное да ест той свѧтой нашей цръкви, митрополїи wт Романова тръга, wт нас оурик и съ въсем доходом, непорѕшено николиже на вѣкы. Ѧ хотарь тим вышеписанним селам да ест wт оусих сторон по старомоу хотарѕ, кѕда из вѣка wживали. Ѧ на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣ-

възлюбленнх сынwв господства ми Ллеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боıар нашнх: в. п. Збїарн, в. п. Нѫг, в. п. Дꙋма, в. п. Ганrꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрълмана, в. п. Мицка Хꙋднча, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла паркалаба wт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеш(а) паркалабн wт Нѣмца, в. п. Лндренка Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба wт Өрхеѧ, в. п. Іwн Секаръ паркалаб(а) wт Нwвwград(а), в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора внстѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Лндренка чашника, в. п. Мътен столника, в. п. Шандра комнса, и вѣра ꙋснх боıар нашнх молдавскнх, великнх и малнх. Л по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь нашен землн молдавской, wт дѣтей нашнх нлн wт нашего родꙋ, нлн пак бꙋд кого богъ нзберет господарем бнтн нашен землн молдавской, тот щобн не порꙋшнл нашего даанїа н потвръжденїа, алн щобн оутвръднл н оукрѣпнл, занꙋже есмн далн н потвръднлн той свѧтой нашей църквн, мнтрополїн wт Романова тръга, въ задоушїе свѧтопочнв[ш]нх предков н родїтелей нашнх, н за наше здравїе н спасенїе, н за здравїе н спасенїе чадом нашнм. Л кто сѣ перекꙋснт[1]) нашего даанїа н потвръжденїа порꙋшнтн нлн раздрꙋшнтн, тот да ест проклѣть wт господа бога н спаса нашего ісꙋ хрнста, н wт прѣчнстыѧ его богоматере, н wт свѧтых д҃ еvаггелнстн, н wт свѧтых в҃і апостоль връховннх, Петра н Павла н прочїн, н wт свѧтых т҃ні wтець нже въ Ннкен, н wт въсѧх свѧтых нже wт вѣка богоу оугождьшїнх, н да ест подобен Іюдѣ н проклѣтомꙋ Лрїн, н да нмает оучастїе съ wнѣмн Іꙋдее еже възъпнша на хрнста бога: кръвь его на них н на чадох нхь. Л на болшꙋю крѣпост н потвръжденїе томоу въсемꙋ вышепнсанномꙋ, велѣлн есмн нашемоу вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетоу пнсатн н нашꙋ печат прнвѣснтн к семоу лнстоу нашемоу. Пнс(а) Тоадерь въ Соуч(а)вѣ, в лѣто ѕ҃ч҃s҃, мѣсѧца ап. д҃ день.

Pecetea pierdută; a fost ruptă împreună cu partea de jos a pergamentului, dealtmintrelea foarte bine păstrat, ca la toate documentele episcopiei Romanului.—Orig., cu un suret vechiu, la Academia Română, sign. 8/LXIV. Publicat după o condică a episcopiei dela 1756, în care textul slav a fost copiat cu greşelile obişnuite ale timpului aceluia şi cu data „20 Aprilie", de epp. Melchisedec în Chronica Romanului, I, p. 146-150 (cf. ibid., II, p. 8). Aceeaş dată o are un rezumat scos din acea condică: 6996 (în rezumat greş.

[1]) Greşit, în loc de покꙋснт. Перекусить are în ruseşte cu totul alt înţeles. Il mai găsim totuşi de câteva ori în această formulă.

7996), Apr. 20, la Academia Română, sign. 86/VIII. Boierii martori n'au fost trecuţi în condică; ei lipsesc deci şi în traducerea epp. Melchisedec. Ca formă, această traducere are defectele cunoscute din celelalte traduceri ale răposatului episcop: încrepim, întăritam= întărim; rud=rudă, neam; desufleţie=задѹшїє; putinţare=întăritură; Romanului târg=târgul Romanului, ş. a. m. d.; înţelesul documentului nu este însă alterat. Lipseşte numai Coica din cei trei tătari dăruiţi episcopiei.—Din cele două sate dela 1488 s'au păstrat numai Lecuşenii, cătun al comunei Gherăeşti, c. 10 klm. spre nord de Roman, lipit de Săbăoani. Dragomireştii au dispărut; a rămas însă numele lor pe lângă moşia Păuceşti-Dragomireşti, c. 6 klm. spre sud de Roman, lângă apa Moldovei. „Lunca Vlădichii, prisaca Vlădichii, pădurea Vlădichii" ne amintesc dependenţa de odinioară a acestor locuri de episcopia Romanului. Cf. Marele Dicţionar Geografic, II, p. 220-221, şi IV, p. 161: se înţelege că Leucuşanii şi Leucuşouţii (Leucuşovţii) nu sunt nume deosebite de Leucuşeni, ci unul e forma românească mai veche a Lecuşenilor, cari se trăgeau dela un *Leucuş, iar altul este forma slavă a aceluiaş cuvânt, cu sufixul posesiv -евъ, -овъ şi cu sufixul patronimic -ьць: plur. nom. Леоукоушевьци, Леоукоушовьци. Cf. plur. Радовьци=Rădăuţi, din Радъ Radu. Din Leucuşeni s'a făcut apoi Lecuşeni; v. harta statului major, planşa Roman. Cf. Leucuşeştii şi Licuşeştii în ţinutul Sucevei (Iorga, Studii şi documente, VII, p. 281, an. 1762) şi Levcuşeştii Левкѹшещи pe Drăslivca, într'un document fără dată dela Alexandru cel Bun (originalul în Arhivele Ministeriului de Externe din Moscva). Cf. doc. dela 12 Aprilie 1458, No. VI, şi doc. lui Alexandru cel Bun dela 16 Sept. 1408, prin care se dăruesc întâiaş dată episcopiei de Roman aceste două sate, ap. Melchisedec, l. c., I, p. 101-102 şi 105, nota 4, unde însă identificarea „Bradului" cu „Bratul" dela 1408 este greşită. Originalul, cu data 6916, se află la Academia Română.

CLXXXVI

Suceava, 5 Aprilie 1488.

Ştefan dărueşte pârcalabului Duma un sat al său pe Bogdana, „unde a fost Fete", şi o selişte pe Totruş în acelaş hotar, „unde a fost Oană dela Moişa", rămase lui dela boierul Vâlcea şi dela jupâneasa acestuia Olga, cu un privilegiu dela moşul său Alexandru Voevod (cel Bun).

† Милостїю божїєю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм [кто]

нан възрит или его чтѹчи оуслышит, wже тот истинніи наш вѣр[н]іи боꙗрин пан Дѹма пръкалаб слѹжил нам право и вѣрно. Тѣм мы видѣвше его правою и вѣрною слѹжбѹ до нас, жаловали есми его wсобною нашею милостїю, дали и потвръдили есми емѹ wт нас оу нашеи земли оу молдавскои едино село wт наших селах, на имѣ где бил Фете на Богдана, и една селица ѹ томже хотари на Тотрѹш, на имѣ где бил Ѡана wт Мониша, що нам wстало таа села wт Елъчи и wт кнѣгини его Ѡлгы, ис привилїе деда нашего Алеѯандра воеводи. Тое въсе вишеписанное да ест [е]мѹ wт нас оурикь и съ въ[сем] доходомъ, емѹ и дѣтем его и оунѹчатомь его и прѣоунѹчатомъ его и пращѹрѧтом его и въсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь томѹ селѹ и тои селищи [1]) да ест съ ѹсими своими старими хотарми, кѹда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства ʼвишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Звїари, в. п. Нѣга [2]), в. п. Гангѹра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Ицка Гѹднча, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микотъ [и в.] п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Андреика Чорторовскїи, в. п. Грози пръкалава wрхеиского, в. п. Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъwа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Матїа столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра боꙗрь наших ѹсихь, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли молдавскои, wт дѣтеи наших или wт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порѹшил нашего даанїа и потвръженїа [3]), али щоби ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже есми емѹ дали и потвръдили за его правѹю и вѣрною слѹжбѹ. А на бѹлшее крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іwн въ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцҁѕ, мѣсѧца ап. є҃.

[1]) In „Arhiva" dela Iaşi şi în copia d-lui Nicolaescu селищє.

[2]) Numele lui Duma e omis cu intenţiune după Neagu, deoarece e vorba de o danie făcută lui însuş. In documentul următor, din 6 Aprilie, e pus şi el între martori.

[3]) Forma aceasta, cu ж rus. = жд paleobulg., se găseşte şi în alte documente din colecţia noastră.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ. — Orig. în biblioteca naţională din Sofia. A fost în posesiunea unui student al Academiei teologice din Chiev A. Zapolsky, care l-a comunicat d-lui Vespasian Erbiceanu; acesta l-a publicat în Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, vol. I, p. 375—377, cu o traducere destul de bună; „unde a fost fântâna lui Bogdan“ trebue îndreptat în „unde a fost Fete pe Bogdana“ (sc. pe apa Bogdănii), iar în loc de „să-i fie lui dela noi uric în venitul lui“ trebue să se zică „să-i fie lui dela noi uric, cu tot venitul“. In text am îndreptat câteva greşeli evidente de tipar, punând în parenteze cuvintele sau literile omise. O copie pe care a făcut-o d-l Stoica Nicolaescu după original mi-a confirmat aproape toate îndreptările. Copia aceasta are, faţă de textul „Arhivei“, unele deosebiri neînsemnate de ortografie, de care am ţinut samă în ediţie.

Documentul dela 5 Aprilie 1488 e foarte interesant prin cuprinsul lui. Ştefan dărueşte vărului său Duma, fiul lui Vlaicul, două sate moştenite dela boierul Vâlcea şi dela soţia acestuia Olga. In ce calitate a putut să moştenească el aceste sate? Sau ca rudă cu cei răposaţi, sau ca domn care aveà dreptul să ià pe sama domniei toate averile rămase fără moştenitori. Acelaş drept îl aveau şi regii Ungariei. Acesta mi se pare că e cazul cu satele lui Vâlcea şi ale Olgăi. Vâlcea e un cunoscut boier de pe vremea lui Alexandru cel Bun şi a fiilor acestuia Iliaş şi Ştefan. Murind el şi soţia sa — nu putem şti când — satele lor au devenit domneşti şi au fost administrate de juzi domneşti, până ce Ştefan le-a dăruit vărului său. — Satul lui Fete de pe Bogdana şi seliştea lui Oană de pe Totruş se aflau — dacă erau, cum spune documentul, în acelaş hotar — pe teritoriul actual al satelor Bogdana, Livada şi Valea Sacă, 4-5 klm. departe de Borzeşti, jud. Bacău.

CLXXXVII

Suceava, 6 Aprilie 1488.

Ştefau dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, satul Grecii de lângă Siret, luat dela Mărina, fata lui Toader Prodan, soţia lui Luca Iacobescul, şi dela nepoata acesteia Mărina, fata lui Lazor Prodănescul, în schimb pentru seliştea Gromobitnaia de lângă Nistru, moştenită de dânsul dela boierul Vâlcea şi dela soţia acestuia Olga, cari o stăpâniseră în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun, şi pentru 200 de zloţi tătăreşti plătiţi pe deasupra. Satul Grecii îl cumpărase Toader Prodan dela mitropolitul Teoctist, care îl stăpânià în puterea unui privilegiu dat de

Alexandru cel Bun mitropoliei Sucevei, iar Teoctist cumpărase dela boierul Rotimpan, cu banii luaţi pe el, satul Mihăeştii pe Brădăţel. Cu ocazia aceasta, Ştefan predă mânăstirei şi cele două privilegii: a) al mitropoliei dela Alexandru cel Bun, b) al lui Toader Prodan dela dânsul.

† Въ имѣ wтца и сына и свѧтого дȣха, троице свѧтаа и единосѫщнаа и нераздѣлимаа. Се азь раб владыкы моего ісу христа Іw Стефан воевода, божїею милостїю господаръ землѥ молдавской, знаменито чиним ис сѧм листом нашим въсѧм кто на нем оузрит или его чтючи оуслышить, wже прїидоша прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боꙗре Мърена, жена Лȣка Екобескȣла, дочка Тоадера Продана, и дрȣгаа Мърена, непота ей, дочка Лазора Продънескȣла, по их доброй воли, никим непонȣжени ани присилованим, и проминѣли съ господство ми едино село, и дали wни господствȣ ми свою правою wтинин и выкȣпленїю, едино село на имѣ Грекове на Сиретѣ, подли Серетского тръга, що же кȣпил тое село wтецъ их Тоадер Продан wт нашего митрополита Θеwктиста Сȣчавского, wт оурика митрополинина и ис привилїе wт деда нашего wт Алеѯандра воеводї; а митрополит наш Θеwктист коупил па[к] на тих пинѣзи нашеи митрополїи wт Сȣчавѣ wт Ротимпана дрȣгое село на имѣ Михъещїи на Бръдъцел; а азь господство ми есмь дал Мърини, дочки Тоадера Продана, и той дрȣгой Мърини, дочки Лазора Продана, за тое село за Грекове, едино нашȣ селищȣ близ Нистра, на имѣ Громобитиаа, що нам зостала тота селица[1]) wт Блъчи и wт кнѣгини его wт Олги, ис привїлие деда нашего Алеѯандра воеводї; и еще есмъ придал за тою селищȣ за Громобитною ҃с злать татарских, прѧд нами и прѧд нашими оусими молдавскими боꙗре. И оутокмивши и заплативши господство ми оусе елико више пишем, а wни оустали та що за привилїе имал wтецъ их Тоадер Продан wт нас, wт кȣпеж на тое село на Грекове, и дрȣгое привилїе митрополита Θеwктиста, а wни их дали wби дви тих привилїи оу рȣки господства ми. А пак оу том аз господство ми благопроизволих нашим благим произволенїем, и чистим и свѣтлим сръдцем, и wт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ, и wт бога помощїѧ, ꙗко да оукрѧпим и оутвръдим нашь свѧтыи монастир wт Пȣтнои, идеже ест храм оуспенїи прѣсвѧтѧи чистѣи прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и присно-

[1]) In loc de селище, după fem. rom. *seliştea;* cf. mai sus ac. sing. селищȣ.

дѣвѣи Марїи, и гдѣ ест егꙋмен молебник наш архимандрит кир поп Паисїе, и ꙋчинили есмо, въ задꙋшїе родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравие и спасенїе дѣтеи наших, и дали и потвръдили есми тое вишеписанное село Грекове, подли Сиреского тръга, томꙋ нашемꙋ свѧтомꙋ монастирю ѡт Пꙋтнои, и да ест тое село свѧтомꙋ монастирю ѡт Пꙋтнои ѡт нас ꙋрик и съ въсем доходом, непорꙋшено николиже на вѣки. А пак тоти дви привилии, що их дала Мърена, дочка Тоадера Продана, и непота еи Мърена, дочка Лазора Продана, ꙋ рꙋки господство ми, как их више пишем, а аз господство ми еще есмъ их дал ѡби дви ꙋ рꙋки молебникꙋ нашемꙋ кир Паисїе егꙋменꙋ ѡт Пꙋт[н]и [1]). А хотар томꙋ селꙋ Греком почеиши ѡт берег Сирета ѡт знаменанои тополи черес лꙋжкꙋ ꙋ могилꙋ копаною, ѡт толѣ прости черес поле на краи [д]рꙋгого лꙋгꙋ на могилꙋ копаною, та прости черес того лꙋга и черес поле ꙋ каменои кръници на копаною могилꙋ, та прости черес поле, черес царинꙋ, ꙋ великїи пꙋт на копаною могилꙋ, а ѡт толѣ гори пꙋтом до хотарѣ Телебѧчинского, а ѡт Телебѣчинцех по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра господства ми вишеписанного ми Стефана воевод(ї), и вѣра прѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Збїѧри, в. п. Нѧг, в. п. Дꙋми, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ѧцко Хꙋдич, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и Рѣцешꙋ паркалабове немецких, в. п. Андреика Чорторовскїи, в. п Грози Микотич паркалаба, в. п. Іѡн Секаръ паркалаба ѡт Но[во]град(а), в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистїѧрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеѧ столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих болѧръ наших, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бꙋдет [господарь] нашеиземли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак бꙋд кого богь изберет господарем бити земли молдавскои, тот щоби не порꙋшил нашего даанїѧ и потвръжденїѧ, али щоби ꙋтвръдил и ꙋкрѧпил, занꙋж(е) есми дали и потвръдили въ задꙋшїе родителеи наших, и за наше здравїе [и спасенїе, и] за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, ѩко и више пишем. А пак кто сѣ перекꙋсит [2]) [раздрꙋ]шити нашего даанїѧ и потвръжденїѧ, тот да ест проклѧт ѡт господа бога сътворшаго небо и землѣ, и ѡт прѣчи-

[1]) In orig. lipseşte н.
[2]) Vezi nota de la p. 343, No. CLXXXV.

стїа его богоматерь, и ѿ Д [еуагге]листи, и ѿ ві апостоль, Петра и Павла и прочїих, и ѿ кд пророк божїих, и ѿ тиі ѿтецъ иже въ Никеи, и ѿ въсѧх свѧтих, иже ѿ вѣка богꙋ оугод[ив]ших, и да ест подобен Иꙋдѣ и проклѣтомꙋ Арїю, и да имает оучестїе съ въсѣми Юдеами иже възъпиша на господа бога ісꙋ христа: кръв его на них и на чадох их. А на болшее крѣпост и потвръжденїа томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋ[тꙋ]лꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привесити[1]) к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Косте въ Сꙋчавѣ, въ свѧтїи великїи денъ Пасхи, в лѣтѡ ҂ѕцчѕ, мѣсѧца ап. ѕ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧА[ТЬ ІѠ СТЕФАНЬ ВОЕ]ВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ. — Orig. în Muzeul Baworowski din Lemberg, cu sign. „Lit. B., fasc. 6“ şi notiţa „Гречїи ҂ѕцчѕ, ап. ѕ“ în dosul pergamentului. O traducere germană, după o copie a originalului (cf. „Hromobitnaja“ în loc de „Gromobitnaja“) a publicat Wickenhauser în Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, p. 179-181. cu data 6975 (=1467), iar un rezumat tot el, cu data 6995 (=1487), în Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, p. 166. O altă traducere germană, mai exactă şi cu data 6996, se află la „Tabula“ din Cernăuţi. In româneşte a fost rezumat acest document întâiu, după original, de Vartolomeiu Măzăreanu în Condica Putnei, ap. D. Dan, l. c., p. 180, şi apoi, după o traducere de pe la 1750 din colecţia d-lui Al. Callimachi, de N. Iorga, Studii şi documente V, 1, p. 211; tot acolo, p. 386, după original. Traducerea şi rezumatul lui Wickenhauser, afară de câteva prescurtări şi transcrieri neexacte de nume proprii uşor de recunoscut, n'au alte greşeli decât data 6975 şi 6995 şi suma de 100 zloţi în loc de 200 (Woronetz und Putna, p. 166; Homor, Sct. Onufri etc., p. 180). Asupra datei 6975 vezi nota dela No. CLXXXI.

Cuprinsul documentului fiind destul de clar în traducerile şi rezumatele de până acum, dau acì numai traducerea hotarnicei: „Iar hotarul acestui sat al Grecilor este: începând din malul Siretului, dela un plop însemnat, prin livadă la o movilă săpată, deacolo drept peste câmp la marginea unei alte livezi[2]) la movila săpată, apoi drept peste acea livadă şi peste câmp la fântâna de piatră la movila săpată, apoi drept peste câmp (şi) peste *ţarină* în drumul cel mare, la movila săpată, iar deacolo pe drum în sus până în hotarul Telebeacinţilor[3]), iar dela Telebeacinţi pe

[1]) In orig. greş. превесити.
[2]) Wick. greş. Gebüsch.
[3]) Wick. Telebinće, trad. dela Tab. Telebczer.

hotarul cel vechiu, pe unde din veac au apucat". Cum se vede, hotarul Grecilor pornià din malul stâng al Siretului şi mergeà spre nord până în hotarul Telebeacinţilor, azi Tereblecea s. Tereblești (pe harta austriacă Tereblestie), mărginindu-se spre ost cu satul Sinăuţi (v. D. Dan, l. c., p. 257). La 1782 Grecii nu mai erau sat, ci simplă moşie. Cf. documentele dela 12 Sept. 1464, No. LII, 15 Martie 1490, No. CCXV, şi 2 Fevr. 1503 (vol. II).

In ce priveşte persoanele amintite în document, trebue să notez, faţă de confuziunea traducerilor, că a doua Mărină, fata lui Lazor Prodănescul, numită „nepoata" (нєпота) primei Mărine, a fetii lui Toader Prodan şi soţiei lui Luca Iacobescul, trebue să fi fost nepoată de văr a acestei din urmă. Cu alte cuvinte, Lazor Prodănescul erà văr Mărinei Iacobescul.—Documentul dela 6 Aprilie 1488 este interesant prin aceea că ne arată o nouă moştenire a lui Ştefan cel Mare dela Vâlcea şi dela Olga, a selişţei Gromobitnaja, căreia în româneşte îi va fi zis „Detunata", a cărei poziţie geografică însă n'o putem precizà (v. No. precedent). Mihăeştii sunt azi un sat în com. Brădăţel, pe moşia Rotopăneşti din jud. Suceava (Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 330). Cf. nota dela No. LII.

CLXXXVIII

Suceava, 17 August 1488.

Ştefan dărueşte mânăstirei Voroneţului, unde erà egumen Efrem, satul Ştilbicanii de lângă Topliţa Rece, pe Suha Mare, şi Suha Mare dela gura ei până la obârşie, cu toate poienile şi muncelele, cu izvoarele Rărăoane (Rărăoani), Ostra şi Negrileasa şi cu cele ce cad în acestea, cu poienile şi fânaţele lor, cumpărate toate dela Şandru Gardu, dela vărul acestuia Şuşman, dela unchiul lor Ivan şi dela surorile acestuia Magda, Mara şi Neaga, copiii lui Coste Măzărăescul, cu 160 de zloţi tătăreşti.

† Въ имѣ ѡтца и сына и свѧтого дꙋха, троица свѧтаа и єдиносѫщнаа и нераздѣлимаа. Се азь раб владыкы моего ісꙋ христа, Іѡ Стефан воєвода, божїєю милостїю господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан възрит или єго чтꙋчи оуслышит, ѡже прїидоша перед нами и перед нашими молдавскими болѧре, великими и малими, наши слꙋги Шандрꙋ Гардꙋ и племеникь єго Шꙋшман и ꙋико их Иван

съ своими сестрами Магда и Мара и Нѣга, сынωве Косте Мъѕъръеск8ла, по их доброи воли, никим непон8жени ани присиловани, и продали свою правою ωтнин8 ωт своего правого и питомаго 8рика, едино село на имѣ Щилбиканїи, 8 Ст8деной[1]) Топлици, на Великои С8хи, и С8ха Великаѧ ωт 8стїѧ до самого верха, и съ 8сими полѣнами и м8нчели, колко их по неи, и 8си извори на имѣ Ръръωанѣ [и Ѡс]тра и Негрилѣса, и съ 8сими извори, колко 8 них 8падают, и полѣнами и синожатми, самом8 господство ми, за ρ҃ѯ злати татарских. И заплатих азь господство ми 8си тоти вишеписанїи пинѣзи ρ҃ѯ злати татарских 8 р8ки нашим сл8гам Шандр8 Гард8 и 8 р8ки племеник8 его Ш8шман8 и 8 р8ки 8ник8 их Иван8 и 8 р8ки сестрам его Магди и Мари и Нѣги, сынωве Косте Мъѕъръеск8ла, перед нами и перед нашими молдавскими боѧры. И заплативше и 8токмивши 8се елико више пишем, а азь господство ми 8 том благопроизволих нашим благимь произволенїемь, и чистим и свѣтлым сръдцемь, и съ въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ωт бога помощїѧ, ıако да оутвръдимь и оукрѣпим наш свѧтыи монастир ωт Воронец8, и оучинили есмо, въ зад8шїе свѧтопочивших предкωв и родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, и дали и похилили и потвердили есмо того село на имѣ Щилбиканїи оу Ст8денои Топлици, на Великои С8хи, и С8ха Великаѧ ωт оустїѧ до самого верха, и съ 8сими полѣнами и м8нчели, колко их по неи, и 8си извори на имѣ Ръръωанѣ и Ѡстра и Негрилѣса, и съ 8сими изворами, колко 8 них оупадают, и полѣнами и синожатми, том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 ωт Воронецъ, идеже ест храм свѧтаго и славнаго м8ченика великаго и побѣдоносца Георгїа, и где ег8мень молебник наш кνр поп Ефрем; и да ест тое село на имѣ Щилбиканїи и съ 8сем елико више пишем том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 ωт нас оурикь и съ въсем доходом, непор8шено николиже на вѣки. А хотарь том8 вишеписанном8 сел8 да ест по старом8 хотар8 ωт 8сих сторон, к8да из вѣка ωживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынωв господства ми Алеѯандра и Богдана-Вла[да, и вѣра бо]ѧрь наших: в. п. Звїари, в. п. Нѣга, в. п. Д8ми, в. п. Ганг8ра, [в. п. Дра]гоша двωрника, в. п. Хърмана, в. п. Ѧцка Г8дича, в. п. Дажбога, в. п. Щ[еф8ла

[1]) In orig. greşit Стиденои; cf. mai jos.

χο]тинского, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцешꙗ пръкалабовє немє[цкїи, в. п. Чор]торовскїи, в. п. Грози пръкалаба ѡрхенского, в. п. Бекаръ пръкалаба новоградского, [в. п. Кльнъѡа] спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, [в. п. Еремї]ѧ постелника, [в. п. Ан]дренка [чаш]ника, в. п. Матеꙗ столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих боꙗрь наших молдавских, [велиних и мал]их. А по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь на[шей земли, тот щоби не порꙋшил наше]го даанїа и потвръжденїа, али щоби ꙋтвръдил и оукрѣпил. А кто сѧ перекꙋсит[1]) раздрꙋшити [и]ли [порꙋшити] того нашего даанїа и потвръжденїа, тот да ест проклѧт ѿ господа бога и спаса нашего іcꙋ христа, и ѿ прѣчистїѧ его богоматерь, и ѿ д҃ евангелисти, и ѿ свѧтих славних и въсехвалных и връховних апостоль, Петра и Павла и прочїи, и ѿ к҃д пророк божїих иже ѿ вѣка богоу оугодивших, [и ѿ т҃ні] ѿтець никє[н]ских, и да ест подобен Іꙋдѣ и проклѣтомꙋ Арїи, и да имает ꙋчастие съ ѡнѣми Іюдеи иже възьпиша на господа бога и спаса нашего іcꙋ христа: кръвь его на них и на чадох их. А на бꙋлшее крѣпост и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъвтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Іѡн въ Сꙋчавѣ, в лѣто ҂ѕцҁѕ, мѣсѧца авг. ѕі.

Pecetea pierdută. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 8; în dos sign. „Lit. A, fasc. 35“. Publicat de A. I. Jacimirskij, Дарственныя грамоты, No. 12, p. 13-14, cu puţine greşeli, între care notez la p. 13 Мъзъръескꙋла în loc de Мъѕъ-, ca mai jos, iar la p. 14 Чангꙋра în loc de Гангꙋра; .....хотинскїи în loc de немє[цкїи, вѣра пана Чор]торовскїи; ч în loc de ҁ în dată. O traducere germană de translatorul Rakocza, cu sign. „Litt. A, fasc. 35“, se află în colecţiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg; lista boierilor e aici necompletă. O altă traducere a publicat, probabil după o copie a originalului, Wickenhauser în Woronetz und Putna, p. 101-103; din lista martorilor lipsesc aci Gangur, Dragoş, Ştéful, Ciortorovschi, Câlnău, Boldor, Eremie, Măteiu şi Şandru; în loc de Bogdan trebue cetit Bogdan-Vlad, iar în contextul documentului în loc de Maria, Mara, şi în loc de Stulpikani, Ştilbicani. Pe Şuşman îl face nepot lui Şandru Gardu, în loc de văr (племенникь), iar pe Ivan văr al acestor doi, în loc de unchiu (ꙋнко). Rezumate scurte se găsesc în condica Voroneţului de Vartolomeiu Măzăreanu, ed. S. Fl. Marian, p. 6-7, şi în condica

[1]) Vezi nota dela No. CLXXXV.

Asachi I, f. 567 v., acì cu titlul Щюлбиканїи și cu data ѕцчѕ, fără lună. — Știlbicanii (Știulbicanii, Știulghicanii) sau Stulpicanii, cum i se zice astăzi în stilul oficial, se află în districtul Câmpulungului din Bucovina, între Voroneț și Câmpulung, la miază-zi de muntele Măgura. Pe vremea anexării la Austria, o parte din hotarul satului, de la Toplița Rece până la Suha, o stăpânià mânăstirea Moldovița (Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 120). La 1742/43 „Ștulbicanii" sunt citați în ținutul Sucevei (ms. No. 110 al Academiei Române, f. 96).

CLXXXIX

8 Octomvrie 1488.

Ștefan confirmă lui Corhană și fratelui său Oană jumătate din satul Mușata, cumpărat dela Filip și dela Nechifor, feciorii lui Herțea, cu 66 de zloți tătărești.

Arhiva Statului din Iași, Condica K, No. 325, f. 2, cu data 6996. Documentul a fost prezentat într'un proces la 1804 de visternicul Iordachi Balș. Mușata e un sat în jud. Fălciu, pl. Prut, cătun al com. Rănceni. In condică se zice „ficiorii Horțănii", orig. probabil сынове Херцини, adj. poses. din Херцѣ sau Херца. Intr'un regest publicat de d-l Ghibănescu dintr'o carte de judecată a divanului domnesc dela 1845 se zice Carhan, în loc de Corhană, și ficiorii Horgii, în loc de ai Herții (Surete și izvoade, V, p. 214-216); în regestul d-lui Ghibănescu e tipărit însă Castan în loc de Carhan, forma ce se află în Index. Cf. Uricariul, VI, p. 182: și acì se zice „ficiorii Horțenii", după un suret al dascalului Evloghie.

CXC

Suceava, 15 Octomvrie 1488.

Ștefan dăruește „mitropoliei" de Roman, unde erà „episcop" Vasilie, următoarele sate: a) Negoeștii pe Valea Neagră, cu iazurile, cumpărat dela Mihul, fratele lui Iacuș, dela Jurj și fratele său Ivan, dela Bratul și nepotul său Rafeiu, dela Mihul Obroc și dela Grigore, fiul lui Ivan, cu 172 de zloți tătărești; b) jumătate din Gostilești, tot pe Valea Neagră, partea din sus, cumpărată dela Dașco și dela soru-sa Malea, copiii lui Gostilă, nepoții lui Puiu

ploscariul, cu 120 de zloţi; c) Poiana pe Moldova „ambele judecii“, „unde au fost cnejii Băloş şi Danciul“, cumpărate dela Ileana, fata lui Nechit, fratele lui Coste Androinic, cu 200 de zloţi; d) Ciorsăceştii pe Moldova, numit şi Tibeştii, în „câmpul perilor“, şi cu loc de moară în Moldova, cumpăraţi dela Zârnă şi dela fraţii săi Toma şi Ion, fiii lui Pătru, nepoţii lui Tiba care locuise în acel sat, cu 240 de zloţi; e) satul lui Botăş pe Moldova, tot în „câmpul perilor“, cumpărat dela Neagşa, fata lui Băilă dela Racova, nepoata lui Botăş, cu 60 de zloţi. Plătind pentru aceste cinci sate suma de 792 de zloţi tătăreşti şi primind, dela foştii stăpâni, privilegiul lui Alexandru cel Bun pentru satul Poiana şi al lui Iliaş şi Ştefan pentru Ciorsăceşti-Tibeşti, Ştefan le predă în mâinile episcopului Vasilie. Pentru această danie, el cere dela Vasilie şi dela viitorii episcopi, fraţi călugări şi ţârcovnici ai mitropoliei, să-l pomenească, cât timp va fi în viaţă, odată pe săptămână, Joi sara la paraclis şi Vineria la liturghie, iar după moarte Vineri sara la parastas şi Sâmbăta la liturghie.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чинимь ис симь листомь нашимь оусим кто [на] немь оузрить или его чтоучи оуслышить, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боꙗре наши слоуги Михоул, брат Икꙋшев, и Жоуржа и брать его Иван, и Братоул и непоть его Рафею, и Михоул Ѡброкь и Григорь, сынь Ивановь, по их доброи воли, никимь непоноужени ани присиловани, и продали свою правꙋю ѡтнинoу ѡт своего праваго оурика, едно село на имѣ Негоещїи, на Чорномь потоцѣ, и съ ставми, самомоу господствоу ми за р҃ѯв злать татарскыхь. И оу томь господство ми заплатил оуси тоти вышеписанныи пинѣзи р҃ѯв злат татарских оу рꙋки слоугамь нашимь Михоул, брат Икоушев, и Жоуржа и братоу его Иваноу, и Братоул и непотоу его Рафею, и Михоул Ѡброкь, и Григорь, сынь Иванѡвь, перед нами и перед нашими боꙗре. И такѡж прїиде прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боꙗре слоута наш Дашко и сестра его Малѣ, сынове Гостила, оунꙋкове Поуѧ плоскарѣ, по ихь доброи воли, никимь непоноужени ани присиловани, и такѡж продали свою правꙋю ѡтнинoу ѡт своего праваго оурика, половина село ѡт Гостилещь, на Чорном потоцѣ, вышноую часть, самомоу господствоу ми за р҃к злать татарскых. И оуставше азь господство ми та заплатил оуси тоти вышепи-

санийи пинѣзи рк злат татарскихъ, оу роуки слѹѕѣ нашемоу Дашко и сестри его Мали, сынове Гостила, оуноукове Поуж плоскарѣ, перед нами и перед нашими боıаре. И такωж прїиде прѫд нами и прѫд оусими нашими молдавскими боıаре Илѣинъ, дочка Некитова, брата Кости Андроника, по своеи доброи воли, никимь непоноужена ани присилована, и продала свою правѹю wтинноу wт своего праваго оурика, двѣ селѣ що соуть на Молдавѣ на имѣ Полѣна, где били кнѣѕове Бълош и Данчюл, самомоу господствоу ми за ѕ̃ злат татарскых. И заплатил господство ми оуси тоти вышеписанийи пинѣзи ѕ̃ злат оу рѹки Илѣини, дочки Некита, брата Кости Андроника; а пак wна привилїе, що имала на тих сель wт дѣда нашего wт Алеѯандра воеводї, еще еи дала оу рѹки господствѹ ми. И такωж прїидоша прѫд нами и прѫд оусими нашими молдавскими боıаре наши слоуги Ѕъринъ и братїа его Тома и Їwн, сынове Пътра, оунѹкове Тибини, по их доброи воли, никимь непоноужени ани присиловани, и продали свою правѹю wтинию и дединиоу, едно село на имѣ Чорсъчещїи, где бил дед ихъ Тиба, на Молдавѣ оу грѹшово поле, и мѣсто wт млини оу Молдавѣ, самомоу господствоу ми за с̃м злат татарских. И заплатил господство ми оуси тоти вышеписанийи пинѣзи с̃м злат оу рѹки Ѕъринъ и братїамь его Тома и Їwн, перед нами и перед нашими боıаре; а пак wни привилїе, що имали на тое село wт оуников наших wт Илїаша воеводї и wт Стефана воеводї, коли били оу мирѹ, еще еи дали оу рѹки господствоу ми. И такωж прїиде прѫд нами и прѫд оусими нашими молдавскими боıаре Нѣгша, дочка Бъила wт Ракова, непота Ботъша, по своеи доброи воли, никимь непоноужена ани присилована, и продала свою правѹю wтинию wт своего праваго оурика, едно село на Молдавѣ на грѹшово поле, на имѣ част Ботъшова, где бил дед еи Ботъш, самомѹ господствѹ ми за ѯ̃ злат татарских. И заплатил господство ми оуси тоти вышеписанийи пинѣзи ѯ̃ злат оу рѹки Нѣгши, дочци Бъила wт Ракова, перед нами и перед нашими боıаре. И оутокмивше и заплативше господство ми оусе съ готовими пинѣзми, елико выше пишемь, а господство ми благопроизволих нашим благымь произволенїемь, и чистым и свѣтлим сръдцемь, и съ оусеѫ нашеѫ доброѫ волеѫ, и wт бога помощїа, и оучинили есми въ задѹшїе свѧтопочивших прѣдкωв и родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи нашихъ, ıако да оутвръдим и оукрѣпим нашѹ свѧтоую митрополїю wт Романова тръга, идеже ест храм прѣподωбнѣи

матери нашеи Параскеви, и где ест епископь молебникь нашь кирь Василїе, и дали есми тои свѧтои нашеи митрополїи оусн тоти села, елико выше пишемь, на имѣ Негоещїи съ ставом и съ млиниwм, и половина wт Гостилещи, и Полѣна wба ждечїи, и Тибещїи съ млини, и част Ботъшова. Тое въсе вышеписаное да ест свѧтои нашеи митрополїи wт Романова тръга wт нас оурикь и съ въсем доходwм, непорꙋшено николиже на вѣкы вѣчныѧ. А хотарь тѧм оусимь вышеписанимь селам да ест wт оусих сторwн по старомоу хотарꙋ, кꙋда из вѣка wживали. А хотарь тои половина село wт Гостилещ почениши wт лиса wт Кълимановь брwд оусе Гостилѣсою долоув до Чорном потокꙋ оу мость Бецин, та Чорном потокꙋ долоув до оустїе Бахни, та Бъхницою горѣ до могилꙋ, до где сѧ снимаеть хотарь Гостилещилwрь съ Бъхнѣнилwрь, а wт толѣ по должи нивам на могилоу, що ест оу зли ветхыи поут, а wт иних сторон по старомоу хотарꙋ, коуда из вѣка wживали. А пак тота привилїа що ест wт дѣда нашего wт Алеѯандра воеводї на Полѣни на wба части, и пак дроугаа привилїа що ест wт ꙋнков наших wт Илїаша воеводї и wт Стефана воеводї, коли били оу мирꙋ, на Чорсъчещ оу грꙋшово пол[е], а господство мы еще есми их дали wба оу рꙋки молебникоу нашемоу кирь Василїе епископоу wт Романова тръга. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧр наших: в. п. Збїари, в. п. Нѧг, в. п. Доума, в. п. Гангоура, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрълмана, в. п. Ицка Хоудича, в. п. Дажбога, в. п. Щефоула паркалаба wт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби wт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба wрхеиского, в. п. Іwн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих болѧр наших молдавских, великих и малих. А пак кто боудет епископь оу нашеи свѧтои митрополїи wт Романова тръга, съ въсѣми братїами и съ въсѣми цръковники, кто боудеть там оу тои свѧтои цръкви, а wни, покова боудемо мы wт бога живи, а wни да имают нам слоужити на въсѣких недѣлѣхь оу четвръток вечерь параклис, а въ пѣток литоургїю; а по нашемь животѣ а wни да имают слоужити нам въ пѣтwк вечерь парастас, а оу соуботоу литоургїю; и да ест непрѣмѣнно никогда. А по нашем животѣ, кто боудеть господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего

родоу, или пак боуд кого богъ изберетъ господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би не порѹшил нашего дааніа и потвръжденіа, що есмо дали и потвръдили тои свѧтои нашеи митрополіи wт Романова тръга, али щоби оутвръдил и оукрѣпил, занѹже есми кѹпили за свои правіи и чистыи пинѣзи. А кто сѣ покѹсит нашего дааніа и потвръжденіа, елико ест выше писано, порѹшити или раздрѹшити, тот таковіи да ест проклѧтъ wт господа бога спаса нашего ісу христа сътворшаго небо и землѣ, и wт прѣчистыѧ богоматере, и wт въсѧх свѧтых иже wт вѣка богоу оугодивших. А на болшее крѣпwст и потвръжденіе томоу въсемоу вышеписанномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печатъ привѣсити к семоу листоу нашемѹ. Пис(а) Тоадеръ оу Сѹч(а)вѣ, в лѣто ҂ѕцчѕ, мѣсѧца wк. ꙇ҃і.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧАТЬ ІѠ СТЄФАНЬ [ВОЄВОДА, ГѠСПОДАР ЗЄМЛИ М]ѠЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 135, cu un suret vechiu, sign. 16/LXXIV, autentificat de epp. Gherasim din Roman la 1805, Martie 31, şi tipărit de două ori în Uricariul, vol. XVI, p. 285-291, şi vol. XXV, p. 1-5. Un alt suret se găseşte sub sign. 1/LXV tot la Academie (întreg, afară de lista martorilor), iar un fragment din acesta, conţinând numai partea privitoare la Gostileşti şi descrierea hotarelor acestui sat, sub sign. 51/LXIII. O traducere completă, împreună cu textul, a publicat epp. Melchisedec în Chronica Romanului, I, p. 134-141. Textul, fiind reprodus dintr'o condică dela 1756, cuprinde, pe lângă multele greşeli de lectură şi de ortografie, unele modificări intenţionate şi unele omisiuni; traducerea pare a fi o prelucrare a unei traduceri mai vechi din arhiva episcopiei, cu schimbări nefericite ale autorului, care a voit să-i dea un aer de vechime cât mai pronunţat şi deaceea a imitat stilul cronicei lui Huru, a cărei autenticitate se ştie că o apără (vezi Apendicele din Chronica Huşilor). In fond, ea este exactă; ca formă, ar trebuì refăcută cu totul. Atrag atenţiunea asupra formei arhaizante „la părului câmp“ = în câmpul perilor sau în câmpul perişului (оу грѹшово поле), asupra cuvintelor „desufleţia“ pentru задѹшіе, „spăsenia“ pentru спасеніе (= mântuire), „încrepim“ pentru оукрѣпим (= întărim), „ambele judeţe“ pentru wба жѹдечіи (= ambele judecìi) şi asupra lecturei greşite „Alexandru, Bogdan şi Vlad“ în loc de „Alexandru şi Bogdan-Vlad“, lectură ce episcopul Melchisedec se încearcă să justifice la p. 144-145, nota 15, se înţelege, fără succes. Lipsa ce o constată dânsul la p. 141 nu există în original. Rectific acì numai traducerea hotarelor satului Gostileşti, care trebuià să fie aşà: „Iar hotarul acestei jumătăţi de sat din Gostileşti (merge), începând din pădure, dela vadul lui Căliman, tot pe Gostileasa la vale, până la Valea Neagră, la podul lui Veţea,

apoi pe Valea Neagră în jos până la gura Bahnei, apoi pe Băhniţa în sus până la movila unde se împreună hotarul Gostileştilor cu al Băhuenilor, iar deacolo dealungul ţarinilor la movila ce se află pe drumul rău cel vechiu, iar din alte părţi pe hotarul cel vechiu, pe unde diu veac au apucat". Un rezumat al documentului la d. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 140, cu data 15 Septemvrie (cf. ibid., p. 35). Vezi şi Uricariul, XVI, p. 285.

Din cele cinci sate dăruite de Ştefan la 1488 episcopiei de Roman, Gostileştii, precum arată un document dela 1747 (v. Melchisedec, op. c., II, p. 31), au luat mai apoi numirea de Vlădiceni şi sunt astăzi un cătun al comunei Bârgăoani din jud. Neamţ, pl. Mijlocu, aproape de cătunul Ghilăeşti al aceleiaş comune. Spre nord de aceştia e Bahna Vlădicenilor, Bahna din documentul nostru, o continuare a părâului Bârgăoanilor, care pe vremea lui Ştefan se numià Gostileasa. Băhniţa e Bahna Mică de astăzi, o continuare a Bahnei Vlădicenilor. Se înţelege că nume ca „vadul lui Căliman" şi „podul lui Veţea" au putut să dispară uşor (v. harta statului major, planşa Bozieni). Negoeştii sunt în aceeaş plasă a judeţului Neamţ, între Boruiş şi Crăeşti, pe părâul Măleşti, care pare a fi fost considerat ca unul din izvoarele Văii-Negre; cf. No. CXXV. Celelalte trei sate: Poiana, Ciorsăceştii-Tibeşti şi satul lui Botăş, toate pe apa Moldovei, se aflau probabil între Valea Neagră şi Moldova în judeţul Roman; unde anume, n'am putut aflà. Pe vremea secularizării averilor mânăstireşti ele nu mai existau. Poiana a fost pusă de epp. Melchisedec, pe temeiul unei interpretări greşite a cuvântului жꙋдеѵїе, la hotarul dintre judeţele Roman şi Neamţ (p. 144); identificând însă în alt loc (p. 142) judecia lui Băloş cu Băloşeştii din jud. Neamţ răposatul episcop s'a abătut dela întâia explicare, de oarece acest sat nu se află pè Moldova. Acest Băloş îmi pare a fi Băloş din Budeşti, despre care se vorbeşte în documentul dela 29 Fevr. 1488, No. CLXXX. In Marele Dicţionar Geografic, V, p. 38, se identifică Poiana cu Poienele de Jos din jud. Roman, pl. Fundu; nici acestea însă nu sunt pe Moldova. O greşală în redactarea documentului dela 1488 este cu neputinţă de admis. Ciorsăceştii-Tibeşti şi satul lui Botăş erau amândouă în acelaş hotar cu Poiana. Se înţelege că acest Botăş n'are nimic a face cu originea oraşului Botoşani, cum credeà epp. Melchisedec, op. c., p. 143. S'ar puteà ca Чюрсач[о]вѣцы=Ciorsăceştii din documentul lui Roman dela 30 Martie 1392 să fie identici cu cei dela 1488. In documentul dela 1392 e vorba şi de o Poiană; v. Arhiva istorică a României I, 1, p. 18-19.

Tipăresc acì suretul cu sign. 1/LXV; afară de câteva greşeli îndreptate în note, el e mai bun decât traducerea epp. Melchisedec din Chronica Romanului.

„Suret di pe un ispisoc dela Ştefan Voevod
din văletul 6996, Oct. 15.

Adică au venit înainte noastră şi înainte tuturor ai noştri moldoveneşti boeri slugile noastre Mihul, fratele lui Iacoşel[1]), şi Giurge şi frate-său Ivan, şi Bratul şi nepotul său Rafeu, şi Mihul Obroc, şi Grigorie, ficiorul lui Ivan, de a lor bună voe, de nime săliţi, (şi) au vândut a lor dreaptă ocină dintr'a lor drept uric, un sat anume Negoeştii pe părâul Negru[2]), şi s'au tocmit cu domnie me drept 172 zloţi tătărăşti; şi domnie me au plătit toţi acii bani, ce scrie mai sus, 172 zloţi tătărăşti în mânule slugilor noastre Mihului, frate lui Iacoşel[1]), şi Giurgii şi fratelui lui Ivan, şi Bratului şi nepotului său Rafeu, şi Mihului Obroc, şi lui Grigorie, ficior lui Ivan, înainte noastră şi înainte boerilor noştri. Şi iarăş au vinit înainte noastră şi înainte boerilor noştri sluga noastră Daşco şi sora lui Malea, copiii[3]) lui Gostilă, nepoţi Puiului ploscar, de a lor bună voe, de nime săliţi nici asupriţi, ş'au vândut a lor dreaptă ocină dintr'a lor drept uric, giumătate de sat din Gostileşti pe părâul Negru, parte din sus, domnii mele drept 120 zloţi tătărăşti; şi domnie me am plătit toţi aceşti bani, ce scrie mai sus, 120 zloţi tătărăşti, în mânule slugilor noastre lui Daşco şi surorii lui Malei, copiii[3]) lui Gostilă, nepoţi Puiului ploscar[4]). Şi iarăş au venit înainte noastră şi înainte boerilor noştri Ileana, fata Nichitii[5]), frate lui Coste Andronic, de a ei bună voe[6]), au vândut a sa dreaptă ocină, dintr'al ei drept uric, două sate ce sânt pe Moldova, anume Poene, unde au şezut boerii[7]) Băloş şi Danciul, domnii mele drept 200 de zloţi tătărăşti; şi am plătit domnie me toţi acii bani scrişi mai sus 200 de zloţi în mânule Elenii, fetii Nichitii[5]), frate lui Coste Andronic. Şi dresurile ce-au avut ea pe acele sate dela moşul nostru Alexandru Voevod, încă le-au dat în mânule domnii mele. Şi iarăş au mai venit înainte noastră slugile noastră Dzârnă şi cu fraţii lui Toma şi Ion, ficiorii Petrii, nepoţi Tibii[8]) de a lor bună voe au vândut a lor dreaptă ocină, un sat anume Ciorsăceştii, unde au fost moşul lor Tiba, pe Moldova, în câmpul lui Ugruş[9]) şi cu loc de moară în Moldova, domnii mele drept 240 zloţi; şi au plătit domnie me acii bani, ce scrie

---

[1]) In orig. Iacuş.
[2]) Lipseşte „cu iazurile“.
[3]) In suret „ficiorii“.
[4]) Lipseşte „înaintea noastră şi a boierilor noştri“.
[5]) Greşit, în loc de „Nechit“; acest nume nu este identic cu „Nichita“.
[6]) Lipseşte „de nimenea silită ori asuprită“.
[7]) In loc de „cnejii“, orig. кнѣзове.
[8]) In suret „Tebinii“.
[9]) Greşit în loc de „în câmpul perilor“, orig. ѹ грѹшово поле; traducătorul a făcut din ѹ грѹш- un nume propriu Ѹгрѹш sau Грѹш; în realitate e vorba de adj. грѹшово, din fem. грѹша păr. Cf. rus. грушевое дерево păr. Vezi Melchisedec, Chronica Romanului, I, p. 143, nota 8.

mai sus 240 zloţi în mânule Dzârnii şi a fraţilor lui, Toma şi Ion. Şi dresuri ce au avut pe acel sat dela unchii domnii mele, de la Ilieş şi Ştefan Voevod[1]), încă le-au dat în mânule domnii mele. Şi iarăş au vinit înainte domnii noastre Necşa, fata lui Băilă[2]) din Racova, nepoata lui Botăş, de a iei bună voia, au vândut a sa dreaptă ocină dintr'al iei drept uric, un sat pe Moldova în câmpul lui Gruşu[3]), anume parte lui Botăş, unde au şezut moşul iei Botăş, domnii mele, drept 60 zloţi tătărăşti; şi au plătit domnie me toţi acii bani mai sus scrişi 60 zloţi tătărăşti în mânule Necşii, fetii lui Băilă din Racova. Şi am plătit domnie mie tuturora tot, cu bani gata, la câţi scrie mai sus. Iar domnie me bine am voit, de a noastră bună voe, cu inimă curată şi luminată, şi cu agiutoriul celui ce m'au orânduit, Dumnezău, şi pentru sufletile răpăosaţilor moşilor şi părinţilor noştri, şi pentru a noastră sănătate şi mântuire, şi pentru sănătate şi mântuire fiilor noştri. am întărit şi am miluit a noastră sfântă mitropolie din târgu din Roman, unde este hramul pre cuvioasii maicii noastre Paraschievii, unde este episcop rugătoriul nostru chir Vasilie, şi am dat noi acii sfinte mitropolii a noastre toate acele sate, ce scrie mai sus, anume Negoeştii cu hăleşteu şi cu moară, şi giumătate din Gostileşti, şi Poiana pe amândoă părţile, şi Tebeştii cu moară, şi parte lui Botăş. Toate aceste ce scrie mai sus ca să fie a sfintei mitropolii noastre din târgu din Roman dela noi uric şi cu tot vinitul, neruşiit nici odănăoară în veci. Iar hotarul tuturor satelor, ce scrie mai sus, ca să fie după hotarul cel vechiu, care au îmblat din veac. Iar hotarul acelui giumătate de sat de Gostileşti se începe dinspre pădure de cătră vadul lui Căliman, tot pe margine pădurii în gios[4]) păn' la părâul Negru, la podul lui Veţiu[5]); decì părâul Negru în gios păn' la gura Bahnii, decì Bahna[6]) în sus păn' la movila, unde se împreună hotarul Gostileştilor cu a Băhnenilor, iar de acolo dea lungul pământurilor la movilă, unde este un drum stricat; iar despre alte părţi după hotarul cel vechiu, pe unde au îmblat din vac. Iar acele dresuri ce sânt dela moşul nostru Alexandru Voevod pe Poiana dispre amândoă părţile, şi iarăş alt deres ce este dela unchii noştri Ilieş Voevod şi Stefan Voevod[7]) pe Ciorsăceşti la câmpul lui Ugruş[8]), încă le-am dat domnie me în mânule rugătoriului nostru chir Vasilie, episcop din târgu din Roman. Pentru aceea credinţa

---

1) Lipseşte „când erau în pace“.
2) In suret „Bălăi“.
3) Vezi nota 9 dela pagina precedentă.
4) Traducere greşită a cuvintelor „оусе Гостилѣсою долоув“, despărţindu-se гостилѣсою în гости şi лѣсою şi traducându-se cest din urmă cu „pădure“ (лѣсъ).
5) In orig. оу мость Вецин „la podul lui Veţea“; Вецин e adj. din Вецѣ.
6) In orig. Băhniţa.
7) Lipseşte „când erau în pace“.
8) Vezi nota 9 dela pagina precedentă.

domniei noastre şi a pre iubiţi fiilor noştri Alexandru, Bogdan-Vlad, şi a tuturor boerilor noştri, mari şi mici. Iar cine va fi episcop întru a noastră sfântă mitropolie din târgu din Roman, împreună cu toţi fraţii şi cu toţi ţârcovnicii, cine vor fi acolo la acea sfântă beserică, iar iei păn' când om fi noi vii, ca să slujască în toate săptămânile Gioi sara paraclis şi Vineri sfântă lytorghie, iar după a noastră viiaţă iei să slujască Vineri sara parastas şi Sămbătă sfânta lytorghie; şi să fie neschimbat nici odănăoară. Iar după a noastră vieaţă, cine va fi domnu pământului nostru, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau iarăş pe cine o alege Dumnezău să fie domn ţărâi aceştie, acela să nu strice a noastră danie şi 'ntărire, ce încă mai vârtos să întărească această sfântă a noastră mitropolie din târgu din Roman, din vreme c'am întărit şi am miluit şi am cumpărat pe ai noştri bani gata. Iar cine s'ar ispitì să strice a noastră danie şi întărire, pe câte scrie mai sus, unul ca acela să fie blăstămat de domnul nostru Isus Hristos, cel ce au făcut ceriul şi pământul, şi de pre curata maica sfinţii sale, şi de toţi sfinţii, cari bine au plăcut lui Dumnezău. Iar pentru mai mare credinţă şi 'ntărire, am poruncit dumnialui Tăutului logofătului să scrie şi această pecete s'o spânzure cătră această carte a noastră. U Suceava, pis(a) Toader".

CXCI

Suceava, 13 Dechemvrie 1488.

Ştefan confirmă lui Danciul Delea un sat pe Bârlad, „unde au fost juzi Buda şi Drăgoiu, amândouă judeciile", cumpărat cu 170 de zloţi tătăreşti dela Fete Iacobescul şi dela soţia acestuia Marina, nepoata lui Ştibor cel Bătrân şi a Zoicăi, cari îl stăpâniseră în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменито чиним и сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїид[оша] прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боıаре слоуга наш пан Фете Ѩковескѹл и кнѣгинѣ его Марина, ѹнѹка Щибора старого и ѹнѹка Зоики, по своеи доброи воли, никим непон[ѹжен]а ани присилована, и продала свою правѹю ѡтнинѹ ѡт своего праваго оурика и ис привилїе деда еи Щибора и Зоики, що же ѡни имали ѡт деда нашего ѡт Алеѯандра воеводї, ед[но] село на Б[ръл]ад, где бил жѹде Бѹда и Дръгою, ѡба жѹдечїиле, слѹѕѣ нашемѹ Данчюл Дѣлѣ за

ро҃ злат татарских. И вставше слуга наш Данчюл Дѣлѣ та заплатил уси тоти пинѣзи [ро҃] злат оу руки слѫѕѣ нашему пану Фете Икобескул и оу руки кнѣгини его Марини, оунуки Щибора старого и унуки Зоики, перед нами и перед нашими бояре. Ин[о мы] вид[ѣвш]е их доброи воли и токмеж и полную заплату, а мы також и ѡт нас есми дали и потвръдили слѫѕѣ нашему Данчюл Дѣлѣ тое прѧдреченое село на Бръладѣ, на имѣ [где бил] жуд[е Б]уда и Дръгою, ѡбѣ жудечїиле, да ест ему ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, емоу и дѣтем его и унучатом его и прѣунучатѡм его и прѣщурѣтом его и въсему роду его, кто сѧ [ему из]берет наиближнїи, непорушено николиже на вѣкы. А хотар тому вышеписанному селу да ест ѡт оусих сторон по старому хотару, куда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣр[а господст]ва ми вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра ͺпрѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боіар наших: в. п. Звїари, в. п. Нѧг, в. п. Дум[и], в. п. Гангура, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ицка Худича, в. п. Дажбога, в. п. Щефула паркалаба ѡт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грозѣ паркалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъу спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Шандра комиса, и вѣра усих боіар наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто будет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт наш[его ро]ду, или пак буд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот [щоби емо]у не порушил нашего даанїа и потвръжденїа, али щоби ему оутвръдил и укрѣпил, зануже есми ему дали и потвръдили за его праваю служьу, и за що ѡн соби купил на свои правїи пинѣзи. А на болшую крѣпост и потвръжденїе тому въсему вышеписанному, велѣли есми нашему вѣрному пану Тъутулу логофету писати и нашу печат привѣсити к сему листу нашему. Пис(а) Тоадер оу Сѡч(а)вѣ, в лѣто ѕцҁѕ, мѣсѧца дек. г҃і.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, [Г]ОСПО[ДАР ЗЕ]МЛИ МОЛДАВСКОИ.—Orig. la Academia Română, Pec. No. 12. Publicat de epp. Melchisedec în Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, vol. I, p. 369-371, cu data 1487, cu unele greşeli de ortografie şi cu lectura Фетеа Кобескул, în loc de Фете Икобескул. Cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii

şi stăpânii în Moldova, p. 149 (rezumat).—Asupra traducerii „amândouă judeţele“ în loc de „amândouă *judeciile*“, orig. wбѣ жѫдечїнле, cf. studiul meu „Despre cnejii români“, în Analele Academiei Române, seria II, tom. XXVI, Memoriile secţiunei istorice, p. 31 (p. 19 din ed. sep.), nota 1. E curios că un dascal Evstratie a tradus această expresie, în suretul său dela 14 Iunie 1765, exact cu „amândoao giudeciile“. Traducerea acestui Evstratie, bună şi completă, afară de lista boierilor din cari lipsesc toţi cei dela început până la vornicul Dragoş — acesta şi cei ce urmează au înainte atributul „vel“ — se află la Arhivele Statului din Bucureşti, Mitropolia Iaşilor, VII, 1.—Satul lui Danciul Delea erà probabil Delenii din jud. Vaslui, pl. Racova, lângă apa Bârladului. Cf. documentul dela 15 Oct. 1491.

CXCII

1488.

Ştefan confirmă stolnicului Ion Frunteş satul Cioreştii de pe Bârlad, cumpărat cu 80 de zloţi tătăreşti dela pârcalabul Neagu şi dela fiică-sa Marinca.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим оусим кто нан оузрит или его чт8[чи].... молдавскими боıаре наш вѣрнїи пан Нѧг пръкалаб и съ своею дочкою съ Мъренкою, по своеи доброи воли, никим непонѫжени [1]).... [пра]ваго 8рика, едно село на Берладѣ на имѣ Чорещїи слѫзѣ нашем8 пан8 Iwн8 Фр8нтеш столник8 за п҃ злат тата[рских,.... то]ти [2]) пинѣзи п҃ злат 8 р8ки пан8 Нѣгоу паркалаб8 и дочци его Мъренки. А пан Нѧг паркалаб и дочка его Марен[ка] [3]).... оу р8ки пан8 Фр8нтеш8 столник8, перед нами и перед нашими боıаре. Ино мы видѣвше их доброи воли [4]) ..... дали и потвръдили слѫзѣ нашем8 пан8 Iwн8 Фр8нтеш8 столник8 тое прѫдреченое село ни имѣ Чоре[щи].... ем8 и дѣтем его и братїам его и оунѫчатом его и прѣоунѫчатом его и прѣщ8рѣтом его и въсем8 род8 его,.... на вѣкы. А хотар томоу сел8 да ест по стором8 хотар8, к8да из вѣка wживали. А на то ест вѣра господства ми

[1]) Cf. în suret „au vândut a lor dreaptă ocină dintru a lor drept uric“.
[2]) In suret „care bani i-au dat toţi deplin în mânule etc.“
[3]) Lipseşte în suret.
[4]) In suret „şi plată deplin, şi noi am dat“.

вы[шеписанного].... господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада[1]), и вѣра боıарь наших: в. п. Збıарѣ, в. п. Нѧг, в. п. Дума, ... [в. п.] Хрьмана, в. п. Ицка Худича, в. п. Дажбога, в. п. Щефула паркалаба ѡт Хотина, в. п .... [в. п.] Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба ѡт Ѡрхеѧ, в. п. Iѡн Секарь паркалаб(а) ѡт Новогр[ада], ... [вистѣрни]ка, в. п. Еремıа постел[ника], в. п. Андреика чашника, в. п. Мьтеи столника, в. п. Шанд[ра] .... А по нашем животѣ, кто .... [дѣ]теи [наши]х или ѡт нашего роду, или пак буд.... наше даанıе, али... [вы]шеписанному, велѣли есми нашему вѣрному пану Тьутулу.... вь Сѡч(а)вѣ, в лѣто ҂зцҁs....

Pecetea lipseşte. — Orig., cu sigilul „Câmpina, castelul Iulia Hasdeu“, în Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina. E rupt în două; partea dreaptă şi câteva şire de jos lipsesc; un petec mic conţine data. Are şi un suret cu No. 85 din 17 Iulie 1760, de Evloghie „dascalul slovenesc“, cu data 6996; sigilul Arhivelor este şters şi acì într'adins cu cerneală neagră. Acest suret e pomenit într'un act de judecată dela 19 Iunie 1814 privitor la un proces între stolnicul Ion Codreanu şi spătăreasa Safta Bogdan (Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Neamţu, pach. 48, No. 13) şi într'o condică a scrisorilor stolnicului Codreanu (f. 47), azi în păstrarea curatorilor averii lui N. R. Codreanu din Bârlad, al cărui strămoş a avut şi originalul (comunicaţie a părintelui I. Antonovici din Bârlad). După acest suret am completat câteva pasage din text; v. notele de la pagina precedentă. Cu ajutorul celorlalte documente din 1488 s'ar puteà completà textul întreg. — Moşia Ciorăşti se află în jud. Tutova, între staţiile căii ferate Banca şi Roşieşti, pe Bârlad.

CXCIII

c. 1488.

Ştefan confirmă lui Petru Frunteş, nepotului său Ion Frunteş stolnicul, şi unor rude ale lor: Bilava, Sima şi Negrilă satul Movila pe Bârlad, în gura Horăiţei, „unde a fost jude Bora“, cumpărat cu 200 de zloţi tătăreşti dela Giurcă Pântice, dela fratele acestuia

[1]) In suret greşit „Bogdan şi Vlad“.

Petriman şi dela sora lor Sofia, copiii lui Ion Julici, care avuse un privilegiu asupra acelui sat dela voevozii Iliaş şi Ştefan.

Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevoda, domnul ţărâi Moldovii, ştire facem cu cestu uricu al nostru tuturora cui să cetească sau să auză[1]). Adică viniră înaintea noastră şi înainte a toată a noastră moldovenească boerime, a noastre slugi giupănul Jurcă Păntice şi frati-său Petriman şi sora lor Sofiia, ficiorii lui Ion Julici, de a lor bună voia, de nime nevoiţi nice asupriţi, văndură a sa dreaptă ocină din uricul părintelui său lui Ion Julici, ce au avut el di la unchii noştri di la Ilieş Vodă şi di la Stefan Voevoda, căndu trăiià ei pe lume[2]), un sat în gura Horăeţii pe Bărlad, anume Movila, unde au fost jude Bora, slugilor noastre giupănului Pătru Frunteş şi giupănului Ion Frunteş stolnicul, nepotul lui Pătru Frunteş, şi Simei şi frăţini-său lui Negrilă, pe 200 zloţi tătărăşti. Şi s'au sculat ale noastre slugi pan Pătru Frunteş şi giupănul Ion Frunteş stolnicu, şi Bilava, şi Sima, şi Negrilă, şi au dat acei bani 200 zloţi în mănule slugilor noastre giupănului Jurcă Păntice şi frăţini-său lui Petriman şi surorii lor Soflica, înaintea noastră şi înainte a noştri boeri. Ce noi văzănd a lor bună tocmală şi deplină plată, iar şi noi aşijderea de la noi li-am dat şi li-am întărit slugilor noastre giupănului Pătru Frunteş şi nepotului său giupănului Ion Frunteş stolnicul şi Bilavii şi Simii şi lui Negrilă acel sat (ce) mai sus scrie, în gura Horăeţii, Movila, unde au fostu pe Bârladu anume jude Bora, ca să le fie lor de la noi uric cu tot vinitul. Iar se împărţeşti în patru părţi: o parte giupănului Pătru Frunteş, iar a doua parte giupănului Ion Frunteş stolnicul, iar a trie parte Bilavii, iar a patra parte Simei şi frăţinisău lui Negrilă, şi cuconilor lor şi nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a toată săminţia lor, cine s'ar alege din cei mai di aproape a lor, neclintit nici odănăoară în veci. Iar hotarul acelui sat ca să fie dispre toate părţile pre hotarul cel vechiu, pe unde au ţinut din veci. In spre aceeaş iaste credinţa domnii mele, carele sânt scris mai sus, noi Stefan Voevoda,

---

[1]) Lipseşte „s'ar întâmplà" sau o altă expresie analogă.
[2]) Greşit în loc de „în pace" (въ мирꙋ).

şi credinţa a fiilor domnii mele Alicsandru şi Bogdan-Vlad[1]) Voevoda, şi credinţa boiarilor noştri: credinţa giupănului Zberăi, şi credinţa giupănului Neagul, şi credinţa giupănului Duma, şi credinţa giupănului Gangur, şi credinţa giupănului Dragoşe vornicul, şi credinţa giupănului Herman, şi credinţa giupănului Eţco Hudici, şi credinţa giupănului Daşbog şi credinţa giupănului Şteful[2]) părcălabul Hotinului.

Documentele moşiei regale Zorleni, vol. II, No. 109, cu titlul „suret de pe uricul lui Ştefan Vodă" şi cu notiţa „acestu uricu l-am scris eu Costandin Părvul ot Visterie". In dos altă notiţă: „suret de pe uricul Borăştilor din gura Horăeţii la Movilă, ot ţinut Tutovii pe Bărlad" (după o copie a d-lui G. Teodorescu-Chirileanu). Rezumat de N. Iorga în Studii şi documente, vol. VI, 2, p. 11. D-l Iorga nu-i pune dată, citează însă în note, p. 531, un document dela 1467 din Wickenhauser, Moldowiza, p. 67-68, care are aceeaş listă de boieri; documentul acesta este însă din 9 Oct. 1487.

Documentul Zorlenilor trebue pus la c. 1488; cf. No. precedent şi doc. din 13 Ian. 1487. In adevăr, dela sfârşitul anului 1487 până la începutul lui 1489 constatăm aceeaş listă de boieri, până la Şteful pârcalabul de Hotin. S'ar puteà să fie însă şi din 1486, 1487 sau 1489; cf. documentele dela 14 Sept. 1486 şi 7 Oct. 1487 precum şi cele din Ianuarie 1489.

CXCIV

Suceava, 22 Ianuarie 1489.

Ştefan confirmă lui Danciul, fratelui său Jurja şi surorilor sale Mărinca şi Oltea, copiii lui Pătru Brudur, jumătate din satul Băicăuţi, pe părâul Suholeţilor, partea de jos, „unde a fost vataman Hodor", cumpărată dela Toma şi dela soru-sa Soriţa, copiii Mărinei, fetii lui Ţiban, cu 180 de zloţi tătăreşti. Satul fusese de jumătate al bunichii lor Ileana, fata lui Ţiban cel Bătrân, care l-a stăpânit cu un privilegiu dela Alexandru cel Bun.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтоучи ѹслышит, ѡже прїидо[ша п]рѧд нами и

[1]) In copie „Bogdan".
[2]) In copie greşit „Ştefan".

прѧд оусими нашими молдавскими боıаре Тома и сестра его Соꙗрицъ, сынове Мърина, дочка Цибанова, по их доброи воли, никим непоноужени ани присиловани, и продали сво[ю] правѹю wтнинѹ, що била дидки их Илѣни, дочки старого Цибана, wт оурика що имала wна wт деда нашего wт Алеѯандра воеводꙇ, половина село на имѣ Боиковци[1]), где бил Ходор ватаман, на потоцѣ Сѹхо[ле]цилор, нижнѹю част, слоугам нашим Данчюлѹ и братѹ его Жѹржи и сестрам их Мъринки и Ѡлти, сынwм Пътра Брѹдѹра, за р҃п злат татарских[2]). И оуставше наши слѹги Данчюл и брат его Жѹржа и сестри их Мъринка и Ѡлта та [за]платили оуси тоти пинѣзи р҃п злат татарских оу рѹки Тома и сестри его Соꙗри[цъ], сынове[3]) Мърина, дочка Цибанова, прѧд нами и прѧд нашими боıаре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такwж и wт нас есми дали и потвръдили слѹгам нашим Данчюлѹ и братѹ его Жѹржи и сестрам их Мъринки и Ѡлти, сыном Пътра Брѹдоура, тое прѧдреченое половина село на имѣ wт Банковци, где бил Ходор ватаман, на поток Сѹхолецилор, да ест им wт нас ѹрик и с въсем доходом, им и дѣтем их и ѹнѹчатом ихь и прѣѹнѹчатом их и прѣщѹрѣтом ихь и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнꙇи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар тои половини село да ест wт оусего хотара половина. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанного мы Стефана воеводꙇ, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боıар наших: в. п. Збꙇари, в. п. Нѧг, в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ѡцка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла паркалаба wт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби wт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Грозѣ паркалаба wрхеиского, в. п. Іwн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремꙇа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боıар наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберетъ господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѹшил нашего даанꙇа и

[1]) Greşală, în loc de Банковци; cf. mai jos.
[2]) Cuvintele „р҃п злат татарских" sunt reînoite cu cerneală mai nouă, peste cea veche.
[3]) Greşală, în loc de дѣти „copii"; сынове însamnă „fii". Tot aşà mai jos.

потвръждєнїа, али би им оутвръдил [и] Ѹкрѣп[ил, з]аноужє єсми им дали и потвръдили за их правѹю слѹж[бѹ], и за що wни соби кѹпили на свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпост и потвръждєнїє томоу въсємоу вышєписанномѹ, вєлѣли єсми нашємѹ вѣрномѹ [пан]ѹ Тъоутоулоу логофєтѹ писати и нашоу пєчат привѣсити к сємѹ листоу нашємоу. Пис(а) Тоадєр оу Сѡч(а)вѣ, в лѣто ҂зцчз, гєн. кв.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, sign. 1/LXXVII. Un „suret di pe alt suret, tălmăcit [la 12 Noemvrie 1802] de pe uricul sârbesc ot Stefan Voevod, din let 6997, Ghen. 29“ se află în arhiva sf. Spiridon din Iaşi, actele moşiei Băceşti din jud. Roman, plicul I, No. 2; e acelaş plic în care se află şi cunoscutul document al lui Iuga din 1400; vezi Gh. Ghibănescu, Ispisoace şi zapise, vol. I, p. 29-31. In acest suret trebuesc îndreptate următoarele greşeli: „Ianuarie 29“ în Ian. 22, „Sofiţa“ în Soriţa, „mătuşa lor Ileana“ în bunica lor Ileana, sc. a lui Toma şi a Soriţei (дидка, nu тєтка, cum va fi cetit vechiul traducător), „din uricul ce au avut ei“ în din uricul ce au avut ea (wна, sc. Ileana), „împrăştiaţilor“ în răstrănepoţilor (прѣщѹрѣтом), „Bogdan şi Vlad“ în Bogdan-Vlad, „Ştefan“ în Şteful, „Micote şi Reţişa părcălabul de Neamţu“ în Micotă şi Reaţeş pârcalabii Neamţului, „Drace“ în Ciortorovschi, „Hrămana, Dajboga, Andriica“ în Hârman, Dajbog, Andreico. Câteva omisiuni din text nu alterează înţelesul traducerii. — Un rezumat, cu data exactă 22 Ianuarie 6997, se află în dosarul No. 21, f. 5, Tr. 353, op. 384 din arhiva Statului din Iaşi; el a fost prezentat înaintea judecătoriei de Roman la 1832 de neamul Mădăluţenii şi Busca; lui Brudur i se zice acì Brădur. La 1813 originalul se aflà în mânile diaconului Ioniţă Cotan din Brudureşti; cf. Ghibănescu, l. c.

Satul Băicăuţi (Баиковци), numit aşà după întemeietorul său Baico, sunt Băceştii de azi din jud. Roman, pl. Funduri (din *Băiceşti), lipiţi de târguşorul Băceşti; se află la o distanţă de c. 8 klm. spre sud de satul Suhuleţ din jud. Vasluiu, pl. Funduri. Pârâul ce trece pe lângă el se numeşte azi Gârbovăţul, în partea superioară a lui poartă însă numele vechiu Suhuleţ, după satul Suhuleţ din care izvorăşte. Pe vremea lui Ştefan cel Mare se numià „pârâul Suholeţilor“ până la vărsătura lui în Bârlad; v. harta statului major, planşele Dagâţa şi Băceşti. Se vede că satul s'a mutat din susul apei în jos şi poate să fi fost la început aşezat între pârâul Suholeţilor şi al Hodoranilor, care ne-a păstrat numele vatamanului Hodor dinainte de 1489. Brudureştii, satul lui Pătru Brudur, ai cărui copii cumpără la 1489 jumătatea din jos a Băiceştilor, dela nişte urmaşi ai lui Ţiban, se aflau în apropierea acestora, poate tot pe Suhuleţ (cf. doc. dela 1 Martie 1488, No. CLXXXI). Intre acesta şi Băceşti, cam la jumătatea drumului, se află Ţibăneştii-Buhlii şi vre-o 5 klm. spre ost de Suhuleţ sunt Ţibăneştii d-lui P. P. Carp.

Documentul dela 22 Ian. 1489 e interesant pentru istoria a două neamuri foarte vechi: a Ţibăneştilor şi Bruдureştilor. Descendenţii lui Ţiban dela 1400 sunt: fata lui, Ileana, care a născut pe Ţiban; acesta a născut pe Marina, iar aceasta pe Toma şi Soriţa, cari trăiau la 1489. Despre Petru Brudur, pe care l-am mai întâlnit în documente (v. No. CLX de la 14 Sept. 1486) aflăm că aveà doi feciori şi două fete: pe Danciul şi pe Jurja, pe Mărinca şi pe Oltea. Asupra satului Brudureşti cf. documentele dela 1 Martie 1488, No. CLXXXI, şi 15 Octomvrie 1491, No. CCXLI.

CXCV

(Suceava), 22 Ianuarie 1489.

Ştefan confirmă lui Oană două părţi din satul Dobrieneşti pe Telejna, cumpărate cu 86 de zloţi tătăreşti dela Magda, fata Marinei, şi dela Vasilca, fata lui Cozma, amândouă nepoate lui Baliţă, care stăpânise acele două părţi din Dobrieneşti pe temeiul unui privilegiu dela voevozii Iliaş şi Ştefan. In acelaş timp el confirmă lui Oană şi fraţilor săi Toma şi popa Lupşa stăpânirea peste partea a treia din acelaş sat, care erà moşia lor de baştină.

Suret de pe ispisoc sârbesc dela Stefan Voevod,
let 6997, Ghenarie 22.

Facem înştiinţare precum au venit înnainte noastră şi înnainte tuturor boerilor noştri Magda, fata Marinii, şi rudeniea ei[1]) Vasilca, fata Cozmii[2]), nepoate Baliţii, de a lor bună voea, de nime silite nice asuprite, şi au vândut a lor dreaptă ocină, doao părţi din sat din Dobrieneşti, parte lor, unde au fost casa moşului lor Baliţa, pe părâul Telejnii, slugii noastre Oanei drept optzăci şi şasă zloţi tătărăşti. Şi s'au sculat sluga noastră Oana şi au plătit toţi deplin acei bani de mai sus scrişi 86 zloţi tătărăşti în mâinile Magdii, fata Marinii, şi a rudeniii sale Vasilcăi, fata Cozmii[2]), nepoate Baliţii. Şi dresurile ce au avut moşul lor Baliţa dela unchii noştri, dela Iliaş Voevod şi dela Stefan Voevod, şi acele încă le-au dat în mânule slugii noastre Oanei, denainte noastră şi denainte boerilor noştri. Deci noi, văzând a lor de bună voea tocmală şi plată deplin,

[1]) In orig. probabil племенница ен=vara ei; tot aşà mai jos.
[2]) In suret „Cozminii", orig. Козмина. Aceeaş greşală ar puteà să fie la „Marinii" şi atunci Magda e fata „Mariei", orig. Марина, din Маринна.

așijdere și dela noi am dat și am întărit slugii noastre Oanei pe acele de mai sus zise doao părți din sat, anume din Dobrienești pe părâul Telejna, ca să-i fie lui dela noi uric cu tot venitul, lui și feciorilor lui și fraților lui și nepoților lui și a tot neamului lui. Și iarăș am dat și am întărit slugilor noastre Oanei și frațâlor lui, Tomii și popii Lupșe, pe a lor dreaptă ocină, a treia parte din sat din Dobrienești pe părâul Telejna, ca să le fie lor dela noi uric cu tot venitul, lor și feciorilor lor, nepoților și strănepoților lor și a tot neamul lor, ce se va alege mai aproape, nerușuit nici odată în veci. Iar hotarul acelui sat să fie despre toate părțile după hotarul vechiu, pe unde au umblat din vac. Și spre aceasta iaste credința domniei mele Stefan Voevod, și credința a preiubiți fiilor domniei mele Alexandru și Bogdan-Vlad [1]), și credința a tuturor boerilor domniei mele, a mari și mici. Iar după a noastră viață, cine va fi domnu țărâi aceștie, ori din fiii noștri sau din neamul nostru, sau pe cine Dumnezău va alegi a fi domnu țărâi Moldovii, să nu strâce a noastră danie și întăritură, ce mai ales să dè și să întărească, de vreme ce și noi am dat și am întărit pentru a lor dreaptă slujbă și pentru că au cumpărat pe a lor drepți bani. Iar pentru mai mare tărie și întăritură a celor de mai sus scrise, am poroncit credincios boeriului nostru dumisale Tăutului logofăt să scrie și a noastră pecete către această carte a noastră să o lege.

S'au tălmăcit de Gheorghie Evloghi dascal. 1776, Iunie 5.

Arhivele Statului din București, între documentele aduse dela Câmpina, cu două sigile ale Arhivelor șterse complet cu cerneală neagră modernă.—Satul Dobrienești pe Telejna nu mai există; se pare însă că erà pe hotarul Telejnei de Jos, jud. Vaslui, pl. Crasna-Mijlocu, căci între locuitorii acestui sat s'a păstrat până azi tradiția că lângă ei a existat un sat mai vechiu cu numele Bălițeni, ai cărui locuitori s'au așezat apoi pe hotarele satelor Tătărani și Butucăria din apropiere (Marele Dicționar Geografic, V, p. 579). Și în adevăr, pe valea Telejnei, între satul Telejna și Zăpodeni, un deal mai poartă și azi numele Bălițenilor, „Belețenilor" pe harta statului major, planșa Solești. Onceștii de lângă Butucăria (în harta statului major Unceștii) vor fi fost satul lui Oană din documentul nostru *(Oană,* demin. **Oance,* de unde *Oncești*, apoi *Uncești).*

---

[1]) In suret Bogdan, Vlad (două persoane).

CXCVI

24 Ianuarie 1489.

Ştefan confirmă fraţilor Toma, Dobricean şi Burul, feciorii Tatului dela Bârzota, satele Cerceştii, Făureii cu mânăstirea, şi Şchiopenii în gura Sacăi.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 24, f. 91, cu data 6997 (rezumat). Originalul a fost prezentat la 1839 de răzăşii din Cerceşti, ţinutul Tutovei. — Părâul Bârzota izvorînd de lângă Cotoroaia şi trecând prin Cerţeşti, e vorba de sigur despre acest sat din jud. Tutova, pl. Corodu, care se trăgeà, se vede, dintr'un *Certea, dela slav. чєртъ, rus. чортъ diavol, drac; cf. Ciortea, nume propriu, după forma rusească чортъ. Şchiopenii erau în jud. Fălciu, pl. Mijlocu-Prut, pe unde Saca (valea Săcii) dă în Sărata. Pe la 1870 erà încă în părţile acestea o pădure mică, care, după Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 423, se numià mai 'nainte Făureni=Făureii din documentul nostru. In tot cazul, Şchiopenii aceştia nu sunt cei de lângă Huşi. Cu numele neobişnuit Burul cf. Buruleanca, sat în jud. Ilfov (Frunzescu, p. 81).

CXCVII

Suceava, 25 Ianuarie 1489.

Ştefan confirmă fraţilor Gavril, Nichita şi Ion, fiii Negritei, fata lui Pătru Mânzatul, stăpânirea peste satul lor de baştină Mânzaţii, la obârşia Iubanei.

† Милостїю божїю мы Стєфан воєвода, господаръ зємли молдавскои, знамєнито чиним ис сѧм листом нашим въсѧм кто нан оузрит или єго чтючи оуслишит, ѡжє тоти истинїи наши слꙋги Гаврил и братїѧ єго Никита і Иѡн, сыновє Нєгрити, дочка Пътра Мънꙁатꙋла, слꙋжили нам право и вѣрно. Тѧмжє мы видѧвшє их правою и вѣр[ною слꙋ]жбꙋ, жаловали єсми их ѡсобною нашєю милостїю и дали и потв[ръди]ли єсми им оу нашєи зємли оу молдавскои их правая ѡтнина, єдино сєло на имѣ Мънꙁацїи, на вєрхъ Юбани. Тоє въсє вишєписанноє да єст им ѡт нас оурик и съ въсєм доходом, им и дѣтєм их равно и ꙋнꙋчатом их и[1]) прѣщꙋрятом их и въсємꙋ родꙋ их, кто сѣ им изберєть наиближнїи,

[1]) Vezi nota 2 dela p. 286.

непорѹшено николиже на вѣки. А хотар томѹ вишеписанномѹ селѹ на имѣ Мънѕацїи, на верхъ Юбани, да ест ѡт оусих сторон по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воеводї, и вѣра прѣвъз[лю]бленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Звїѧри, в. п. Нѧг, в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. [п.] Хѹдич, в. п. Щефѹла хотинскогѡ, в. п. Микотъ и Рѣцеш(а) парка[лабов] немецких, в. п. Чорторискїи, в. п. Грози [Микотича парк]алаба ѡрхеинского, в. п. Iѡн Секаръ паркалаба новоградского, [в. п.] Клънъшa спътарѣ, в. п. Болдора вистїѧр[ника, в. п. Ере]мїѧ постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. [Шандра ко]миса, и вѣра оусих болѧр наших, великих и малих. А по наш[ем животѣ, кто б]ѹдет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего племене, или пак бѹд [кого богь] изберет господарем бити земли молдавскои, тот щоби [не порѹшил на]шего даанїѧ и потвръжденїѧ, али щоби им ѹтвръдил и ѹкрѧпил, за[нѹже] есми емѹ дали и потвръдили, за що ест их праваѧ [ѡтинна. А н]а болше крѧпост томѹ всемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ [вѣр]номѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат при[вѣси]ти к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Косте въ Сѹчавѣ, в лѣтѡ ѕцҁз, мѣсѧца ген. ке҃.

Pecetea pierdută. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, M-rea Bogdana, pach. 41, No. 45, cu o traducere de Evloghie dascălul, dela 1761 Iulie 12. In dosul pergamentului notiţa „pe Mândzaţi, la vârvul Iubanei, la Smila". E vorba de satul Mânzaţii-Răzăşi din jud. Tutova, pl. Simila, între valea Similei şi a Iubanei; formează o comună cu cătunul Ibana, vechiu *Iubana (cf. Igeşti din *Iugeşti). Vezi harta statului major, planşa Unţeşti.

CXCVIII

Suceava, 13 Martie 1489.

Ştefan confirmă lui Lupe armaşul următoarele două cumpărături: a) o bucată de pământ din hotarul Alboteştilor, la gura Sărăţii, cumpărată cu 80 de zloţi tătăreşti dela Nastea, Toma şi Ilca, copiii lui Coste, şi dela Ana şi Sima, copiii lui Lazor, toţi cinci nepoţi lui Oană vornicul, care o aveà dela Alexandru cel

Bun; b) o selişte peste Prut „unde a fost târgul Sărăţii, din sus de gura Sărăţii“, cumpărată dela Stanciul, fiul lui Jurja Husea, cu 150 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нaи оузрит или его чтоучи оуслышит, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими болѣре Настѣ и брат ен Тома и сестра их Илка, сынове Косте, оунеоукове Ѡани дворника, и Анна и брат ен Сима, сынове Лазора, тиж ѡноукове Ѡани дворника, по их доброи воли, никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ ѡт оурика деда их Ѡани дворника, що имал ѡн ѡт дѣда нашего ѡт Алеѯандра воеводї, едноу боукатоу землю| ѡт хотарѣ Алботещилор, на оустїе Сѫратѣ, мѣсто ѡт село, слоуѕѣ нашемоу панѹ Лѹпе армашоу| за ṕ злат татарских. И заплатил слоуга наш Лѹпе армаш| та заплатил оуси тоти пинѣзи ṕ злат оу рѹки Настѣ и братѹ ен Тома и сестри их Илка, сынове Косте, и Анни и братѹ ен Сима, сынове Лазора, оуси ѡноукове Ѡани дворника, прѧд нами и прѧд нашими болѣре. И оу том також прїиде прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими болѣре слоуга наш Станчюл, сынь Жоуржа Хоусива, по своеи доброи воли, никим непоноужен ани присилован, и продал свою правѹю ѡтниноу ѡт своего праваго оурика, едноу селищоу за Проутом, где бил тръгъ Сѫрати, повыше оустїе Сѫрати, тиж слѹѕѣ нашемѹ Лѹпе армашѹ за р҃н злат татарских. И оуставше слоуга наш Лѹпе армаш та заплатил оуси[1]) тоти пинѣзи р҃н златъ оу рѹки Станчѹлѹ, сыноу Жоуржа Хоусива, перед нами и перед нашими болѣре. Ино мы выдѣвше их доброи воли и токмеж и полноую заплатѹ, а мы такѡж и ѡт нас есми дали и потвръдили слѹѕѣ нашемоу панѹ Лоупе армашѹ тотоу прѧдреченоую боукатѹ земли ѡт хотарѣ Алботещилор, мѣсто ѡт село, на оустїе Сѫратѣ, и тотоу селищѹ за Прѹтом, где бил тръгь Сѫрати, по выше ѹстїе Сѫрати, да сѹт емѹ ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, емоу и дѣтем его и оунѹчатом его и прѣоунѹчатом его и прѣщѹрѣтѡм его и въсемоу родѹ его, кто сѣ емоу изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар тои бѹкати земли ѡт хотара Алботещилорь почениши ѡт оустїе Сѫрати долѹв[2]) по берегь Прѹта, та на вышнїи

[1]) In orig. оузи, din pricina lui пинѣзи.

[2]) La Hasdeu долѹвь, în orig. долѹ.

конецъ рѣдѣ Горанова, на един берестъ знаменан, шт толѣ право на дил на един столпъ, шт толѣ по тои сторони дила по ѹбочи та на два дѹби знаменани, шт това на един доѹб знаменан, шт това черес доѹбровицѹ на долинкѹ на един доѹб знаменан, та долинкою горѣ до трояна на столпъ, та трояншм горѣ до где оупадает троян оу Сърата, та Сăратою долѣ до где ѹпадает Сърата ѹ Прѹть. А хотар тои селищи, где бил тръгъ Сърати, по выше оустїе Сърати, поченши тиж шт оустїе Сърати та по берегъ Прѹта гори до селище Бодѣ Сръбоула, шт толѣ еще по берег Проута гори до селище Бодѣ Рѹмърѹла, а шт толѣ гори на дăл, та черес поле на пискѹ та ѹ маткѹ Сăратѣ, шт толѣ по старои дорогѹ на дăл, та по верхъ дила долѹ до копанѹю могилѹ, шт толѣ по пискѹ на един столпъ, та на дрѹгїи столпъ, шт толѣ дорогою до хотарѣ Лимбъдѹлче. То ест им вес хотаръ. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюблених сыншв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влад(а), и вѣра бояр наших: в. п. Звїари, в. п. Ниг, в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалаби шт Нѣмца, в. п. Андр[еика Чо]р[торовского], в. п. Грозѣ паркалаба шрхеиского, в. п. Іwн Сь[ка]ръ п[ръкал]аба новоградского, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Іwн Фрѹнте[ш] столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих бояр [наших] молдавских, великих и ма[лих]. А по нашем животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, шт дѣтеи наших или шт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би емѹ не порѹшил на[шего] даанїа и потвръжденїа, али би емѹ оутвръдил и оукрѣпил, занѹже есми емѹ дали и потвръдили за его правѹю слѹжбѹ, и за що шн соби кѹпил на свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпшст и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъоутѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тоадер оу Сочави, в лѣто ҂ѕцҁз, мр. ӣі.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВѠД[А, ГѠС]ПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ, foarte bine păstrată. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, secţia istorică, cu o traducere nouă de translatorul D. G. Peşacov. Tipărit de B. P. Hasdeu în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 155-156, cu multe

prescurtări în text, cu lista martorilor necompletă şi cu câteva abateri dela ortografia originalului. Traducerea lui Hasdeu e însă foarte bună; ea a fost reprodusă de epp. Melchisedec în Chronica Huşilor, p. 12-14. Dăm şi noi traducerea hotarnicei celor două locuri, interesantă din mai multe puncte de vedere. „Iar hotarul acestei *bucăţi* (бꙋкати) de pământ din hotarul *Alboteştilor* începe dela gura *Săratii* (s. *Sărăţii*, Сърати) şi merge în jos pe malul Prutului până la capătul de sus al *rădiului lui Goran* (рѣдѣ Горанова) la un ulm însemnat, deacolo drept la deal la un stâlp, deacolo de ceea parte a dealului pe coastă (s. costişe) până la doi stejari însemnaţi, deacolo la un stejar însemnat, deacolo peste dumbrăvioară în vălceà la un stejar însemnat, apoi pe vălceà în sus până în *troian* la stâlp, apoi pe troian în sus până unde se întâlneşte troianul cu Sărata, apoi pe Sărata în jos până unde se varsă Sărata în Prut. Iar hotarul seliştei, unde a fost târgul Săratii, din sus de gura Săratii, începe iarăşi dela gura Săratii şi merge pe malul Prutului în sus până la seliştea lui *Bodea Sârbul*, deacolo tot pe malul Prutului în sus până la seliştea lui *Bodea Rumârul (=Rumânul)*, iar deacolo la deal în sus şi apoi peste câmp la *Piscu* şi în *matca* Săratii; deacolo pe drumul cel vechiu la deal, apoi din vârful dealului la vale până la movila săpată, deacolo pe Piscu până la un stâlp şi apoi la alt stâlp, deacolo pe drum până în hotarul lui *Limbădulce*. Acesta le este tot hotarul". — Astăzi nu mai e nici o urmă de hotarul Alboteştilor şi de târgul Sărăţii, care se desfiinţase înainte de 1489; ele erau însă de sigur pe teritoriul de azi al satului Gura-Sărăţii, cătun al comunei Rănceni, din jos de Vetrişoaia (jud. Fălciu): Alboteştii de partea dreaptă, seliştea Sărăţii de partea stângă a Prutului. Se vede că proprietarii cei vechi n'au avut urmaşi cari să le perpetueze numele. Pomenirea „troianului" e interesantă; şi azi se constată, de partea stângă a Prutului, în Basarabia, o parte izolată din valul roman, care se continuă apoi mai jos, fără întrerupere, dela Leova spre nord-ost; vezi, pe lângă scrierile speciale, harta institutului geografic austriac, planşa Jassy. Cf. documentul de la 12 Oct. 1487, No. CLXIX, şi cel de la 4 Noemvrie 1493 (vol. II), în care seliştea Alboteşti e citată în hotar cu Stănileştii de la Prut.

CXCIX

Suceava, 14 Martie 1489.

Ştefan dărueşte mânăstirei Voroneţului satul Vlădenii, „unde a fost Oriş Vlad", cu mori pe Siret, cumpărat cu 350 de zloţi tătăreşti dela următorii nepoţi şi nepoate ale lui Isaia logofătul, care îl stăpânise în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun: Muşa, fata lui Jurja stolnicul, soţia lui Zbierea; fraţii ei Ivanco şi

Petru; nepoţii ei de soră Toader stolnicul, fratele său Isaico şi sora sa Marina, toţi trei copiii Anuşcăi, sora Muşei; vara lor Marina, fata lui Duma Isăescul, soţia lui Fete Iacobescul; verii acestora Balşe şi Iuga, fiii Oliuşcăi şi nepoţii lui Şendrea; nepotul acestora Iurie şi verii lor Toader şi Petru.

Въ имѧ wтца и сына и свѧтаго дѹха, троица свѧтаѧ и единосѹщнаѧ и нераздѣлимаѧ. Се азъ рабъ владыкы моего ісѹ христа, Іwан Стефан воевода, божїею милостїю господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис симъ листомъ нашимъ въсѣм кто нан оузрит или его чтоучи оуслишит, wже прїидоша пред нами и пред оусими нашими молдавскими болѧри, великими и малими, Мѹша[1]), дочка Жѹржѹ столника, непота Ісаїѧ логофета, кнѣгинѣ [па]на Збери, и съ своими братиами съ Иванко и съ Петрѹ, и съ своими сестричичи съ Тоадер столникъ и братъ его Исаико и сестра их Марина, сынове сестри Мѹша[2]) Анѹшци, и племеница их Марина, дочка Дѹма Исъескѹла, кнѣгинѣ Фете Ѧкобескѹла, и племеници их Балше и братъ его Юга, сынове Олюшка, непотове Шендра, и непоть их Юрю, и племеници их Тодерь и брат его Петрь, оуси оуноукове Исаїѧ логофета, и съ всими их дѣти и оусим их родомь, по их доброи воли, никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правою очиноу wт оурика и ис привилїа деда их Исаїѧ логофета, що имал wт деда нашего wт стараго Александра воеводи, едно село на Сиретѣ[3]) на имѣ Владѣнїи, гдѣ биль Ориш Владъ, и съ млини что сѹтъ ѹ Сиретѣ, та продали тое село на имѣ Владѣнїи на Сиретѣ[4]), гдѣ биль Ориш Владъ, и съ млини, самомѹ господствѹ ми за т͠и злат татарских. И азъ господство ми заплатих оуси тоти пинѣзи т͠и злат татарских оу роуки Моушн, дочци Жѹржѹ столника, непоти Исаїѧ логофета, кнѣгини пана Збѣри, оу роуки братїам еи Иванкѹ и Петрѹ, и сестричичим еи Тоадерѹ столникоу и братоу его Исаикѹ и сестри их Марини, и племеници их Марини, дочц[и] Дѹма Исъескѹла, кнѣгини Фете Ѧкобескѹла, и племеникомъ их Балше и братѹ[5]) его Юга,

[1]) In copia d-lui R. Rosetti Мѹшата; orig. a avut însă probabil Мѹша, căci rezumatul lui Măzăreanu are „feciori surorii lui Muş şi a Anuşcăi", greşit pentru „feciorii surorei Muşei, Anuşca" (S. Fl. Marian, Condica Voroneţului, p. 46; cf. Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 103).
[2]) Ar trebui dat. Мѹшн; greşala se repetă şi la alte cuvinte mai jos.
[3]) In copia d-lui R. Rosetti Сиретн; cf. mai jos Сиретѣ.
[4]) In copie Сиретю.
[5]) In copie брата.

сынове Олюшка, непотове Шандра, и непотоу их Юрю и племеником их Тоадерꙋ и братꙋ его Петре, пред нами и пред нашими болѧри. [Ино ми въста]вше[1]) и заплативше оусе елико више пишемъ, азъ господство ми оу том благопроизволих нашим благим произволением, и чистим и свѣтлим сръдцемъ, и съ оусеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ, и ѡт бога помоцїѧ, и оучинили есми въ задоушїе свѧтопочивших предковь и родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, ѧко да оутвръдимь и оукрѣпим нашъ свѧтїи монастирь ѡт Воронець, идеже есть храмь свѧтаго и славнаго великомꙋченика и побѣдоносца Георгїѧ, и где естъ егꙋменъ молебникъ нашъ кир попъ Ефримъ, и дали и похилили и потвръдили есми томоу свѧтомоу нашемоу монастирꙋ тое село на имѣ Владѣнїи на Сиретѣ[2]), где был Ориш Владь, и съ млини, да естъ томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ ѡт Воронецъ ѡт насъ оурикъ и съ въсѣмъ доходомъ, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотаръ томꙋ вышеписанномꙋ селꙋ да есть ѡт ꙋсих сторон по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ꙋживали. А на то естъ вѣра нашего господства вышеписаннаго ми Стефан(а) воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынов господства ми Александра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Збїари, в. п. Нѣг, в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ѧцка Хꙋдича, в. п. Щефꙋла паркалаба ѡт Хотина, [в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, 'в. п. Грозѣ паркалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡн Сьаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Андреика чашника, в. п. Іѡн Фрꙋнтеш столника, в. п. Шандра комиса][3]), и вѣра оусих болѧрь наших, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бꙋдетъ господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родꙋ, или пак бꙋд кого богь изберетъ господаремъ бити ;нашеи земли молдавскои, тотъ би не порꙋшилъ нашего дааніа и потвръжденїѧ, али би ꙋтвръдилъ и ꙋкрѣпилъ, занꙋже есми кꙋпили на свои правїи пинѣзи [и] есмо ꙋчинили за дꙋшїе свѧтопочивших предков и родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, та есмо дали тое село съ млини томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ

---

[1]) In copie „кто и ми више (?)".
[2]) In copie Сиретю.
[3]) Completat după documentul precedent, scris de acelaș diac. Se vede că aici originalul e stricat de tot, deoarece nici Wickenhauser (Woronetz und Putna, p. 104) n'are aceste nume în traducerea sa.

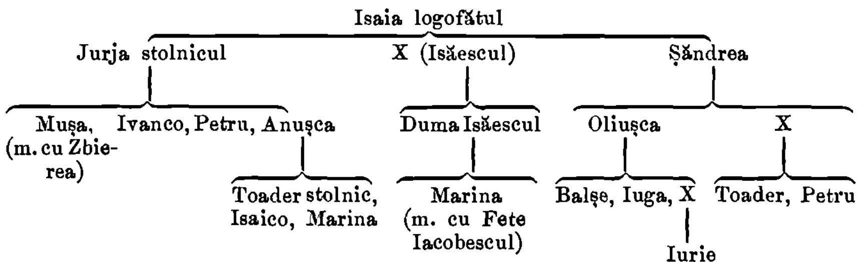
монастирꙋ [ѡт Ворон‹ць........]. А кто сѣ покꙋситъ[1]) нашего даанїа порꙋшити или раздрꙋшити, тот да есть проклатъ ѡт господа бога спаса нашего ісꙋ христа, и ѡт прѣчистїа богоматери, и ѡт свѧтих д҃ евагелисти, и ѡт свѧтих верховних апостол, Петра и Павла [и прочїих], и ѡт т҃ии свѧтих богоносних ѡтецъ иже въ Никеи, и ѡт прочїих всих свѧтих иже ѡт вѣка богꙋ ꙋгодивших, и да естъ подобенъ Іꙋдѣ предателю и проклѣтомꙋ Арїю, и да имаетъ ꙋчастїе съ онѣми Июдеи еже възопиша на господа бога: кръвь его на них и на чадох их. А на болшꙋю крепость и потвержение томꙋ всемꙋ вишеписаномꙋ, [велѣли есми] нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печатъ привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писалъ Тоадеръ дїакъ ꙋ Сꙋчави, в лѣто ꙁѕцчз, мартїа д҃і дни[2]).

Originalul acestui document, nu se ştie dacă cu pecete sau fără pecete, se află la 1813 în posesiunea căminarului Iancu Cananău; textul de mai sus este o copie făcută de diacul Teodor Gaşpar, adeverită de divan cu iscălitura mitropolitului Veniamin, a logofeţilor Costache Ghica şi Iordache Canta şi a vornicului N. Stratulat, şi învestită cu pecetea domnească. O traducere germană, prelucrată după una mai veche găsită în protocoalele de delimitare ale colonelului austriac Metzger dintre anii 1781-84, cu data aproximativă 1488 si cu multe greşeli, a publicat F. A. Wickenhauser în Woronetz und Putna, p. 103-104. Un rezumat necomplet şi cu câteva greşeli — d. p. „Acăescul“ pentru Isăescul, т҃и (308) pentru т҃н (350) — se găseşte în condica Voroneţului de Vartolomeiu Măzăreanu (1775), ed. lui S. Fl. Marian, Suceava 1900, p. 46-47 (cf. nota 1 de la p. 376); un altul dela 19 Mai 1741, şi mai greşit, în Condica Asachi I, f. 568, la Arhivele Statului din Bucureşti. Data este acì ꙁѕцз=6907, în loc de ꙁѕцчз=6997[3]).

Asupra textului slav trebue să spun câteva cuvinte. Autenticitatea lui, ca fond, nu sufere nicio îndoeală. Copia după care a fost transcris în condica de documente a familiei Balş (f. 9), de unde l-a copiat pentru mine d-l R. Rosetti, trebue să fi fost exactă, cum arată autentificarea pomenită mai sus. Ca formă însă, originalul poate să se fi deosebit în unele amănunte de textul nostru. Locurile unde copia d-lui Rosetti prezintă greşeli evidente de ortografie sau de lectură, le-am îndreptat fără a le mai relevà în note, căci sunt prea

[1]) In copie greş. ꙋкꙋситъ.
[2]) Greşit în loc de денъ.
[3]) Cf. ꙁѕцє=6905, pentru ꙁѕцчє=6995, la documentul dela 1 Noemvrie 1487; vezi p. 311 şi nota 1 dela p. 317, unde trebuià amintit că 6905 este greşală de copist.

multe. Am relevat numai pe acelea unde, după părerea mea, originalul ar puteà să fie şi altfeliu. Aşà de pildă e sigur că nici un document din vremea lui Ștefan cel Mare nu poate aveà: нєръдилимаѫ pentru нєраздѣлимаѫ, нєраздєлимаѫ sau нєраздѣлимаа, илы p. или, козє p. и азь (и аз), пишимъ p. пишємъ (пишєм), котъ бога p. и ѿ бога, оуврєдимь p. оутвєрдимь sau оутвръдимь, подкарносца p. побѣдоносца, боєровъ p. боıаровъ sau болѣровъ, господаримъ p. господарємъ sau господарємь (scris гс҃пдарємь), къ млини p. съ млини sau млины, крєво p. кръвь sau кровь, ş. a. m. d. In ce măsură aceste greşeli sunt ale copistului familiei Balş sau ale d-lui R. Rosetti, pentru noi e indiferent. Hotărîtor e faptul că documentul, cu toată imperfecţiunea transmiterii, se poate reconstitui aşà ca să servească de izvor sigur pentru istoricul familiei lui Isaia logofătul, unul din boierii de frunte ai Moldovei în sec. XV-lea. Cât de greu ar fi fost aceasta numai cu traducerea lui Wickenhauser, se poate încredinţà ori cine comparând d. p. rezumatul nostru cu următorul pasagiu, pe care îl reproduc drept model de confuziune în traducerea terminilor de înrudire la acest scriitor, dealmintrelea foarte meritos. „Muscha, < Georgs (Shursh) des Truchsessen Tochter, Enkelin des Kanzlers Isaia, Hr. Sbierăs Ehefrau >, mit ihren Brüdern Iwan und Peter, dann ihrer Schwester sammt Toader, dem Truchsessen, dessen Bruder Iwan und deren Schwester Maria, Kinder der Anuscha, Muschas Schwester, mit all ihren Verwandten, dann Marina, Duma's Tochter, mit Escula, Ehefrau des Hr. Jakobesku, gleichfalls mit ihren Verwandten, ferner Baschu mit seinem Bruder Joga, Oluschki's Söhne und Schander's Enkel, dann Juri mit allen Verwandten, endlich Toader mit seinem Bruder Peter, die alle Isaias des Kanzlers Enkel sind". Compară acestea cu următoarea tabelă genealogică:

Satul Vlădeni, pe care îl stăpâniau aceşti urmaşi ai logofătului Isaia, e în jud. Botoşani, lângă Brehueşti, cam în faţa Dumbrăvenilor, de partea stângă a Siretului; cf. în catastihul dela 1742/43 „Vlădenii pe Siret, la Botoşeni" (ms. Academiei Române No. 110, f. 96). In Marele Dicţionar Geografic, V, p. 769, e identificat greşit cu Vlădenii din jud. Dorohoiu, pl. Coşulea, situat pe Jijia. Vezi Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 248; Iorga, Studii şi documente,

VII, p. 193: ţinutul Hârlăului. La anexarea Bucovinei Vlădenii nu mai aparţineau mânăstirei Voroneţului, care îl schimbase pentru nişte munţi cu Maria, văduva jitnicerului Gheorghe Cananău; vezi condica Voroneţului, ed. citată, p. 48, şi Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 119. Mânăstirea a dat Mariei Cananău şi documentul lui Ştefan, păstrând pentru sine numai o traducere în româneşte. Unde e acum originalul, nu ştim. Pentru Vlădeni, cf. No. IV.

CC

Suceava, 14 Octomvrie 1489.

Ştefan cumpără cu 200 de zloţi tătăreşti dela Dragotă şi Negrita, copiii lui Vlaşin, nepoţii lui Pogănel, satul Pogăneştii pe Bârlad şi primeşte dela dânşii, împreună cu satul, şi privilegiul ce-l aveà moşul lor Pogănel dela voevozii Ilie şi Ştefan. El mai cumpără cu 120 de zloţi tătăreşti dela Vasco şi Mărina, copiii lui Ivan Nemai, nepoţii lui Mihai Călin şi ai lui Ştefan, satul Călineştii pe Bârlad, „unde se aflau casele lui Mihai Călin şi ale fratelui său Ştefan“; ei stăpâniau acest sat în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun, pe care îl predau domnului. Aceste două sate, împreună cu privilegiul lui Pogănel asupra Pogăneştilor şi cu privilegiul lui Mihai Călin şi al lui Ştefan asupra Călineştilor, le dă domnul lui Toader, fratele lui Hârmau, pentru satul Toporăuţii de peste Prut, în ţinutul Cernăuţilor, pe care Hârman pârcalabul îl cumpărase cu 400 de zloţi tătăreşti dela fraţii Stanciul, Ivanco şi Isaico, fiii lui Fedco Starostici, nepoţii lui Mihul Starostici; domnul mai dă lui Toader şi 100 de zloţi bani gata pe deasupra.

După aceasta, Ştefan mai cumpără cu 125 de zloţi ungureşti dela Sima şi fiii săi Jurco, Iurii, Drăgan, Mihul cu copiii lui şi Steţco cu copiii lui jumătatea de jos a satului Grigoreştii pe Siret, primind dela ei privilegiul ce-l aveau pentru această jumătate de sat dela Alexandru cel Bun, iar cealaltă jumătate din Grigoreşti, partea de sus, foastă a logofătului Cupcici, o cumpără cu 350 de zloţi tătăreşti dela Iurii Şerbici şi dela Petru Grigorescul, primind dela acest din urmă două privilegii de cumpărătură ce le aveà el şi Iurii Şerbici asupra acestei părţi de sat dela voevozii Ştefan şi Petru, unchii domnului.

Satele Toporăuţii, cu cuturile lui, şi Grigoreştii, cu morile pe apa Siretului, şi încă 200 de zloţi tătăreşti pe deasupra, le

dă Ştefan fraţilor Stanciul, Ivanco şi Isaico Starosticii, fiii lui Fedco Starostici, nepoţii lui Mihul Starostici, în schimb pentru trei sate pe Suceava: a) Frătăuţii, „unde erau curţile moşului lor Mihul Starostici şi ale strămoşului lor Jurj dela Frătăuţi“, cu mori pe apa Sucevei, b) ceva mai sus de ei Botăşăniţa, c) Climăuţii; aceste trei sate le dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie.— Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Neagu, Duma, Gangur, Dragoş vornicul, Hârman, Iaţco Hudici, Dajbog, Şteful dela Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Andreico Ciortorovschi, Grozea pârcalab de Orheiu, Ion Secară dela Cetatea Nouă, Călnău spătarul, Boldor visternicul, Ieremia postelnicul, Frunteş stolnicul şi Şandru comisul; logofăt Tăutul, diac Toader.

Extras din traducerea germană a lui Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 169-173, şi din cea dela „Tabula“ din Cernăuţi, amândouă făcute după original; acesta aveà data 14 Oct. 6997 şi pecetea domnească. Deşì lecturile admise în acest extras pentru numele de persoane şi de localităţi sunt sigure — ele sunt bine cunoscute din alte documente — dau totuş variantele celor două traduceri germane, care îşi au importanţa lor, cât timp originalul încă nu e publicat. Dragotă: Wick. Dragot (orig. probabil Дₚагот҄ъ); Negrita: Wik. Negrită (orig. prob. Нєгₚитъ); Vlaşin: Tab. Vlaschina, Vlaschena (orig. prob. Влашина, gen. dela Влашинъ „Moldoveanul“); Marina: Wick. Marina, Mărena; Ivan Nemai: Wick. Iwon Nimai, Tab. Ivan Nemaja (orig. prob. Ивана Нємаꙗ sau Нѣмаꙗ, gen. dela Нємаи, Нѣмаи; cf. numele de femeie „Nemăiasa“ la No. CXXXVII şi satul Nămăeşti=satul neamului Nemai, Nămai); Călin: Wick. Kalin, Tab. Kalêna (în orig. prob. gen. Калина sau Калѣна); (Toader, fratele lui) Hârman: Wick. Herman, Hărman, Tab. German; (fiii lui) Fedco Starostici: Wick. Fedcowić Starostić (orig. poate сыновє Фєдкови Єтаₚостичи, adecă „fiii lui Fedco Starostici sau Stărostescul“); (Toporăuţi) cu toate cuturile: Wick. mit allen zugehörigen Beiwinkeln, Tab. mit allen Inwohnern (originalul de sigur съ вcovѣми коутыи); Jurco şi Iurii: Wick. Shurka = Jurca şi Jori, Tab. Iura (orig. prob. Жоуₚко şi Юₚїи, sau gen. Жоуₚка şi Юₚїа); Iurii Şerbici: Wick. Jori Scherbić (orig. de sigur Юₚїи Шєₚбич); Jurj dela Frătăuţi: Wick. Shursh aus Fratow (orig. prob. Жоуₚжа Фₚатовского, cu gen. adjectivului Фₚатовскїи, dela plur. Фₚатовци = Frătăuţii); Botăşăniţa, Climăuţi: Wick. Botischani, Klimouz (orig. prob. Ботъшъница, Климовци). In lista boierilor Tab. are greşit German în loc de Hârman (Wick. Herman şi Hărman), iar pe Reaţeş (Wick. Rêzesch) îl scrie Recess (orig. Рѣцєш). Pentru Tăutul, care la Wick., p. 173, No. XXII, lipseşte, cf. ibid., p. 165, No. XVIII.

Un rezumat foarte scurt şi greşit al acestui document se află în condica mânăstirei Putnei de Vart. Măzăreanu, ap. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 173. Stanciul e transformat aici în Sandul, Fedco în Tedco, Toporovţii (orig. Топоровци) în Taporovţii şi Botăşeniţa în „Veşe Botăşinţii". Greşala din urmă provine din luarea lui вышє în expresia „и по вышє Вотъшъница=şi mai în sus (sc. de Frătănţi) Botăşăniţa" drept nume propriu, deşi în document se vorbeşte numai de „trei sate". Toate greşelile acestea par a fi mai curând ale editorului condicei, decât ale lui Măzăreanu, care cunoşteà foarte bine proprietăţile Putnei. Cf. D. Dan, l. c., p. 248. In loc de Вотъшъница, pe care am admis-o după numele de azi al satului „Botuşeniţa", originalul poate să fi avut „Вотъшинци", cum e în condica lui Măzăreanu; Вотъшинци însamnă „satul lui Botăş, oamenii lui Botăş". Cf. ibid. „Botoşenţii".

Cele trei sate dărnite Putnei la 1489 sunt astăzi toate în Bucovina: Frătănţii s. Frătănţii-Vechi în districtul Rădănţilor, lângă satul nou Andreasfalva, Climănţii şi Botuşeniţa sau Botăşanii în districtul Siretului. Aceşti din urmă sunt un cătun al Balcănţilor. La No. CCXV sunt citaţi ca „Botăşani" în ţinutul Sucevei, ca şi în doc. dela 2 Fevr. 1503, vol. II. Cf. la N. Iorga, Studii şi documente, V, p. 246: Botoşănţi, lângă Balileşti (an. 1748); ibid., p. 257, se spune despre Botoşănţii din ţin. Sucevei că la 1779 se aflau în Cordon. — Toporănţii sunt tot în Bucovina, în districtul Cernănţilor, între păraele Răchitna şi Hucănul, aproape de graniţa Basarabiei, iar Grigoreştii în jud. Botoşani, pl. Siret, lângă Siminicea. Că Grigoreştii au fost în adevăr ai logofătului Cupcici, avem dovadă în documentul dela 15 Iunie 1431 (orig. la Academia Română), în care printre moşiile vornicului Cupcici se citează şi Grigoreştii (Григоровци) în regiunea Siretului. Pogăneştii sunt Pogoneştii de azi din judeţul Tutova, pl. Pereschiv, nu departe de oraşul Bârlad, pe pârâul Tutova. Călineştii vor fi fost în apropierea lor.

CCI

Suceava, 31 Octomvrie 1489.

Ştefan confirmă fraţilor Stan şi Oană Grasul stăpânirea peste o jumătate din satul Şoldeşti, pe apa Zăbrănţului, cumpărată de tatăl lor Inga Grasul cu 250 de zloţi tătăreşti şi un cal bun.

Suret de pe ipisoc vechiu pe sârbie dela Ştefan Voevod, domnul ţării Moldovii, scris în Suceavă, din leat 6997, Oct. 31.

Inştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor cui vor căută asupra ei sau o vor auzì citindu-se, precum

aceste adevărate slugile noastre Stan şi Onu [1]..... Grasul slujindu-ne noaă cu dreptate şi cu credinţă, a cărora văzând şi noi cea cu dreptate şi cu credinţă către noi slujbă, i-am miluit cu osăbită a noastră milă, de le-am dat şi le-am întărit lor în ţara noastră a Moldovei dreaptă ocina lor [2]..... din satul Şoldeştii pe apa Zăbrăuţului, care şi-o au fost cumpărat tatăl lor Iuga Grasul dela Aldomir drept 250 zloţi tătărăşti şi un cal bun. Iar hotarul acei [giumătăţi] de sat Şoldeştilor începându-se din hotarul satului valea drept în sus... apă spre sat şi dealu despre miază-noapte şi deacolo iar..., pe unde s'au apucat din veac. Care spre aceasta este credinţa a domnii mele Ştefan Voevod, şi a preaiubiţilor fii a domnii mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa a boerilor noştri a Moldovii, a mari şi mici........ să aibă a le da şi a le întărì.... slugilor noastre mai sus numitelor lui Stan şi lui Onu [3], feciorilor Iugăi Grasului, pentru ca să le fie dreaptă ocină, lor şi fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot neamul lor, cine li se va alege mai de aproape. Şi spre mai mare tărie şi întăritură... am poroncit credincios boierului nostru Tăutul logofăt să scrie şi către această adevărată carte a noastră pecetea noastră să lege.

Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina, cu notiţa „de pe sârbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1816, Fevruarie 18, cliucer Pavăl Debrici" şi în dos „pe Şoldeşti". O copie a acestui suret am văzut la anticarul R. Şaraga din Iaşi. — Şoldeştii (dela Şoldea) sunt un cătun al comunei Fitioneşti din jud. Putna, pl. Zăbrăuţi; vezi harta statului major, planşa Fitioneşti. In Marele Dicţionar Geografic, III, p. 368, lipsesc; tot acì „Fiţioneşti" e greşit în loc de Fitioneşti. Satul îşi trage originea desigur dela boierul Fetion din timpul lui Ştefan cel Mare; vezi documentele dintre anii 1458-1460.

---

[1]) Probabil în loc de „Oană" sau „One", căci forma „Onu", care se întâlneşte mai târziu şi care a ajuns şi nume de familie, nu am întâlnit-o în timpul lui Ştefan cel Mare. Lacuna ce urmează cuprindeà de sigur cuvintele „fiii lui Iuga".

[2]) Aci Debrici adaogă următoarea notă: „Măcar că-i lipsă, dar după azul(=a) ce este în urmă se poate socoti că au zis *polovina,* adecă *giumătate*".

[3]) Cf. nota 1.

CCII

Suceava, 9 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă lui Ivanco şi Gavril satul Vitolteştii dela gura Bujorului, „de amândouă părţile Ialanului“, cumpărat dela One şi sora acestuia Crăstina, copiii lui Jurj, cu 105 zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими болѣре слѹга наш Ѡне и сестра его Кръстина, сынове[1]) Жѹржѹ, и тъ[2]).. по их доброи воли, никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ, едно село на ѹстїе Бѹжора на имѣ Витолтещїи, по ѡбѣ сторони Ялана, слѹгам нашим Иванкѹ и Гаврилѹ за р҃е зл]ат татарских. И заплатили наши слѹгы Иванко и Гаврил ѹси тоти пинѣзи р҃е [зл]ат ѹ рѹкы Ѡне и сестри его Кръстини, прѧд нами и прѧд нашими болѣре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такѡж и ѡт нас есми дали и потвръдили [слѹ]гам нашим Иванкѹ и Гаврилѹ тое прѧдреченое село на ѹстїе Бѹжора, на имѣ Витолтещїи, по ѡ[бѣ с]торони Ялана, да ест им ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, им и дѣтем их и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатѡм их и прѣщѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар томѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ ѡт ѹсих сторѡн, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв [господства] ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѣр наших: в. п. Дѹмы, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хрънана, в. п. Яцка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣце[ша парк]алаби немецкїи, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грозѣ ѡрхеиского, в. п. Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора кистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Фрѹнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра [оу]сих болѣр наших молдавских, великих и малих.

[1]) Сынове e luat aici şi în alte locuri în înţeles de „copii“, дѣть sau дѣти plur.-t.

[2]) După тъ urmează două litere ce nu se pot ceti lămurit. Par a fi мю.

Я по нашем животѣ, кто бѫдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи нашихъ или ѡт нашего родѹ, или пак бѫд кого богъ изберет господарь бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѹшил нашего даанїа и потвръжденїѧ, али би им ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже есми им дали и потвръдили за их правѹю слѹжбѹ, и за що ѡни соби кѹпили на свои правїи пинѣзи. Я на болшѹю крѣпѡст и потвръжденїе [то]мѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ пи[сат]и и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тоадер ѹ Сочави, в лѣто ҂ѕцчи, ген. д҃.

Pecetea lipseşte. — Orig. la doamna Maria Moruzi în Iaşi; în dos sign. „No. 1, Витолтещи". Dacă aceşti Vitolteşti se aflau de amândouă părţile Ialanului, ei trebue să fi fost în jud. Covurlui, pe Ialan, înainte de vărsarea lui în Prut; nu pot constată însă în ce loc Ialanul primeşte apa numită Bujor. In tot cazul, nu poate să fie vorba de pârâul Bujor ce trece prin comuna cu aceeaş numire şi curge paralel cu Chineja şi Covurluiul Sec. Nu poate să fie vorba nici de Viltoteştii din jud. Fălciu, pl. Mijlocu; aceştia nu se află lângă Elan; cf. harta statului major, planşa Vutcani. Forma Viltoteşti (cf. Uricariul, XXIII, p. 268, an. 1706) se explică printr'o metateză din Vitolteşti, dela *Vitolt=Vitold. Un Ivaşco Vitoltescul e pomenit la 26 Oct. 1458, No. XI. Cf. No. următor.

CCIII

Suceava, 9 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă lui Nicoară Romănescul stăpânirea peste o jumătate din satul Hăndreşti, „între Bujor şi Seaca", cumpărată dela Sacşa şi dela nepoţii acestuia One şi Crăstina cu 40 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѣд нами и прѣд ѹсими нашими молдавскими боꙗре наши слѹги Іѡн Сакша и непот его Ѡне и сестра его Кръстина, по их доброи воли, никим непонѹжени ани присиловани, и продали своѭ правѹю ѡтнинѹ, половина село ѡт Хъндрещ, межи Бѹжѡр и межи Сѣка, слѹѕѣ нашемѹ Никоаръ Ромънескѹл, за м҃ злат татарских. И заплатил слѹга

наш Никоаръ Ромънескѕл ѕси тоти пинѣзи м҃ злат ѕ рѕки Iwнѕ Сакша и непотѕ его Сѡне и Кръстини, прѧд нами и прѧд нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и поливю заплатѕ, а мы такwж и wт нас есми дали и потвръдили слѕѕѣ нашемѕ Никоаръ Ромънескѕл [тое] прѧдреченое полокина село wт Хъндрещ, межи Бѕжwр и межи Сѣка, да ест емѕ wт нас оурик и съ въсем доходwм, емѕ и дѣтем его и ѕнѕчатом его и прѣоунѕчатом его и пр[а]щѕрѣтwм его и въсемѕ родѕ его, кто сѣ емѕ изберет наиближнїи, непорѕшено николиже на вѣкы. А хотар тои половини село да ест wт ѕсего хотара половина, и по ста[ро]мѕ хотарѕ, кѕда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-[Влада], и вѣра боꙗр наших: в. п. Дѕмы, в. п. Гангѕра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хѕдича, в. п. Дажбога, в. п. [Щефѕла хотинс]кого, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби wт Нѣмца, в. п. Андреи[ка] Чорторwвского, в. п. Грози wрхенского, в. п. Секаръ новоградского, в. п. Кланъѕ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрѕнтеш(а) столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих боꙗр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѕдет господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѕ, или пак бѕд кого богъ изберет господарь бити нашеи земли молдавскои, тот би емѕ не порѕшил нашего даанїѧ и потвръжденїа, али би емѕ оутвръдил и ѕкрѣпил, занѕже есми емѕ дали, за що соби[1]) кѕпил на свои правїи пинѣзи. А на болшѕю крѣпwст и потвръжденїе томѕ въсемѕ вышеписанномѕ, велѣли есми нашемѕ [вѣ]рномѕ панѕ Тъѕтѕлѕ логофетѕ писати и нашю печат привѣсити к семѕ листѕ нашемѕ. Пис(а) Тоадер дїѧк оу Сочави, в лѣто ѕцчи, ген. д҃.

Pecetea cea mare domnească e ruptă, iar de şnurul ei roşu e legată, cu şnur albastru, o pecete boerească de c. $2^1/_2$ cm. în diametru, în ceară verde, cu o cruce în mijlocul unui scut şi cu legenda: + ПЕЧЯТЬ ПАНИ [ИВ]АШКИ. Să fie a pârcalabului Ivaşco din timpul lui Ştefan cel Mare? — Orig. la Academia Română, Pec. No. 85. Astăzi există în Moldova un singur sat cu numele Handreşti, în jud. Roman, pl. Siretul de Sus. La 1872 erà cătun al com. Butea (Frunzescu, p. 230), azi e al com. Miclăuşani (Marele

[1]) In orig. собӣ, din pricina lui кѕпил.

Dicţionar Geografic, IV, p. 322). Cf. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 98, an. 1733. Admiţând că acesta e identic cu satul dela 1490, Seaca trebue să fie valea Secăturilor, iar Bujor o altă vale rămasă neînsemnată în harta statului major, planşa Târgu-Frumos.

CCIV

Suceava, 14 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă lui Toader Marele şi nepotului său de frate Costin, fiul lui Neagul, stăpânirea peste satul Bonteşti, „între Bârlad şi Stebnic", cumpărat dela Toader Hărniş şi dela nepoţii acestuia Bilţu şi Nicoară Şeremet cu 70 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним не сим листом нашим[1]) въсем кто на нем възрит или его чтоучи ѹслишит, иже прїидоше прѣд нами и прѧд нашими [молдавскими] болѣри наши слѹги Тоадеръ Хърниш и съ своими непоти съ Билцѹ и съ Никоаръ Шеремет, по их добро[и] волю, никим непо[нѹ]ждени[2]) ани присиловани, и продал[и] свою правѹ[ю] wтчинѹ wт их правaго оурика, едино село на имѣ Бонтещїи, межи Бръладъ и межи Стебник[3]), слѹѕѣ[4]) нашемѹ Тоадерѹ Мареле и братаничю его Костинъ[5]), сынѹ Нѣгѹлѹ, за о҃ злат татарских. И оуставше слѹга наш Тоадер Мареле и съ братанич его Костин, сынъ Нѣгѹлѹ, и заплатил[и] прѣд нами[6]) ѹси исполна[7]) [тоти] вишеписани пинѣзи о҃ злат татарских оу рѹки слѹѕѣ нашемѹ Тоадерѹ Хърныш и непотѹ[8]) своемѹ Никоаръ Шереметѹ, прѣд нами и п[рѣд нашими болѣри][9]). Ино мы видѣвши их тъкмеж и полнѹю заплатѹ, а ми также и wт нас есми дали и потвръдили тое прѣдреченое село на имѣ Бонтещи, межи Бръладъ и межи Стебник, да ест им[10]) wт нас оурик и съ въсем

[1]) La Ghibănescu нашем.
[2]) Gh. непождены.
[3]) Gh. Стевник.
[4]) Gh. слѹзи.
[5]) Gh. Костинѣ.
[6]) Cuvintele прѣд нами sunt aci superflue, căci se repetă mai jos, la sfârşitul propoziţiei.
[7]) Gh. исполно.
[8]) Gh. непоти.
[9]) Gh. и пла....
[10]) Gh. емоу.

[доходом], равно и дѣтем их[1]) и оунꙋчатомъ их и прѣоунꙋчатомъ их и прѣщꙋрѣтомъ их и въсемꙋ родꙋ [их], кто сѣ им наиближнїи изберет, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотар томꙋ вишеписанномꙋ селꙋ да ест по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана[2]) воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынов господства ми Александра и Богдана-Влада, и вѣра бояръ наших: в. п. Дꙋмы[3]), в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоша [д]ворника, в. п. Хръман(а), в. п. Мцка[4]) Хꙋдича, в. п. Дажбог(а), в. п. Щефꙋла хотинского, в. п. Микотъ и в. п. Рѣцеша пъркалабове немецкїи, в. п. Чорторовского, в. п. [Грози] Микотича пръкалаба [ѡрхеиского][5]), в. п. Секаръ[6]) паркалаба новоградского[7]), в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдꙋра вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Фрꙋнтеша столника, в. п. [Шанд]ра комиса, и вѣра ꙋсих боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бꙋдет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родꙋ, или пак бꙋд кого богъ [изберет] господаръ бити нашеи земли молдавскои, тот би им[8]) не порꙋшил нашего даанїа, али би им[8]) оутвръдил и ꙋкрѣпил, заноуже есми им[8]) дали и потвръдили, за що ѡни соби кꙋпил[и] на свои правїи пинѣзи. А на болшее крѣпост и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ [панꙋ] Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(анъ) оу Сꙋчавѣ, въ лѣто ҂зцчи, ген. д҃і.

Pecetea domnească cea mare, cu legenda: † ПЕЧЯТЬ IѠ СТЕФЯНЬ ВОЕВОДЯ, ГОСПОДЯР ЗЕМЛИ [МОЛДЯВСКОИ].—Publicat de Gh. Ghibănescu în Surete şi izvoade, I, p. 149-152, după originalul ce se află la locuitorul Ion Vârlan din Călugăreni, jud. Vaslui, cu mai multe greşeli de lectură, explicabile prin reaua stare a pergamentului; cf. Din domnia lui Ştefan cel Mare, p. 43-45, No. VIII (=Arhiva dela Iaşi, XV, p. 270-272), unde se află un extras şi mai greşit din el. Am îndreptat Стевник în Стебник, deşi forma cea dintâiu se găseşte de două ori; forma veche a acestui cuvânt e

---

[1]) Gh. его.
[2]) Gh. Стефанъ.
[3]) Gh. Дꙋма.
[4]) Gh. Мцко.
[5]) Gh. в. п. Чорторовского и в. п. Микотича пръкалабове (Ѡрхеиского); cf. doc. dela 9 Ian. 1490, No. CCII.
[6]) Gh. Секарѣ.
[7]) Gh. новоградскїи.
[8]) Gh. емꙋ.

Стєбник, de unde Stemnic, ca Râmnic din Râbnic, slav. рыбникъ, рыбьникъ. Din celelalte îndreptări unele pot să nu corespunză originalului. Aşà d. p. им şi их în loc de ємоу şi єго sau de trei ori им în loc de ємꙋ; diacul a putut să pue în cazurile acestea singularul în loc de plural, uitând că confirmarea domnească priveşte pe mai multe persoane.—Numele Bonteşti s'a pierdut; satul se aflà probabil pe teritoriul actualilor Călugărenii-Vechi, numiţi şi Brăhăşoaea, din jud. Vaslui; vezi harta statului major, planşele Negreşti şi Soleşti.

CCV

Suceava, 16 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă lui Mănăilă Cioplescu stăpânirea peste a treia parte din satul Călmăţuiu, „subt movile", partea de sus, cumpărată dela Şandru Onica; hotarul acestei a treia părţi va fi într'un loc „pe unde au însemnat cu plugul", altfel după hotarul cel vechiu.

Arhiva Statului din Iaşi, condica K, No. 325, f. 17, după originalul prezentat la 1803 de stolnicul I. Cheşcu din ţinutul Lăpuşnei. E vorba deci de Călmăţuiul din Basarabia, pe pârâul Călmăţuiu, lângă Prut, în ţin. Chişinăului. — Am îndreptat în rezumatul arhivei pe „Onecu" în Onica şi pe „Ciopleeu" în Cioplescu; cf. Cioplești, din *Ciоplea, şi Ciopleni în acelaş ţinut din Basarabia. Vezi şi Uricariul, VI, p. 187, unde însă data e 6995=1487.

CCVI

Suceava, 17 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă popii Sima, fratelui său Gavril şi surorei sale Marta satul dela gura Rebricioarei „unde au fost Roman şi Hodco", cumpărat dela Urîta, fata Malii, nepoata lui Jurj Piatră, cu 50 de zloţi turceşti. Acesta îl stăpânise în puterea unui privilegiu dela voevozii Iliaş şi Ştefan.

† Милостїю божїєю мы Стефан воєвода, господарь земли молдавской, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм [1]) кто

[1]) Repetat încă odată în orig.

нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими боӕре Ѹрита, дочка Малина[1]), ѹнѹка Жѹржа Пїатра, по ей доброи воли, никим непонѹжена ани присилована, и продала свою правѹю ѡтнинѹ ѡт ей праваго ѹрика, ѡт ѹрика дѣда ей Жѹржа Пїатра, едно село на ѹстїе Ребричоари на имѣ где бил Роман и Ходко, та продала тое село попѹ Сими и братѹ его Гаврилѹ и сестри их Марти за н҃ злат татарских. И заплатил попа Сима и брат его Гаврил и сестра их Марта ѹси тоти пинѣзи н҃ злат ѹ рѹкы Ѹрити, дочки Малини, прѧд нами и прѧд нашими боӕре. А пак ѡна привилїе, що имал дед ей Жѹржѹ Пїатръ на тое село ѡт ѹнкѡв наших ѡт Илїѧша воеводї и ѡт Стефана воеводї, коли били ѹ мирѹ, еще ю дала ѹ рѹки попѹ Сими и братѹ его Гаврилѹ и сестри их Марти. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такѡж и ѡт нас есми дали и потвръдили попѹ Сими и братѹ его Гаврилѹ и сестри их Марти тое прѧдреченое село на ѹстїе Ребричоари, на имѣ где бил Роман и Ходко, да ест им ѡт нас ѹрик и съ въсем доходѡм, им и дѣтем их и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатом и прѣщѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар томѹ селѹ да ест по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанного мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боӕр наших: в. п. Дѹмы, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грози ѡрхеиского, в. п. Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрѹнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих 'боӕр наших молдавских, великих и малих. А по нашем ж[иво]тѣ, кто [бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господарь бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѹ[шил на]шего даанїа, али би им ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже есми [им дали и потв]ръдил[ли, за що ѡни соби] кѹпили на свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпѡст и потвръжденїе томѹ въсемѹ

[1]) Cum se vede din regest, eu iau acest cuvânt drept un adjectiv posesiv femenin din Малѣ (masc. Малинъ), nu drept un nume propriu Malina. Cf. No. XVI, CXC și CCLV.

вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ пан[ꙋ Тъꙋ]тꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Тоадер ꙋ Сꙋчави, в лѣто ҂ѕцҁи, ген. ѕі.

Pecetea pierdută. — Orig. la d-l Ermil A. Paugrati, profesor universitar, cu o traducere făcută în „şcoala sloveneascà din Sf. Sava“ (copie dela 1808). — Rezumat de N. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 139. In data documentului codiţa lui ҁ (= 90) este aşa de ştearsă, în cât ҁ pare a fi un о; această împrejurare explică data ҂ѕцои (6978=1470) la Evloghie dascălul (Iorga, l. c., nota 1). Satul unde fusese Roman şi Hodco se află pe lângă dealul Barbu, lângă Gura Văii şi lângă Bolaţi, jud. Vaslui, pl. Mijlocu. Rebricioara trebue să fie apa care curge din spre răsărit, dela Drăcşeni, spre Rebricea, şi în harta statului major, planşa Negreşti, e numită tot Rebricea (Răbricea), iar în harta căilor de comunicaţie a judeţului Vaslui Tufeşti. In Marele Dicţionar Geografic şi în Dicţionarul geografic al judeţului Vaslui (Bucureşti 1889) lipseşte. Asupra Rebricioarei cf. şi No. XVI.

CCVII

Suceava, 18 Ianuarie 1490.

Ştefan confirmă Măriuei şi Fedcăi, fetelor lui Mircea Ciucescul, satul Mirceşti; lui Romaşco, Neagăi şi Ulcăi, copiilor lui Danciul Ciucescul, satul Dănceşti; lui Toader, Paşco, Lie şi Ilcăi, copiilor lui Paşco, satul Păşcani; lui Drăguş, Baniţei şi Armeancăi, copiilor Marei, un alt sat (şters mai târziu din privilegiu). Aceste sate se aflau pe Cuţitna şi erau stăpânite de dânşii pe temeiul unui privilegiu al lui Mircea, Danciul şi Paşco dela Alexandru cel Bun, care se stricase cu totul şi pe care Ştefan îl reînoeşte, hotărînd ca nimenea să nu aibă dreptul a infirmà acest privilegiu reînoit cu vre-unul mai vechiu dela un alt domn.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сим листѡм нашим въсѣм кто нан възрит или его чтючи ꙋслишит, ѡже тоти истинїи Мърина и Федка, дѡчки Мирча [Ч]ꙋческꙋла, и Ромашко и сестри их Нѣга и Оулка, сынове Данчꙋлꙋ Чꙋческꙋла, и Тоадерꙋ и Пашко и брат его Ане и сестра их Илка, сынове Пашка, и Дръгꙋш и сестри его Баницъ и Ярмѣнка, сынѡве Мари, жаловали есми их ѡсобною на-

шею милостїю и дали и потвръдили есми их правaa wтнина [1]), села на К8[ц]итнои на имѣ Мирчещїи и Дънчещїи и Пъшканїи [2]) . . . ., да ест им wт нас оуⷬик съ въсѧм доходwм имь, али да есть Мърини и Федки село Мирчещїи, а Ромашкоу [3]) и сестри его Нѣги и Оулки да ест им село Дънчещїи, а Тоадер8 и Пашк8 и Лїи и сестри их Илки да ест им село Пъшканїи, а Дръг8ш8 и сестрам его Банници и Ярмѣнки да ест им [село . . . .] [4]). Тое въсе вышеписанное да ест им wт нас оуⷬик, им и дѣтем их и оун8чатwм их и прѣ8н8чатwм их и прѣщ8рѣтwм их и въсем8 род8 их, кто сѣ им изберетъ наиближнїи, непор8шено николи на вѣки. А хотар тим вышеписанным селам да ест им wт оусих сторwн по старими хотари, к8да из вѣка wживали. А пак wни що за привилїе имали старое на тѣх вышеписанных сел, wт дѣда нашего wт Алеѯандра воеводи, а wна ест скажена, как есми еи мы видили и наше боѧре. Того ради никто николи да не имают [5]) тѣгати, ани добоувати, на сїе наше привилїе, ни съ еднwм привилїе, ни wт которого господарѣ, николи на вѣки. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго ми Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства ми Алеѯандра и Бwгдана-Влада, и вѣра боıар наших: в. п. Д8ми, в. п. Ганг8ра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Мицка Х8дича, в. п. Щеф8ла пъркалаба хотинского, в. п. Чортwрwвского, в. п. Микотъ и Рѣцеш пъркалаби wт Нѣмца, в. п. Грози пъркалаба wрхеиского, в. п. Секаръ пъркалаба новградского, в. п. Клънъ8 спътарѣ, в. п. Бwлдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Фр8нтеша [6]) стwлника, в. [п. Шандра] комиса, и вѣра въсѣх боıар наших молдавск[их. А] по нашим животѣ, кто б8дет господаръ нашеи земли молдавскои, wт дѣтеи наших или wт нашего род8, или пак б8д которого [богъ из]берет господаръ бити нашеи земли, тот би не пор8шил нашего даанїа и потвръжденна, али би им оутвръдил и оукрѣпил, заноуже есми им дали и потвръдили за их правою сл8жб8, и за що ест им правaa wтнина. А на бwлш8ю крѣпwст, велѣли есми нашем8 вѣрном8 пан8 Тъ8т8л8 логофет8 писати и

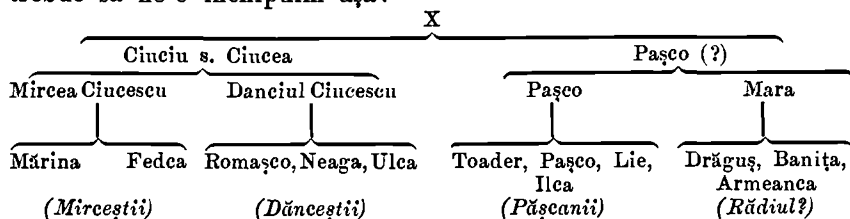
---

[1]) In orig. ѿтнина.
[2]) După Пъшканїи urmă în orig. încă un nume, care a fost tăiat mai apoi cu cuțitul.
[3]) In orig. Ромаⷲкоу.
[4]) Numele satului e tăiat și aici, ca mai sus.
[5]) Ar trebui имает.
[6]) Sau Фр8нтиша; cf. Fruntișeni=Frunteșeni, în jud. Tutova.

нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Ꙗлеѯа въ Сочавѣ, в лѣтѡ ҂ѕцҁи, мѣсѧца ген. и҃і.

Pecetea pierdută.—Orig. se aflà pe la 1905 în posesiunea părintelui econom I. Antonovici din Bârlad, care l-a dăruit apoi Academiei Române. Documentul e foarte interesant prin faptul că ne arată cum se întemeiau câte odată satele în vechime şi cum îşi luau numele dela întemeietori. Danciul şi Mircea, Paşco şi Mara, părinţii proprietarilor dela 1490, sunt evident copiii a doi fraţi: Danciul şi Mircea ai lui Ciuciu, — dela care amândoi se numesc Ciucescul — Paşco şi Mara probabil ai unui Paşco. Dela Danciul şi Mircea şi-au luat numele satele Dănceştii şi Mirceştii, dela Paşco Păşcanii. Ce sat vor fi stăpânit nepoţii acestui Paşco, adecă copiii Marei, sora lui Paşco cel dela 1490, nu putem şti, de oarece din original s'au tăiat într'adins cele două locuri unde erà însemnat acest sat. Aceasta s'a întâmplat probabil după epoca lui Ştefan cel Mare, cu ocazia unui proces. Alte documente care să ne dea lămuriri privitoare la aceste neamuri sau proprietăţi nu avem la îndemână. Celelalte trei sate se aflau însă toate pe părâul Cuţitna, azi Cuţicna sau Cuţigna, în jud. Vaslui, pl. Mijlocu. Din ele mai există azi Mirceştii; de Păşcani aminteşte pădurea Păşcani (Paşcani) de lângă ei, iar Dănceştii au dispărut cu totul. Se poate ca al patrulea sat să fi fost Rădiul, ceva mai jos de pădurea Păşcani, cătun al com. Mirceşti; v. harta statului major, planşa Codăeşti, şi Marele Dicţionar Geografic, III, p. 45; IV, p. 349.

Ramificaţia neamului Ciuceştilor, cari se trag dintr'un strămoş Ciuciu de pe vremea lui Alexandru cel Bun (v. sate cu acest nume sau cu numele „Ciucea“, în Marele Dicţionar Geografic, II, p. 444-445), trebue să ne-o închipuim aşà:

Asupra copiilor lui Danciul Ciucescu vezi doc. dela 12 Martie 1488, No. CLXXXII.

CCVIII

(Suceava, Ianuarie-Fevruarie) 1490.

Ştefan confirmă lui Lazor Micşun stăpânirea peste satul Găureştii pe Bârlad, din jos de gura Stavnicului şi de Rădăslăveşti,

cu un cut în acelaş hotar şi cu moară în apa Bârladului, cumpărate dela Sângur şi dela soru-sa Stana, nepoţii lui Ivan Frenciuc, cu 120 de zloţi tătăreşti.

Лт. ѕцчи.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господар земли молдавскои, знаменнито чиним ис [сим] листом нашим въсем кто на нь[1]) узрит или его чтучи услышит, ож прїид[оша] пред нами и пред наши[ми] богар[и] слуга нашь[2]) Сънгур и сестра его Стана, wнокове Ивана Френчюка, по их добро[и] воли, никим[3]) непонужени ани присилованни, и продали своюю правою wтн[и]ну wт их праваго урика, едино село на Берлад, ниже[4]) устїи Стражника[5]) и ниже Ръдъслъвещїи, на имѣ Гъурещїи, и млин [у] Бърлад, и у томже хотар едни прикуток, та продали тое село и тот прикуток слузѣ нашему Лазор Микшуну за рк злати татарских. И уставше слуга наш Лазор Микшуну şi au plătit toţi mai sus scrişi bani, 120 zlati tătărăşti, la mânule slugii noastre Sângur şi la mânule surori-sa Stanii, denainte noastră şi denainte a lor noştri boiari. Pentru aceea văzând noi bună voe lor şi tocmală şi deplină plată, de la noi încăşi am dat şi am întărit dela noi slugii noastre lui Lazor Micşină pre acel de mai sus zis sat de la Bârlad, din gios de gura Strajnicii[5]) şi din gios de Rădăslăveşti, anume Găureştii, şi cu moară în Bârlad şi cu toate hotarăle, едни прикуток, ca să-i fie lui de la noi ispisoc de întăritură cu tot vinitul, lui şi fiilor lui şi a toată săminţiia lui, ce se va alege mai de aproape. Iară hotarăle acestui sat să fie precum au îmblat în vac. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele şi a toţi boiarii domnii mele.

В лѣто ѕцчи[6]).

Ficiorii acestui domn şi boiarii anume: Alexandru i Bogdan-Vlad, сынове Стефан[а вое]вод, Tăutul vel logofăt, Duma, Gangur, Dragoş vor., Hrăman, i Iaţco Hudici, i Dajbog, i Şteful pâr. de Hotin, Micotă i Reaţeş pâr. de Neamţu, Andreica

---

[1]) In condică нш.
[2]) In cond. наше.
[3]) In cond. неким.
[4]) In cond. неже.
[5]) Negăsind nicăiri acest nume, nici în hărţi, nici în dicţionarele geografice, bănuesc că aci e o greşală, în loc de Ставника Stavnicului.
[6]) In cond. ч este îndreptat din ҁ.

Ciortorovscogo, i Groze Micotici pârcălabul[1]) de Orheiu, Săcară pârcălabul de Cetate Noao, Clănău vel spat., Boldur vel vist., Erimie vel post., Frunteş vel stol., Şendre vel comis[2]).

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 11. Inaintea textului se află titlul „Pe satul Găureştii pe Bârlad, din gios de gura Strajnicăi şi din gios de Rădăslăveşti, a lui Ivan Frenciuc". Lista boierilor concordă cu documentele originale, cu singura deosebire că din greşală Ciortorovschi e numit şi el pârcalab de Orheiu, iar Dinga şi Mohilă paharnicul lipsesc. Atributul „vel" pe lângă numele boierilor mari: a logofătului, spătarului, visternicului, postelnicului, stolnicului şi comisului, a fost adaos de traducător.—Satul Găureşti pe Bârlad nu mai există astăzi. El se află însă, dacă presupunerea de mai sus că Стражника e o greşală în loc de Ставника se adevereşte, din jos de Parpaniţa sau Voineşti, în jud. Vaslui, pl. Funduri. Rădăslăveştii (din *Rădoslăveşti, dela *Radoslav) au dispărut şi ei. Dacă însă Стражника e o lectură exactă, atunci trebue să admitem că pârâul Găureanca de azi, care se varsă în Bârlad lângă Dumeşti, se numià mai 'nainte Strajnica (cf. Strejnicul în jud. Prahova, pl. Târgşor) şi că şi-a schimbat numele după satul Găureni de pe dânsul (lângă Ţibăneşti). Prima hipoteză e mai probabilă, întru cât pe Stavnic se află şi Frenciugii sau Frânciugii, din sus de Căzăneşti şi de Negreşti, evident satul lui Frenciuc din documentul nostru. Oricum ar fi, Găureştii de pe Bârlad pot să aibă o origine comună cu Găurenii din jud. Vaslui (pl. Fundurile) şi Iaşi (pl. Stavnic), înfiinţaţi probabil de neamul unui *Gaură. Pentru Găureşti aceasta este incontestabil. Vezi harta statului major, planşele Dagâţa şi Băceşti, şi Marele Dicţionar Geografic, III, p. 488-489. Intr'un document dela 2 Martie 1508, păstrat numai în traducere românească, se vorbeşte de satul Radoslăveşti în aceiaşi termeni ca în documentul din 1490: „şi iarăş un sat în gura Strajnicei, anume Radoslăveştii, unde au fost Radoslav", cumpărat — se zice tot acolo — de Ştefan Vodă dela Singur şi dela sora lui Stanca, copiii Anuşcăi, nepoţii lui Ivan Frănciuc, şi dăruit Dragnei, soţiei lui Câlnău spătarul, vară cu Bogdan Orbul (Ghibănescu, Surete şi izvoade, I, p. 66, unde e tipărit „dela Singura şi dela sora ei Stanca, ficiorii Anuşcâ"). Mă îndoesc că lectura „Strajnica" este exactă, şi până la dovada contrară cred că trebue să citim şi aci „Stavnic". Cf. însă No. CXXIX.— După lista boierilor, documentul dela 1490 trebue pus în Ianuarie sau Fevruarie, de oarece dintre ei lipseşte şi Neagu şi Dinga şi Mohila ceaşnicul.

---

[1]) In cond. „pârcălabii".
[2]) In cond. Dumi, Dajboga, Ştefula, Reaţeşa, Boldul. Andreica Ciortorovskogo e gen. dela Андреико Чорторовскїи.

CCIX

Suceava, 7 Martie 1490.

Ştefan confirmă lui Ilea Naşfă satul Măgdăşanii pe Crasna, „unde a fost Micu Ruptură“, cumpărat dela Nastea şi Sofiica, fetele lui Steţco Dămăcuş, cu 80 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан оузрит илї его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд нашими боꙗре Настѣ и сестра еи Софїꙗ, дочки Стецка Дъмъкѹша, по их доброи воли, никимь непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ ѡт их праваго оурика, едино село на Краснои на имѣ Мъгдъшанїи, где бил Мик Рѹптѹръ, слѹѕѣ нашемѹ Или Нашфъ за п҃ злати татарских. И оуставше слѹга наш Илѣ Нашфъ и заплатил ѹси тоти вишеписанїи пинѣзи п҃ злати татарских оу рѹки Насти и оу рѹки сестри еи Софїи, дочкам Стецка Дъмъкѹша, перед нами и перед нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такождере и ѡт нас есми дали и потвръдили слѹѕѣ нашемѹ Илы Нашфъ тое прѣдреченое село на Красною на имѣ Мъгдъшанїи, где бил Мик Рѹптѹръ, да ест емѹ ѡт нас оурикь и съ въсемь доходомь, емѹ и дѣтемь его и оунѹчатомь его и прѣѹнѹчатомь его и пращѹрꙗтомь его и въсемѹ родѹ его, кто сꙗ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь по старомѹ хотарѹ томѹ вишеписанномѹ селѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленых сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдан(а)-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Грози Микотича пръкалаба ѡрхеиского, в. п. Секаръ нокоградскїи, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистꙗрника, в. п. Еремїꙗ постелника, в. п. Фрѹнтеша столника, в. п. Ш[андра к]омиса, и вѣра ѹсих боꙗрь наших молдавских, великих и малих. [А по наше]м животѣ, [кто бѹде]т [господарь нашеи земли, или ѡт дѣтеи на]ших или ѡт нашего [родѹ], или пак бѹд кого богъ изберет господаремь бити нашеи земли мол-

давскои, тот щоби не порꙋшил нашего даа[нїа и] потвръжденїа, али щоби емꙋ оутвръдил и оукрѣпил, занꙋже есми емꙋ дали и потвръдили за его правꙋю слꙋжбꙋ и за що wн соби кꙋпил за свои правїи пинѣзи. Я на бꙋлшее крѣпостъ и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вишеписаномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис(а) Іwн ꙋ Сwч(а)ви, в лѣто ҂ѕцчи, мѣсяца мр. ѕ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ ІѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВѠДЯ, ГѠСПОДЯР ЗЄМЛИ МѠЛДЯВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 78. — Un sat Măgdăşanii nu mai există astăzi nici pe Crasna (în jud. Vaslui sau Fălciu), nici în alte părţi ale Moldovei. Nici numele propriu Naşfă nu mi-aduc aminte să-l mai fi cetit undeva.

CCX

Suceava, 9 Martie 1490.

Ştefan confirmă fraţilor Sima şi Avăr a treia parte din satul Ghigoeşti pe pârâul Negru, cumpărată dela Iosip, fiul lui Toader Urdugaş, nepotul lui Drăguş, cu 80 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сам листом нашим въсам кто на нем оузрит или его чтючи оуслишит, wже прїиде прад нами и прад нашими боꙗре слꙋга наш Юсип[1]), сынъ Тоадера Оурдꙋгаша, непот Дръгꙋша, по своею доброю воли, никим непонꙋжен ани присилован, и продал свою правою wтнинꙋ wт своего праваго и питомаго оурика, wт ꙋрика деда его Дръгꙋша, що имал wн wт деда нашего wт Ялеѯандра воевод(ы), третїю част села wт Гигоещ, част wт Трꙋдещи , на Чорном потоцѣ, слꙋгам нашим Сими и братꙋ его Явърꙋ за п҃ зл(а)т татарских. И заплатили наши слꙋги Сима и брат его Явърꙋ оуси тоти вишеписанни пинѣзи п҃ злат татарских, перед нами и перед нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнїи заплат, а ми такождере и wт нас есми им дали и потвердили слꙋгам нашим Сими и братꙋ его Явърꙋ тотꙋ прадреченꙋю третїю част села wт Гигоещ на Чорном потоцѣ, част wт Трꙋдещ, да ест им wт нас оурик и съ въсем

[1]) Ortografie greşită, pentru Іосип s. Иосип = Иосифъ.

доходом, им и дѣтем их и ѹнѹчатом их[1]) и прѣщѹрѣтом их, и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар тои третїю част wт Гигоещ почении wт верх потока Гигоещилор ѹсе потоком долѹв до хотарѣ Ѹнгѹрашилор, а wт иниих сторон по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воевод(ы), и вѣра врѣвъзлюбленних дѣтеи наших Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧр наших: в. п. Нѧг, в. п. Дѹми, в. п. Гангѹра, в. п. Драго[ша] дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. [Щє]фѹла wт Хотин, в. п. Микотъ и Рѣцеш wт Немца, в. п. Чорторов[скї]и, в. п. Грози Микотич, в. п. Іwн [Се]каръ wт [Нов]оград, в. п. Клънъwа спътарѣ, в. п. Болдора вистїѧрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрѹнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра въсѧх боѧръ наших, великих и малих. А по нашим животи, кто бѹдет господаръ нашеи земли, wт наших дѣти или wт нашего племене, а тот щоби не порѹшил[2]) наше[го] даанїѧ, али щоби им ѹтвръдил, занѹже есми им дали, за що соби кѹпили за свои пинѣзи. А на болшее крѣпостъ томѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привесити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Косте ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ѕцчи, мар. д.

Pecetea pierdută. — Orig. la Academia Română, căreia l-au dăruit răzăşii din Ghigoeşti, cătun al com. Şerbeşti, ţin. Neamţului, pl. Piatra-Muntele. Rezumat pe larg, însă fără lista martorilor, în ms. No. 1110 al Academiei, p. 317 (vol. III din hârtiile Rosetti-Bălănescu). Alt rezumat în Condica K, No. 386, f. 287 din arhiva Statului din Iaşi, cu data 19 Martie 6998 (actele unui proces dela 1826 al răzeşilor din Ghigoeşti). Cf. Uricariul, VI, p. 336.

Fiindcă documentul dela 9 Martie 1490 n'a fost publicat nicăiri până acum, dau o traducere completă a lui:

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, că a venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri sluga noastră Iosip, fiul lui Toader Urdugaş, nepotul lui Drăguş, de bună voea lui, de nimenea silit sau asuprit, şi şi-a vândut dreapta sa ocină din dreptul şi adevăratul său uric, din uricul moşului său Drăguş, pe care acesta îl aveà dela moşul nostru dela Alexandru Voevod, a treia parte din

[1]) Lipseşte и прѣѹнѹчатом их.
[2]) In orig. пѹрѹшил.

satul Ghigoeşti, partea despre Trudeşti, pe părâul Negru, slugilor noastre lui Sima şi fratelui său Avăr, cu 80 de zloţi tătăreşti. Şi au plătit slugile noastre Sima şi frate-său Avăr toţi aceşti de mai sus scrişi bani 80 de zloţi tătăreşti, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri. Deci noi, văzând buna lor voinţă şi tocmeală şi plată deplină, le-am dat şi dela noi şi le-am întărit slugilor noastre Simei şi fratelui său Avăr această mai sus zisă a treia parte din satul Ghigoeşti pe părâul Negru, partea dinspre Trudeşti, ca să le fie dela noi uric cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi la tot neamul lor, cine li se va alege mai de aproape, nestrămutat niciodată în veci. Iar hotarul acestei a treia părţi din Ghigoeşti, începând dinspre obârşia părâului *Ghigoeştilor,* tot pe părâu în jos până la hotarul *Unguraşilor,* iar din alte părţi după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au umblat. Iar spre aceasta este credinţa domniei mele mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai noştri Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Neagu, cr. p. Duma, cr. p. Gangur, cr. p. Dragoş vornic, cr. p. Hârman, cr. p. Dajbog, cr. p. Şteful dela Hotin, cr. p. Micotă şi Reaţeş dela Neamţ, cr. p. Ciortorovschi, cr. p. Grozea Micotici, cr. p. Ion Secară dela Cetatea Nouă, cr. p. Câlnău spătar, cr. p. Boldur visternic, cr. p. Eremia postelnic, cr. p. Frunteş stolnic, cr. p. Şandru comis, şi credinţa tuturor boierilor noştri, mari şi mici. Iar după viaţa noastră, cine va fi domn în ţara noastră, din copiii noştri sau din neamul nostru, acela să nu strice dania noastră, ci să le-o întărească, căci le-am dat ce şi-au cumpărat pe banii lor. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier logofătului Tăutul să scrie şi pecetea noastră să o atârne la această carte a noastră. Scris-a Coste în Suceava, la anul 6998, Martie în 9".

In drumul mare dela Bozieni la Piatra se află un loc căruia îi zice „la Trudeşti", unde începeà hotarul Ghigoeştilor (dela *Ghiga); el mergeà până la Ilişeşti, un mic cătun la distanţă de c. 3 klm. spre nord de Dochia. Intre Trudeşti şi satul Hârtop există un deal căruia îi zice „al Unguraşului", o rămăşiţă din Unguraşii dela 1490. Părâul Ghigoeştilor se numeşte astăzi părâul „Sibiştei". Părâul Negru sau Valea Neagră e identificată aci cu Bahna Mare. care pe vremea lui Ştefan se vede că erà privită ca unul din izvoarele Văii-Negre; după hărţile de azi, ea primeşte acest nume numai dela Bozieni în jos. Vezi harta statului major, plauşa Bozieni. Cf. şi nota dela No. CXC.

CCXI

Suceava, 12 Martie 1490.

Ştefan confirmă lui Iurie Şerbici (s. Şerbescul) satul Tomeştii pe Sireţel, „unde au fost Sorocoteaja Dragomir şi Şandru", cumpărat

dela Coste Murgociu şi dela nepotul acestuia de soră Gavril, fiul Negritei, cu 100 de zloţi tătăreşti. Aceştia îl stăpâniseră în puterea unui privilegiu ce-l aveà unchiul lor Mihăilă grămăticul dela Alexandru cel Bun.

† Милостїю божїєю мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтꙋчи ꙋслишит, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боꙗре наши слꙋги Косте Мꙋргоч и сестричич его Гаврил, сынь Негритин, по их доброи воли, никим непонꙋжени ани присиловани, и продали своюо правꙋю ѡтнинꙋ ѡт их правагѡ ꙋрика, ѡт оурика ꙋика их Михъилъ граматика, и ис привилїе що имал ѡн ѡт дида нашего ѡт Алеѯандра воевод̈, едно село на Сиреце на имѣ Томинцїи, где бил Сорокотѣжа Драгомирь и Шандрꙋ, та продали тое село слꙋѕѣ нашемꙋ панꙋ Юрїю Шербичю за р҃ злат татарских. И оуставше слꙋга наш пан Юрїю [1]) Шербич та заплатил оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи р҃ злат татарских оу рꙋки слꙋгам нашим Косте Мꙋргочю и оу рꙋки сестричичю его Гаврилꙋ, сынь Негритин, прѧд нами и прѧд нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнꙋю заплатꙋ, а мы такѡж и ѡт нас есми дали и потвръдили слꙋѕѣ нашемꙋ панꙋ Юрїю Шербичю тое прѧдреченое село на Сирецел на имѣ Томинцїи, где бил Сорокотѣжа Драгомир и Шандрꙋ, да ест емꙋ ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, емꙋ и дѣтем его и оунꙋчатѡм его и прѣоунꙋчатом его и прѣщꙋрѣтѡм его и въсемꙋ родꙋ его, кто сѣ емꙋ изберет наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣкы. А хотар томꙋ вышеписанномꙋ селꙋ да ест ѡт оусих сторѡн по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воевод̈, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Нѧг, в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ꙗцка Хꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грози паркалаба ѡрхеиского, в. п. Iѡн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Iѡн Фрꙋнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и

[1]) In loc de Юрїи, din pricina lui Юрїю (dat.) de mai 'nainte.

вѣра ѹсих боꙗр наших молдавских, великих и малих. Ꙗ по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би емѹ не порѹшил нашего даанїа и потвръжденїа, али би емѹ ѹтвръдил и ѹкрѣпил, заноже есми емѹ дали и потвръдили за его правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ, и за що ѡн соби кѹпил на свои правїи и чистїи пинѣзи. Ꙗ на болшѹю крѣпѡст и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномоу, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъоутѹлѹ логофетоу писати и нашю печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Тоадер дїꙗк оу Соу-ч(а)вѣ, в лѣто ҂ЅЦЧИ, мр. ВІ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: [† ПЕЧА]ТЬ IѠ СТЕ-ФАНЬ ВОЕВѠДА, [ГѠСПО]ДАР ЗЕМ[ЛИ МѠЛДАВСКОИ].—Orig. în Muzeul Baworowski din Lemberg, cu sign. „Lit. B., fasc. 10". Rezumat de N. Iorga în Studii şi documente, V, 1, p. 386-387: Micotă şi Reaţeş sunt însă pârcalabi de Neamţ, nu de Roman. — O traducere germană de J. Marcińkiewicz, cu aceeaş signatură ca originalul şi cu data greşită 1460 (traducătorul necunoscând valoarea lui Ч a cetit ҂ЗЦѮИ = 6968, în loc de ҂ЗЦЧИ = 6998) se află în posesiunea d-lui Al. Czołowski din Lemberg. Iaţco e tradus aci cu „Hiacinth"; încolo, traducerea este exactă. — Tomeştii sau Tominţii, cum i se zice aici, sunt în districtul Storojineţului din Bucovina, lângă Carapciu, şi se numesc azi de obicei Suceveni (v. Şematismul pe 1904, p. 128-129, şi Topografia Bucovinei de Werenka, p. 102). Ei au fost dăruiţi mânăstirei Putnei, după o tradiţie consemnată la 1782 (v. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 250), de marele vornic Cupcici („Coptcin" e o greşală). Un document scris despre această danie n'a existat, de oarece Cupcici a dăruit acest sat împreună cu alte două, Cupca şi Camenca, la moartea sa, întâmplată, se vede, între 1490 şi 1503, căci la această din urmă dată Ştefan confirmă, între alte posesiuni ale mânăstirei, şi aceste trei sate; v. în vol. II documentul dela 2 Fevr. 1503. De aceea nici rezumatele lui Vartolomeiu Măzăreanu dela 1764 asupra documentelor satului Tomeşti nu cuprind alt document din timpul lui Ştefan decât cel dela 12 Martie 1490 (D. Dan, l. c., p. 183-184). În catastihul moşiilor mânăstireşti dela 1742/43 e pusă, între moşiile Putnei, seliştea Tomeşti pe Siret, din jos de Cupca, la Suceava (ms. Academiei Române No. 110, f. 90).

Interesantă, prin originea ei rusească, este porecla *Sorocoteaja* pe lângă numele Dragomir; e un cuvânt compus din сорокъ patruzeci, în compoziţie сороко-, şi din тяжа=actualul тяжба judecată, proces. Сорокотяжа, în document -тѣжа, însamnă deci „patruzeci de judecăţi". Cf. сорокозубъ „patruzeci de dinţi", numele unei plante, ş. a.

CCXII

Suceava, 15 Martie 1490.

Ştefan confirmă lui Isac visternicul două sate: a) Folticenii pe Şomuz, „unde au fost Oană Pântece“, cumpărat cu 200 de zloţi tătăreşti dela Neacşa, fata lui Oană, care l-aveà dela voevozii Iliaş şi Ştefan; b) Buciumenii, din jos de Rădăşeni, cumpărat cu 120 de zloţi dela Maruşca, fata logofătului Mihul, nepoata popii Iuga, şi dela Dragoş Stăniţescu, feciorul lui Nanul. Iuga şi Nanul l-au avut dela Alexandru cel Bun.

Rezumat după o traducere din 1785 a lui Gheorghe Evloghie dascălul, autentificată de isprăvnicia ţinutului Sucevei la 1813 şi tipărită în Uricarul, XVI, p. 4-7. Intre martori se citează numai fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad (în Uricarul greşit „Bogdan“) şi logofătul Tăutul. Data este 6998, Martie 15. — Am îndreptat pe „Hană“ şi pe „Stan Pântece“ din Uricarul în „Oană“ şi „Oană Pântece“, căci e vorba de aceeaş persoană, de Oană Pântece, pe care îl întâlnim foarte des în documentele moldoveneşti dintre anii 1449-1456; vezi d. p. cele de sub anii 1449 Iunie 5, 1452 Octomvrie 27 şi 1456 Iunie 15, la Uljanickij, Materialy, p. 76, 78, 87, sau Hurmuzaki, Documente, II, 2, p. 670 (cel din urmă), şi documentele următoare: 1451 Iulie 31 (Arhivele Statului din Bucureşti), 1453 Iunie 12 (la I. Antonovici din Bârlad), 1454 August 25 (în Muzeul Rumjancev din Moscva), 1455 August 15 (Academia Română) şi altele: **Ѥанъ s. Ѡанъ Пынтєчє, Пинтєчє**. De la porecla acestui Oană se trage numele târgului Folticeni: *Foltic*, din *foale*=pântece. *Fălticeni* în loc de *Folticeni* e o pronunţare cu totul nouă.

Nanul era fratele lui Iuga, cunoscutul protopop din vremea lui Alexandru cel Bun şi tată al logofătului Mihul; fiul său Dragoş se numià Stăniţescu, probabil după satul Stăniţa din jud. Roman, pl. Siretul de Sus, care erà, se vede, în stăpânirea lui. Privilegiul lui Iuga şi al fratelui său Nanul, din 16 Fevruarie 1424, pentru Buciumeni a fost publicat după original întâiu de Gh. Ghibănescu în Surete şi izvoade, I, p. 14-17, apoi de mine în memoriul „Inscripţiile dela Cetatea Albă şi stăpânirea Moldovei asupra ei“ (Analele Academiei Române, Seria II, Memoriile secţiunei istorice, vol. XXX, p. 356-357). Cf. documentul din 24 Aprilie 1434 (Uljanickij, Materialy, p. 42; Hurmuzaki, Documente, I, 2, p. 852), din care se vede că la 1434 nu numai Buciumenii, unde erà casa lui Iuga, ci şi Rădăşenii, din sus de Buciumeni, se aflau în stăpânirea lui.

CCXIII

Suceava, 15 Martie 1490.

Ştefan confirmă o împărţeală de moşii între Isaia dela Răcătău şi între patru nepoţi ai săi pe satul Găleşeştii dela gura Răcătăului, cu o mânăstire la gura Dienetului şi cu mai multe poieni, şi pe satele Pănceşti, Horjeşti şi jumătate din Năneşti, „unde a fost Galeş", în condiţiile următoare: Isaia ia Horjeştii, jumătate din Năneşti şi a treia parte din Pănceşti; nepoţii săi de soră Pătru Fărcaş şi Marta, copiii Stanei, iau jumătate din Găleşeşti, cu jumătate din mânăstire şi din poieni, şi a treia parte din Pănceşti; iar nepoţii săi de frate Toma şi Ana, copiii lui Danciul, iau o altă jumătate din Găleşeşti, cu jumătate din mânăstire şi din poieni, şi o a treia parte din Pănceşti.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѣм кто нан възрит илї его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѣд нами и прѣд нашими молдавскими болѧре слѹга наш Исаю ѡт Ръкътъѹ и сестричич его Пътрѹ Фаркаш и сестра его Марта, сынове Станини, и братанич его Тома и сестра его Анна, сынове Данчюла, по их доброи воли, и розделили своѧ правaѧ ѡтнина, села на имѣ Гълешещїи на ѹстїе Ръкътъѡа и монастирь що ест на ѹстїе Дїенеца и съ ѹсими полѣни що къ немѹ прислѹхают, и Пънчещїи и Хоржещїи и половина ѡт Нънещи, где бил Галеш. И достало сѧ слѹзѣ [на]шемѹ Исаю оу его част села на имѣ Хоржещїи и половина ѡт Нънещи, где бил Галеш, и третїю част ѡт Пънчещи; а сестричичю его Пътрѹ Фъркашѹ и сестри его Марти а ѡни сѧ достали оу их част села на имѣ половина ѡт Гълешещи на ѹстїе Ръкътъѡа и третѧ част ѡт Пънчещи и половина ѡт монастирь и съ половина полѣни; а братаничю их Томи и сестри его Анни а ѡни сѧ достали села ѹ их част половина ѡт Гълешещи и третѧ част ѡт Пънчещи и половина ѡт монастирь и съ половина полѣни. Тое въсе вишеписаное да есть им ѡт нас оурикь и съ въсемь доходомь, им и дѣтемь их и оунѹчатомь их[1]) и прѣоунѹчатомь их и пращѹрѧтомь их и въсемѹ родѹ их,

[1]) In orig. его.

кто сѧ имь изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотарь тим ѹсим вишеписанним селам да сѹть съ ѹсими своими старими хотари ѡт ѹсих сторон, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡвь господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь наших: в. п. Нѧг, в. п. Дѹми, в. п. Драгоша двѡрника, в. п. Гангѹр[а], в. п. Хърмана, в. п. Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, в. п. Андренка Чорторовского, в. п. Грози Микотича пръкала[ба] ѡрхенского, в. п. Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрѹнтеша столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих боѧрь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавской, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак [бѹд кого богь] изберет господаремь бити нашеи земли молдавской, тот [щоби не порѹшил] нашего даанїа и потвръжденїе, али щоби им ѹтвръдил и ѹкрѣпил, заиѹже есми н[мь дали и] потвръдили, за що ест имь праваѧ ѡтчина. А на бѹл[шее крѣпост и по]твръжденїе томѹ въсемѹ вишеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іѡн въ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцчи, мѣсѧца мр. еі.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: [+ ПЕЧЯТЬ] IѠ СТЕФЯНЬ ВОЕВѠДЯ, Г[ѠСПОДЯР ЗЕМЛИ МѠЛ]ДЯВСКОИ. — Orig. la d. G. Strat, care mi l-a pus la dispoziţie prin d. R. Rosetti. Acesta a dăruit Academiei Române o fotografie a documentului. Un rezumat neexact, în care se spune că hotarul satului Gălăşeşti s'a împărţit la 15 Martie 1490 între patru bătrâni: 1) Isaia din Răchitău, 2) Petrea Farcaş cu soru-sa Marta, 3) Toma Borşa, 4) sora acestuia Ana, se află în dosarul No. 60, f. 248, Tr. 1357, op. 1543 din arhiva Statului din Iaşi. A fost prezentat înaintea tribunalului la 1843 de către răzăşii din Gălăşeşti, jud. Tecuci.

O traducere făcută de Pavel Debriţ la 19 Mai 1798, cu data greşită 15 Martie 1470, a publicat Th. Codrescu în Uricariul, VI, p. 462-463; cf. o copie a acestei traduceri între hârtiile mitropolitului Iosif Naniescu dela Acad. Rom. Greşala din dată provine din cetirea ҂ѕцои = 6978, în loc de ҂ѕцчи = 6998. Ea se puteà recunoaşte din prezenţa lui Alexandru şi Bogdan-Vlad (în Uricariu greşit „Bogdan“) între martori. Traducerea lui Debriţ mai are şi alte greşeli: pe Isaia din Răcătău (ѡт Ръкътъѹ) îl face „Isaia Derecătău“,

iar pe Galeş „Baluş"; în partea lui Isaia pune un sat Oteştii, care lipseşte în original, iar satele Horjeşti, Năneşti şi Pănceşti le face poieni ale mânăstirei din gura Dienețului. Lista martorilor e lăsată afară. Codrescu a citat un document dela Petru Rareş din 6 Iulie 1546, tradus la 1721 de Axentie Uricariul în Iaşi şi referitor la aceleaşi sate. Cf. un rezumat cu data greşită 1479 la R. Rosetti, Pământul etc., p. 159.

E de notat că în original cuvintele „şi jumătate din Năneşti, unde a fost Galeş" (*и половина ѡт Нѫнещи, гдѣ била Галеш*) sunt şterse în amândouă locurile cu liniuţe trase peste ele, se pare, de acelaş diac care a scris şi textul. Dacă această ştersătură nu e mai târzie şi dacă ea n'a fost provocată de vre-un proces, în care drepturile celor cinci copărtaşi dela 1490 sau a urmaşilor lor asupra Năneştilor să fi fost contestate, atunci ea nu poate aveà alt înţeles, decât că îndată după împărţeală şi după ce confirmarea ei fusese obţinută dela domn, copărtaşii s'au înţeles să stăpânească mai departe în indivizie această a patra proprietate a lor.—Toate satele de mai sus sunt în jud. Bacău, pl. Bistriţa de Jos, între păraele Răcătăul şi Dieneţul, în ordinea următoare începând din josul apelor: Găleşeştii şi Pănceştii, unul la gura Răcătăului, altul la gura Dieneţului, amândouă deci aproape de Siret şi în acelaş hotar, — de mânăstirea Găleşeştilor, cari la 1872 erau un cătun al Pănceştilor (Frunzescu, p. 204) şi azi se numesc de obiceiu Mazâlii, se spune că erà la gura Dieneţului, — mai sus pe Răcătău Horgeştii, iar pe Dieneţ Năneştii, cam faţă în faţă. Dieneţul se vede că a luat apoi, dela satul Petreşti care se află între Pănceşti şi Năneşti, numele de Valea Petreştilor, în partea de sus a cursului său. Teritoriul celor patru sate ocupate de aceeaş familie se întindeà deci în lungime cam 15-16 klm., iar în lăţime dela 3-6 klm., pe un pământ fertil şi într'o poziţie importantă din punct de vedere strategic, ceeace se vede din urmele de cetăţi şi întărituri ce se află la intrarea acestei văi largi din spre Siret; v. Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 652. Asupra Horjeştilor şi Năneştilor, stăpâniţi de fiii lui Isaia, vezi un document dela 1508 în Uricariul, XXIII, p. 165-166.

CCXIV

Suceava, 15 Martie 1490.

Ştefan constitue teritoriul episcopiei de Rădăuţi, confirmându-i stăpânirea peste 44 de sate din ţinutul Sucevei, pe care i le atribuise prin actul său de fundaţiune Alexandru cel Bun, şi dându-i, în schimbul a 6 sate din acel ţinut, pe care cu învoirea episcopului

Ioanichie de Rădăuţi le dăruise mânăstirei Putnei, alte şase în ţinutul Cernăuţilor, ca să împlinească numărul de 50 de biserici cu popi, pe care le-a avut episcopia dela început. El hotărăşte deci ca cele 50 de biserici, 44 în ţinutul Sucevei şi 6 în ţinutul Cernăuţilor, să aparţină deaci 'nainte pe veci, cu toate înoirile sau adaosele ce s'ar face, episcopiei de Rădăuţi, căreia i se vor cuvenì dajdea, pocloanele, gloabele şi venitul bisericesc. El mai supune acestei episcopii toate bisericile şi pe toţi popii, actuali şi viitori, din ţinutul Cernăuţilor, cu dajdea, cu pocloanele, cu toate gloabele şi cu tot venitul bisericesc, exceptând numai pe cei din satele mânăstirei Putnei, şi exprimă dorinţa ca nimenea să nu strice aceste dispoziţii, nici chiar mitropolitul ori patriarhul.

Въ имѣ ѡтца и сына и свѧтаго доуха, троица свѧтаа и єдиносѫщна и нераздѣлима. Се азь раб владыки моєго ісү христа, Іѡ Стефан воєвода, божїєю милостїю господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сим нашим [листом][1]) въсѣм кто нан оүзрит илї єго чтѹчи оүслышит, ѡже благопроизволи господство ми нашим благимь произволенїємь и чистим и свѣтлим сръдцемь, и ѡт въсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїѧ, та ис нашим добрим помислом, и съ молебникѡм и родителемь нашим кѵр Геѡргїєм митрополитомь Сѹчавскимь, и съ ѹсими нашими молдавскими боѧри, и наивише съ ѹсею нашею радою, и оүчинили єсми въ задѹшїє свѧтопочивших предков и родителїє наших, и за наше здравїє и спасенїє, и за здравїє и спасенїє дѣтеи наших, и дали и потвръдили єсми свѧтои нашеи єпискѹпїи ѡт Радъвцех, и идеже єст храм свѧтаго єрарха и чюдотворца Николи, и идеже єст єпискѹпь молебник и родител наш кѵр Іѡаникїє, и где свѧтопочивших предкѡве и прадедове наших лежат, та єсми дали и потвръдили тои свѧтои нашеи єпискѹпїи ѡт Радовцех н҃ цръкѡв и с[2]) попи, ѡт волости Соүчавской м҃д, а оү волости Чернъвской ѕ҃ цръкѡв и с попи, що же били дани тоти н҃ цръкви и с попи ѡт деда нашего ѡт Алеѯандра воєводи. Почениши ѡт Соүчавской волости, а҃ цръкѡв на Лѹкавци и с попом; в҃ цръкѡв Жадовска и с попом; г҃ цръкѡв Станковска и с попом; д҃ цръкѡвь Сторожинецка и с попом; є҃ цръкѡв Балиновска и с попом, що на Се-

[1]) Cuvântul acesta lipseşte în original.
[2]) Aici, ca şi în cele următoare, s'ar puteà ceti, în loc de и с=и съ (şi cu), ис=съ (cu).

ретѣ; ѕ҃ цръкѡв Ръжищи, що на Сиретѣ, и с попом; з҃ цръкѡв и с попом на Хлѹбокою; и҃ цръкѡв Брълинскаа и с попом; ѳ҃ цръвѡв и [с] попом на Тетерною; і҃ цръкѡв Черепковска и с попом; аі҃ цръкѡв на Волчиници[1]); ві҃ цръкѡв и с попом где Кѹдрѣ Ѡпрнше; гі҃ цръкѡв ѹ Баници и с попом; ді҃ цркѡв и с попом на Телебѣчиници; еі҃ цръкѡв и с попом ѹ Бръизи; ѕі҃ цръкѡв Синовска и с попом; зі҃ цръкѡв и с попом на Дръсци; иі҃ цръкѡв Владовскаа с попом; ѳі҃ цръкѡв и с попом Рѹгашевска; к҃ цръкѡв Славовцїи и с попом; ка҃ цръкѡв Калиновска и с попом; кв҃ цръкѡвь Добриновска и с попом; кг҃ цръкѡв Замостїа и с попом; кд҃ цръкѡв и с попом ѹ Басиници; ке҃ цръкѡв Балиловска и с попом; кѕ҃ цръкѡв ѹ Грами и с попом; кз҃ цръкѡв ѹ Калафендещи и с попом; ки҃ цръкѡв ѹ Калиновци и с попом; кѳ҃ цръкѡв ѹ Романа и с попом; л҃ цръкѡв ѹ Краиничещи и с попом; ла҃ цръкѡв ѹ Бадевци и с попом; лв҃ цръкѡв ѹ Иванчикѡвци и с попом; лг҃ цръкѡв ѹ Дѹрного Юги[2]); лд҃ цръкѡв Долховска и с попомь; ле҃ цръкѡв Илїашиници и с попом; лѕ҃ цръкѡв и с попом Блъховецка; лз҃ цръкѡв и с попом на Блъховець; ли҃ цръкѡв и с попом на Солонци, ѹ Чорного Влада; лѳ҃ цръкѡв и с попом ниже Влада Чорного, где поп Матїи бил; м҃ цръкѡвь и с попом на ѹстїе Солонци; ма҃ цръкѡв и с попом на ѹстїе Солкы; мв҃ цръкѡв и с попом на ѹстїе Костини; мг҃ цръкѡвь ѹ Балачани и с попомь; мд҃ цръкѡв и с попом ѹ Костини, ѹ Жората Драгомира. А шесть цръкви и съ ѕ҃ попи есми дали и потвръдили нашеи епискѹпїи ѡт Радовцех ѡт волости Черновскои, на имѣ: в҃ цръкви ѡт миста ѡт Черновцих, и г҃ цръкви ѡт Кѹчюра, и а҃ цръкѡвь ѡт Михалча[3]). Ѹси тоти цръкви и с попи та есми дали, тоти ѕ҃ цръкви и съ ѕ҃ попи, измѣнѹ за ѕ҃ цръкви и съ ѕ҃ попи, що нам дал молебник наш кѵр Іѡаникїе епискѹпь ѡт Радовцех ѡт волости Сѹчавскои, по своеи доброи воли и съ своим благословенїемь, на имѣ цръквамь и с попи ѡт волости Сѹчавскои: а҃ цръкѡв ѹ Климовци[2]), в҃ цръкѡв ѹ Вигшани и с попом, г҃ цръкѡвь ѹ Фратъѹци и с попом, д҃ цръкѡв ѹ Баласинещи и с попом, е҃ цръкѡвь ѡт Вишнїи Жикѡв[2]), ѕ҃ цръкѡв и с попом ѡт Мъчкътещи, що сѹт

---

[1]) Lipseşte и с попом.

[2]) Şi aici lipseşte и с попом.

[3]) Numerile в҃ г҃ а҃ trebuesc citite aici двѣ, три, една (două, trei, una), pe când cele precedente sunt ordinale: а҃=пръваꙗ, в҃=втораꙗ, etc. (întâia, a doua, etc.).

писани тоти цръкви и съ тоти попове оу привилїе деда нашего Алеѯандра воеводи и що есмо их мы поверидли и похилили, да слдхают къ нашемд монастирд ѡт Пдтиои, що сдт тоти цръкви и съ тоти попи ѡт монастирских же сел. Ино мы есмо дали епискдпїи нашеи ѡт Радовцех, измѣнд[1]) за сии ѕ цръкви и съ ѕ попи ѡт волости Сдчавскои, тоти ѕ цръкви и съ ѕ попи оу волости Черновскои, како да сдт полни тоти ві цръкви и съ тоти ві попи нашеи епискдпїи ѡт Радовцех, що же били дани ѡт деда нашего ѡт Алеѯандра воеводи и що сдть писани оу привилїе деда нашего Алеѯандра воеводи, що ест оу тои нашеи епископїи ѡт Радовцех. И паки, д тоти вишеписаних цръкви съ тѧх вишеписаних селахь ѡт волости Сдчавскои, и оу тоти ѕ цръкви оу волости Черновскои, варе колко сѣ приновлѣли прѧжде и колко сѣ приновѧт [н]апрѧд и причинѧт, а тоти дси цръкви и с попи да прислдхают къ нашеи епископїи ѡт Радовцех ѡт свѧтаго Николи, и з[2]) данею, и з поклони, и съ въсѣками винами, и съ дсим доходом цръкѡвним. И такождере есми дали и потвръдили епископїи нашеи ѡт Радовцех ѡт свѧтаго Николи оуси цръкви и попи ѡт Черновскои волости, кромѣ цръкѡв и попов колко сѣ знаиддт оу селах свѧтаго нашего монастирѣ ѡт Пдтиои. А дрдгїа цръкви и попи, колко сдт и колко сѣ поновѧт и причинѧт д волости Черновскои, а тїѧ цръкви и попи дси да прислдхают к нашеи епископїи ѡт Радовцех, и з данею, и з поклони, и съ въсѣми винами, и съ дсим приходом поповским, ıакоже више пишем. Тое въсе вишеписаное да ест нашеи епископїи ѡт Радовцех ѡт нас оурик и съ въсем доходом, непордшено николиже на вѣки вѧчиїѧ, ни ѡт патрїарха, ни ѡт митрополитов, ни ѡт иного никогоже. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Нѧг, в. п. Ддми, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Хоудича, в. п. Дажбога, в. п. Щефдла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеща пръкалабове немецкїи, в. п. Чорторовского, в. п. Грозн пръкалаба ѡрхенского, в. п. Секаръ новоградского, в. п. Клънъѡа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрдитеша столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра дсих болѧрь наших молдавских, великих

[1]) Aici poate să lipsească въ înainte de измѣнд.
[2]) Cf. nota 2 dela p. 406; и з=и съ (şi cu).

и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли молдавскои, ѿт дѣтеи наши[х] или ѿт нашего родѹ, или пак бѹд кого богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порѹшил нашего даанїа и потврьжденїа, али щоби оутврьдил и оукрѣпил, занѹже есми дали и потврьдили тои нашеи епископїи ѿт Радовцех, вь задѹшїе свѧтопочивших предков и родителеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе чадом нашим. А кто сѣ покѹсит тое порѹшити, тот да ест проклѧт ѿт господа бога спаса нашего ісѹ христа, и ѿт прѣчистїѧ его матере, и ѿт д҃ еvаггелисти, и ѿт в҃і апостоль вьрховних, Петра и Павла и прочїи, и ѿт т҃иі ѿтець никеиских, и ѿт вьсѧх свѧтых иже богоу оугодивших, и да ест подобен Иѹдѣ и проклѣтомѹ Арїю, и да имает ѹчастїе сь онѣми Іюдее, иже вьзьпиша на христа бога: кръвь его на них и на чадох их. А на бѹлше крѣпост томѹ вьсемѹ вишеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тьѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ пичат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іѡн ѹ Сѹчавѣ, в лѣто ҂ѕцч҃и, мр. е҃і.

Pecetea pierdută. — Orig. în arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 8 (la D. Dan, Mânăstirea Putna, p. 88, No. 9, şi la E. Kozak, Die Inschriften aus der Bukovina, p. 101 n., unde se publică începutul documentului, Inv. No. 850, după catalogarea dela 1863). Publicat în Uricariul, XVIII (1892), p. 58-70, de Gh. Ghibănescu, după o copie trimeasă de F. A. Wickenhauser lui Th. Codrescu, însă cu multe greşeli în text şi mai multe în traducere, în deosebi la numele proprii. Wickenhauser publicase cu doi ani mai 'nainte traducerea germană în Geschichte des Bisthums Radauz, p. 131-135, iar textul fusese publicat la 1885 de A. S. Petruševič în articolul său Бывшая Радовецкая епископія на Буковинѣ din Литературный Сборникъ издаваемый Галицко-Русскою Матицею (Lemberg), de unde l-a reprodus E. Vorobchievici în „Candela“ din Cernăuţi pe 1897, p. 298-302 (articol în limba rusească despre „episcopia ortodoxă din Rădăuţi şi biserica ei“). Amândouă ediţiile au multe greşeli. Erà nevoe prin urmare de o nouă ediţie şi de o nouă traducere, şi mai ales de o nouă identificare a celor cinci zeci de sate ale episcopiei cu satele actuale. Greşelile lui Wickenhauser au fost repetate întocmai de d. Ghibănescu, încât se pare că acesta şi-a făcut traducerea românească după cea germană a predecesorului său. Zic se pare, de oarece în realitate nu este aşa, d-sa necunoscând limba germană. Deaceea voiu da întâiu traducerea şi voiu înşirà apoi, în ordinea din document, numele tuturor satelor, arătând la cele îndoelnice propunerile de identificare ale lui Wickenhauser şi ale d-lui Ghibănescu şi justificând pe ale mele, unde mă

deosibesc de dânşii. Nu mă mai refer la interpretările lui Vorobchievici (l. c., p. 360-366), de oarece ele nu aduc nimic nou, fiind bazate exclusiv pe cartea foarte slabă a lui Werenka despre topografia Bucovinei, dela 1895.

„In numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh, treime sfântă şi de o fiinţă şi nedespărţită. Iată eu, robul stăpânului meu Isus Hristos, Ioan Ştefan Voevod, din mila lui Dumnezeu domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, că a binevoit domnia mea cu a noastră bună voinţă şi cu inimă curată şi luminată, şi din toată voea noastră cea bună şi cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu bunul nostru gând, şi împreună cu rugătorul şi părintele nostru chir Gheorghe, mitropolitul Sucevei, şi cu toţi boierii noştri moldoveneşti, şi în deosebi împreună cu toţi sfetnicii noştri, am făcut, pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor strămoşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri, şi am dat şi am întărit sfintei noastre episcopii dela Rădănţi, unde este hramul sfântului ierarh şi făcător de minuni Nicola, şi unde este episcop rugătorul şi părintele nostru chir Ioanichie, şi unde zac sfânt-răposaţii înaintaşi şi străbuni ai noştri, şi am dat şi am întărit acestei sfinte episcopii a noastre dela Rădănţi 50 de biserici cu popi, din ţinutul Sucevei 44, iar din ţinutul Cernăuţilor 6 biserici cu popi, cari aceste 50 de biserici cu popi au fost date de bunicul nostru Alexandru Voevod. Incepând cu ţinutul Sucevei: 1-a biserică este în Lucavăţ, cu popă; a 2-a biserică la Jadova, cu popă; a 3-a biserică la Stănceşti, cu popă; a 4-a biserică la Storojineţ, cu popă; a 5-a biserică la Bălineşti pe Siret, cu popă; a 6-a biserică la Secară, pe Siret, cu popă; a 7-a biserică cu popă la Hluboca; a 8-a biserică la Bârlinţi, cu popă; a 9-a biserică cu popă la Teterna; a 10-a biserică la Cerepcănţi, cu popă; a 11-a biserică la Volcineţ; a 12-a biserică cu popă unde este Cudrea Oprişe; a 13-a biserică la Bainţi, cu popă; a 14-a biserică cu popă la Telebeacinţi; a 15-a biserică cu popă la Brânză; a 16-a biserică la Sinăuţi, cu popă; a 17-a biserică cu popă la Dârsca; a 18-a biserică la Vlădeni, cu popă; a 19-a biserică cu popă la Rugăşeşti; a 20-a biserică la Slăveşti, cu popă; a 21-a biserică la Călineşti, cu popă; a 22-a biserică la Dobrinăuţi, cu popă; a 23-a biserică la Zamostia, cu popă; a 24-a biserică cu popă la Băseşti; a 25-a biserică la Bălileşti, cu popă; a 26-a biserică la Grama, cu popă; a 27-a biserică la Calafendeşti, cu popă; a 28-a biserică la Călineşti, cu popă; a 29-a biserică la Roman, cu popă; a 30-a biserică la Crăiniceşti, cu popă; a 31-a biserică la Badenţi, cu popă; a 32-a biserică la Ivancicănţi, cu popă; a 33-a biserică la Inga cel Prost; a 34-a biserică la Dolheşti, cu popă; a 35-a biserică la Ilieşeşti, cu popă; a 36-a biserică cu popă la Vâlhoveţ; a 37-a biserică cu popă pe Vâl-

hoveţ; a 38-a biserică cu popă pe Soloneţ, la Vlad Negrul (s. Negrea); a 39-a biserică cu popă din jos de Vlad Negrul, unde a şezut popa Matii; a 40-a biserică cu popă la gura Soloneţului; a 41-a biserică cu popă la gura Solcăi; a 42-a biserică cu popă la gura Costinei; a 43-a biserică la Bălăceana, cu popă; a 44-a biserică cu popă la Costina, la Dragomir Joratu. Iar şase biserici cu şase popi i-am dat şi i-am întărit episcopiei noastre dela Rădăuţi din ţinutul Cernăuţilor, anume: două biserici din târg din Cernăuţi, şi trei biserici din Cuciur, şi o biserică din Mihalcea. Toate aceste biserici cu popi, adecă aceste şase biserici cu şase popi, le-am dat în schimb pentru şase biserici cu şase popi, pe cari ni le-a dat rugătorul nostru chir Ioanichie, episcopul de Rădăuţi, din ţinutul Sucevei, de bună voea lui şi cu binecuvântarea lui, anume următoarele biserici cu popi din ţinutul Sucevei: 1-a biserică la Climăuţi, a 2-a biserică la Vigşani, cu popă, a 3-a biserică la Fratăuţi, cu popă, a 4-a biserică la Balasineşti cu popă, a 5-a biserică în Jicovul de Sus, a 6-a biserică cu popă în Măcĭcăteşti; aceste biserici şi aceşti popi sunt scrişi în privilia bunicului nostru Alexandru Voevod şi noi le-am întors şi le-am lăsat să asculte de mânăstirea noastră dela Putna, căci aceste biserici şi aceşti popi sunt din sate mânăstireşti. Deci noi am dat episcopiei noastre dela Rădăuţi, în schimb pentru cele şase biserici cu şase popi din ţinutul Sucevei, aceste şase biserici cu şase popi în ţinutul Cernăuţilor, ca episcopia noastră dela Rădăuţi să aibă depline cele 50 de biserici cu 50 de popi, cum au fost date de către bunicul nostru Alexandru Voevod şi cum sunt scrise în privilia bunicului nostru Alexandru Voevod, care se află la acea episcopie a noastră dela Rădăuţi. Şi-apoi, în ce priveşte aceste mai sus scrise biserici din aceste mai sus scrise sate din ţinutul Sucevei şi aceste şase biserici din ţinutul Cernăuţilor, ori câte s'au înnoit mai înainte şi ori câte se vor înnoi deacì înainte şi se vor adăogà, toate acele biserici şi popii lor au să asculte de episcopia noastră dela Rădăuţi a sfântului Nicola, şi cu dajdea, şi cu pocloanele, şi cu tot felul de pricini, şi cu tot venitul bisericesc. Deasemenea am mai dat şi am întărit episcopiei noastre dela Rădăuţi a sfântului Nicola toate bisericile şi popii din ţinutul Cernăuţilor, afară de bisericile şi de popii cari se vor aflà în satele sfintei noastre mânăstiri dela Putna. Iar alte biserici şi popi, câţi sunt şi câţi se vor înnoì şi se vor adăogà în ţinutul Cernăuţilor, acele biserici şi acei popi toţi să asculte de episcopia noastră dela Rădăuţi, cu dajdea, cu pocloanele, cu toate pricinele, şi cu tot venitul popesc, cum scriem mai sus. Toate aceste mai sus scrise să-i fie episcopiei noastre dela Rădăuţi dela noi uric cu tot venitul, nestrămutat niciodată în vecii vecilor, nici de către patriarh, nici de către mitropoliţi, nici de către altcineva (de nimenea altul). Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai

domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Neagu, cr. p. Duma, cr. p. Dragoş vornicul, cr. p. Hârman, cr. p. Hudici, cr. p. Dajbog, cr. p. Şteful dela Hotin, cr. p. Micotă şi p. Reaţeş pârcalabi de Neamţ, cr. p. Ciortorovschi, cr. p. Grozea pârcalab de Orheiu, cr. p. Secară dela Cetatea Nouă, cr. p. Câlnău spătarul, cr. p. Boldor visternicul, cr. p. Eremia postelnicul, cr. p. Frunteş stolnicul, cr. p. Şandru comisul, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iară după viaţa noastră, cine va fi domn în ţara noastră a Moldovei, din copiii noştri sau din rudele noastre, sau ori cine pe care Dumnezeu îl va alege să fie domn în ţara noastră a Moldovei, acela să nu strice dania şi întăritura noastră, ci s'o întărească şi s'o împuternicească, fiindcă am dat-o şi am întărit-o acestei episcopii a noastre dela Rădăuţi, pentru sufletele sfânt-răposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri. Iar cine se va încercà să strice aceasta, acela să fie afurisit de domnul Dumnezeul şi mântuitorul nostru Isus Hristos, şi de preacurata lui maică, şi de cei patru evanghelişti, şi de cei 12 apostoli verhovnici, Petru şi Pavel şi ceilalţi, şi de cei 318 părinţi dela Nicheia, şi de toţi sfinţii cei plăcuţi lui Dumnezeu, şi să fie asemenea lui Iuda şi afurisitului Arie, şi să aibă parte cu acei Iudei, cari au strigat lui Hristos Dumnezeu: sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor. Iar spre mai mare tărie a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier Tăutului logofătului să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Ion în Suceava, la anul 6998, Martie în 15".

Iată acum pe rând localităţile pomenite în acest document: 1) L u c a v ă ţ u l (цръкwв на Лѹкавци, nom. Лѹкавєць) de lângă Siret, „Łukawec nad Seretem" pe harta institutului geografic austriac, azi două parohii, Lucavăţul de Sus şi Lucavăţul de Jos, în Bucovina, districtul Vijniţei (v. Schematismus der Bukovinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese für das Jahr 1904, p. 143). 2) J a d o v a (цр. Жадовска) pe Siret, polon.[1]) Żadowa, în districtul Storojineţului (Şematismul citat, p. 136). 3) S t ă n c ă u ţ i i sau S t ă n c e ş t i i (цр. Стaнковска), identificat greşit de Wickenhauser cu Stăneştii (Stanestie), adecă cu Stăneştii de Sus şi de Jos de lângă Ceremuş, azi în districtul Vaşcăuţ (v. Şemat., p. 145-146). Trebue să fi fost un sat pe Siret, între Jadova şi Storojineţ, care a dispărut sau şi-a schimbat numele; poate Comareştii de azi. Vezi „Candela" pe 1897, p. 360 şi 361, la No. 2 şi 4. 4) S t o r o j i n e ţ u l (цр. Стороженецка), pe Siret. 5) B ă l i n e ş t i i (цр. Балиновска), pe Siret, la Wick. şi Ghib. greşit Bălinova, azi în jud. Dorohoiu, pl. Berhomete; e satul logofătului Tăutul, pe vremea lui Ştefan cel Mare în ţinutul Sucevei (v. Cro-

---

[1]) *Polon.* însamnă poloneşte, adecă în ortografia polonă, oficială a Bucovinei. Se 'nţelege că în această ortografie sunt şi elemente nemţeşti.

nica lui Ureche, ed. Picot, p. 224). 6) Răjiştea (цр. Ръжищи), pe Siret, la Ghib. Răjişti, identificată de Wick. cu Ropcea (Ropce) de pe Siret, însă fără motiv. Presupun că în româneşte îi zicea Săcara, Secara (cf. Marele Dicţionar Geografic, V, p. 366) şi că Răjişte e traducerea slavă a acestui cuvânt. In cazul acesta Ръжище s'ar explica din ръжь secară şi sufixul -ище şi ar însemnà „locul unde creşte sau unde a crescut secară". Cf. numele boierului Ion Săcară, Secară din timpul lui Ştefan cel Mare (dela 1486 încoace) şi Dealul Secării între Putna şi Suceviţa, în Bucovina, sau movila Săcara în jud. Vaslui (D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 245; Dicţionar geografic al jud. Vaslui, p. 161). In Galiţia există o localitate Rožyska (din rožь), ap. Miklosich, Ortsnamen aus Appellativen, II, p. 89. 7) Hluboca (цр. на Хлѹбокою), azi Hliboca, un sat mare în districtul Siretului (Şemat., p. 129), înainte în ţinutul Sucevei (cf. No. CLXXXIV, p. 338, nota 10, şi Iorga, Studii şi documente, V, p. 403). 8) Bârlinţii (цр. Брълинскаѧ), azi Burlinţii (polon. Berlince) în districtul Siretului, numit în urma anexării Bucovinei, după proprietara lor Stârcioae, şi Stârcea (polon. Styrcze); v. Burlintzi alias Stirtze, ap. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 200-201, într'un act dela 1785; e mai jos de Hliboca (Şemat., p. 67). In apropierea lor e „Slobozia-Burlinţi" ce se ţine de Oprişeni (ibid., p. 66). Cf. „Berlinţi" la 1747, ap. Iorga, Studii şi documente, V, p. 414. 9) Teterna (цр. на Тетерною), identificată de Wick. cu Tărăşenii (Teresheni, polon. Tereszeny) de lângă Prevorochie, mai sus de Hliboca, însă fără motiv; e un sat dispărut, ce va fi fost în hotar cu Burlinţii. O altă localitate cu acest nume nu se găseşte în Moldova. Teterna se explică din maloros. тетера găinuşe, Waldhuhn; cf. Teterka, numele unui părâu în Rusia, gubernia Chievului, ap. Żelechowski, II, p. 961, şi Miklosich, Etymologisches Wörterbuch, p. 356. 10) Cerepcăuţii (цр. Черепковска), azi Cirepcăuţii, oficial Czerepkoutz, pe Siret, lângă Burlinţi (Şemat., p. 122). Au aparţinut mânăstirei Slatinei prin sec. XVIII (Ms. No. 110 al Academiei Române, f. 134 sq.). 11) Volcineţul (цр. на Волчинци; nom. Волчинец din Волчиньць, loc. Волчинци), oficial Wołczynetz, lângă Cirepcăuţi. 12) Oprişenii (цр. где Кѹдрѣ Юприше=biserica unde e Cudrea Oprişe). Wick. a tradus „am Walde (kodru) Oprische (Oproschinze)", iar Ghib. „unde-i codrul Opriş"; Кѹдрѣ este însă un nume propriu, ce se găseşte şi în alte documente moldoveneşti; e forma rusească a lui Căndrea, Condrea. Dela acest jude Oprişe vine numele satului Oprişeni, căruia i se mai zice Panţiri (oficial Pancier) şi care împreună cu Slobozia-Burlinţi formează o parohie în districtul Siretului, aproape de Tereblecea; v. Şemat., p. 66. 13) Bainţii (цр. оу Баинци), azi Bainţii sau Baineţ (polon. Baince) în districtul Siretului, aproape de Climăuţi (Şemat., p. 121). 14) Telebeacinţii (цр. на Телебѣчинци), azi Tereblecea sau Tereblești (Şemat.,

p. 67), în limba oficială a Bucovinei Terebleşztie, un sat mare lângă Oprişeni. In actele sec. XVIII e numit şi Tereblești, Terebleşe (D. Dan, l. c., p. 248-249); la 1724 încă Telebecenţi sau Telebecinţi, la 1749 şi 1762 Tereblece, Tereblecea (ibid., p. 182, în condica lui Vart. Măzăreanu). Numele satului vine dela porecla *Terebecea sau *Telebecea „Burtosul", formată din *Terebea, maloros. тереб burtă (cf. тельбух, polon. *telbuch* burtă, rus. требухъ mâncăcios, тельбухатий burtosul, ap. Miklosich, Etym. Wörterbuch, sub telbuchŭ şi trĭbucha). Deci Terebea-Terebecea, cf. cac-căcâcea. Un sinonim rusesc ar fi Черeватый, rom. *Foltic.* 15) Brânza sau Brânzeştii (цр. ꙋ Брънзи: biserica la Brândza), Wick. Brănsa, Ghib. Brăiz, un sat numit aşà după proprietarul de atunci, care poate să fi fost neguţătorul Nicolae Brânză din Siret „Nicolaus Brinsa de Sereto", despre care ştim că făceà comerţ până la Lemberg, de oarece ni s'a păstrat o însemnare în cărțile acestui oraş, că la 20 Fevruarie 1477 doi negustori armeni de acolo, Steczko şi Tuman, au recunoscut că-i datoresc 128 de galbeni. Despre acest Brânză ştim chiar că a murit la 1507 (v. N. Iorga, Relațiile comerciale cu Lembergul, Bucureşti 1905, p. 23 şi 31; asupra acestor pasage mi-a atras atenţiunea d-l Dr. I. Nistor din Bucovina). Va fi avut satul lui pe lângă Tereblecea. Cf. Brânzeştii în jud. Botoşani, pl. Miletin, şi Brânzenii în Basarabia, ţin. Hotinului. 16) Sinăuţii sau Sineştii (цр. Синовска), Sinăuţii de azi din districtul Siretului în Bucovina (—de Jos şi—de Sus) şi Sinăuţii din jud. Dorohoiu, pl. Berhomete, între Tureatca şi Mihăileni, despărţiţi numai printr'un părăiaş de cei din Bucovina (Şemat., p. 64-65). 17) Dersca sau Dârsca (цр. на Дръсци, nom. Дръска), Wick. Drăsez, Ghib. Drăsiţi; e Dersca sau Derţca de azi din jud. Dorohoiu, pl. Berhomete. 18) Vlădenii (цр. Владовская), Wick. Wladouz (Wladeni), Ghib. Vladouţi, Vlădeni, lângă Dersca în jud. Dorohoiu. Să fie Vlădenii din ţin. Sucevei, pomeniţi în Uricariul, XXIII, p. 164? 19) Rugăşeştii (цр. Рꙋгашевска), Wick. Rugaschewa (Rogoschestie), Ghib. Ruceaşeviţi, astăzi dispăruţi. Intr'o listă a tuturor localităţilor din Bucovina, alcătuită de statul major austriac la 1785, satul acesta e citat ca „Rugaschestie" şi se zice despre el „grenzet mit Kendestie und Sinoutz", adecă cu Cândeştii, cu cari e unit astăzi într'o singură parohie, şi cu Sinăuţii din districtul Siretului (D. Werenka, Topographie der Bukowina, p. 230-231; cf. ibid., p. 190, „Rogoşeştii" în conspectul asupra protopopiatelor din Bucovina, făcut la 1784/1785 de autorităţile bisericeşti române). In judeţul Dorohoiu, plasa Berhomete, se aflà pe la 1872 o locuinţă izolată cu aceeaş numire (Frunzescu, p. 401). Existenţa Rugăşeştilor e atestată şi prin Mihail Rugăşescul dela 1487, Martie 7 (No. CLXVII). Ei erau în ţinutul Sucevei, pe Siret, aproape de târgul Siretului şi în hotar cu Cândeştii. Cf. N. Iorga, Studii şi documente, V, p. 223, 228, 232, 249, 251, 252: Rugăşeştii, Rogoşeştii, Rugăşeuţii (Роугашевци); Ghibănescu, Surete

şi izvoade, V, p. 173: Rugăşeştii pe Siret şi pe Molniţa la 1623; Uricariul, VI, p. 231, an. 1826 (ţinutul Dorohoiu, lângă Vlădeni), şi XXV, p. 292, 297, 303 (ţinutul Sucevei, pe Siret). 20) Slăveştii (цр. Славовцїн: oamenii lui Slav), Wick. Slawouz, Ghib. Slavoviţi, sat dispărut, fost probabil prin părţile Cândeştilor. 21) Călineştii (цр. Калиновска), Wick. şi Ghib. Calinouţi-Călineşti; în româneşte nu i s'a zis însă nici odată Călinouţi. Sunt Călineştii de pe Molniţa, numiţi şi Gura-Molniţei, cătun al Rogojeştilor, sau Călineştii din jud. Dorohoiu, pe malul stâng al Siretului, cătun al comunei Lozna; amândouă formau poate în sec. XV un singur sat. 22) Dobrinăuţi (цр. Добриновска), Dobronăuţii din jud. Dorohoiu, lângă Călineşti; cf. No. CXXXV, şi CLXXXII: Dobronăuţ lângă Zvoriştea, şi Добриновци într'un document dela 15 Iunie 1431 la Academia Română. 23) Zamostia (цр. Замостїѧ), Zamostia, Zamoştia de lângă Siret, jud. Dorohoiu, pl. Berhomete. 24) Basinţii sau Băseştii (цр. ѹ Басинци), Wick. Basniz, Ghib. Basniţ, azi dispărut; cf. satul Baisa (din *Basia) în jud. Botoşani, pl. Târgu, lângă Stănceşti, şi Băseştii în ţinutul Fălciului (Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 170, an. 1617). 25) Bălileştii (цр. Балиловска), identificat de Wick. cu Banila, de Ghib. cu Banilova, un sat închipuit. Nu poate să fie însă nici Bănila Rusească de pe Ceremuş, nici Bănila Moldovenească de pe Siret. Erà un alt sat pe Siret, în ţin. Sucevei, nu departe de Grămeşti, Rudeşti şi Călineşti, azi toate trei în Bucovina (Iorga, Studii şi documente, V, p. 219, 232, 253, 400). Pentru nume, cf. Bălileştii în jud. Muscel. Bălileştii de pe Siret au fost proprietate a logofătului Tăutul, în hotar cu Negoeştii; cf. un document dela Irimie Movilă în Uricariul, X, p. 92. 26) Grămeştii (цр. оу Грами: biserica la Grama, numită aşà după proprietarul de atunci Grama), azi în jud. Dorohoiu, pl. Berhomete, pe malul drept al Siretului, în faţa Cândeştilor de pe malul stâng; cf. „Grămeşti în ţinutul Cernăuţilor" la Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 62. 27) Calafendeştii (цр. оу Калафендєщи), zişi şi Calafindeşti, în districtul Siretului (Şemat., p. 72), mai jos de Grămeşti. 28) Călineştii (цр. оу Калиновци), Wick. şi Ghib. Calinouţi-Călineşti, astăzi Călineştii-lui-Cuparenco, Călineştii-lui-Ienachi şi Cotul-Călineştilor sau Călineştii-lui-Vasilachi în districtul Sucevei, pe vremea lui Ştefan cel Mare probabil un singur sat (Şemat., p. 71). 29) Româneştii (цр. оу Романа: biserica la Roman s. biserica lui Roman, numită aşà după proprietarul de atunci al locului), Wick. Roman, Romanestie, Ghib. Roman, Româneşti; sunt Româneştii din districtul Sucevei, lângă Călineştii lui Vasilachi (Şemat., p. 70); cf. Româneştii din ţin. Sucevei în „Candela" pe 1885, p. 95. 30) Crăiniceştii (цр. оу Крайничєщи), Wick. Kranićestie, Ghib. Crăniceşti; sunt Crăiniceştii din districtul Siretului, pe harta institutului geografic austriac şi în nomenclatura oficială a Bucovinei Graniczestie,

lângă Mileşeuţi (Şemat., p. 69); cf. Crăiniceştii din ocolul Badeuţilor într'un document din 20 Martie 1620 (Arhivele Statului din Bucureşti), Crăiniceştii şi Drăgăneştii într'un hotar, la Suceava, în catastihul dela 1742/43 (ms. Acad. Rom. No. 110, f. 115 v., la capitolul despre M-rea Solca, cf. S. Fl. Marian, Condica mânăstirei Solcăi, p. 66). Alţi Краиничєщи pe Drăslivca, lângă Prut, sunt pomeniţi într'un document fără dată dela Alexandru cel Bun, în care e vorba şi de un părâu al lui Crainic потокъ Краиниковъ (orig. în Arhivele Ministeriului de Externe din Moscva); cf. Краиникоуци într'un document al lui Petru dela 8 Iunie 1456 în posesiunea d-lui Ionescu-Dolj. 31) Badeuţii (цр. оу Бадєвци), în districtul Rădăuţilor, formând o parohie împreună cu satul mai nou Mileşeuţii sau Milişeuţii (pe hartă Milleschoutz), pe apa Sucevei. 32) Ivancicăuţii (цр. оу Иванчикѡвци), azi dispărut; după Wick. (l. c., p. 133) erà în apropierea Crăiniceştilor, după Werenka (l. c., p. 41) pe teritoriul de azi al satului Hadic s. Hadikfalva, pe Suceava, cam la jumătate drumul dintre Rădăuţi şi Siret. Sigur e că se aflà într'un hotar cu Crăiniceştii şi Pârlişenii, cari au dispărut şi ei, „în ţinutul Sucevei, pe părâul Horaiţa"; vezi un document din 1766 în Wickenhauser, Geschichte und Urkunden des Klosters Solka, Czernowitz 1877, p. 145 (Jwanćikäuz); din hotarnica acestui document se vede că se învecinà cu Calafendeştii şi cu Pleşinţii ai mânăstirei Putnei (Pleschinze, Pleschinez, la Vartolomeiu Măzăreanu Pleşcenţii; cf. Pleşeniţa la Iorga, Studii şi documente, V, p. 400). La 1615 e numit Ivănceştii (Jwanćeśtie) şi se spune că se ţineà de ocolul Badeuţilor (Wick., l. c., p. 72). D-l dr. I. Nistor l-ar identificà cu Ţibenii, pe ungureşte „Istensegits", cari vin între Graniceşti şi Hadic. 33) Igeştii sau Durneştii (цр. оу Дурного Юги: biserica la Iuga cel Prost, rus. *Juga Durnyj)*. Igeştii snnt în districtul Strojineţului, lângă Pătrăuţi (Şemat., p. 124). D-l I. Nistor preferă identificarea cu vechiul Durneşti sau Dorneşti, cum se numià înainte Hadicul, şi cum e păstrată tradiţia până azi la bătrâni. Din punct de vedere geografic, identificarea aceasta e probabilă. Pentru Durnesty=Dorneşti=Hadic ca proprietate a mitropoliei Sucevei, v. Index Żołkieviensis, în „Candela" pe 1884, p. 750-751. 34) Dolheştii (цр. Долховска), Wick. „Dolchow(?), Kimpolung (?)", Ghib. Dolhov. Nu poate să fie decât Dolheştii de pe Şomuz, jud. Suceava. 35) Iliiaşinţii sau Iliiaşeştii (цр. Илїашинци), Ilişeştii, vechiu *Ilieşeştii, din districtul Gura Homorului (Şemat., p. 79). 36) şi 37) Vâlhoveţul (цр. Влъховєцка, цр. на Влъховєць), Wick. Wălchowez (Wolowez) şi Wălchowetz, Ghib. Vâlhovăţ (Volovăţ) şi Voloveţ. Nu e însă vorba de două sate, ci de unul singnr, care astăzi se chiamă Volovăţ (pe hartă Wollowetz), în districtul Rădăuţilor, şi care aveà atunci două biserici, una în sat şi alta probabil pe părâul Volovăţului. In documentele sec. XV e citat acest sat sub forma Волховєцъ (Uljanickij, Materialy, p. 27, an. 1421) şi Ѡлховєць (ibid., p. 83, an. 1455). Din amândouă docu-

mentele se vede că Vâlhovețul-Volovățul aveà mai multe cuturi. Puteà deci să aibă și două biserici. Un alt Volovăț e în jud. Dorohoiu, pl. Bașeu. 38) Solonețul (цр. на Солонци оу Чорного Влада: biserica de pe Soloneț la Vlad Negrul), Wick. „an der Solonez beim oberen Wlad (Wald ?)", Ghib. „Solonți în Vladul-Negru"; e Solonețul, așezat pe părâul Soloneț, aproape de apa Sucevei, între Comănești și Toderești, în districtul Sucevei (Șemat., p. 91: Solonețul de pe Suceava). 39) Mateieni sau Mătieni (цр. ниже Влада Чорного, где поп Матїи бил: biserica de din jos de Vlad Negrul, unde a fost popa Matii); Wick. „unterhalb des oberen Wlad", Ghib. „mai jos de Vladul-Negru". Vladul de Sus sau Vladul Negru nu poate să fie un nume de localitate, ci e numele boierului care stăpânià Solonețul. Mătienii se aflau de sigur între Soloneț și Parhăuți, pe unde sunt astăzi Todereștii sau Pietroasa, căci „mai jos" însamnă „pe apa Solonețului în jos"; ei se chemau așà după popa Matii care îi stăpânise ca jude. Poate că în împrejurimi se mai păstrează vre-o amintire de acest nume; n'am însă posibilitatea de a o constatà. 40) Gura Solonețului (цр. на Ѹстїе Солонци), un sat lângă Costina, azi dispărut. 41) Gura Solcăi sau Solcii (цр. на Ѹстїе Солкы), mai sus de Gura Solonețului, pe Suceava; există și astăzi (Șemat., p. 70). 42) Gura Costinei (цр. на Ѹстїе Костини), lângă Costina de azi, în districtul Sucevei (vezi No. 44), din jos de Gura Solcăi, pe apa Sucevei. 43) Bălăceana (цр. оу Балачани), azi Bălăceana, pe Costina în sus, între Ilișești și Comănești, districtul Sucevei (Șemat., p. 80). 44) Costina (цр. оу Костини, оу Жората Драгомира: biserica din Costina, la Dragomir Joratu), Wick. „in Kostina in der Shorata (?) Dragomirs", Ghib. „în Costina, în Jorata lui Dragomir". Nu e însă vorba de o localitate Jorata, care nu există nici în Bucovina, nici în Moldova, ci de un nume propriu: Joratu; cf. Jora, Jorăști. Ar puteà să fie identic cu „jurat"; Dragomir ar fi fost în cazul acesta un jurat (juratus) al satului Costina, cu o mică proprietate lângă sat și cu biserica sa proprie. N'are nici o legătură cu Dragomirna, cum admite Vorobchievici, l. c., p. 365. — La aceste 44 de biserici se adaogă două, a 45ª și 46ª, în târgul Cernăuților, trei, a 47ª, 48ª, 49ª, în Cuciur, un sat mare pe Derehluiu lângă Cernăuți, numit astăzi Cuciurul Mare (Șemat., p. 51; pe hartă Kuczurmare), spre a se deosebì de Cuciurul Mic (Kuczurmic) din districtul Coțmanilor, și una, a 50ª, în Mihalcea, alt sat mare de lângă Cernăuți (Șemat., p. 130-131).

Cum vedem, cele 50 de sate ale episcopiei de Rădăuți, cari la 1490 se aflau în ținuturile Sucevei și Cernăuților, sunt astăzi aproape toate în Bucovina[1]), în vechile protopopiate ale Berhome-

[1]) Impărțirile administrative de cari se țin satele de mai sus le-am dat după Șematismul dela 1904. Mici deosebiri ce se vor fi introdus de atunci încoace se pot constatà din noile ediții ale Șematismului bisericei

telui, Vicovului şi Cernăuţilor (v. conspectul dela 1784/1785, ap. Werenka, p. 185-195); şase (Bălineştii, Dersca, Vlădenii, Dobronăuţii, Zamostia şi Grămeştii) sunt în judeţul Dorohoiu şi unul (Dolheştii) în jud. Sucevei. Aceste şapte sate intrau prin urmare pe vremea lui Ştefan în ţinutul Sucevei; poate mai intrà acì şi vreunul din cele dispărute. Toate aveau câte un popă (съ попом din orig. însamnă „cu un popă“, nu „cu popii“, cum traduce d-l Ghibănescu), afară de Cuciur, care aveà, cum are şi astăzi, două parohii. Bisericile acestor sate erau obligate să dea episcopului de Rădăuţi a) o dare fixă, дань, a cărei câtime n'o cunoaştem şi căreia în româneşte i se ziceà probabil *dare* sau *dajdie (Gabe* la Wick. şi *danie* la Ghib. sunt greşite: dania (данїє) e o donaţiune de bună voie, dajdea (дань) e o contribuţie impusă de autorităţi, cf. maloros. дань Abgabe, Tribut); b) *pocloane* sau *plocoane* la anumite zile, de obiceiu la sărbătorile mari, cum sunt Crăciunul şi Paştile, Wick. „Verehrungsgeschenken“; c) *taxe de judecată* în chestiunile ce erau supuse jurisdicţiunei episcopeşti (вины, sing. вина, vină, pricină, la Wick. impropriu „Schuldigkeit“); d) o parte din *venitul popilor* sau *bisericilor* (приход поповски, доход цръковни), a cărui câtime iarăş n'o cunoaştem. Erà o parte din venitul parohial, care se dà episcopului; cf. în documentul următor „şi tot venitul (доход) care se cuvine dela popi mitropolitului“ şi maloros. дохід Einkunft, прихід (din приходъ) Einkommen, Pfründe, Pfarre. Episcopul de Rădăuţi erà al treilea în rang între episcopii Moldovei: întâiul erà mitropolitul, mai târziu arhiepiscopul Sucevei, al doilea erà episcopul de Roman, care aveà rang de mitropolit— adeseori în documentele lui Ştefan se vorbeşte de mitropolia de Roman sau mitropolia de Jos; cea de Sus erà la Suceava. O a patra episcopie la Huşi s'a înfiinţat cu mult mai târziu.

CCXV

Suceava, 15 Martie 1490.

Ştefan confirmă, cu consimţământul mitropolitului Gheorghe, mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, stăpânirea peste satele: 1) Jicovul de Jos, 2) Maneuţii, 3) Voitinul, 4) Târnauca, 5) Balcăuţii, 6) Grecii, 7) Botăşanii din ţinutul Sucevei, 8) Cozminul, 9) Clişcăuţii şi 10) Ostriţa din ţinutul Cernăuţilor, adăogând pe lângă acestea, cu consimţământul episcopului de Rădăuţi Ioanichie, şase sate din ţinutul Sucevei, pe care le ia de sub ascultarea epis-

---

greco-orientale sau din „Adressbuch von Czernowitz“ dela 1910 (Bukowinaer Vereinsdruckerei). Această carte conţine toate datele statistice necesare asupra Bucovinei; vezi d. p. comunele rurale la p. 96 — 106.

copiei de Rădăuţi, căreia fuseseră supuse de Alexandru cel Bun, dându-i în schimb şase biserici din ţinutul Cernăuţilor: două în Cernăuţi, trei în Cuciur şi una în Mihalcea. Aceste şase sate, adaose la cele zece de mai 'nainte, sunt: 11) Climăuţii, 12) Frătăuţii, 13) Măcìcăteştii, 14) Vicşanii, 15) Balosineştii şi 16) Jicovul de Sus. El dispune apoi ca popii din satele supuse mânăstirei Putnei să plătească de acì 'nainte la mânăstire dajdea şi venitul popesc ce-l dădeau până acum la mitropolie şi ca ei să fie judecaţi de egumen, nu de protopopii sau de vornicii vre-unui mitropolit ori episcop. In sfârşit, stabileşte din nou hotarele braniştei din jurul mânăstirei, în cuprinsul cărora nimenea nu aveà dreptul să prinză peşte sau să pască vite fără învoirea egumenului.

† Въ имѧ wтца и сына и свѧтаго доухa, троицє свѧтаа, єдиносъщнаа и нєраздєлима. Сє азъ раб владыкы моєго ісү христа, Іw Стєфан воєвода, божїєю милостїю господарь зємли молдавскои, знамєнито чиним и сим листом нашим въсѧм кто нан оүзрит или єго чтоүчи оүслишит, wжє благопроизволи господство ми нашим благым произволєнїєм, и чистим и свѣтлим сръдцєм, и съ оүсєѧ нашєѧ доброѧ волєѧ и wт бога помощїѧ, ꙗко да ѹтвръдим и оүкрѣпим наш свѧтїи монастир wт Поүтнои, идєжє єст храмъ оүспєнїє прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословєнѣи владычици нашєи богородици и приснодѣвѣи Марїи, и гдє єст єгѹмєн молєбник наш архимандрит кvр пwп Паисїє, и пак оүчинили єсмо и въ задѹшїє свѧтопочившиx прєдкwв и родїтєлєи нашиx, и за нашє здравїє и спасєнїє, и [за] здравїє и спасєнїє чадwм нашим, и дали и потвръдили єсми томѹ свѧтомѹ нашємѹ монастирѹ wт Пѹтнои, мы и съ благословєнїєм[1]) молєбника и родїтєлѣ нашєго кvр Гєwргїа митрополита Соүчавского и съ оүсими нашими боꙗрє и радою, оүси цръкви и с попи колко соүт ѹ оүсиx сєлаx що прислѹxают того свѧтого монастира wт Поүтнои, wт волости Соүчавскои и wт волости Чєрновскои, на имѣ цръкви ѹ Сѹчавскои волости: а҃ wт Нижнїи Жикwв и с попwм, в҃ wт Манєвци с попwм, г҃ цръкwв wт Боитин с попом, д҃ цръкwв wт Трънавка с попwм, є҃ цръкwв wт Балкwвци, ѕ҃ цръкwв оү Грєч с попом, ѕ҃ цръкwв оү Ботъшан с попwм; а пак оү Чєрновскои волости ѕ҃[2]) цръкwв оү Козмин с

[1]) In orig. бл҇с вє҇м.
[2]) Numerotaţia e acì greşită: ar fi trebuit să fie sau а в г sau, calculând şi cele anterioare, и ѳ і. In tot cazul nu poate să fie vorba

попом, ѕ҃ цръкwв оу Клишкwвци с попом, и҃ цръкwв оу Ѡстрица с попом. И еще есми дали томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ wт Поутною, мы и пак съ благословенїем молебника и родїтелѣ нашего Іwаникїа епископа wт Радwвцех, еще ѕ҃ цръкwв и с попми тиж wт волости Сꙋчавскои, на имѣ цръквам: а҃ цръкwв ꙋ Климовцех и с попwм, в҃ цръкwв оу Фратовцех и с попом, г҃ цръкwв оу Мъчкътещ с попwм, д҃ цръкwв оу Викшан с попом, е҃ цръкwв оу Балосинещ с попwм, ѕ҃ цръкwв с попом ꙋ Вишнїи Жикwв, що смо мы оузѣли тоти ѕ҃ цръкви и с попми wт оурика Радwвскои епискꙋпїи и ис привилїа що имала епискꙋпїѧ Радовскаѧ wт деда нашего wт Алеѯандра воеводї. А пак епискꙋпїи свѧтои нашеи wт Радwвцех мы есмо еи дали и потвръдили, въ мѣсто тих вышеписанних ѕ҃ цръкwв и с попми, дрꙋгїи ѕ҃ цръкwв и съ ѕ҃ попи оу Черниwвскои волости, на имѣ: в҃ цръкви и с попми оу мѣсто оу Черниwвцех, а г҃ цръкви и с попми оу Кꙋчюр, ѕ҃[1]) цръкwв оу Михалчю. И еще варе кwлко цръкви и с попми бꙋдꙋт сѣ оучинити и поковити wт сева на пред, и попове бꙋдꙋт сѧ поставити ꙋ ꙋсих тих вышеписанних монастирских сел, и оу Сꙋчавскои и ꙋ Черновскои волости, а wни ꙋси да слꙋхают того свѧтого нашего монастира wт Пꙋтнои, и дан да имают там платити, и оувес доход, що сѣ приходит wт попwв едномꙋ митрополитꙋ. И да имает их соудити оуси тоти попи егꙋмен wт Пꙋтенскои монастири, а потропопи или дворници боуд wт которого митрополита или епискꙋпа, а wни да не имают ни жадное дило до тих попwв, на вѣкы. И еще сми [п]отвръдили монастирꙋ wт Пꙋтнои и бранищꙋ/ wколо монастирѣ: Сꙋчава съ ꙋсими еи изворами, почьнши [х]отар тои бранищи wт обръшїи Лаꙋри, wбчинꙋ до Фалкъwа, та горѣ Фалкъwм до стежки где гроб Алеѯин оу шипот, wт толѣ wбчинꙋ до wбръшї[е] Садwва, та wбчинꙋ до wбръшїе Рꙋскова, та до обръшїе Селѣтина, а wт толѣ до Сꙋчавѣ до самїи шипот,| wт толѣ до Погонишча, та до дwм Венев, та wпѧт обчинꙋ до Арсꙋри и wбчинꙋ до дил Тимотеwв и wбчинꙋ до рꙋнкꙋ Беркѣзев, и wпѧт wбчинꙋ до wбръшїе Вѣцева, та до обръшїе Малѣси, wт толѣ до ꙋстїе Пꙋтнои, где ꙋпадает оу Сꙋчавѣ. Да ест

---

de „6 biserici în Cozmin“, cum a înţeles traducătorul Gafenco (ap. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 21), ci de o singură biserică. Greşeli de felul acesta mai sunt în suretul lui Gafenco.

[1]) In înţeles de шестаа (a şasea) nu шесть (şase), cum s'ar aşteptà cineva după в҃=двѣ şi г҃=три.

тота браницѣ[1]) монастирꙋ ѡт Пꙋтнои, ловити соби рибꙋ и пасти свои товар. А ин никто без егꙋменовꙋ волꙋ да не смѣет ꙋ тотꙋ браницꙋ ни рибꙋ ловити ни товар пасти ни иное ни жадное дило робити. Тое въсе вышеписанное да ест монастиреви ѡт Пꙋтнои ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, непорꙋшено николиже на вѣкы. А на то ест вѣра господства ми вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Нѧг, в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ѡцка Хꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби немецкїи, в. п. Андреика Чортѡрѡвского, в. п. Грозѣ ѡрхеиского, в. п. Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдор[а] вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фрꙋнтеш(а) столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих боꙗр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего род(ꙋ), или бꙋд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїа, али би ꙋтвръдил и ꙋкрѣпил, занꙋж(е) есми дали и потвръдили того нашего свѧтаго монастира ѡт Поутнои, въ задꙋшїе свѧтопочикших предкѡв и родїтелеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе чадѡм нашим. А кто сѣ покꙋсит тое порꙋшити, тот да ест проклѧт ѡт господа бога спаса нашего ісꙋ христа и ѡт прѣчистїа его матере и ѡт д҃ еvаггелисти и ѡт в҃і апостоль върховних, Петра и Павла и прочїи, и ѡт т҃ні свѧтых ѡтець никеиских, и ѡт въсѧх свѧтих иже богоу оугодивших, и да ест подобен Иꙋдѣ и проклѣтомꙋ Арїю, и да имает ꙋчастїе съ онѣми Іюдее иже възъпиша на христа бога: кръвь его на них и на чадѡх их. А на болшꙋю крѣпѡст томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Теѡдѡр дїꙗк оу Соучавѣ, в лѣто ѕ҃ц҃ч҃и, мр. е҃і.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧѦТЬ ІѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ, foarte bine păstrată. — Orig. în arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 5. In dos adresa contimporană: † монастир ѡт Поутна на попи=mânăstirei dela Putna pentru popi. In aceeaș arhivă, sub Inv. No. 124 și

[1]) Fem. браницѣ (ac. браницꙋ), în loc de neutru браниџе, din pricina rom. *braniștea*.

129, se găseşte un suret al lui Miron Gafenco dela 10 Ian. 1726, tipărit de D. Dan în Mânăstirea şi comuna Putna, p. 20-23 (cf. ibid., p. 165, rezumatul din condica lui Vartolomeiu Măzăreanu), fără nici o observaţie critică, deşì conţine mai multe greşeli. O traducere germană a dat Wickenhauser în Woronetz und Putna, p. 173-175. Acì sunt puse însă 2 biserici în Cuciur, în loc de 3, şi 2 în Mihalcea, în loc de 1; dintre martori lipseşte Andreico Ciortorovschi, Grozea dela Orheiu şi Secară pârcalabul de Cetatea Albă; la descrierea braniştei sunt unele lecturi greşite, ca gen. sing. ЛАѸРИ (=Laurii, Laurei, dela Laura: şi astăzi o parte din Vicovul de Sus se numeşte aşà, după pârăul Laura) tradus cu „La-Uri“, ДО ПОГОНИШЧА tradus cu „bis Pogonestie“ (Pogăneşti) în loc de „Pogoniştea“ sau „Pogonişcea“ (v. muntele Păgăniştea ap. Dan, l. c., p. 24 şi 245); ПОГОНИЩЄ însamnă propriu „locul unde se gonesc vitele“, dela погонити, wohin treiben, ein Weib beschlafen (Żelechowski), cf. maloros. погонич, rom. pogăniciu „băiat care mână boii la arat“. Dăm şi noi o traducere completă, pentru însemnătatea documentului.

„In numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh, treime sfântă, de o fiinţă şi nedespărţită. Iată eu, robul stăpânului meu Isus Hristos, Ioan Ştefan Voevod, din mila lui Dumnezeu domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau o vor auzì cetindu-se, că a binevoit domnia mea cu a noastră bunăvoinţă, şi cu inimă curată şi luminată, şi cu toată a noastră bună voe, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, ca să întărim şi să împuternicim sfânta noastră mânăstire dela Putna, unde este hramul Adormirei prea curatei şi prea binecuvântatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria, şi unde este egumen rugătorul nostru arhimandritul chir popa Paisie, şi am făcut, întâiu pentru sufletele sfânt-răposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, apoi pentru sănătatea şi mântuirea noastră şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri, şi am dat şi am întărit acestei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna, noi şi cu binecuvântarea rugătorului şi părintelui nostru chir Gheorghe, mitropolitul Sucevei, şi cu toţi boierii şi sfetnicii noştri, toate bisericile şi popii ce sunt în toate satele cari ascultă de această sfântă mânăstire dela Putna, din ţinutul Sucevei şi din ţinutul Cernăuţilor, şi anume următoarele biserici din ţinutul Sucevei: 1-a din Jicovul de Jos cu un popă; a 2-a din Maneuţi cu un popă; a 3-a biserică din Voitin cu un popă; a 4-a biserică din Târnauca cu un popă; a 5-a biserică din Balcăuţi; a 6-a biserică din Greci cu un popă; a 7-a biserică în Botoşani cu un popă; şi apoi în ţinutul Cernăuţilor: a 8-a biserică în Cozmin cu un popă; a 9-a biserică în Clişcăuţi cu un popă; a 10-a biserică în Ostriţa cu un popă[1]). Şi am mai dat acestei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna, noi şi cu binecuvântarea rugătorului

[1]) Vezi nota 1 dela textul slav, p. 419.

şi părintelui nostru episcopului Ioanichie dela Rădăuţi, încă şase biserici cu popi, tot din ţinutul Sucevei, şi anume bisericile următoare: o biserică în Climăuţi cu un popă, a doua biserică în Frătăuţi cu un popă, a treia biserică în Măcĭcăteşti cu un popă, a patra biserică în Vicşani cu un popă, a cincea biserică în Balosineşti cu un popă, a şasea biserică cu un popă în Jicovul de Sus; aceste şase biserici le-am luat, împreună cu popii lor, din uricul episcopiei de Rădăuţi şi din privilia ce au avut episcopii de Rădăuţi dela bunicul nostru Alexandru Voevod. Iară sfintei noastre episcopii dela Rădăuţi i-am dat și i-am întărit, în locul celor mai sus scrise şase biserici cu popii lor, alte şase biserici cu şase popi în ţinutul Cernăuţilor, anume: două biserici cu popii lor în târg în Cernăuţi, iar trei biserici cu popi în Cuciur, și a şasea biserică în Mihalcea. Și încă, ori câte biserici cu popi se vor face şi se vor înnoì de acì înainte şi ori câţi popi se vor pune în toate aceste mai sus scrise sate mânăstireşti, fie în ţinutul Sucevei fie într'al Cernăuţilor, toţi aceia au să asculte de această sfântă mânăstire a noastră dela Putna, şi dajdie au să plătească acolo, şi tot venitul ce se cuvine mitropolitului dela popi. Și pe toţi aceşti popi are să-i judece egumenul din mânăstirea Putnei, iar protopopii sau vornicii oricărui mitropolit sau episcop să n'aibă nicio treabă cu acei popi, în veci. Și am mai întărit mânăstirei Putnei şi braniștea din jurul mânăstirei: Suceava cu toate izvoarele ei, începându-se hotarul acestei braniști dela obârşia *Laurii*, opcina până la *Falcău*, apoi pe Falcău în sus până la cărarea unde e groapa lui Alexa[1]) la şipot, deacolo opcina până la obârşia Sadăului, apoi opcina până la obârșia Ruscăi şi până la obârşia Seleatinului[2]), iar de acolo până la Suceava în şipot; deacolo până la Pogonişte, apoi până la casa lui Benea, și apoi iarăşi opcina până la *Arsuri*, şi opcina până la dealul lui Timoteiu, şi opcina până la *runcu*[3]) lui Bercheaz, şi iarăşi opcina până la obârşia Veţeului şi până la obârşia *Maleasii;* deacolo până la gura Putnei, unde se varsă în Suceava. Această branişte să fie a mânăstirei Putnei, ca să vâneze peşte pentru sine şi să-şi pască vitele. Iar altul nimenea să nu îndrăznească, fără voea egumenului, a vânà peşte în acea branişte sau a paște vite sau a face cine ştie ce alt lucru. Toate aceste mai sus scrise să-i fie mânăstirei Putnei dela noi uric cu tot venitul, nestrămutat niciodată în veci. Iar spre aceasta este credinţa domniei mele a mai sus scrisului noi Ștefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Neagu, cr. p. Duma, cr. p. Gangur, cr. p. Dragoșe vornic, cr. p. Hârman, cr. p. Iațco Hudici, cr. p.

---

[1]) In suretul lui Gafenco „vadul lui Alexie“ (D. Dan, o. c., p. 22).
[2]) In suretul citat, p. 22, greş. „Săletenii“.
[3]) Asupra cuvântului *runc* e de văzut articolul lui George Popovici din „Convorbiri Literare“, vol. XXV (1891), p. 705-716.

Dajbog, cr. p. Şteful dela Hotin, cr. p. Micotă şi a p. Reaţeş pârcalabi de Neamţ, cr. p. Andreico Ciortorovschi, cr. p. Grozea dela Orheiu, cr. p. Secară pârcalab de Cetatea Nouă, cr. p. Câlnău spătarul, cr. p. Boldor visternicul, cr. p. Eremie postelnicul, cr. p. Frunteş stolnicul, cr. p. Şandru comisul, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn în ţara noastră a Moldovei, din copiii noştri sau din rudele noastre, sau oricine pe care Dumnezeu îl va alege să fie domn în ţara noastră a Moldovei, acela să nu strice dania şi întăritura noastră, ci s'o întărească şi s'o împuternicească, pentrucă i-am dat şi i-am întărit acestei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna, pentru mântuirea sufletelor sfânt-răposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri. Iar cine se va încumetà să strice aceasta, acela să fie afurisit de domnul Dumnezeul şi mântuitorul nostru Isus Hristos, şi de prea curata lui maică, şi de cei patru evanghelişti, şi de cei 12 apostoli verhovnici, de Petru şi Pavel şi de ceilalţi, şi de cei 318 sfinţi părinţi dela Nicheia, şi de toţi sfinţii cei plăcuţi lui Dumnezeu, şi să fie asemenea lui Iuda şi afurisitului Arie, şi să aibă aceeaş parte cu Iudeii cari au strigat împotriva lui Hristos Dumnezeu: sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor. Iar spre mai mare tărie a tuturor celor mai sus scrise, poruncit-am credinciosului nostru boier logofătului Tăutul să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a diacul Teodor în Suceava, în anul 6998, Martie 15".

Satele pe care mânăstirea Putna le stăpânià la 1490 au rămas toate în stăpânirea ei până la anexarea Bucovinei, când le constatăm sau ca sate populate sau ca moşii, cu numele vechi sau cu nume schimbate, după satele înfiinţate dela 1490 încoace pe hotarele cele vechi. Astfel Clişcăuţii se numiau la 1782 Ostriţa (azi în districtul Cernăuţilor), iar Ostriţa veche Mahala (numele Ostriţei se păstrase în cătunul Cotul-Ostriţei). Maneuţii (lângă Horodnic, în hotar cu mânăstirea Suceviţei), Târnauca (lângă Bahrinești), Grecii (lângă Sinăuţi), Frătăuţii (sc. Frătăuţii-Vechi, lângă Andreasfalva), Vicşanii (lângă părâul Ruda), Măşcăteştii şi Balasineştii (lângă sf. Ilie, în hotar cu Satul-Mare sau Hadikfalva) erau simple moşii. Cf. în catastihul dela 1742/43 următoarele selişti din jos de Vicove: Maneuţii, Voitinelul, Botoşenii, Gigşenii, Măcĭcăteştii, Pleşinţii, Clişcăuţii, Balcouţii, toate la ţinutul Sucevei (f. 90 şi urm.). Voitinul (lângă Vicovul de Jos, districtul Rădăuţilor) se numià Voitinel, ca și astăzi (Voitenii la D. Dan, l. c., p. 247, trebue să fie o greşală). Pe hotarul Cozminului se născuseră satele Ciahor şi Mologhia (lângă Cernăuţi); numele lui s'a păstrat însă pentru un cătun al Mologhiei. Balcăuţii erau o moşie lângă Botuşeniţa (vechiul Botăşani), cu care formează şi azi o parohie, împreună cu Gropana sau Gropenile; nu trebue confundat cu Botuşana din districtul Gura-Humo-

rului. Climăuţii formează cu Costişa şi Mitocul o singură parohie. Deasemenea şi braniştea, care nu numai rămăsese întreagă în posesiunea mânăstirei, dar fusese chiar mărită de Vasile Lupul la 1647.

Asupra tuturor acestora vezi protocoalele de delimitare din Ianuarie şi Fevruarie 1782, publicate în traducere română de D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 244-261, şi Şematismul diecesei arhiepiscopale gr.-or. din Bucovina, care nu conţine însă notiţe istorice asupra parohiilor ce au aparţinut odinioară Putnei. Cu totul insuficiente sunt notiţele din Topografia Bucovinei de Dr. D. Werenka (p. 80-81). Istoricul proprietăţilor Putnei ar fi fost o problemă interesantă pentru autorul monografiei acestei mânăstiri, care ar fi putut-o tratà pe baza documentelor ce se păstrează încă în arhiva ei şi în depozitele publice din Cernăuţi. Părintele Dan s'a ferit însă să intre în această chestiune, mărginindu-se să dea materialul brut din condica lui Vartolomeiu Măzăreanu şi din „protocolul tabular“ dela 1782, fără nici o completare prin alte izvoare şi prin studiul localităţilor şi al tradiţiunilor păstrate în ele. Acest studiu poate să-l facă numai un localnic.

CCXVI

Suceava, 16 Martie 1490.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, satul Măşcăteştii, cu mânăstire şi cu mori pe Suceava, cumpărat cu 400 de zloţi tătăreşti dela Stanciul, Ivanco şi Isaico, feciorii lui Fedco Stărostescul, nepoţii lui Mihul şi ai lui Jurj Starostici. El îi confirmă totdeodată stăpânirea peste mânăstirea de călugăriţe dela Horodnic, care se închinase Putnei de bună voe, împreună cu satul său Balasineştii de pe Suceava.

Tălmăcire din uricul lui Stefan Voevod, ctitorul sfintii mânăstiri Putnii, care uric iaste scris pe sârbie, din anii 6998, Mart din 16 dzile.

Din mila lui Dumnedzău noi Stefan Voevod, domn ţării Moldovii, facem ştire cu această carte a noastră tuturor cui vor căutà pre dânsa sau vor auzì-o cetindu-se, şi când va fi cuiva trebuinţă să o ştie pre aceasta: iată au venit înaintea noastră şi înaintea a tuturor boerilor noştri moldoveneşti slugile noastre Stanciul şi cu fraţii lui, Ivanco şi Isaico, feciorii Fedchii Stărostescul, nepoţii Mihului şi a Jurjii Staros-

ticiul, de a lor bună voe, de nime nevoiţi şi nici siliţi, şi au vândut a sa dreaptă moşie, din uricul lor cel drept, din uricul strămoşului lor Jurja starostele şi a moşului lor Mihul Stărostescul şi a tatălui lor Fedca Stărostescul, şi din drese ce-au avut ei dela moşul nostru Alexandru Voevod şi dela unchii noştri (dela) Iliiaş Voevod şi dela Stefan Voevod, un sat anume Macĭcateştii pe Suceavă, şi cu morile ce sânt pe Suceavă şi mănăstirea satului aceluia, şi acel sat l-au vândut, şi acè mănăstire, domnii mele drept 400 zlati tătărăşti. Şi am plătit domniea mea toţi banii aciia 400 zlati tătărăşti în mânile Stanciului şi a fraţilor lui, Ivanco şi Isaico, feciorilor Fedchii Stărostescului, înainte boerilor noştri. Şi tocmindu-ne şi plătindu-le tot deplin, iară domnia mè la aceasta bine am voit, cu a noastră bunăvoinţă şi cu inimă curată şi luminată, şi din toată voea noastră ce bună, şi cu agiutoriul lui Dumnedzău, pentru ca să întărim şi să întemeem a noastră sfântă mănăstire dela Putna, unde iaste hramul Adormirea presfintei născătoarei de Dumnezău, unde iaste igumen arhimandritul Paisie, şi am făcut pentru sufletele celor răposaţi întru sfinţirea, a moşilor şi a părinţilor noştri, şi pentru a noastră sănătate şi mântuire, şi pentru sănătate şi mântuirea doamnei noastre Marii, şi pentru sănătate şi mântuirea a fiilor noştri, şi am dat acei sfinte mănăstiri acel sat ce s'au dzis mai înainte, anume Macĭcatovţii pe Suceavă, şi cu morile ce sânt pe Suceavă şi cu mănăstirea acelui sat, ca să-i fie uric cu tot venitul şi cu toate hotarăle vechi, pe unde au fost din vac, nestrămutate nici odată în veci. Şi iarăş întru acelaş ceas aşijderea au venit înainte noastră şi înainte a tuturor boerilor noştri rugătoarea noastră Efrosina stariţa şi cu toate surorile dela mănăstirea ci iaste la Horodnic, unde iaste hramul a Inălţării cinstitei şi de vieaţă făcătoarei Cruci, şi au închinat acea mănăstire şi un sat ci iaste al aceeaşi mănăstiri, anume Balasineştii pe Suceavă, care acel sat Balasineştii au fost dat de cei ce-au fost mai înainte de noi acei mănăstiri; acea mănăstire şi acel sat le-au închinat ca să fie supuse sfintei a noastre mănăstiri dela Putna, besericii Adormirei presfintei născătoarei de Dumnedzău, şi dresele ce-au avut stariţa Efrosina şi cu surorile pre acè mănăstire şi pre acel sat, dela cei ce-au fost mai

înainte de noi, încă le-au dat în mânile rugătoriului nostru Paisii arhimandritului de Putna. Deci şi noi vădzând acè bunăvoinţă, aşijderea şi noi pe a lor bună voe am dat şi am întărit mănăstirii noastre dela Putna acè mănăstire dela Horodnic şi cu tot venitul, cât din veci au fost supus [1]) acei mănăstiri, şi acel sat ce s'au scris mai sus, anume Balasineştii, uric cu tot venitul şi cu toate hotarăle lui cele vechi, pe unde au fost din vac, nestrămutate nici odănăoară în veci. Iară spre aceasta este credinţa mai sus numitului noi Ştefan Voevod, şi credinţa preiubiţilor noştri fii Alexandru şi Bogdan-Vlad [2]), şi credinţa boerilor noştri: cr. b. Dumii, cr. b. Gangur, cr. b. Dragoş dvornicul, cr. b. Gherman, cr. b. Iaţco Hudici, cr. b. Dajdboga, cr. b. Şteful părcălabul Hotinului [3]), cr. b. Micotă şi a b. Reţeş părcălabilor din Neamţ, cr. b. Andreica Ciortorescul, cr. b. Grozii părcălabului de Orhiiu, cr. b. Ioan Secară părcălabul Cetăţii Noao, cr. b. Dingăi, cr. b. Clănău spătar, cr. b. Boldur visternicul, cr. b. Ierimii postelnicul, cr. b. Moghila păharnicul, cr. b. Ioan Frunteş stolnicul, cr. b. Şandru comisul, şi credinţa a tuturor boerilor noştri moldoveneşti, şi a celor mari şi a celor mici. Iară după a noastră viaţă, cine va fi domn ţării noastre, din feciorii noştri sau din neamul nostru, sau ori pre cine va alege Dumnedzău să fie domn ţării noastre Moldovii, acela să nu strice daniea şi întărirea noastră, ce încă să o întărească şi să o întemeeze. Iară cine se va ispitì să strâce sau să răsipască daniea şi miluirea noastră, unul ca acela să fie blăstămat de domnul mântuitorul meu Isus Hristos, şi de precurata lui maică născătoare de Dumnedzău, şi de patru sfinţi evanghelişti, şi de sfinţii verhovnici apostoli Petru şi Pavel şi de ceilalţi sfinţi apostoli, şi de sfinţii purtători de Dumnedzău 318 părinţi dela Nicheea, şi să fie asemenea Iudii şi procleatului Arii, şi ca să aibă parte cu Jidovii aceia, cari au strigat asupra domnului Hristos: sângele lui [4]) asupra lor şi asupra fiilor lor. Iară pentru mai mare întărire şi întemeere a tuturora ce s'au scris mai sus, am

---

1) In ms. „supuse".
2) In ms. „Bogdan şi Vlad".
3) In ms. urmează după acest cuvânt „i proci".
4) In ms. „lor".

poroncit credinciosului boerului nostru Tăutul logofătului să scrie şi să spândzure pecete noastră la această carte a noastră. Au scris Theodor diiacul în Suceavă, în anii 6998, Mart 16.

Din adevăratul uric ce iaste scris pe sârbie au tălmăcit arhimandritul Vartholomei Mazereanul, în anul 1778, Mai 30 zile.

Arhiva mânăstirei Putnei, Inv. No. 150. La 1764 mânăstirea posedà şi originalul, după care Vartolomeiu Măzăreanu, a cărui traducere am dat-o mai sus, a făcut un rezumat în condica editată de D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 172-173. Wickenhauser a publicat la 1881, în Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, p. 205-207, o traducere după original, cu data greşită 6978=1470 şi cu lista boierilor martori neexactă, iar la 1886, în Geschichte der Klöster Woronetz und Putna, p. 176, un rezumat cu data 1490. O altă traducere germană, făcută la 1 Fevr. 1782 în Suceava de locotenentul Łopeisky, ataşat ca interpret de „limba ilirică" pe lângă colonelul austriac Metzger (v. Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 121), se află la „Tabula" din Cernăuţi. Iată câteva variante din aceasta, luate pe rând în comparaţie cu traducerea lui Vartolomeiu Măzăreanu: Fedca (=Fedco), gen. Fedchii: Fetko, Fetka (orig. probabil Фєдко, gen. Фєдка); gen. Jurjii Starosticiul: Schurs Starostich; Mihul Stărostescul: Mihul Starostich; drese: Privilegien (orig. probabil привилїа); Macîcateştii: Maczkatovczi; gen. Fedchii Stărostescului: Fetko Starostescul; Macîcatovţii: Muskatovcze; Efrosina: Iefrosia; Balasineştii: Balaschenistie; venitul, cât din veci au fost supus acei mănăstiri (sc. Horodnicului): Einkünfte, welche von Ewigkeit diesem Kloster zugeflossen; Gherman (greşit p. Hârmau): Hermanu; Dajdboga (greşit p. Dajbog): Dasbog; păharnicul: czasnik; Theodor diiacul: Thodor Diak.

In comparaţie cu documentele dela 15 şi 17 Martie 1490, ne-am aşteptà să găsim în fruntea boerilor martori pe Neagu, care numai dela Noemvrie încoace încetează de a mai fi citat (cf. doc. dela 26 Nov. 1490). — Asupra Balasineştilor (ţinutul Cernăuţilor) şi Măşcăteştilor (ţinutul Sucevei) v. protocolul tabular dela 1782, ap. D. Dan, l. c., p. 247, 255.

CCXVII

Suceava, 16 Martie 1490.

Ştefan cumpără dela fraţii Petru, Andreico, Matei şi Iurii şi dela sora lor Mărina, copiii lui Daşco din Clişcăuţi, nepoţii lui

Groza şi ai lui Mihăil, cu 250 de zloţi tătăreşti, satul Clişcăuţii dela gura Derehluiului, pe Prut, în ţinutul Cernăuţilor, şi primeşte dela dânşii privilegiul ce-l aveau asupra acestui sat dela unchiul său Ştefan Voevod. El face apoi un schimb cu Anastasie, egumenul mânăstirii Moldoviţei, dând acestuia cinci fălci de vie în dealul Hârlăului, cumpărate cu 260 de zloţi dela locuitorii Bilic, Toader şi Dumitru Răul din Hârlău, Ioan Despot din Bosancea şi Ioan, fiul lui Răcilă dela Mileatin, şi primind în schimb, din averea mânăstirei, prisaca dela Bohotin numită Comarna. Această prisacă împreună cu satul Clişcăuţi le dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, dându-i şi privilegiul unchiului său Ştefan asupra satului. Totdeodată confirmă mânăstirei morile domneşti din târgul Siretului, cu hotarul ales şi însemnat de logofătul Tăutul şi cu dreptul de a face pe acest hotar o punte umblătoare peste Siret, o sladniţă şi o moară, al căror venit să fie pe veci al ei.— Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Neagu, Duma, Gangur, Dragoş vornicul, Hârman, Iaţco Hudici, Dajbog, Şteful pârcalab de Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Andreico Ciortorovschi, Grozea dela Orheiu, Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Dinga, Câlnău spătarul, Boldur visternicul, Ieremia postelnicul, Moghila ceaşnicul, Ion Frunteş stolnicul şi Şandru comisul; logofăt Tăutul, diac Toader.

Extras din traducerea germană a lui Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 176-179, şi a lui Łopeisky dela „Tabula“ din Cernăuţi, amândouă după original. Acesta aveà pecetea domnească şi data 6998, Martie 16. Łopeisky a cetit 6 în loc de 16. Variantele vrednice de notat dintre cele două traduceri germane şi rezumatul nostru sunt următoarele: Daşco dela Clişcăuţi (Clicĭcăuţi): Wick. Daschko von Klićkouzi, Łop. Tasko Gliskovsky (orig. probabil Дашко Кличковскїи); Derehluiul: Wick. Derelui, Łop. Derehlui, Dorohlui; Clişcăuţi (Clicĭcăuţi): Wick. Klićkowzii, -wze, Łop. Kliskovcze, Kliczofczi; prisaca numită Comarna: Wick. Bienengarten namens Komarna, Łop. pasika welche Komarna genannt wird; cinci fălci de vie: Wick. 5 Falćen (Tagwerk) Weingarten, Łop. 5 Falczki Weingarten; Anastasie: Łop. Paisia; punte umblătoare: Wick. şi Łop. Ueberfähre (Porom), orig. поромъ; sladniţă: Wick. Malze, Łop. Haus zum Bier breien; Dumitru Răul: Wick. der Böse (reu) Demeter, Łop. greş. Freo Dimiter (orig. probabil Доумитроу Реоу); fiul lui Răcilă: Wick. Sohn Raćilows, Łop. Reczelof (orig. probabil Ръчилов s. Речилов, adj. poses. din Ръчилъ; cf. Răciuleşti în jud. Fălciu). Răcilă acesta nu erà, cum a înţeles Wick., „din Mileatin“

(aus Milêtin), ci dela Mileatin, adecă de pe părâul Mileatin; dela el poate că se trage şi numele satului Răciuleşti de pe Prut, judeţul Fălciu. Dintre numele boierilor la Wick. sunt greşite Mikot şi Ding, în loc de Micotă şi Dinga. — Hotarul morilor din târgul Siretului e descris astfel: „Şi hotarul acestor mori începe ceva mai jos de mori la Siret, la gura părâului târgului (Wick. des Stadtbaches, Łop. des Terkovsker Bachs, orig. probabil трьговскаго потока), apoi ceva mai sus pe părâu la doi meri, la un plop însemnat, în marginea acestui părâu; deacì drept la un păr însemnat, apoi drept la un măr însemnat, apoi peste drum şi peste câmp la o salce mare însemnată; apoi la o salce plecată în malul Siretului, din sus de mori, cum l-a hotărnicit şi l-a însemnat Tăutul logofătul". Un rezumat al documentului la Vartolomeiu Măzăreanu, ap. D. Dan, l. c., p. 194: Mihail şi Grozea sunt acì o singură persoană Mihail Grozea; prisaca dela Comarna o cumpără domnul cu 260 de zloţi, pe când documentul spune că el cumpărase viile dela Hârlău cu această sumă; prisaca fusese domnească ca întreg domeniul Bohotinului. Asupra Clişcăuţilor (ţinutul Sucevei) vezi protocolul tabular dela 1782, ap. D. Dan, l. c., p. 253-254.

CCXVIII

Suceava, 16 Martie 1490.

Ştefan cumpără dela Bogdan din Voitin, dela fratele lui, Ioan Miciurna, şi dela surorile lui, Ilca şi Muşa, copiii lui Hârman, nepoţii lui Iaţco, cu 500 de zloţi tătăreşti bani gata, satul Voitin, „unde erà casa tatălui lor Hârman şi a unchiului lor Iaţco" şi unde erà şi mânăstirea lor, şi-l dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, împreună cu privilegiul ce-l aveau ei dela Alexandru cel Bun. El mai dărueşte mânăstirei unsprezece sălaşe de ţigani, din ţiganii săi proprii, aduşi din Ţara Românească (Ţ. Basarabilor), anume: Talpă cu copiii săi Todorică, Jamba, Molda şi Picĭman; Oprea cu copiii săi Milu, Danciul, Petru, Vasia şi Vărhar (?); Danciul; Micul; Ioan; Bratul; Neagul cu fiul său Hac; Slav; Tâmpa; Langa; Hârbu, toţi aceştia cu copiii şi cu sălaşele lor. — Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Neagu, Duma, Gangur, Dragoş vornicul, Hârman, Iaţco Hudici, Dajbog, Şteful pârcalab de Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Andreico Ciortorovschi, Grozea dela Orheiu, Ion Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Dinga, Câlnău spătarul, Boldor visternicul, Ieremia

postelnicul, Mohila ceașnicul, Frunteș stolnicul și Șandru comisul; logofăt Tăutul, diac Toader.

Extras din traducerea germană a lui Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 179-181, și a lui Łopeisky dela „Tabula“ din Cernăuți; amândoi au tradus după original, care aveà data 6998, Martie 16, și pecetea domnească. Wickenhauser rezumează la p. 181-182 și o traducere românească veche, în care sunt numărate 21 de suflete de țigani, fără femei și copii, grupați altfel decât în textul dela p. 180. Lipsindu-ne originalul, gruparea celor 11 sălașe și unele nume de țigani sunt nesigure. Iată câteva variante. Milu: Wick. Mela, Mila (probabil geu. dela Милъ); Vasia: Wick. Wasiu (Basil), în orig. probabil. Васю, ac. dela Вася; Vărhar: Wick. Wărchare, Wărchan (p. 182), Łop. Verhar; Micul: Łop. Mikola; Ioan: Wick. Jan, Jon; Hac: Wick. Chak, Łop. Hak; Hârbu: Wick. Chrăbă, Łop. Herbu, orig. probabil Хръба la gen. Variante în contextul documentului: Bogdan din Voitin și fratele său Ioan Miciurna: Wick. Bogdan von Woitin und sein Bruder Jwan der jüngere (Miciorni), Łop. und dessen Bruder Miczurna. Wick. a luat gen. slav. Мичюрни drept un deminutiv sau un comparativ dela rom. „mic“. — Voitinul se numește azi Voitinel și se află în apropiere de Jicovul de Jos, pe părâul Voitinel (Șemat., p. 118; scrierea iubilară „Die Bukowina“, p. 244).

CCXIX

Suceava, 17 Martie 1490.

Ștefan scutește de vamă trei care ale mânăstirei Putnei, ce vor merge după pește în fiecare an, odată primăvara și odată toamna; totdeodată poruncește ca judecătorii și globuicii domnești să nu se amestece în satele mânăstirei.

Rezumat de Wickenhauser, după o copie slavonă cu data 6998, Martie 17, în „Woronetz und Putna“, p. 182. Acest privilegiu a fost confirmat la 17 Ianuarie 1522 de Ștefăniță (ibid.).

CCXX

Suceava, 17 Martie 1490.

Ștefan confirmă lui Negrilă Batirescul jumătatea de sus a satului „unde a fost Cârstea“ la Cârligătura, „în fața Naroteasei,

din sus de pârâul lui Tanco“, cumpărată cu 87 de zloţi tătăreşti dela fraţii Mănăilă şi Danul şi dela surorile lor Zoica şi Nastea, copiii lui Iurie Dăvidescul.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавской, знаменито чиним и сим листом нашим въсѣм кто нан оузрит или его чтѫчи оуслышит, иже прїидоша прѣд нами и прѣд нашими боꙗре наши слѫги Мънъил [и брат его Д]анѫл и сестри их [Зо]ика и Настѣ, сынове Юрїꙗ Дъвидескѫла, по их доброи воли, никим непонѫжени ани присиловани, и продали свою правоюwтнинѫ wт оурика д[ѣда их . . . . .] комиса, половина село на Крълигътѫри, на имѣ где бил Кър[стѣ], вишнѣꙗ част, против Наротїꙗси, wт поток Танкwв горѣ, слѫзѣ нашемѫ Негрилъ [Батирескѫлѫ] за пз злати татарских. И оуставше слѫга наш Негрилъ Бати[рес]кѫл и заплатил оуси тоти пинѣзи пз злати татарских оу рѫки слѫгам наши[м Мънъилѫ и] братѫ его Данѫлѫ и оу рѫки сестрам их Зоики и Насти, перед нами и перед нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнїи за[плат, мы] такwж и wт нас есми дали и потвръдили слѫзѣ нашемѫ Негрилъ Батирескѫлѫ тое прѣдреченое половина село на Крълигътѫри, на имѣ где бил Кърстѣ, вишнѣꙗ част, против Наротїꙗси, wт потwк Танкwв горѣ, да ест емѫ wт нас оурикь и съ въсем доходом, емѫ и дѣтемь его и оунѫчатомь его и прѣоунѫчатомь его и [прѣ]щѫрѣтомь его и въсемѫ рwдѫ его, кто сꙗ емѫ изберет наиближнїи, непорѫшено николиже на вѣки. А хотар тои половина село да ест wт оусего хотара полови[на, по] старомѫ хотарѫ, кѫда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюблених сынwвь господства [ми Алеѯан]дра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗрь наших: в. п. Нꙗг, в. п. Дѫми, в. п. Гангѫра, в. п. Драгоша двwрника, в. п. Хър[мана, в. п.] Хѫдича, в. п. Дажбога, в. п. [Щефѫ]ла хо[тинского], в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалабове немецкїи, [в. п. Андреика Чорторовского], в. п. Грози пръкалаба wрхеиского, в. п. Се[каръ ново]градского, в. п. Клънъwа спътарꙗ, в. п. Болдора вистѣрника, [в. п. Ере]мїꙗ постелника, в. п. Фрѫнтеша столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра боꙗрь наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, [кто бѫдеть] господарь нашеи земли молдавской, wт дѣтеи наших или wт нашего рwдѫ, или пак бѫд кого богь изберет господаремь бити нашеи земли молдавской, тот

щоби не порѹшил нашего [даанїа] и потвръжденїа, али щоби емѹ оутвръдил и оукрѣпил, занѹже есми емѹ дали и потвръдили, за що ѡн соби кѹпил за свои правїи пинѣзи. А на бѹлшее крѣпост [и по]твръжденїе томѹ въсемѹ вишеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привисити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Іѡн ѹ Ѳѡч(а)ви, в лѣто ӡцѯи, мартїа ѕ҃і.

Pecetea pierdută. — Orig. la Arhivele Statului din Bucureşti, Mitropolia de Iaşi, pach. 149; cf. Aricescu, Revista Arhivelor României, II, p. 41/1719 (rezumat). No. 1 dintr'o colecţie de documente. Pergamentul e şters în multe locuri şi rupt la îndoituri, iar textul e scris peste un alt text, şters şi ras aşa de bine, încât foarte puţine cuvinte din acesta se mai recunosc, d. p. оунѹка Жоургжи Пїатръ (asupra acestuia vezi No. CCVI) şi data въ Ѳѹчавѣ... ӡцѯи, мѣсѧца мартїа г҃ ден (=3 Martie 1490). E singurul palimpsest ce cunosc până acum din cancelaria lui Ştefan cel Mare.

CCXXI

Martie 1490.

Ştefan confirmă lui Petriman, soru-si Agafia şi unei rude a lor Isac stăpânirea peste seliştile lor de baştină Porceştii, Brebii şi Hociungii din ţinutul Neamţului.

Gh. Ghibănescu, Ispisoace şi zapise, I, 1, p. 31, după un suret prescurtat din actele moşiei Porceşti a sf. Spiridon din Iaşi, plicul I, No. 28. — Ca martori sunt citaţi numai fiii domnului, Alexandru şi Bogdan-Vlad. In suret seliştele de mai sus sunt puse în ţinutul Neamţului; Porceştii şi Hociungii (un cătun al acelora) sunt însă astăzi în jud. Romanului, pl. Siretul de Jos. Brebii, cari erau de sigur în apropierea acestora, nu mai există; v. harta statului major, planşa Icuşeşti.

CCXXII

14 Octomvrie 1490.

Ştefan confirmă nepoţilor lui Stoian Procelnicul, între cari şi Iliaş Saula, satele pe care moşul lor Stoian le stăpânise în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun, anume: Procelnicii, „unde

a fost casa moşului lor Stoian Procelnicul“, Bogdăneştii, Hoveeştii şi Medelenii la Cârligătura, iar peste Prut Lăslăoanii, cu două cuturi, la gura Vladnicului, Negoeştii, Stencăuţii, Scuturicenii, Cernăteştii, Găurenii, şi Deleştii, cu două cuturi, la gura Delii. Domnul dă nepoţilor lui Stoian acest nou privilegiu, de oarece pe cel vechiu îl perduseră în luptele cu Turcii, lucru ştiut şi de el şi de boierii săi.

Л. ҂ЅЦЧИ, ѠКТ. ДІ.

Стефан воевода, господарь земли [молдавскои, знаменнто чиним] и сим листом нашим въсѧм кто наи [оузрит или его чтѹчи] ѹслишит, ѡж тоти истинии наш[и слѹги .... и] Илиѩш Савла, ... ѹнѹкове старо[го Стоѩна Прочелника], слѹж[или] нам право и вѣрно. Тѣм мы [ви]дѣвше их право]ю слѹжбою [1]) до нас, ...[ѡт] дѣда нашего ѡт Ал[е̃ѯандра воеводи.... села] на Кръличтѹрѣ, на имѣ Прочелничи, где бы[л дом дѣда их] Стоѩна Прочелника [2]), и Богданещи, [и] Ховее[щи], и Мед[елѣ]и[и], и за Прѹтом [3]) Ласлъѡани на ѹстїи [4]) Хлабиици [5]), ѡбѣ кѹтове, и Негоещи, и Стѣнкъѹцїи, и Скѹтѹричѣни, и Чернътещїи, и Гаѹрѣиїи, и Дѫлещїи на ѹсти Дѣли, ѡбѧ кѹтове. Тое въсе вишеписанное да ест им ѡт нас ѹрик съ въсем доходом, им [6]) и плѣмени их и ѹночатом их и прѣѹночатом их и пращорѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѹшенно нико[ли]же на вѣки. А хотар тим ѹсим вышеписанним селам да ест ѡт ѹсих сторон по старим хотарим, кѹда из вѣка ѡживали. А привилїе, що имал дѣд их Стоѩн Прочелник ѡт дѣда нашего ѡт Алиѯандра воеводи на тих селах, а тота привилїе загибла ѡт Тѹрков, како ест нам ведомо и боѩром нашим. Про тож никто николи да не имает [7]) тѣгати на ...., ни добѹвати [8]) на сїе наше привилїе, николиж на вѣки. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного мы Стефанна воевод[ы и вѣра прѣвъзлюбленных] сыновъ [9]) господства ми Алиѯандра и Бог[дана-Блада, и вѣра боѩр] наших.

---

[1]) In condică слѹжбѹю.
[2]) In cond. Прочилника.
[3]) In cond. Протом.
[4]) In cond. ѹстїих.
[5]) Lectura aceasta îmi pare a fi o greşală în loc de Бладиици=Бладиика, căci nu cunosc nicăiri o apă cu numele Hlabnica sau Hlabnic.
[6]) In cond. их.
[7]) In cond. имают.
[8]) In cond. добѹвати.
[9]) In cond. сынове.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 9.—Copia este evident necompletă, deşì nu se spune, nici nu se indică aceasta prin nimic. Aşà lipsesc părinţii lui Iliaş Saula şi a părtaşilor lui de moştenire, lipseşte formula „дали и потвердили etc.“ după „правою слѫжбою до нас“, lipsesc probabil şi unele determinări mai de aproape ale satelor. Dintre acestea putem identificà numai câteva cu satele actuale; astfel Bogdăneştii şi Medelenii dela Cârligătura sunt Bogdăneştii (cf. Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 170: moşiile lui Nestor Ureche) şi Medelenii din jud. Iaşi, pl. Stavnic şi Branişte; Stencănţii şi Gănurenii de peste Prut sunt Stencănţii (Stâncănţii) dintre Camenca şi Cingur, în ţinutul Bălţilor, şi Gănurenii nu departe de gura Delii, în Basarabia; cf. Gănurenii în ţinutul Iaşilor lângă Ungheni, în Surete şi izvoade, II, p. 110 (sau în ţin. Romanului?); III, p. 155; IV, p. 286, şi în Uricarinl, VI, p. 271. Procelnicii, care-şi trăgeau numele dela cunoscutul boier al lui Alexandru cel Bun, pomenit în documente de pe la 1404 (Uljanickij, Materialy, p. 15), sunt probabil Proselnicii de azi din jud. Iaşi, pl. Stavnic, un sat mic între Vocoteşti şi Voroveşti, aproape de Bogdăneşti (v. harta statului major, planşa Iaşi). Lăslăoanii erau probabil la gura Vladnicului în Basarabia, iar Deleştii la gura Delii; amândouă păraele acestea se varsă în Prut cam în faţa Golăeştilor şi a Unghenilor; la Arbore, Basarabia, p. 64, ele sunt numite greşit Vladic şi Delii, iar pe harta institutului geografic austriac 1:300,000 Bladnik şi Dolija (planşa Jampol-Bielcy). Nu pot face nici o supoziţie asupra Negoeştilor, Scuturicenilor şi Cernăteştilor, cari nu mai există dincolo de Prut. N'am putut află nici unde au fost Hoveeştii din ţinutul Cârligăturei, admiţând că cuvântul e bine cetit din original. Să nu fie o greşală în loc de Horleşti, mai ales că acest sat se află în aceeaş plasă cu Proselnicii şi Bogdăneştii? Un cătun al Horleştilor, Secături (Frunzescu, p. 427), ar puteà să fie lectura adevărată în loc de Scuturiceni, dacă s'ar dovedì că şi cuvântul acesta e rău cetit.

CCXXIII

Suceava, 26 Noemvrie 1490.

Ştefan dărueşte mânăstirei Voronețului, unde erà egumen Ghenadie, seliştea Poiana „la gura Homorului“, pe care i-o cedase Gherondie, egumenul dela Homor, în schimbul satului Glodenii de lângă Stavceani, „unde a fost Stan“, cumpărat de dânsul cu 150 de zloţi tătăreşti dela Sima păhărnicelul şi dela soru-sa Anuşca, soţia lui Şandru comisul, amândoi copiii lui Lazor, şi dela Nastea, soţia

boierului Hârman, dela soru-sa Ilca şi dela frate-său Toma păhărnicelul, toţi trei copiii lui Coste, fratele lui Lazor.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ѡже прїидоша прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими боꙗре слѹга наш Сима пъхърничел и сестра его Анноушка, панеи пана Шандра комиса, сынове Лазорови, и Настѣ, панеи пана Хръмана, и сестра еи Илка и брат их Тома пъхърничел, сынове Костини, по их доброи воли и никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ ѡт их праваго и питомаго оурика, ѡт оурика и ис привилїѧ що имали ѡтцеве их, Лазѡр и брат его Косте, ѡт деда нашего ѡт Алеѯандра воеводї, едно село на имѣ Глодѣнїи, где бил Стан, подли Стъвчан, та продали тое село самомѹ господствѹ мы за ри҃н злат татарских. И заплатих аз господство мы оуси тоти ри҃н злат татарских оу рѹки слѹѕѣ нашемѹ Сима пъхърничел и сестр(и) его Аннѹшци, панеи пана Шандра комиса, сынове Лазорови, и ѹ рѹки Насти, панеи пана Хръмана, и сестри еи Илки и братѹ их Томи пъхърничелѹ, сынѡм Костиновим, прѧд ѹсими нашими молдавскими боꙗре. И ѹтъкмивше и заплативше аз господство мы оусе елико выше писахѡм, а ѹ том оу тот же час прїидоша прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими боꙗре молебник наш кѵр попь Герѡндїе иегѹмен и съ въсѣми иаже ѡ христѣ братїами ѡт нашего свѧтого монастира ѡт Хомора, идеже ест храм ѹспенїе прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи, и проминѣли съ господство мы и дали господствѹ мы ѡт оурика того свѧтого нашего монастира ѡт Хомора ѡдно селище на имѣ Полѣна, на ѹстїе Хомора, а господство мы съм дал и повернѹл тое селище на имѣ Полѣна, на ѹстїе Хомора, да ест и да прислѹхает нашего свѧтого монастира ѡт Воронец, идеже ест храм свѧтаго и славнаго великомѹченика и побѣдоносца Геѡргїѧ, и где ест иегѹмен молебник наш кѵрь пѡп Генадїе; а пак свѧтомѹ нашемѹ монастирѹ ѡт Хомѡрь, идеже ест храм оуспенїе прѣсвѧтѣ(и) богородици и где ест иегѹмен кѵр поп Герондїе, а господство мы съм дал измѣнѹ за тотѹ селищѹ[1]) що ест на ѹстїе Хомора тое наше село на имѣ Гло-

[1]) Pentru измѣнѹ cf. n. 1 dela p. 408, iar pentru селищѹ în loc de селище p. 421, n.

дѣнїи, где бил Стан, подли Ставчан, що съм господство мы кꙋпил тое село ѡт нашего слꙋга ѡт Сима пъхърничел и ѡт сестра его Янноушка, панеи пана Шандра комиса, сынове Лазорови, и ѡт Настѣ, панеи пана Хръмана, и ѡт сестри еи Илка и ѡт брата их Тома пъхърничела, сынове Костини, и да ест тое село на имѣ Глодѣнїи, где бил Стан, подли Ставчан, ѡт нас ꙋрик томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ ѡт Хомѡр, непорꙋшено николиже на вѣкы. А хотар томꙋ вышеписанномꙋ селꙋ на имѣ Глодѣнїи да ест ѡт ꙋсих сторѡн по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка оживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧр наших: в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Ицка Хꙋдича, в. п. Щефꙋла паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалабо[ве ѡт Н]ѣмца, в. п. Яндреика Чорторовского, в. п. Грози паркалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡн Секаръ паркалаба новградского, в. п. Динга, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрꙋнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ꙋсих болѧр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бꙋдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт наш[его родꙋ], или пак бꙋд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїѧ, али би оутвръдил и ꙋкрѣпил. А кто сѣ покꙋсит нашего даанїа и потвръж[денїа порꙋши]ти или раздрꙋшити, тот да ест проклѧт ѡт господа бога и спаса нашего ісꙋ христа и ѡт прѣчистїѧ его богоматере, и ѡт свѧтых и връховних в҃і апостоль, и ѡт свѧтых т҃и богоносних ѡтець никеиских, и ѡт въсѧх свѧтых. А на болшꙋю [крѣпост и потвръ]жденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Тоадер дїѧк ꙋ Сꙋч(а)ви, в лѣто ҂ѕцч҃и, ноев. к҃ѕ.

Pecetea a fost ruptă odată cu partea de jos a pergamentului.— Orig. la d-l D. Greceanu dela Stânca, între documentele familiei Rosetti-Roznovanu, pach. Glodeni, No. 1, cu o traducere făcută în Cernăuţi de Andrei Raşcovici la 31 Martie 1787 şi autentificată de Pavel Debris ot Mitropolie la 24 Iunie 1805, „cu toate că nu-i întocmai după idiotismul limbii moldoveneşti". Documentul acesta lipseşte şi la Wickenhauser, Woronetz und Putna, şi în Condica lui Vartolomeiu Măzăreanu. — Stan dela Glodeni pare a fi fost

tatăl lui Lazor şi Coste, deci bunicul vânzătorilor dela 1490. Poiana din gura Homorului a rămas în stăpânirea mânăstirei până la anexarea Bucovinei; v. Wickenhauser, l. c., p. 119, No. 9. Cf. doc. dela 25 Aprilie 1475, No. CXII, şi No. următor.

CCXXIV

Suceava, 26 Noemvrie 1490.

Ştefan dărueşte mânăstirei Homorului, unde erà egumen Gherondie, satul Glodenii de lângă Stavceani „unde a fost Stan", cumpărat cu 150 zloţi tătăreşti dela Sima păhărnicelul şi soru-sa Anuşca, copiii lui Lazor, şi dela Nastea, Ilca şi Toma păhărnicelul, copiii lui Coste, fratele lui Lazor. Această danie o face în schimbul seliştei „Poiana dela gura Homorului", pe care egumenul dela Homor Gherondie i-o cedase, ca s'o dăruească mânăstirei Voroneţului. Dăruind această poiană Voroneţului, Ştefan confirmă totdeodată şi hotarul acestei mânăstiri.

† Въ имѧ wтца и сына и свѧтаго дѹха, троицє свѧтаа и єдиносѫщна и нєраздєлимаа. Сє азь раб владыкы моєго ісѹ христа, Іw Стєфан воєвода, божїєю милостїю господарь зємли молдавскои, знамєнито чиним ис сим листом нашим вьсѧм кто иан оѵзрит или єго чтѹчи оѵслышит, wжє прїидоша прѧд нами и прѧд оѵсими нашими молдавскими боѧрє слѹга наш Сима пѣхърничєл и сєстра єго Анноѵшка, паніи пана Шандра комиса, сынові Лазоровн, и Настѣ, панєи пана Хръмана, и сєстра єи Илка и брать их Тома пѣхърничєл, сынові Костиини, по их доброи воли и никим нєпонѹжєни ани присилованн, и продали свою правѹю wтинѹ wт их праваго и питомаго оѵрика, wт оѵрика и нс привилїѧ що имали wтцєвє их Лазwрь и брать єго Костє wт дєда нашєго wт Алєѯандра воєводї, єдино сєло подли Стъвчан, на имѣ Глодѣнїи, гдє бил Стан, та продали тоє сєло самомѹ господствѹ ми за р͠н злат татарских. И заплатих азь господство мы оѵси тоти р͠н злат татарских оѵ рѹкы слѹзѣ нашємѹ Сима пѣхърничєл и сєстри єго Анноѵшци, панєи пана Шандра комиса, сынові Лазоровн, и оѵ рѹки Настн, панєи пана Хръмана, и сєстри єи Илки и братѹ их Томи пѣхърничєлѹ, сынwм Костиновим, прѧд оѵсими нашими молдавскими боѧрє. И оѵтъкмившє и заплатившє аз господство ми ѹсє

елико выше писахwм, а 8 том оу тот же час прїидоша прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими болѧре молебник наш кир попь Герондїе игꙋмен и съ въсѣми ꙗже w христѣ братїѧми wт нашего свѧтаго монастира wт Хомора, идеже ест храм 8спенїе прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи, и проминѣли с господство мы и дали господств8 ми wт оурика того свѧтого нашего монастира wт Хомора wдно селище на имѣ Полѣна, на 8стїе Хомора, а господство мы есмь дал измѣн8 том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 wт Хомора, идеже ест храм оуспенїе прѣсвѧтѣи богородици и где ест игꙋмен кvр поп Герwндїе, за тот8 селищ8 що ест на 8стїе Хомора, тое наше село на имѣ Глодѣнїи, где бил Стан, подли Ставчан, що есмо господство мы к8пил(и) тое село wт нашего сл8га wт Сима пахарничел и wт сестра его Янн8шка, панеи пана Шандра комиса, сынове Лазорови, и wт Настѣ, панеи пана Хръмана, и wт сестра еи Илка и wт брат их Тома пъхърничел, сынове Костини, како да ест тое село на имѣ Глодѣнїи, где бил Стан, подли Ставчан, wт нас 8рик том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 wт Хомор и съ въсем доходwм, непор8шено николи на вѣкы. А пак 8 том благопроизволи господство мы нашим благым произволенїем и чистим и свѣтлим сръдцем, и съ оусею нашею доброю волею и wт бога помощїю, ꙗко да 8твръдим и 8крѣпим наш свѧтїи [1]) монастирь wт Воронец, идеже ест храм свѧтаго и славнаго великом8ченика и побѣдоносца Геwргїѧ, и где ест игꙋмен молебник наш кvр поп Генадїе, и 8чинили есми въ задоушїе свѧтопочивших предкwв и родїтелеи наших, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе госпожди нашеи Марїи, и за здравїе и спасенїе дѣтеи наших, и дали есми том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 wт Воронец тое прѧдреченое селище на имѣ Полѣна, на 8стїе Хомора, да ест том8 свѧтом8 нашем8 монастир8 wт Воронець wт нас 8рик, непор8шено николиже на вѣкы. А хотарь монастир8 wт Воронец: почении wт Молдов8 wт против Воронеца, где падает оу Молдови, та wт толѣ п8тем до где 8падает оу великїи поут на копан8ю могил8; wт толѣ черес великїи п8т и черес лис на 8стїе извора, на един храб знаменан; wт толѣ изворwм горѣ на верхь дила на един брад знаменан; wт толѣ право черес конец рѣдѣ и черес зъподїю на др8гїи дѧл на един брад

---

[1]) In orig. greşit свѧтїю.

знаменан; ѡт толѣ право до кръници Дѹмитрови; ѡт толѣ по пѫд оучочи на един брад знаменан, межи два зъподїи, ѡт толѣ право на един лип що ест на нем бѹѡр] що ест близко пѫта, гдє въходит пѫт из лѣса; ѡт толѣ право на поток Хомора на еднѹ волхѹ знаменанѹ; ѡт толѣ потокѡм долѹ до гдє въходит поток из лѣса, та через Хомор на един топол знаменан; ѡт толѣ по поуд лѣсѡм та через конец лѣса на един бѹк знаменан, що ест близко великои дороги, гдє въходит дорога из лѣса; ѡт толѣ право через Х[омо]ра, через Молдавѹ на камен Ӕндонїев. То ест емѹ вес хотар. Ӕ на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленїх сынѡв господства ми Ӕлеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болѧрь наших: в. п. Дѹма, в. п. Гангѹ[ра, в. п. Драгоше] дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Ѩцка Хѹдича, в. п. Щефѹла [пръкалаба хо]тинского, в. п. Микоть и п. Рѣцеша паркалабове ѡт Нѣмца, в. п. Ӕндреика Чорторовского, в. п. Грози паркалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡн Секарь паркалаба новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъѹ спът[арѣ], в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фроунтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих болѧр наших молдавских, великих и малих. Ӕ по нашем животѣ, кто боудет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших, или ѡт нашего родѹ, или пак боуд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би не порѹшил нашего даанїа и потвръжденїа, али би оутвръдил и ѹкрѣпил. Ӕ кто сѧ покѹсит нашего даанїа и потвръжденїа порѹшити или раздрѹшити, тот да ест проклѧт ѡт господа бога и спаса нашего ісѹ христа, и ѡт прѣчистїѧ его богоматере, и ѡт свѧтых ві апостоль връховних, и ѡт свѧтых тиі ѡтець никеиских, и ѡт въсѧх свѧтых иже богѹ оугодивших. Ӕ на болшѹю крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Тоадерь дїак ѹ Сѹчави, в лѣто ҂зцҁи, ноев. кѕ день.

Pecetea lipseşte. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 14; în dos sign. „Litt. A, fasc. 47“, însemnarea veche: † монастир ѡт Воронець, ѹсти Хомѡр (mânăstirea dela Voroneţ, gura Homorului) şi una mai nouă полѧна Хоморѹлѹй. Extras la V. A. Uljanickij, Materialy, p. 117, No. 100[c]. O traducere germană, cu aceeaş signatură ca originalul, făcută de Rakocza „illirischer Translator“, se află în posesiunea d-lui Al. Czołowski din

Lemberg. O alta, după o copie a originalului sau după traducerea „Tabulei“ din Cernăuţi, a publicat Wickeuhauser în Homor, Sct. Onufri etc., p. 87-90, cu data 7004 (=1496), în loc de 6998, cu mai multe greşeli de traducere, d. p. „Helena“ în loc de Ilca, „unweit am Teiche“ în loc de „lângă Stavceani“ (подли Стъвчан, Ставчан; Wick. a cetit se vede ставъ), „ein Mal“ (=un semn) în loc de „buor“ (бѹωр), „auf einen Ort Wolcha genannt“ (=la un loc numit Volha) în loc de „la un arin însemnat“ (на єднꙋ волхꙋ знаменанꙋ), ş. a. Din lista boierilor martori lipsesc Şteful pârcalabul de Hotin, Câlnău spătarul, Boldor visternicul; în loc de Dinga e Giange, iar Grozea e numit pârcalab de Hotin, în loc de Orheiu.— Rezumat amănunţit, cu hotarnica întreagă, în Condica Voroneţului de Vartolomeiu Măzăreanu, ed. S. Fl. Marian, p. 27-28: e greşit Costin în loc de Coste[1]) şi 108 (рн҃) în loc de 150 (рн҃). Se înţelege că 6998 trebue cetit 1490, nu 1489. Iată traducerea exactă a hotarnicei: „Iar hotarul mânăstirei Voroneţului începe din Moldova, din faţa Voroneţului, unde se varsă în Moldova, şi deacolo pe drum până unde dă în drumul mare la o movilă săpată; de acolo peste drumul mare şi peste pădure la gura izvorului, la un carpăn[2]) însemnat; deacolo pe izvor în sus la vârful dealului, la un *brad* însemnat; deacolo drept peste capătul rădiului şi peste zăpodie la alt deal, la un brad însemnat; deacolo drept la fântâna lui Dumitru; deacolo pe sub costişe la un brad însemnat, între două zăpodii; deacolo drept la un teiu cu *buor* pe dânsul, aproape de drum, unde iese drumul din pădure; deacolo drept la pârâul Homorului la un arin însemnat; deacolo pe pârâu în jos până unde iese pârâul din pădure, şi apoi peste Homor la un plop însemnat; deacolo pe sub pădure şi peste capătul pădurii la un fag însemnat, ce se află aproape de drumul mare, unde iese drumul din pădure; deacolo drept peste Homor şi peste Moldova la piatra lui Andonie. Acesta îi este tot hotarul“. Această hotarnică şi începutul documentului sunt traduse şi în condica lui Asachi I, f. 565 v. — 566 (Arhivele Statului din Bucureşti), poate după suretul lui Evloghie dascălul dela 1763; v. S. Fl. Marian, l. c., p. 29.—Glodenii şi Stavceanii sau Stăucenii erau în ţinutul Dorohoiului; la 1782 formau amândouă, împreună cu Vornicenii, o singură comună Vornicenii, în ţin. Botoşanilor, azi în jud. Dorohoiu, pl. Başeul. Cf. Glodenii la Dorohoiu în ms. Academiei Române No. 110, f. 156 şi urm. (moşiile Homorului); Stăucenii cu Brătineştii „la ocolul Botoşenilor“ ibid., f. 90, şi Vornicenii la Dorohoiu (ibid., f. 101). Asupra tuturor acestora vezi şi No. CXII.

---

[1]) Greşala aceasta a provocat-o diacul Toader prin forma necorectă de adj. poses. Костиновим (dat. plur.) dela Костє, Костѣ. Forma corectă este Костинъ. Костинови ar însemnă „fiii lui Costin“, nu ai lui Coste s. Costea.

[2]) La Vart. Măzăreanu greşit „carp“; orig. хрↄв, maloros. грав Weissbuche, Hagebuche, cárpinus betulus.

CCXXV

Suceava, 6 Dechemvrie 1490.

Ştefan confirmă lui Avram, diacului de visterie, a şasea parte din satul Oniceni, pe Şumuzul Rece, cu moară în Şumuz, cumpărată dela popa Pătru din Oniceni, nepotul Onicăi, şi dela copiii săi Ignat, Sava, Lazar, Andonie şi Ana, cu 200 de zloți tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним нс сим листом нашим въсѣм кто ннн узрит или его чтучи услышит, ѡже прїидоша прѣд нами и прѣд оусими нашими молдавскими боiаре попь Пътру ѡт Оничань, непоть Ониччинь, и съ своими дѣтми съ Игнатомь и съ Савою и съ Лазарѡм и съ Андонїемь и съ дочкою своею съ Анною, по их доброи воли, никим непонуженни ани приснлованн, и продали свою праву ѡтнину ѡт их праваго и питомаго оурика, шестоую част село ѡт Оничань, що соут на Стоудеиом Шумузѣ, що била их част, и съ млиномь що есть оу Шумоузь, та продали слузѣ нашемоу пану Авраму дїiаку ѡт вистѣрѣ за с҃ злат татарских. И оуставше слуга нашь пань Аврам дїiакь та заплатиль оуси тоти с҃ злат татарских оу руки попу Пътру, непоть Ониччинь, и оу руки дѣтемь его Игнату и Сави и Лазару и Андонїю и Анни, прѧд нами и прѧд нашими молдавскими боiаре. Ино мы видѣвше ихь доброи воли и токмеж и полную заплату, а мы такожь и ѡт нас есми дали и потвръдили [1]) слузѣ нашемоу пану Авраму дїiаку ѡт вистѣрѣ тоту прѧдреченую шестую част село ѡт Оничан, що соут на Студеном Шумоузѣ, и съ млиномь що ест оу Шумузь, да есть ему ѡт нас оурикь и съ въсем доходом, ему и дѣтем его и унучатомь его и прѣоунучатомь его и прѣщурѣтомь его и въсему роду его, кто сѣ ему изберет наиближнїи, непорушено николиже на вѣкы. А хотар тому въсему вышеписанному да ест ѡт оусих сторѡн по старому хотару, куда из вѣка ѡживали. А на то есть вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боiар наших: в. п. Дума, в. п. Гангура, в. п. Драгоше дворника, в. п.

[1]) Repetat încă odată în original.

Хрьмана, в. п. Ицка Хѹдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефѹла паркалаба хотинского, в. п. Микоть и п. Рѣцеша паркалабове немецкїи, в. п. Андреика Чорторwвского, в. п. Грози паркалаба wрхеиского, в. п. Іwи Секарь паркалаба новоградского, в. п. Динга, в. п. Кльнъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохнла чашника, в. п. Фроѹнтеш(а) столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих бояр наших молдавских, великих и малих. А по нашемь животѣ, кто боуде господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот би [емѹ не] порѹшиль нашего даанїа и потвръжденїа, али би емѹ оутврьдиль и ѹкрѣпил, [занѹ]же есми емѹ дали и потвръдили за его правѹю и вѣрнѹю слоужбѹ, и за що wн соби кѹпиль на свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тьѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писа Тоадер дїак ѹ Сѹчави, в лѣтw ҂ѕцчи, дек. ѕ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ, foarte bine păstrată. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 110. Un suret al lui Andrei Sabin, biv vel căpitan, dela 21 Septemvrie 1795, dar cu data greşită 6978 (=1470), Dechemvrie 6, se găseşte tot la Academie sub sign. 168/IV. Aceeaş greşală în dosarul No. 83, f. 28, Tr. 624, op. I, 682 din Arhiva Statului din Iaşi. In acelaş dosar, op. I, 689, documentul e citat cu data exactă 1490, se spune însă că lui Avram i se confirmă jumătate, nu a şasea parte, din satul Oniceni. Anticarul Şaraga aveà un suret cu data „6998, Martie 15“, în care se spune că Ioan Oniceanul şi rudele lui vând lui Avram satul Oniceani cu 110 zloţi tătăreşti. Aceeaş dată o găsim în rezumatul unei scrisori dela 2 Fevruarie 1815 a visternicului Iordache Roset, proprietarul de atunci al moşiei Oniceni; v. documentele cumpărate de Academia Română la 13 Iunie 1907 dela anticarul Kupperman din Iaşi (comunicaţia d-lui Iuliu Tuducescu).—E vorba de Onicenii din jud. Sucevei, pl. Moldova, la 1872 cătun al com. Foreşti, acum al com. Uideşti (Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 589; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 333).

Reproduc acì traducerea lui Andrei Sabin, a) fiindcă, afară de „Şomuzul Studenului“ = Şomuzul Rece (orig. Стѹденыи Шѹмѹзь), ea este exactă; b) fiindcă traducătorul acesta se întâlneşte rar, şi e util să cunoaştem pe cât mai mulţi din traducătorii vechi şi modul lor de a lucrà, ca să ştim ce preţ putem pune pe traducerile a căror originale nu s'au păstrat.

„Cu mila lui Dumnezău noi Ştefan Voevod, domn ţării Moldovii, facem ştire cu această a noastră carte tuturor cini va căutà pre dânsa sau cetindu-se va auzì, adică au venit înnainte noastră şi înnainte tuturor boerilor noştri a Moldavii popa Pătru dela Oniceani, nepot Onicii, şi cu fiii săi cu Ignat şi cu Sava i Lazar i Andoni şi cu fiică sa Anna, de a lor bună voea, de nimi siliţi nici asupriţi, şi au vândut dreaptă a sa ocină şi moşii, dintr'a lor drept uric, a şăsa parte din sat din Oniceni, ci esti pe Şomuzul Studenului, cari au fost parte lor, şi cu moară în Şomuz, aceea au vândut slugii nostre giupânului Avram diiac di visterii drept 200 zloţi tătărăşti. Şi sculându-se sluga nostră Avram diiacu, au plătit toţi aciia 200 zloţi tătărăşti în mânule popii Pătru, nepot Onicii, şi în mânule ficiorilor lui Ignat i Sava i Lazar i Andonie şi Annii, înnainte noastră şi înnainte boerilor noştri moldovineşti. Şi văzând noi a lor de bună voea tocmală şi plata deplină, dar noi aşâjdire şi de la noi am dat şi am întărit slugii noastre, giupânului Avram diiacu di visterii, acea de sus numită a şăsa parte di sat din Oniceani, ci esti pe Şomuzul Studenului, şi cu moară în Şomuz, să fii lui şi dela noi uric şi cu tot venitul, lui şi fiilor lui, i nepoţilor i strănepoţilor şi la tot neamul lui, cini se va alegi mai de aproape, neclintit nici odinioară în veci. Iar hotarul acii de sus scrise [părţi] să fii din toate părţâle după hotarul vechiu, pe undi au apucat din veci. Şi spre aceea esti credinţa domniei mele de sus scris noi Ştefan Voevod, şi credinţa preiubiţilor fii domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa tuturor boerilor noştri a Moldovii, mari şi mici. Dar după viiaţa noastră cini va fi domn în pământul nostru, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau ori pe cari va alegi Dumnezău, acela să nu strici a nostră danii şi întăritură, ci mai ales să întărească, fiindcă noi i-am dat pentru a lui dreaptă slujbă şi pentru că au cumpărat pe drepţi banii săi. Şi spre mai mari tării şi întăritură acelor de sus scrise, am poroncit cinstit şi credincios giupânului Tăutul logofăt să scrii şi a noastră pecete să spânzuri la această adivărată a noastră carte. Au scris Toder diiac în Suceava, la anul 6978[1]) Dechemvrie 6.

Asămine di pe sârbii s'au tălmăcit di mini şi am iscălit. Andrei Sabin, biv vel capitan. 1795, Sept. 21".

CCXXVI

Suceava, 7 Ianuarie 1491.

Ştefan confirmă lui Mircea şi soru-si Anuşcăi, lui Lazor, Dragotă, Andruşco şi surorilor lor Neaga şi Marina, lui Coste,

[1]) In loc de 6998; cf. nota dela pagina precedentă şi cea dela No. CLIII.

soru-si Fedcăi şi nepoţilor lor Toader, Sofiica şi Nastea, copiilor lui Ivanco Vârstatu, Stanei, fetii lui Dragomir Caşotă, şi nepoţilor ei Ion şi Fedca, copiilor lui Mircea Caşotă, nepoţi ai lui Bratul viteazul, stăpânirea peste satele lor de baştină: Brătuleştii şi Fedeleşanii, iar la Cârligătura peste Goeştii şi Vârstaţii. Ei pierduseră cele două privilegii ce le aveau pentru aceste patru sate dela Alexandru cel Bun şi dela fiul său Iliaş — lucru ştiut şi domnului şi boierilor — şi ceruseră să li se elibereze un alt privilegiu pentru toate patru la un loc.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, чиним знаменито ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтоучи ꙋслышит, ѡже тоти истинныи слꙋга наш Мирча и сестра его Анноушка; и слꙋга наш Лазѡр и братїѧ его Драготъ и Андрꙋшко и сестри их Нѣга и Мърина; и слꙋга наш Косте и сестра его Федка и непоти их Тоадер и сестри его Софїика и Настѣ, сынове Иванка Връстата; и Стана, дочка Драгомира Кашотъ, и непоти ѥи Іѡн и сестра его Федка, сынове Мирча Кашотъ, непотове Братꙋла витѣзѣ, — жаловали есми их ѡсобною нашею милостїю и дали и потвръдили есми им оу нашеи земли оу молдавскои их правꙋю ѡтнинꙋ села на имѣ Брътꙋлещїи и Феделешанїи, и на Кръличгътꙋрѣ Гоещїи и Връстацїи. Тое въсе вышеписанное да ест им ѡт нас оурик и съ въсем доходѡм, им и дѣтем их и ꙋнꙋчатѡм их и прѣꙋнꙋчатѡм их и прѣщꙋрѣтѡм их и въсемꙋ родꙋ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣкы. А хотар тим вышеписанним селам да ест ѡт ꙋсих сторѡн по старомꙋ хотарꙋ, кꙋда из вѣка ѡживали. А пак привилїе що имали ѡни на тих сель ѡт дѣда нашего ѡт Алеѯандра воеводї, и дрꙋгое привилїе ѡт оуика нашего ѡт Илїѧша воеводї, а ѡни заги[б]ли, как ест на ꙋзнанїе нашега господства и болѣрѡм нашим. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства мы Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Дꙋма, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хръмана, в. п. Ицка Хꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла паркалаба ѡт Хотина, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грози паркалаба ѡрхеиского, в. п. Іѡн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Іѡн Фрꙋн-

теи столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра оусих боıар наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѫдет господарь нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѫ, или пак бѫд кого богь избереть господарь бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѫшил нашего дааніа и потвръжденіѧ, али би им ѫтвръдил и ѫкрѣпил, занѫж есми им дали и потвръдили [за их пр]авѫю и вѣрнѫ[ю] слѫжбѫ, и за що [и]м [ест] права[а их wт]нина. А на болшѫю крѣпwст и потвръждение томѫ въсемѫ вышеписанномѫ, велѣли есми нашемѫ вѣрномѫ панѫ Тъ[ѫтѫлѫ] лого[фет]ѫ писа]ти и нашѫ печат привѣсити к семѫ листѫ нашемѫ. Пис(а) Тоадер оу С[о]чави, в лѣт[w] ѕцч,ѳ, [мѣсѧца] ген. ѕ.

Pecetea pierdută. — Orig. la d-l D. Greceanu dela Stânca, cu un suret fără dată. In data „ѕцч,ѳ, ген. ѕ“ abia se cunosc urmele lui ѳ şi ale lui ѕ, cerneala fiind foarte ştearsă de umezeală. D-l Gh. Ghibănescu a cetit ѕцчи (6998=1490) şi ѕı (=17); v. Surete şi izvoade, I, p. 47-51, unde e publicat textul şi traducerea documentului, cu puţine greşeli de lectură, însă cu un regest necomplet şi cu comentarii fără înţeles (p. 51-53).

Goeştii sunt în jud. Iaşi, pl. Cârligătura (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 582); la 1872 formau o comună cu cătunele Bocniţa şi Lunganii (Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 218). Vârstaţii vor fi fost în apropierea lor. Brătuleştii şi Fedeleşanii sunt în judeţul Roman, pl. Siretul de Sus; cei din urmă erau la 1872 cătunul celor dintâi (Frunzescu, l. c., p. 189), astăzi se ţin de comuna Strunga (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 347). Brătuleştii sunt unul din cele mai vechi sate moldoveneşti; el a fost întemeiat sau de Bratul Neatedul, cel pomenit în documentele lui Roman şi Iuga dela 1392, 1393, 1395 şi 1400, împreună cu alţi „viteji“, sau mai curând de Bratul Straovici (Stravici, Strovici), pomenit în documentele lui Alexandru cel Bun dela 1400, 1404, 1407, 1408, 1410, ş. a. Despre acesta ştim că aveà cel puţin trei fraţi: Liubau (1400), Ştefan şi Jurj (1421, 1423), din cari se vor fi trăgând moştenitorii dela 1491 ai Brătuleştilor şi Fedeleşenilor. Goeştii şi Vârstaţii au fost, se vede, dăruiţi fiilor lui Bratul de Iliaş, între anii 1433-1443. Cf. Leucuşenii lui Bratul în documentul dela 16 Sept. 1408 al lui Alexandru cel Bun. Mă refer în notiţele acestea numai la documente ce cunosc din originale.

CCXXVII

Suceava, 16 Ianuarie 1491.

Ştefan confirmă lui Moghilă ceaşnicul stăpânirea peste satul „unde a fost Bălaciu“, pe Smila, cumpărat cu 130 de zloţi tătăreşti

dela Stana, fiica lui Dragomir Caşotă, dela nepoţii ei de frate Ion şi Fedca, copiii lui Mircea Caşotă, dela Tudora şi Anuşca, fetele lui Udrea, şi dela nepoţii de soră ai acestuia, Şendrea, Vasco şi Anuşca, nepoţi lui Grozea Caşotă.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним не сим листом нашим въсѧм кто нан ѹзрит или его чтѹчи ѹслышит, иже прїндоша прѧд нами и прѧд ѹсими нашими молдавскими бояре Стана, дочка Драгомира Кашотъ, и братаничи ей Іwн и сестра его Федка, сынове Мирча Кашотъ, и дочки Ѹдрѣ на имѣ Тѹдора и сестра ей Аннѹшка, и сестричичи Оудрѣ на имѣ Шандрѣ и брат его Васко и сестра их Анноушка, оунѹкове Грозѣ Кашотъ, по их доброи воли, никим непонѹжени ани присилокани, и продали свою правѹю wтнинѹ wт их праваго оурика, едно село на Смилои на имѣ где бил Балач, та продали тое село нашемѹ вѣрномѹ панѹ Могила чашникѹ за р҃л злат татарских. И ѹстал пань Могила чашник та заплатил ѹси тоти пинѣзи р҃л злат оу рѹки Стани, дочка Драгомира Кашотъ, и братаничем ей Іwнѹ и сестри его Федки, сыновwм Мирча Кашотъ, и дочкам Оудрѣ Тѹдори и Анноушци, и сестричичем Оудрѣ Шандри и Баскѹ и сестри их Аннѹшци, ѹнѹкове Грозѣ Кашотъ, прѧд нами и прѧд нашими бояре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такождере и wт нас есми дали и потвръдили нашемѹ вѣрномѹ панѹ Могила чашникѹ тое прѧдреченое село на Смилои на имѣ где бил Балачь, да ест емѹ wт нас оурик и съ въсем доходwм, емѹ и дѣтем его и ѹнѹчатом его и прѣоунѹчатом его и прѣщѹрѣтwм его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣкы. А хотар томѹ вышеписанномѹ селѹ да ест wт ѹсих сторwи по староме хотарѹ, кѹда из вѣка ожииали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынwв господства мы Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра бояр наших: в. п. Дѹмы, в. п. Гангѹра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Іцка Хѹдича, в. п. Щефѹла паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалаби wт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторwвского, в. п. Грози паркалаба wрхеиского, в. п. Іwн Секаръ паркалаба новоградского, в. п. Динга, в. п. Клъиъѹ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїѧ постелника, в. п. Фроунтеш(а) столника, в. п. Шандри

комиса, и вѣра ѹсих болѧр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот би емѹ не порѹшил нашего даанїѧ и потвръжденїа, али би емѹ ѹтвръдил и ѹкрѣпил, занѹже есми емѹ дали и потвръдили за его правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ, и за що ѡн соби кѹпил на свои правїи пинѣзи. А на болшѹю крѣпѡст и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Тоадер дїак ѹ Сѹч(а)ви, в лѣто ҂ѕцч҃ѳ, ген. ѕ҃i.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 77. — Satul sau judecia lui Bălaciu se află ceva mai sus de Zorleni, între Bârlad şi Simila, unde e dealul „Bălăceanca"; mai sus de acesta, lângă Bogdana, unde pârâul acesta se apropie foarte tare de Simila, lângă Bacani, e un deal „Bălăceni"; v. harta statului major, planşele Bârlad şi Unţeşti. Cf. „la Bălăceni şi Zorileni" într'un document dela 1722, ap. Iorga, Studii şi documente, VI, p. 41.

CCXXVIII

Suceava, 16 Ianuarie 1491.

Ştefan confirmă lui Miclăuş şi Ianco, fiilor lui Dancovici, satul Urgiceanii, cumpărat cu 52 de zloţi tătăreşti dela Mara, fiica Neagăi, nepoata lui Ioan Ţutcă, care îl stăpânise în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли мѡлдавскои, знаменитѡ чиним ис сим листѡм нашим въсѧм ктѡ на нем възрыт или чтѹчи его ѹслышит, ѡже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсимы нашими мѡлдавскимы бѡѧре, великимы и малими, Мара, дочка Нѣгина, ѹнѹка Iѡана Цѹтка, по еи доброи воли, никим непонѹжена ани принилована, и продала своꙗ правѹю ѡтнинѹ ѡт своего праваго и питомаго ѹрика, ѡт ѹрика ѹнка еи Iѡна Цѹтка, що имал ѡн ѡт деда нашего ѡт Алеѯандра воеводи, едно село на имѣ Ѹрѹчѣнїи, та продала слѹгам нашим Миклъѹш и братѹ его

Ѿнкꙋ, сынове Дан[ко]вич[н], за нв [1]) злат татарскых. И ꙋставше нашн слꙋгн Микльꙋш н брат его Ѿнкѡ н заплатнлн ꙋсн нсполна тотн вншепнсаннїн пннѣзн нв злат татарскых ꙋ рꙋкы Марн, дочка Нѣгнна, ꙋнꙋка Іѡна Цꙋтка, прѧд намн н прѧд нашнмн болѣре. Ино мы вндѣвше меже ннмн нх добрꙋю волю н тѡкмеж н полнїн заплат, а мы такѡждере н ѿт нас есмы далн н потвръднлн слꙋгам нашнм Микльꙋшꙋ н братꙋ его Ѿнкѡ тѡе прѧдреченное село на нмѣ Хрꙋнчѣнїн, да ест нм ѿт нас ꙋрнк н съ въсем дѡхѡдѡм, нм н дѣтем нх н ꙋнꙋчатѡм нх н прѣꙋнꙋчатѡм нх н пращꙋрѣтѡм нх н въсемꙋ родꙋ нх, кто сѣ нм нзберет наиблнжнїн, непорꙋшено ннколнже на вѣкы. А хѡтар томꙋ селꙋ Хрꙋнчѣннлѡрь пѡченшн ѿт конець поле ѿт пꙋт, ѿт толѣ по кран доубровн горѣ на старїн пꙋт, ѿт толѣ старнмь пꙋтѡм до трожна ꙋ кран дꙋбровн ѿт Брѡщѧн, ѿт тѡлѣ ꙋс краем дꙋбровон до хотарѣ Аръмещнлѡрь, ѿт толѣ черес лѧс н черес поток ꙋ рнпъ, ѿт толѣ по пꙋд днла ꙋ жндовннъ, ѿт толѣ повнше монастнрѣ по бꙋковнин н Лнхїн поток, та черес Лнхїн поток ѿпѧт ꙋ конець поле, где въходнт пꙋт ѿт леса. То е вес хѡтар. А на то ест вѣра нашего господства вншепнсанаго мы Стефана воеводы, н вѣра прѣвъзлюбленых сынѡв господства мы Алеѯандра н Богдана-Влада, н вѣра болѣр нашнх: в. п. Дꙋмы, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгѡше двѡрннка, в. п. Хръмана, в. п. Ѿцка Хꙋднча, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла пръкалаба хотннского, в. п. Мнкотъ н [п.] Рѣцеша пръкалабн немецкїн, в. п. Андренка Чорторѡвского, в. п. Грозн Мнкотнч(а) пръкалаба ѿрхенского, в. п. Іѡн Секаръ пръкалаба новоградского, в. п. Днига, в. п. Клънъꙋ спътарѣ, в. п. Болдꙋра вистїарннка, в. п. Еремїѧ постелннка, в. п. Мохнла чашннка, в. п. Іѡн Фрꙋнтеша столннка, в. п. Шандра комнса, н вѣра ꙋсих болѣр нашнх мѡлдавскых, велнкых н малнх. А по нашем жнвотѣ, кого богь нзберет господарь бнтн [нашен] земли мѡлдавскѡн, ѿт дѣтен нашнх нлн ѿт нашего родꙋ, нлн пак бꙋд кого богь нзберет господарь бнтн нашен земли мѡлдавскон, тѡт бн нм не порꙋшнл нашего даанїѧ н поꙋтвръжден[їѧ], алн бы нм ꙋкрѣпнл н ꙋтвръднл, занꙋже есмо нм далн н потвръднлн за нх правꙋю н вѣрнꙋю слꙋжбꙋ, н за що ѡнн собн кꙋпнлн за свон правїн н ч(н)стїн пннѣзн. А на болшꙋю крѣпѡсть н поꙋтвръжденїе томꙋ въсемꙋ вншепнсанномꙋ,

[1]) Cuvintele dela н братꙋ până la нв sunt scrise deasupra unei răsături, însă de aceeaş mână.

велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тъꙋтꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашꙋ печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Мътїашь въ Сꙋчавѣ, в лѣтѡ ҂ѕцчѳ, ген. ѕ҃i.

Pecetea lipseşte. — Orig. în arhiva sf. Spiridon din Iaşi, pach. Vulpăşeşti, plicul I, No. 1, cu o traducere dela 1845. Textul slav a fost publicat întâia oară de B. P. Hasdeu, după o copie comunicată de A. D. Xenopol, în Columna lui Traian, an. VIII (1877), p. 188-190, apoi cu traducere de Gh. Ghibănescu în Opt urice slavone, Iaşi 1904, p. 30-36, cu multe greşeli de lectură şi ortografie, şi a treia oară tot de acesta în Ispisoace şi zapise, I, p. 32-36, cu aceleaşi greşeli. Лихїи поток nu e „părâul Lihie“ (p. 33) — un pârâu cu asemenea numire nu ştim să existe undeva în Moldova — ci „Părâul-Rău“ sau „Valea-Rea“; cf. adj. maloros. лихій rău. „Urgiceanii“ sunt după toate probabilităţile „Urzicenii“, azi „Urzici“, de lângă Bahna, jud. Roman, pl. Siretul de Jos, unde se află şi Arămeştii şi Broştenii; v. harta statului major, planşele Buhuş şi Icuşeşti. Prin satul Urzici trece în adevăr o apă căreia pe hartă (planşa Buhuş) i se zice „Părâul Rău (Reu)“. Iată şi descrierea hotarelor: „Iar hotarul acestui sat al *Urgiceanilor* începe dela capătul câmpului, din drum, deacolo pe marginea pădurei în sus la drumul cel vechiu, deacolo pe drumul cel vechiu până la *troian* în marginea stejerişului[1]) dela *Broşteani*, deacolo pe marginea stejerişului până la hotarul *Arămeştilor*, deacolo peste pădure şi peste părâu la *rîpă* (orig. рипъ), deacolo pe sub deal la *jidovină*, deacolo pe din sus de mânăstire prin făget la Parâul Rău şi peste Parâul Rău îndărăt la capătul câmpului, unde iese drumul din pădure. Acesta e tot hotarul“. E interesant a constată că în imediată vecinătate cu Urzici se găseşte satul Ţuţcanii din Vale, iar ceva mai sus, în dreptul Broştenilor, Ţuţcauii din deal; amândouă aceste cuturi îşi trag originea de sigur dela vechiul proprietar al Urzicenilor, Ioan Ţutcă. Vezi Frunzescu, p. 496-497, şi Marele Dicţionar Geografic, V, p. 682; pe harta statului major, planşa Buhuş, e tipărit greşit „Tuşcaui din Deal, Tascani din Vale“. Cf. asupra tuturor chestiunilor atiuse acì documentul dela 3 Ianuarie 1497, în vol. II.

CCXXIX

(Suceava), 16 Ianuarie 1491.

Ştefan dărueşte mânăstirei Tazlăului, unde erà egumen Timoteiu, următoarele locuri la Tazlăul Mare: a) o poiană „unde

---

[1]) Sau „pădurei“, în orig. доуброви.

a fost satul Miceşti, b) o altă poiană dealungul apei, c) satul Floceşti cu morile. Poiana întâia a fost cumpărată dela Neacşa, fata lui Giurgea, şi fiii ei, dela Groze, Negrilă şi Maruşca, fiii lui Julea, şi dela Dragotă, fiul lui Ivan, cu 120 de zloţi tătăreşti; poiana a doua dela Petriman şi surorile sale Sofiica şi Sasca, nepoatele lui Oană Porca, cu 460 de zloţi; iar satul Floceşti dela Pătru, fiul lui Bâlco, şi copiii săi Isaico, Toma, Andreico, Ioan, Sora, Sofiata şi Mica, cu 150 de zloţi.

Въ имѣ ѡтца и сына и свѧтого дѹха, троицє свѧтаа и єдиносѫщнаа и нєраздєлимаа. Сє[1]) аз раб владыкы моємѹ исѹ христа, Иѡ Стєфан воєвод, божїю милостїю господаръ зємли мѡлдавскои, знамєнито чиним ис сим листом нашим[2]) въсєм кто нан ѹзрит или єго чтѹчи ѹслышит, ѡж прїидошє прєд нами и прєд ѹсими нашими мѡлдавскими бояр(и) Нєгша, дочка Жѹржї[3]), и съ єи дѣтми, и пак нашє слѹги Грозє и брат єго Нєгрилъ и сєстра их Мърѹшка, сыновє Жѹлини, и Драгот(ъ), сынъ[4]) Ивана, по их добро[и] воли, нєким нєпонѹжєни ани присилований, и продали свою правою и питомѹю ѡтинѹ ѡт своєго праваго и питомаго ѹрика, ѡт ѹрика и ис привилїє родитєлєм их Жѹржї и Жѹла и Ивана, єдино полѣнѹ на Єликомь[5]) Тазловє, гдє било сєло на имѣ Мичєщїи, самомѹ господствѹ ми за р͠к злат татарских. И заплатих аз господство ми ѹси тоти р͠к злат ѹ рѹки Нєгшєи, дочки Жѹржї, и дєтєм єи, и ѹ рѹки Грози и брат(ѹ) єго Нєгрил(ъ) и състри их Мърѹшци, сыновє Жѹла, и Драгот(ъ), сыно[ү] Ивана, прєд ѹсими нашєми бояри. Я пак ѹ том також прїидоша прєд нами и прєд нашими бояр(и) слѹга наш Пєтриман и съ своими сєстрами Софїика и Саска, нєпотовє Ѡ[а]на Порка, також по их добро[и] воли, нѣким нєпонѹжєни ани присилований[6]), и продали свою правою ѡтинѹ ѡт их праваго и питомаго ѹрика, ѡт ѹрика дѣда их Ѡана Порка, що имал ѡн ѡт дѣда нашєго ѡт Алєѯандра воєвод(ы), єдїно полѣнѹ тиж на Єликом Тазловє, на Пъръѹ, тиж господствѹ мы за ѹ͠ѯ злат татарских. И заплатих господство мы и тоти ѹ͠ѯ злат ѹ рѹки слѹзѣ нашємѹ Пєтриманѹ и сєстрам єго Софїика и Саска, прєд

[1]) In condică съ.
[2]) In cond. нашємѹ.
[3]) Sau Жѹржє.
[4]) In cond. сына.
[5]) In cond. вєликомѹ.
[6]) In cond. присолований.

нашими болѧри. А пак ѹ том також прїндоша прѣ[д] нами и пред нашими болѧри слѹга наш Пътрѹ, сынъ Бълкѹ, и съ своими детми, на имѣ Исанко и Тома и Андренка и Іwан, и дочки его Соръ и Софиꙗта и Мика[1]), також по их доброи воли, нѣким непонѹжени ани присиловани, и продали свою [правѹю] и питомѹю wтнинѹ, wт их праваго и питомаго ѹрика, едино село тиж на Великo(м) Тазлове, на имѣ Флочещїи, и съ млином, тиж самомѹ господствѹ мы, за р҃и злат татарских. И заплатих господство ми и тоти р҃и злат ѹ рѹки Пътрѹ и сыном его Исанко и Тома и Андренка и Иwн [и] дочкам его Соръ и Софиѧта и Мика, пред нашим(и) болѧри. А пак Пътрѹ и съ своими дѣтми привилїе що имали wт нас же wт мартѹринѹ, како имали wн(и) привилїи на тое село на Флочещи wт дѣда нашего wт Алеѯандра воевода и wт ѹнков наших wт Іліѧше воевод[ы и] wт Стефана воевод(ы), а тоти привилии погорили ѹ дwм Рѹсѹла wт Флочещи, коли емѹ погорил дwм, а wни и тое привилїе дали ѹ наших рѹках, що есмо били ми им ѹчинили wт мартѹринѹ. И заплативше и ѹтъкмивше господство мы все елико више[2]) пишем, пред ѹсими нашими молдавскими боѧри, а господство ми ѹ том благопроизволих нашим благим произволенїем и чистим и свѣтлим сръдцем и съ ѹсеѧ[3]) нашїѧ доброѧ волеѧ, и wт бога помощїѧ, ꙗко да ѹтвръдим и ѹкрѣпим[4]) нашь[5]) свѧтыи монастир wт Великого Тазлова, що ест на ѹстїе Пищоаса, идеже ест храм рождество пресвѧтѣи честѣи и преблагословенѣи[6]) владычици нашеи богородици и приснод(е)веи Марїи, и где ест егѹмен молебник наш кир поп Тимофтїи, и ѹчинил(и) есмо въ задѹшїѧ свѧтопочивших предков и родителеи наших, и за наш(е) здравие и спасенїе, и за здравие и спасенїе госпожде нашїи Марии, и за здравие и спасенїе дѣтїи наших, и дали есмо томо[ѵ] свѧтомѹ нашемѹ[7]) монастиро[ѵ] wт Вѣликїи Тазлов, що ест на ѹстїе Пищоаса, тотѹ вишеписанною полѣинѹ, що ест на Великом Тазлове, где било село на имѣ Минчещии, и пак и тотѹ дрѹгою полѣинѹ, тиж на Великомь[8]) Тазлове, на Пърѣѹ, и ещї и тое вышеписанное

1) In cond. Миса; cf. mai jos Мика.
2) In cond. ѹси елико ваше.
3) In cond. се ѹсеѧ sau ѹсиѧ; literile е şi и samănă foarte tare una cu alta la acest copist.
4) In cond. ѹкръпим.
5) In cond. наше.
6) In cond. пресвѧтыи честии и преблагословенїи.
7) In cond. нашимѹ.
8) In cond. великомѹ.

село на имѣ Флочещии и съ млином, тиж на Великом Тазлове, како да[1]) сѫт томо[у] свѧтомѹ нашемѹ монастир(ѹ) ѿт Великїи Тазлов, що ест на ѹстїе Пищоаса, ѿт нас оурик и съ въсем доходом, непорѹшенно николиже на вѣки[2]). И еще есмо дали ѹ рѹки молебник(ѹ) нашем(ѹ) кир поп Тимофтеѹ и егѹмен(ѹ) ѿт того свѧтого нашего монастира и тое превелїе що дал ѹ наше рѹки Пътрѹ, сынъ Белко, и съ своими дѣтми. А хотар тим вишеписанним полѣнам и томо[у] вишеписанном[оу] село[у] да ест ѿт ѹсих сторон по старомѹ хотароу[3]), кѹда из века ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы[4]) Стефана воевод, и вера превъзлюбленних сынов господства ми Алеѯандра и Богдан(а)-Влада, и вера бояр[5]) наших.

Боѧрїи анѹме: Тъѹтѹл вел логофът, Дѹма, Гангѹр, Драгош[6]) дворникѹл, Хръмана, Ицко Хѹдеч, Дажбога, Щефѹла пъркалаб дѣ Хотин, Микотъ и Рѣцеша пър. ѿт Нямц, Андреика Чорторовского, Грозе[7]) пър. де Ѡрхею, Iѡн Съкаръ пър. де Четате Ноаѡ, Динга, Клънъѹ вел спат., Болдѹр вист., Еримие вел пост., Мовила пах., [Фрѹнтеш] столник, Шандрѣ комисѹл. Тое пишем.

Ѿт Сѹчав(а), в лет ҂ѕцчѳ, ген. ѕ҃i.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 386-387, cu titlul „а Тазлъѹлѹй, пе поꙗна Мичещий“. In vol. II al condicei Asachi, f. 17-18, se află o traducere prescurtată, însă destul de exactă, a acestui document. O reproduc mai jos întreagă, întru cât originalul nefiind încă cunoscut, exactitatea copiei slave ar puteà fi supusă la oarecari îndoeli. Amintesc numai că într'însa numele unor boieri sunt date, ca şi în copia slavă de mai sus, în forma genetivului slavonesc, obiceiu deseori constatat la traducătorii din sec. XVIII şi XIX: Hrămana, Hudicia, Dajboga, Ştefula, Reaţeaşa. Un rezumat grecesc neexact, dar cu aceeaş dată, se găseşte în ms. No. 65/IV dela biblioteca universităţii din Iaşi, p. 1, No. 3.— Satul Floceşti există şi azi în jud. Bacău, pl. Tazlăul de Jos-Trotuş, cătun al com. Jăvreni, lângă Vrănceni (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 389).

„6999, Ghenarie 16.

Facem ştire tuturor cui se cade a şti, precum au vinit înnainte

[1]) In cond. та.
[2]) In cond. вѣнки.
[3]) In cond. хотаром.
[4]) In cond. „ми вишеписаннаго мын“.
[5]) In cond. боѧри.
[6]) In cond. Драгор.
[7]) In cond. „в. и Грозе“.

domnii meali şi înnainte boiarilor domnii meali Necşe, fata Giurgii, şi cu ficiorii ei, şi iarăş sluga noastră Groze şi fratele lui Negrilă şi sora lor Măruşca, ficiorii Julii[1]), şi Dragotă, ficiorul lui Ivan, de a lor bună voe, de nime siliţi nici împresuraţi, ş' au vândut a lor dreaptă ocină dintru a lor drept uric, din uric şi alte drese ale părinţilor lor Jurje şi Jula şi Ivan[2]), o poiană pe Tăzlăul cel Mare, unde au fost satul anume Miceaştii, însumi domnii meale, care am cumpărat în 120 de arginţi[3]) tătărăşti, care bani i-am plătit toţi deplin la mânule acestor mai sus scrişi, denainte boiarilor. Şi iarăş întru aceea au mai vinit denainte domnii mele Petriman şi cu surorile sale Sofiica şi Sasca, nepoatele Oanei Poarca, ş' au vândut a lor dreaptă ocină şi moşiia, din drepte urice ce-au avut moşul lor Oana Porca dela moşul nostru Alexandru Vodă, o poiană iarăş la Tazlăul cel Mare, pe Părău; aceea au vândut-o ei iarăş domnii mele drept 460 arginţi tătărăşti; şi li-am făcut plată deplin la mânule slugii noastre lui Petriman şi a surorilor sale Sofiica şi Sasca, denainte a lor noştri boiari. Intru aceea iarăş au vinit denainte noastră şi denainte boiarilor noştri sluga noastră Pătru sin Bălco şi cu ai săi ficiori anume Isaico şi Toma şi Andreica şi Ioan şi fetele lui Sora şi Sofiiata şi Mica[4]), takoj de a lor bună voe, de nime împresurate, ş'au vândut a lor dreaptă ocină şi moşiia, un sat pe Tăzlăul cel Mare, anume Floceştii şi cu mori, tij domnii meale drept 150 arginţi tătărăşti; şi li-am plătit domnia mea toţi acei bani în mânule lui Pătru şi a ficiorilor săi mai sus scrişi, denainte boiarilor noştri; însă dresele ce-au avut Pătru pe acest sat, au adus mărturie încredinţată precum c'au ars în casa Rusului din Floceşti, când i-au arsu-i casa lui. Deci fiind acea mărturie încredinţată, am crezut-o, ş'am pus de-au iscălit[5]) şi boiarii domnii mele. Pentru care moşii socotind domniia mea cu a noastră bună socoteală, aflat-am lucru cu cale şi cuvios, şi iată dară c'am voit dintru tot sufletul nostru, de li-am dat şi am întărit a noastră sfântă mânăstire dela Tazlăul cel Mare, ce este în gura Piştoasăi şi este hramul naştere presfintei curatei şi preblagoslovitei stăpânii noastre născătoare şi pururea fecioară Marie, unde este egumen rugătoriul nostru Timoftei[6]), i učinili esmo vъ zadušija răpaosaţilor strămoşilor şi a părinţilor noştri, şi pentru a noastră sănătate şi spasenie, şi pentru sănătate şi mântuire doamnii noastre Marie şi a fiilor noştri, şi li-am datu-le acei sfinte mânăstiri a noastre de la Tăzlăul cel Mare şi poiana ce este pe Tazlăul cel Mare, unde au fost satul Miceştii, şi iarăş şi ceialaltă poiană tij pe Tazlăul cel Mare, pe Părău, şi ş'altele mai

---

1) In condică „Julinii".
2) In cond. „Ivana".
3) Adecă „zloţi".
4) In cond. „Misa", ca la textul slav.
5) Greşală în loc de „dovedit, mărturisit"; traduce pe мартоурнѕ din textul original.
6) In cond. „Timoftie".

sus scrise: satul Floceştii şi cu mori, iară pe Tazlăul Mare, ca să fie sfintei a noastre mânăstire de la Tazlăul cel Mare, ce este la gura Piştoasăi, drepte ocini şi moşii şi uric cu tot vinitul, neruşeit nici odănăoară în veci. Şi încă am dat la mâna rugătoriului nostru chir popa Timotheu, egumenul de la acè mânăstire a noastră, şi dresele ce ni-au dat la noi Pătru sin Belco şi cu ai săi ficiori. Iară hotarăle acestor mai sus scrise poieni şi acelui sat ca să fie despre toate părţile după bătrânele hotară, cum din veaci s'au ojovăit. Şi spre aceasta este credinţa domnii meale mai sus scris Stefan Vodă, şi a pre iubiţi fii domnii meale Alexandru beizade, Bogdan-Vlad beizade, [şi a boerilor]: Tăutul vel logofăt, Duma, Gangur, Dragoş [1]) vor., Hrăman, Iaţco Hudici, Dajbog, Şteful pâr. de Hotin, Micotă pâr. de Neamţ, Reaţeaş pâr. tij ot tam, Andrei (dela) Ciortorie pâr. ot Orheiu [2]), Groze pâr. tij ot Orheiu, Ion Secară pârcalab de Cetate Noaă, Dinga, Clănău vel spat., Boldur vis., Eremie vel post., Movila pah., [Ion Frunteş] stolnicul, Şandre comisul".

CCXXX

Suceava, 16 Ianuarie 1491.

Ştefan confirmă lui Toader Pleşan stăpânirea peste un sat pe Simila „unde au fost Mihai, din sus de Bălaciu", cumpărat cu 100 de zloţi tătăreşti.

După un act de judecată prezentat de răzăşii Pleşeni la 1803 în procesul cu boierul Vasile Miclescu, înaintea divanului domnesc din Iaşi; în el se zice: „au arătat un ispisoc sârbesc dela domnul Ştefan Voevod din anul 6999, Ghenar 16, de când sunt trecuţi 312 ani, prin care au întărit stăpânirea din vechiul uric pe un sat pe Simila, unde au fost Mihaiu, din sus de Bălace, ce a cumpărat Toader Pleşan drept 100 zloţi tătăreşti. Iar hotarul acelui sat să fie precum au umblat din vac" (comunicat de părintele Ioan Antonovici din Bârlad). Cf. condica de Anaforale No. 29, f. 98, din Arhiva Statului din Iaşi, unde se vorbeşte de un document cu acelaş cuprins din 16 Ian. 1491, prezentat la 1839 de aga Petrachi Negri. — Satul lui Mihai trebue să fi fost între Bacani şi Suseni sau Vulpăşeni, jud. Tutova, pl. Simila; v. harta statului major, planşa Unţeşti, şi cf. un alt document dela 16 Ian. 1491 sub No. CCXXVII.

---

[1]) In cond. „Dragor".
[2]) Greşit; în textul slav numai Grozea e numit pârcalab de Orheiu.

CCXXXI

17 Ianuarie 1491.

Ştefan confirmă fraţilor Petre şi Ion satul Ceretianii la Cobâle, cumpărat dela Dragolea, fata lui „Dragomir dela Cobâle“, cu 133 de zloţi tătăreşti. Dragomir îl cumpărase dela Măruşca, femeea lui Ciumălescul dela Cobâle.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис симь листом нашим въсѣм кто нан оузрит или его чтꙋчи ꙋслышит, ѡже прїиде прѣд нами и прѣд нашими молдавскими боѧре Драголе, дочка Драгомира ѡт Кобъле, по еи доброи воли, никимь непонꙋжена ани присилована, и продала свою правꙋю ѡтнинꙋ ѡт оурика ѡтца еи Драгомира, едино село на имѣ Черетїѧни ꙋ Кобъле, та продала тое село слꙋгам нашим Петри и братꙋ его Іѡнꙋ за рл҃г злати татарских, що же бил кꙋпил тое село ѡтець еи Драгомир ѡт Мърꙋшка ѡт жени Чюмалевича[1]) ѡт Кобълe. И ꙋставше наши слꙋги Петрѣ и брать его Іѡн и заплатили ꙋси тоти вишеписанїи пинѣзи рл҃г злат оу рꙋки Драголе, дочка Драгомира ѡт Кобъле, перед нами и перед нашими боѧре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнїи [заплат, а мы] takoждере и ѡт нас есми дали и потвръдили слꙋгам нашим Петри и братꙋ его Іѡнꙋ тое прѧдреченое село на имѣ Черътїѧнїи ꙋ Кобъле, да ест имь ѡт нас оурикь и съ въсемь доходом, им и дѣтемь их равно и ꙋнꙋчатомь их и прѣꙋнꙋчатомь их и пращꙋрѧтом их и въсемꙋ родꙋ их, кто сѧ им изберетъ наиближнїи, непорꙋшено николиже на вѣки. А хотарь томꙋ вишеписаномꙋ селꙋ да ест почнши ѡт конец ѡза ставова и черес поле на столпъ, ѡт толѣ черес поле на великом дꙋбꙋ, а ѡт дꙋба дилом черес добровꙋ до бꙋковинꙋ, ѡт бꙋковинꙋ на верхъ хлабникѡм, да ѡпѧт дилѡм до тогож(е) става. То ест вес хотарь. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленых сынѡвь господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боѧрь наших: в. п. Дꙋми, в. п. Гангꙋра, в. п. Драгоша дворника, в. п. Хърмана, в. п. Ѡцка Гꙋдича, в. п. Дажбога, в. п. Щефꙋла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалабове ѡт Немца, в. п.

---

[1]) Cf. cu acest cuvânt numele *Ciumalu* pentru un deal, o pădure şi un părău în jud. Suceava (Marele Dicţionar Geografic, II, p. 450; Frunzescu, p. 120).

Чорторовского, в. п. Грози пръкалаба wрхеиского, в. п. Секаръ новоградского, в. п. Динга, в. п. Клъньwа спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрунтеша столника, в. п. [Шандр]а комиса, и вѣра усих боярь [наших] молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто будет господарь нашеи земли молдавскои, wт дѣтеи наших или wт [нашего роду, или пак буд кого богь] изберет господаремь бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порушил нашего да[нїа и потвръжденїа], али щоби им утвръдил и укрѣпил, з[ануже есми им дали и по]твръдили за их правую службу, и за що wни соби купили за свои правїи пинѣзи. А на бъльшее [крѣпост] и потвръжденїе тому въсему вишеписанному, велѣли есми нашему вѣрному пану Тъутулу логофету писати и нашу печат привѣсити к сему листу нашему. Пис(а) Iwн у Сучави, в лѣто ӡцҁѳ, мѣсяца ген. ӡі.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТ[Ь IѠ СТЕФАНЬ] ВОЕВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЕМЛИ МѠЛДАВСКОИ. — Orig. la Academia Română, Pec. No. 15, cu o traducere de Gheorghie Evloghi dascal, dela 5 Martie 1781, însă fără lista boierilor martori. No. 1 dintr'o colecţie de documente. — Hotarele Ceretienilor sunt descrise astfel : „Iar hotarul acestui mai sus scris sat să fie începând dela capătul iazului heleşteului (юза ставока) şi peste câmp la un stâlp, deacolo peste câmp la un stejar mare, iar dela stejar pe deal peste stejeriş până la făget, dela făget în sus prin hlabnic[1]), şi iarăşi pe deal până la acelaş iaz. Acesta este tot hotarul“. Ceretienii (Cerătăoani, Certioani) erau în vechime în ţinutul Romanului, unde se pomenesc la 1634 în apropiere de Bogdăneşti şi Prăjeşti, cari acum sunt în jud. Bacău, la graniţa jud. Roman; cf. Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 178; IV, p. 44 (pentru Bogdăneşti din ţin. Romanului, a. 1666). De ce li se zice Ceretienilor „Ceretienii la Cobâle“, nu pot şti. Pe harta statului major nu găsesc nici o urmă de această numire; v. planşele Bacău, Obârşia şi Icuseşti. Se pare că satul Ceretieni au dispărut fără urmă, cum a dispărut şi pădurea de ceretei (ciritei) dela care îşi luase numele. Asupra acestui cuvânt ca nume topografic cf. Marele Dicţionar Geografic, II, p. 440-441. Comparând terminii de aici cu unicul care se găseşte la Frunzescu, p. 119, ne putem închipuì câţi vor fi rămas neîntroduşi în dicţionare. Cf. documentul dela 1495 cu hotarnica Bârladului, în vol. II.

---

[1]) Asupra acestui cuvânt, pe care într'un alt document dela Ştefan cel Mare îl găsim sub forma deminutivă *hlăbnicel*, cf. nota dela doc. din 26 Noemvrie 1499, în vol. II.

CCXXXII

Suceava, 26 Fevruarie 1491.

Ştefan confirmă spătarnlui Purece, fratelni său Ivanco Tolocïco, snrorii sale Oliuşca, nepoţilor săi de frate Danciul şi Petriman, fiii lui Ivanco clucernl de arie, şi nepoţilor săi de soră Mihăilaş şi Copaciu, fiii Vasilisei, două sate pe Nistru, „Drislivoe“ şi „unde a fost Nosco“, cumpărate de ei toţi cn 150 de zloţi tătăreşti dela Stanciul Stărostescul şi dela fraţii acestuia Ivanco şi Isaico, fiii lui Fedco Stărostescul, nepoţii lui Mihul Starostici şi ai lui Jurj dela Frătăuţi, care le stăpânise mai întâiu. Spătarul Purece, răscumpărând cn 30 de zloţi partea fratelui săn Ivanco Tolocïco, domnul dispnne ca la această parte să n'aibă drept nici nnnl din ceilalţi tovarăşi de cumpărătură.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан Ȣзрит или его чтȢчи Ȣслышит, wже прїидоша прѣд нами и прѣд оусими нашими молдавскими болѧре наши слȢги Станчюл Стъростескоул и братїѧ его Иванко и Исанко, сынове Федка Стъростескȣла, ѹнȣкове Михȣла Старостича и Жȣржа Фратовского, по их доброи воли, никим непонȣжени ани присиловани, и продали свою правȣю wтинин8 wт их праваго ȣрика, wт оурика дѣда их Жȣржа Фратwвского, двѣ села на Днистри, едно на имѣ Дриславое а дрȣгое где бил Носко, та продали слȣгам нашим панȣ Пȣрече спътарȣ и братȣ его Иванкȣ Толочко и сестри их Wлюшци и братаничем их Данчюл и Петриман, сынове Иванка гȣменника, и сестричичем их Михъилашȣ и Копачю, сынове Василиси, за рн злат татарских. И ȣставше наши слȣги пан Пȣрече спътар и брат его Иванко Толwчко и сестра их Wлюшка и братаничеве их Данчюл и Петриман и сестричичеве их Михъилаш и Копач, та заплатили ȣси тоти рн злат ȣ рȣки Станчюлȣ Стъростескȣл и братїѧм его Иванко и Исанко, прѧд нами и прѧд нашими болѧре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнȣю заплатȣ, а мы такwждере и wт нас есми дали и потвръдили слȣгам нашим панȣ Пȣрече спътарȣ и братȣ[1]) его Иванкȣ Толочко и сестри их Wлюшци

[1]) In orig. брȣтȣ.

и братаничем их Данчюл и Петриман и сестричичем их Михъилаш и Копач тоти прѣдреченїи двѣ села на Днистри, на имѣ Дрисливое и где бил Носко, да сѕт им ѡт нас ѕрик и съ въсем доходѡм, им и дѣтем их и ѕнѕчатѡм их и прѣѕнѕчатѡм их и прѣщѕрѣтѡм их и въсемѕ родоу их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорѕшено николиже на вѣкы. И пак ѕ тот же час ѕстал прѧд намиж и прѧд нашими болре слѕга наш Иванко Толочко, по его доброи воли, та продал петѕю част ѡт тих двох сел, ѡт Дрисливое и ѡт где бил Носко, що сѣ била приходила ѕ его част тота петаѧ част, и продал братѕ своемѕ слѕѕѣ нашемѕ панѕ Пѕрече спътарѕ за л̃ злат татарских. И заплатил пан Пѕрече спътаръ и тоти л̃ злат ѕ рѕки братѕ своемѕ Иванкѕ Толочко, прѧд нами и прѧд нашими болре. Ино и мы такѡж, по их воли, и ѡт нас есми дали и потвръдили слѕѕѣ нашемѕ панѕ Пѕрече спътарѕ и тотѕ петѕю част ѡт тих двох сел, да ест емѕ ѡт нас ѕрик и съ въсем доходѡм, али ѡпроче сестри его Ѡлюшки и братаник[1]) его Данчюла и Петримана, сынове Иванка гѕменника, и сестричич его Михъилаша и Копача, сынове Василиси, емѕ и дѣтем его и ѕнѕчатом его и прѣѕнѕчатѡм его и прѣщѕрѣтѡм его и въсемѕ родѕ его, кто сѣ емѕ изберет наиближнїи, непорѕшено николиже на вѣкы. А хотар тим двѡм вышеписанним селам да ест ѡт ѕсих сторон по старомѕ хотарѕ, кѕда из вѣка оживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Стефана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра болр наших: в. п. Дѕма, в. п. Гангѕра, в. п. Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Ѡцка Хѕдича, в. п. Щефѕла хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалабове ѡт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторѡвского, в. п. Грози ѡрхеиского, в. п. Секаръ новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъѕ спътарѣ, в. п. Болдора вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрѕнтеш столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѕсих болр наших молдавских, и великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѕдет господарь нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѕ, или пак бѕд кого богъ изберет господарь бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѕшил нашего даанїѧ и потвръжденїѧ, али би им ѕтвръдил и ѕкрѣпил, занѕж(е) есми им дали и потвръдили за их правѕю слѕжбѕ,

---

[1]) In loc de братанич sau братаничь la gen. plur.; cf. mai jos сестричич.

и за що ѡни соби кѹпили на свои правїи пинѣзи. Ꙗ на болшѹю крѣпѡст и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Тѡадер дїак ѹ Єѹч(а)ви, в лѣто ѕцҁ҃д, мѣсѧць[1]) фев. кѕ҃.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧЯТЬ ІѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВѠДЯ, ГѠСПОДЯР ЗЄМЛИ МѠЛДЯВСКОИ, foarte bine păstrată. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, cu două traduceri, una de „Andreiu tălmaciu, căpitanul" dela 10 Oct. 1794 şi alta modernă, de translatorul D. G. Peşiacov. In dosul pergamentului notiţele „Drislovca, Noscova s'au întărit lui Purice spat. — A mânăstirii Sf. Savva în Basarabia". E vorba de mânăstirea Şaba, căreia Ruşii, după Z. Arbore, Basarabia, p. 337, îi zic Żaba, lângă satul cu aceeaş numire şi lângă târguşorul Camienca, foarte aproape de Nistru; pe harta austriacă Zabka=Żabka (planşa Jampol-Bielcy). Din descrierea d-lui Arbore, p. 338-339, nu se vede dacă mânăstirea mai posede sau nu aceste două sate. Drislivoe sau Drislovca ar puteà să fie Drăslicenii de azi de lângă Păşcani, aproape de părâul Ichil (Ichel), din sus de Chişinău, pe harta austriacă Dresliczeny (planşa Odessa-Kiszinew); cf. „Dreslywe" (=Dreslivoe) într'un doc. dela 14 Aug. 1432 al lui Ilie („Candela" pe an. 1884, p. 687), „Drisleva" şi Jevertianii la 1667 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 70) şi numirile Drăsleuca, Drislea, Drăslăvăţul, dealuri şi părae în jud. Botoşani şi Fălciu (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 252, 254). Noscova pare a fi dispărut. Intr'un document dela 20 Dech. 1437 se pomeneşte însă, în părţile Răutului sau Măiatinului din Basarabia, „selişţea unde e heleşteul dela Cornul ....[2]), unde au fost şezut fiii lui Nosco: силище где стак по баговым рѡгом, где сили били Носкови сынове" (orig. la Academia Română). Pentru nume, cf. „Noscova" la 1586, ap. N. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 209.

Documentul dela 26 Fevr. 1491 a fost publicat de B. P. Hasdeu cu mai multe prescurtări în text şi în traducere, în Arhiva istorică, I, 1, p. 156-157, unde s'a relevat şi o parte interesantă a originalului: forma monogramatică a numelui diacului. In adevăr, Тѡадер дїак e scris ca o iscălitură, singura ce se întâlneşte în documentele din vremea

---

[1]) In orig. мс҃ць.

[2]) Am lăsat netradus adj. баговъ din expresia баговын рогъ, deoarece nu sunt sigur de însemnarea lui. Poate să fie înrudit cu maloros. баговина, Zitteralge, grüne Wasserpflanzen, Tang (Żelechowski, I, p. 8). Sub баговина am înţelege atunci o specie de alge, plante aquatice verzi, pe care poporul, după explicarea ce mi-a dat d. Zaharia Panţu, le numeşte „Mătasa-broaştei, Lâna-broaştei, Aţa-apei" etc. Cf. şi scrierea d-lui Panţu despre Plantele cunoscute de poporul român, p. 165.

lui Ştefan cel Mare. In traducerea lui Hasdeu trebue îndreptat însă „nepoţii lui Mihul, fiul starostelui Jurj Fratovschi“ în „nepoţii lui Mihul Starostici şi ai lui Jurj Fratovschi“ (două persoane deosebite). O traducere veche, fără dată şi fără lista martorilor, se află la Acad. Rom., sign. 47/LXX; e interesantă prin următoarele particularităţi: lui Mihul Starostici, adecă „fiul unui Staroste“, îi zice „Mihul Bătrânul“, lui Jurj dela Frătăuţi „Giurgea Frătevscul“, Drislivoei „Dreslivul“ şi lui Ivanco Tolocico, clucerul de arie, odată „Ivan Gumennic“, altă dată „Ivan Glumelnic“. Hasdeu a tradus pe гѹменникъ (din гѹмьно arie, area, Scheunen- Schoberplatz, cf. maloros. гуменник Tennenwächter) cu „jitnicer“; житница este însă „Kornkammer“.

CCXXXIII

(Vaslui?), 9 Martie 1491.

Ştefan confirmă preotesei popii Petre satul Crăeştii pe Rebricea, cumpărat cu 100 de zloţi dela Ileana, fata lui Moiseiu, nepoata popii Micului, care i-a predat şi privilegiul ce-l aveà asupra acelui sat dela Iliaş Voevod.

Leat 6999, Mart 9.

Venit-au înnainte noastră şi înnainte boerilor noştri Ileana fata lui Moiseiu, nepoata popii Micului, de a ei[1]) bună voea, au vândut a sa dreaptă ocină şi moşie, satul anume Crăeştii pre Răbrice; aceasta au vândut-o preutesii popii Petrii drept 100 di zloţi. Şi au plătit toţi banii deplin acea [sută] de zloţi în mânule Ilenii, fetii lui Moiseiu, înnainte noastră şi înnainte boerilor noştri. Şi diresile ce-au avut pre acest sat de la unchiul nostru Ilieş Vodă le-au dat în mânule ei. Şi noi dacă am văzut a lor [de] bună voea [tocmală] şi deplină plată, noi încă am dat şi am întărit, ca să fie de la domnie me dreaptă ocină şi moşie şi uric de întăritură cu tot venitul în veci. Iar hotarul acestui sat Crăeştii ca să fie din toate părţile pe hotarăle cele vechi, pe unde de veci au îmblat. Aceasta [scriem][2]).

---

[1]) In condică „lor“.
[2]) Cf. în copiile slave din condica Asachi „тоє пишєм“. — Presupun că documentul a fost scris în târgul Vasluiului, fiindcă e vorba de un sat din jud. Vaslui; cf. No. următor.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 19, cu titlul „Єтєфан воєвода, пє сатꙋл Кръєщий, пє Ръбричє“. — Satul acesta nu mai există astăzi. Erà al unor boieri din neamul lui Craiu; cf. „Micu Craiu“ în anii dintâi ai domniei lui Ştefan. Sate cu acest nume sunt şi astăzi în Moldova (Frunzescu, p. 143).

CCXXXIV

Vaslui, Martie 1491.

Ştefan confirmă fraţilor Stan, Iachim şi Andriaş Babici stăpânirea peste satul Hliboca, la obârşia Derehluiului, cumpărat de ei în două părţi dela Pavel Iudca, fiul bătrânului Iudca, care l-aveà dela Alexandru cel Bun, şi anume o parte cumpărată de Stan şi Iachim cu 150 de zloţi tătăreşti, alta, „cea despre răsăritul soarelui“, de Andriaş cu aceeaş sumă. Stan şi Iachim vor stăpânì deci împreună o jumătate din sat şi din hotarul lui, iar Andriaş singur cealaltă jumătate. — Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Duma pârcalabul, Gangur dela Orheiu, Boldur vornicul, Hârman, Hudici, Şteful, Muşat dela Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Ciortorovschi, Şandru pârcalab de Cetatea Nouă, Dinga, Câlnău spătarul, Isac visternicul, Eremie postelnicul, Moghilă ceaşnicul, Frunteş stolnicul şi Petru comisul, fiul lui Hârman; logofăt Tăutul, diac Toader Popovici.

Extras din traducerea germană a lui F. A. Wickenhauser, Woronetz und Putna, p. 201-203, între documentele satelor ce n'au aparţinut nici unei mânăstiri, cu data 6989=1481. Boierii citaţi acì sunt însă în cea mai mare parte cunoscuţi din documentele anului 1491, nu însă dela începutul sau dela sfârşitul acestui an, de oarece lista nu se potriveşte întocmai nici cu documentele din Ianuarie şi Fevruarie, nici cu cele din Octomvrie. Dacă „Martie“ este bine cetit de Wickenhauser, atunci trebue să admitem că tocmai în această lună s'a petrecut o schimbare între boierii de sfat ai lui Ştefan. Astfel, în comparaţie cu doc. dela 26 Fevruarie 1491, în cel dela Martie e vornic Boldur, în locul lui Dragoş, visternic Isac, în locul lui Boldur, comis Petru al lui Hârman, în locul lui Şandru. La Fevruarie pârcalab de Roman (Cetatea Nouă) erà Secară, în Martie e Şandru. Wickenhauser a adaos probabil dela sine un „şi“ după Ciortorovschi, făcându-l şi pe acesta pârcalab de Roman, o calitate care nu i-o dă nici un alt document original. „Muşat dela Hotin“ lipseşte dintre martori la 26 Fevruarie; în locul lui staroste de Hotin e

Şteful; în schimb, avem acolo pe Dajbog îndată după Hârman. Cu toate aceste deosebiri, documentul pentru Hliboca nu poate fi decât din anul 1491, şi greşala de dată a lui Wickenhauser se explică prin lectura ҂ѕцпѳ (6989) în loc de ҂ѕцчѳ (6999). Şi diacul Toader e cunoscut din 1491; între 1480-1482 întâlnim alţi diaci, d. p. pe Borcea şi pe Roman. Afară de această greşală şi vre-o două altele mai neînsemnate (Stefelul, Ding=Şteful, Dinga), traducerea lui Wick., făcută după original (vezi nota dela p. 203 „Perg. Ksl"=Pergament, Kirchenslavisch) pare a fi exactă. Se înţelege că Jodka, orig. probabil Юдка, trebue cetit Iudca; e o greşală pe care Wick. o repetă foarte des la cuvântul Iuga, orig. Юга, pe care îl transcrie regulat Joga. — Hliboca (la Wick. Hluboca, ca în doc. dela 15 Martie 1490) e în districtul Siretului din Bucovina, aproape de izvorul Derehluiului; traducerea lui Wick., p. 201, „welches oberhalb Derechlui ist" e improprie; originalul va fi avut „на вѡрьшїи Дерехлѹіа". Cf. No. CLXXXIV.

CCXXXV

Suceava, 20 Aprilie 1491.

Ştefan dărueşte mânăstirei Tazlăului, care fusese înfiinţată de dânsul şi unde erà egumen Timoteiu, trei sate pe Bistriţa, din jos de gura Cracăului, aparţinătoare până atunci de ocolul târgului Pietrei: Zăneştii, Stolnicii şi Faurii, cu morile dela Stolnici pe Bistriţa, cu ştezele şi cu ochiurile de apă, şi satul Bureşti, zis şi Fundul, pe Siret, care se ţineà de ocolul târgului Bacăului, cu bălţile lui şi cu loc de prisacă peste Siret, la locul ce se ziceà „mânăstirea".

Тиж[1]) Стефан воевода, господарь земли молдавскои, дадохом и помиловахом[2]) и ѹтврьдихом и ѹкрѣпих нашь свѧтыи монастир[3]), иже сътворих на Великом Тазлове, сь трїи селове ѿт наших правїих господарских сел, що на Бистрице, именим [Зънещїи и Столничїи][4]) и Фаѹрїи, ниж ѹстїе Краковѣ, що тоти селове быше ѿт ѡкол|дворов наших ѿт Камен, како да ест нашеи свѧтѣи

[1]) Documentul începe cu тиж=acelaş, fiindcă înaintea lui se află în condică un alt document dela Ştefan, tot la f. 542. Vezi No. CXXXI.

[2]) In cond. полиловахом.

[3]) In cond. наши свѧтѣи монастир.

[4]) Vezi nota dela sfârşit.

монастири шт Тазлове, идеже ест храм рожд(е)ство пресфетеи и чистеи и преблагословеннеи[1]) владичицеи нашеи богородици и присноде̂веи Марїе, и где ест молебник наш кир попа Тимоѳеи, и сь въсем доходом, и съ млини 8 Столнич(и) на Бистрици, и съ щезами и стр8гами. И пак дадох и помиловах господство ми наш[еи] вишеписаннѣи сватеи[1]) монастири Тазлове сь едино село именим Б8рещїи на Сърет, идеже имен8ет сѧ Ф8нд8л, що тото село Б8рещїи присл8шно бѣ къ Бавовских дворов, и съ мѣсто за пасик8 черес Сърет 8 п8стини, идеже имѣн8ет сѧ монастир, и съ болотами на Сърет, да ест нашем8 свѧтом8 вишеписанном(8) монастири Тазловском8, и съ въсем доходом, шт нас 8рик, непор8шенно николиже на вѣкы[2]). А хотар тем вишеписанним селам на Бистрице да ест по старим хотари, и том8 вишеписанном(8) село на Сърет да ест шт 8сих сторон по старом8 хотар8, по к8да из века шживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго Стефан воевод, и [вѣр]а превъзлюбленних сынов господства мы[3]) Алеѯандр8 и Богдана-Влада, и вера боѧр наших. Тое пишем.

Шт С8чав(а), л. ѕцчѳ, ап. к.

Боѧрїи ан8ме: Тъ8т8л вел логофът, Д8ма, Ганг8р, Драгош вор., Хръмана, Шцко Х8дечю, и Дажбога, и Щеф8ла хотински, Микота[4]) и Рѣцеша[5]) пър. де Нѣмц8, Чорторовско[6]), и Грозѧ пър. де Шрхею, Ишн Съкаръ пър. де Четате Ноаѫ, Динга, Клънъ8 спат., Болд8р вел вист., Еримие вел пост., Мохила пах., Фр8нтеш столник8л, Шендре комис8л.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 542-543, cu titlul „пе Б8рещй, Тазлъ8". Locul lăsat gol în această copie l-am completat cu rezumatul grecesc din ms. 65/IV dela biblioteca universităţii din Iaşi. In traducere română rezumatul acesta sună astfel: „Hrisovul lui Ştefan Vodă din anul 6969 (greş. pentru 6999=ѕцчѳ), Aprilie 20, prin care a dat mânăstirei danie cu întăritură trei sate: Zeneştii, Stolnicii, cu moară, iazuri şi ochiuri de apă (κόβους) în Bistriţa, şi Faurii, din jos de gura Cracăului, şi apoi satul Bureştii (Μπουρεστη) pe Siret, care se numeşte şi Fundul,

---

[1]) In cond. -еннїи, -тїи.
[2]) In cond. вѣкъ.
[3]) In cond. мый.
[4]) In cond. Микоста.
[5]) Formele de nume proprii terminate în а sunt genetivele slavoneşti dela Hârman, Dajbog, Şteful, Micotă, Reaţeş.
[6]) In loc de orig. slav. Чорторовского, gen.

cu loc de prisacă dincolo de Siret, cu un loc pustiu (τὴν ἐρεμίαν) numit „Monastiri“, cu bălţile (μὲ βάλτες) dela Siret, ca să le stăpânească mânăstirea (sc. a Tazlăului) pe veci, cu toate hotarele cele vechi“ (p. 39). La p. 87 din acelaş manuscris se rezumează din nou acest document, sub titlul „Siret la Fundnri (Φουντουρα)“, cu aceeaş dată 6969, Apr. 20, şi cu notiţa că e „No. 1 din scrisorile Ţarinei Mari (Τζαρινας Μαρε)“. Aşà se numeşte şesul dela nordul celor trei sate de pe Bistriţa; v. harta statului major, planşa Buhuş.— Zăneştii şi Faurii se află şi azi în jud. Neamţ, pl. Bistriţa, lângă Roznov, la o distanţă de 18-20 klm. de Piatra; Stolnicii, care se vede a fi fost între celelalte două, au dispărut. Bureştilor li se zice azi numai Fundul şi sunt la o distanţă de c. 8 klm. spre sud de Bacău, între Bistriţa şi Siret.

Documentul dela 20 Aprilie 1491 fiind foarte interesant şi rău transcris în copia condicei lui Asachi, îl traduc acì întreg: „Tot Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, am dat şi am miluit şi am întărit şi am împuternicit sfânta noastră mânăstire, pe care am făcut-o pe Tazlăul cel Mare, cu trei sate din dreptele noastre sate domneşti, ce sunt pe Bistriţă, anume [Zăneştii şi Stolnicii] şi Faurii, din jos de gura Cracăului, care sate au fost din ocolul curţilor noastre dela Piatra, ca să fie sfintei noastre mânăstiri dela Tazlău, unde este hramul naşterea prea sfintei şi curatei şi preablagoslovitei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria şi unde este rugătorul nostru chir popa Timoteiu, cu tot venitul şi cu morile dela Stolnici pe Bistriţă, şi cu ştezele şi cu ochiurile de apă[1]). Şi am mai dat şi am miluit domnia mea a noastră mai sus scrisă sfântă mânăstire a Tazlăului cu un sat anume Bureştii pe Siret, ce se chiamă Fundul, care sat Bureştii erà ascultător de curţile din Bacău, împreună cu un loc de prisacă[2]) peste Siret, în pustie, unde se zice la mânăstire, şi cu bălţile dela Siret, ca să-i fie mai sus scrisei sfintei noastre mânăstiri a Tazlăului dela noi uric cu tot venitul, nestricat nici odată în veci. Iar hotarul mai sus scriselor sate pe Bistriţă să fie după vechile hotare, şi al mai sus scrisului sat pe Siret să fie din toate părţile după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au apucat. Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre mai sus scrisului Ştefan Voevod, şi [credinţa] prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa

[1]) In condica Asachi „съ стрѹгами“; строуга însamnă în textele vechi slave „fluctus“, în limba neoslov. „alveus aquae“, în limba bulgară „fossae, stagna, vivaria in quibus delitescunt pisces“ (Miklosich, Lexicon). Sensurile acestea ar corespunde cuvântului гърлъ din documentele noastre; de aceea am tradus acì cu „ochiuri de apă“ după înţelesul ce are струга în limba rusească „tiefe Stelle im Flusse“ (Pawlowski). In tot cazul nu poate fi vorba de maloros. струга sau струг „eine Art Boot, Struse“. In maloros. струг însamnă şi „Waldbach, Strom, Böschung“ (Żelechowski).

[2]) In condica Asachi пасикѹ, în ms. 65/IV πρησακαν (f. 87).

boierilor noştri. Acestea le scriem în Suceava, anul 6999, Aprilie 20“. Urmează boierii, a căror listă nu este identică cu cele imediat precedente sau următoare lunei Aprilie 1491. Ea se aseamănă perfect cu cea dela 26 Fevruarie şi se deosebeşte de cea din 15 Octomvrie numai prin aceea că are pe Dragoş ca vornic, în loc de Boldor, pe Şteful ca pârcalab de Hotin, în loc de Muşat, şi pe Boldur ca visternic, în loc de Isac. Lista dela Martie 1491, cunoscută numai din traducerea lui Wickenhauser, poate să conţină greşeli.

CCXXXVI

16 Septemvrie 1491.

Ştefan confirmă Mărinei, fetii lui Berea, stăpânirea peste satele Bereştii pe Tazlău, Petrileştii şi Boşotenii, mai sus de Bereşti, şi Năsoeştii deasupra Nadişei.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 29, f. 65, cu data 6999. — Documentul se află în 1839 la răzeşii de Năsoeşti, ţin. Bacăului, pl. Tazlăul de Jos. In Uricariul, vol. XVII, p. 292, e menţionat cu data 22 Iulie. Nadişa, Năsoeştii (un cătun al Nadişei) şi Boşotenii s. Buşotenii sunt unul lângă altul pe malul drept al pârâului Nadişa, iar Bereştii ceva mai jos, pe şesul Tazlăului; Petrileştii au dispărut; v. harta statului major, planşele Scorţeni şi Berzunţ. — In rezumatul Condicei de Anaforale se zice în loc de fata Berii sau fata lui Berea „fata Berinii“ (orig. дочки Беринни, forma slavă a adj. poses. dela Бера). Cf. „Boşotenii din ţinutul Bacăului“ la 1638 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 321). Rezumat în Uricariul, VI, p. 310, cu data 6999, dar fără lună, şi în Uricariul, X, p. 177, într'o hotarnică dela 1813. Cf. şi No. XXXI.

CCXXXVII

Suceava, 15 Octomvrie 1491.

Ştefan confirmă lui Pătru Selişteanul satul Măneştii, la obârşia Ialanului, cu mânăstirea lui, cumpărat dela Duma, fiul lui „Manea dela obârşia Ialanului“, şi dela nepoţii lui de soră Dragotă Cremene şi Ţintea, cu 75 de zloţi tătăreşti.

† Милостїю божїею мы Стефан воевода, господаръ земли молдавской, знаменито чиним ис сем листом нашим въсѧм кто нан оузрит или его чтѹчи ѹслышит, ꙗже прїидоше прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боꙗре слѹга наш Дѹма, сынъ Манев

ѡт верхь Илана, и сестричичи его Драготъ Крѣмене и Цинтѣ, по их доброи воли, никим непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ ѡт своего праваго оурика, едно село на верхь Илана на имѣ Мънещи, где бил дѡм ѡтца их Ман[ѣ], и монастир где поток ѹдарѣет ѡт дѣла ѹ их же лѣса, та продали тое село и тот монастирь слѹзѣ нашемѹ Пътрѹ Селищѣнѹлѹ за ѯе злат татарских. И заплатил Пътрѹ Селищѣнѹл оуси тоти ѯе злат ѹ рѹкы Дѹмѹ, сынѹ Манев, и ѹ рѹки сестричичем его Драготъ Крѣмене и Цинтѣ, прѧд нами и прѧд нашими боꙗре. Ино мы видѣвше их доброи воли и токмеж и полнѹю заплатѹ, а мы такѡж и ѡт нас есми дали и потвръдили слѹзѣ нашемѹ Пътрѹ Селищѣнѹл тое прѧдреченое село на верхь Илана на имѣ Мънещи, и монастир где поток ѹдарѣет ѡт дѣлѹ ѹ их же лѣса, да ест емѹ ѡт нас ѹрик и съ въсем доходом, емѹ и дѣтем его и ѹн[ѹча]том его и прѣвнѹчатѡм его и прѣщ[ѹрѣтом] его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшенно николиже на вѣкы. А хотар томѹ селѹ и томѹ монастирѹ да ест ѡт оусих сторѡн по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанно[го] мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Дѹма, в. п. Гангѹра, в. п. Болдѹра дворника, в. п. Хръмана, в. п. Дажбога, в. п. Мѹшата парк[алаба] хоти[нско]го, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша, парк[алабове] ѡт Нѣмца, в. п. Чорторѡвского, в. п. Секаръ новоградскїи, в. п. Динга, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Исака, в. п. Еремїꙗ пост[елника, в. п. Могила чашника], в. п. Фрѹнтеша столника, в. п. Шандра комиса, и вѣра ѹсих [боꙗрь наших молдавских], великих и малих. А по нашим животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего родѹ, или бѹд кого богъ изберет господаръ бити нашеи земли молдавскои, тот би емѹ не порѹшил нашего даанїа, али би емѹ оутвръдил и ѹкрѣпил, заноужe есми емѹ дали и потвръдили [за] его слѹжбѹ, и за що ѡнъ соби кѹпил на свои правїи пинѣзи. А на болшее крѣпѡст и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписаномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъоутѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Тоадер ѹ Сѹчави, в лѣто ӡѕцҁѳ, ѡк. ѳ҃і.

Pecetea lipseşte. — Publicat, după originalul ce se află pe la 1890 la D. Berea din Huşi, de Gh. Ghibănescu în Uricariul, XVIII, p. 53-57, cu multe greşeli de lectură, îndreptate în textul de mai sus.

Satul Măneşti, care astăzi nu mai există, erà la obârşia Elanului, nu însă tocmai la izvorul lui, lângă Creţeşti, ci ceva mai jos, probabil pe unde se află astăzi valea „Saca Mânăstirei", „Dealul Mânăstirei" şi „Pădurea Berea", între Şişcani şi Urlaţi (jud. Fălciu, pl. Mijlocu; v. harta statului major, planşa Huşi). „Мънещи, где бил дωм ωтца их Ман[ѣ], и монастир где поток ѹдарѣет (la Ghib. ѹдарѣ ест) ωт дѣла ѹ ихже лѣса" trebue tradus „Măneştii, unde a fost casa tatălui lor Manea, şi mânăstirea, unde părâul iese din deal şi intră în pădurile lor" sau „bate din deal în pădurile lor"; la Ghib. greşit „unde izvorăşte părâul din dealul cu pădure". Pe baza unui doc. dela 1636 (Uricariul, XXIII, p. 124 sq.) d-l Ghibănescu identifică pe aceşti Măneşti cu Vlădeştii din sec. XVII: „o selişte anume Mănăeşti, care acum se numeşte Vlădeşti, în gura Iadriciului, în ţinutul Fălciului" (p. 127-128, nota).

CCXXXVIII

Suceava, 15 Octomvrie 1491.

Ştefan confirmă lui Balşa satul Drăguşanii pe Podraga, „ceva mai sus de heleşteul lui Milea", dăruit lui de vară-sa Nastea, fata lui Ivan Bâzdâg.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ землѥ мωлдавскωи, знаменито чиним нс сим листωм нашим въсѧм ктω нан оуѕрит или чтѹчи его ѹслышит, ωже прїиде прѧд нами и прѧд ѹсими нашими мωлдавскыми болѣре Настѣ, дочка Ивана Бъздъга, по своеи доброи воли, никим непонѹжена ани присилована, и дала племеникѹ своемѹ слѹѕѣ нашемѹ Балши едно село на Подраѕѣ на имѣ Дръгѹшанїи, мало више Милева ставѹ, прѧд нами и прѧд нашими болѣре. Ино ми видѣвше их доброю волю и доброе даанїе, що ωна емѹ дала съ ѹсею своею доброю волею, а мы такωждере и ωт нас есмо дали и потвръдили слѹѕѣ нашемѹ Балши тое прѧдреченное село на Подраѕѣ на имѣ Дръгѹшанїи, мало више Милева ставѹ, да ест емѹ ωт нас ѹрик съ въсем доходωм, емѹ и [дѣтем] его и ѹнѹчатом его и прѣѹнѹчатωм его и пращѹрѣтωм его и въсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар тωмѹ селѹ да ест ωт ѹсих стωрωн по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка ωживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписанного мы Стефана воеводї, и вѣра

прѣвъзлюбленных сынwв господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра богар наших: в. п. Дѫми, в. п. Гангѫра, в. п. Болдѫра дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хѫдича, в. п. Дажбога, в. п. Мѫшата пръкалаба хотинского, в. п. Микотъ и Рѣцеша пръкалаби wт Немца, в. п. Чорторwвского, в. п. Секаръ новоградского, в. п. Динга, в. п. Кльнъѫа спътарѣ, в. п. Ісака вистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрѫнтеша столника, в. п. Шандра кwмиса, и вѣра ѫсих богар наших молдавскых, великих и малих. А по [нашем] животѣ, кого богь изберет господаръ бити нашеи земли мwлдавскои, wт дѣтеи наших или wт наш[его родѫ], или пак бѫд кого богь изберет господаръ бити нашеи земли мwлдавскои, тот [щоби емѫ не порѫшил нашего да]нїа и поѫтвръ[жденїа, али] би емѫ ѫтвръдил и ѫкрѣпил, занѫж есмо [емѫ дали и по]твръдили за его правѫю слѫжбѫ, и за що wна емѫ дала [по своеи доброи воли. А на бо]лшѫю крѣпwст и поѫтвръждение томѫ въсемѫ вишеписанномѫ, велѣли есмо нашемѫ вѣрномѫ панѫ Тъѫтѫлѫ логофетѫ писати и нашѫ печат привѣсити к семѫ листѫ нашемѫ. Писал Мътїаш дїак ѫ Сwч(а)вѣ, в лѣто ѕцчѳ, мѣсѧца wк. еі.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЕЧАТЬ IѠ СТЕФАНЬ ВОЕВОДА, ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ, foarte bine păstrată. — Orig. în Arhivele Statului din Bucureşti, secţiunea istorică. Tipărit necomplet şi cu data 1490 în Arhiva istorică a României, I, 1, p. 156. — Drăguşanii s. Drăguşenii (-de Jos şi -de Sus) sunt în jud. Dorohoiu, pl. Başeu, pe valea Podriga; aveau la 1872 cătunele Podriga, vechiu Podraga, şi Balinţii (Frunzescu, p. 176), iar acum au cătunele Nichitenii, Ichimenii şi Podriga (Marele Dicţionar Geografic, III, p. 249). Vezi harta statului major, planşa Săveni, şi Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 265, an. 1666.

In revista literară „Făt-Frumos“ din Bârlad, an. I (1904), p. 127-128, părintele I. Antonovici a publicat un suret dela 1796 al acestui document, cu data 1490, după o condică a d-lui Nicu Harisiadi din Bârlad, fiul serdarului Hristea Harisiadi, care la 1843 a cumpărat jumătatea de sus a moşiei Drăguşeni dela Maria Roset Roznovanu, născută Ghica. Reproduc acest suret, autentificat la 12 Fevruarie 1843 de divan, la cererea visternicului Alecu Sturdza, însă fără boierii pe cari părintele Antonovici i-a adaos după Uricariul, XVIII, p. 53-58, adecă după documentul de sub No. precedent.

„Cu mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domn ţării Moldaviei, facem ştire cu această a noastră carte tuturor ce vor căută spre dânsa sau cetindu-se vor auzì, adică au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri a Moldaviei Naste, fata lui Ioan

Bâzdâg [1]), de a ei bună voe, de nimene silită nici asuprită, şi au dat nepotului său, slugii noastre Balş, un sat pe Podriga anume Drăguşanii, puţin mai în sus de heleşteul lui Mile, înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri. Şi văzând noi a lor bună voinţă şi bună danie, că i-au dat cu toată a sa bună voe, deci [2]) noi aşijderea am dat şi am întărit slugii noastre Balş acel de sus arătat sat pe Podriga anume Drăguşanii, puţin mai în sus de heleşteul lui Mile, ca să-i fie lui dela noi uric cu tot venitul, lui şi fiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor şi la tot neamul lui, cine se va alege mai de aproape, neclintit nici odinioară în veci. Iar hotarul acelui sat să fie din toate părţile pe unde au umblat din veci [3]). Şi spre aceasta este credinţa domniei mele de sus scrisă noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa tuturor boerilor noştri a Moldaviei, mari şi mici. Iar după viaţa noastră, cine va fi domn, din fiii noştri sau din neamul nostru, sau iarăş pe cine va alege Dumnezeu a fi domn în pământul nostru a Moldaviei, acela să nu strice a noastră danie şi aşezare, ci să o întărească. Şi spre mai mare tărie a celor toate de sus scrise, am poruncit cinstit şi credincios boerului nostru giupânului Tăutul logofăt să scrie şi pecetea noastră să spânzure la această adevărată a noastră carte. Anul 6999, Octomvrie 15. Au scris Matiaş diacu în Suceava.

Asemine s'au tălmăcit de mine, 1796, Avgust 31. Andreiu talmaciu, căpitan".

CCXXXIX

(Suceava), 15 Octomvrie 1491.

Ştefan confirmă lui Marco spătarul satul Cernica pe Berheciu, cumpărat cu 160 de zloţi tătăreşti dela Nastea şi Marta, fetele Magdii, şi dela nepoţii lor Coste şi Gane, toţi nepoţi popii Filip, care stăpânise acel sat în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

Leat 6999, Octomvrie 15.

Facem ştire tuturor cui se cade a şti, că iată au vinit înnainte domnii meale şi denainte boiarilor noştri moldoveneşti, mari şi mici, Nastea şi soru-sa Marta, fetele Magdii [4]),

---

1) In suret „Bâzdâgă".
2) La Antonovici „dar".
3) La Antonovici „din vechiu".
4) In condică: Magdinii (orig. Магдинн, adj. poses. din Магда).

şi cu a lor nepoţi cu Coste şi cu Gane, toţi nepoţii popii lui Filip, de a lor bună voe, ş'au vândut a lor dreaptă ocină şi moşiia dintru a lor drept uric, din uric dela moşul lor popa Filip, ce-au avut el de la moşul nostru de la Alexandru Vodă, un sat pe Berheaciu, anume Cernica. Acel sat l-au vândut ei slugii noastre lui Marco spătariul drept 160 zloţi[1]) tătărăşti. Şi s'au sculat sluga noastră dumnialui Marco spătariul ş'au plătit toţi acei bani mai sus scrişi 160 zloţi[1]) în mânule Nastii şi a surori-sa Martii şi a nepoţilor lor Coste şi Gane, dinainte noastră. Deci şi noi văzând între dânşii bună voire şi tocmală şi deplină plată, de la domniia mea încă i-am dat şi i-am întărit slugii noastre, dumisale lui Marco spătariul, pe acel sat mai sus scris la Berheaciu anume Cernica, ca să-i fie lui de la noi uric cu tot vinitul, lui şi fiilor săi şi nepoţilor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor şi a tot neamul său, ce se va alege mai de aproape, neclătit, neruşiit nici odănăoară în veci. Iar hotarul acelui sat ca să fie din hotarul Romăneştilor până la hotarul Istovăiaştilor, iară dispre alte părţi ca să fie după bătrânele hotară, după cum din veac s'au ojovăit. Şi către aceasta este credinţa domnii mele mai sus numit Ştefan Voevoda, şi credinţa a pre iubiţi fii domnii mele, şi credinţa tuturor boiarilor noştri: Alexandru beizadè, Bogdan-Vlad beizadè, Tăutul vel logofăt, Duma, Gangur, Boldur vel vor., Hârman pâr. ot Hotin, Hudeciu pâr. ot Hotin, Dajbog pâr. ot Hot[in], Muşat tij pâr., Micotă pâr. ot Neamţ, Reţeş pâr. ot Neamţ, Ciortorovschi pâr. Novograd, Săcară pâr. Novograd, Dinga vor., Clănău spat., Isac vist., Erimie vel post., Mohila pah., Frunteş stol., Şendre comisul[2]).

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 12 v.—13. O traducere modernă, necompletă, se află tot la Arhive, între hârtiile aduse dela Câmpina. — Nici unul din cele trei sate pomenite acì nu mai există astăzi pe Berheciu, nici în jud. Tecuciu, nici în jud. Bacău, unde şi 'ncepe cursul această apă. Ele se aflau însă probabil pe valea Cernica, care curge între Tecucelul Sec şi Ber-

[1]) In condică „arginţi".
[2]) Boierii sunt scrişi în condică, aici ca şi în alte locuri, pe două coloane. Erimie postelnicul şi Mohilă paharnicul sunt puşi însă greşit după Hudici, în loc de Duma şi Dajbog se zice Dume şi Dajboga, iar în loc de Ciortorovschi Ciortorovco (lectură greşită a orig. Чорторовского).

heciu, lângă Brăhăşeştii de Sus, cari la 1872 aveau un cătun Cernica (Frunzescu, p. 62). In Marele Dicţionar Geografic, II, p. 609-610, nu e pomenit între cătunele comunei Brăhăşeşti. Româneştii şi Istoväeştii (Istovăiaştii) trebue să fi fost nişte curţi răzăşeşti, dela *Roman şi *Istovoiu; cf. un Oană Istăvoiu la 1508 (Uricariul, XXIII, p. 7), şi satul Istău în jud. Buzău. Intr'un doc. dela 20 Dechemvrie 1437 (orig. la Acad. Rom.) se citează un sat Итовоѥвци, care, dacă admitem o greşală de scris şi cetim Истовоѥвци, dă pe româneşte Istovoeşti din Istovoiu, slav. Истовой, Истовоѥвъ, Истовоѥвьци. Vezi harta statului major, planşa Gohor.

CCXL

Suceava, 15 Octomvrie 1491.

Ştefan dărueşte mânăstirei Tazlăului jumătatea de sus a satului dela „gura Oarbicului“, cumpărată cu 100 de zloţi tătăreşti dela Greaca, fata lui Tatul Hârlici, şi-i confirmă în acelaş timp hotarele braniştei sale.

Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли мwлдавскои, знаменито чиним нс сим листом нашим въсем кто нан ѹзрит или чтѹчи его ѹслышит, wж(е) прїндѣ пред[1]) нами и пред ѹсими нашими молдавскими боıар(и) Грѣка, дочка Татѹла Хѣрлика, по своеи доброи воли, неким непонѹжена ани присиловала, и продала своюю правою wтининѹ wт своего праваго ѹрика, половина село на ѹстїе Оарбикове, вишнеѫ част, wт потока горѣ, та продала тое половина село самомѹ господствѹ мы за р̃ злат татарских. И заплатих аз господство ми ѹси исполна тоти р̃ злат татарских ѹ рѹки Грѣчи, дочка Татѹла Хѣрлика, пред ѹсими нашими молдавскими боıари. А хотар томо[у] вишеписанномѹ половина село на ѹстие Оарбикове, вишнеѫ част, wт потока горѣ, да ест почините wт нижнеи странѹ, wт ѹстие wт Арбикове, поперек[2]) на Бистрицѹ и горѣ ѹ бо[у]ковинѹ, а wт вишнии страни wт Ѹрлатова скровище[3]) поперек на Бистрицѹ, и wт толе поперек ѹ бѹковино[у]. То ест емѹ вес хотар. И заплатикши[4]) господство ми ѹси

[1]) In condică прад.
[2]) In cond. поперко.
[3]) In cond. скровещн.
[4]) In cond. заплатившнх.

исполна, аз господство ми [въ] тωм благопроизволиχ нашим благим произволенїе[м] и чистим и с[вѣ]тлим срдцем, и съ ѹсъѧ нашїѧ доброволїе [и] ωт бога помощїѧ, ıако да ѹтвердим и ѹкрѣпим наши свѧтыи монастири ωт Тазлова, идеже ест χрам рожд(е)ство пресвѧтыи честие и преблагословенїе владычице нашїи богородице и приснодеве Марїе, и где ест игѹмен молебник наш кир поп Тимофтеѹ, та есмо дали томо[у] свѧтомо[у] нашемѹ монастирю тое половина село на ѹстїе Ѡарбикове, вишнїе част, ωт потока горѣ, како да ест томо[у] нашемѹ свѧтомо[у] монастирю ωт нас ѹрик, съ въсем доχодом, непоро[у]шенно николиже на вѣкїи. И ещї есмо дали и потвърдили томо[у] нашемѹ свѧтомо[у] монастир[оу] ωт Тазлова и бранищю,|що ест ωколо монастир, починши ωт верχ Никида, ωт полѣнѹ що сѣ зовет Пинтинова полѣна, та долѹ [1]) Никидом до глода, а ωт глода право на дил [2]), на верχ дила ωт Рачила, та дѣлом долѹ до Бѹωри, где били лозници, а ωт толе ωпет тимже дѣлом долѹ до рѹнка Бозїωва, а ωт толе право черес поток Тазлъѹ, та на ѹстие Велико[и] Фрѹмоаси, та Великою Фрѹмоасою гори до рѹнка, що ест на верχ Великои Фрѹмоаси, ωт толе право на верχ дила що се зовет Ѳиχла Цıамирина, ωт толе гори дѣлом до ръкитиш| а ωт ръкитиш|також горѣ тимже дѣлом до верχ Никида [3]), до полѣни що сѣ зовет Пинтенова полѣна, ωдо где есмо пръво почали. То ест вес χотар тои вишеписанной бранищии. А на то ест вера нашего господства ми вишеписаннаго мыи [4]) Ѳтефан воевода, и вера превъзлюбленниχ сынов [5]) господства ми Алеѯандра и Богдана-Влада, и вера нашїи боıари. Тое пишем.

Ѳѹчав(а), в лет ѕцчѳ, ωк. ӗі.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi I, f. 389, cu titlul „Тазлъѹл пе пол сат пе Ѡрбик, пе бранищи лънгъ мънъстире". In vol. II al Condicei, f. 14, se află o traducere, în care pasagele despre hotarele satului dela gura Orbicului şi ale braniştei au rămas netraduse. Tot la Arhivele Statului, în pach. 2, No. 1, al mânăstirei Bisericani, sub titlul „suret dela Stefan Vodă din let 6999, Oct. 15" se află o prescurtare fără dată a acestui document. Rezumate se găsesc în coudica K, No. 330, ff. 99 şi 103 dela arhiva Statului din Iaşi şi în manuscrisul No. 65/IV, p. 2, dela biblioteca

[1]) In coud. долѹни, din pricina lui Никидом care urmează.
[2]) In coud. правое а дил.
[3]) In coud. Ликида.
[4]) Cf. nota dela p. 453.
[5]) In coud. сыном.

universităţii din Iaşi (acesta în greceşte). D-l C. Em. Krupenski din Bucureşti posede o copie necompletă după o traducere dela 1764 a lui Evloghie dascalul; aceasta are numai descrierea hotarelor braniştei, cf. N. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 284-285. Fiindcă originalul acestui document e încă ascuns, reproduc acì, ca mijloace de control pentru copia slavonă din condica lui Asachi, cele două traduceri dela Arhivele Statului. In amândouă numele lui Hârlici e dat cu Herlica (Hearlica, Hărălica), întocmai ca în rezumatul Condicei K din arhiva dela Iaşi; aceasta mai are 110 în loc de 100.

„6999, Oct. 15.

Facem ştire cu această carte a domnii meale tuturor cui se cade a şti, că iată au venit denainte domnii meale şi dinainte boiarilor noştri Greaca, fata Tatului Hârlici[1]), de a sa bună voe, de nime asuprită, ş'au vândut a sa dreaptă ocină şi moşiia, dintr'al său drept uric, giumătate de sat la gura Oarbicului, parte de sus, din părăul muntelui[2]), aceea au vândut-o însuş domnii meale drept 100 arginţi tătărăşti; şi i-am plătit domniia mea toţi deplin toţi acei 100 arginţi în mânule Greacii, fata Tatului Hârlici[1]), dinainte boiarilor domnii mele. Iară hotarul acei giumătate de sat de la gura Oarbicului, parte de sus, din părăul din munte[2]), ca să fie începăndu-se ot nižnej strani[3]) ot ustie ot Arbikove popereko na Bistricu, i gore u bokovinu, a ot vъšnij strani ot Urlatova skrovište poperek na Bistricu, i ot tole popêrek u bukuvino. To est emu ves hotar. I zaplativši[4]) gospods(t)vo mi usi ispolna, az gosposdvo mi (v) tom blagoproizvolich našim blagim proizvolenie(m) şi cu curată şi luminată inemă, şi cu toată a noastră voe (şi) de la Dumnezău agiutoriu, cum am întărit a noastră sfântă mănăstire dela Tăzlău, unde este hramul naşterei precuratei purure ficioară Marie, şi (unde) este egumen rugătoriul nostru chir popa Timoftei, aceasta am dat-o acei sfinte a noastre mănăstire, ca să fie de la noi uric cu tot venitul, neruşeit nici odă[nă]oară în veci. Aşijdere iarăş am mai dat ş'am întărit pre acea a noastră sfântă mănăstire de la Tăzlău şi cu branişte ce este înpregiurul mănăstirei ce se începe din vărvul Nechidului, din poiana ce se chiamă Pintenoasa poiana; de acolo vale Nechidului la glod, iară de la glod drept la deal în vărvul dealului de la Răcile, de la deal [la] vale la Buore, unde au fost lozniţa; iară de acolo drept iarăş la alt deal şi vale do runka Bozova, iară de acole drept trece părăul Tazlău

---

[1]) In condică „Tatulii Hearlica“ (Татѹлїи Хжрлика), mai jos „Herlica“. In orig. probabil Хжрлича; cf. Hârlea, Hârlău şi Horleşti în jud. Iaşi. Hârlici însamnă fiul lui Hârlea. După Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 334, numirea veche a satului Orbic din jud. Neamţ, pl. Bistriţa, ar fi fost „Hârliţeşti“.

[2]) Traducere greşită a cuvintelor ѡт потока горѣ = dela părău în sus.

[3]) In cond. „stranu“.

[4]) In cond. „zaplativšich“.

la gura cea mare a Frumoasei[1]), ta Velikoju Frumoaseju gore do runka čto est na verch Velikoju Frumoaseju, a ot tole pravo na verch dila čto se zovet Sichla Ǧamirina, ot tole gori dêlom do rъkitiš; a ot rъkitiš takož gore timže delom do verch Nikida do poljani čto se zovet Pintenova polêna, odo gde esmo prъvo počali. To est ves chotar toj višepisannoj braništii. A na to est vera našego [gospodstva] viš(e)pisannago Stefan(a) Voevodi, i vera prevъzljublennich synom gosposdva mi Alexandru beizade, Bogdan-Vlad[2]), i vera bojari našich. Toe pišem".

„Facim înştiinţare precum au vinit înainte noastră ş'a tuturor boerilor moldoveneşti Greaca, fata a Tatului Hărălica, di a sa bună voe, de nimini silită nici asuprită, având drept ocină dintr'al său drept uric giumătate de sat în gura Orbicului[3]), partea ce din sus; aceea au vândut pi acè giumătate de sat însuş domniei mele drept 100 zloţi tătărăşti în mânule Grecii, fata Tatului Hărălica, înainte tuturor boerilor moldoveneşti, mari şi mici. Iar hotarul cel mai de sus scrii giumătate de sat ci-i în gura Orbicului, parte den sus, din părău în sus, care se începe din parte din gios din gura Orbicului drept la Bistriţă şi în sus la codru[4]), iar din parte din sus din comoară Urlatului drept la Bistriţă, de acolo drept la codru[4]). Atâta este tot hotarul. Şi plătind domniea me tot deplin, bine am voit domniea me din toată inima şi cu agiutoriul lui Dumnezău di am dat ş'am întărit a noastră sfântă mânăstire Tazlău, unde este hramul naşterii presfintei născătoarei de Dumnezău şi pururea fecioarii Mariei, şi iagumăn iarmonah Timofteiu, pi acè giumătate de sat din gura Orbicului, parte din sus, din părău în sus, ca să fie sfintei mânăstirii noastre Tazlăului dela noi uric cu tot vinitul, neruşiit nici odinioară în veci".

Pasagiul despre braniştea mânăstirei e în româneşte astfel: „începând dela obârşia Nichidului, dela poiana ce se chiamă poiana Pintenului, apoi în jos pe Nichid până la glod, iar dela glod drept la deal, în vârful dealului dela Răcila, şi pe deal în jos până la Buori, unde au fost lozniţele, iar deacolo îndărăt pe acelaş deal în jos până la runcul lui Bozie[5]), iar deacolo drept peste părâul Tazlăului la gura Frumoasei celei Mari, şi pe Frumoasa cea Mare în sus până la runcul ce este la obârşia Frumoasei celei Mari; deacolo drept în vârful dealului ce se chiamă Sihla Giamărei[6]); deacolo pe deal în sus până la răchitiş, iar dela răchitiş iarăş în sus pe acelaş deal până la obârşia Nichidului, la poiana ce se chiamă poiana Pintenului, de unde am început mai întâiu".

---

[1]) Greşit, în loc de „gura Frumoasei celei Mari".
[2]) In cond. aceste două nume sunt puse la sfârşitul bucăţii.
[3]) In suret „Orbidului".
[4]) Orig. „în făget" (ȣ боковинȣ, бȣковинноу).
[5]) Cf. Bozieni, din *Bozie.
[6]) In cond. Сихла Џамирина; Џамира trebue să fie Geamăra=Geamăna=Gemena (cu n=r). Traducerea lui Evloghie„ Sihla lui Geamăn" e greşită.

Iată cum a tradus acest pasagiu Evloghie la 1764 (copie făcută după o altă copie, a lui Toader Muste, vornic de poartă):

„Care au dat ş'au întărit sfintei mânăstiri a Tazlăului şi braniște împregiurul mânăstirii, care se începe din vârful Nechidului dintr'o poiană ce se chiamă poiana Pintenului şi în gios Nechidul păn la gloduri, iar dela gloduri drept la deal la vârful dealului dela Răcila, şi de acolo dealul în gios păr la Buore, unde au fost loznițele, şi de acolo îndărăpt printre dealuri în gios păr la runcul Bozului, iar de acolo drept piste apa Tazlăului şi la gura Frumoasei cei Mari şi Frumoasa cea Mare în sus păr la runcu ce este în vârful Frumoasei cei Mari, iar de acolo drept la vârful dealului ce se chiamă Sihla lui Giamăn, şi de acolo în sus dealul păr la răchitiş, iar dela răchitiş în sus printre dealuri păr în vârful Nechidului păr la poiana ce se chiamă poiana Pintenului, de unde s'au început întâiu. Atâta este hotarul aceştii braniște de mai sus scrisă. Şi aceasta este credința domniei meale şi a preiubiți fiilor domnii meale Alexandru şi Bogdan şi Vlad şi în credința boerilor noştri".

CCXLI

Suceava, 15 Octomvrie 1491.

Ştefan cumpără dela vechii lor proprietari satele Cârstoaea, Bilcarii, Curteştii, Feereştii, Păuceştii şi Rohații pe Rahova, Băltenii, Delenii, seliştea Micleşti şi Măreşenii pe Bârlad, Brudureştii şi Mărățeii pe Vaslui, Mesehnii şi seliştea Balasineşti din sus şi din jos de Vaslui, Filipeştii şi Săcuienii între Crasna şi Bârlad — în total 16 sate şi selişti — cu 1490 de zloți tătăreşti, şi le alipeşte la hotarul târgului Vasluiului, constituindu-şi din ele sieşi şi urmaşilor săi un „uric cu tot venitul". In ce priveşte acest venit, el scuteşte pe şoltuzii şi pe pârgarii şi pe toți „săracii" din cuprinsul târgului de „vama cea mică"; neguțătorii de peşte vor plăti însă vamă dela o maje un peşte şi dela o căruță tot un peşte. Descrie apoi hotarul cel nou al târgului, cu satele şi seliştile adăogite.

Suret de pe ispisoc vechiu pe sârbie dela Ştefan Voevod Bătrânul, domn țării Moldovei, scris de Toader diiac în Suceavă, din leat 6999, Octomvrie 15.

Inştiințare facem prin aceastǎ carte a noastră tuturor cui o vor vidè sau o vor auzì citindu-se, că viind înaintea

noastră şi înaintea tuturor boerilor noştri a Moldovei, rugătoriul nostru chir popa Grigorie arhimandrit, [egumenul] mânăstirii Bistriţii, unde este hramul Adormirea pre sfintei de Dumnezeu născătoarei, şi cu toţi în Hristos fraţii ce sânt petrecători acolo, de nime săliţi nici nevoiţi, din drept uricul mânăstirii au vândut trii sate, care aceste trii sate au fost date aceştii sfintei mânăstiri de giupânul Negre[1]) din drept uricul lui şi din ispisoc ce l-au avut el de la moşul nostru de la Alexandru Voevod, anume Crăstoi[2]) pe Racova, unde au fost Pătru, ficiorul Crăstei[3]), alt sat anume Bilcarii[4]), tij pe Racova, unde au fost[5]) Oană, fratele lui Pătru, şi al treile sat anume Curteştii, tij pe Racova, unde au fost ficiorul lui Naneş[6]). Şi aceste trei sate le-au vândut domnii mele drept doaă sute zloţi tătărăşti, cum şi ispisocul ce l-au avut această sfântă mânăstire a Bistriţii pe aceste de mai sus arătatile trei sate, de la moşul nostru Alexandru Voevod, numitul popa Grigorie arhimandrit şi cu toţi în Hristos fraţii aceştii mânăstiri, încă l-au dat în mâinile a domnii mele. După aceasta au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Drăgălina şi cu soru-sa Măruşca[7]), fetele a Cozmii Streşină[8]), şi nepoţii lor Ion şi cu soru-sa Măriia, fii Mihului, toţi nepoţi a lui Fiere[9]), şi iarăş de buna voea lor, de nime săliţi nici asupriţi, ş'au vândut dreaptă ocina lor din drept uricul lor, din uricul a moşilor lor, a lui Fiere şi a lui Pătru şi a Cozmii Streşină, un sat pe Racova anume Fereştii, unde au fost casăle a moşilor lor[10]), a lui Fiere şi a lui Pătru şi a Cozmii Streşină, şi acest sat l-au vândut iarăş domnii mele drept una sută zloţi tătărăşti, cum şi ispisocul ce l-au avut

---

1) Condica Asachi „Negrul".

2) Cond. Asachi „Crăstoii", copia dela 1817 „Crăstoae". Acesta e numele satului, dela văduva boierului Crăstea s. Cârstea.

3) Cond. Asachi I „Crăstin", în orig. probabil сынъ Крѫстинъ.

4) Copia dela 1817 „Belcarii", dela un boier „Bilco, Bâlco, Belco".

5) Cond. Asachi „au şăzut", orig. probabil сѣдѣл.

6) Cond. Asachi, în loc de „ficiorul lui Naneş", are „Naneş", iar copia dela 1817 „feciorul lui Namiş".

7) Copia dela 1817 „Marişca".

8) Cond. Asachi I „Drăgălin şi sora lui Maruşca, fata Cozmei Streşină".

9) In ms. „Fere"; copia dela 1817 „Fiere"; cond. Asachi „Feair" sub forma gen. din original Фѣйрѣ; aceasta e forma mai apropiată de prototipul unguresc *Fehér*.

10) Cond. Asachi „Feireştii (Фѣйрѣщїи) unde au fost casa moşului lor în Racova".

moşii lor Fiere şi Pătru şi Cozma Streşină pe acest sat de la unchii noştri, de la Ilieş şi de la Ştefan Voevozi, pe când au fost încă în viaţă[1]), încă l-au dat în mâna domnii mele. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri popa Băilă din [Vaslui cu săminţia lui][2]) .... şi cu soru-sa Neacşa, fii a lui Băilă celui bătrân, şi iarăş de buna voea lor, de nime săliţi nici asupriţi, ş'au vândut dreaptă ocina lor din drept uricul lor, din uricul a tatălui lor, a lui Băilă celui bătrân, un sat pe Racova anume Păuceştii, unde au fost[3]) Păuca[4]) cel bătrân, şi acest sat l-au vândut iarăş domnii mele drept cincizeci zloţi tătărăşti. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Groază Rohat[5]), ficiorul lui Oanăş Ungureanul, fratele lui Feriz beg[6]), şi iarăş de buna voea lui, de nime sălit nici asuprit, ş'au vândut dreaptă ocina lui, din uricul tătâni-său a lui Oanăş Ungureanul, un sat pe Racova anume Rohaţii[7]), unde au fost casa tătâni-său a lui Oanăş Ungureanul, şi acest sat l-au vândut iarăş domnii mele drept cincizeci zloţi tătărăşti, cum şi ispisocul ce l-au avut tată-său Oanăş Ungureanul pe acest sat de la unchii noştri, de la Ilieş şi Ştefan Voevozi, încă l-au dat în mâna noastră. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri sluga noastră Toader Hasnăş[8]), şi iarăş de buna voea lui, de nime sălit nici asuprit, ş'au vândut dreaptă ocina lui din drept uricul lui, din uricul a moşului său, ficiorul lui Hasnăş, şi din ispisocul ce l-au avut el dela moşul nostru de la Alexandru Voevod, doaă sate pe Bârlad, din sus de târgul nostru de Vasluiu, anume Bătenii, în gura Stebnicului[9]), şi de iastă parte de Bârlad

---

[1]) Se'nţelege „în pace, în bună pace"; orig. probabil „въ sau ѹ мирѹ" sau „въ добрым животѣ", cum e în multe documente originale.

[2]) Completat după condica Asachi, unde în loc de Băilă este „Bălăe". Lipseşte probabil un nume, al vărului popii Băilă.

[3]) Cond. Asachi „au şăzut".

[4]) Copia de la 1817 „Păunariul".

[5]) In ms. „Rohaciu"; cond. Asachi I „Groze Rohat"; cond. Asachi II „Groze Horohat"; copia dela 1817 „Groza Rohat".

[6]) Cond. Asachi „sin Ioanăş Ungureanul, fratele lui Feribegov"; copia de la 1817 „Ianoş, Fiere Bergu". Originalul n'a putut să aibă „Feriz-beg" sau „Feri-beg", ci a avut probabil „Feir" (Фѣир) şi un al doilea nume.

[7]) Copia de la 1817 „Rohaţoi".

[8]) Cond. Asachi II „Harnăş"; cf. numele „Hasniş" la No. CCI şi satul „Hăsnăşeni" în judeţul Iaşi, pl. Stavnic.

[9]) Cond. Asachi şi copia de la 1817: „Stemnicului".

Delenii[1]), şi o sălişte anume Micleştii[2]), care aceste doaă sate şi această silişte le-au vândut iarăş domnii mele drept doaă sute patru zeci zloţi tătărăşti[3]), cum şi ispisocul ce l-au avut moşul său, ficiorul lui Hasnăş, de la moşul nostru, de la Alexandru Voevod, pe aceste sate, încă l-au dat în mâna noastră. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Nastea şi soru-sa[4]) Soflica, fetele lui Steţcu Dămăcuşescul, nepoatile a lui Dămăcuş stolnic[5]), şi de buna voea lor, de nime sălite nici asuprite, ş'au vândut dreaptă ocina lor din drept uricul lor, din uricul a moşului lor a lui Dămăcuş stolnic, ce l-au avut el de la moşul nostru de la Alexandru Voevod, un sat pe Bârlad, din sus de Vasluiu, anume Măreşenii[6]), unde au fost Mareş giudele[7]), şi l-au vândut domnii mele drept şeptizeci zloţi tătărăşti. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Coste Lie Părăş[8]) şi soru-sa Drăghiţa[9]), fii Armancăi, şi neamurile[10]) lor Toader şi surorile lui Sasca, Parasca şi Docïca[11]), fii Anuşcăi, toţi nepoţi a lui Ştefan Mesehnea[12]), şi de buna voea lor, de nime săliţi nici asupriţi, ş'au vândut dreaptă ocina lor din drept uricul lor, din uricul a moşului lor a lui Ştefan Mesehne, un sat din sus de Vasluiu, în dumbravă[13]), unde au fost casa a moşului lor a lui Ştefan Mesehne, şi l-au vândut iarăş domnii mele drept cincizeci zloţi tătărăşti. După aceea

---

1) Cond. Asachi „pe de amândouă părţile Bârladului i Deleanii din sus de târgul nostru Vasluiul".
2) Copia de la 1817 „Micneştii".
3) Cond. Asachi „200 arginţi tătărăşti".
4) Cond. Asachi „sora lui".
5) Cond. Asachi „Steţcăi Dămăşescul, nepoţii Dămăşescului stolnicul"; copia de la 1817: „Steşcu Dumăcuşăscu" şi „Dămăcăş Stoic".
6) Cond. Asachi „Marişanii"; copia de la 1817 „Mărăşenii".
7) Cond. Asachi „vătavul Mareş"; copia de la 1817 „Mariş".
8) In ms. Costeliïe sau Costeliïa Părăş; cond. Asachi „Coste Lie Păriş (Косте Лїа Пъриш); copia de la 1817: Костелїе Пърыш, Coste lui Păruş, scris Luipăruş. Cf. numele propriu *Lie* la No. CCVII şi numele de sat Lieşti. Lectura rămâne nesigură, căci s'ar puteà cetì şi *Costelie;* cf. satul *Costuleni* în jud. Iaşi.
9) Copia de la 1817 „Drăgura".
10) Se 'nţelege „verii lor"; în cond. Asachi „săminţiia lor"; orig. probabil племенници.
11) Copia dela 1817 „Dolca", cond. Asachi „Docïcă" (Дочкъ).
12) Copia dela 1817 „Ştefanie Tehne", cond. Asachi „Ştefanii Mesehnă". Cf. satul „Misihăneşti" în jud. Roman, pl. Fundu, şi „Mesenie", din *Mesehnie, locuinţă izolată în jud. Tutova, pl. Pereschiv (Frunzescu, p. 289).
13) Cond. Asachi „în dubrovu", orig. probabil въ дѫбровѫ.

tij au venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Anna şi surorile ei Maruşca şi Armanca, fetile Dobrei[1]), nepoatile lui Brudur, şi de buna voea lor, de nime sălite nici asuprite, ş'au vândut dreaptă ocina lor din drept uricul lor, din uricul a moşului lor a lui Brudur, ce l-au avut el de la moşul nostru de la Alexandru Voevod, doaă sate pe Vasluiu, din sus de târgul Vasluiului[2]), anume Brudureştii, unde au fost satul a lui Drăgoi şi a Tomii[3]), şi l-au vândut iarăş domnii mele drept una sută zloţi tătărăşti. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Ionaşcu, ficiorul Jorăi[4]), nepot Giurgii Răspopă[5]), şi de buna voea lui, de nime sălit nici asuprit, ş'au vândut dreaptă ocina lui din uricul a moşului lui a Giurgii Răspopă, un sat anume Mărăţăii[6]) pe Vasluiu, iar numele satului acestuia cel vechiu au fost Prinos[7]), şi l-au vândut iarăş domnii mele drept şeptizeci zloţi tătărăşti. După aceea au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri Nastea[8]), fata Anuşcăi, nepoată a lui Ioan Curiiac[9]), şi de a ii bună voea, de nime sălită nici asuprită, ş'au vândut drepte ocinile ei din drept uricul ei, doaă sate între Crasna şi între Bârlad, anume Filipeştii şi mai din gios de acest sat într'acelaş hotar[10]) Săcuenii, unde au fost Stanciul Săcuiul, şi l[e]-au vândut iarăş domnii mele drept şesezeci zloţi tătărăşti. După aceea tij au mai venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri sluga noastră Şteful[11]) şi cu soru-sa Mărina, fii Măruşcăi, nepoţi a lui Şteful[11]) Giumătate, şi neamurile

[1]) In toate traducerile „Dobrinii, Dobrinei", după orig. Добрини.
[2]) Cond. Asachi adaogă „pe apa Vasluiului".
[3]) Cond. Asachi „Drăgoiului şi a Thominii" (orig. Ѳомини); copia dela 1817 „Dragoae", orig. probabil Дръгоꙗ, gen. dela Дръгои.
[4]) Cond. Asachi „Bâlco (Bârco), ficiorul lui Jorin"; orig. сынъ Жоринъ.
[5]) Cond. Asachi „Răspop".
[6]) Cond. Asachi „Mărăţei".
[7]) In toate traducerile. Să fie în loc de „Pri[to]noşii", orig. Пръто-нош[н]? Cond. Asachi I are „a staroe imê tomu selo bilo Prinos". Cf. „şesul Pârtonoşilor" din judeţul Fălciu, tocmai la marginea judeţului Vaslui, spre sud-ost de satul Tanacu.
[8]) Copia dela 1817 „Naspea".
[9]) Probabil greşală în loc de Curuia, orig. Кȣрȣꙗ, gen. dela Кȣрȣи; în cond. Asachi „nepoata Oanii Curuiascăi (Curuiacăi)". „Curuiesc" poate să vie dela „Curui=Coroiu; cf. doc. dela 29 Mai 1484, No. CLVII, şi numele de sat „Curueşti" în jud. Argeş (Frunzescu, p. 153). In jud. Iaşi, pl. Stavnic, se află la 1872 o locuinţă izolată cu numele Coroiu, în comuna Voroveşti (Frunzescu, p. 135).
[10]) Cond. Asachi I „şi din gios togo u tomže hotar".
[11]) Copia de la 1817 „Ştefan".

lor [1]) ..... şi fraţii lui Bila [2]) şi Oance, ficiorii Mărinii [3]), nepoţi a lui Giurge Giumătate, şi nepoata lor Mărina, fata Mândrii [4]), şi nepotul ei de frate Silea [5]) şi soru-sa Donea, fii Fedorii [6]) .... nepoţii lui Oană Giumătate, şi de buna voea lor, de nime săliţi nici asupriţi, ş'au vândut dreaptă ocina lor din uricul moşului lor a lui Oană Giumătate, din ispisoc ce l-au avut el dela moşul nostru dela Alexandru Voevod, un sat pe Bârlad, din gios de [târgul Vasluiului] [7]), tot cu toate cuturile [8]), unde au fost Balosinăuţii [9]), şi l-au vândut iarăş domnii mele drept cinci sute zloţi tătărăşti.

Deci domniia me, sculându-ne am plătit toţi deplin aceşti de mai sus arătaţi bani, în sumă de una mie patru sute şi nouăzeci zloţi tătărăşti, [tot cu bani gata] [10]), după cum şi mai sus arătăm, denaintea tuturor boerilor noştri. Şi plătind domniia me tot deplin, ne-am sculat şi am întors şi am supus şi am lipit toate aceste de mai sus numitele sate şi silişti cătră târgul nostru Vasluiul, şi să fie domnii mele uric cu tot venitul, şi fiilor domnii mele şi nepoţilor, strănepoţilor, preastrănepoţilor şi la tot neamul domnii mele, nestrămutat nici odinioară în veci. Apoi iarăş domnie me am socotit şi am miluit pe şoltuzii [11]) şi pârgarii şi pre toţi oamenii cei săraci din târgul Vasluiului, şi le-am întărit obiceiul cel vechiu, precum că nici un om dintr'înşii, din carii au lăcuinţa lor acolo în Vasluiu, nici cât de puţină [12]) vamă să nu aibă a plătì acolo în târgul Vasluiului, nici de la un feliu de aleşveriş, fără numai să

---

[1]) Cond. Asachi „şi seminţia lor ....." ; lipseşte probabil un nume.

[2]) Copia de la 1817 „Bâgle" ; pare să fie Бѣлън Bilăi, Bilai, ne aşteptăm însă, conform No. CCXLVIII, să fie Bogdan ; vezi p. 499.

[3]) In suret „Măranii".

[4]) In suret „fata Mândrinei" ; orig. probabil дочка Мъндрина.

[5]) Lipseşte în copia de la 1817. Pentru numele „Silea" cf. satul „Sileşti" în jud. Muscel (Frunzescu, p. 436). In suret, în loc de „nepotul ei de frate", e „nepoatele ei de frate".

[6]) In suret „fii lui Federome (Federomi)", orig. probabil сынове Федорини. Persoanele acestea sunt cunoscute din documentele de la 17 Fevruarie 1492, No. CCXLVII şi CCXLVIII.

[7]) La această întregire „târgul" e luat din cond. Asachi, „Vasluiului" e adaos de mine.

[8]) In suret „cutunurile", orig. probabil съ всѣми кꙋты.

[9]) Balosineştii, în orig. probabil Баласиновци ; copia de la 1817 are „Bolosănăuţii".

[10]) Orig. probabil все готовыми пинѣзми (пинѣзи).

[11]) Copia de la 1817 „Şoltufoae".

[12]) In orig. de sigur „vama cea mică", slav. малое мито ; cf. hotarnica Bârladului dela 1495, în vol. II.

plătească aciia cari vor aduce peşte în târgu, adică de la o majă[1]) un peşte, şi de la o căruţă iarăş un peşte, iar mai mult nimică.

Iar apoi hotarul târgului nostru a Vasluiului şi celorlalte tuturor satelor şi siliştelor: începând din malul Racovei de la o movilă săpată ci este în gura fântânii, din giosul Târcovei[2]), apoi peste câmp la deal la capul rădiului Păuceştilor[3]) la un stejar însămnat şi o movilă săpată lângă acestaş stejar; şi apoi rădiul în sus[4]) pe deasupra dealului şi peste drum la un stejar mare ce este buor într'însul; deacole pe margine rădiului, pe deasupra luncii[5]), la un stejar teşit şi iarăş buor pe dânsul şi movila săpată lângă dânsul; deacolo de la mijlocul rădiului păn' la drumul Pietreştilor[6]) la un frasin ci este iarăş într'însul buor şi movila săpată lângă dânsul; di acole iarăş prin mijlocul rădiului pe drumul Coşeştilor[7]), şi apoi drumul în margine rădiului la doi stejări cu buori şi movilă săpată în vârvul dealului. de către Stebnic[8]) lângă Coşeşti[9]); di acole drept printre stejări şi peste heleşteul Stebnicului[10]) în marginea iazului aceluia la movila săpată, în gura zăpodiei, apoi zăpodie[11]) la deal la movila săpată; deacole peste rădiu la costişe la un stejar însămnat şi apoi la margine luncii la un ulm mic, apoi peste luncă la un stejar însămnat ci este în malul Bârladului, apoi la Bârlad în dreptul fântânii Stanciului, şi apoi Bârladul în gios păn' în dreptul gurii

---

[1]) In ms. „dela (o majă) o grămadă un peşte"; copia dela 1817 „dela somoazĭ gramadă un peşti". Orig. probabil ѡт а҃ мажи а҃ рыбоу, ca în hotarnica Bârladului.

[2]) In ms. „Trăcavei", în copia dela 1817 „Ericovei"; cf. „Târcov" la Frunzescu, p. 472, şi în Marele Dicţionar Geografic, V, p. 610. Lectura e nesigură. Ar puteà să fie vorba de *târg*, slav. тръг.

[3]) Numele „Păuceşti" s'a pierdut. S'ar puteà însă ca rădiul ce se numià aşà la 1491 să fie rădiul „Paiu, Paiului" din marginea sud-vestică a Vasluiului.

[4]) In ms. greşit „rădiul în sus rând".

[5]) Toate copiile au aci „muncii".

[6]) In suret „Pietreştrilor", în copia dela 1817 „Petriceştilor". E vorba de Chetreştii de pe Racova.

[7]) In suret „Cocoşerilor". în copia dela 1817 „Cucoşerilor". E o greşală în loc de „Coşeştilor", un sat pe Racova. Dealul Coşeştilor ajunge până în Stemnic.

[8]) Copia dela 1817 „Stemnic".

[9]) In suret „Cocoşeri".

[10]) Copia de la 1817 „Stemniciului".

[11]) Dela aceste zăpodii îşi are numirea satul Zăpodeni, c. 12 klm. spre nord de Vaslui. Cf. nota 3 dela p. 337.

părăului Telejinii[1]), şi apoi peste Bârlad în malul Bârladului la movila săpată; di acole peste drumul cel mare la deal la movila săpată ci este din gios de Hodceşti[2]); deacole la deal unde au fost vie cea veche la movila cea săpată; deacolo prin dumbravă pănă în capătul rădiului celui lung păn' într'un stejar însămnat; apoi prin rădiu şi în margine rădiului despre Portari[3]) păn' la un frasin însămnat; dela frasinul[4]) acesta la movila săpată, di acole dealul în gios la movila săpată, apoi prin rădiu şi prin zăpodie la deal la movila săpată; di acole peste câmp şi peste părăul Sărăţii[5]) la deal la ruptură şi la movila săpată lângă drum; şi apoi apucă drumul[6]) la movila săpată ci-i în malul Vasluiului, şi apoi apucă Vasluiul în gios păn' din gios de un păr, apoi trece Vasluiul la movila săpată în malul Vasluiului, apoi drept la dealul cel mare la movila săpată ci-i din gios de Grumăzeşti[7]), şi apoi peste zăpodie la deal la movila săpată lângă drum, şi apoi apucă drumul la pădure, şi apoi pădure în gios, şi din gios de pădure în capul dumbrăvii, în dreptul pădurii[8]) la movila săpată, şi apoi în gios piste zăpodia şi piste drum[ul] ce merge dela Vasluiu la Huşi[9]), şi piste câmp la deal la movila săpată ce se numeşte movila a lui Băloş Ciuteş[10]); di acole piste câmp şi piste trii zăpodii[11]) la deal la movila săpată ci este în dreptul Filipeştilor, şi apoi dealul în gios la movila săpată; di acole piste zăpodie la deal la un stejar însămnat, dela stejarul acesta la vârvul dealului la movila cea mare ci este săpată în vârvul ei; di acole întorcându-se spre Bârlad şi peste părău ce se numeşte al Săcuiului[12]) la

---

[1]) Azi Telejna; curge între valea Mărăşeni şi râul Bârlad.
[2]) Satul lui Hodco, azi dispărut.
[3]) La răsărit de Telejna, lângă Zăpodeni, astăzi trei sate cu acest nume: Portarii Fundătura, Portarii de Mijloc, Portarii de Jos.
[4]) Copia dela 1817 „de la frate-său".
[5]) E Sărata care curge între Vaslui şi Valea-Pietrilor.
[6]) Copia dela 1817 „dealul".
[7]) Astăzi poartă acest nume numai valea Grumăzeşti, spre răsărit de Moara Domnească.
[8]) In suret „prurii", în copia dela 1817 „prirăi".
[9]) In suret „Husii"; orig. probabil Хȣсн.
[10]) Copia dela 1817 „Cidis". E vorba de dealul ce se numeşte şi astăzi dealul Ciuteşului, la răsărit de Dobriceni.
[11]) Copia dela 1817 „tria zăpodi".
[12]) Orig. probabil Сакȣɪа, Сѣкȣɪа, gen. dela Сакȣн, Сакȣю; în copia dela 1817 „Săcul". Astăzi „valea Săcui".

movila săpată din gios de sălişte Săcuenilor[1]); di acole peste câmp la movila săpată, di acole tot peste câmp şi peste drumul cel mare în malul Bârladului la movila săpată, apoi Bârladul în gios păn' din gios de gura părăului ce se numeşte al Săcuiului[2]), şi apoi peste Bârlad în malul Bârladului la movila săpată; di acole drept peste luncă şi peste drumul puţin mai din gios de stâlpul Oprii, şi apoi la vârvul dealului ce se numeşte Osoi[3]) la un stejar însămnat şi movila săpată; apoi intră în pădure şi apoi dealul prin pădure şi piste drumul ce vine dela Dele[4]) la Lipovăţ[5]) păn' la un......, şi apoi iar apucă dealul prin pădure pe deasupra Bilavăi[6]), tocma la vârvul dealului Orgoeştilor[7]), şi apucă iarăş dealul în pădure la Runcu, şi apoi peste vârvul Horleletei[8]) la Stebnic[9]) ..... şi tot pe deasupra dealului, pe din sus de fântâna Blidarilor, la capul cel din sus a Runcului[10])...... în vârvul dealului, şi apoi în margine pădurii, din gios de fântâna unde este o salce...... peste Racova la gura fântânii..... la movila săpată [din giosul Târcovei, de unde am început][11]). Atâta este tot hotarul a târgului nostru a Vasluiului şi tuturor acestor de mai sus numitelor sate.

Şi spre aceasta este credinţa a mai sus numitei domnii mele Stefan Voevod, şi credinţa a pre iubiţilor fii a domnii mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa a tuturor boierilor noştri a Moldovei, a mari şi mici. Şi spre mai mare tăriia şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrise, am poroncit credincios boieriului nostru, giupânului Tăutul lo-

---

[1]) Cf. satul „Săcuii" mai jos de Mânjeşti, c. 10 klm. spre sud de Vaslui.
[2]) Vezi nota 12 dela pagina precedentă.
[3]) In copia dela 1817 Osoiu; numele s'a pierdut.
[4]) E probabil o greşală, pentru Deleni, satul ce se află pe malul drept al Bârladului, cam în faţa Secuilor de pe malul stâng.
[5]) In copii „Lipovăti"; e Lipovăţul din pl. Racova, lângă Deleni.
[6]) In copia dela 1817 „Bilavii". E valea Dilahoiu, Ghilahoiu ce curge dela Lipovăţ la Moreni, cari se numesc şi Ghilahoi.
[7]) La marginea judeţelor Vaslui şi Tutova, lângă satul Căpuşneni.
[8]) Copia dela 1817 „Horlăleştii". Să fie o greşală în loc de „Hăsculetu", numele unei văi spre apus de rădiul Paiului?
[9]) In ms. „Slabnic"; copia dela 1817 greş. „Stavnic". E Stemnicul, forma veche Stebnicul.
[10]) In original lipsiă aci un rând întreg.
[11]) Cf. mai sus p. 842, unde începe descrierea hotarelor.

gofăt, să scrie şi la această adevărată carte a noastră pecetea noastră să lege.

(L. P. Gospod).

De pe sârbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1810, Noemvrie 25. Cliucer Pavel Debriţ.

Documentul de constituire a hotarului Vasluiului din 15 Oct. 1491 îl cunoaştem din patru traduceri, din cari două sunt complete şi prezintă o singură versiune, alte două sunt independente de aceasta şi necomplete, deoarece conţin numai partea întâia a documentului, în care se înşiră satele cumpărate de Ştefan, cu vechii lor proprietari şi cu preţurile de cumpărătură. Intâia din aceste traduceri, Acad. Rom. sign. 2/LX, e făcută la 25 Nov. 1810 de clucerul Pavel Debriţ, cunoscutul tălmaciu al Mitropoliei din Iaşi la începutul sec. XIX. Aceasta am reprodus-o mai sus, cu mici deosebiri. A doua traducere a fost prezentată la 27 Ian. 1845 judecătoriei de Iaşi de către căminarul Scarlat Herescu, spre a i se eliberà o copie legalizată. Ea aveà următoarea autentificare dela 1817: „Dela isprăvnicia ţinutului Vasluiu. Copia aceasta, posleduindu-se din cuvânt în cuvânt de pe cel adevărat suret de pe ispisocul fericitului întru pomenire Ştefan Vodă, şi fiind întocmai, se încredinţează şi de isprăvnicie. Ioan Miclescu, ban. 1817, Noemvrie 25“. O copie identică posede d. Dr. C. Istrati, fără numele lui Ioan Miclescu; această copie are o autentificare posterioară lui 1817 şi titlul „copie de pe suretul ispisocului lui Ştefan Vodă, pe o samă de moşii de la ţinutul Vasluiului“. Suretul despre care e vorba în aceste două copii e cel dela 1810 al lui Pavel Debriţ, căci deosebirile între acesta şi copia dela 1817 nu sunt aşà de mari, ca să fim siliţi a admite existenţa unui alt suret, contimporan sau mai vechiu decât acela. Deosebirile se rapoartă aproape exclusiv la numele proprii, pe care traducătorii din sec. XIX, ca şi predecesorii lor din sec. XVIII, nu le mai cunoşteau. Că a treia şi a patra traducere, din Condica lui Asachi II, f. 12-15, şi I, f. 574-575, mai corecte decât celelalte două în ce priveşte cetirea numelor proprii, sunt independente şi făcute după original, aceasta se vede din următoarea notiţă dela sfârşitul lor: „fiind uricul rupt (acest uric fiind rupt), mai mult (decât am scris) nu s'au putut scoate; dară sânt în cel vechiu şi semnele moşiilor (locurilor), pe cum au fost hotărîte“. Amândouă prezintă aceeaş versiune şi sunt, precum arată neîndoelnic copia din cond. I, dela sfârşitul sec. XVII (după părerea d-lui D. Onciul dela c. 1700), sau dela jumătatea sec. XVIII. Traducerea aceasta a fost făcută pentru mânăstirea Bistriţei, cum se vede din următorul titlu „а Бистрицини, а мънъстиреи Бистрицеи, Голъе“ (cond. Asachi I). Cf. R. Rosetti, Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova, p. 137. Originalul nu s'a găsit încă. Dacă mai există, el ar trebuì să se găsească la unul din proprietarii acelor sate cari au aparţinut târgului Vasluiului şi cari la 1795 au fost dăruite de domnul Mi-

hail Şuţu hatmanului Costache Ghica, afară, bine înţeles, de cele ce fuseseră dăruite de alţi domni înainte de 1795.

Deşì multe din numirile topografice ale originalului sunt schimonosite, ele se pot reconstituì fără greutate, de oarece este vorba de boieri, de sate şi de selişti în cea mai mare parte cunoscute din documente anterioare sau posterioare anului 1491. Unii dintre moşii vânzătorilor dela 1491 au ocupat demnităţi la curtea lui Alexandru cel Bun şi a urmaşilor lui: astfel Negrea, Dămăcuş stolnicul, Şteful Jumătate, fraţii săi Jurj şi Oană, ş. a. Documentul dela 15 Oct. 1491 este chiar un izvor preţios pentru genealogia acestor neamuri şi pentru istoria proprietăţilor lor. Dacă asupra exactităţii transmisiunii lui pot să fie oarecari îndoeli, asupra autenticităţii lui nu poate fi nici una.

O parte din satele anexate la 1491 târgului Vasluiului există şi astăzi în jud. Vaslui, plăşile Stemnic, Mijlocu şi Crasna: astfel Fereştii, în vechime Feereşti, din *Feaer (Фѣѥр, în doc. dela 11 Fevruarie 1400 al lui Alexandru cel Bun, la Academia Română), Băltenii (v. asupra acestora Uricariul, XXIII, p. 388 şi 389, a. 1709), Delenii (cei de lângă Stemnic), Mărăşenii, Secuii (în vechime Secuenii), Filipeştii de lângă Secueni, Păuceştii, Rohaţii, Micleştii de lângă Mărăşeni (cf. Ghibănescu, Surete şi izvoade, III, p. 241, an. 1642: „la sat la Popeşti în ţinutul Vasluiului, lângă Micleşti"). Măreţeii şi Brudureştii au dispărut sau şi-au schimbat numele, după proprietarii mai noi. Brudureştii sunt citaţi la 1617 ca fiind în ţinutul Vasluiului (v. Ghibănescu, l. c., II, p. 171, şi cf. nota dela No. LXXVIII).

Au dispărut şi cele trei sate de pe Racova, foaste ale mânăstirei Bistriţei, Cârstoaea, Bilcarii şi Curteştii, lăsând o amintire de ele în numele pârâului Cârstoaii sau Cristoaii, dealungul căruia erau aşezate; acest pârâu se varsă în Bârlad cam la 8 klm. spre apus de Vaslui. Mesehnii au lăsat o amintire în Misihăneştii din judeţul Roman, pl. Fundu, care se trag probabil din acelaş proprietar; cf. Meseheneştii (la Roman), ap. N. Iorga, Studii şi documente, V, p. 403, an. 1683. Ei se aflau probabil lângă Dumbravă, la răsărit de Mărăşeni; fostul lor proprietar Ştefan Mesehnă poate să fi fost frate sau o altă rudă cu Dan Mesehnă cel pomenit într'un document al lui Ilie dela 1437 (Arhivele Statului din Bucureşti, între documentele aduse dela Câmpina). Balasineştii, cari de pe atunci erau o selişte, dar foarte întinsă—dovadă preţul neobişnuit de mare de 500 de zloţi pe care l-a plătit Ştefan pentru ea—vor fi aparţinut aceluiaş neam ca Balasineştii de pe Smila (Simila), ţinutul Tutovei, pomeniţi la un loc cu Bicanii, azi Bâcanii s. Bacanii, într'un doc. dela 16 Martie 1592 al lui Radu (Arhivele Statului, între doc. dela Câmpina); cf. „Balosineştii în Smila" şi Balosineştii şi Bicanii „ce-s pe apa Smilei în ţinutul Tutovii" la 1613 şi 1634 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, II, p. 292-293, 302-303; III, p. 66). In doc. citat dela 1592 Bi-

canii sunt puşi aproape de Balasineşti. La 1491 această selişte erà stăpânită de un însemnat neam boeresc, cunoscut de pe vremea lui Alexandru cel Bun, de boierii Jumătate.

Dacă urmărim pe hartă hotarele dela 1491 ale târgului Vasluiului, vedem că descrierea lor începe cu partea dela apus, ce merge până la părâul Cristoaei şi la Bălteni, şi trece la partea despre miază-noapte, care se mărgineà cu Mărăşenii, Zăpodenii, Portarii şi Fereştii, de unde se scoboară la răsărit, pe văile Glodului şi Ungurului, spre Grumăzeşti, iar de acì se întoarce spre miază-zi până la dealul Ciuteşului şi mai jos până la Secui, unde trecând Bârladul, merge spre apus până la valea Ghilahoi şi la dealul Orgoeştilor, iar de acì se ridică în sus, probabil pe lângă Lipovăţul de astăzi, până la părâul Cristoaei, de unde a plecat. Teritoriul Vasluiului se întindea deci spre nord cale de c. 16 klm., spre sud de c. 10-12 klm., spre ost de c. 8 klm. şi spre vest tot atâta. De aceste două părţi el intrà poate cu ceva în teritoriile de azi ale judeţelor Fălciu (şesul Pârtănoşilor) şi Tutova (dealul Orgoeştilor). Un teritoriu imens, pentru noţiunile noastre de astăzi. Vezi harta statului major, planşele Vaslui şi Soleşti, şi cf. hotarnica Bârladului dela 1495.

CCXLII

(Suceava), 15 Octomvrie 1491.

Ştefan confirmă lui Oană Telăul şi soţiei sale Muşei stăpânirea peste a treia parte din satul Ruptura pe Berheciu, cumpărată cu 55 de zloţi tătăreşti.

Arhiva Statului din Iaşi, Condica lit. K, No. 331, f. 38, cu data 6999. — Documentul a fost prezentat judecăţii de răzăşii din Berheciu (staţia de astăzi Berheciu), ţinutul Tecuciu, la an. 1823.

CCXLIII

Suceava, 26 Octomvrie 1491.

Ştefan confirmă mânăstirei Homorului hotarele sale cele vechi, descriindu-le cu deamăruntul.

† Милостїю божїєю мы Стефан воєвода, господарь земли мшлдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим всѧм кто

нан оу҆зрит или его чтѫчи ѹ҆слышит, ѡж(е) благопроизволих благим моим произволенїем и оу҆сръдном сръдцем, и ѡт бога поніѹ҆ждени, се оу҆твръдих и оу҆крѣпих прѣдѣл свѧтѣи нашеи мѡлби Хѡмѡрскои монастири, идеж(е) ест храм оу҆спенїе прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи владычици нашеи богородици, ꙗко да ест еи ѡт въсѣх сторѡн ѹ҆твръждено: ѡт самыѫ порти свѧтаго монастира горе приходища до връх великаго гора, и пак вел(и)кыи гѡр[1]) дѡ пѡлѣна ꙗблѹ҆ни, ѡт тѫдѹ ѡпчина до обръшїа Хѡмѡрскаго, таж(е) до дѣл Холмѹлѹи и до рѣд Хѡмѡрскыи, и пак ѡпчина до брадѹл|мѹерїеи и до дѣл палтенѹлѹи даж(е) до дѣл Џерманѹлѹи, ѡпчина въ съкътѹра лѹи Боукѹр до полѣна лѹи И[с]а[к] и до бръдѹлец,| и пак до лозеи до мїезѹнїа на трї браѕи, прѣз Солонец, и до връх на Скъришоаръ, ѡпчина горѣ до пѡлѣна пѡпѡва, таж(е) до крънница Драгомирова, све ѡпчина дѣлом до пѡлѣна палтинова, ѡт тѫдѹ поток до Б[ок]овец и пак Боковец долѣ даж(е) до Молдавѣ, и тиж ѡт оуст Бѡкѡвец Молдавѣ горѣ до истѡчник Точилем, таж(е) све прихѡдїща горѣ до великаго дѣла, и тиж ѡт великыи гѡр даж(е) паки до двѡра Хѡмѡрскои монастири. [Т]ѣмже да ест им ѡт нас оу҆рик съ потвръжденїем на сес хотар, непорѹшено николиж на вѣкы. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанаго мы Стефана вѡевѡдї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынѡв моих Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра митрѡпѡлита нашего кѵр Ѳеѡктиста, и вѣра [в]ъс[ѣх бо]ꙗ[рь] нашиx мѡлдавскиx, великих же и малих. А по нашем живѡтѣ, кто покѹсит сѧ разѡрити[2]) или расипити наша тѡкмеж и оу҆твръж[денїе], тѡт да ест прѡклѣт ѡт господа бога и ѡт прѣчистаа его богаматерѧ и [ѡт свѧтых и] верьхѡвных апостолъ в҃і, и ѡт свѧтых т҃ӥі богоносних ѡтець иж(е) ѡт Никеи, и ѡт въсѣх свѧтых, и да даст ѡтвѣт на страшнѣ и нелицемѣрнѣ сѫдищи христовѣ. А над болшою крѣпост и оу҆твръжденїе, велѣли есми вѣрномоу нашемѹ панѹ Тъоутѹлѹ лѡгѡфетѹ писати и нашѹ печат привѣсити къ семѹ листѹ нашемѹ. [Т]оадер дїꙗк писал оу Сѡч(а)ви, в лѣтѡ ҂ѕцч҃ѳ, мѣсѧца ѡктоврїа к҃ѕ.

[1]) Cuvântul гора e dat acì ca masculin (cf. mai sus gen. sing. великаго гора), după românescul *munte*. Tot așà mai jos великыи гѡр. O greșală analogă e монастир ca femenin în gen. Хѡмѡрскои монастири. Cf. расипити în loc de расипати (расыпати), după românescul *a risipì*, ș. a. Slăbiciunei diacului în limba rusească se datoresc și multele forme românești din descrierea hotarelor.

[2]) După această expresie am propus să se întregească pasagiul dela p. 222 (nota 1).

Pecetea lipseşte. — Orig. în Muzeul Rumjancev din Moscva, colecţia Łukaszewicz, No. 1. A ajuns acolo după 1850, când se aflà încă în Bucovina, unde l-a utilizat Wickenhauser pentru monografia asupra Homorului. O mână modernă a scris peste „в лѣтѡ“ data ѕцєі (6915=1407), fără să şteargă pe cea originală. Rezumat pe scurt de Uljanickij, Materialy, p. 118, No. 100 d, şi publicat întreg, dar cu foarte multe greşeli, de Jacimirskij în Дарственныя грамоты, No. 13, p. 14-15, d. p. обръшча=обръшїа, брѣг=рѣд, градꙋл=брадꙋл, Цеманꙋлꙋи=Џерманꙋлꙋи, Ѕолонец=Єолонец, Точилещ (Tocileşti) = Точилем (Tocilelor), şi altele. O traducere germană, cu data greşită „6983, Oct. 27“, cu numele diacului „Giorgi“ în loc de Toader şi cu multe şi curioase greşeli la descrierea hotarelor, ap. Wickenhauser, Homor, Sct. Onufri etc., p. 86-87; cf. d. p. въ съкътꙋра лꙋи Боукꙋр „zur Abtrocknis des Buchenwaldes“; и пак до лозеи до мїеѕꙋнїа на трї браѕи „sonach zum Gesträuch, wo der Weg ist Sunja (Sennerei), dann auf dem grossen Weg unter den Tannen (Brazi)“; до връх на Єкършоаръ „zur Anhöhe unseres Erlösers“, ş. a. Traducerea lui Łopeisky dela Tabula din Cernăuţi, cu data 6999 şi păstrând termenii topografici în forma lor originală, e mult mai corectă. Iată traducerea exactă a acestei descrieri foarte interesante pentru istoria limbei noastre: „Chiar dela *poarta* (порти) sfintei mânăstiri în sus prihodiştele [1]) până în vârful dealului celui mare, şi apoi dealul mare până la poiana mărului, deacolo opcina până la obârşia Homorului şi până la dealul *Holmului* şi până la rădiul Homorului, şi iarăşi opcina până la *bradul mueriei* şi până la dealul *paltenului* şi până la dealul *Germanului;* opcina din *săcătura lui Bucur* până la poiana *lui Isac* şi până la *brăduleţ*, apoi până la lozii [2]), la *miedzunia* dela trei *bradzi*, peste Oloneţ, şi la vârf la *Scărişoară;* opcina în sus până la poiana popii şi până la fântâna lui Dragomir, mai sus opcina pe deal până la poiana paltinului (палтинова), deacolo părâul până la Bocoveţ şi apoi pe Bocoveţ la vale până în Moldova, şi tot aşà dela gura Bocoveţului în sus pe Moldova până la izvorul *Tocilelor* [3]) (Точилем) şi apoi tot pe prihodişti în sus până la Dealul Mare şi dela Dealul Mare până la

[1]) *Prihodişte* însamnă „cărare, potecă“. După notele d-lui G. Teodorescu-Kirileanu prihodiştea e „un drum prin pădure la deal“ (cf. *prihod* „locul pe unde vine vânatul“ prin părţile Tazlăului), după o notiţă a d-lui C. Krupenski „o strîmtoare“ (pe la Stăneşti, vechiul Fârloeşti, din jud. Bacău). Cuvântul se întâlneşte şi în documente munteneşti, d. p. într'unul fără dată, dar de sigur din sec. XVI, am notat fraza: и да затворити нѣко стъзь и приходищ=şi să închiză nişte poteci şi prihodişti,— e vorba de o poruncă a domnului către marele vătaf al unui judeţ. Acelaş înţeles trebue să-l aibă cuvântul приходище în pasagiul citat de Miklosich, Lexiconul paleoslovenic, p. 687, dintr'un izvor vechiu sârbesc, dar neexplicat: слѣзоше сь приходищь = se scoborîră pe poteci.

[2]) Sălcii mărunte.

[3]) Cf. „Tocile“, numele unei mahalale în Şcheii Braşovului.

curtea mânăstirei Homorului". — Mânăstirea Homorului din Bucovina erà situată la nord de Gura Homorului, cam la jumătate drumul dintre Suceava şi Câmpulung. Erà vecină cu mânăstirea Voroneţului.

CCXLIV

31 Octomvrie 1491.

Ştefan dărueşte lui Ioan Murgul două sate la Perescău, Hănţeştii şi „unde a fost Negşe Taurul", cumpărate spre acest scop cu 160 de zloţi tătăreşti dela Ion Zamă, feciorul lui Dragoş Zamă, şi dela surorile lui, cari îl stăpâniau în puterea unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

L. 6999, Oct. 31.

Venit-au înainte noastră sluga noastră Ion Zamă, ficioru lui Dragoş Zamă, şi surorile sale[1]), de a lor bună voe, de nime silit au vândut a sa dreaptă ocină şi moşie dintr'a sale urice, din uricu tătâni-său lui Zamă, ce-au avut de la moşul nostru Alexandru Vodă, doaă sate la Perescău, anume Hănţăştii şi pe din gios acela unde au fost Negşe Taurul. Aceste le-au vândut domnii mele drept 160 zloţi tătărăşti; şi i-am plătit domnia mea toţi banii deplin. Şi după aceasta domnia mea am miluit pre sluga noastră, pre Ioan Murgul, pentru a sa dreaptă slujbă, cu aceste doaă sate la Perescău, anume Hănţăştii [şi mai jos unde au fost Negşe Taurul], ca să-i fie lui dreaptă ocină şi moşie în veci, şi uric de 'ntăritură cu tot vinitul, lui şi copiilor şi a tot neamul. Iar hotarul lor ca să fie din toate [părţile] pe hotarul vechiu, pe unde din veci au înblat. Şi spre aceasta credinţa domnii mele şi a tuturor boiarilor noştri: dumnialor Tăutul logofăt, şi Duma vel vor., Gangur vel vor., Gherman, şi Hudici, şi Dajbog[2]) pârcălab de H[otin], Micotă, Raţăş pârcălab de Neamţu, Ciortorăvschii, Săcara pâr. Cetăţii Noao, Dinga, Clănău spătar, Isac[3]) vist., Erimia post., Mihail pah., Frunteş[4]) stol., Şăndrea[5]) comisul.

[1]) In condică „Ion Zamă şi surorile sale, ficiorii lui Dragoş Zamă".
[2]) In cond. „Dajboga".
[3]) In cond. „Alexa".
[4]) In cond. „Furtună".
[5]) In cond. „Mandria".

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 16. — In Moldova există azi două sate cu numele Hânţeşti (Hănţeşti), unul în jud. Dorohoiu, pl. Berhomete, pe Siret, altul în jud. Tecuciu, pl. Nicoreşti, pe Tecucel. Este vorba de acest din urmă, determinat cu Perescăul, azi Pereschivul, un părâu mai mare decât Tecucelul, în jud. Tutova. Satul lui Negşe Taurul (se va fi chemat Negşeni—Nicşeni) nu mai există.

CCXLV

Suceava, 2 Noemvrie 1491.

Ştefan confirmă lui Luca, Boţ şi verelor lui Neaga și Mărina stăpânirea peste satele Balosineştii şi Itrineştii din ţinutul Neamțului, deoarece ei pierduseră privilegiul lui Alexandru cel Bun, pe care îl aveau asupra acestor sate dela moşul lor Laţco Boţ.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим всѧм кто нан ѹзрит или чтѹчи его ѹслышит, оже тот[ъ ис]тиннїи слѹг(а) наш Лѹка Боц и племеници его Нѣга и сестра еи Мърина жаловали есмы их особною нашею милостїю, дали и поткръдили есмы им ѹ нашеи земли ѹ молдавскои их правѹю отнинѹ, двѣ села на имѣ Балосинещїи и Итринещїи ѹ Немецкои волости. Тое въсе вишеписанное да ест им от нас ѹрик съ въсем доходом, али да ест слѹѕ[ѣ наш]емѹ Лѹка Боць половина село от Балосинещ и половина село от Итринещь, а племеницам его Нѣги и сестри еи Мърини да ест тота дрѹгаа половина село от Балосинещи и половина от Итринещи, им и дѣтем их и ѹнѹчатом их и прѣѹнѹчатом их и пращѹрѣтом их и въсемѹ родѹ их, кто сѧ им изберет наиближнїи, непорѹшено николиже на вѣки. А хотар тим селам да ест от ѹсих сторон по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка оживали. А пак привилїе що имал дѧд их Боц Лацко на таа села от дѣда нашего от Алеѯандра воеводї, а тое прївилїе загибло, как ест нам видомо и ѹсим нашим болѣром молдавскым. Про тоже никто николи ни съ едними привилїѧми да не имает тѣгати ни добѹкати на сїе наше привилїе, николи на вѣки. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго ми Стефана воевод(ы), и вѣра прѣвъзлюбленных сынов господства ми Алеѯандра и Бог-

дана-Влада, и вѣра болѩр нашихъ: в. п. Дѹми, в. п. Ганґѹра, в. п. Болдѹра дворника, в. п. Хрьмана, в. п. Хѹдич(а), в. п. Дажбога, в. п. Мѹшата пръкалаба хотинского, в. п. Микотъ и Рѣцеша пръкалаби ѿт Немца, в. п. Чорторовского, в. п. Єекаръ новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъѹ спътарѣ, в. п. Ісака вистѣрника, в. п. Єремїѧ по[ст]елника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрѹнтеша[1]) столника, в. п. Ш[а]н[дра] комиса, и вѣра ѹсих болѩр наших молдавскых, великих а малих. Я по нашем животѣ, кого богъ изберет господ[арем бити нашеи] земли молдавскои, ѿт дѣтеи наших или ѿт нашего родѹ, или пак бѹд кого богъ [из]берет господаръ бити нашеи земли молдавскои, тот би им не порѹшил нашего дааніа и поѹтвърждені́а, али би ѹт[връ]дил и ѹкрѣпил, занѹже есмо им дали и потврьдили за его [пра]вѹ[ю слѹжбѹ и] за що ест их прав[а]ѧ ѿтнина. Я на болшѹю крѣпост и потвръжденїе томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ печа[ть при]вѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Пис(а) Мътїаш дїѩк ѹ Єѡч(а)вѣ, в лѣто ѕцч҃а, мѣсѧца июев. є҃.

Pecetea lipseşte. — Orig. în biblioteca familiei Krasiński (Biblioteka Ordynacyi Krasińskich) din Varşovia. Pentru interesul ce prezintă acest document inedit, traduc contextul lui întreg: „ . . . . această adevărată slugă a noastră Luca Boţ şi verele lui Neaga cu sora ei Mărina, i-am miluit cu osebita noastră milă, le-am dat şi le-am întărit în ţara noastră a Moldovei dreapta lor ocină, două sate anume Balosineştii şi Itrineştii în ţinutul Neamţului. Aceste mai sus scrise să le fie de la noi uric cu tot venitul; dar să-i fie slugii noastre Luca Boţ jumătate din satul Balosineşti şi jumătate din satul Itrineşti, iar verelor lui Neaga şi surorii ei Mărina să le fie cealaltă jumătate de sat din Balosineşti şi jumătate din Itrineşti, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, care li se va alege mai de aproape, neclintit nici odată în veci. Iar hotarul acestor sate să fie din toate părţile după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au trăit. Şi iarăşi privilia ce au avut bunicul lor Boţ Laţco asupra acestor sate dela moşul nostru Alexandru Voevod, acea privilie au perit, precum ne este cunoscut nouă şi tuturor boierilor noştri moldoveneşti. De aceea nimenea niciodată cu nici un fel de privilii n'are să se jeluească nici să înlăture această privilie a noastră, niciodată în veci".

Itrineştii există şi astăzi în jud. Neamţ, pl. de Sus-Mijlocul,

---

[1]) Orig. Фрѹнтеща.

cătun al com. Mărgineni (Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 70; Frunzescu, p. 249). Balosineştii erau în acelaş hotar, între satele de astăzi Itrineşti şi Boţeşti (v. Uricariul, XXV, p. 166—171); acest din urmă poate să-şi aibă originea chiar dela Laţco Boţ, din vremea lui Alexandru cel Bun; cf. pe harta statului major, planşa Piatra, pădurea şi satul Boţeşti, şi dealul Boţoaia, toate una lângă alta. La Ghibănescu, Surete şi izvoade, IV, p. 111, se află un document dela 1672, prin care logofătul Tudosi Dubău cumpără o parte de moşie din Itrineşti şi Balosineşti, cari fuseseră mai 'nainte ai unni singur proprietar. Evident satele erau în acelaş hotar. In Marele Dicţionar Geografic, l. c., e tipărit greşit Itrimeşti în loc de Itrineşti.

CCXLVI

Suceava, 2 Noemvrie 1491.

Ştefan confirmă lni Stanciul stăpânirea peste satnl Drăghişanii pe Jiravăţ, cnmpărat dela Avăr, fiul lui Ivan visternicul, cu 200 de zloţi tătăreşti. — Martori au fost fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad şi boierii: Duma, Gangur, Boldur vornicul, Hârman, Hudici, Dajbog, Muşat pârcalab de Hotin, Micotă şi Reaţeş pârcalabi de Neamţ, Ciortorovschi, Secară pârcalab de Cetatea Nouă, Dinga, Câlnău spătarul, Isac visternicul, Eremie postelnicnl, Moghila ceaşnicul, Frunteş stolnicnl şi Şandru comisul; logofăt Tăutul, diac Mătiaş.

După un extras necomplet din original şi o traducere a d-lui Ghibănescu, Din domnia lui Stefan cel Mare, p. 45-46; cf. ziarul Evenimentnl din Iaşi, an. I (1893-1894), No. 1, şi Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, XV, p. 272. Originalul se află odată la d-na Profira Codrescul, nepoata lui Teodor Codrescul. In traducerea d-lui Ghibănescu trebue îndreptat „cr. p. Ciortorovski şi p. Secara parc. de Novograd“ în „credinţa panulni Ciortorovschi, şi credinţa panului Secară, pârcalab de Cetatea Nouă“; numai acest din urmă erà pârcalab al cetăţii. — Drăghişanii de pe Jeravăţ, prin urmare din ţinutul Tutovei, au dispărut.

CCXLVII

Suceava, 17 Fevruarie 1492.

Ştefan confirmă o împărţeală între Marina, fata Jurjii Jumătate, între vara ei Mărinca şi verii ei Silea şi Donea, copiii lui

Mândrea şi ai Fedcăi, şi între alţi doi veri ai ei Şteful şi Mărina, copiii lui Şteful Jumătate şi ai Maruşcăi, — toţi nepoţi lui Ion Jumătate, — pe trei sate rămase lor dela acesta, anume: Mândreştii pe Siret, zişi mai 'nainte Balinţii, Şerbăneştii tot pe Siret, şi Jumătăţenii pe Jijia, „unde a fost curtea lui Căliman". De partea Mărincăi, Silei şi Donei, copiii lui Mândrea, s'a venit satul Mândreşti, de partea lui Şteful şi a Mărinei, copiii lui Şteful, Şerbăneştii, iar de partea Marinei, fata lui Jurja, Jumătăţenii şi 700 de zloţi tătăreşti pe deasupra, pe care ea i-a primit dela ceilalţi comoştenitori. Ştefan eliberează, în urma acestei învoeli, Mărincăi, Silei şi Donei un privilegiu de stăpânire peste satul Mândreşti, ale cărui hotare le descrie pe scurt, şi declară de nul orice privilegiu ce s'ar ivì deaci 'nainte în mânile cuiva asupra acestui sat, deoarece adevăratul privilegiu, pe care Ion Jumătate l-a avut dela Alexandru cel Bun, fusese pierdut de urmaşii lui, — lucru ştiut şi domnului şi boierilor.

Extras după o traducere cu data „scris-au Toader la Suceava, la anul 7000, luna Fevruarie 17 zile", aflătoare între hârtiile d-lui Leon Ghyka dela Dumbrăveni şi comunicată mie de d-l Radu Rosetti. Orig. se află, după spusa d-lui Rosetti, în aceleaşi mâni, dar este aşà de şters, încât nu se pot cetì decât câteva locuri şi nu se poate nici fotografià. Pecetea este însă bine păstrată. Traducerea e foarte rea şi nu merită să fie reprodusă. Inţelesul ei l-am putut scoate numai din comparaţia cu documentul satului Şerbăneşti, al cărui text s'a păstrat în mai multe copii şi poate fi restabilit mai uşor în forma lui primitivă (v. No. următor). Citez, ca dovadă pentru cele ce afirm acì, următorul pasagiu dela început: „Iată au venit înaintea noastră şi înainte a lor noştri moldoveneşti boeri Marina, fata Jurjii a Jumătatei, şi cu ficiorii săi, şi cu rudeniile (=verii) ei Marica, fata Mândrinii (=Mândrii, orig. Мѫндрини), şi fraţii (=fratele) ei Sile şi sora ei (=lui) Done, feciorii (=copiii) lui Fedcov (=Fedcăi) şi rudeniile (=verii) lor Ştefula (=Şteful) şi sora ei (=lui) Mărina, ficiorii Maruşcinii (=copiii Maruştii s. Maruşcăi, orig. Марѹшчини), fetii (=soţiei) Ştefului Giumătatei, toţi nepoţi lui Ionaşco (=Ion) Giumătate". Hotarele Mândreştilor sunt descrise astfel: „Iar hotarul acelui sat a Mândreştilor pre Siret: dela Vlădeni spre o movilă mică piste muche, pi deasupra unii fântâni, în codru păn la Hriţcani (=Hrişcani), iar de către Călineşti din stâlp în stâlp, din codru păn în Siret". Cf. Balinţii pe Siret, în hotar cu Calianăuţii, aproape de Grişcani, într'un doc. dela 1619 (Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 217: textul e nesigur, căci poate să fie falşificat) şi Balinţii la Dorohoiu, „sat fără oameni", în ca-

tastihul dela 1742/43 (Ms. Acad. Rom. No. 110, f. 96). Hrişcanii sunt, ca şi Mândreştii, un cătun al comunei Vlădeni, jud. Botoşani, pl. Siret, iar Călineştii un sat din aceeaş plasă. — Intre martori se citează fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad (numiţi greşit voevozi) şi boierii: Duma, Gangur, Boldor (în traducere Bogdan) vornicul, Hârman, Şteful, Muşat dela Hotin, Micotă şi Reţăs pârcalabi de Neamţ (în trad. de Suceava), Andreico Ciortorovschi, Şandru (în trad. Săcară) pârcalab de Cetatea Nouă, Dinga, Câlnău (în trad. Dinul Crăiescul) spătarul, Irimie postelnicul, Moghila paharnicul, [Frunteş] stolnicul şi Petrică (în trad. Şandrea) comisul; logofăt (în trad. mare logofăt) Tăutul. Lipseşte numai Hudici după Hârman. Numele bine păstrate sunt o garanţie pentru autenticitatea documentului. Lecturile Bogdan în loc de Boldor, Săcară în loc de Şandru ş. a. se explică prin reaua stare a pergamentului sau prin ştersătura „cumplită" a cernelii, cum spune d-l R. Rosetti. Asupra Mândreştilor=Balinţii, cf. mai sus. Şerbăneştii sunt tot în jud. Dorohoiu, pl. Berhomete, spre sud de Zvoriştea, al cărei cătun sunt, şi aproape de Siret (v. No. CLXXXII); iar Jumătăţenii în jud. Botoşani, pl. Jijia, cătun al comunei Buimăceni (Frunzescu, p. 260). Cf. la Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 286, un zapis fără dată, în care se citează ca martori un Pavel de Giumătăţeni şi Bilăi vornicelul de Buimăceni, pe lângă alţi martori din judeţele Dorohoiu şi Botoşani. Asupra acestor sate vezi şi No. următor.

CCXLVIII

(Suceava), 17 Fevruarie 1492.

Ştefan confirmă o împărţeală între urmaşii lui Jurja Jumătate şi ai fraţilor acestuia Mândrea şi Şteful Jumătate, toţi trei fii ai lui Ion Jumătate, pe satele rămase dela acesta: Mândreştii, Şerbăneştii şi Jumătăţenii. Mărinca, fratele ei Silea şi sora ei Donea, copiii lui Mândrea şi ai Fedcăi, iau satul Mândreşti pe Siret, căruia mai 'nainte îi zicea Balinţii; Şteful şi soru-sa Mărina, copiii lui Şteful Jumătate şi ai Măruşcăi, iau satul Şerbăneşti, tot pe Siret; iar Marina, fata lui Jurja Jumătate, ia satul Jumătăţeni pe Jijia şi 700 de zloţi tătăreşti, plătiţi pe deasupra de ceilalţi părtaşi de moştenire. In urma acestei învoeli, Ştefan eliberează lui Şteful şi soru-si Mărinei un privilegiu asupra satului Şerbăneşti, ale cărui hotare le descrie cu deamăruntul. El anulează în acelaş timp orice privilegiu ce s'ar ivì deacì 'nainte asupra acestui sat,

deoarece adevăratul privilegiu pe care l-a avut Ion Jumătate asupra Şerbăneştilor dela Alexandru cel Bun, fusese pierdut de nepoţii aceluia, ceeace ştià şi domnul şi boierii.

V lto 7000, Mart 17.

Io Stefan voevoda, božiju milostiju gospodarъ zemli moldavskoj. Facem ştire tuturor cui se cade a şti, că iată au vinit denainte noastră şi denainte boiarilor noştri, mari şi mici, Mărina, fata Jurjii Giumătate şi cu ficiorii săi, şi cu vară-sa[1]) Mărinca, fata Mândrii[2]), şi cu fratele ei Silea şi cu sora lui Done, fiii Fedcăi[3]), şi vărul[4]) lor Şteful şi sora lui Mărina, copiii Măruşcăi şi ai Ştefului Giumătate[5]), toţi nepoţii lui Giumătate, şi de bună voe lor, neasupriţi de nime, s'au tocmit între sine şi ş'au împărţit şie ocinile ce-au avut moşul lor Ion Giumătate, satul anume Mândreştii la Siret, unde au fost Balinţii[6]), şi Şărbănovţii tij la Siret, şi Giumătăţenii la Jijie, unde au fost dvoriştea Călimanu(lui). Ş'au rămas Mărincăi, fata Mândrii[2]), şi fratelui ei Silei şi surorii lui Donii în parte lor satul Mândreştii la Siret, unde au fost Balinţii[6]), iară Ştefului şi surorii lui Mărinii, copiii[7]) Ştefului Giumătate, li s'au vinit lor satul Şerbanovţii la Siret, iară Mărinii, fata lui Jurje Giumătate, i s'au vinit în parte ei satul Giumătăţeanii la Jijie, unde au fost dvoriştea Călimanul(ui). Şi încă s'au sculat Mărinca, fata Mândrii[2]), şi fratele ei Silea şi Donea[8]), şi vărul lor Şteful şi sora lui[9]) Mărina, aceea au dat Mărinei, fetii lui Giumătate, drept acel sat de Giumătăţeni[10]) încă 700 de zloţi[11]) tătărăşti. Deci şi noi, văzând a lor de bună voe înpărţală, care înpărţală au

---

[1]) In condică „seminţiia sa".
[2]) In cond. „Mândrinii".
[3]) In cond. „ficiorii Fedcului".
[4]) In cond. „seminţiia".
[5]) In cond. „ficiorii Măruşcinii, fetele Ştefului Giumătate".
[6]) In cond. „Balinţe".
[7]) In cond. „nepotul".
[8]) In cond. „Donei".
[9]) In cond. „şi seminţii lor Ştefful şi surorei lui".
[10]) Originalul aveà probabil за тое село за Џюмътъцѣнїн, unde за este luat în înţeles de „pe lângă", desvoltat din înţelesul „pentru"; logic ar fi fost să se zică „peste acel sat, afară de acel sat". Expresia aceasta necorectă se găseşte şi în alte documente dela Ştefan cel Mare.
[11]) In cond. „arginţi".

făcut-o între dânşii de a lor bună voe, de la domniia me încă am dat şi am întărit slugii noastre Ştefului şi surorii sale Mărinii, copiii [1]) Ştefului Giumătate, pre cel [2]) de mai sus zis satul Şerbanovţii la Siret, ca să le fie lor uric cu tot vinitul, lor şi ficiorilor şi nepoţilor, strănepoţilor şi răstrănepoţilor şi a tot neamul lor, ce se va alege mai de aproape. Iară hotarul acestui sat anume Şerbanovţii: din poiană şi din pădure rog što bliz putja lip, ot toj li;· čeres put ta čeres polja prostê kъ drugomu lisu, na kraj lisa grab, tamo krъst u ruban; a ot dvorište gde prichodit put potokom više brod mogila kopana [3]), ta na boloto podli stolpъ, ot bolota čeres put na pole proste na verchъ mogilu, a ot tuda prostja na boloto tretaa mogila [4]) ta čeres Siret, gde bil stari mlin, poljana usja; a wt Berešti bliz Sirête mogila, što Iwanъš postavil, a wt toj mogili prostê kъ bukovinu podli putja druga mogila, ta čeres put na tretiju mogilu, pod bukovinu, ta u bukovino [5]). To est tu ves chotar. Iară dresele ce-au avut moşul lor Ion Jumătate de la moşul nostru Alexandru Voevod pe acele mai sus scrise sate, iară ei le-au pierdut, cum este noaă în videre (şi) boierilor noştri. Pro tože nikto nikoli ni sъ ednimi priviliami da ne imaet têgati. Şi spre aceasta este credinţa domnii mele mai sus scris Stefan Voevod, şi a pre iubiţi fiii domnii mele Alexandru i Bogdan-Vlad [6]), şi credinţa a toţi boierilor noştri, anume: Tăutul vel logofăt, Duma, i Gangur, i Boldur vor., Hrăman, i Hudeciu, i Şteful, Muşat, tuspatru pâr[călabi] de Hotin, Micotă [şi] Răţeaş, pâr. de Neamţu, Ciortorovschi, i Săcară, pâr. de Cetate Noaă, Dinga, i Clănău spat., Erimie post., Movila pah., Frunteş stol., Şandre comisul.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 20-21. O altă traducere, ceva mai completă, dar cu aceleaşi greşeli şi cu altele nouă, d. p. „Dochia“ în loc de Donea, „Bogdan şi Vlad“ în loc de Bogdan-Vlad, se află la Academia Română, între hârtiile Rosetti-Bălănescu; pasagele rămase netraduse în Condica Asachi sunt acì traduse. Extrag din ea începutul şi descrierea hotarelor. „Iată au

[1]) In cond. „nepotul“.
[2]) In cond. „cea“.
[3]) In cond. „kupana“.
[4]) In cond. „mogilu“.
[5]) Repetat încă odată în condică.
[6]) In cond. „Bogdana Vlad“.

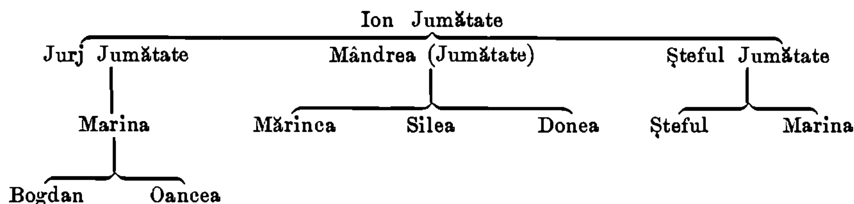
venit înnainte domniei mele şi (a) tot sfatul nostru, moldoveneşti boeri, Marica, fata Giurgii a Giumătăţii, şi cu feciorii săi, şi rudeniile sale Marica, fata Mândrinii, şi fratele ei Silea şi sora ei Dochia, feciorii lui Fetc(o)ve, şi rudeniile lor Şteafula şi sora lui Mărica, feciorii Măruşceanii, fetei Stefulii a Jumătăţii, toţi nepoţii lui Jumătate" (acestuia îi zice mai jos Ionaşco Giumătate). „Iară hotarul acelui sat anume a Şerbăneştilor: din poiana din Cornul Luncii, ce este aproape de drum, dintr'un tei; dela acel tei merge drumul peste câmp drept cătră altă luncă, în margine luncii, acolo este tăiată o cruce într'un carpăn [1]); iară de cătră Zvorişte [2]) unde merge drumul pe din sus de părău [3]) o movilă săpată; deacolo în spre o baltă la un stâlp; dela baltă merge drumul la câmp drept pre vârvul movilii, iar deacolo drept spre baltă, a treia movilă; deacolo trece Siretiul, unde au fost moara cea bătrână. poiana toată; iar de cătră Bereşti, aproape de Siretiu este o movilă, ce au pus-o Ionaşco, iar dela acè movilă drept cătră codru [4]) pe lângă drum lângă movilă [5]); deacolo merge drept în spre a triia movilă pe supt codru [4]), deacolo la codru. Acesta este hotarul". Foarte confuz este pasagiul despre partea Marinei, fetii lui Giurgea Jumătate, adecă despre Jumătăţeni. Boierii sunt daţi ceva mai bine; se pomeneşte şi Hudici (în trad. Hodici), însă Câlnău e scris „Clinău", iar Movilă „Movală".—O a treia traducere, ceva mai prescurtată decât a doua, cu data 7000, fără lună şi zi, o cunoaştem dintr'o copie a medelnicerului Manolachi Andrieş, făcută după alta dela 1809; ea are cam aceleaşi greşeli şi unele nouă, d. p. „Mărica, fata Mândrei şi fratele ei Silii şi soţia ei Done, ficiorii lui Fetcove"; mai jos însă îi zice Donei sora lui Silea. Boierii sunt tot aşà cetiţi. Copia aceasta a fost dată de V. Castano din Iaşi d-lui Gh. Ghibănescu, care a tipărit-o ciuntit în broşura „Din domnia lui Ştefan cel Mare", p. 49; eu am văzut-o întreagă la d-sa în manuscris. In sfârşit, un rezumat foarte scurt, în care se pomeneşte numai de existenţa unui ispisoc dela Ştefan Voevod pentru „satul Şălbăneşti (=Şărbăneşti) ce este alăturea cu jumătate de sat Zvorâştea" [6]) se găseşte în Arhiva Statului din Iaşi, Dosarul No. 7, f. 137, Tr. 234, op. 258: documentul a fost prezentat într'un proces la 1835 de spătarul Constantin D. Arbori, iar rezumatul are data 7000, fără lună şi zi.

Versiunea condicei Asachi II are 17 Martie (мр. зі), probabil greşit în loc de 17 Fevruarie (фр şi мр sunt lesne de confundat, când cerneala unui document e foarte ştearsă), cum e în documentul anterior. Amândouă se completează reciproc şi amândouă

[1]) Slav. „krst u ruban"; *ruban* este greşit în loc de *hrab*.
[2]) In copie „dvorişte".
[3]) Slav. „brod" = vad.
[4]) Slav „bukovinu" =făget.
[5]) Slav. „a doua" sau „altă" movilă, druga mogila.
[6]) Şerbăneştii sunt acum cătunul com. Zvorişte (jud. Dorohoiu, pl. Berhomete).

au fost date de bună seamă în aceeaş zi. Admitem deci 17 Fevruarie şi pentru documentul al doilea; el a trebuit să fie dat tot în Suceava.

Starea deplorabilă în care ni s'au transmis aceste două documente privitoare la satele Mândreşti şi Şerbăneşti ne-ar fi înduplecat a le lăsà la o parte, dacă în ele n'ar fi vorba de o veche familie boerească care a jucat oare care rol în sec. XV-lea, de boierii Jumătate. Genealogia lor, cuprinzând patru generaţii, din vremea lui Alexandru cel Bun până la Ştefan cel Mare, se prezintă, după aceste două documente, după hotarnica Vasluiului dela 1491 şi după un document dela 1495 (vol. II), în chipul următor:

D-l Ghibănescu, care a cunoscut atât documentul Şerbăneştilor din copia lui Manolachi Andrieş, verificată de Teodor Balş la 1809 (Surete şi izvoade, I, p. 40-42), cât şi pe cel din 1495, construeşte, în broşura Din domnia lui Ştefan cel Mare, p. 55-58, o genealogie fantastică, bazată pe cele mai curioase greşeli de interpretare a documentelor. Fiindcă Mândreştii s'au numit mai 'nainte şi Bălinţii şi fiindcă în Jumătăţeni au trăit înainte de Jurja Jumătate un Căliman, d-sa admite existenţa în sec. XIV a doi fraţi: Bălinţ şi Căliman Jumătate, ne băgând de seamă că „Bălinţii", adecă Băleştii, ca nume de sat, nu poate să-şi tragă originea decât dela un „Balea" şi că un „Căliman Jumătate" nu e atestat prin nici o ştire. Din faptul că boierii Jumătate au stăpânit şi Şerbăneştii, d-sa deduce apoi că Bălinţ şi Căliman Jumătate se trăgeau dintr'un Şerban Jumătate, care ar fi „răstrămoşul" boierilor din vremea lui Ştefan. Balea şi Căliman au fost însă, după toate probabilităţile, juzi sau cneji ai satelor Mândreştii şi Jumătăţenii, înainte de trecerea lor în stăpânirea lui Mândrea şi a lui Jurja Jumătate. Şi-apoi, cum ar fi Ion sau Ionaşco Jumătate, boierul lui Alexandru cel Bun, urmaşul a doi fraţi? O altă greşală a d-lui Ghibănescn e că face pe Jurja Jumătate tată lui Şteful, lui Mândrea şi Mărinei, pe când el erà frate cu Mândrea şi cu Şteful. Il găsim citat împreună cu aceşti doi, după ce tatăl lor Ion murise, în documentul omagial al lui Ilie către regele Poloniei Vladislav din 4 Iunie 1433 (п. Жоуржъ Жомотатичъ, п. Щефоулъ и братъ его п. Мындрѣ, ap. Uljanickij, Materialy, p. 35). El erà de bună samă cel mai mare dintre fraţi. La 5 Iunie acelaş an îl găsim citat pentru ultima oară (Жѹржь Жомътатичь: arhiva sf. Spiridon din Iaşi). Şteful şi Mândrea

sunt pomeniţi deseori, în documentele lui Ilie şi ale lui Ştefan sau ale amândorora împreună, dela 1435-1442: cel dintâi mai totdeauna cu adaosul Jumătatev, Jumătatevici, Jumătatici=al lui Jumătate (scris Jume-, Jumo-, Jumu-, Jumă-), al doilea totdeaua fără patronimicul Jumătate, ceeace dovedeşte că erà mai mic de vârstă. Intr'un document dela 19 Sept. 1436 e numit fiecare după satul în care locuià: Şteful de la Şerbăneşti sau Şerbănescul, Mândrea de la Jumătăţeni sau Jumătăţeanul (п. Щефѹлъ Шербановскыи, п. Мындрѣ Жѹмататинскыи, ap. Uljanickij, Materialy, p. 51). Dela 1443 încoace ei nu se mai găsesc împreună; pe Şteful singur îl mai găsim o singură dată la 1448, Fevruarie 18 (Щефѹл Жюмотатевичь, ap. Uljanickij, l. c., p. 70). Că ei erau fraţi mai mici ai lui Jurj, nu încape îndoeală. Astfel, corecturile făcute de noi în textul celor două documente din 1492 sunt pe deplin îndreptăţite. Ne fiind vorba nicăiri de alte rude bărbăteşti ale lor, „feciorii Fedcului" sau „feciorii lui Fetcove" din cele două documente nu poate însemnà altceva decât „fiii Fedcăi" (Fedca, slav. Федка, deminutiv din Федора, Theodora). Fedca, soţia lui Mândrea, corespunde Maruşcăi, soţiei lui Şteful. Aceste două erau deci cumnate.

De ce nu mai apare nici un Jumătate după 1448 în şirul boierilor moldoveni, se întreabă d-l Ghibănescu, p. 57, şi răspunde: „bănuim că a fost la mijloc o trădare, că adică Şteful Jumătate s'a fost purtat ca un hain către unul din voevozii Moldovei, scump amintirei lui Ştefan", şi dovada o scoate din faptul că el şi-ar fi pierdut moşia Şerbăneşti înainte de Ştefan cel Mare. D-l Ghibănescu uită însă că moşia a rămas copiilor lui, Şteful şi Marina, cari o stăpâniau la 1492 şi cari n'ar mai fi stăpânit-o, dacă tatăl lor ar fi pierdut-o prin trădare înainte de 1457. Pasagiul respectiv al documentului dela 1492 a fost rău înţeles: el spune numai atât că privilegiul asupra satului Şerbăneşti, pe care Ion Jumătate l-avea dela Alexandru cel Bun, se pierduse, fie de către fiul său Şteful, fie de cătră nepoţii săi Şteful şi Marina, şi că în schimbul lui domnul le eliberează un altul, anulând pe cel vechiu. Acì nu e vorba de o confiscare, ci de o confirmare a proprietăţii fiilor lui Şteful. Despre hainia lui Şteful contra lui Bogdan, tatăl lui Ştefan cel Mare, nu ştim nimic. E probabil chiar că pe vremea lui Bogdan el nu mai trăià şi că cu el a încetat rolul politic al boierilor din neamul Jumătate. Despre nepoţii săi de soră Bogdan şi Oancea nu ştim să fi avut vre-o însemnătate. A ne întrebà acum, dacă e vre-o legătură între aceşti Jumătate din sec. XV şi între Buciocii din sec. XVII, cum face d. Ghibănescu (p. 58), e cel puţin oţios.

Acest excurs asupra boierilor Jumătate, împreună cu critica capitolului respectiv din broşura d-lui Ghibănescu, ar fi lipsit din colecţia noastră, dacă documentele dela 17 Fevruarie 1492 s'ar fi păstrat în original şi dacă interpretarea lor de până acum n'ar fi dat naştere la erori, cari s'ar puteà repetà, nefiind rectificate, cum

le-a repetat însuş d-l Ghibănescu în Surete şi izvoade, I, p. 45-47, în comentarul documentului din 1495 pentru satul Jumătăţeni. Tot acì, p. 40-42, publică d-sa, din hârtiile d-nei V. Castano din Iaşi, suretul dela 1809 al documetului din 1492 pentru Şerbăneşti, fost al mânăstirei Todireni-Burdujeni (cf. Arhiva dela Iaşi, XV, p. 274). Acest suret are aceleaşi defecte ca şi cel din condica Asachi.

CCXLIX

Suceava, 17 Martie 1492.

Ştefan confirmă lui Costea pitărelul satul Tomiceştii pe Crasna, cumpărat cu 70 de zloţi tătăreşti dela Costea, nepotul lui Dieniş.

Gh. Ghibănescu, Surete şi izvoade, I, p. 225-226, după un suret dela 1787 al lui Evloghie dascălul, în care Dieniş e numit „solul“, desigur greşit în loc de „stolnicul“ sau „logofătul“. Zic „logofătul“, fiindcă cel mai cunoscut boier cu acest nume a fost, înainte de Ştefan cel Mare, logofătul Dieniş al lui Iliaş: Дѣнїсъ la 1436, Дїѡнисъ şi Диннсъ la 1437, Дїениcъ la 1439. S'ar puteà însă ca originalul să fi avut „Domoncuş stolnicul“, cunoscutul boier din timpul lui Alexandru cel Bun. Intre martori se citează fiii domnului Alexandru şi Bogdan-Vlad (în suret Bogdan) şi logofătul Tăutul; data e: 7000, Martie 17. — Un sat Tomiceştii[1]), dela *Tomiţă, nu mai există astăzi nici pe Crasna, nici în alte părţi ale Moldovei. D-l Ghibănescu ne spune însă că aceasta este numirea veche a satului de astăzi Tăbălăeştii, tot pe Crasna, în jud. Fălciu. Presupun că această afirmaţie nu e lipsită de temeiu, de oarece d-sa a văzut şi alte acte ale Tăbălăeştilor, afară de documentul din 1492. Cf. un document dela 11 Ianuarie 1495 (vol. II), în care e vorba de satul „Tomceşti pe Bârlad“.

CCL

30 Martie 1492.

Ştefan dărueşte lui Stan Poiană satul Cârneştii pe Siret, cumpărat anume spre acest scop cu 120 de zloţi tătăreşti dela Neacşa,

---

[1]) In suret „Tămiceştii“.

nepoata lui Mihăilă Popşa, care-l stăpânise pe temeiul unui privilegiu dela Alexandru cel Bun.

Suret dela Ştefan Voevoda, let 7000, Martie 30.

Facem înştiinţare precum au venit înainte noastră şi a boerilor noştri Neacşa, nepoata lui Mihăilă Popşa, de a ei bună voe, de nime silită, şi au vândut a sa dreaptă ocină şi moşie dentru al său drept uric şi dres ce au fost [avut] moşul ei Mihăilă Popşa dela moşul nostru Alexandru Vodă, un sat pe Siretiu anume Cârneştii, pre acela l-au vândut însuş domnii mele drept 120 de zloţi tătărăşti; care bani de mai sus scrişi 120 zloţi i-am dat deplin în mâinile Neacşii, nepoata lui Mihăilă Popşii. Iar domniea mea m'am îndurat şi am miluit pre sluga noastră Stan Poiană[1]) şi i-am dat dela noi acel sat de mai sus scris anume Cârneştii, ca să-i fie dela noi ocină şi moşie şi uric cu tot venitul, lui şi copiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor lui şi a tot neamul ce se va alege mai aproape, neruşiit nici odinioară în veci. Pentru aceea credinţa domniei mele, şi a prea iubiţi fiii domnii mele Alexandru şi Bogdan-Vlad[2]), şi credinţa boerilor noştri: dumnialor Boldur[3]) vel vornic, şi dumnialui Câlnău vel spatar, şi dumnialui [Eremie] vel postelnic, şi dumnialui Moghilă[4]) vel paharnic, şi dumnialui Frunteş vel stolnic[5]), şi dumnialui Şăndrea vel comis, şi credinţa boerilor noştri, mari şi mici. Iar după a noastră viiaţă, cine va fi domni ţării aceştiea să nu strice a noastră danie şi miluire, de vreme că i-am dat lui pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă. Iar pentru mai mare credinţă şi întăritură, am poroncit cinstitului şi credinciosului boerului nostru dumnialui Tăutul[6]) vel logofăt să scrie şi a noastră pecete către această adevărată carte a noastră să o lege.

S'au tălmăcit de Evloghie dascal, let 1765, Aprilie 5.

---

[1]) In suret „Priem".
[2]) In suret „Bogdan şi Vlad".
[3]) In suret „Toader".
[4]) In suret „Mihăilă".
[5]) In suret „vistier".
[6]) In suret „Tăiutul".

Dintr'o condică a moşiilor marelui visternic Constantin Cantacuzino, p. 101, scrisă la 1820 în Bucureşti de logofătul de divan Chiriţă (pe vremea lui Alexandru Nicolae Şuţu şi a mitropolitului Dionisie Lupul), după o altă condică scrisă de diacul de divan Toader Gaşpar şi de alţi diaci la Iaşi, tot în 1820 (pe vremea lui Nicolae Grigore Suţu şi a mitropolitului Veniamin), astăzi în posesiunea d-lui Alexandru Cantacuzino-Păşcanu. Unde va fi fost satul Cârneşti, nu ştiu. Vezi o presupunere la cele două documente dela 11 Martie 1494, în vol. II.

CCLI

30 Martie 1492.

Ştefan confirmă o împărţeală de sate între Iurşa aprodul şi surorile sale Măruşca şi Vasca, nepoţii lui Crăciun Belcescu, şi anume: de partea lui Iurşa s'a venit satul Belceşti, pe pârâul Alb, de partea Vascăi Negoeştii, tot pe pârâul Alb, iar de partea Maruşcăi două părţi din Şerbeşti, „pe celălalt pârâu Alb".

Arhiva Statului din Iaşi, Condica de Anaforale No. 115, f. 93-94, cu data 7000. Documentul a fost prezentat într'un proces de logofătul Ştefan Catargiu la 1850. — Pe Valea Albă din judeţul Neamţ există şi astăzi satul Negoeşti (pl. Mijlocu, între Tutueşti şi Arămoaia, com. Dragomireşti, cf. Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 481) şi mai jos de ei, aproape de Tupilaţi, seliştea „La Belceşti". Şerbeştii trebue să fi fost între ele, pe unde e satul Arămoae sau ceva mai spre răsărit, pe pârăiaşul de lânga Via Catargiului, care curge între seliştele „La Belceşti" şi „La Juncani" şi care se va fi numit tot „pârâul Alb"; v. harta statului major, planşa Miroslăveşti. In tot cazul, nu poate fi confundat cu Şerbeştii de pe pârâul Negru, mai spre sud (pl. Piatra).

CCLII

24 Iunie 1492.

Ştefan dărueşte fraţilor Baico şi Ivan satul Almaş din ţinutul Neamţului.

După un suret al lui Evloghie dascălul dela 17 Martie 1753, citat într'o anaforà dela 30 Mai 1782, privitoare la procesul dintre mânăstirea Râşca şi răzăşii Boţeşti; v. Gh. Ghibănescu, Din domnia lui Ştefan cel Mare p. 46-47, No. X. Suretul conţine şi descrie-

rea hotarelor; ea n'are însă nimic interesant. Părâul Volha, amintit într'însa, nu există pe teritoriul Almaşului; v. harta statului major, planşa Piatra. Bănuesc dar că Evloghie a transformat cuvântul волха, wлха alnus, arin, într'un părâu Volha. Ghibănescu ne spune că originalul documentului se află la d-l Spiridon Irimescu din Iaşi. Cf. Arhiva societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, XV, p. 273. — Almaşul e în judeţul Neamţ, pl. Piatra-Muntele, cătun al comunei Dobreni, pe părâul cu aceeaş numire. Poate să fie identic cu seliştea de pe Almaşul Mic, pe care Petru Şchiopul a dăruit-o la 1577 mânăstirei Pângaraţilor, fiindcă nu erà de nici un folos pentru ocolul Pietrei, de care se ţineà (Arhiva istorică I, 2, p. 27). Acì însă Almaşul Mic poate să fie Almăşelul, un părâu în jud. Neamţ, şi atunci seliştea ar corespunde satului actual Poiana-Almaş, pe Almăşel.

CCLIII

Suceava, 10 Octomvrie 1492.

Ştefan confirmă lui Toma, fiul lui Mihnea, nepotul lui Oană Stângaciu, stăpânirea peste satul său de baştină Tomeştii dela Cârligătura.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господаръ земли мwлдавскои, знаменнито чиним нс сим листwм нашим въсѧм кто нан възрыт или чтоучи его ѹслышит, wже тот истиннїи слоуга наш Тома, сынъ Михнии, непот Оана Стънгача, жаловали есмы его wсобною нашею милостїю, дали и потвърдили есмо емѹ оу нашеи земли оу молдавскои его правоую wтинноу, едно село на Кръангътѹрѣ на имѣ Томещїи. Тое въсе вишеписанное да ест емоу wт нас оурик и съ въсем доходом, емоу и дѣтем его и оуноучатwм его и прѣоуноучатом его и пращоурѣтом его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емоу изберет наиближнїи, непорѹшено николи на вѣки. А хwтар томоу селоу да ест wт оусих сторон по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вишеписаннаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленых сынwв господства мы Алеѯандра и Бwгдана-Влада, и вѣра боıар нашиx: в. п. Дѹма пръкалаба wт Хотин, в. п. Гангѹра пръкалаба wрхеиского, в. п. Болдора дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хоудича, в. п. Щефоула, в. п. Моушата хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалаби wт Немца, в. п. Чорторовского, в. п. Шандра пръка-

лаба новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъ8 спътарѣ, в. п. Ісака вистїарника, в. п. Єремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фр8нтеша столника, в. п. Петрика комиса, и вѣра въсѧх боıар наших молдавскых, великых и малих. Я по нашем животѣ, кого богъ изберет господаръ быти нашеи земли молдавскои, wт дѣтеи наших или wт нашего род8, или пак боуд кого богъ изберет господаръ бити нашеи земли молдавскои, тwт бы ем8 не пор8шил нашего даанїа и потвържденїа, али би емоу 8твърдил и оукрѣпил, заноуж есмо [емоу дали] и по[твърдили] за его прав8ю слоужб8, и за що ест его правaа wтнина. Я на болш8ю крѣпост и потвърждениїе томоу въсемоу вишеписанномоу, велѣли есмы наш[емоу вѣрномоу] пан8 Тъоут8л8 логофет8 писати и наш8 печат привѣсити к семоу лист8 нашемоу. Писал Мътїıаш оу Єwч(а)ви, в лѣто ,з, wк. ї денъ.

Pecetea cea mare domnească, cu legenda: † ПЄЧАТЬ IѠ СТЄФАНЬ ВОЄВѠДА, ГѠСПОДАР ЗЄМЛИ МѠЛДАВСКОИ. —·Orig. la d-l Alexandru Cantacuzino-Pășcanu; o traducere de N. Beldiceanu în Uricariul, XIV, p. 61-63, cu data greșită 1490. E vorba de marele sat Tomești din jud. Iași, pl. Codru.

CCLIV

(Suceava), 14 Octomvrie 1492.

Ștefan confirmă lui Toader și nepoților săi Sima și Mierla partea din jos a satului Doncești, din ținutul Bacăului, cumpărată de ei dela Avăr, fiul lui Ivan visternicul, cu 30 de zloți tătărești; ei o vor stăpânì în două părți egale.

† Милостїю божїю мы Єтефан воевода, господаръ земли мwлдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсѧм кто нан оузрит или чт8чи его 8слишит, wже прїиде прѣд нами и прѣд 8сими нашимы мwлдавскымы боıаре слоуга наш Явър8, сынъ Ивана вистѣрника, по своеи доброю воли, никим непон8жен ани присилован, и продал свою прав8ю wтнин8 wт своего праваго 8рика, wт оурика wтца его Ивана вистѣрника, половина село wт Дончещи, що с8т на Донча, нижноую част, та продал слоугам нашим Тwадер8 и племеник8 его Єими и сестри его Миерлъ за л̃ злат

татарских. И оуставше наши слȣги Тоадер и племеник его Сима и сестра его Миерлъ та заплатили ȣси тоты вышеписаннїи пинѣзи л҃ злат татарскых ȣ рȣки слȣѕѣ нашемȣ Явърȣ, сынȣ Ивана вистѣрника, прѧд нами и прѧд нашимы болѣре. Ино мы видѣвше их добрȣю волю и тwкмеж и полнȣю заплатȣ, а мы такwждере и wт нас есмо дали и потвърдили слȣгам нашим Тwадерȣ и племеникȣ его Сими и сестри его Мыерлъ тое прѧдреченое половина село на имѣ Дончещїи, що сȣт на Донча, нижнȣю част, да ест им wт нас ȣрик и съ въсем доходwм. Али да ест половина wт тои половини село слȣѕѣ нашемоу Тоадерȣ самомȣ, емȣ и дѣтем его и оунроучатwм его и прѣȣноучатwм его и пращȣрѣтwм его и въсемоу родȣ его, кто сѣ емȣ изберет наиближнїи, непорȣшено николиже на вѣки. А пак тота дрȣгаа половина wт тои половини село wт нижнȣю част wт Дончещ да ест слȣѕѣ нашемȣ Сими и сестри его Мїерлъ, им и дѣтем их и ȣноучатwм их и прѣоунȣчатwм их и пращȣрѣтwм их и въсемоу родȣ их, кто сѣ им изберет наиближнїи, непорȣшено николиже на вѣки. А хотар тои половини село wт Дончещ, що сȣт на Донча, нижною части, да ест wт ȣсего хотара половина и по старомоу хотарȣ, кȣда из вѣка wживали. А на то ест вѣра нашего господства вышеписанаго мы Стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленых сынwв господства мы Алеѯандра и Бwгдана-Влада, и вѣра болѣр наших: в. п. Доума wт Хотин, в. п. Гангȣра wрхеиского, в. п. Болдȣра дворника, в. п. Хрънана, в. п. Хȣдича, в. п. Щефȣла, в. п. Мȣшата хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша пръкалаби wт Немца, в. п. Чорторовского, в. п. Шандра пръкалаба новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъȣ спътарѣ, в. п. Исака вистїарника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Мохила чашника, в. п. Фрȣнтеша столника, в. п. Петрика комиса, и вѣра въсѧм болѣр нашим [1]) мwлдавских, великих и малих. А по нашим животѣ, кто бȣдет господаръ нашеи земли мwлдавских[2]), wт дѣтеи наших или wт нашего родȣ, [или пак бȣд] кого богъ изберет господаръ быти нашеи земли мwлдавскои, [тот] бы им не порȣши[л] нашего даанїа и потвърждениїа, али би им ȣтвърдил [3]) и оукрѣпил, заноуж есмо им дали, за що wни соби кȣпили за свои правїи пинѣзи. А на болшȣю крѣпост и потвържденїе томоу въсемȣ вишеписанномȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ Тъȣтȣлȣ

---

[1]) Greşală, în loc de въсѧх болѣр наших.
[2]) In loc de мwлдавскои, din pricina lui мwлдавских de mai 'nainte.
[3]) In copie ȣпотвърдил.

логофету писати и нашу печат привѣсити к семоу листу нашему. Пис(а) Мътїаш дїак[1]) в лѣто ꙁз, ок. дı.

După o copie decalchiată din colecţia răposatului Gr. G. Tocilescu, făcută probabil de N. Beldiceanu, dar fără nici o indicaţie asupra originalului. La Academia Română, între suretele cumpărate dela R. Şaraga, se află şi unul al acestui document, pe care îl reproduc întreg, ca o dovadă mai mult *a)* de autenticitatea documentului, *b)* de lipsa de cultură literară a traducătorilor vechi.

Suret scos di pe un uric sârbăsc din velet
7000, Octomvrie 14.

Noi cu mila lui Dumnezeu Ştefan Voevod, domnu ţării Moldovii. Facem ştire cu această carte a domnii mele celor ce or citì-o şi o vor ascultà că vii[n]d înainte noastră şi înainte boerilor noştri a Moldovii sluga noastră Avăr, sân lui Ion visternicul, că de bună voe lui, nesilit de nimene, au vândut a lui dreaptă ocină din drept uricu al său, ce o avè din drept uricu al tătâne-său a lui Ion visternicul, giumătate de sat de Donceşti, carele se află la ţinutul Băcăului[2]), la Donce, parte ce din gios, şi au vândut slugilor noastre lui Toader şi nepotului său Simi şi surorii lui Merla, în triizeci de zloţi tătărăşti. Şi s'au sculat slugile nostre Toader şi nepotul său Sima şi sora lui Merla şi au plătit aceşti de mai sus scrişi bani toţi, adică triizeci de zloţi tătărăşti, în mânule slugii noastre lui Avăr, sân lui Ion visternicul, înainte noastră şi înainte boerilor noştri. Iar noi văzând tocmala lor ce de bună voe şi plată deplin, şi dela noi aşijdere i-am dat şi i-am şi întărit slugilor noastre lui Toader şi nepotului său Simi şi surori lui Merla, carele este mai sus scris giumătate de sat anume Donceşti, carele se află la Donce, parte din gios, şi dela noi s'au dat uricu cu tot vinitul, după al nostru uric ce este de giumătate de sat, slugii noastre lui Toader sângur şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi [a] tot n[e]amul lui, carele se va aflà din n[e]amul lui mai aproape, să-i fie neclătit în veci. Şi dintr'acè giumătate pe giumătate, parte ce din gios, ot Donceşti să fie slugii nostre Simi şi surori lui Merla şi copi[i]lor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor şi a tot n[e]amul lor, carele se va alege mai aproape, neclătit să fie în veci. Iar hotarul acela din giumătate de sat ce se află la Donce, parte ce din gios, ce este din hotarul acela pe giumătate, [să fie] după vech[i]ul hotar, pe unde din ve[a]c s'a stăpânit. Şi pentru aceasta este credinţa noastră gospod mai sus iscălitu, noi Ştefan Voevod, şi credinţa pre iubiţilor ficiorilor mei gospodstva my[3]) Alixandru[4])

---

[1]) Locul în care s'a scris documentul (Suceava) e omis din greşală; cf. documentul precedent şi cel următor.
[2]) Cuvintele „la ţinutul Bacăului“ lipsesc în original.
[3]) In suret „noe“, orig. мы.
[4]) In suret „Alipsandru“, cu ψ.

şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boerilor noştri: credinţa boerului nostru Duma ot Hotin, credinţa boerului nostru Gangur ot Orheiu, şi credinţa boerului nostru Boldur vornicu, şi credinţa boerului nostru Hârman, şi credinţa boerului nostru Hudici [1]), şi credinţa boerului nostru Şteful, şi credinţa boerului nostru Muşat Hotin[e]anul, şi credinţa boerului nostru Micotă [2]), şi credinţa boerului nostru Reaţeş [3]) pârcălabul ot N[e]amţu, şi credinţa boerului nostru Ciortorosche, şi credinţa boerului nostru Şandra pârcălabul dela Novograd [4]), şi credinţa boerului nostrn Clănău [5]) spătar, şi credinţa boerului nostru Isac ve[st]iernicul, şi credinţa boerului nostru Irimie postelnicul [6]), şi credinţa boerului nostru Movilă păharnic, şi credinţa boerului nostru Frunteş [7]) stolnicul, şi credinţa boerului nostru Petrichi comisul, şi credinţa boerilor noştri a Moldovii a tuturor, celor mari şi celor mici. Iar după viaţa noastră, pe cine va alege Dumnezeu să fie domn în pământul Moldovii, din copiii noştri sau din neamul nostru, sau de alt neam, pe carele va alege Dumnezeu să fie domn în pământul nostru a Moldovii, ca să nu strâce întăritura noastră, [ci] mai vârtos să o întărească, aceasta carele este dată de noi, fiindcă au cumpărat-o cu drepţi banii lor. Pentru mai mare întăritură acestor de mai sus scrise, am poroncit noi boerului nostru Tă[u]tul logofăt, ca să lege pecete pe această hârtie. Au scris-o Mătieş diacul.

Acest suret l-am tălmăcit moldoveneşte în zilile Mării Sale Costandin Ipsilant Voevod, şi l-am tălmăcit din cuvânt în cuvânt făr de smint[e]ală, Andreiu. Le[a]t 800 [8]), Iulie 21 (sau 24)".

Astăzi nu mai există în jud. Bacău un sat Donceşti. Marele Dicţionar Geografic înregistrează cu acest nume (III, p. 193) numai o vale din jud. Covurlui, pl. Prutul, comuna Măstăcani. La 1759 e vorba însă de două sate din jud. Bacău, Stăneşti şi Donceşti, din cari se reclamau unele părţi pe temeiul unui document dela 1436 al lui Iliaş şi Ştefan (N. Iorga, Studii şi documente, VII, p. 302-303). Stăneştii fiind azi cătun al comunei Măgireşti (cf. tot acolo, p. 300, un document dela 1744), presupun că şi Donceştii se aflau în apropierea lor. Ei îşi trăgeau originea dela un prim proprietar Donce. Pe harta statului major, planşa Tazlăul Sărat, găsim într'adevăr un deal Doncea (Donce), lângă Tazlăul Sărat, spre nord-vest de Valea Arinilor, ceva mai departe de Stăneşti decât de aceasta, c. 5 kilometri în linie dreaptă.

---

1) In suret „Hodiciu".
2) In suret „Micut(ă).
3) In suret „Ţişa", adecă partea din urmă a gen. slav. Рѣцеша.
4) In suret „Noegrad".
5) In suret „Clăbău".
6) In suret „Iurimet portar". Greşala aceasta arată că suretul lui Andrei îl posedăm într'o copie. „Portar" a putut să se introducă numai prin cetirea prescurtării *post.*=post(elnic) ca *port.*=port(ariu).
7) In suret „Vrunteş".
8) Adecă 1800; în orig. greşit 8000.

CCLV

Suceava, 24 Noemvrie 1492.

Ştefan dărueşte mânăstirei Putnei, unde erà egumen Paisie, satul Ştubeiul pe Başeu, de amândouă malurile lui, cumpărat spre acest scop dela nepoţii postelnicului Hodco Costici şi ai Leului cu 250 de zloţi tătăreşti şi hotărnicit de Iaţco Hudici şi de pitarul Dinga, şi un loc pustiu pe Podraga, cât „va puteà să colonizeze“ mânăstirea, „dela drumul lui Iachim la vale până la trei gloduri“.

† Милостїю божїєю мы Стефан воєвода, господаръ земли молдавскои, знаменито чиним и сим листом нашим въсѣм кто на нем оузрит или его чтѹчи оуслышит, оже прїидоша прѫд нами и прѫд оусими нашими молдавскими болѧре слѹга наш Иванко Левич и братаничи его Федора и Милка, сынове Васка Левича, и племеникъ их Жоулка Пънтече, и племеник их Хринко ѡт Лоуковице, и племеник их пан Щефоул паркалаб и племеница его Васоутка, и сынове Хѡдка Долбнича, на имѣ Ѡанца и Иванко и Васко и сестри их Анна и Стана и Мароушка и Ѡлена, и оуико их Дѹмитрѹ, и племеници их Васко и сестра его Малѣ и непотове их Мирча и Влад, и племеники их Лоука и Пътраш, и племеници их Армѫнка и Васка и Анна, и племеници их Иванко и Ѡлюшка и Рѹжа и Анноушка и Федора, и племеници их Косте Чюнтѹл и непота его Ѡлена, и Тома и Исаю и Иванко, оуси оунѹкове Ходка Костича постелника и Лева, по их доброи воли, ником непонѹжени ани присиловани, и продали свою правѹю ѡтнинѹ ѡт их праваго оурика, ѡт оурика дѣдѡв их Ходка Костича постелника и Лева [1]), и не привилїе що имали ѡни ѡт дѣда нашего ѡт Алеѯандра воєводї, едно село на имѣ Щѹбеюл на Башїѹ, по ѡбѣ сторони Башїа, та продали тое село господствѹ мы за с҃н злат татарских. И оустах аз, господство мы, та заплатих оуси тоти с҃н злат татарских оу рѹки въсѧм тим елико их выше пишем, прѫд въсѣми нашими молдавскими болѧре. И оутъкмивше и заплативше оусе испѡлна, ꙗкоже и выше пишем, а господство мы оу том благопроизволих нашим благим произволенїем и чистим и свѣтлим сръдцем, и съ оусеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡт бога помощїѧ, како да ѹтвръдим и оукрѣпим наш свѧтыи монастир ѡт Поутнои, идеже ест храм оуспенїе прѣсвѧтѣи чистѣи и прѣблагословенѣи влады-

[1]) In orig. Леви.

чици нашеи богородици и приснодѣвѣи Марїи, и где ест iегоумен архимандрит молебник наш кvр поп Пансїе, и оучинили есми и въ задꙋшїе свѧтопочившихъ предкѡв и родителеи нашихъ, и за наше здравїе и спасенїе, и за здравїе и спасенїе госпожди господства мы Марїи, и за здравїе и спасенїе дѣтеи нашихъ, и дали есми томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ тое вышеписанное село на имѣ Щꙋбеюл на Башїꙋ, по wбѣ сторонѣ Башїа, како да ест томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ wт Поутнои wт нас оурик и съ въсем доходwм, непорꙋшено николиже на вѣкы. И еще есмо дали томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ wт Поутнои мѣсто wт пꙋстини по тои сторони Подраѕѣ, wт дороги Икимови долꙋв до трех глодwв. А хотар томꙋ вышеписанномꙋ селꙋ на имѣ Щꙋбеюл на Башїꙋ, по обѣ сторонѣ Башїа, да ест кꙋда хотарили пан Ицко Хꙋдич и пан Динга питар и съ межїаши: из долꙋ wт Петрикан почении wт маткꙋ Башїа wт копанꙋ могилꙋ право черес поле на могилꙋ що ест на връх копана, wт толѣ черес зъподїю що сѣ зовет Сернѣчка на дѧл на копанꙋ могилꙋ, ниже великои могили; wт толѣ черес поут и черес поле на копанꙋ могилꙋ що ест ꙋ дѧл wт Любанѣси, та ꙋ глwд оу Кълдърꙋша, та Кълдърꙋшею на поток Юбънѣси[1]) та Юбънѣсою гори до оустїе зъподїи оуламилwр на копанꙋю могилꙋ, та повернꙋвше wпѧт къ Башїѧ на дѧл на копанꙋю могилꙋ; wт толѣ на връх дѣла на могилꙋ що ест на връх копана и що ест мало выше дрꙋгои могили; wт толѣ черес поле на оувwч на копанꙋ могилꙋ, wт толѣ черес поле и черес Башїꙋ право на великꙋю могилꙋ близ пꙋтѣ, ниже Бїеѕꙋрїи, та черес поут и черес поле ꙋ дѧл на великꙋю могилꙋ; wт толѣ черес поут тълхарев и черес зъподїю сочилwр на дѧл wт Подрага на копанꙋ могилꙋ; wт толѣ на зъподїю та зъподїею до потwк Подрагин, та Подрагою долꙋ до копанои могили що ест на ровни Подраѕи; та повернꙋвше къ Башїꙋ на дѧл на копанꙋ могилꙋ, wт толѣ черес поле на дѧл на копанꙋ могилꙋ, wт толѣ черес поле и черес зъподїю на връх дѣла wт Башїа на копанꙋ могилꙋ, wт толѣ черес поле и черес поут и черес маткꙋ Башїа право на копанꙋ могилꙋ, wт где смо пръво почали. То ест вес хотар томꙋ селꙋ. А пак хотар пꙋстини що по тои сторони Подраги, що ест wт дороги Икимови долꙋв до трех глодwв, да ест колко ꙋзмогꙋт wживати досит. А на то ест вѣра нашего господства вышеписаннаго мы Сте-

[1]) In orig. greşit Юбѣнѣси.

фана воеводї, и вѣра прѣвъзлюбленних сынωв господства мы Але-
ѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших: в. п. Дꙋма паркалаба хотинского, в. п. Гангꙋра паркалаба ωрхеиского, в. п. Болдора дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хꙋдича, в. п. Щефꙋла, в. п. Мꙋшата паркалаба хотинского, в. п. Микотъ и п. Рѣцеша паркалабове ωт Нѣмца, в. п. Андреика Чорторовского, в. п. Шандра новоградского, в. п. Динга, в. п. Клънъоу спътарѣ, в. п. Исака кистѣрника, в. п. Еремїа постелника, в. п. Могила чашника, в. п. Фроунтеш столника, в. п. Петрика [к]ом[ис]а, и вѣра въсѣх боꙗр наших молдавских, и великих и малих. А по нашем животѣ, кт[о бꙋ]дет господаръ нашеи земли, ωт дѣтеи наших или ωт нашего родꙋ, или пак боуд кого богъ изберет господаре[м] быти нашеи земли молдавскои, тот бы не порꙋшил нашего даанїа и потвръжденїа, али бы оутвръдил, зан[ꙋж е]сми кꙋпили на наши правїи и чистїи пинѣзи та смо дали томꙋ свѧтомꙋ нашемꙋ монастирꙋ ωт Поутнои. А кто сѣ покꙋсит нашего даанїа и потвръжденїа порꙋшити или раздрꙋшити, таковїи да ест проклѧт ωт господа бога и спаса нашего ісу христа, и ωт прѣчистыѧ его матере, и ωт свѧтих д҃ іеvаггелисти, и ωт свѧтых и връховних в҃і апостоль христовѣх, Петра и Павла и прочїих, и ωт свѣтых т҃иі богоносних ωтец никеиских, и да ест подобен Іюдѣ и проклѣтомꙋ Арїи, и да имает оучастїе съ ωнѣми Июдее еже възъпиша на господа христа: кръв его на них и на чедωх их, еже и ест и бъдет в вѣкы, амин. А на болшꙋю крѣпωст и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ жꙋпанꙋ Тъоутꙋлꙋ логофетꙋ писати и нашю печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. Писал Тоадер дїак оу Сωч(а)вѣ, в лѣто ѕ҃з, мѣсѧца ноеврїе к҃д.

Pecetea cea mare stricată, cu legenda: † ПЄЧѦТЬ ІѠ СТЄФѦНЬ [ВОЄВѠДѦ, ГѠСПОДѦР ЗЄМЛИ МѠЛДѦ]ВСКОИ. — Orig. la d-l D. Greceanu dela Stânca, între documentele familiei Rosetti-Roznovanu, cu o traducere a „polcovnicului Pavăl ot Mitropolie“ (Pavel Debriţ) dela 14 Aprilie 1805. Documentul acesta, nefiind publicat nicăiri şi conţinând ştiri interesante asupra unui însemnat neam de boieri din vremea lui Ştefan cel Mare, îl traduc acì întreg.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domnul ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi se vor uità la dânsa sau o vor auzì cetindu-se, că au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti, sluga noastră Ivanco Levici şi nepoatele sale de frate Fedora şi Milca, fetele lui Vasco Levici, şi vărul lor Julca Pântece, şi vărul lor Hrinco dela Lu-

coviţa, şi vărul lor pan Şteful pârcalabul şi vara lui Vasutca, şi fiii lui Hodco Dolbnici, anume Oanţa şi Ivanco şi Vasco şi surorile lor Anna şi Stana şi Maruşca şi Olena, şi unchiul lor Dumitru, şi verii lor Vasco cu soru-sa Malea, şi nepoţii lor Mircea şi Vlad, şi verii lor Luca şi Pătraş, şi verele lor Armeanca şi Vasca şi Anna, şi verii lor Ivanco şi Oliuşca şi Ruja şi Annuşca şi Fedora, şi verii lor Coste Ciuntul şi nepoată-sa Olena, şi Toma şi Isaiu şi Ivanco, toţi nepoţi lui Hodco Costici postelnicul şi ai Leului, de bună voea lor, de nimene siliţi nici asupriţi, şi şi-au vândut dreapta lor ocină din dreptul lor uric, din uricul moşilor lor Hodco Costici postelnicul şi Leul, şi din privilia ce au avut ei dela moşul nostru dela Alexandru Voevod, un sat cu numele Ştubeiul pe Başeu, de amândouă părţile Başeului, şi au vândut acest sat domniei mele cu 250 de zloţi tătăreşti. Şi m'am sculat eu, domnia mea, şi am plătit toţi aceşti 250 de zloţi tătăreşti, în mânile tuturor celor ce mai sus îi scriem, înaintea tuturor boierilor noştri moldoveneşti. Şi întocmind şi plătind tot deplin, cum scriem mai sus, domnia mea am binevoit într'aceea, cu a noastră bună voinţă, şi cu inimă curată şi luminată, şi din toată buna noastră voie, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, să întărim şi să împuternicim sfânta noastră mânăstire dela Putna, unde este hramul Adormirei prea sfintei, curatei şi prea binecuvântatei stăpânei noastre născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Maria, şi unde este egumen arhimandritul (şi) rugătorul nostru chir popa Paisie, şi am făcut şi pentru odihna sufletelor sfânt-răposaţilor strămoşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră, şi pentru sănătatea şi mântuirea doamnei domniei mele Maria, şi am dat acestei sfinte mânăstiri a noastre acest de mai sus scris sat anume Ştubeiul pe Başeu, de amândouă părţile Başeului, ca să-i fie acelei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna dela noi uric cu tot venitul, neclintit nici odată în veci. Şi am mai dat acelei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna un loc din pustie, de cea parte a Podragăi, dela drumul lui Iachim în jos până la trei gloduri. Iar hotarul acestui de mai sus scrisului sat Ştubeiul pe Başeu, de amândouă părţile Başeului, să fie pe unde au hotărnicit pan Iaţco Hudici şi pan Dinga pitarul, împreună cu megiaşii: din jos de Petricani[1]), începând din matca Başeului, dela movila săpată, drept peste câmp la movila ce este săpată în vârf, deacolo peste zăpodia ce se chiamă Serneacîca la deal la movila săpată, din jos de movila mare; deacolo peste drum şi peste câmp la movila săpată ce se află în dealul *Liubaneasa*[2]), apoi la glod la *Căldăruşa*, apoi pe Căldăruşa la părâul *Iubăneasii*[2]), apoi pe Iubăneasa în sus până la gura *zăpodii ulmilor*, la movila

---

[1]) Un cătun al Ştiubeenilor (Frunzescu, p. 460; Marele Dicţionar Geografic, IV, p. 691).

[2]) Astăzi Ibăneasa, părău ce izvorăşte ceva mai sus de satul Ibăneasa.

săpată; apoi întorcându-ne îndărăt spre Başeu pe deal, la movila săpată; deacolo în vârful dealului la movila care e săpată în vârf şi care e ceva mai sus de cealaltă movilă; deacolo peste câmp pe costişe la movila săpată; deacolo peste câmp şi peste Başeu drept la movila cea mare, aproape de drum, din jos de *Viedzuri*, şi peste drum şi peste câmp în deal la movila cea mare; deacolo peste drumul *tâlharilor* (тѣлхарєк) şi peste zăpodia *socilor* la dealul dela Podraga la movila săpată; deacolo la zăpodie şi prin zăpodie la părâul Podragăi, apoi pe Podraga la vale până la movila săpată din şesul Podragăi; apoi întorcându-ne spre Başeu la deal la movila săpată, deacolo peste câmp la deal la movila săpată, deacolo peste câmp şi peste zăpodie în vârful dealului dela Başeu la movila săpată; deacolo peste câmp şi peste drum şi peste matca Başeului drept la movila săpată, de unde am început mai întâiu. Acesta este tot hotarul satului. Iar hotarul pustiei, ce este de cea parte a Podragăi, dela drumul lui Iachim la vale până la trei gloduri, să fie atât cât le va trebuì pentru o aşezare[1]). Iar spre aceasta este credinţa domniei noastre mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa preaiubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: cr. p. Duma pârcalab de Hotin, cr. p. Gangur pârcalab de Orheiu, cr. p. Boldur vornicul, cr. p. Hârman, cr. p. Hudici, cr. p. Şteful, cr. p. Muşat pârcalab de Hotin, cr. p. Micotă şi p. Reaţeş pârcalabi de Neamţ, cr. p. Andreico Ciortorovschi, cr. p. Şăndrea dela Cetatea Nouă, cr. p. Dinga, cr. p. Câlnău spătarul, cr. p. Isac visternicul, cr. p. Eremie postelnicul, cr. p. Moghila ceaşnicul, cr. p. Frunteş stolnicul, cr. p. Petrica comisul, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, şi mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn în ţara noastră, din copiii noştri sau din neamul nostru, sau pe cine Dumnezeu îl va alege să fie domn în ţara noastră a Moldovei, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci s'o întărească, pentrucă am cumpărat pe banii noştri adevăraţi şi curaţi şi am dat acestei sfinte mânăstiri a noastre dela Putna. Iar cine se va încumetà să strice sau să calce dania şi întăritura noastră, unul ca acela să fie afurisit de domnul Dumnezeul şi mântuitorul nostru Isus Hristos, şi de prea curata lui maică, şi de cei patru sfinţi evanghelişti, şi de cei doisprezece sfinţi şi verhovnici apostoli ai lui Hristos, Petru şi Pavel şi ceilalţi, şi de cei 318 sfinţi şi de Dumnezeu purtători părinţi dela Nicheia, şi să fie asemenea lui Iuda şi afurisitului Arie, şi să aibă parte cu acei Iudei cari au strigat asupra domnului Hristos: sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor, ceeace este şi va fi în veci, amin. Iar spre mai mare tărie şi întăritură a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupân, logofătului Tăutul, să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte

[1]) Literalmente „cât vor puteà să colonizeze, în destul".

a noastră. Scris-a Toader diacul în Suceava, la anul 7000, luna lui Noemvrie în 24".

Ştubeiul e identic cu Ştiubeenii din judeţul Dorohoiu, pl. Başeu, lângă Drăguşeni, cu cari se mărgineau în hotar despre nord; şi astăzi satul se întinde pe amândouă malurile Başeului. Cf. seliştea „Ştiubienii cu Petricanii la ţinutul Hârlăului, pe Başiu" în catastihul moşiilor mânăstirei Putnei dela 1742/43 (ms. 110 al Academiei Române, f. 90). Locul pustiu dela drumul lui Iachim (proprietarul care a dat numele său satului Iachimeni, azi Ichimeni, spre nord de Podriga) la cele „trei gloduri" este şesul dintre păraele Podriga (vechiu Podraga) şi Bodeasa, care mergeà până în Başeu, la sudul căruia pe harta statului major, planşa Săveni, e însemnat un deal şi o vale „Glodul Alb". Poate că se păstrează şi celelalte numiri topografice dela 1492, ca zăpodia Serneacĭca, valea Căldăruşa etc., dar nu sunt însemnate pe hartă.

Documentul Ştiubeenilor se află la 1764 în mânăstirea Putna, unde l-a rezumat Vartolomeiu Măzăreanu; v. D. Dan, Mânăstirea şi comuna Putna, p. 196. Mânăstirea aveà şi două surete, unul dela 1762, altul dela 1763, cari nu se mai găsesc în arhiva ei.

CCLVI

1492.

Ştefan confirmă lui Grozea comisul satul Icuşenii pe Jijia, în ţinutul Iaşilor, cumpărat dela Ileana, fata lui Manole, şi dela rudele ei Domşa şi Zoica cu 160 de zloţi tătăreşti.

Adecă au vinit înaintea noastră Ileana, fata lui Manole, cu fetele sale, şi a lui Mihail[1]) fetele, anume Domşa[2]) şi Zoica, de a lor bună voe, de nime silite nici asuprite, au vândut a lor dreaptă ocină şi moşie un sat anume Icuşenii[3]) pe Jijie, în ţinutul Eşilor, cu mori în apa Jijii, aceasta au vândut dumisale Grozii[4]) comisului drept 160 zloţi tătărăşti. Şi s'au sculat Groze comisul şi au plătit toţi banii 160 zloţi

---

[1]) In condică „Mahali".
[2]) In cond. „Domşei". Lectura e probabil greşită, căci Domşa e nume de bărbat.
[3]) In cond. „Iucşenii".
[4]) In cond. „Grozisii".

tătărăşti în mânule acelor mai sus scrise. Pentru aceasta văzând domnie mè a lor bună tocmală şi plată deplin, domnie mè încă am dat şi am întărit dumisale comisului Grozii pe acel sat Icuşenii[1]), ca să-i fie şi de la domnie mè dreaptă ocină şi moşie şi uric cu tot vinitul în veci. Iar hotarul acestui sat ca să fie de toate părţâle pe hotarul cel vechiu, pe unde de veci au înblat. Aceasta scriem.

Arhivele Statului din Bucureşti, Condica Asachi II, f. 22, cu notiţa „a lui Costantin Ruset vornicul, pe Iucşeni la Jâjie, sud Eş". E vorba acì de satul Icuşeni din jud. Iaşi. Iucşeni trebue să fie o greşală de copist, ca Mahali, Grozisii, Domşei. — Dacă nu s'ar spune în document că „Iucşenii" sunt în ţinutul Eşilor, am puteà crede că e vorba de satul Iucşeni din jud. Roman; cf. Iucşeni, între Săbăoani şi Berendieşti, ascultător de ocolul Romanului, la Ghibănescu, Surete şi izvoade, V, p. 241, an. 1609.

---

[1]) In cond. „Iucşenii".

Adaos la No. CLXIX.

După ce tipărisem cea mai mare parte din volumul acesta, mi s'a comunicat din partea doamnei Olga Catargi în original documentul pe care sub No. CLXIX l-am dat numai într'un extras al d-lui R. Rosetti. Extrasul fiind bine făcut, regestul dela p. 303-304 rămâne neschimbat. Numai data trebue cetită *12* în loc de 2 Octomvrie; semnul chirilic pentru 10 e aşa de mic, încât a putut uşor să rămâe nebăgat în samă. E un obicei bine cunoscut al diacilor de a face pe ї, când e în legătură cu o altă cifră, cu mult mai mic decât aceasta. Mai la vale dau textul şi traducerea documentului dela 12 Octomvrie 1487. La explicările dela p. 304 adaog numai atâta, că satul Cobâlnea din ţinutul Sorocii (rus. Кобылня) e numit, precum îmi spune d-na Catargi, de ţăranii Români *Cobila* şi că pe lângă satul cel vechiu s'a întemeiat nu de mult unul nou cu acelaş nume; unuia îi zice Cobila de Sus, altuia Cobila de Jos. Dicţionarul Geografic al Basarabiei de d. Z. Arbore (Bucureşti 1904, p. 70) are numai forma rusească *Cobâlnea*. — Pecetea cea mare a domnului e păstrată şi are legenda: † ПЄЧЯТЬ IѠ СТЄФЯНЬ ВОЄВѠДЯ, ГѠСПОДЯР ЗЄМ[ЛИ МѠЛДЯВСКОИ]. In dosul pergamentului e notiţa „satul Vultureştii şi satul Ulmii“.

† Милостїю божїю мы Стефан воевода, господар҇ь земли молдавскои, знаменито чиним ис сим листом нашим въсим кто нан оузрит или его чтючи оуслишит, иже прїидоша пред нами и пред нашими[ми] молдавскими боiаре слоуга наш Станчоул Хоусив, по своею доброю волю, никим непонужен ани присилован, и продал свою правою и питомою отчиноу от [своего п]раваго и питомаго оурика, едино мѣсто от село повише оустїе Сърати на имѣ где сѣ зовет Оулмїи, и половина от Хоусїан, пониж(е) оуст[їе Съ]рати, и съ Сърато̂ю, и кръницоу Градищеи, слоузѣ нашемоу паноу Лоупе, братоу Трифанов(оу), за п҃ злат татарских. И такождере [прїи]де [пред нами] Сорь, дочка Лацка от Моисїа, тиж по свою доброю волю, никим непоноужена ани присилована, и продала свою правою отчин[оу от своего] праваго и питомаго оурика, едино село на Моисїа, на имѣ Воултоурещїи, тиж слоузѣ нашемоу паноу Лоупе за р҃н злат тата[рских].

И ѹставише слѹга наш пан Лѹпе и заплатил ѹсе исполна тоти више-писанніи пинѣ[зи] ӣ злат ѹ рѹки слѹѕѣ нашемѹ Стан[чѹл]ѹ Хѹсиѣ, а тоти ҃рн злат ѹ рѹки Соръ, дочка Лацка wт Моисѣа, перед нами и перед нашими молдавскими боꙗре. Ино ми видѣвше их доброю [волю и] токмеж и полніи заплат, а ми також и wт нас есми дали и потвръдили тиж прѣдреченних сел, да сѹт слѹѕѣ нашемѹ панѹ Лѹпі wт нас [ѹрик и съ въсѣм доходом, емѹ и дѣтем его] и ѹнѹчатом его[1]) и прѣщѹратом его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберет наиближніи, непорѹшено николиж на [вѣки. А хотар тим вишеписанним] селам да ест wт [ѹсих сторо]н по старомѹ хотарѹ, кѹда из вѣка wжнвали. А на то ест вѣра господства ми више-писанниго[2]) Стефана [воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленных сынов господства ми] Алеѯандра и Богдана-Влада, и вѣра боꙗр наших молдавских: в. п. Збіарн, в. п. Пꙗг, в. п. Дѹ[ми], в. п. Гангѹра, [в. п.] Драгоше дворника, в. п. Хръмана, в. п. Хѹдича, в. п. Даж-бога, в. п. Щефѹла пиркалаба [wт Хотина, в. п. Мико]ть и Ре-цеш(а) пиркалабове немецких, в. п. Чорторескін, в. п. Грози Мико-тич, в. п. [Іwн Секаръ], в. п. [Кланъwа спътарѣ, в. п. Бол]-дора вистіꙗрника, в. п. Андреика чашника, в. п. Мътеꙗ столника, в. п. Ереміꙗ постелника, в. п. [Ш]а[н]дра [комиса, и вѣра] ѹсих боꙗр наших молдавских, великих и малих. А по нашем животѣ, кто бѹдет господаръ нашеи земли, wт дѣтеи наших или wт нашего родѹ, или пак кого богъ изберет господарем бити нашеи земли молдавскои, тот щоби не порѹшил нашего даніꙗ, али щоби емѹ ѹкрѣпил, заиѹж(е) есми емѹ дали, за що wн соби кѹпил за свои пинѣзи. А на болшее крѣпост томѹ въсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ Тъѹтѹлѹ логофетѹ писати и нашѹ пе-чат привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. Писал Косте въ Сѹчавѣ, в лѣтw ѕцҁе, мѣсꙗца wх. ӗі.

„Din mila lui Dumnezeu noi Ştefan Voevod, domn al ţerii Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor câţi o vor vedeà sau cetindu-se o vor auzì, că au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri sluga noastră Stanciul al lui Husea, de bună voea lui, de nimenea silit nici asuprit, şi şi-au vândut adevărata şi dreapta sa ocină din adevăratul şi dreptul său uric, un loc de sat din sus de gura Sărăţii, anume unde se chiamă Ulmii,

---

[1]) Lipseşte „и прѣѹнѹчатом его".

[2]) După вишеписанниго pare să lipsească două litere, adecă ми; poate să nu lipsească însă nimic.

şi jumătate din Huseani, din jos de gura Sărăţii, şi cu Sărata, şi fântâna *Gradişteei*, slugii noastre dumnialui Lupe, fratelui lui Trifan, cu 80 de zloţi tătăreşti. Şi tot aşa au venit înaintea noastră *Soră*, fata lui Laţco dela Moisie, tot de bună voea ei, de nimenea silită nici asuprită, şi şi-a vândut dreapta sa ocină din dreptul şi adevăratul ei uric, un sat pe Moisie anume Vultureştii, tot slugii noastre dumnialui Lupe cu 150 de zloţi tătăreşti. Şi sculându-se sluga noastră dumnialui Lupe a plătit tot deplin aceşti sus scrişi bani 80 de zloţi în mânile slugii noastre lui Stanciul al lui Husea, şi 150 de zloţi în mânile Sorei, fata lui Laţco dela Moisie, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveneşti. Deci noi, văzând buna lor voe şi tocmeală şi deplină plată, noi deasemenea şi dela noi am dat şi am întărit sus zisele sate, ca să fie slugii noastre dumnialui *Lupi* dela noi uric cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi la tot neamul lui, care i se va alege mai deaproape, nestrămutat nici odată în veci. Iar hotarul acestor mai sus scrise sate să fie din toate părţile după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au apucat. Iar spre aceasta este credinţa domniei mele mai sus scrisului noi Ştefan Voevod, şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri moldoveneşti: cr. p. Zbierea, cr. p. Neagu, cr. p. Duma, cr. p. Gangur, cr. p. Dragoşe vornicul, cr. p. Hârman, cr. p. Hudici, cr. p. Dajbog, cr. p. Şteful pârcalab de Hotin, cr. p. Micotă şi Reţeş pârcalabi de Neamţ, cr. p. Ciortoroschi, cr. p. Grozea Micotici, cr. p. Ion Secară, cr. p. Câlnău spătariul, cr. p. Boldor vistiernicul, cr. p. Andreica ceaşnicul, cr. p. Matei stolnicul, cr. p. Eremie postelnicul, cr. p. Şandru comisul, şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveneşti, mari şi mici. Iar după a noastră viaţă, cine va fi domn ţerii noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru, sau pe cine va alege Dumnezeu să fie domn în ţara noastră a Moldovei, acela să nu strice dania noastră, ci să i-o întărească; noi i-am dat-o, fiindcă şi-a cumpărat-o pe banii lui. Iar spre mai mare tărie a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier logofătului Tăutul să scrie şi pecetea noastră s'o atârne la această carte a noastră. Scris-a Coste în Suceava la anul 6995, luna lui Octomvrie în 12".

